1.

RADOST POGLEDA

KOMENTAR RIJADUS-SALIHINA

SELIM B. 'ID EL-HILALI

Originalni naslov knjige:

بَهْجَةُ النَّاظِرِين شَرْحُ رِيَاضِ الصَّالِحِين

Naslov prijevoda:
Radost pogleda komentar
RIJADUS-SALIHINA

Autor:
Selim b. Id el-Hilali

Prijevod:
Emir Demir

Redaktura prijevoda:
Safet Kuduzović
Elvedin Pezić

Šerijatska recenzija prijevoda:
Adnan Maglić

Urednik:
Muhamed Ikanović
Smail Handžić

Lektor:
Sumeja Đurić

Dizajn korice:
Adis Bajramović

DTP:
Teufik Mešić

Izdavač:
Udruženje „Orijent"

Štampa:
Amos Graf, Sarajevo

Tiraž:
200 komada

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

28-725-4/-5

Al-HILÃLÎ, Salîm ibn 'Îd
Radost pogleda : komentar Rijadus-salihina/
Selim b. 'Id el-Hilali ; (prijevod Emir Demir). -
Sarajevo : Udruženje za afirmaciju moralnih,
kulturnih i intelektualnih vrijednosti „Orijent",
2010. - 704 str. ; 24 cm

Izv. stv. nasl. na arap. jeziku. - Bibliografske i
druge bilješke uz tekst

ISBN 978-9958-9899-1-9
I. el-Hilali, Selim vidi Al-HILÃLÎ, Salîm ibn 'Îd
COBISS.BH-ID 17850118

RADOST POGLEDA
KOMENTAR RIJADUS-SALIHINA

Selim b. 'Id el-Hilali

1. DIO

SARAJEVO, 2010. god.

بسم الله الرحمن الرحيم

PREDGOVOR

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog

Zahvala pripada samo Allahu, od Njega pomoć i oprost tražimo, i Njemu se utječemo od zla naših duša i naših loših djela. Koga Allah uputi, niko ga ne može odvesti u zabludu, a koga On na stranputici ostavi, niko ga ne može uputiti.

Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha Jedinog, koji sudruga nema, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i poslanik.

"Rijadus-salihin min kelami Sejjidil-murselin" (Vrt pobožnih iz govora Predvodnika svih poslanika) imama Ebu Zekerijjaa Jahja b. Šerefe en-Nevevija, Allah mu se smilovao predstavlja jedno od najboljih i najkorisnijih djela o poslaničkim predajama i hadisima, a ujedno je najcjelokupnije i najraširenije hadisko djelo koje je, u odnosu na ostala slična djela, najviše u opticaju i ima najbolju reputaciju. U ovoj knjizi, kao u rijetko kojoj drugog, istovremeno se prezentiraju i komentiraju predaje u kojima se govori o halalu i haramu, ali i predaje u kojima se govori o vrijednostima određenih vremena i postupaka. Autor, Allah mu se smilovao, posvetio je ovom djelu posebnu pažnju iz velike želje da u njemu "obuhvati sve što je potrebno za put ka ahiretu, ukazujući na javne i intimne kodekse ponašanja, navodeći predaje u kojima se govori o podsticaju na činjenje dobrih djela i prijeti kaznom za činjenje loših djela, ali istovremeno ukazuje i na sve ostale moralne osobine koje moraju imati oni koji teže Allahovom zadovoljstvu i spoznaji Uzvišenog, na što se aludira u hadisima koji govore o zuhdu, vrtovima duše, pročišćenju morala, čišćenju i liječenju srca, čuvanju i udaljavanju tjelesnih udova od svega što vodi u zabranjeno i sl."[1].

Hadise je preuzimao isključivo iz kapitalnih islamskih djela na kojima se temelji vjerovjesnički sunnet: "U ovom djelu pridržavat ću se pravila koje nalaže da spomenem samo vjerodostojan hadis, jasan po svome sadržaju, navodeći poznate i vjerodostojne knjige iz kojih potječe."[2] Autor je knjigu podijelio na poglavlja u kojima je naveo predaje koje određeno poglavlje tretira, a zatim je precizirao i pojasnio izvjesne problematičnosti i komentirao manje poznate riječi. Uradio je to kao niko prije. Postao je nedostižan, ugledan, njegove vrline su se širile, njegove koristi preuzimale, pa je Allah Uzvišeni ostvario njegovu želju zbog iskrenosti

1 Iz En-Nevevijevog uvoda Rijadus-salihina.

2 Iz En-Nevevijevog uvoda Rijadus-salihina.

i bogobojaznosti. Upotpunio mu je ono za čime je čeznuo. Nadam se da će ova knjiga, kada se završi, onome koji joj posveti pažnju biti razlog za prednjačenje po dobru i zapreka za razne vrste ružnih i uništavajućih postupaka.[1]

Neka ga Allah nagradi za njegovo nastojanje i neka najviši Firdevs učini našim i njegovim utočištem.

Većina muslimana prihvatila je ovu knjigu koja je postala jedan od učitelja u predajama koje govore o odgoju i usmjeravanju, tako da je danas zastupljena u gotovo svim muslimanskim kućnim bibliotekama. Svakako, to je i jedan od razloga što je uče i čitaju i predavači i stjecatelji znanja. Bilo je mnogo komentara ove knjige od strane ispravnih učenjaka: mnogi su upregnuli svoje jahalice i došli do njegovog izvora i napili se sa njega, neki su sažeti ovu knjigu, a neki preispitali njene predaje i približili ih drugima, a neki su dali sveobuhvatni komentar na njen sadržaj. Zato sam i ja zamolio Allaha da se i moj rukopis veže za ovu ostavštinu, pa mi je Časni Darovatelj dao da dođem do željenog cilja i odazvao se mojoj molbi. U svom komentaru Nevevijevog Rijadus-salihina, koji sam nazvao "Radost pogleda – Komentar Vrta pobožnih", usredotočio sam se na pojašnjenje hadisa iz svakog poglavlja ove knjige, zasnivajući svoj rad na potpuno naučnim činjenicama i metodi ispravnih prethodnika u pogledu preuzimanja i argumentiranja hadisima, te nastojeći približiti njihovo značenje stjecateljima znanja.

Molim Allaha da ovo djelo učini iskrenim samo radi Njega i iz želje za Njegovim zadovoljstvom, te opskrbom za lijep povratak Njemu, pripremom za sretan dolazak Njemu, On je garant za sve što je lijepo, On mi je dovoljan i divan je On zaštitnik.

Evo, krećem ka željenom cilju, tražeći pomoć od Onoga koji oprašta i koji je omiljen, praveći uvod koji se sastoji iz tri cjeline.

Prvo: Biografija imama En-Nevevija, Allah mu se smilovao.

Drugo: Ostali komentari Rijadus-salihina i njihova naučna vrijednost.

Treće: Motivacija i metodologija pisanja, te izvori ovog komentara.

1 Iz En-Nevevijevog uvoda Rijadus-salihina.

SAŽETA BIOGRAFIJA IMAMA EN-NEVEVIJA, ALLAH MU SE SMILOVAO

Ime

Njegovo puno ime je Jahja ibn Šeref ibn Murri[2] ibn Hasan ibn Husejn ibn Muhammed ibn Džumua ibn Hizam.

Nadimak

Nadimak mu je Ebu Zekerijja (a nije imao sina Zekerijjaa, jer se nije ženio). Bio je jedan od učenjaka neženja. Dobio je nadimak i Muhjiddin (oživljavač vjere), ali je prezirao ovaj nadimak i vjerodostojno se prenosi da je rekao: "Neću halaliti onome ko me bude nazivao Muhjiddinom."

Porijeklo

Imam Nevevi je porijeklom Hizamija, vezano za njegovog pretka Hizama. Neki En-Nevevijevi preci tvrdili su da ovo porijeklo vodi od oca, časnog ashaba Hakima b. Hizama, r.a. En-Nevevi kaže: "To je greška."

Rodio se u mjestu Neva[3], a boravio je u Damasku. Bio je šafijske pravne škole.

Rođenje

Rođen je u drugoj trećini mjeseca muharrema, a neki su rekli u prvoj trećini 631. h.g., u Nevi, zemlji Horana, administrativnom području Damaska.

Odgoj i edukacija

Njegov otac vodio je računa o njegovom odgoju, tako da ga je odmalena podsticao na stjecanje znanja. Naučio je napamet Kur'an prije punoljetstva, a kada okruženje u Nevi nije moglo zadovoljiti njegove naučne amibicije,

---

2 Ovako je većina precizirala ime njegovog djeda. Es-Sujuti u knjizi "El-Minhadžus-sevijj fi terdžemeti el-imami En-Nevevi" kaže: "Vidio sam ovako vokalizirano ime u njegovom rukopisu." Ez-Zubejdi se suprotstavio i u knjizi "Tažul-arus" (10/379) vokalizirao je ovo ime kao Miraa.

3 Neva je mjesto u podnožju Golanske visoravni u zemlji Horana. Jakut el-Hamevi u knjizi "Mu'džemul-buldan" (5/306) vokalizirao je ovu riječ sa elifom na kraju, dok većina stavlja harf "ja" na kraju (prelomljeni elif). Stanovnik grada Neve dobiva nadimak kao Nevevi ili Nevâvi, tako je napisao njegov biograf, što prenosi Es-Sehavi i drugi.

otac ga je 649. h.g. odveo u Damask. Tada je imao devetnaest godina. Smjestio se u rejhanijskoj medresi i u njoj se prehranjivao. Od tog trenutka počelo je njegovo putovanje s ciljem traženja znanja. U tom periodu gotovo da nikada nije spavao niti se odmarao, odnosno nauci je posvetio sve svoje vrijeme, pa mu je nauka dala dio sebe.

U toku jedne godine naučio je napamet knjigu Ebu Ishaka eš-Širazija "Et-Tenbih fi furu'i Eš-Šafiijjeti", za čije mu je učenje trebalo oko četiri i po mjeseca, te četvrtinu propisa o ibadetu iz knjige "El-Muhezzeb fil- furu", u ostatku te godine.

Svakog dana čitao je dvanaest lekcija sa komentarima i opaskama: dvije lekcije iz "El-Vesita", a jednu iz "El-Muhezzeba", a zatim iz "El-Džem'u bejnes-Sahihajn", "Sahihu Muslima", "El-Lume'a" od Ibn Džinnija, "Islahul-mentika", "Et-Tasrifa", "Usulul-fikha", "Esmaur-ridžala" i "Usulid-dina", istovremeno ih komentirajući, pojašnjavajući određene termine (izraze) i sva problematična pitanja te precizirajući jezičko značenje i manje jasne misli.

Uzvišeni Allah dao je blagoslov u njegovom vremenu podarivši da njegovo stjecanje znanja bude zapisano, a njegovo pisanje znanja istovremeno je bilo i njegovo stjecanje.

Njegovi učitelji

1. Njegovi učitelji u fikhu i usuli-fikhu: Ishak b. Ahmed b. Osman el-Magribi el-Makdisi (650. h.g.), Abdur-Rahman b. Nuh b. Muhammed el-Makdisi ed-Dimeški (654. h.g.), Sellar b. El-Hasan el-Irbeli el-Halebi ed-Dimeški (670. h.g.), Omer b. Bundar b. Omer et-Teflisi eš-Šafii (672. h.g.), Abdur-Rahman b. Ibrahim b. Dija' el-Fezari, poznat kao El-Ferkah (690. h.g.).

2. Učitelji u hadisu: Abdur-Rahman b. Salim b. Jahja el-Enbari (661. h.g.), Abdul-Aziz b. Muhammed b. Abdul-Muhsin el-Ensari (662. h.g.), Halid b. Jusuf en-Nabilisi (663. h.g.), Ibrahim b. Isa el-Muradi (668. h.g.), Ismail b. Ebi Ishak et-Tenuhi (672. h.g.), Abdur-Rahman b. Ebi Omer el-Makdisi (682. h.g.).

3. Učitelji u književnosti i gramatici: učio je pred Ahmedom b. Salimom el-Misrijem (664. h.g.), te El-'Izzom el-Malikijem.

Njegovi učenici

Izveo je grupu učenjaka, među kojima se posebno ističu Sulejman b. Hilal el-Džaferi, Ahmed b. Fereh el-Išbili, Muhammed b. Ibrahim b. S'adullah b. Džuma'ah, Alauddin Alijj b. Ibrahim, poznat kao Ibn El-Attar i kao "Muhtesarun-Nevevi" (Nevevijev sažetak) jer se stalno družio sa imamom En-Nevevijem, Šemuddin b. En-Nekib, Šemsuddin b. Džu'van i mnogi drugi.

Njegov moral i osobine

Učenjaci koji su pisali njegovu biografiju složili su se da je bio predvodnik u skromnosti, uzor u bogobojaznosti i dokaz u naređivanju dobra i odvraćanju od zla, te savjetovanju vladara.

Posvećenost edukaciji

Podučavao je u šafijskim školama "El-Ikbalijje", "El-Felekijje" i "Er-Ruknijje", mijenjajući Ahmeda b. Hallikana (umro 681. h.g.) i to u prvom periodu. Poslije smrti Ebu Šame Abdur-Rahmana b. Ismaila (umro 665. h.g.), preuzeo je predsjedavanje "Darul-hadisom el-ešrefijje", i na toj funkciji ostao je sve do svoje smrti 676. h.g.

Njegova djela

Imam En-Nevevi, Allah mu se smilovao, napisao je djela iz više islamskih naučnih disciplina, a sva njegova djela karakteristična su po jasnoći i jednostavnosti izraza, te upotrebi primjerenih termina. Kada bi se nečemu posvetio, ne bi ostavio ni najmanju sitnicu, niti korist, a da je ne navede, a kada bi nešto navodio u sažetom obliku, prikazao bi to na zapanjujuće koncizan ali sadržajan način.

a) Djela iz hadisa i hadiskih nauka: "Komentar Muslimovog Sahiha", "El-Ezkar" (Zikrovi)[1], "El-Erbe'une En-Nevevijje", "El-Išarat ila bejanil-esmail-mubhemat", "Et-Takrib", "Iršadu Tullabil-hakaiki ila ma'rifeti suneni hajril-halaiki", "Komentar El-Buharijevog Sahiha", "Komentar Sunena Ebu Davuda", "Rijadus-salihin min kelami sejjidil-murselin", a to je tekst ovog komentara koji se nalazi u tvojim rukama.

b) U fikhu: "Revdatut-talibin ve umdetul-muftin", "El-Medžmu'u" (Komentar El-Muhezzeba).

Njegova akida

Imam En-Nevevi bio je pod utjecajem eš'arija, pa je stoga neophodno ukazati na činjenicu da je u "Komentaru Sahihu Muslima" često tumačio hadise koji govore o Allahovim svojstvima.

Za to postoje mnogi razlozi, kao naprimjer:

1. Bio je pod utjecajem mišljenja kadije Ijada i El-Mazirija i drugih koji su, također, tumačili "Sahihu Muslim" prije njega, a bili su eš'arije.

1 Allahovom uputom, valorizirao sam tekstove ove knjige i to u nekoliko rukopisa. Našao sam izvore hadisa i razdvojio vjerodostojne od slabih. Nazvao sam ovu knjigu "Sahihu kitabil-ezkar ve daifuhu". Podijeljena je u dva toma, a već je štampana i dostupna.

2. Imam En-Nevevi istovremeno je i zapisivao znanje koje je stjecao, a zapisano je, također, sakupljao, tako da se nije u potpunosti posvetio recenziji i profiliranju. Ali, i pored toga, nije bio okorjeli eš'arija, već im se suprotstavljao u nekoliko pitanja. Međutim, u svojim mišljenjima koja je zastupao, vezano za ovo poglavlje, nije odredio jasna pravila, već je kod njega još bilo dvoumljenja i nesigurnosti. On je jedan od onih koje je šejhul-islam Ibn Tejmijje u svome djelu "Šerhu hadisin-nuzul" (str. 118) spomenuo sljedećim riječima: "Grupacija iz zadnjih generacija učenjaka često je u svome govoru imala jednu vrstu greške zbog mnoštva sumnji koje su dolazile od novotara. Zato pojedini učenjaci, u mnogim djelima iz usuli-fikha, akaida (islamskog vjerovanja), fikha (islamskog prava), zuhda (skromnosti), hadisa, pojašnjavajući neki veliki temelj vjere, navode više predaja i različitih mišljenja nekih ljudi, a ne navode govor koji je Allah objavio Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a osnovni razlog ovakvog postupanja jeste njihovo nepoznavanje Allahovog govora, a ne prezir prema onome čemu je pozivao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

3. Imam En-Nevevi usredotočio se na izučavanje hadisa i fikha, a nije podrobno istraživao tematiku Allahovih imena i svojstava, te je zato i prihvatio mišljenja svojih prethodnika, koje smo spomenuli, a isto tako bio je i pod velikim utjecajem svojih sunarodnjaka te raširenog eš'arizma u svome dobu.

Njegova smrt

Nakon što je u Damasku proveo dvadeset i osam godina, otputovao je u Kuds, a zatim se vratio u rodni grad Neva. Bolest ga je zadesila u kući njegovog oca i tu je preselio svome Gospodaru 24. redžeba 676. h.g. Ukopan je u svom rodnom gradu, neka mu se Allah smiluje i neka ga nagradi najboljom nagradom za znanje i za sve one koji su ga od njega stjecali, i neka ga Allah uvede u najviši Firdevs.

Zasebne biografije o imamu En-Neveviju

Nekoliko biografa posebno je izdvojilo životopis ovog velikog imama, a od njih su sljedeći:

1. "Tuhfetut-talibin fi terdžemetil-imami Muhjiddin", Ibn El-Attara.

2. "El-Munhelul-azb er-revijj fi terdžmil-imamin-Nevevijj", Muhammeda b. Abdur-Rahmana es-Sehavija.

3. "El-Minhadžus-sevijj fi terdžemeti el-imamin-Nevevijj", Dželaluddina es-Sujutija.

Izvori njegove biografije

-El-Bidajetu ven-nihaje, Ibn Kesir (13/278),
-Tezkiretul-huffaz, Ez-Zehebi (4/1470- 1474),
-Ed-Darisu fi tarihil-medaris, En-Nu'ajmi (1/24-25),
-Duvelul-islam, Ez-Zehebi (2/178),
-Es-Suluku li ma'rifeti duvelil-muluki, El-Makrizi (1/648),
-Šezeratuz-zeheb fi ahbari men zeheb, Ibnul-Imad el-Hanbeli (5/354-356),
-Tabekatuš-Šafi'ijje, El-Isnevi (2/476),
-Tabekatuš-Šafi'ijje, Ibn Hidajetullah (str. 225),
-Tabekatuš-Šafi'ijjetil-kubra, Es-Subki (5/165-168),
-El-Iberu fi haberi men gabere, Ez-Zehebi (3/334),
-Fevatu el-vefejat, Muhammed b. Šakir el-Ketbi (2/264-267),
-Mir'atul-džinan ve ibretul-jakzan fi ma'rifeti ma ju'teberu min havadisiz-zeman, El-Jafi'i (4/182),
-En-Nudžumuz-zahire fi muluki Misre vel-Kahire, Ibn Tagri Burdi (7/278).

KOMENTARI RIJADUS-SALIHINA

Došao sam do četiri komentara knjige "Rijadus-salihin", pa zato želim da na njih sažeto ukažem podsjećajući na vrijednost onih koji su me pretekli u ovome komentaru i upozoravajući na neke njihove ozbiljne propuste.

"Delilul-falihin bi turuki Rijadis-salihin", napisao ga je Muhammed b. Allan es-Sadiki eš-Šafii el-Eš'ari el-Mekki (umro 1057. h.g.).

Ovo je najstariji i najopširniji komentar do kojeg sam došao. Prvi put je štampan u štampariji El-Envar 1928. godine.

Nedostaci ovoga komentara

1. Prilikom tumačenja ajeta i hadisa koji govore o Allahovim svojstvima i imenima, primjenjivao je metodologiju eš'arija, jer je bio okorjeli eš'arija. Naime, tumačeći Allahovo svojstvo radosti (1/96), rekao je: "...tj. više se raduje, a pod radošću se ovdje – zbog nemogućnosti određivanja suštine koja označava podrhtavanje i ushićenje koje čovjek osjeća u svojoj duši kada ostvari kakav cilj kojim otkloni od sebe neki nedostatak, štetu, ili popuni prazninu, tj. potrebu – misli na vrhunac zadovoljstva, jer je radost identična zadovoljstvu s onim čime je obradovan. Također, ovo može biti racionalna složena metafora, ne uzimajući u obzir pojedinačne elemente ove složenosti, već se uzima samo sažetak iz svega. Tako se cilj, završetak i korist manifestiraju u slici metafore i potvrđuju značenje koje slušalac ima u svojim mislima, ili se želi prikazati tako da usporedilac zamisli sva stanja u kojima se može naći ono što se uzima za predmet usporedbe, čime on iz tih stanja uzima ono što mu odgovara. Stoga se zaključuje da se čovjekova radost ustvari odnosi na zadovoljstvo."

Svojstvo ruke protumačio je milošću, darežljivošću i čistotom od osobine uskraćivanja (1/99).

Od kadije Ijada prenosi tumačenje Allahovog smijeha kao metafore zadovoljstva činjenjem određenih djela i nagrade za njih, tj. hvali onoga ko to čini, izražava Svoju ljubav i šalje im Svoje izaslanike (1/162).

Protumačio je ljubav kao želju za dobrom, uputom i blagonaklonosti (3/295).

Ovako je govorio i o ostalim Allahovim svojstvima.

2. U svom komentaru proturao je iskvarena sufijska uvjerenja, pa je tako prenio od Ibn Hadžera el-Hejtemija mišljenje o posjeti žena kaburima (5/21): "...Postoji razlika u pogledu učenjaka i rodbine, jer je cilj istaći respekt prema učenjacima tako što će se njihovi mezarluci stalno posjećivati. Također, njihovi posjetioci time zadobivaju ahiretsku ispomoć koju mogu poreći samo zločinci."

3. Slijeđenje imama Nevevija, Allah mu se smilovao, u njegovim hadiskim i fikhskim propustima.

Hadiski propusti

a) Na dva mjesta zabilježena je greška u Enesovom hadisu u kome se navodi Ebu Bekrova i Omerova, r.a., posjeta Ummi Ejmen, koja je rekla: "Ja ne plačem, ja znam." Prvi hadis se navodi u poglavlju o posjeti, druženju, sjedenju i prijaznosti prema dobrim ljudima, a drugi u poglavlju o vrijednosti plakanja iz bogobojaznosti.

Ibn Allan se povodio za ovom greškom na dva mjesta (3/293, 4/115).

b) U Rijadus-salihinu potkrala se ogromna greška u poglavlju o zabrani nadmetanja u trgovini, kao što stoji u hadisu od Ebu Hurejre čiji lanac seže do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Allah ne gleda u vaša tijela, niti u vaše izglede i djela, već gleda u vaša srca." Ovaj ogromni propust je obuhvatio i Ibn Allana, pa je, komentirajući ovaj hadis o srcu (8/74), rekao: "...tj. Allah ne daje nagradu (čovjeku) zbog (njegove) veličine tijela, lijepog izgleda i mnoštva djela."

Ovo neispravno tumačenje uzrokovano je slijepim slijeđenjem i udaljavanjem od izučavanja sunneta i njegove valorizacije kroz općeprihvaćene izvore. Da se vratio na "Sahihu Muslim" (2564, 64), našao bi ispravni original koji glasi: "Allah uistinu ne gleda u vaše likove i vaše imetke, već gleda u vaša srca i vaša djela."

Fikhski propusti

Imam En-Nevevi, Allah mu se smilovao, u poglavlju "Dova za umrlog poslije ukopa i sjeđenje kraj njegovog kabura određeno vrijeme", rekao je: "Šafija, Allah mu se smilovao, kaže: 'Pohvalno je da se kod njegovog kabura prouči nešto od Kur'ana, a kada bi proučili cijeli Kur'an, bilo bi lijepo.'"

Ibn Allan ga je u tome slijedio bez ikakve recenzije (6/103), a poznato je da je mišljenje imama Šafije u ovom pogledu suprotno. Zapravo, ovo je mišljenje nekih sljedbenika imama Šafije, kao što navodi sam En-Nevevi u knjizi "El-Medžmu" (5/294). Mišljenja o ovom pitanju pojasnio sam na odgovarajućem mjestu ovog komentara.

Preostala tri komentara su: "Nuzhetul-muttekin šerhu Rijadis-salihin", od Mustafe Seida el-Hanna, Mustafa El-Bugaa, Muhjiddina Mestu'a, Alijja Eš-Šerbedžija i Muhammeda Emina el-Lutfija. Sljedeći komentar je "Menhelul-varidin šerhu Rijadis-salihin" od Subhija es-Saliha, te "Delilur-ragibin ila Rijadis-salihin" od Faruka Hamada. Sve su ovo savremeni komentari. Zadovoljit ću se ukazivanjem na nedostatke u najopširnijem komentaru - "Nuzhetul-muttekin". Primjedbe su sljedeće:

1. Uveliko se oslanjao na komentar Ibn Allana, kao u (1/8). Kada original nije ispravan, ni kopija ne može biti takva.

2. Autori ovog komentara imali su namjeru improvizirati pitanje Allahovih imena i svojstava, pa su nekada svoje stavove potkrepljivali mišljenjem učenjaka iz reda ispravnih prethodnika, a nekada mišljenjem učenjaka iz reda zadnjih generacija, bez preferiranja određenog mišljenja. Jedan od primjera za to (1/35) jeste njihovo tumačenje svojstva Allahove ruke, u kojem navode: "Allah ima ruku, a On najbolje zna njenu suštinu i način njenog pružanja. Neki učenjaci smatraju da je ova osobina ustvari preneseno značenje za ukazivanje Njegove milosti i njene širine, te Njegovog otvaranja vrata pokajanja Svojim robovima."

Također, o Allahovoj osobini smijeha, rekli su: "Allah najbolje zna šta je taj smijeh. Rečeno je da se pod smijehom, vezano za Uzvišenog Allaha, misli na ljubav prema onoj dvojici koja je smiju, te na Njegovo zadovoljstvo i nagradu." (1/55)

U većini slučajeva u ovom komentaru preferira se pravac eš'arija, mimo ostalih pravaca, a jedan od primjera za to jeste tumačenje Allahovog svojstva radosti zadovoljstvom (1/34, 397), ljubavi – željom za dobrom i uputom (1/339), lica – bićem (1/423).

3. Promicanje nekih sufijskih ideja, ali na indirektan način, kao što kažu (1/499): "Pohvalno je posjetiti Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, kabur, što se tumači općenitim dokazom pohvalnosti posjete kabura..." Njihov dokaz za dozvoljenost posebnog posjećivanja Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, kabura jeste hadis u kojem se navodi: "Putovanja se ne poduzimaju osim radi posjete tri mesdžida"? Ovo njihovo dodatno tumačenje smatra se novotarskim, jer je njegov cilj poduzimanje putovanja radi posjete kaburu, a ne džamijama. Zato budi na oprezu!

Eš'arijski pisci preostale su komentare svrstali u komentare, ali to ustvari nisu klasični komentari, jer samo tumače manje poznate riječi, kao što je knjiga "Menhelul-varidin". Osim toga, u njima ima grešaka, kao i u drugima, u smislu poziva na prihvatanje eš'arijskog pravca u pitanjima Allahovih imena i svojstava. Komentar "Delilur-ragibin" više pažnje posvećuje hadisu, te se time odlikuje nad prethodnim komentarima.

Neophodno je spomenuti da svi ovi komentari ne posvećuju pažnju ocjenjivanju hadisa vjerodostojnima ili slabima, osim spomenutog komentara – "Delilur-ragibin". Također, spomenuti komentari oslanjaju se u fikhskim pitanjima uglavnom na šafijskih mezheb, a ne na dokaze, čime se stječe utisak kao da je ovim komentatorima motiv slijeđenje autora (imama Nevevija), Allah mu se smilovao, u pitanjima Allahovih svojstava, u čijem je tumačenju on potpao pod eš'arijski utjecaj, ali i u fikhskim pitanjima, u čijem je tumačenju potpao pod utjecaj šafijskog mezheba. Allah je najuzvišeniji i najbolje zna.

GENERALNI PRIKAZ RIJADUS-SALIHINA

- Rijadus-salihin je grandiozna knjiga bez koje se ne može.[1] Štampana je nekoliko puta u jednom tomu[2].

- Imam En-Nevevi podijelio je ovu knjigu na poglavlja. Svako poglavlje nazvao je po hadisima koji se svrstavaju pod mnogobrojne odjeljke jedne kategorije. Svako poglavlje podijelio je na nekoliko odjeljaka, tako da je jednom odjeljku dao naslov iz više hadisa koji ukazuju na dotično pitanje. U knjizi Rijadus-salihin ima devetnaest poglavlja koja su naslovljena, osim prvoga. Odjeljaka ima tri stotine sedamdeset i dva.

- Imam En-Nevevi, Allah mu se smilovao, otpočinjao je svaki odjeljak ajetom iz Kur'ani-kerima koji odgovara tematici odjeljka, zato što sunnet podrobnije pojašnjava časni Kur'an i komentira ga.

- Vokalizirao je problematične riječi.

- Protumačio je manje jasne hadise čije je značenje skrivenije.

- Na kraju svakoga hadisa pojasnio je njegov stepen.[3]

Motiv pisanja ovog komentara

Pošto je "Rijadus-salihin" zauzima visoku naučnu poziciju i smatra se vrhunskim djelom, to me je motiviralo da posvetim posebnu pažnju vjerovjesničkom sunnetu u smislu ocjene i shvatanja hadisa, te da napišem ovaj osrednji komentar, jer u prethodnim komentarima, iako priznajem prethodnim autorima vrijednost

1 Ovo je rekao Es-Sehavi u biografiji imama En-Nevevija, str. 12.

2 Es-Sujuti u "Minhadžun-nebevijj", str. 61.

3 Međutim, iz praktičnog aspekta hadiske nauke postoji nekoliko opaski tako da sam mu se suprotstavio u ocjeni nekih hadisa. Jedna od njih je da se oslanjao na Et-Tirmizijino proglašavanje hadisa prihvatljivim, kao i Ebu Davudovo prešućivanje, što je kod njega bio osnov za donošenje ocjene o hadisima da su dobri (hasen). Podrobnije sam o tome govorio u svom uvodu knjige "Sahihu kitabil-ezkar ve daifuhu".

u prednjačenju i lijepe namjere, nisam naišao na ono što bi "zaliječilo propuste i popunilo praznine". Zapravo, uočio sam da prethodni komentari predstavljaju oslonac sljedbenicima novotarija, odnosno u njihovom tumačenju hadisa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, došlo je do zastranjivanja i udaljavanja suštine hadisa od pravoga značenja.

Pored toga, u spomenutim komentarima problematično je i pitanje shvatanja Kur'ana i sunneta u okvirima shvatanja prethodnika našeg ummeta, kao najboljeg oblika pokornosti Allahu, najvažnijeg vida približavanja Njemu i najveće date blagodati, pa tako ambiciozni učenjak Ibn Kajjim el-Dževzijje u knjizi "Medaridžus-salikin" (1/41) kaže:

"Uzvišeni Allah kaže: **'I spomeni Davuda i Sulejmana, kada su sudili o usjevu što su ga noću ovce nečije opasle, i Mi smo bili svjedoci suđenju njihovu, i učinismo da Sulejman pronikne u to, a obojici smo mudrost i znanje dali. I potčinismo planine i ptice da s Davudom Allaha slave i veličaju: to smo Mi bili kadri učiniti.'** (El-Enbija, 78-79) Uzvišeni Allah u ovim ajetima spominje ova dva časna vjerovjesnika i ističe njihovu odlikovanost znanjem i vlašću, te posebno izdvaja Sulejmana zbog njegovog ispravnog shvatanja navedenog događaja.

Kada je Alija b. Ebi Talib upitan: 'Da li vas je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ičim odlikovao nad ostalim ljudima?', odgovorio je: 'Ne, tako mi Onoga koji je rascijepio zrno i stvorio čovjeka, osim shvatanja koje Allah podari robu o Svojoj Knjizi i onoga što se nalazi na ovome listu', a na njemu (listu) bili su zapisani propisi o krvarini i otpuštanju roba te propis o zabrani sprovođenja smrtne kazne nad muslimanom zbog ubistva nevjernika."[1]

U pismu koje je Omer b. El-Hattab poslao Ebu Musau el-Eš'ariju stoji: "Drži se pomnog shvatanja onoga što ti bude predočeno."[2]

Ispravno shvatanje je Allahova blagodat koju daje Svome robu i stavlja ga u njegovo srce, te on putem ispravnog shvatanja spoznaje i saznaje ono što drugi ne mogu spoznati i saznati; on iz teksta shvata ono što drugi ne može shvatiti, iako obojica znaju taj tekst i shvataju njegovo temeljno značenje.

Ispravno shvatanje poruka od Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uvod je za blisku prisnost i iskrenost, te svjedodžba vjerovjesničkog vilajeta. Po stepenu shvatanja razlikuju se i stepeni učenjaka, tako da se jedan učenjak može mjeriti sa hiljadom drugih učenjaka. Obrati pažnju na primjer Ibn Abbasovog

1 (Prenosi El-Buhari)

2 Ovo je veoma vrijedno pismo koje su učenjaci prihvatili. Lanci prenosilaca ovoga pisma ovjerodostojeni su u mojoj knjizi "Oporuke ispravnih prethodnika", str. 57, 58. Tu sam opovrgao tvrdnje nasilnika orijentalista koji su obezvrijedili ovo pismo.
Također, učenjak Ibn Kajjim el-Dževzijje u knjizi "I'alamul-muvekki'in" (1/85) protumačio je ovo pismo veoma obilnim, po ciljevima dostatnim i srcima ehli-sunneta vel-džemata zadovoljavajućim komentarima.

shvatanja: Omer, prisutni učesnici sa Bedra i drugi upitali su ga o suri: "Kada dođe Allahova pomoć i oslobođenje..." – da li on ima posebno shvatanje ovih riječi, pa je rekao: Ovi ajeti su Allahova najava odlaska Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, sa ovoga svijeta i proglas o dolasku njegovog smrtnog časa. Međutim, u vezi s tim Omer se s njim nije složio,[3] dok je to drugim ashabima bilo nepoznato, a Ibn Abbas je tada bio najmlađi među njima. Gdje se u ovoj suri može naći proglas o dolasku smrti, ukoliko ne bi bilo posebnog shvatanja? Ovakva se pitanja profiliraju sve dok ne dođu na stepen kada ih većina ljudi ne može ispravno shvatiti i, shodno tome, ni samostalno tumačiti, te u tom slučaju postaje neophodno da im, i pored teksta, takva pitanja tumače oni koji su obdareni ispravnim shvatanjem i koji, osim tih tekstova, nemaju potrebu za tuđom pomoći.

Kada se ispravnom shvatanju pridoda lijepa namjera, onda je čovjeku dato veliko dobro, kao što kaže učenjak Ibn Kajjim el-Dževzijje u knjizi "I'alamul-muvekki'in" (1/87):

"Ispravno shvatanje i lijepa namjera ubrajaju se u Allahove najveće blagodati koje može dati Svome robu. Zapravo, čovjeku nije dato ništa bolje ni grandioznije, poslije islama, od toga dvoga. Stoga su ispravno shvatanje i lijepa namjera dva islamska temelja, a onaj ko je njima obdaren, udaljen je od puta onih na koje se izlila srdžba, tj. onih čije su namjere bile neispravne, i puta onih koji su zalutali, tj. onih čija su shvatanja bila neispravna. Tada čovjek postaje jedan od onih koji su zadobili blagodati i čija su shvatanja i namjere dobre, odnosno smatra se sljedbenikom ispravnoga puta, a nama je naređeno da na svakom namazu molimo Allaha da nas uputi na put (onih kojima je podario Svoje blagodati).

Ispravno shvatanje je svjetlo koje Allah stavlja u srce Svoga roba, koji njime razlikuje ispravno od neispravnog, istinu od neistine, uputu od zablude, zastranjivanje i razboritost. U izgradnji ispravnog shvatanja čovjeku pomaže lijepa namjera, traganje za istinom i osjećaj bogobojaznosti u osami i javnosti. Također, ispravno shvatanje je uzrok eliminiranja poriva za slijeđenjem strasti, davanjem prednosti dunjaluku, traženjem pohvale od drugih i ostavljanjem bogobojaznosti.

Metodologija pisanja ovog komentara

Prvo: Valorizacija hadiskih tekstova i njihova komparacija sa priznatim hadiskim zbirkama.

Dolazak do ispravnoga teksta predstavlja jedan od zahtjeva dokumentacije hadisa njegovim pripisivanjem izvorima, te zastajanjem na njegovom lancu prenosilaca radi pojašnjenja njegovog stepena. Također, to je jedan od zahtjeva komentara hadisa, jer zastajanje na valoriziranom tekstu daje ispravno shvatanje. Primjer za to naveden je u drugom poglavlju.

---

3 (Prenosi El-Buhari)

Drugo: Upoznavanje sa odjeljcima poglavlja. U većini slučajeva oslonio sam se na knjige šejhul-islama Ibn Tejmijje i njegovog učenika Ibn Kajjima el-Dževzijje.

Treće: Tefsir ajeta. Temelj i oslonac za to uzeo sam iz "Tefsirul-Kur'anil-azim" od Ibn Kesira. Ako u njemu nisam naišao na željeno, onda sam se u većini slučajeva vratio knjigama šejhul-islama Ibn Tejmijje i Ibn Kajjima el-Dževzijje.

Četvrto: Dokumentacija hadisa, a pod tim podrazumijevam navođenje njihovih izvora, pojašnjenje njihovog stepena, skretanje pažnje na njihovu važnost i spomen nekih koristi lanaca prenosilaca.

U tome sam se oslonio na naučne temelje koje su postavili učenjaci u hadisu, pridržavajući se pri tome izdavanja ocjena o hadisima u smislu vjerodostojnosti ili slabosti. Iskoristio sam mišljenja učenjaka u ovoj struci, a moj rad u pogledu toga išao je sljedećim redoslijedom:

1. Ako je hadis zabilježen u oba Sahiha (El-Buhari i Muslim) ili u jednom od njih, zadovoljio sam se njegovim pripisivanjem tim izvorima, budući da je cilj vjerodostojnosti ostvaren. Sve što je zapisano u ovim knjigama vjerodostojno je, osim nekoliko sitnica na koje su kritički gledali eminentni stručnjaci.

Odbranio sam nekoliko hadisa iz dva Sahiha koje su pokušali opovrgnuti ljudi koji nisu nikada kušali miris znanja i čiji je udio u moru valorizacije i dokumentacije hadisa poput jagodice prsta koja se stavi u veliki okean.

2. Ukoliko je hadis naveden u drugim zbirkama mimo dva Sahiha, onda sam tragao za ljudima iz lanaca prenosilaca i precizno studirao njihovo stanje. Sud o lancu prenosilaca donio sam onako kako to sam lanac zahtijeva: ukoliko bi lanac bio vjerodostojan, zadovoljio bih se sažetim pojašnjenjem, a ukoliko bi bio hasen ili daif (dobar ili slab), obuhvatio bih druge hadise i puteve koji ga ojačavaju prema svojim mogućnostima, pa bi tako stigli do izričitog govora i ocjene. Sa Allahovom blagodati, uspio sam spasiti mnoge hadise koji su u svojoj osnovi slabi, ali sam ih ojačao drugim hadisima koji ih potvrđuju, te ih tako svrstao na stepen hasena (dobrog), ili na stepen sahihun li gajrihi (zavisno vjerodostojnog hadisa).

Peto: Manje jasna značenja. Pojasnio sam manje jasna značenja koja nije komentirao imam En-Nevevi, te sam vokalizirao problematične riječi koje on nije vokalizirao.

Šesto: Shvatanje hadisa. U ovome su mi od velike koristi bila djela šejhul-islama Ibn Tejmijje i njegovog učenika Ibn Kajima el-Dževzijje, te enciklopedija vjerovjesničkog sunneta "Fethul-Bari" od hafiza Ibn Hadžera el-Askalanija, te komentar Sahihu Muslima od samoga En-Nevevija, a također i knjige endeluskog učenjaka Ibn Abdul-Berra en-Nemrija, kao naprimjer "Et-Temhid" i "El-Istizkar", te druge knjige fikha, životopisa, jezika, historije i sire (Vjerovjesnikovog životopisa).

Koristi iz hadisa naveo sam u jednostavnim rečenicama kako bih olakšao njihovo shvatanje našim savremenicima. Nekada sam određeno pitanje pojednostavio dodatnim pojašnjenjima, radi njegove važnosti, aktuelnosti ili nedostatka pojašnjenja dokaza. Prilikom pojašnjavanja određenih propisa, nisam zaboravio upozoriti na mnoge novotarije koje su usmrtile sunnete, ali isto tako nisam ni slijedio posebne mezhebe (pravne škole), koje ljudi već poznaju i izlazak iz njih, zbog jasnosti dokaza i sunneta, smatraju petim mezhebom, kako to već govore neznalice iz slojeva običnoga naroda, te priučeni pravnici.

Propise o pitanjima vjerovanja u Allahova svojstva i određenja crpio sam sa izvora ehli-sunneta vel-džemata slijedeći ispravne prethodnike koji su vremenom nazvani sljedbenicima hadisa; crpio sam i pio do sitosti sa ovog izvora uzimajući temelje i ogranke propisa, način ophođenja i argumentacije. Molim Allaha da me proživi u njihovoj skupini sa vjerovjesnicima, iskrenima, dobrim ljudima, a lijepo li je to društvo!

Sedmo: Napravio sam nekoliko naučnih sadržaja koji pomažu tragaocima znanja da saberu razasute koristi u ovome komentaru u više šerijatskih disciplina.

Molim Allaha, ukoliko se završi ovaj komentar, da bude radost za oči onih koji se dosljedno drže islama, te okrepljenje za one koji se podučavaju sunnetu Predvodnika svih vjerovjesnika, a također, nesavladivi zalogaj u grlima zalutalih sljedbenika novotarija.

Molim Allaha da ovo moje djelo primi kao dobro, te mi ga učini zalogom na Dan kada Ga susretnem, na Dan kada neće koristiti ni imetak ni sinovi, osim ko pred Allaha dođe čistog srca, a Allah ispunjava obećanje.

Zahvala pripada Allahu i neka su salavat i selam na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

Ebu Usame b. Selim 'Id el-Hilali

u utorak, sredinom rebi'ul-evvela 1415. h.g.

Amman El-Belka', glavni grad Jordana

PREDGOVOR IMAMA EN-NEVEVIJA

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog

Zahvala pripada Allahu, Jedinom, Superiornom, Ponosnom, Onome koji mnogo oprašta, Onome koji uvodi noć u dan, opominjući one koji imaju srce i vid, i osvjetljavajući put onima koji imaju um i razboritost, Onome koji je probudio od Svojih stvorenja one koje je odabrao i učinio ih skromnim na ovome svijetu, obdario ih bogobojaznošću, stalnim zikrom, te neprestanim uzimanjem pouka i prisjećanjem poslije zaborava, Onome koji ih je uputio da krenu putem Njegove pokornosti i da se pripremaju za Buduću kuću, te da se čuvaju svega što izaziva Njegovu srdžbu i vodi u Kuću propasti, te da ostanu ustrajni u Njegovoj vjeri bez obzira na to u kakvim se stanjima i okolnostima budu nalazili. Zahvaljujem Mu krajnjom, sveobuhvatnom i najčišćom zahvalom i pohvalom.

Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, Časnog i Dobrostivog, Brižnog i Milostivog i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i poslanik, voljeni odabranik, prisni prijatelj, uputitelj na pravi put, pozivač u ispravnu vjeru, neka su Allahovi blagoslovi i mir na njega, na sve ostale vjerovjesnike, njihove porodice i ostale dobre ljude. Uzvišeni Allah kaže: "**Džinne i ljude stvorio sam samo zato da Meni ibadet čine. Ja ne tražim od njih opskrbu niti želim da Me hrane.**" (Ez-Zarijat, 56-57) U ovome ajetu jasno se ukazuje na činjenicu da su ljudi stvoreni radi ibadeta i stoga im je stavljeno u obavezu da vode računa o onome za što su stvoreni i da se putem skromnosti udaljavaju od ovodunjalučkog luksuza. Ovaj svijet je prolazan, nije vječan; preko njega se prolazi, a nije konačno odredište sreće i radosti; na njemu se život prekida, a ne traje vječno. S obzirom na to, razboriti ljudi na ovome dunjaluku su oni koji Njemu robuju, a najinteligentniji su oni koji su najskromniji.

Uzvišeni Allah kaže: "**Život na ovom svijetu sličan je bilju zemaljskom na koje Mi spustimo s neba kišu s kojim se ona izmiješa, kojim se onda hrane ljudi i stoka. Pa kad se Zemlja ukrasi svojim ruhom i okiti, i kad stanovnici njezini pomisle da su oni toga gospodari, dođe zapovijed Naša, noću ili danju, i Mi to pokosimo kao da prije ničega nije ni bilo. Eto, tako Mi potanko izlažemo dokaze narodu koji hoće da razmisli.**" (Junus, 24.) Ajeti koji govore o ovom značenju su mnogobrojni.

Jedan pjesnik lijepo je rekao:

"Allah ima pametne robove,
koji ostaviše dunjaluk
bojeći se smutnje.
Pogledali su u njega,
a kada su vidjeli da on nije prebivalište za živoga,
uzeše ga za more,
a dobra djela na njemu uzeše za lađu."

S obzirom na to da je i naš ovozemaljski život identičan u stihovima opisanom dunjalučkom stanju, te da svoj život moramo uskladiti sa onim radi čega smo stvoreni, a što je prethodno pojašnjeno, onda je šerijatskom obvezniku dužnost da postupa u skladu da vjerskim propisima i tako krene putem razumom obdarenih, da se pripremi za neminovno, usmjeri svoju pažnju ka onome na što sam upozorio. Najbolji put i pravac koji će čovjeka usmjeriti ka vječnom uživanju jeste postupanje u skladu sa onim što je vjerodostojno preneseno od našeg Vjerovjesnika, predvodnika prvih i posljednjih, najčasnijeg prethodnika i onih koji dolaze kasnije, neka je Allahov blagoslov i mir na njega i ostale vjerovjesnike.

Uzvišeni Allah kaže: "**Jedni drugima pomažite u dobročinstvu i bogobojaznosti.**" (El-Maide, 2.)

Vjerodostojno se prenosi od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Allah pomaže Svome robu sve dok rob pomaže svome bratu."[1]

Također je rekao: "Ko ukaže na dobro, imat će nagradu kao i onaj ko ga učini."[2] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ko bude pozivao (Allahovoj) uputi, imat će nagradu jednaku nagradi svi onih koji ga budu slijedili, ali to neće ništa umanjiti od njihovih nagrada."[3] Rekao je Aliji, r.a.: "Tako mi Allaha, da Allah tvojim sebebom uputi jednoga čovjeka bolje ti je od skupocjenih deva."[4]

Smatrao sam da trebam napisati sažeto hadisko djelo, koje će svome čitaocu pokazati put do ahireta i Allahovog zadovoljstva, u kojem će biti obuhvaćeni vjerodostojni hadisi koji govore o vidljivim i unutarnjim adabima ponašanja, kao što su hadisi o skromnosti, nadi u Allahovu milost i strahu od Njegove kazne,

1 Ovo je dio podužeg hadisa, a prenosi ga Muslim od Ebu Hurejre, r.a.

2 Muslim (1893) od Ebu Mes'uda el-Bedrija.

3 Muslim (2674) od Ebu Hurejre.

4 El-Buhari (7/70) – Fethul-Bari; Muslim (2406).

odgoju duše, profiliranju morala, čišćenju i liječenju srca, čuvanju tjelesnih organa od svih vidova nastranosti, i drugi hadisi koji govore o osobinama onih koji su spoznali Allaha.

Pridržavao sam se pravila navođenja isključivo vjerodostojnih hadisa[1], jasnih po značenju, koje sam navodio iz poznatih vjerodostojnih zbirki.[2] Odjeljke poglavlja počinjao sam ajetima iz časnoga Kur'ana, a ono što je bilo potrebno vokalizirao sam i komentirao skrivena značenja koja ukazuju na dragocjene anegdote.

Kada je na kraju hadisa napisano "muttefekun alejhi", to znači da ga prenose El-Buhari i Muslim.

Molim Allaha, ukoliko se ova knjiga završi, da bude, onome ko joj se posveti, vodič ka dobru i da mu bude prepreka za raznolike nevaljalštine i upropaštavajuća djela. Molim brata kojem je ova knjiga bila od koristi, u bilo kojem pogledu, da za mene uputi dovu, kao i za moje roditelje, moje učitelje i ostale moje prijatelje i sve muslimane. Oslanjam se na Allaha Časnoga, Njemu se predajem, On mi je dovoljan i divan je On zaštitnik, nema pokreta, nema snage osim sa Allahom, Ponosnim i Mudrim.

---

1 Prema usaglašenoj terminologiji hadiskih učenjaka iz odabranih generacija, vjerodostojan hadis podrazumijeva sahih i hasen.

2 To je šest poznatih zbirki koje slove kao temelj vjerovjesničkog sunneta, kao što je to pojasnio imam En-Nevevi, Allah mu se smilovao, u svojoj knjizi "El-Ezkar".

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog

Poglavlje prvo
ISKRENOST I SRČANO DONOŠENJE NIJJETA U SVIM DJELIMA, JAVNIM I TAJNIM

Ihlas znači da se činjenjem djela želi postići zadovoljstvo Uzvišenog Allaha, a ne nešto drugo, što je istovremeno i jedan od uvjeta za primljenost djela. Postoje četiri uvjeta za primljenost djela:

Dva uvjeta su uvjeti ispravnosti, a to su iskrenost i ispravnost. Prvi si spoznao, a ispravnost označava da određeno djelo bude u skladu sa vjerodostojnim sunnetom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Druga dva uvjeta su uvjeti potpunosti: svojski se pridržavati i blagovremeno izvršavati (određena djela).

Svojsko pridržavanje navodi se u riječima Uzvišenog: "**Snažno prihvatite ono što smo vam dali**" (El-Bekare, 63, 93; El-E'araf, 171).

Zatim u ajetu: "**Primi ih svojski, a narodu svom zapovijedi da se pridržava onoga što je u njima ljepše!**" (El-E'araf, 145); i: "**O Jahja, prihvati Knjigu odlučno!**"(Merjem, 12).

Blagovremeno izvršavanje i požurivanje s činjenjem određenog djela navodi se u riječima: "**I nemojte malaksati u sjećanju na Mene**" (Taha, 42). Ajeti koji podstiču na blagovremeno izvršavanje dobrih djela su mnogobrojni.

Uzvišeni Allah kaže: "**A naređeno im je da samo Allaha obožavaju, da Mu iskreno, kao pravovjerni, vjeru ispovijedaju, i da namaz obavljaju, i da zekat udjeljuju; a to je – ispravna vjera.**" (El-Bejjine, 5)

Uzvišeni Allah kazuje u ovim ajetima da je naredio Svojim robovima ispovijedanje jednoće, odnosno da uz Njega ne obožavaju nikoga drugoga, da ostave sve neisprave vjere i prihvate jedino islam, jer to je jedina ispravna vjera, vjera ummeta koji se pridržava istine. Ovo su istovremeno i temelji na kojima islamski ummet zasniva svoja uvjerenja i postupke, razlikujući se tako od nevjerničkih naroda, a to je ujedno i jedan od ciljeva slanja vjerovjesnika.

Uzvišeni Allah kaže: "**Do Allaha neće doprijeti meso njihovo i krv njihova, ali će Mu stići iskreno učinjena dobra djela vaša.**" (El-Hadždž, 37)

Uzvišeni Allah u ovom ajetu kazuje da nam je propisao klanje kurbana, kako bismo Ga spominjali prilikom tog čina. On je Onaj koji mnogo opskrbljuje, koji ima ogromnu snagu, ali Njemu neće doći ništa od toga mesa ili krvi. On Uzvišeni hrani, ali ne biva hranjen i On je nezavisan od onoga što je mimo Njega.

U paganskom periodu ljudi su, prilikom prinošenja žrtava svojim božanstvima, stavljali meso tih životinja na svoje kipove i mazali ih svojom krvlju. Ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekli su: "Mi smo preči da mažemo krvlju", pa je Allah objavio spomenuti ajet, pojašnjavajući da On prima djela od bogobojaznih koji žele isključivo Njegovo lice, što ukazuje na to da djela neće biti primljena ukoliko ne budu popraćena ispravnim nijjetom.

Uzvišeni Allah kaže: "**Reci: 'Skrivali vi ono što je u prsima vašim ili pokazivali, Allah to zna!'**" (Ali Imran, 29)

Uzvišeni Zaštitnik obavještava Svoje robove da zna ono što se nalazi duboko u dušama, osjećajima, ali da zna i vanjštinu. Njegovo znanje obuhvata sva stanja ljudi, u svim okolnostima, vremenskim razdobljima, kao što obuhvata i sve što se nalazi na nebesima i Zemlji, i između njih, i ono što je ispod zemlje, i Njemu nije ništa skriveno. Njemu ne može promaći ni najmanja čestica, a ni manje od toga, u svim zemaljskim područjima, morima i brdima.

Uzvišeni Allah u ovom ajetu napominje Svoje robove da Ga se boje i strahuju od Njega, kako ne bi počinili ono što je zabranio i što prezire da učine. Njemu je poznato sve što je u vezi s Njegovim robovima i On je moćan da ih kazni, a ako neke ne kazni (neposredno nakon činjenja zabranjenog), to ne znači da je na njih zaboravio ili ih zapostavio, On ih na kraju kažnjava kao Ponosan i Moćan.

S obzirom na to, čovjek kome su poznate ove napomene, nastojat će da postupa lijepo, ispravno i iskreno u svakoj situaciji.

1. Od vođe vjernika Ebu Hafsa Omera b. El-Hattaba b. Nufejla b. Abdul-Uzzaa b. Rejaha b. Abdillaha b. Kurta b. Rezaha b. Adijja b. Ka'ba b. Luejja b. Galiba el-Kurešija el-Adevija, neka je Allah njime zadovoljan, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da govori: 'Djela se cijene prema namjerama, a svakome čovjeku pripada ono što je namjeravao. Čija hidžra (iseljenje) bude radi Allaha i Njegovog Poslanika, ona je, uistinu, radi Allaha i Njegovog Poslanika, a čija hidžra bude radi neke ovodunjalučke koristi, ili žene koju treba vjenčati, njegova hidžra je radi onoga zbog čega je čini.'" (Muttefekun alejhi) Prenose ga dva predvodnika svih hadiskih autoriteta: Ebu Abdullah b. Muhammed b. Ismail b. Ibrahim b. El-Mugire b. Berdizbeh el-Džu'fi el-Buhari

i Ebu El-Husejn Muslim b. El-Hadždžadž b. Muslim el-Kušejri en-Nejsaburi, neka je Allah zadovoljan njima dvojicom. Prenose ga u svojim Sahihima koji predstavljaju najvjerodostojnije zbirke hadisa.

Dokumentacija hadisa:

Prenose ga El-Buhari (1/9) – Fethul-Bari, Muslim (1907).

Neizmjernim brojem predaja od imama prenosi se poseban respekt prema ovome hadisu. Također, nema sveobuhvatnijeg, vrednijeg i korisnijeg hadisa od ovoga, jer je jedan od hadisa na kojem opstoji islam.

Manje poznate riječi:

"Hafs" – znači lav, a lavu se kaže Ebu Hafs jer se mladunče naziva hafs. Ovaj nadimak dobio je vođa vjernika El-Faruk Omer b. El-Hattab, neka je Allah zadovoljan njime.

"Nijjet" – imati namjeru uraditi neko djelo.

"Hidžra" – u jeziku znači ostavljanje, a u terminologiji: napustiti ono što je Allah zabranio.

Hidžra u islamu biva u dva oblika:

Prvi: Preseljenje iz mjesta straha u mjesto sigurnosti; takve su bile dvije hidžre u Abesiniju, a zatim hidžra u Medinu.

Druga: Preseljenje iz mjesta nevjerstva u podneblje islama; primjer za to je Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, hidžra iz Mekke u Medinu.

Iz hadisa se shvata:

- Prilikom činjenja djela neophodno je imati nijjet, svejedno da li su to djela čije se izvršavanje isključivo cilja (želi), kao što su namaz, ili bila samo sredstva putem kojih će se realizirati druga djela, poput abdesta i čistoće. Nije pojmljivo da čovjek bez iskrene namjere može iskreno činiti neko djelo.

Islamski učenjaci nisu se razilazili u vezi s ovim pitanjem, odnosno imali su jedinstven stav u vezi sa djelima čije se izvršavanje isključivo želi, ali je među njima zabilježeno neslaganje u vezi sa pitanjem uvjetovanja nijjeta za sredstvo kojim će biti realizirano određeno djelo, tj. postoji razilaženje o validnosti nijjeta koji se donese uporedo sa činjenjem samog djela.

- Svi islamski učenjacu saglasni su da je mjesto nijjeta u srcu i nije ga potrebno izgovarati, i to se odnosi na sve ibadete, kao što su čišćenje, namaz, zekat, post,

hadždž, otpuštanje roba, džihad i drugo. Izgovaranje nijjeta je zabluđujuća novotarija. Učenjaci koji su zastupali mišljenje da je dozvoljeno izgovaranje nijjeta prilikom obavljanja hadždža, napravili su propust zato što nisu napravili razliku između telbije i nijjeta.

Šejhul-islam Ibn Tejmijje detaljno je obrazložio propise nijjeta u posebnoj poslanici, a i ja sam napisao brošuru o tome pod nazivom "Ed-Durerul-mudi'e fi ahkamil-ihlasi ven-nijjeh".

- Dobra djela se vrednuju prema dobrim nijjetima. Dobar nijjet (namjera) ne može loše djelo promijeniti u dobro, niti novotariju u sunnet. Koliko ima onih koji žele dobro, ali ga neće dostići.

- Iskrenost prema Allahu je uvjet za primljenost djela. Allah prima samo ona djela koja su najiskrenija i najispravnija. Najiskrenija su ona djela koja se čine radi Allaha, a najispravnija su ona koja su u saglasnosti sa ispravnim sunnetom.

2. Od majke vjernika Ummu Abdillah Aiše, neka je Allah zadovoljan njome, prenosi se da je rekla: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Jedna vojska će krenuti u pohod na Kabu, pa kada dođu do velikog pustinjskog prostranstva, bit će utjerani u zemlju od prvog do zadnjeg.' Tada sam ga upitala: 'Allahov Poslaniče, kako će biti utjerani u zemlju od prvog do zadnjeg kada će među njima biti i podređenih, a i prisiljenih?' On reče: 'Bit će utjerani od prvog do zadnjeg, a zatim će biti proživljeni prema svojim nijjetima.'" (Muttefekun alejhi) Tekst hadisa je El-Buharijin.

Dokumentacija hadisa:

Prenose ga El-Buhari (4/338) – Fethul-Bari; Muslim (2884).

Manje poznate riječi:

"Vojska" – Allah najbolje zna koja je to vojska. Međutim, vanjština hadisa daje prednost mišljenju da je to vojska koja će biti poslana za borbu protiv El-Mehdija, a.s., koji će naći utočište kod Kabe. Ta vojska će biti dio ovoga ummeta, kao što se jasno navodi kod Muslima, a ne oni koji će srušiti Kabu, a to su Abesinci. Postoji i druga činjenica, a ona kaže da će Abesinci zauzeti Kabu, ali ova spomenuta vojska bit će utjerana u zemlju prije nego što dođe do Kabe.

"Veliko pustinjsko prostranstvo" – To je zemlja na kojoj nema rastinja. Neki prenosioci hadisa kod Muslima protumačili su ovo prostranstvo kao prostranstvo Medine, a odnosi se na poznato mjesto između Mekke i Medine, koje se naziva Šeref, a nalazi se ispred Zul-Hulejfe u pravcu Mekke.

"Utjerani" – tj. upast će u zemlju. Uzvišeni kaže: **"I Mi smo i njega i dvorac njegov u zemlju utjerali"** (El-Kasas, 81); **"Neke u zemlju utjerali, a neke potopili"** (El-Ankebut, 40).

"Podanici" – su ljudi koji nisu na stepenu vladara.

"Bit će proživljeni prema svojim nijjetima" – Allah Uzvišeni proživjet će ih iz njihovih kabura, te će, shodno svojim namjerama, biti nagrađeni ili kažnjeni. Dakle, na osnovu njihovih namjera, pravit će se razlika između prisiljenih i onih koji su svjesno učestvovali, i putnika koji su se zadesili na tom putu.

Iz hadisa se shvata:

- Neophodno je udaljiti se od nepravednika, tirana i drugih pokvarenjaka, te izbjegavati druženje s njima, kako čovjeka ne bi zadesilo ono čime su oni kažnjeni.

- Ko god bude dobrovoljno prisustvovao skupovima koji su ogrezli u nepokornosti i grijesima, neminovno će se i na njega sručiti (Allahova) kazna.

- Djela se vrednuju prema nijjetu djelatnika.

- Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nagovijestio je neka dešavanja koja će se zbiti u budućnosti, o kojima ga je obavijestio Allah Uzvišeni. Ova Poslanikova nagovještavanja smatraju se jednim od temelja vjerovanja, te je stoga dužnost biti uvjeren u njihovu istinitost. Pri tome ne treba praviti zabunu činjenica da ovakve obavijesti prenose pojedinačni vjerodostojni prenosioci. Ove predaje uzimaju se za argument u pitanjima vjerovanja i šerijatskih propisa bez ikakve razlike, što sam pojasnio u svojoj knjizi "El-Edilletu veš-ševahid fi vudžubi el-ahzi bil-haberil-vahid fil-ahkami vel-akaid".

- U ovom hadisu ima jedna naznaka koja se doima problematičnom, jer je majka vjernika Aiša, r.a., smatrala nepojmljivim da se kazna sruči i na one koji ne žele učestvovati u nečemu što iziskuje kaznu, u ovom slučaju vojnom pohodu.

U pogledu rješavanja ove problematičnosti izrečena su različita tumačenja, kao naprimjer: "U ovom slučaju kažnjavanje je generalno jer je određeno da se podudari sa vremenom nastupanja njihovih edžela (smrtni čas), a zatim će biti proživljeni prema svojim nijjetima", ali postoje i neka drugačija tumačenja.

U ovom kontekstu je i moje razumijevanje, odnosno smatram da će kazna biti generalna i njome će biti obuhvaćeni i prisiljeni, i podanici, i putnici-prolaznici; dakle, smutnja će pogoditi i njih, a ne samo one koji su počinili nepravdu, jer bujica nepravde natjerala ih je da se, protivno svojoj volji, pridruže zulumćarima.

Na to ukazuju ajeti i hadisi, jer kada kazna nastupi, tada obuhvati i dobre koji u datom trenutku nisu iskazali negodovanje i srditost u ime Allaha (zbog činjenja nepravde), a bit će spašeni samo oni koji su svoje djelovanje usmjerili u pravcu popravljanja stanja (u društvenoj zajednici).

Uzvišeni Allah kaže: "**A zašto je među narodima prije vas bilo samo malo čestitih, koji su branili da se na Zemlji nered čini, koje smo Mi spasili! A oni koji su zulum radili odavali su se onome u čemu su uživali, i grješnici su postali. Gospodar tvoj nije nikada nepravedno uništavao sela i gradove ako su stanovnici njihovi bili dobri.**" (Hud, 116-117)

U ovom ajetu ukazuje se na jedan od Allahovih zakona propisanih svim narodima. Naime, ako se u jednom društvu u kojem anarhija postane dominantan oblik ponašanja i djelovanja, odnosno u kojem nadređeni počnu svojim podređenima nametati naredbe koje su u koliziji sa Allahovim zakonima – pojave ljudi koji će se odlučno suprotstaviti takvim devijacijama i konkretno djelovati, u tom slučaju na tu društvenu zajednicu neće se sručiti Allahova kazna i neće biti uništena. Međutim, u društvima u kojima niko ne diže svoju riječ protiv tiranije, anarhije i nepravde, ili pak postoji neko ko iskazuje svoje nezadovoljstvo tim devijacijama, ali je to negodovanje toliko slabo da nema nikakvog utjecaja na postojeće stanje, u tom slučaju nad tom društvenom zajednicom bit će sproveden Allahov zakon, odnosno Allah će ih uništiti na jedan od dva načina: ili tako što će dati da u potpunosti ogreznu u nemoralu i anarhiji, ili će pak biti fizički uništeni; a u oba slučaja kazna vodi u nestanak i promjenu drugim narodima.

Ovdje do izražaja dolazi vrijednost pozivanja u Allahovu vjeru i djelovanja u pravcu čišćenja Zemlje od nereda koja je njime ispunjena, jer je poziv ka Allahu okosnica sigurnosti naroda. Oni koji pozivaju ka Allahu, ne izvršavaju samo svoju obavezu prema Gospodaru i vjeri, nego time bivaju zapreka između drugih naroda i Allahova srdžbe i realizacije Njegove kazne i uništenja naroda.

3. Od Aiše, r.a., prenosi se da je rekla: "Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Nema hidžre poslije oslobođenja, već ima džihad i nijjet, a kada se pozovete u borbu, krenite.'" (Muttefekun alejhi) Hadis znači: Nema hidžre iz Mekke, jer je ona postala podneblje islama.

Dokumentacija hadisa:

Prenose ga El-Buhari (7/226) – Fethul-Bari; Muslim (1864), a ovo je njegova verzija hadisa. Prenosi se u poglavlju od Ibn Abbasa kod El-Buharija (6/3) – Fethul-Bari.

Manje poznate riječi:

"Oslobođenje" – oslobođenje Mekke.

"Nijjet" – iskreno činjenje nekog djela u ime Allaha Uzvišenog.

"Kada se pozovete u borbu" – kada vođa muslimana raspiše mobilizaciju, tj. odlazak u vojni pohod protiv neprijatelja.

Iz hadisa se shvata:

- Derogacija obaveznosti hidžre iz Mekke u Medinu, jer je Mekka postala podneblje islama. Ovaj propis o Mekki odnosi se i na sva ostala područja kojima zavladaju muslimani.- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obveseljava muslimane da će Mekka zauvijek ostati podneblje islama.

- Hidžra ne prestaje sve dok na dunjaluku postoje nevjernička područja i područja u kojima dominira islam. Ko bude živio u nevjerničkom području i ukaže mu se mogućnost odlaska u islamsko područje, hidžra mu postaje stroga obaveza. Potlačenim muškarcima, ženama i djeci koji se ne mogu snaći, niti znaju puta, Allah će dati rješenje.

- Kada prestane obaveza obavljanja hidžre, nagradu koja je propisana za obavljanje hidžre moguće je zadobiti džihadom i ispravnim nijjetom.

- Kada vođa muslimana raspiše mobilizaciju, tada postaje obaveza staviti se na raspolaganje za odlazak u vojni pohod. S obzirom na to, evidentno je da je za vođenje džihada neophodno postojanje vođe muslimana i bajraka pod kojim će se okupiti muslimani.

- Djela se cijene prema namjerama.

- Da bi odlazak u džihad bio pravovaljan, obaveza je imati ispravan nijjet, ali i neophodno je razmišljati i pripremati se za taj čin.

4. Od Ebu Abdullaha el-Ensarija, r.a., prenosi se da je rekao: "Bili smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u jednom pohodu, pa je rekao: 'U Medini ima ljudi koji su, dok ste vi putovali i prolazili kroz doline, bili sa vama, ali ih je zadržala bolest."' U drugoj predaji se navodi: "Oni su sa vama učestvovali u nagradi." (Prenosi Muslim)

El-Buhari od Enesa, r.a., prenosi da je rekao: "Vratili smo se iz pohoda na Tebuk sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: 'Ostavili smo neke ljude u Medini, a mi nismo prošli ni kroz jedan klanac, a ni dolinu, a da oni nisu bili sa nama. Opravdano su bili spriječeni."'

Dokumentacija hadisa:

Džabirov hadis navodi Muslim (1911).

Enesov hadis navodi El-Buhari (6/46-47) – Fethul-Bari.

Imam En-Nevevi nije rekao da je hadis muttefekun alejhi, iako ga prenose i El-Buhari i Muslim, uz malu razliku u terminima.

Ova razlika ne utječe na to da se hadis nazove "muttefekun alejhi". Međutim,

on je tako postupio jer većina hadiskih učenjaka ne naziva ovaj hadis "muttefekun alejhi", osim ukoliko imaju jedinstven lanac prenosilaca, kao što to jasno govori hafiz Ibn Hadžer el-Askalani u knjizi "En-Nuketu ala mukaddimeti Ibn Es-Salah", a na ovo je ukazao i Ibn Allan.

Manje poznate riječi:

"Neki ljudi" – ovdje se misli na muškarce, jer se riječ "akvam" isključivo koristi za muškarce. Uzvišeni kaže: **"O vjernici, neka se muškarci jedni drugima ne rugaju, možda su oni bolji od njih, a ni žene drugim ženama, možda su one bolje od njih."** (El-Hudžurat, 11) Također, ova riječ je protumačena u Džabirovom hadisu.

Iz hadisa se shvata:

- Borci na Allahovom putu bolji su po stepenima od onih koji ostaju.
- Invalidi, poput slijepaca, bolesnika i ljudi bez tjelesnih ekstremiteta, nisu grješni zbog nemogućnosti odlaska u vojni pohod.
- Ko opravdano izostane sa vojnog pohoda, također je na stepenu invalida.
- Ako invalidi i osobe sa opravdanjem budu imali ispravan nijjet, dostići će nagradu mudžahida.
- Hadis ukazuje na obilnu milost Gospodara svjetova, lahkoću islama. O ovim propisima i koristima govori časni Kur'an. Allah, azze ve dželle, kaže: **"Vjernici koji se ne bore, osim onih koji su nesposobni, ne mogu se izjednačiti s onima koji se na Allahovu putu bore imecima svojim i životima svojim!"** (En-Nisa, 95)

5. Od Ebu Jezida Ma'na b. Jezida b. El-Ahnesa, r.a., a on, njegov otac i djed su ashabi, prenosi se da je rekao: "Jedne prilike moj otac Jezid izdvojio je da podijeli kao sadaku nekoliko dinara te ih je stavio pored nekog čovjeka u džamiji, a ja sam došao, uzeo ih i otišao kući. On mi je rekao: 'Tako mi Allaha, nisam imao namjeru dati ih tebi', na što sam se ja požalio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, te sam zatražio od Poslanika da (u tom slučaju) donese presudu, pa je on rekao: 'Jezide, tebi pripada ono što si namjeravao, a tebi, Ma'ne, pripada ono što si uzeo.'" (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

El-Buhari (3/291) – Fethul-Bari.

Manje poznate riječi:

"Došao sam i uzeo ih" – tj. sa dozvolom čovjeka koji je bio zadužen da dadne sadaku, a ne u smislu otimanja ili nasilnog oduzimanja.

"Tebi pripada ono što si namjeravao" – tj. s obzirom da su ove riječi upućene ocu, njemu, dakle, pripada nagrada jer je imao namjeru dati sadaku potrebnima, a njegov sin bio je u potrebi, iako on nije imao namjeru da je dadne sinu.

"Tebi pripada ono što si uzeo" – tj. ti si vlasnik onoga što si uzeo; ovim riječima obratio se sinu, jer je taj novac dobio na ispravan i utemeljen način.

Iz hadisa se shvata:

- Dozvoljeno je drugima kazivati o Allahovim darovima i blagodatima.

- Dozvoljenost davanja punomoći prilikom podjele sadake, a posebno dobrovoljne sadake, jer se to smatra jednom vrstom tajnog udjeljivanja.

- Dozvoljeno je postupati po općenitim navodima, pa makar onaj ko je općenito naredio određenu stvar imao na umu određenu osobu koju terminom pobliže određuje.[1]

- Dozvoljenost parničenja između sina i oca, i to se samo po sebi ne ubraja u neposlušnost roditeljima.

- Nasljednicima je dozvoljeno dati dobrovoljnu sadaku.

- Čovjek koji daje sadaku bit će nagrađen shodno svome nijjetu, bez obzira da li sadaka došla u ruke osobe koja spada u kategoriju onih kojima je propisano da se daje ili nekome ko se ne ubraja u tu kategoriju.

- Roditelj nema pravo tražiti povrat sadake koju je dao svome djetetu, što nije slučaj sa poklonima.

6. Od Ebu Ishaka Sa'da b. Ebi Vekkasa Malika b. Uhejba b. Abdi Menafa b. Zehrea b. Kilaba b. Murre b. Ka'ba b. Luejja el-Kurešijja ez-Zuhrija, r.a., jednog od deseterice kojima je obećan Džennet, neka je Allah sa svima njima zadovoljan, prenosi se da je rekao: "U godini Oprosnog hadždža teško sam se razbolio i,

1 Davalac sadake je općenito naredio da se dadne sadaka, pa je ona pripala njegovom sinu, iako je postojala velika mogućnost da on nije imao namjeru dati je svome sinu (nap. prev.).

čuvši za moju bolest, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je da me obiđe. Rekoh: 'Allahov Poslaniče, vidiš koliko je ozbiljna moja bolest. Imam dosta imetka, a nasljeđuje me samo moja kći. Hoću li drugima podijeliti dvije trećine svoga imetka?' Reče: 'Ne.' Rekoh: 'A polovinu, Allahov Poslaniče?' Reče: 'Ne.' Rekoh: 'A trećinu, Allahov Poslaniče?' Reče: 'Može trećinu, a i ona je puno! Bolje ti je da svoje nasljednike ostaviš neovisnima nego da ih ostaviš siromašnima i da prosjače od ljudi. Ti nećeš potrošiti nešto želeći time Allahovo lice a da za taj trošak nećeš biti nagrađen, pa čak i za ono što staviš u usta svojoj supruzi.' Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, hoću li ja ostati iza svojih drugova?' Reče: 'Ti nećeš ostati iza svojih drugova, pa raditi dobra djela kojima želiš Allahovo lice a da ti se neće povećati tvoj stepen i visina. Možda ćeš ti poživjeti sve dok se neki ljudi ne okoriste tobom, a drugi budu osjetili štetu od tebe. Allahu, upotpuni mojim ashabima njihovu hidžru i nemoj ih vratiti njihovim stopama. Međutim, Sa'd b. Havle je nevoljnik.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, žalio je za njim zato što je umro u Mekki." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

El-Buhari (3/165) – Fethul-Bari; Muslim (1628).

Manje poznate riječi:

"Hoću li ja ostati iza svojih drugova" – tj. da li ću ostati u Mekki nakon što je oni napuste.

"Možda ćeš ti poživjeti" – tj. možda će ti Allah produžiti život, iako riječ "možda" (le'alle) označava vjerovatnoću. Inače, u Allahovom govoru ova riječ označava ono što će se sigurno desiti, a to se odnosi i na većinu ovakvih Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, izjava.

"Dok se neki ljudi ne okoriste tobom, a drugi budu osjetili štetu od tebe" – Ovo je Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, nagovještaj događaja koji će se zbiti u budućnosti. Allah je dao da putem Sa'da muslimani oslobode Irak, tako da je on bio sebeb da neki ljudi postanu upućeni i da muslimani osvoje veliki ratni plijen, dok su nevjernici tada pobijeni, pa su propali.

"Nevoljnik" – čovjek u krajnjoj potrebi i velikoj žalosti.

Sa'd b. Havle je jedan od prvaka muhadžira. Prisustvovao je Bedru, a suprug je Sebi'e el-Eslemije. Umro je za vrijeme Oprosnog hadždža, dok je bio u braku sa njom. Nekoliko dana poslije njegove smrti ona se porodila, pa joj je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sada si slobodna i udaj se za koga hoćeš."

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u svojim riječima: "Ali je nevoljnik S'ad b. Havle", iskazao je bol i žalost zbog S'adovog stanja, jer je umro u Mekki. U to vrijeme, muslimani su prezirali boravak u mjestu iz kojeg su bili prinuđeni iseliti se, iako su ga voljeli radi Allaha.

Kako bi S'adu ibn Vekkasu olakšao stanje u kojem se nalazio i rasteretio njegovo srce, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio mu je ove riječi i obradovao ga viješću da će njegova hidžra biti primljena i upotpunjena, za razliku od njegovog imenjaka S'ada b. Havle.

"*Žalio za njim*" – tj. tugovao je i osjećao bol zbog njegove smrti, a pod ovim se ne misli na zabranjeno naricanje prilikom kojeg se navode pohvalne osobine umrloga.

Iz hadisa se shvata:

- Dozvoljeno je imamu (vođi), ali i svim ostalim ljudima, da posjeti bolesnoga, a to se naročito preporučuje ako je neko teško bolestan.

- Kada se čovjek razboli, dozvoljeno je da o svojoj bolesti govori s opravdanim razlogom, kao što je traženje lijeka ili dove od dobroga čovjeka, jer takvo traženje ne smatra se gubljenjem nade ili nezadovoljstvom. Ovakav postupak nije u suprotnosti sa pohvalnim strpljenjem.

- Dozvoljenost stavljanja ruke na čelo bolesnoga i potiranje njegovog lica i dijela tijela u kojem osjeća bol, te davanja nade za dug život.

- Nagrada za trošenje imetka uvjetovana je ispravnošću nijjeta i želje za Allahovim zadovoljstvom.

- Dozvoljeno je stjecati imetak, ali pod uvjetom da to stjecanje bude na halal način. A ukoliko vlasnik imetka izvršava sve propisane obaveze u vezi sa stečenim imetkom, u tom slučaju stjecanje se neće smatrati nagomilavanjem imetka.

- Nije dozvoljeno oporukom ostaviti nekome više od trećine imetka.[1]

- Čovjek će imati nagradu za trošenje imetka na svoju porodicu samo ako time bude želio postići Allahovo zadovoljstvo.

- Ukoliko osoba ne može stići izvršiti neka djela dobročinstva i pokornosti, onda će se umjesto njih činiti druga djela slična njima po vrijednosti sevaba i nagrade.

- Podsticaj na održavanje rodbinskih veza i činjenje dobročinstva bliskim srodnicima. Održavanje rodbinskih veza sa bližnjim srodnicima bolje je od održavanja veza sa daljnjim srodnicima.

---

1 Od onih koji nisu pravni nasljednici (nap. prev.).

- Zabrana prenošenja umrloga iz jednog mjesta u drugo, jer da je to bilo legitimno, Poslanik bi naredio da se S'ad b. Havle prenese (iz Mekke u Medinu), međutim, on takav postupak nije dozvolio.

- Preventiva u Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: "Nemoj ih vratiti njihovim stopama", tj. da niko od ashaba u toku bolesti ne osjeti očaj zbog ljubavi prema domovini ili određenim mjestima.

- Ograničavanje općenitog kur'anskog propisa sunnetom, jer Uzvišeni kaže: **"Nakon što se izvrši oporuka koju ostavite, ili podmiri dug."** (En-Nisa, 12) Ovaj propis je općenit, a ograničen je propisom sunneta u kojem se kaže da se oporuka ostavlja u visini trećine.

- Obaveza razmatranja koristi nasljednika i neophodnost vođenja računa o pravednoj raspodjeli nasljedstva među njima.

- Kada se Zakonodavac obraća jednoj osobi, to se generalno odnosi na sve šerijatske obveznike koji imaju iste specifičnosti. Islamski učenjaci zauzeli su jedinstven stav u vezi sa argumentiranjem ovim S'adovim hadisom.

7. Od Ebu Hurejre Abdur-Rahmana b. Sahra, r.a., prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allah ne gleda u vaša tijela, niti u vaše likove, već gleda u vaša srca.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Muslim (2564, 33).

Također, navodi ga sa potpunijim terminima (34): "Allah ne gleda u vaše likove i vaše imetke, već gleda u vaša srca i vaša djela."

Imam En-Nevevi, Allah mu se smilovao, trebao je ovdje navesti potpuniji hadis, kako prvom predajom ne bi bili obmanjeni savremeni pobornici irdža'a koji iman ograničavaju na srca.

Manje poznate riječi:

"Ne gleda u vaša tijela, niti u vaše likove" – tj. čovjek neće biti nagrađen zbog svoje fizičke ljepote ili drugih fizičkih karakteristika, niti će mu se za to suditi, ali će biti pitan za djela kojima je bio zadužen. Dakle, čovjekova fizionomija nije u njegovoj moći, odnosno čovjek nije stvaralac svoga tijela, stoga mu se za to neće ni suditi: izgled, crna ili bijela koža, visina itd.

Iz hadisa se shvata:

- Nagrada za učinjena djela biva shodno iskrenosti i lijepom nijjetu koji se nalaze u srcu.

- Popravljanju i odgoju srca daje se prednost u odnosu na popravljanje tjelesnih udova i organa, jer ti organi slijede naredbe i zabrane srca. Ako je srce ispravno, ispravno je čitavo tijelo, a ako je srce neispravno, neispravno je čitavo tijelo.

- Čovjek je odgovoran za svoje postupke i bit će nagrađen ili kažnjen shodno svome nijjetu i djelu. S obzirom na to, neophodno je da svoja djela i nijjete ispravlja i usklađuje sa Allahovom Knjigom i Poslanikovim vjerodostojnim sunnetom.

8. Od Ebu Musaa Abdullaha b. Kajsa el-Eš'arija, r.a., prenosi se da je rekao: "Upitan je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, o čovjeku koji se bori da pokaže svoju hrabrost, čovjeku koji se bori zbog plemenske pristrasnosti i čovjeku koji se bori iz pretvaranja – koji je od njih na Allahovom putu, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko se bori da Allahova riječ bude gornja, on se bori na Allahovom putu.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Prenose ga El-Buhari (1/222) – Fethul-Bari; Muslim (1904), i ovo je njegova verzija.

Manje poznate riječi:

"Plemenska pristrasnost" – označava ljubomoru i čuvanje porodice, familije, prijatelja.[1]

"Pretvaranje" – prikazivanje pred ljudima kako bi vidjeli njegovu hrabrost i pohvalili ga.

Pretvaranje (rijaluk) upropaštava djela, što sam detaljnije pojasnio u knjizi "Mubtilatul-e'amal", ali pretvaranje također ima loše posljedice po cijeli ummet, kao što sam to podrobnije pojasnio u zasebnoj brošuri "Pretvaranje i njegov loš utjecaj na ummet".

"Allahova riječ" – Allahov poziv u islam, odnosno želi se reći: Allahova vjera.

U nekim predajama ovog hadisa navodi se pet razloga za stupanje u borbu, a to su: želja za ratnim plijenom, iskazivanje hrabrosti, pretvaranje, plemenska pristrasnost i srdžba.

Uz to, ovim razlozima mogu se pridodati i želja za slavom i ukor. Stoga Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, odgovor nije bio ni negativan ni potvrdan,

1 Bez obzira bilo to opravdano ili ne (nap. prev.).

već mudar; odgovorio je općenito, čime je otklonio moguće nedoumice, tako da je njegovo pojašnjenje dobilo dimenziju sveobuhvatnosti: "Ko se bude borio da Allahova riječ bude gornja, on se bori na Allahovom putu."

Pod borbom na Allahovom putu smatra se samo ona borba čiji je osnovni motiv uzdizanje Allahove riječi u cilju ispovijedanja vjere jedino Allahu. Također, ako uzdizanje Allahove riječi bude primarni cilj odlaska u borbu, ali se pri tome osvoji ratni plijen ili se ukaže na nečiju hrabrost, onda to predstavlja Allahovu počast koju On ukazuje onome kome želi, naravno pod uvjetom da čovjek bude sačuvan samodivljenja i pouzdanja u druge mimo Allaha. Zato neka o ovome vode računa oni koji strahuju od kazne svoga Gospodara, oni koji udjeljuju od onoga što im se daje, a čija su srca plašljiva, jer u ovakvim okolnostima čovjek lahko može posrnuti, a razum zalutati. Molimo Allaha da nas učvrsti i Njemu se utječemo od poniženja.

Iz hadisa se shvata:

- Dobra djela će se obračunavati prema dobrim nijjetima. Zato ovaj hadis potvrđuje prethodni hadis "Djela se vrednuju prema namjerama".

- Nagradu za borbu na Allahovom putu postiže onaj ko se bori uzdižući Allahovu riječ, kako bi se vjera ispovijedala jedino Allahu.

- Pohvalnost postavljanja pitanja o razlozima činjenja određenih djela; na to ukazuje Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pojašnjenje osnovnog motiva za borbu i džihad.

- Prije praktičnog djelovanja obaveza je upoznati se sa teorijskim aspektima određenih djela, što se sasvim jasno uočava u pitanju postavljenom Poslaniku. Naime, čovjek koji je postavio pitanje nije otišao u borbu pa onda pitao, nego je prvo pitao kako bi znao propis, a zatim ga sproveo u praksu.

Ovo je također i upozorenje onima koji čine razne nepokornosti i novotarije, a zatim tragaju za nekim muftijom koji će im opravdati njihove postupke, pa ako ga nađu, povinuju se njegovim mišljenjima te tako njegovo mišljenje pretpostave Allahovom govoru, što se smatra jednim vidom širka; međutim, ako određeni učenjak ne udovolji njihovim zahtjevima i ne opravda njihove neutemeljene postupke, onda ga optuže za učmalost, otežavanje i rastjerivanje ljudi.

- Pokuđeno je posvetiti se stjecanju ovodunjalučkih dobara, ali je isto tako pokuđeno otići u borbu s ciljem zadovoljenja duševnih prohtjeva koji su u koliziji sa pokornošću Allahu.

9. Od Ebu Bekreta Nufej'a b. El-Harisa es-Sekafija, r.a., prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada se dva muslimana sukobe sabljama, i ubica i ubijeni će u Vatru." Rekoh: "Allahov Poslaniče, za ubicu nam je jasno, ali zašto ubijeni?" Reče: "Jer je i on nastojao ubiti onog drugog." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Prenose ga El-Buhari (1/85) – Fethul-Bari i verzija je njegova; Muslim (2888).

Iz hadisa se shvata:

- Ko u svom srcu čvrsto odluči učiniti nepokornost i u tu svrhu poduzme sve što je neophodno, takav zaslužuje kaznu. Konačni sud o njemu donijet će Allah: ako hoće, kaznit će ga, a ako hoće, oprostit će mu.

Iz ove činjenice proizlazi sljedeći zaključak: odlučno htijenje dolazi na mjesto potpunog djela ukoliko čovjek ne bude mogao da ga učini ili upotpuni, kao što sam pojasnio u svojoj knjizi "Hadir-ruh ila ahkamit-tevbetin-nesuh", u poglavlju o pokajanju onoga ko je bio nemoćan uraditi grijeh.

- Srčane misli i prišaptavanja duši su oprošteni. Što se tiče riječi Uzvišenog: "Pokazivali vi što je u dušama vašim ili skrivali, Allah će vas za to pitati, pa će oprostiti kome hoće, a kazniti koga hoće! A Allah je Svemoćan!" (El-Bekare, 284), derogirane su ajetom: "Allah nijednu osobu ne opterećuje preko mogućnosti njene; njoj u korist je dobro koje je stekla, a na njenu štetu je zlo koje je stekla!" (El-Bekare, 286).

- Upozorenje na pogubnost međumuslimanskih sukoba, koji su jedan od uzroka njihove slabosti, kolapsa i izlijevanja Allahove srdžbe na njih.

- Pod zabranjenim sukobom misli se na sukob prouzrokovan ovodunjalučkim koristima, neznanjem, tiranijom, nepravdom ili slijeđenjem strasti.

Međutim, kada čovjek stane na stranu istine suprotstavljajući se zabludjeloj skupini sve dok se ona ne povrati Allahovim naredbama, to se ne smatra zabranjenim sukobom; jer da je muslimanima stavljeno u obavezu da prilikom svakog međusobnog razilaženja ustuknu, povuku se u svoje kuće izbjegavajući smutnju, ne poduzimajući nikakve konkretne mjere u cilju dolaska do istine, tada bi zablude uzele maha i ne bi bilo moguće sprovesti nijednu šerijatsku kaznu, što bi opet dovelo do uzurpiranja tuđih imetaka, međusobnih obračuna, skrnavljenja ženine časti, odnosno tada bi ljudi loših moralnih kvaliteta preuzeli inicijativu, a časni muslimani pasivno bi promatrali postojeće stanje, govoreći: "Ovo je fitna, zabranjeno nam je da se u njoj borimo". Shodno tome, muslimanima je naređeno da se suprotstavljaju svakoj zabludi i da se bore protiv pobunjenika.

- Ulazak u džehennemsku vatru ne znači i vječni boravak u njoj. Naime, haridžije proglašavaju nevjernicima muslimane koji počine veliki grijeh, a mu'tezili ne proglašavaju počinioca velikog grijeha nevjernikom nego smatraju da je njegov status neriješen, ali i haridžije i mu'tezili zastupaju mišljenje da će musliman, počinilac velikih grijeha, boraviti vječno u džehennemskoj vatri, međutim, u ovom

hadisu ne postoji dokaz za ovo njihovo mišljenje. Nasuprot tome, sljedbenici ehli-sunneta vel-džemata nikoga ne proglašavaju nevjernikom zbog činjenja određenog grijeha sve dok taj grijeh ne bude smatrao dozvoljenim.

10. Od Ebu Hurejre, r.a., prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čovjekov namaz u džematu vredniji je od njegovog namaza u kući, ili namaza u njegovom dućanu (u kojem radi), za dvadeset i nekoliko stepena. To je zbog toga što, kada čovjek lijepo uzme abdest, a zatim ode u džamiju isključivo sa namjerom da klanja u džematu, sa svakim njegovim korakom povećava mu se po jedan stepen i oprošta po jedan grijeh sve dok ne uđe u džamiju, a od trenutka kada u nju uđe, on je u namazu sve dok je u džamiji zbog namaza. Svakog od vas meleki blagosiljaju dok god se nalazi na mjestu na kojem je klanjao, govoreći: 'Allahu, smiluj mu se! Allahu, oprosti mu! Allahu, primi njegovo pokajanje.' Meleki to čine sve dok čovjek na tom mjestu nekoga ne uznemiri ili izgubi abdest." (Muttefekun alejhi) Termini u predaji su iz Muslimove zbirke.

Dokumentacija hadisa:

Prenose El-Buhari (1/564) – Fethul-Bari; Muslim (649, 272).

Manje poznate riječi:

"Lijepo uzme abdest" – upotpuni ga na propisani način.

Iz hadisa se shvata:

- Validan je namaz koji pojedinac obavi u svojoj kući ili u dućanu (u kojem radi), jer da nije validan, ne bi za njegovo obavljanje imao jedan stepen nagrade.

- Namaz u džamiji koja se nalazi na tržnici je ispravan, i iako je dozvoljeno u toj džamiji obaviti namaz pojedinačno, prioritetnije je da se na tom mjestu obavlja namaz u džematu.

- Zajednički namaz vredniji je od pojedinačnog namaza za više od dvadeset puta.

Ova vrijednost ne označava samo pohvalnost kolektivnog namaza, kao što to neki pogrešno misle, već znači obaveznost iz nekoliko razloga:

1) zato što za posljedicu ima veliku nagradu;

2) zato što se u drugim hadisima izražava prijetnja onima koji izostaju sa zajedničkog namaza;

3) Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je slijepcu da se odazove na ezan kada ga čuje.

Ako neko dođe u nedoumicu i upita kako je dozvoljeno pojedinačno obaviti namaz, a ujedno reći da je obaveza obaviti ga u džematu, onda kažemo: Pojedinačni namaz je dozvoljen, ali uz grijeh koji posljedično pada na pojedinca zbog izostajanja sa zajedničkog namaza. Allah najbolje zna.

- U realizaciji i postizanju velike nagrade koja je obećana za obavljanje namaza u džematu, u obzir se uzima iskrenost, jer Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "A zatim krene u džamiju isključivo sa namjerom da klanja namaz u džematu."

- Jedan od zadataka meleka jeste upućivanje dove za vjernike i traženje oprosta za njih, kao što Uzvišeni kaže: "**Oni koji nose Arš i oni koji su oko njega, slave i hvale Gospodara svoga i vjeruju u Nj, i mole se da budu oprošteni grijesi vjernicima: 'Gospodaru naš, Ti sve obuhvaćaš milošću i znanjem; zato oprosti onima koji su se pokajali i koji slijede Tvoj put i sačuvaj ih patnje u Vatri!' Gospodaru naš, uvedi ih u vrtove Adna koje si im obećao, i pretke njihove, i žene njihove, i potomstvo njihovo – one koji su bili dobri; Ti si, uistinu, Silan i Mudar. I sačuvaj ih zala, jer, koga Ti toga dana poštediš zala – Ti si mu se smilovao, a to će, zaista, veliki uspjeh biti!**" (Gafir, 7-9).

- Pohvalnost iščekivanja namaza do sljedećeg namaza.

- Pohvalno je da musliman bude konstantno pod abdestom.

11. Od Ebu El-Abbasa Abdullaha b. Abbasa b. Abdul-Muttaliba, r.a., prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prenio od svoga Gospodara, tebareke ve te'ala: "Uzvišeni Allah odredio je šta je dobro, a šta je zlo, i objasnio: ko naumi da učini dobro djelo, pa ga ne učini, Allah mu ga upiše kao da ga je i učinio; a ko naumi da učini dobro i učini ga, Allah mu upiše nagradu od deset do sedam stotina puta, ili još mnogo veću. A ko naumi da učini loše djelo, pa ga ne učini, Allah mu to upiše kao dobro djelo; a ko naumi da učini loše djelo i učini ga, Allah mu upiše samo jedno loše djelo." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Prenose El-Buhari (1/323) – Fethul-Bari; Muslim (131).

Manje poznate riječi:

"Da je prenio od svoga Gospodara" – tj. ovo Allahov govor – hadisi-kudsijj, a predstavlja Allahovu objavu koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, primao bez posredstva, u vidu nadahnuća, snova, ili posredstvom meleka koji je taj govor pripisivao svome Gospodaru. Hadisi-kudsijj se razlikuje od Kur'ana po tome što se njegovo učenje ne tretira klasičnim ibadetom.

Iz hadisa se shvata:

- Potpunost Allahovog znanja kome ne može promaći nijedna čestica ni na nebu ni na Zemlji, a ni manje od toga, Njemu ništa nije skriveno.

- Jedno od zaduženja meleka jeste pisanje dobrih i loših djela. Allah je svakom čovjeku odredio časne čuvare – pisare, koji znaju sve što on čini i to zapisuju; Allah to sve sabire, a ljudi zaboravljaju.

- Neizmjernost Allahove milosti, blagodati i veličina Njegove počasti. On pravedno tretira loše djelo i ne uvećava ga, a oprašta ako čovjek odluči učiniti djelo, ali ga ipak ne učini. Vrijednost je u dobrom djelu, koje On umnogostruči, a počast je u nagradi koju će imati zbog same namjere da ga čini.

- Razmišljanje o dobrim djelima vodi do njihove praktične realizacije, a razmišljanje o posljedicama činjenja loših djela vodi do odustajanja od njihove realizacije.

12. Od Ebu Abdur-Rahmana Abdullaha b. Omera b. El-Hattaba, r.a., prenosi se da je rekao: Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Zaputila su se trojica ljudi od prijašnjih naroda na dalek put, i putovali su sve dok ih noć ne zateče pored jedne pećine, u koju uđoše da bi u njoj prenoćili. Međutim, u tom trenutku odroni se jedna stijena i potpuno zatvori ulaz u pećinu. Oni tada jedan drugom rekoše: 'Jedini način da se spasimo iz ove situacije jeste da Allaha zamolimo da ukloni ovu stijenu zbog naših dobrih djela koje smo učinili.' Jedan od njih tada reče: 'Allahu dragi, ja sam imao stare roditelje i nikada nisam prije njih nisam nahranio niti napojio nikoga od svoje porodice. Jednog dana tražio sam bolju pašu svome stadu i otišao sam daleko, pa im nisam došao na vrijeme, te sam ih, nakon što sam namuzao mlijeka i donio, našao da spavaju. Nezgodno mi je bilo da ih probudim , ali i da prije njih nahranim i napojim svoju porodicu, pa sam čekao sa sudom u rukama i gledao kada će se sami probuditi, i tako stajao sve do zore, a djeca su oko mojih nogu plakala od gladi. Zatim su se probudili i popili svoj dio mlijeka. Allahu dragi, ako sam to učinio isključivo želeći Tvoje lice, odmakni ovu stijenu sa ulaza u ovu pećinu.' Stijena se malo maknu, ali ne toliko da bi mogli izaći pored nje. Drugi od njih reče: 'Allahu dragi, ja sam imao jednu bližnju rodicu koju voljeh više od cijeloga svijeta (U drugoj predaji stoji: 'Volio sam je tako jako kako to muškarci samo mogu voljeti žene'), pa sam je poželio imati, ali ona mi to ne dopusti. Jedne godine zavladala je jaka glad, te mi ona dođe i zatraži pomoć. Ja joj dadoh 120 zlatnika, ali pod uvjetom da mi se dopusti. Ona na to pristade, i kad sam joj se približio (U drugoj predaji stoji: 'Kada sam joj prišao onako kako muž priđe svoj ženi u postelji'), ona zaplaka i reče: 'Boj se Allaha i ne raskidaj prsten moje nevinosti bespravno.' Tada sam se ja odmakao od nje, iako mi je bila najdraža na svijetu, i ostavio sam joj zlatnike koje sam joj prethodno dao.

Allahu dragi, ako sam to učinio isključivo želeći Tvoje lice, izbavi nas iz ove nedaće u kojoj se nalazimo.' Stijena se ponovo malo pomjeri, ali ne toliko da bi mogli izaći iz pećine. Treći od njih reče: 'Allahu dragi, ja sam držao najamnike i svima sam odmah isplaćivao zaslužene plate, osim jednom čovjeku koji je napustio posao i otišao prije prijema svoje plate. Ja sam tu njegovu platu pošteno uložio, tako da se njegov imetak namnožio. Nakon izvjesnog vremena došao mi je i rekao: 'Allahov robe, isplati mi moju platu.' Ja sam mu na to odgovorio: 'Sve ovo što ispred sebe vidiš od ovog blaga: deve, krave, ovce i robovi, tvoja je plata!' On mi tada reče: 'Allahov robe, ne izigravaj se sa mnom.' 'Ne izigravam se', rekao sam mu, a on je tada uzeo sav taj imetak i otjerao ga, a da meni nije ništa ostavio. Allahu dragi, ako sam to učinio isključivo želeći Tvoje lice, izbavi nas iz ove nevolje u kojoj se nalazimo.' Stijena se tada potpuno pomjeri i oni izađoše iz pećine." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

El-Buhari (4/449); Muslim (2743).

Manje poznate riječi:

"Želeći Tvoje lice" – znači (učiniti nešto) želeći Allahovo zadovoljstvo i iskreno u Njegovo ime. Neki komentatori tvrde da se pod licem misli na Allahovo biće, te da kao dokaz za tu tvrdnju postoje mnogobrojni primjeri u jeziku.

Ovo tumačenje je neispravno, jer podrazumijeva obesnaživanje Allahovih osobina. Ispravno vjerovanje podrazumijeva vjerovanje u svojstva bez simboličnih tumačenja, negiranja, poistovjećivanja, iskrivljavanja, ulaženja u kakvoću, ili govora da samo Allah zna njihova značenja (tefvid). Značenja ovih svojstava ne ubrajamo u manje poznate šerijatske tekstove čije tumačenje zna samo Allah, već Allahu prepuštamo znanje o njihovoj kakvoći, a ne o njihovom značenju. Naše vjerovanje u Allahova svojstva je vjerovanje potvrde, a ne vjerovanje određivanja kakvoće. Pošto ne znamo kakvoću Njegovog bića, tako ne znamo ni Njegove osobine, ali vjerujemo da On ima uzvišena svojstva i lijepa imena.

Iz hadisa se shvata:

- Kada se čovjek nađe u nevolji, pohvalno je da tada upućuje dove koje je preporučeno učiti prilikom nedaća, jer je to jedan od uzroka primljenosti dove, kao što sam to pojasnio u knjizi "En-Nubezul-mustetabe fid-d'avatil-mustedžabe".

- Utemeljenost približavanja Allahu (tevessula) dobrim djelima, a slično tome jeste i tevessul Allahovim svojstvima i imenima, kao i dovom dobrog čovjeka. Tevessul bićima vjerovjesnika i evlija, te njihovim kaburima nema utemeljenja, već predstavlja zabludjelu novotariju.

- Neki povodi primljenosti dove su:

1) iskreno upućivanje dove,

2) znati za Allaha u blagostanju, jer su ovi ljudi vjernici molili Allaha iskreno i prisjećali se svojih dobrih djela. Spoznali su Allaha čineći ova djela dok su bili u blagostanju, želeći da se njihov Gospodar sa njima upozna u vremenima nedaća. Tako se u vjerodostojnom hadisu navodi: "Znaj za Allaha u blagostanju, Allah će znati za tebe u iskušenju." O tome smo više govorili u knjizi "En-Nubezul-mustetabe fid-d'avatil-mustedžabe".

- Ako čovjek u svojoj molitvi traži od Allaha da ispuni Svoje obećanje, to se ne smatra ubrzanjem koje vodi ka čovjekovom razočarenju i gubljenju nade tako da prestane upućivati dovu. U vjerodostojnim hadisima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nalazi se dokaz o dozvoljenosti učenja dove za ubrzano uslišavanje (ispunjenje neke potrebe), kao naprimjer u hadisima koji govore o traženju kiše, dovi na Bedru i dr. Ovo se smatra upornošću u upućivanju dove, što je kod Allaha Uzvišenog pohvalno i omiljeno, a to sam pojasnio u već spomenutoj knjizi.

- Vrijednost činjenja dobročinstva roditeljima, njihovog služenja i davanja prednosti njima nad svojom porodicom, te podnošenje poteškoće radi njih.

- Podsticaj na čednost i izbjegavanje harama, posebno kada je čovjek u mogućnosti ili ima čvrstu namjeru da ih učini.

- Udaljavanje od nepokornosti otklanjanjem predispozicija za njihovo činjenje, jer pokajanje briše prethodne grijehe.

- Vrijednost ispunjavanja dogovora i predaje povjerenih stvari, te tolerancije u međusobnom ophođenju. Pogledaj moju brošuru "Semahatul-islami".

- Potvrda kerameta (nesvakidašnjih počasti) koje Allah daje Svojim dobrim robovima, a to su oni koji vjeruju, koji su bogobojazni, oni ih skrivaju bojeći se pretvaranja. A oni koji tvrde da su evlije i pokazuju šejtanske nadnaravnosti, poput ulaska u vatru, probadanja šipkama i sl., to se ne smatra kerametima niti ih takve osobe zaslužuju.

- Allah neće uskratiti nagradu dobročinitelju.

En-Nevevijevo, Allah mu se smilovao, završavanje ovog poglavlja ovim hadisom ukazuje da je iskrenost konopac spasa i životni put, te da će se od dunjalučkih nedaća i strahota na Sudnjem danu spasiti samo iskreni. Stoga, požurimo za spasom.

Poglavlje drugo

POKAJANJE – TEVBA

Učenjaci kažu: "Obavezno je pokajati se za svaki učinjeni grijeh." Ako se učinjeni grijeh odnosi samo na Allahov hakk, a ne povezuje se s pravom nekog čovjeka, onda tevba ima tri uvjeta:

prvi: da odmah prestane sa činjenjem tog grijeha;

drugi: da se iskreno pokaje zbog njegovog činjenja;

treći: da čvrsto odluči da ga više nikada neće učiniti.

Ako izostane jedan od ova tri uvjeta, pokajanje neće biti ispravno.

A ako je grijeh učinjen prema nekom čovjeku, onda tevba ima četiri uvjeta: tri navedena i da se dug vrati onome kome se dužno. Ako je dug imovinske prirode, onda se oštećenome mora vratiti njegov dug, a ako je prijestup takav da povlači veću kaznu, kao što je bičevanje za potvoru nevinog, onda je dužan pristupiti izvršenju kazne, ili zatražiti oprost od dotične osobe, a ko je radi o verbalnoj uvredi, dužan je zatražiti halala od osobe koju je uvrijedio. Obaveza mu je pokajati se za sve učinjene grijehe, ali ako se pokaje samo za pojedine grijehe, pokajanje će biti ispravno, po mišljenju sljedbenika istine, a ostali grijesi ostaju na njemu sve dok se i za njih ne pokaje. O obaveznosti pokajanja postoje mnogobrojni dokazi u Kur'anu, sunnetu i konsenzusu ummeta.

Pokajanje je prvo polazište onih koji stepenicama istinoljubivosti upute ka Vladaru Svemoćnome, i početak puta za one koji žude za uspjehom na budućem svijetu.

Tevba je istovremeno i početak, i sredina, i kraj čovjekovog putovanja do Allahovog zadovoljstva: neće je nikada zanemariti i neprestano će se kajati sve do smrtnoga časa; tevba će biti njegov stalni pratilac na dunjalučkom putovanju.

Pokajanjem čovjek započinje novu etapu u svom životu, otvara novu životnu stranicu, i obezbjeđuje sebi sretnu završnicu – postizanje Allahovog zadovoljstva, dakle, na svakom dijelu životnog puta neophodna je tevba.

Na početku kretanja putem pokajanja, u čovjekovom srcu rađa se čvrsta namjera ostavljanja svih grijeha i spoznaja da su grijesi zastor između roba i njegovog Gospodara, stoga pokajnik žurno kreće putem spasa, a kod Allaha je jedino utočište i spas od Njegove kazne. Na putu iskrenog pokajanja i vraćanja Uzvišenom Allahu nakon svjesno ili nesvjesno počinjenog grijeha, u pokajnikovom srcu smjenjuju se strah od Allaha i nada u Njegovu milost. Na putu povratka

Allahu, pokajnikovo srce odiše iskrenošću, istinoljubivošću, odlučno kreće putem činjenja pokornosti koje čovjeka uzdižu na stepen Allahovih bogobojaznih evlija, isprečavajući se između njega i šejtanovih puteva.

Pokajanje je stroga pojedinačna obaveza svakom muslimanu, kako je to jasno naznačeno u Kur'anu, sunnetu i konsenzusu učenjaka, i kako to zdravi ljudski razum nužno nalaže.

Cjelokupno izlaganje o pokajanju, uvjetima, vrijednostima, poglavljima i nedostacima koji mu se suprotstavljaju, nalazi se u knjizi "Et-Tevbetun-nesuh fi dav'il-Kur'anil-kerim vel-ehadisis-sahiha", a dio knjige u kojem se pojašnjavaju propisi vezani za pokajanje nosi naziv "Hadir-ruh ila ahkami tevbetin-nesuh". Stoga, nastoj neobavezno priuštiti sebi ove dvije knjige, jer onaj ko traži znanje u njima će naći adekvatne odgovore, a onaj koji traži više od toga, postići će cilj.

Uzvišeni kaže: **"I svi se Allahu pokajte, o vjernici, da biste postigli ono što želite."** (En-Nur, 31)

Allah Uzvišeni naredio je svim vjernicima da se kaju, a to ukazuje da je pokajanje stroga pojedinačna obaveza. Ko se odazove ovoj Allahovoj naredbi, pridružit će se spašenoj grupi čija će nagrada biti uspjeh (u ahiretskom životu). Riječi Uzvišenog "le'alle" (vjerovatno) ovdje označavaju ostvarenje i realizaciju.

Uzvišeni kaže: **"Da od Gospodara svoga oprosta tražite i da se pokajete."** (Hud, 3)

- Tražite oprosta od svoga Gospodara za prethodne učinjene grijehe i pokajte mu se za ono što ćete u budućnosti činiti.

Uzvišeni kaže: **"O vi koji vjerujete, učinite pokajanje Allahu iskreno, da bi Gospodar vaš preko ružnih postupaka vaših prešao."** (Et-Tahrim, 8)

- Ispravni prethodnici imali su različita mišljenja o značenju riječi et-tevbetun-nasuh, tako da čak postoji više od dvadeset različitih mišljenja. Međutim, sva mišljenja mogu se sažeti u sljedeće tri činjenice:

Prvo: Generalno se misli na sve grijehe, odnosno to znači da se ovim pokajanjem čovjek može pokajati za sve grijehe, dakle ovim pokajanjem moguće je izbrisati sve prethodno učinjene grijehe.

Drugo: Neophodno je da pokajanje istovremeno bude prožeto odlučnošću i iskrenošću, tako da se pokajnik ni u jednom trenutku ne dvoumi niti odgađa pokajanje, nego da potpuno svjesno i odlučno postupa u skladu sa zahtjevima koje pokajanje iziskuje.

Treće: Čišćenje pokajanja od svih pokuđenih primjesa i mahana koje mogu utjecati na pokajnikovu iskrenost.

Prvo se odnosi na sve ono zbog čega se kaje, drugo se odnosi na biće i dušu pokajnika, a treće na Onoga od koga traži oprost. Zato istinsko pokajanje označava istinoljubivost, iskrenost i općenito pokajanje za sve grijehe.

Neke neznalice tvrdile su da je nasuh ime nekog čovjeka koji je živio u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Allah naredio Poslaniku da se pokaje kao što se taj čovjek pokajao. Ovo je krajnje neznanje o tefsiru, hadisu, fikhu i značenjima Kur'ana, a o tome detaljnije govori šejhul-islam Ibn Tejmijje, Allah mu se smilovao.

13. Od Ebu Hurejre, r.a., prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Tako mi Allaha, ja zatražim oprost od Allaha i kajem Mu se više od sedamdeset puta dnevno.'" (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

El-Buhari (11/101) – Fethul-Bari.

Manje poznate riječi:

"Istigfar" – traženje oprosta znači da se traži pomilovanje od grijeha i njegova zamjena. Znaj da se grijesi poništavaju na dva načina.

Prvi: Brisanjem, kao što Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u vjerodostojnom hadisu, zasnovanom na mnoštvu puteva kojima se prenosi, kaže: "Nakon lošeg djela učini dobro, pa će ga ono izbrisati." Ovo je stepen prelaska preko grijeha (afv).

Drugi: Zamjena, kao što Allah Uzvišeni kaže: **"Allah će njihova hrđava djela u dobra promijeniti, a Allah prašta i milostiv je"** (El-Furkan, 70) – ovo je stepen magfireta (oprosta).

Ko razmisli o ova dva stepena, uočit će izvjesnu razliku. U magfiretu je povećanje dobročinstva i veća vrijednost od prelaska preko grijeha (afv), a oba stepena predstavlju dobro i radosnu vijest za vjernike.

Riječi: 'Kajem Mu se' znače: čvrsto odlučujem da ću se pokajati.

Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, traženje oprosta i pokajanje ukazuju na problematičnost ovog navoda o njegovom traženju oprosta, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nepogrješiv, a ovakva forma iziskuje njegovo griješenje.

Kažemo: Nema problematičnosti, jer je traženje oprosta i pokajanje sunnet svih poslanika koji su se od svih ljudi najviše trudili u robovanju Allahu, jer im je On podario Svoje neizmjerne blagodati i ukazao počasti. Poslanici su bili ustrajni u iskazivanju zahvalnosti Njemu, priznajući svoj nemar i da Ga ne obožavaju onako kako Ga istinski treba obožavati. Adem, a.s., otvorio je ova vrata: **"I Adem primi neke riječi od Gospodara svoga, pa mu On oprosti; On, doista, prima pokajanje; On je milostiv"** (El-Bekare, 37). Vjerovjesnici su zatekli Ibrahima, a.s., kako na njih ulazi: **"Gospodaru naš, učini nas dvojicu Tebi odanim muslimanima, i porod**

naš neka bude Tebi odan, pokaži nam obrede naše i oprosti nam, jer Ti primaš pokajanje i milostiv si" (El-Bekare, 128), kao i Musa, a.s., **"Čim se osvijesti, reče: 'Uzvišen i čist si Ti! Kajem Ti se, ja sam vjernik prvi!'"** (El-E'araf, 143). Muhammed je pečat svih vjerovjesnika, pa zar neće biti zahvalni rob?

Uz to, Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, traženje oprosta i pokajanje predstavljaju donošenje propisa njegovom ummetu, kao što je pojašnjeno u sljedećem hadisu od El-Egarra b. Jesara el-Muzenija, r.a.

Iz hadisa se shvata:

- Prilikom govora o nečemu dozvoljeno je zakleti se kako bi se dodatno potvrdilo izrečeno, iako slušalac uopće ne sumnja u istinitost tog govora.

- Podsticaj ummeta na pokajanje i traženje oprosta; iako su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, oprošteni prijašnji propusti, a i budući, on ipak traži oprosta i kaje Mu se.

- Povećano traženje oprosta i činjenje pokajanja. Neminovno je da čovjek griješi ili da ga ponekad obuzme nemarnost, pa neka zato ima na umu da će se na kraju vratiti Allahu.

14. Od El-Egarra b. Jesara el-Muzenija, r.a., prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'O ljudi, pokajte se Allahu i tražite oprosta od Njega, jer zaista ja to uradim stotinu puta u jednom danu.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Muslim /2702, 42), bez riječi "i tražite oprosta od Njega" i s riječima "Njemu" poslije riječi "u jednom danu".

Iz hadisa se shvata:

- Pokajanje je stroga obaveza svim pojedincima, jer naredba ukazuje na obaveznost, a obraćanje je upućeno svima, bez izuzetka.

- Iskrenost je uvjet za primljenost pokajanja. Shodno tome, ko god prestane činiti neki grijeh radi nekoga drugoga mimo Allaha, kao npr. da ga prestane činiti zbog svoga tvrdičluka, ili da izbjegne sramotu, ili zbog nemoći da ga učini, ili iz straha od ljudi – neće se smatrati pokajnikom, prema saglasnosti svih učenjaka.

Dakle, pokajanje je ograničeno, odnosno mora biti isključivo radi Allaha, a to ograničenje označava uvjetovanje o kome govori časni Kur'an: **"Ako vas dvije učinite pokajanje Allahu, pa, vi ste bile učinile ono zbog čega je trebalo da se**

pokajete." (Et-Tahrim, 4) **"I svi se Allahu pokajte, o vjernici, da biste postigli ono što želite."** (En-Nur, 31).

To se jasno navodi i u riječima Uzvišenog: **"Osim onih koji se pokaju i poprave i koji čvrsto Allaha prihvate i vjeru svoju u Allaha iskreno ispolje, oni će biti s vjernicima, a Allah će sigurno vjernicima veliku nagradu dati."** (En-Nisa, 146)

- Povećano traženje oprosta i blagovremeno pokajanje.

15. Od Ebu Hamze Enesa b. Malika el-Ensarija, sluge Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Uistinu se Allah više obraduje pokajanju Svoga roba nego što bi se neko od vas obradovao pronalasku svoje izgubljene deve u pustinji.'" (Muttefekun alejhi)

U Muslimovoj predaji stoji: "Uistinu se Allah više obraduje tevbi Svoga roba kada Mu se pokaje, nego što bi to učinio neko od vas kada bi putovao na devi kroz pustinju, i izgubio je, a na njoj mu sva hrana i voda, pa je dugo tražio i izgubivši nadu da će je pronaći, legao u hlad jednog drveta da se odmori, i u takvom stanju očaja odjednom ugleda svoju devu u neposrednoj blizini kako mirno stoji, te odmah skoči i uhvati je za povodac i od silne radosti uzvikne: 'Allahu, Ti si moj rob, a ja sam Tvoj gospodar' – pogrešno se izrazivši od velike radosti."

Dokumentacija hadisa:

El-Buhari (11/102) – Fethul-Bari; Muslim (2747, 8 i 2747, 7).

Iz hadisa se shvata:

- Potvrda Allahovog svojstva radosti koja predstavlja epitet koji priliči Njegovoj uzvišenosti i savršenosti, a potvrda ovog svojstva ne iziskuje da Njegova radost bude poput radosti stvorenja, koja se manifestira podrhtavanjem i ushićenošću (duše) prilikom ostvarenja nekog cilja kojim otkloni od sebe neki nedostatak ili ostvari neki toliko željeni cilj. Stoga neki učenjaci smatraju da ova osobina zapravo simbolizira zadovoljstvo, te brzo primanje djela i odazivanje (na dovu).

Prethodno tumačenje (ovog svojstva radosti) je neispravno, jer se njime poistovjećuje osobina Stvoritelja sa stvorenjima, jer kada su spoznali da je nemoguće da Stvoritelj ima osobinu stvorenja, obezvrijedili su je i pogrešno protumačili.

Opće je poznato da govoriti o jednom Allahovom svojstvu zapravo znači govoriti o svim svojstvima, s obzirom na vjerovanje u ta svojstva koje predstavlja vjerovanje u njihovo postojanje, a ne vjerovanje u njihovu kakvoću. Ako se desi da se za različite stvari upotrebljava jedan isti termin, to ne znači da su te različite stvari

istovjetne. Kada bi to bila istina, u tom slučaju bismo trebali zanijekati Allahova svojstva općenito i pojedinačno.

Stoga, Allah ima svojstvo radosti koje priliči Njegovoj uzvišenosti i savršenstvu, kao što stvorenje ima svoju radost koja priliči njegovoj nemoći i ovisnosti. Mi vjerujemo u Allahove osobine koje su navedene u Njegovoj Knjizi i ispravnom sunnetu Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ne prelazimo granice Kur'ana i sunneta, već potvrđujemo ono što je Allah potvrdio za Sebe, a niječemo ono što je nijekao za Sebe, ne govorimo o onome što Allah Uzvišeni nije spomenuo, a On je Najznaniji i Najmudriji. U ovom pitanju, najispravnija je potpuna pokornost šerijatskim izvorima.

Potvrda ovog Allahovog svojstva radosti jedino se navodi u sunnetu, a propis iz sunneta je validan isto kao i propis iz Kur'ana, sa aspekta obavezivanja propisima i uzimanja u obzir pouka i poruka koje se navode u njemu.

- Veličina Allahove milosti koja obuhvata i grješnika, jer On prihvata dobročinitelja, prihvata pokajanje i oprašta grijeh.

- Ako čovjek u trenutku ushićenja nenamjerno počini neku grešku, poput ove navedene u hadisu, u tom slučaju neće se pozvati na odgovornost i neće biti sankcioniran.

- Svakome ko bude tražio oslonac u nečemu / nekome drugome mimo Allaha, Allah će uskratiti Svoju pomoć onda kada mu bude najpotrebnija: čovjek koji je putovao sam kroz pustinju, pouzdavao se u opskrbu koju je ponio, međutim kada se oslonio na nju, ostao je bez nje, ali je Allah bio dobrostiv prema njemu i vratio mu sve što je izgubio.

- Potpuna predanost Allahovoj odredbi predstavlja dobro i blagoslov, jer kada je ovaj čovjek izgubio nadu da će naći svoju jahalicu, predao se Allahu, pa ga je Allah počastio povratkom njegove izgubljene životinje.

- Uzimanje uzora u Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i navođenje primjera kako bi se naučnim putem i ukazivanjem na šerijatske koristi približilo značenje, shvatanje i povećalo pojašnjenje o opipljivim stvarima, a ne na način ismijavanja, kazivanja besmislenih hikaja.

- Podsticaj na samoobračun.

16. Od Ebu Musaa Abdullaha b. Kajsa el-Eš'arija, r.a., prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah drži Svoju ruku ispruženom tokom cijele noći primajući pokajanja od onih koji su danju griješili, a danju pruža Svoju ruku primajući pokajanja od onih koji su griješili noću, sve dok sunce ne izađe sa zapada." Muslim.

Dokumentacija hadisa:

Prenosi Muslim (2759).

Iz hadisa se shvata:

- Potvrda ruke kao Allahove osobine; On ima dvije ruke koje pristaju Njegovoj uzvišenosti i potpunosti i On najbolje zna njihovu kakvoću. Zato je obaveza bespogovorno vjerovati u Allahova svojstva i ne pitati o njihovoj kakvoći, kako je to pojašnjeno u djelima ispravnih prethodnika, neka je Allah s njima zadovoljan.

Ko kaže da se Allahova ruka u prenesenom značenju odnosi na Njegovu moć ili davanje počasti, suprotstavio se razumu i dokazima.

- Allahova milost obuhvata sve.

- Jedan od uvjeta pokajanja jeste da bude u okolnostima kada ga je moguće izvršiti, a to je, kako se navodi u ovom hadisu, dok sunce ne izađe sa zapada, što predstavlja jedan od velikih predznaka Sudnjega dana.

17. Od Ebu Hurejre, r.a., prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ko se pokaje prije nego što sunce izađe sa zapada, Allah će primiti njegovo pokajanje.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Prenosi Muslim (2703).

Iz hadisa se shvata:

- Allah prima pokajanje od Svojih robova i oprašta im nevaljala djela ukoliko se pokajanje desi u vremenu određenom za primanje tevbe, a to se u ovom slučaju odnosi na vrijeme prije izlaska sunca sa zapada.

Uzvišeni Allah kaže: "**Onoga dana kada neki predznaci od Gospodara tvoga dođu, nijednom čovjeku neće biti od koristi to što će tada vjerovati ako prije nije vjerovao ili ako nije, kao vjernik, kakvo dobro uradio**" (El-En'am, 158), tj. kada ljudi vide izlazak sunca sa zapada, tada će svi povjerovati, međutim tada čovjeku neće koristiti njegovo vjerovanje, kao što se navodi u hadisu od Ebu Hurejre kod El-Buharija (8/297) – Fethul-Bari.

18. Od Ebu Abdur-Rahmana Abdullaha b. Omera b. El-Hattaba prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah, azze ve dželle, prima pokajanje Svoga roba sve dok mu duša ne dođe do grkljana." Prenosi Et-Tirmizi i kaže da je hasen (dobar).

Dokumentacija hadisa:

Hadis je vjerodostojan s obzirom na mnoštvo predaja koje mu svjedoče. Prenose ga Et-Tirmizi (3537), Ibn Madže (4252), Ahmed (6160, 6408), El-Begavi u Šerhus-sunne (1306), Ibn Hibban (2449), El-Hakim (4/257). Prenosi se iz više pravaca od Abdur-Rahmana b. Sabita b. Sevbana, a on od svoga oca, a on od Mekhula, a on od Džubejra b. Nufejla, a on od Ibn Omera.

Kod Ibn Madže navodi se da se prenosi od Abdullaha b. Amra, što predstavlja stari propust.

Kažem: Prenosioci su potpuno povjerljivi, osim Abdur-Rahmana b. Sabita koji je saduk (prihvatljiv, ali nije na stepenu potpune povjerljivosti), jer je griješio u prenošenju predaja. Njegov hadis se uzimao kao hasen (dobar).

Ovom hadisu svjedoče i drugi hadisi od Ebu Zerra i Beširа b. Ka'aba. Vjerovatno ga je zato imam En-Nevevi proglasio vjerodostojnim u komentaru Sahihu Muslima (17/25).

Manje poznate riječi:

"Dok mu duša ne dođe do grkljana" – a to je stanje odvajanja duše od tijela, što je slično stanju bolesnoga koji krklja, a krkljanje označava ispuštanje neartikuliranih glasova u trenutku kada se tečnost iz usne duplje vraća u grlo (potiskivanjem zraka) ali bez gutanja.

Iz hadisa se shvata:

- U trenutku odvajanja duše od tijela, odnosno kada duša dođe do grla, pokajanje se ne prihvata. Uzvišeni kaže: "**Allah prima pokajanje samo od onih koji učine kakvo hrđavo djelo iz neznanja, a potom se na vrijeme pokaju. Njima će Allah oprostiti, a Allah sve dobro zna i mudar je!**" (En-Nisa, 17)

Svako ko se pokaje prije smrtnog časa, na vrijeme se pokajao, a potom Uzvišeni kaže: "**Nema pokajanja onima koji čine hrđava djela sve dok im se ne približi smrt, pa onda govore: 'Sad se doista kajem!' – niti za one koji umru kao nevjernici. Njima smo bolnu kaznu pripremili!**" (En-Nisa, 18), a kasno pokajanje predstavlja smrt.

Malik b. Er-Rebib oplakivao je sebe govoreći:

"Govore: Nemoj se udaljavati, a oni me ukopavaju,
a koje se mjesto smatra udaljenijim do moga mjesta."

Zato Uzvišeni Allah nije primio faraonovo pokajanje kada se počeo utapati: **"I Mi prevedosmo preko mora sinove Israilove, a za petama su im bili faraon i vojnici njegovi, progoneći ih iz zlobe i neprijateljstva. A on, kad se poče daviti, uzviknu: 'Ja vjerujem da nema boga osim Onoga u Koga vjeruju sinovi Israilovi i ja se pokoravam!' Zar sada, a prije si neposlušan bio i razdor sijao?! Danas ćemo izbaviti samo tijelo tvoje, da bi bio poučan primjer onima poslije tebe – ali mnogi su ljudi ravnodušni prema Našim poukama."** (Junus, 90-92)

- Jedan od uvjeta primljenosti tevbe jeste i da se čovjek pokaje prije nego što nastupi njegov smrtni čas.

19. Od Zirra b. Hubejjiša prenosi se da je rekao: "Otišao sam Safvanu b. Assalu, r.a., s namjerom da ga pitam o potiranju po mestvama. Kada sam došao kod njega, on me upita: 'Zbog čega si došao, Zirre?', a ja mu odgovorih: 'Iz želje za znanjem.' Tada on reče: 'Meleki svojim krilima natkriljuju stjecatelja znanja iz zadovoljstva prema onome što čini.' Na to mu rekoh: 'Zagolicalo me pitanje potiranja po mestvama poslije obavljanja velike i male nužde, te kako si ti jedan od Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba, došao sam da te upitam jesi li čuo da je (Poslanik) govorio nešto o tome?' On reče: 'Da. Naređivao nam je da, kada smo na putovanju, ne skidamo mestve tri dana i tri noći, izuzev kada se odžunupimo, ali nam nije naredio da ih skidamo zbog (uzimanja abdesta nakon) obavljanja velike ili male nužde, ili sna.' Zatim ga upitah: 'Jesi li ga čuo da govori nešto o ljubavi?', a on odgovori: 'Da. Jedne prilike dok smo sjedili kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dođe neki beduin i pozva Poslanika jakim glasom, a on mu odgovori sličnim glasom: 'Priđi!' Ja tada rekoh (beduinu): 'Teško ti se, stišaj svoj glas, jer si ti kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i zabranjeno ti je da podižeš glas u njegovom prisustvu.' Na to beduin reče: 'Allaha mi, neću utišati.' Beduin upita: 'Čovjek voli ljude, ali svojim djelima nije dostigao njihov stepen?' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Čovjek će na Sudnjem danu biti sa onim koga voli,' nastavivši pripovijedati o vratima na zapadu, njihovoj širini, te da će konjanik po nihovoj širini putovati četrdeset ili sedamdeset godina." Sufjan, jedan od prenosilaca ovog hadisa, kaže: "Ta vrata su naspram Šama, a Allah ih je stvorio na dan kada je stvorio nebesa i Zemlju i ostavio ih je otvorenima za primanje pokajanje i neće se zatvoriti sve dok sunce ne izađe na njih." Prenose ga Et-Tirmizi i drugi, a on kaže: "Hadis je hasen-sahih."

Dokumentacija hadisa:

Hadis je vjerodostojan, uzimajući u obzir sve predaje. Prenose ga: Et-Tirmizi (3535, 3536), Ibn Madže (4070), Ahmed (4/239-241), Et-Tajalisi (2767) Minhatul-ma'bud, El-Humejdi u svome Musnedu (881), Abdur-Rezzak u El-Musannefu (793-795), Ibn Hibban (186) Mevariduz-zam'an, Et-Taberani u El-Kebiru (7352, 7353, 7359, 7360, 7361, 7365, 7388), Ibn Nu'ajm u El-Hiliji (7/308), Ibn Huzejme (193), El-Begavi u Šerhus-sunneh (1315) i Me'alimut-tenzil (2/144), Ibn Džeriri et-Taberi u Džami'ul-bejan (8/72), El-Bejheki (1/267), Ibn Adijj u El-Kamilu (5/1806).

Svi prenose putem Asima b. Ebi En-Nudžuda od Zirra b. Hubejjiša, a on od Safvana b. Asala.

Kažem: Lanac prenosilaca ovog hadisa je hasen, a prenosioci su na velikom stepenu povjerljivosti, osim Asima koji je, i pored svoga prednjačenja u kiraetu Kur'ana, bio ocijenjen kao dobar prenosilac.

Slijedio ga je Zubejd el-Jami kod Ibn Džerira et-Taberija (8/72).

Kažem: On je Ibn El-Haris el-Jami visoko priznati prenosilac i pobožnjak. Zato je ovaj hadis vjerodostojan, a Allahu pripada zahvala na islamu i sunnetu.

Iz hadisa se shvata:

- Podsticaj na stjecanje znanja.

- Šerijatski obveznik obraća se učenjacima kad god mu je nejasno neko vjersko pitanje, kao što Uzvišeni kaže: **"Pitajte one koji znaju, ako ne znate"** (En-Nahl, 43; El-Enbija, 7).

- Čovjek koji postavlja pitanje zahtijeva od učenjaka da svoj odgovor potkrijepi validnim dokazima: kur'ansko-sunnetskim tekstom, argumentacijom ili izvođenjem propisa na osnovu intuicije (idžtihad). Učenjak ne smije osjećati nelagodu zbog tog zahtjeva, jer je vezanost fetvi za dokaze znak istinoljubivosti i iskrenosti, kako Uzvišeni kaže: **"Reci: 'Dajte svoj dokaz, ako istinu govorite!'"** (El-Bekare, 111).

- Putniku je dozvoljeno potirati po mestvama tri dana i tri noći, a mukimu (onome ko se nalazi u svome mjestu stanovanja) jedan dan i jednu noć. Propis mestvi, kako se navodi u dokazima, odnosi se i na čarape i ostalu obuću, što je detaljno pojašnjeno u određenim poglavljima, u knjigama islamskog prava. Šejh Džemaluddin el-Kasimi, Allah mu se smilovao, obradio je ova pitanja u zasebnoj brošuri, a svoj komentar na nju dao je Ahmed Šakir, Allah mu se smilovao, a valorizaciju i navod izvora hadisa uradio je naš šejh Nasiruddin el-Albani, Allah mu se smilovao.

- Potiranje po mestvama dovoljno je kao zamjena za pranje nogu prilikom uzimanja abdesta poslije velike i male nužde, te sna. Prilikom velikog hadesa, kao što su džunupluk (stanje osobe poslije spolnog odnosa), menstruacija (hajz) i nifas (postporođajno krvarenje), neophodno je skinuti mestve i oprati noge.

- Učtivo ponašanje prema učenjacima i stišavanje glasa u njihovom društvu.

- Podučavanje neznalice lijepom ponašanju i moralnim kodeksima.

- Ljubav i druženje sa odabranima, jer će čovjek na Sudnjm danu biti sa onima koje je volio. Čovjek je na vjeri svoga bliskog prijatelja, pa neka svako od vas pogleda s kim je blizak. Svojstvo ljubavi je da onoga koji voli privuče na put onoga koga voli, motivira ga na pokornost, a zato je rečeno: "S kim si, takav si".

- Širina Allahove milosti koji prima pokajanje od Svojih robova.

- Podsticaj na brzo pokajanje, samoobračun i povratak Allahu prije nego što kajanje ne bude koristilo i uopće ne bude moglo biti realizirano.

20. Od Ebu Seida Sa'da b. Malika b. Sinana el-Hudrija, r.a., prenosi se da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Davno prije vas bio je jedan čovjek koji je ubio devedeset devet osoba, pa je pitao za najučenijeg čovjeka na svijetu, te su ga uputili na jednog monaha – isposnika. On ode do spomenutog monaha i kaza mu da je ubio devedeset i devet osoba, pa ga onda upita da li za njega ima oprosta od Allaha. Monah mu odgovori da za njega nema oprosta, a čovjek se na to podiže i ubi monaha kojim je napunio stotinu ubijenih. Zatim je ponovo pitao za najučenijeg čovjeka na svijetu, pa ga uputiše na jednog učenjaka kome je otišao i ispričao da je ubio stotinu ljudi, a zatim ga upitao da li za njega ima pokajanja. Učenjak na to reče: 'Svakako, a ko te može spriječiti da se pokaješ? Idi u tu i tu zemlju, u njoj žive ljudi koji iskreno Allahu robuju, pa im se i ti pridruži u robovanju Allahu, i nipošto se ne vraćaj u svoju sredinu jer je ona pokvarena.' Čovjek se uputi ka toj zemlji, ali negdje na pola puta zadesi ga smrt. Oko njega nastade spor između meleka milosti i meleka mučitelja. Meleki milosti rekoše: 'On je došao kao pokajnik od grijeha i srcem svojim predan Allahu Uzvišenom.' Meleki mučitelji rekoše: 'On nikada nije učinio nijedno dobro djelo.' Tada melekima stiže jedan drugi melek, u ljudskom liku, koga oni uzeše za sudiju koji će im presuditi. Melek, sudija im reče: 'Izmjerite rastojanje između jednog i drugog mjesta, pa kojem od njih bude bliži, njemu i pripada.' Oni izmjeriše rastojanje i ustanoviše da je bliži zemlji u koju je bio krenuo, te ga uzeše meleki milosti." (Muttefekun alejhi)

U drugoj predaji u Sahihu stoji: "Bio je bliži zemlji dobra za jedan pedalj, te je zbog toga postao njen." U sljedećoj verziji u Sahihu, također, stoji: "Uzvišeni Allah naredio je zemlji dobra da se približi, a zemlji grijeha da se udalji, a zatim je rekao melekima: 'Izmjerite razdaljinu između njih.' Meleki to uradiše i nađoše da je bio

bliži zemlji dobra za jedan pedalj, te mu Allah oprosti njegove grijehe. U još jednoj predaji stoji: "Toliko se nastojao približiti zemlji dobra da se i u smrtnom času, posljednjom snagom nageo prema zemlji dobra."

Dokumentacija hadisa:

Prenose El-Buhari (6/512); Muslim (2766).

Manje poznati pojmovi:

Monah – isposnik, pobožnjak iz Benu Israila. U hadisu se jasno naznačuje da se ovo desilo poslije uzdizanja Isaa, a.s., jer su monaštvo kao inovaciju uveli njegovi nasljednici, što je navedeno u suri El-Hadid.

Iz hadisa se shvata:

- Prilikom upućivanja i savjetovanja svojih ashaba, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mudro je postupao prožimajući svoje savjete ilustrativnim primjerima, jer duše koje se nastoje očistiti od nevaljalština, sklone su povođenju za dušama koje su već uspjele u tom nastojanju.

- Dozvola prenošenja predaja od Benu Israila, jer su se u njihovo vrijeme dešavale mnoge čudne stvari. Međutim, kada nam ehlul-kitabije nešto prenose, mi to ne potvrđujemo, niti smatramo lažnim.

- Osnovica ljudske duše je dobro, a zlo i grijeh su pridošlice. S obzirom na to, ako ljudska duša koja se odala grijehu naiđe na onoga ko će je opomenuti i uputiti na dobro, onda postoji mogućnost da se u njoj probudi urođena sklonost i želja za istrajnošću na putu upute.

- Vrijednost znanja uz malo ibadeta nad mnoštvom ibadeta uz neznanje. Tako pobožni neznalica učini loše, iako želi da dobro postupi, te zaluta i druge u propast odvede. U ovome je jasno pojašnjenje da onaj koji poziva i upućuje ljude na islam i istinu mora posjedovati šerijatsko znanje, jer će u suprotnom njegovo djelovanje izazvati više štete nego koristi.

- Neznalica je neprijatelj samome sebi. Isposnika je uništilo njegovo manjkavo shvatanje. Naime, on je bio dužan zaštititi se od čovjeka koji je priznao da je okorjeli ubica, a to je mogao učiniti simulirajući i verbalno se ne suprotstavljajući njegovim nastojanjima.

- Učenjak svojim ispravnim znanjem upućuje druge u svjetlo istine i znanja, te tako koristi i sebi i drugima.

- Učenjak i daija koji poziva ka Allahu obavezni su ulijevati nadu u srca onih kojima upućuju poziv i obradovati ih oprostom od Allaha jer Njegova milost je neizmjerna.

- Vrata tevbe uvijek su otvorena i Allah prima pokajnikovu iskrenu tevbu, bez obzira kakve i kolike grijehe i propuste čovjek počinio, sve dok Allahu ne učini širk.

- Meleki koji su zaduženi za ljude mogu, na osnovu vlastite intuicije, imati različita mišljenja o tome koga će evidentirati kao Allahu pokornog ili nepokornog, ali na kraju presudu u tom slučaju donosi jedino Allah.

- Moć meleka da uzmu ljudski lik.

- Utemeljenost preseljenja iz mjesta čiji su stanovnici ogrezli u grijesima i nepokornosti Allahu u mjesto čiji stanovnici iskreno robuju Allahu ili u mjesto gdje je činjenje zla i grijeha manje zastupljeno nego u prvom mjestu.

- Pokajniku je obaveza napustiti sva stanja i okolnosti na koja je navikao tokom griješenja, i u potpunosti se posvetiti činjenju pokornosti.

- Druženje sa učenima, bogobojaznima i poštenima pomaže čovjeku u pokornosti Allahu i ponižava šejtana.

- Strpljivo podnošenje teškoća radi pridruživanja dobrim ljudima dokaz je istinske želje za pokajanjem Allahu, azze ve dželle.

- Ko iskreno učini hidžru ka Allahu, Allah se obavezao da će ga nagraditi i da mu nijedno dobro neće zanemariti.

- Dozvola arbitraže; melekima milosti i melekima mučiteljima poslan je melek u ljudskom liku koji je bio arbitar u njihovom sporu.

- Ako u datim okolnostima dođe do oprečnosti među argumentima, onda arbitar, u svrhu dolaska do konačne presude, ima pravo da kao argumente iskoristi i indicije.

- Prednost dobrih ljudi nad melekima, jer je melek arbitar došao u ljudskom liku kako bi presudio melekima u njihovom sporu.

Koristi:

Postoji razilaženje u vezi s valjanosti pokajanja onoga koji namjerno nekoga ubije. Ispravno je mišljenje da je takvo pokajanje valjano, a ovaj hadis je najbolji dokaz za to, iako postoji razilaženje u vezi s argumentiranjem dokazima iz prijašnjih vjerozakona. Ovo argumentiranje ne smatram validnim, ali, i pored toga, razilaženje nije vezano za ovo pitanje, već nastaje kada u našem šerijatu ne postoji argument ili potvrda, a ako postoji, onda u to nema ni najmanje sumnje. U našem šerijatu navodi se saglasnost po ovome pitanju, jer Uzvišeni Allah kaže: "**...i oni koji mimo Allaha drugog boga ne mole, i koji, one koje je Allah zabranio, ne ubijaju, osim kad pravda zahtijeva, i koji ne bludniče; a ko to radi, iskusit će kaznu, patnja će mu na onom svijetu udvostručena biti i vječno će u njoj ponižen ostati, osim onih koji se pokaju i uzvjeruju i dobra djela čine, Allah će njihova hrđava djela**

u dobra promijeniti, a Allah prašta i milostiv je. A onaj koji se bude pokajao i dobra djela činio, on se, uistinu, Allahu iskreno vratio." (El-Furkan, 68-71)

Citirani hadis koristi se kao argument kada je u pitanju olakšavanje i nezaduživanjem islamskog ummeta propisima koji su objavljeni prijašnjim narodima. Ako je u vjerozakonima prijašnjih naroda bilo validno pokajanje namjernog ubice, onda je prevashodno validno i u našen vjerozakonu.

Allah je najuzvišeniji i najbolje zna.

21. Od Abdullaha b. K'aba b. Malika, koji je, između ostalih sinova, bio vodič svoga oca Ka'aba, r.a., kada je oslijepio, prenosi se da je rekao: "Čuo sam K'aba b. Malika, r.a., kako priča o svom izostanku sa pohoda na Tebuk. Ka'b kaže: 'Nikada nisam propustio učestvovati ni u jednom pohodu sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, osim u pohodu na Tebuk.' Izuzetak je Bitka na Bedru, a za nju niko ko je izostao nije ukoren, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao želeći se domoći kurejšijske karavane, tako da je Allah učini da se sukobi sa svojim neprijateljem bez zakazanog sastajanja. Prisustvovao sam sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Akabi kada smo dali svoju prisegu na islam. Više volim što sam prisustvovao Akabi nego da sam prisustvovao Bedru, iako je Bedr u većem spomenu i poznatiji kod ljudi.

Ono što je bilo vezano za mene kada sam izostao od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u pohodu na Tebuk, jeste da nisam nikada bio jači niti je bilo spremnijeg čovjeka od mene u vrijeme kad sam izostao iz tog pohoda. Tako mi Allaha, nikada prije tog pohoda nisam imao istovremeno dvije jahalice, a tada sam ih imao.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada ne bi krenuo u jedan pohod a da prije kretanja ne bi isimulirao da je u pitanju drugi pohod. Vodio ga je Allahov Poslanik po velikoj vrućini i uputio se na dalek put preko pustinje. Kako mu se pridružio veliki broj ljudi, toliko da ih sve ne bi mogla obuhvatiti ni knjiga, pojasnio im je kako će se pripremiti za boj, a zatim ih je upoznao sa maršrutom kretanja. Rijetko je koji čovjek htio izostati, iako su znali da Poslanik ne bi ni primijetio njihov izostanak sve dok Allah ne spusti objavu o tome. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je u taj pohod kada su prijali sazreli plodovi i ugodna hladovina, i ja sam se prepustio tom ugođaju.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i vjernici spremili su se (da krenu u pohod), te sam i ja požurio da se spremim, pa sam se svaki dan iznova vraćao (kući) ali ništa ne bih pripremio od opreme, i tako, dok su se drugi ozbiljno pripremali, ja sam neprestano odgađao, govoreći samom sebi: 'Ja to mogu ako želim', sve dok konačno ne krenuše u pohod. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rano ujutro krenu, a i muslimani sa njim. Kako ja još ništa nisam

pripremio, rekao sam: 'Spremit ću se poslije dan ili dva, a zatim ću ih sustignuti.' Čim su otišli, požurio sam (kući) da se spremim, ali opet ništa nisam pripremio (za odlazak). Zatim sam opet otišao da se spremim, pa sam se vratio i ništa nisam pripremio. Dok sam se ja nalazio u takvom stanju, oni su žurili i utrkivali se u pohodu, te sam pomislio da i ja krenem i sustignem ih. Da sam bogdo tako uradio, ali mi to poslije nije bilo određeno. Kada bih, poslije Poslanikova odlaska, izašao među ljude, žalostilo me je što sam vidio da su ostali samo sumnjivi ljudi ili oni kojima je Allah dao opravdanje.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije me se sjetio sve dok nije stigao do Tebuka, a zatim je, sjedeći među ljudima, rekao: 'Šta je uradio K'ab b. Malik?' Na to je neki čovjek iz plemena Benu Seleme rekao: 'Allahov Poslaniče, zadržao ga je njegov ogrtač i gledanje u njega.' Muaz b. Džebel, r.a., mu reče: 'Ružno je to što govoriš! Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, mi o njemu znamo samo dobro', a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to nije ništa rekao. U tom trenutku, gledajući u daljinu, Poslanik je ugledao čovjeka u bijeloj odjeći kako im se približava, te je rekao: 'Budi, Ebu Hajseme', i kada se čovjek približio, prepoznali su Ebu Hajsema el-Ensarija, čovjeka kojem su se licemjeri ismijavali zbog toga što je kao sadaku udijelio dva pregršta hurmi."

K'ab dalje kazuje: "Pošto sam obaviješten da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vraća sa Tebuka, obuzela me velika žalost te sam nastojao da se sjetim laži kojom ću opravdati svoj izostanak i izbjeći njegovu srdžbu, i u tome sam tražio pomoć od svakog razumnog iz svoje familije. Kada je javljeno da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, već nadomak Medine, udaljila se laž od mene i shvatio sam da se ničim ne mogu izbaviti. Zatim sam čvrsto sam odlučio otići njemu i reći mu istinu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao je ujutro, a kada bi dolazio sa putovanja, prvo bi otišao u mesdžid, klanjao dva rekata, a zatim bi sjeo među ljude. Kada je to uradio, došli su mu oni koji su izostali, pravdajući se i zaklinjući, a bilo ih je više od osamdeset, pa je Poslanik primio opravdanja koja su javno iznijeli i oprostio im, a njihove tajne prepustio je Allahu. Kada sam ja došao i nazvao mu selam, on se ljutito osmjehnuo, a zatim mi je rekao: 'Priđi', pa sam prišao i sjeo ispred njega. Zatim me upita: 'Šta ti se desilo da izostaneš? Zar nisi kupio jahalicu?', a ja odgovorih: 'O Allahov Poslaniče, da sam sjeo kod nekog drugog stanovnika dunjaluka, mimo tebe, smatrao bih da se mogu spasiti opravdanjem, jer znam diskutirati. Ali, tako mi Allaha, znam ukoliko bih danas razgovarao s tobom govoreći ti laž, da bi Allah ubrzo učinio da budeš ljut na mene, a ukoliko bih s tobom razgovarao iskreno, bojim se da ćeš mi zamjeriti. Zato se nadam da izlaz iz ovoga bude oprost od Allaha. Tako mi Allaha, nemam opravdanja i, tako mi Allaha, nikad nisam bio slobodniji i spremniji nego kad sam izostao iza tebe.'

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ovaj je rekao istinu. Udalji se dok ti Allah ne presudi.' Zatim sam ustao, a neki ljudi iz plemena Benu Seleme priđoše mi i rekoše: 'Tako nam Allaha, ne znamo da si griješio prije ovoga. Zar se nisi mogao opravdati Poslaniku onako kako su se opravdali i ostali koji su izostali (iz bitke)? Bilo ti je dovoljno za tvoj grijeh to što bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio oprosta za tebe.' Tako mi Allaha, toliko su me grdili da sam poželio vratiti se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i poreći svoje riječi.' Zatim sam ih upitao: 'Da li je još nekoga, osim mene, isto zadesilo?' Odgovorili su: 'Da, zadesilo je to još dva čovjeka koji su rekli isto što i ti, pa je i njima je rečeno isto što i tebi', pa sam upitao: 'A ko su njih dvojica?' Odgovorili su: 'Murare b. Er-Rebi'a el-Amri i Hilal b. Umejje el-Vakifi.' Spomenuli su mi dva dobra čovjeka koja su učestvovala na Bedru; mogao sam se ugledati na njih. Kada su mi to rekli, krenuo sam (kući). Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, iako je bilo još onih koji su izostali (iz te bitke), zabranio je muslimanima da komuniciraju samo sa nama trojicom. Ljudi su nas tada počeli izbjegavati – ili je rekao: prema nama se promijenili – i toliko se sve promijenilo da mi je zemlja po kojoj sam hodao postala tijesna, kao da nije ona koju sam poznavao. U takvom stanju ostali smo pedeset dana. Što se tiče moje dvojice prijatelja, oni su se povukli u svoje kuće, provodeći vrijeme u plaču i tugovanju. Kako sam ja bio mlađi, strpljivije sam to ponosio te sam odlazio i u džamiju, obilazio trgove, ali niko sa mnom nije komunicirao. Poslije namaza prilazio sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i nazivao mu selam, i sam sam sebe pitao miču li se njegove usne, odvraća li mi selam ili ne. U namazu sa stajao blizu njega i kradom ga gledao. Kada bih pristupio namazu, gledao je u mene, a kada bih se okrenuo prema njemu, on bi skinuo pogled s mene. Kako je takav odnos muslimana prema meni potrajao, (nisam više mogao izdržati) te sam otišao sam i ušao u ograđeni vrt Ebu Katade, svog amidžića, koji mi je bio najdraži čovjek. Nazvao sam mu selam, ali, tako mi Allaha, nije mi odvratio. Zatim sam mu rekao: 'Ebu Katade, Allahom te kunem, znaš li da ja volim Allaha i Njegovog Poslanika?' Međutim, on ništa nije odgovarao. Ponovio to sam nekoliko puta, preklinjući ga (da mi se obrati), ali on je i dalje šutio, da bi (kako sam bio uporan) na kraju samo rekao: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju.' Oči mi zasuzile, te sam se okrenuo iz izašao iz njegovog vrta. Dok sam tumarao po medinskim trgovima, ugledao sam jednog Nabatejca iz Šama koji je prodavao hranu i govorio: 'Ko će mi pokazati Ka'ba b. Malika?' Ljudi su počeli išaretom da mu pokazuju na mene, te mi on priđe i uruči mi pismo od kralja Gassana. Kako sam bio pismen, mogao sam ga pročitati. U pismu je stajalo: 'Nakon što smo saznali da tvoj prijatelj grubo postupa prema tebi, a Allah te nije zapostavio i ponizio, pozivamo te da nam se pridružiš, mi ćemo te nagraditi.' Kada sam ga pročitao, rekao sam: 'Ovo je još jedno iskušenje', te ga bacih u vatru.

Kada je prošlo četrdeset dana, od pedeset (koliko je trajala njihova izolacija) – a još uvijek (o nama) ništa nije bilo objavljeno – došao mi je izaslanik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslanik ti naređuje da se odvojiš od svoje žene.' 'Da je pustim ili šta da radim?', upitao sam ga, a on mi je rekao: 'Ne, nego ne približavaj joj se (u postelji).' Istu poruku poslao je i mojoj dvojici prijatelja. Zatim sam rekao svojoj ženi: 'Idi svojoj porodici i budi kod njih sve dok Allah ne presudi oko ovoga.' Supruga Hilala b. Umejje otišla je Allahovom Poslaniku i upitala ga: 'Hilal b. Umejje je oronuli starac koji nema slugu, pa da li dozvoljavaš da ga služim?', a on joj je odgovorio: 'Da, ali neka ti se ne približava.' Na to je ona rekla: 'Tako mi Allaha, on nema potrebe za tim. Tako mi Allaha, otkako se desio ovaj problem, on neprestano plače.' Neki iz moje porodice govorili su mi: 'Zašto ne bi zatražio dozvolu od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, povodom svoje žene, jer je dozvolio ženi Hilala b. Umejje da ga služi?', a ja sam im odgovorio: 'Neću zatražiti dozvolu od Allahovog Poslanika u vezi s njom, a ne znam ni šta bi Allahov Poslanik rekao kada bih tražio dozvolu, jer ja sam mlad čovjek.' U takvom stanju proživio sam još deset dana i tada se navršilo ukupno pedeset dana od kada je Poslanik zabranio komunikaciju s nama.

Nakon što sam pedesetoga dana klanjao sabah-namaz na krovu jedne od naših kuća, sjedio u stanju tjeskobe koju je Uzvišeni Allah spomenuo, stijesnila mi se duša i zemlja mi je postala tijesna koliko god da je bila prostrana. Tada sam čuo čovjeka koji viče sa brda najjačim glasom: 'O Ka'b b. Malik, raduj se!' Pao sam na na sedždu jer sam znao da došao izlaz i da je Uzvišeni Allah primio našu tevbu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je klanjao sabah-namaz, objelodanio je Allahovo pomilovanje nama, pa su nam ljudi dolazili i čestitali. I mojoj dvojici prijatelja otišle su muštulugdžije, a prema meni je jedan čovjek jahao na konju, dok se drugi, koji je islam primio prije mene, popeo na obližnje brdo i s njega povikao. Glas ovog čovjeka bio je brži od konja. Kada mi je došao čestitati ovaj čovjek čiji sam glas čuo, skinuo sam svoj ogrtač i, dajući mu muštuluk, ogrnuo ga njime. Tako mi Allaha, tada nisam imao drugi ogrtač osim tog koji sam dao njemu, te sam posudio drugi ogrtač (dvije haljinke), obukao se i otišao da potražim Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Na putu do Poslanika susretale su me skupine ljudi čestitajući mi na Allahovom pomilovanju, govoreći: 'Neka ti je lijep Allahov oprost', sve dok nisam ušao u džamiju, gdje je Allahov Poslanik sjedio okružen ljudima. Vidjevši me da ulazim, Talha b. Ubjedullah ustao je i žurno mi prišao da bi se rukovao sa mnom i čestitao mi. Tako mi Allaha, nijedan muhadžir osim njega nije mi prišao (da čestita).' Ka'b to nikada nije zaboravio Talhi.

'Kada sam nazvao selam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, lice mu je zasjalo od radosti i odgovorio mi je: 'Raduj se najboljem danu koji ti je došao otkako te je majka rodila.' Upitao sam: 'Je li to, Allahov Poslaniče, od tebe ili je od Allaha?', a on je rekao: 'Ne, nije od mene, već od Allaha, azze ve dželle.' Kada bi Allahov Poslanik bio radostan, zasjalo bi njegovo lice kao da je komad mjeseca, i to nam je bilo poznato.

Pošto sam sjeo ispred njega, rekao sam: 'Allahov Poslaniče, dat ću kao jedan vid svoga pokajanja, sav svoj imetak kao sadaku Allahu i Poslaniku.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Zadrži za sebe dio imetka, to je bolje za tebe.' Zatim sam rekao: 'Onda ću zadržati samo svoj udio u Hajberu.' Zatim sam rekao: 'Allahov Poslaniče, zaista me Allah spasio zbog moje iskrenosti, a u moju tevbu spada i to da ću govoriti istinu dokle god sam živ.' Tako mi Allaha, otkako sam ovo rekao Allahovom Poslaniku, nisam čuo ni za jednog muslimana da ga je Allah stavio na kušnju iskrenošću u govoru kao što je iskušao mene. Tako mi Allaha, nisam pribjegao laži otkako sam to rekao Poslaniku pa sve do danas, i molim Allaha da me sačuva toga do kraja moga života. Uzvišeni Allah objavio je: **"Allah je oprostio Vjerovjesniku, i muhadžirima i ensarijama, koji su ga u teškom času slijedili, u vrijeme kada se srca nekih od njih zamalo nisu pokolebala: On je poslije i njima oprostio, jer je On prema njima blag i milostiv. A i onoj trojici koja su bila izostala i to tek onda kad im je zemlja, koliko god da je bila prostrana, postala tijesna, i kad im se bilo stisnulo u dušama njihovim, kada su vidjeli da nema utočišta od Allaha nego samo u Njega. On je poslije i njima oprostio da bi se i ubuduće kajali, jer Allah, uistinu, prima pokajanje i milostiv je. O vjernici, bojte se Allaha i budite s onima koji su iskreni."** (Et-Tevbe, 117-119)

Ka'b je rekao: "Tako mi Allaha, nije me Allah obdario većom blagodati, nakon što me je uputio u islam, od moje iskrenosti prema Allahovom Poslaniku toga dana, tako da ga nisam slagao i uništen bio kao što su propali oni koji su ga slagali. Uzvišeni Allah tada je objavio ajet u kojem je o onima koji su slagali Poslaniku rekao najgore što se ikome može reći: **"Kad se među njih vratite, zaklinjat će vam se Allahom, samo da ih se okanite, pa okanite ih se jer su oni pogan i prebivalište njihovo bit će Džehennem, kao kazna za ono što su radili. Oni vam se zaklinju zato da biste bili zadovoljni njima. Ako vi budete zadovoljni njima, Allah sigurno nije zadovoljan narodom grješnim"** (Et-Tevbe, 95-96).

Ka'b kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio je opravdanja od svih ostalih koji su izostali iz bitke i tražio oprost za njih, međutim nas trojicu ostavio je u neizvjesnosti sve dok Allah o tome nije presudio. Uzvišeni Allah kaže: **'A i onoj trojici koja su izostavljena.'** Ovdje se pod izostavljanjem ne misli na izostanak iz bitke, već na Poslanikovo odgađanje donošenja presude u našem slučaju, za razliku od ostalih koji su se opravdali i čije je opravdanje Poslanik prihvatio." (Muttefekun alejhi)

U drugoj predaji stoji: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je u pohod na Tebuk u četvrtak, a volio je da krene na put četvrtkom."

U sljedećoj predaji stoji: "Poslanik bi se s putovanja vraćao danju i u jutarnjem periodu, i pri povratku prvo bi svraćao u mesdžid i klanjao dva rekata, a zatim sjeo u njemu."

Dokumentacija hadisa:

El-Buhari (8/113-116); Fethul-Bari; Muslim (2789).

Iz hadisa se shvata:

U kazivanju o trojici ashaba koja su izostala iz bitke, na osnovu pripovijedanja Ka'ba b. Malik, r.a., sadržane su mnogobrojne pouke, koristi i sveobuhvatna značenja, mudrosti i vrhunske pouke, u svakom dijelu kazivanja dolazi nova ideja, a kazivanje je u cjelini prožeto prizorima koji pokazuju čvrstinu muslimanskog društva i čistotu njegovih elemenata. U svjetlu ovog kazivanja shvatamo obaveznost poziva u Allahovu vjeru i općenito vrijednosti naredbe i zabrane, te nužnost slušanja i pokoravanja.

Ovo pitanje sam zasebno stavio u knjigu u koju se sakupilo više od dvije stotine koristi, a sada ću ti navesti glavne.

- Dozvoljenost ratnoga plijena islamskom ummetu, kojem je ukazana milost, dok je to bilo zabranjeno prijašnjim narodima.

- Borba na Bedru nije bila stroga pojedinačna obaveza.

- Dozvoljeno je kazivati drugima o Allahovim blagodatima, ali pod uvjetom da se tim kazivanjem ne namjerava isticati i oholiti nad drugima (kojima su te blagodati uskraćene).

- Prisega na Akabi bila je ashabima toliko značajna da je Ka'b nije smatrao ništa manje vrijednom od Bitke na Bedru.

- Vrijednost ashaba koji su prisustvovali prisegi na Akabi i Bitki na Bedru; oni su prva ugledna i uzorita generacija. Dozvoljeno je da čovjek obavijesti o svome nemaru u pokornosti Allahu i Njegovom Poslaniku, kao i o uzroku činjenja nepokornosti, te o krajnjim posljedicama takvog postupanja, kako bi se drugi opomenuli i pouku uzeli. To se ne smatra javnim iznošenjem grijeha.

- Čovjekova samoutjeha za ono što nije mogao postići od dobra sa onim što mu je omogućeno da učini, a što je slično ili bolje od toga.

- Ako vojskovođa smatra da je korisnije da drži u tajnosti podatke u vezi sa taktičkim planom bitke, kako bi se sačuvao od neprijatelja, ili da simulacijom zavara neprijatelja, takav postupak bit će pohvalan, pa čak nekada i obavezan. Stoga, kada želi povesti neku bitku, zapovjedniku muslimanske vojske obavezno je da simulira

kako neprijatelji ne bi prozreli njegove namjere. Imamu ili zapovjedniku vojske dužnost je, ukoliko je putovanje dugo, obavijestiti vojsku o nekim pojedinostima koje su u uskoj vezi sa pripremom potrebne vojne opreme.

- Prikrivanje i skrivanje određene stvari koja, ako u sebi sadrži štetu, postaje zabranjenom.

- U vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nije zabilježeno da je postojao spisak vojno sposobnih muškaraca. Prvi koji je napravio takav spisak bio je Omer b. Hattab, r.a., i ovo je jedan od njegovih sunneta, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da slijedimo praksu ispravnih halifa. Također, pokazalo se da je ova praksa uveliko potrebna muslimanima u današnjem vremenu.

- Kada se čovjeku ukaže prilika da učini neko djelo kojim će se približiti Allahu, kao što je izvršavanje nekog utemeljenog ibadeta, dužan je da iskoristi ukazanu priliku i da ne odgađa činjenje takvih djela.

- U bitki na Tebuku nisu učestvovale samo tri kategorije ljudi: oni koji su već bili okarakterizirani kao licemjeri, oni koji su imali valjano opravdanje, ili oni za koje je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razriješio te obaveze jer je smatrao da je prioritetnije da ostanu, ili ih je postavio za namjesnike Medine.

- Kada imam ili vođa primijeti da pojedini ljudi ne izvršavaju neke vidove pokornosti, u tom slučaju ne smije se nemarno odnositi prema tom problemu, naprotiv treba iskazati zanimanje za njihovo stanje, angažirati se na tom polju i posavjetovati ih kako bi ustuknuli od činjenja nepokornosti i učinili tevbu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je na Tebuku: "Šta je učinio Ka'b?"

- Ako čovjek smatra da će javno ukazivanje na nečije negativne osobine ili postupke rezultirati zaštitom Allahovih propisa od iskrivljivanja i pogrešnog rezonovanja, onda je dozvoljeno da to javno učini. Na ovu činjenicu ukazano je u slučaju kada je čovjek iz Benu Seleme rekao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Allahov Poslaniče, zadržao ga je njegov ogrtač i gledanje u njega."

- Dozvola repliciranja onome koji ukazuje na nečije negativne osobine ili postupke ukoliko kod replikanta prevladava mišljenje da je ovaj pogriješio, pa je tako Muaz replicirajući čovjeku koji je kritizirao Ka'ba zbog izostajanja iz bitke, rekao: "Loše je što si rekao. Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, mi o njemu znamo samo dobro." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije prekorio nijednog od njih.

- Prilikom povratka sa putovanja sunnet je prvo svratiti u džamiju i klanjati dva rekata, pa tek onda otići svojoj kući.

- Allahov Poslanik prihvatao je opravdanja koja su javno izrekli licemjeri, a ono što su krili u svojim dušama prepuštao je Allahu. Dakle, prema licemjerima se odnosio shodno njihovom javnom proklamiranju i nije ih kažnjavao.

- Imam ili vladar ima pravo ne uzvratiti na selam koji mu nazove počinitelj nekog nevaljalog djela, i takav postupak smatra se mjerom preodgoja počinitelja, ali to je i jedan od načina da se i drugima ukaže na nepoželjnost odavanja grijesima i nepokornostima. Nije zabilježeno da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio na Ka'bov selam, već mu je uzvratio ljutitim osmijehom.

- Imamu i svima onima koji imaju utjecaja u javnom životu dozvoljeno je da upućuju kritike svojim podređenim. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kritizirao je ovu trojicu, za razliku od ostalih koji su izostali iz bitke.

- U istinoljubivosti je spas. Ka'b i njegova dvojica prijatelja bili su u svojoj nutrini lišeni neiskrenosti, te ih je Allah zbog toga uputio i na iskrenost u govoru (i omilio im iskrenost bez obzira na posljedice koje ih mogu zadesiti), međutim da je njihova nutrina bila ispunjena neiskrenim i lažnim opravdanjima, kojima bi se u javnosti stekao prividni dojam o opravdanosti njihovog postupka, u tom slučaju Allah bi ih udaljio od iskrenosti u govoru čime bi se upotpunila njihova propast.

- Dozvoljeno je da čovjek uđe u kuću svoga prijatelja ili komšije bez traženja dozvole za ulazak, naravno ako zna da je on time zadovoljan, što se u vanjštini vidi iz Ka'bovog govora: "Kako je takav odnos muslimana prema meni potrajao, (nisam više mogao izdržati) te sam otišao i ušao u ograđeni vrt Ebu Katade, svog amidžića, koji mi je bio najdraži čovjek."

- Dvosmisleni izrazi ne povlače za sobom razvod braka (ili bilo što drugo o čemu se izriču dvosmisleni izrazi) ako nisu popraćeni srčanom namjerom, a dokaz za to je u riječima koje je Ka'b uputio svojoj supruzi: "Idi svojoj porodici".

- Pohvalnost činjenja sedžde zahvale. Ka'b je učinio sedždu kada je čuo glas muštulugdžije. Očito da je to bio običaj ashaba, r.a.

- Ashabi su se međusobno natjecali u činjenju dobrih djela, na što ukazuje i primjer jahača koji se uputio Ka'bu s radosnom viješću i primjer čovjeka koji se popeo na brdo kako bi i on odaslao Ka'bu radosnu vijesti.

- Pohvalnost rukovanja prilikom susreta, što je sunnet, po konsenzusu islamskih učenjaka.

- Apsolutno najbolji i najvredniji dani za čovjeka su dani njegovog povratka Allahu, te Allahovo prihvatanje pokajanja, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obraćajući se Ka'bu b. Maliku, rekao: "Raduj se najboljem danu koji ti je došao otkada te majka rodila." Ako se kaže: "Kako je ovaj dan bolji od dana u kojem je prihvatio islam", reći će se: "Ovaj dan upotpunjuje i usavršava njegov dan u kojem je prihvatio islam. Dan u kojem je prihvatio islam je početak njegove sreće, a dan prihvatanja pokajanja je dan njegovog upotpunjenja i usavršavanja. Djela se vrednuju prema završecima.

- Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, iskazivanje radosti i ozarenost lica zbog Allahovog oprosta trojici ljudi koji su izostali, dokaz su da je Allah u njega usadio potpunu brižnost, milost i blagost prema islamskom ummetu, tako da je čak njegova radost bila veća od radosti Ka'ba b. Malika i njegova dva prijatelja. Ako želiš nešto više o ovome saznati, pročitaj moju brošuru "El-Ahlakun-nebevijjetu el-muattare fil-ajatil-kur'anijjeti mutahhereh".

- Dozvoljeno se zakleti pred kadijom u slučajevima kada nije podignuta neka sudska parnica, pa čak i onda kada se ne insistira na zakletvi.

- Suđenje na osnovu čovjekovog javnog proklamiranja, a Allahu se prepušta srčano uvjerenje, te prihvatanje opravdanja licemjera i njima sličnih ukoliko to prihvatanje neće prouzročiti veću štetu.

- Pohvalno je samosažalijevanje i plakanje zbog počinjenog grijeha, što se vidi iz Ka'bovih riječi u kojima govori o stanju svojih prijatelja: " Što se tiče moje dvojice prijatelja, oni su se povukli u svoje kuće, provodeći vrijeme u plaču i tugovanju", te iz njegovih riječi u kojima govori o svom stanju: "Oči mi zasuzile, te sam se okrenuo iz izašao iz njegovog vrta."

- Skretanje pogleda u namazu ne utječe na ispravnost namaza, niti se ubraja u zabranjeno okretanje koje se tretira šejtanskim potkradanjem čovjekovog namaza.

- Obaveza je dati prednost pokornosti Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nad ljubavlju prema prijatelju, bližnjem i slično. Ovako je postupio Ebu Katade kada ga je Ka'b preklinjao da mu se obrati, tj. nije mu odvraćao jer je Poslanik zabranio komuniciranje s njim.

- Žena je obavezna služiti svoga mužu.

- Kada se govori o intimnom bračnom životu, pohvalno je upotrebljavati riječi u prenesenom značenju.

- Dozvola uskog vezivanja zakletve za namjeru.

- Pohvalnost okupljanja ljudi oko imama ili njihovog velikana zbog važnih pitanja, kao što su radosne vijesti, upozorenja, savjetovanja.

- Dozvoljenost posudbe.

- Dozvoljenost traženja imetka nevjernika koji su u ratnom odnosu sa muslimanima.

- Dozvoljenost ratovanja u zabranjenim mjesecima.

- Kada imam raspiše mobilizaciju, obaveza je odazvati se, a prijekor pada na svakog pojedinca koji izostane.

- Velika kobnost nepokornosti. El-Hasan el-Basri na to je skrenuo pažnju u predaji koju navodi Ibn Ebi Hatim od njega: "Neka je slava Allahu, ova trojica nisu pojela zabranjeni imetak, niti prolila zabranjenu krv, nisu činili nered na Zemlji,

a ipak ih je zadesilo ono što ste čuli i zemlja im je i pored svoje širine postala tijesna, a šta je tek sa onima koji čine razvrat i velike grijehe."

- Dozvoljenost ostavljanja spolnog odnosa sa ženom i to se ne smatra ilaom (namjernim ostavljanjem spolnog odnosa).

- Prisega je šerijatski ugovor za pomoć islamu, a obaveza je dati prisegu imamu koji sprovodi propise.

- Elokventnost i ljepota izražavanja prilikom držanja govora nisu dokaz istinoljubivosti govornika.

- Pohvalno je zadržati se na mjestu klanjanja namaza radi zikra i tesbiha.

- Kada od nekoga tražimo / molimo nešto, u tom slučaju dozvoljeno je osobu kojoj upućujemo molbu / zahjev zaklinjati Allahom (da ispuni ono što tražimo od nje).

- Pripisivanje blagodati Allahu, jer ih On u suštini daje i sve dobro Njemu pripada. To se očituje iz Ka'bovog pitanja Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Je li to od tebe, Allahov Poslaniče, ili od Allaha?" Allahov Poslanik reče: "Ne, nije od mene, već od Allaha."

- Pohvalnost polaska na put četvrtkom.

- Pohvalno je vraćati se sa putovanja danju, a pokuđeno je vraćati se sa putovanja noću.

- Kada je u pitanju očuvanje svetosti vjere i vjerskih pitanja, period ekskomunikacije dozvoljeno je povećati i na više od tri dana (koliko je dozvoljeno izbjegavati brata muslimana), jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se ova trojica ashaba izbjegavaju sve dok Allah ne presudi, bojeći se njihovog licemjerja.

- U hadisu su navedeni sljedeći šerijatski propisi vezani za pokajanje trojice ashaba koja su izostala:

- iskrenost u pokajanju,

- priznanje grijeha i traženje oprosta su povod da Allah prihvati pokajanje,

- kajanje za vlastitu nepokornost prema Allahu,

- prilikom pokajanja daje se sadaka iz imetka shodno mogućnosti,

- pokajanje briše prethodno počinjene grijehe,

- ko se pokaje a uzrok njegovom pokajanju bude neko dobro djelo koje je učinjeno, takav treba da voditi brigu o tom uzroku svog pokajanja jer se time poštuju Allahove zabrane, kao što je Ka'b postupio ne odstupajući od puta iskrenosti.

- preporučljivo je da čovjek boravi na onim mjestima gdje se spušta Allahova milost, gdje se daruje oprost i gdje se navodi na iskreno pokajanje,

- kontinuirano pokajanje je uvjet za njegovo upotpunjenje i korisnost, a nije uvjet za njegovu ispravnost, jer je nemoguće do kraja života biti nepogrješiv.

22. Od Ebu Nudžejda Imrana b. El-Husajna el-Huzaija, r.a., prenosi se da je neka žena iz plemena Džuhejne zatrudnjela čineći blud, pa je došla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: "Allahov Poslaniče, uradila sam ono što nalaže kaznu, pa je i izvrši nad mnom." Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je njenog staratelja i rekao: "Lijepo prema njoj postupaj, a kada se porodi, dovedi mi je." Tako je i učinio, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se njena odjeća dobro učvrsti, a potom je kamenovana. Zatim joj je Poslanik klanjao dženazu, a Omer mu reče: "Allahov Poslaniče, zar ćeš joj klanjati, a ona je učinila zinaluk?" On reče: "Ona se pokajala tako da kada bi se njena tevba podijelila među sedamdeset ljudi iz Medine, mogla bi im biti dovoljna. Možeš li naći išta veće od toga da je došla predajući se Allahovom, azze ve dželle, zadovoljstvu?" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Muslim (1696).

Iz hadisa se shvata:

- Vjernik je iskušani pokajnik, a kada bude nemaran prema Allahovim pravima, pohita da očisti svoju dušu od prljavštine grijeha, makar to rezultiralo propašću njegovog tijela.
- Šerijatske kazne odvraćaju ljude od činjenja grijeha, a onome nad kim bude izvršena šerijatska kazna, to će biti jedina patnja za počinjeni grijeh i Allah će mu oprostiti.
- Kazna za blud ne sprovodi se nad trudnicom sve dok ne rodi.

23. Od Ibn Abbasa, r.a., prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada bi sin Ademov (čovjek) imao jednu dolinu zlata, zaželio bi da ima dvije. Njegova usta može napuniti samo prašina, a Allah će oprostiti onome ko se pokaje."

Dokumentacija hadisa:

El-Buhari (11/253) - Fethul-Bari; Muslim (1049)

Iz hadisa se shvata:

- Pokuđeno je gomilati imetak i sva svoja nastojanja i želje usmjeriti u tom pravcu. Gomilanje imetka, na bilo koji način, vodi škrtosti i tvrdičluku, jer tada čovjek, zbog velike ljubavi prema stečenom, uskraćuje njegovo pravo. Stjecanje

imetka na dozvoljen način, uz izvršenje njegovog prava, nije pokuđeno, kao što je pojašnjeno u komentaru hadisa br. 6.

- Ako se čovjek pokaje zbog svojih ružnih osobina, Uzvišeni Allah primit će njegovo pokajanje.

24. Od Ebu Hurejre, r.a., prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah, subhanehu ve te'ala, smije se dvojici ljudi koji se međusobno bore, pa jedan ubije drugog, a obojica uđu u Džennet. Jedan od njih borio se na Allahovom putu i bio poginuo, pa ušao u Džennet, a njegovom ubici se Allah smiluje, pa primi islam i pogine kao šehid." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

El-Buhari (6/39) – Fethul-Bari; Muslim (1890).

Iz hadisa se shvata:

- Potvrda Allahovog svojstva smijeha. To je jedno od djelatnih svojstava Uzvišenog Allaha, kao što dolikuje Njegovoj uzvišenosti i savršenstvu. To je svojstvo o čijoj potvrdi svjedoči samo sunnet, ali to kod sljedbenika sunneta i zajednice nema negativnog utjecaja, jer je sunnet na stepenu Kur'ana u pogledu obavezivanja propisima. Hadis Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je sam po sebi argument u propisima i pravilima vjerovanja.

Potvrđivanje osobine smijeha ne povlači za sobom nikakvu zabranu, jer je to smijeh kojem nije ništa slično. Poglavlje o Allahovim svojstvima je jedinstveno i sva se provode kroz ista mjerila.

Ako neko kaže: "Svojstvo smijeha je preneseno značenje zadovoljstva i najbolje nagrade", takav iznosi besmislicu koju zastupaju racionalisti koji opovrgavaju Allahova svojstva, kao što smo, također, to spoznali kod okorjelih negatora Njegovih svojstava. Još je čudnije da su oni Allahovo zadovoljstvo protumačili kao nagradu, a isto je sa Allahovim svojstvom čuđenja i radosti i svojstvom smijeha.

Ova neuravnoteženost ukazuje da ova skupina ljudi u pitanjima Allahovih svojstava nije krenula putem ispravnih prethodnika ovog ummeta koji su potvrđivali Allahova svojstva bez razmatranja kakvoće, iskrivljavanja, tumačenja, obesnaživanja, uspoređivanja ili potpune predanosti jezičkog značenja Allahu, azze ve dželle.

Neki su rekli: "Smijeh je mahana koja obuzme ljude u trenucima radost i ushićenje, što nije dozvoljeno reći za Allaha, azze ve dželle."

Ovakav nesigurni čovjek ograničio je ovakvim rezonovanjem spoznaju na samo jedan dio: spoznao je za materijalnu suštinu smijeha i smijeh njemu sličnih ljudi, međutim u svemu tome nije spoznao da se suština smijeha Uzvišenog Stvoritelja ne može dokučiti, kao što se ne može dokučiti suština Njegove biti. Neka se Allah smiluje čovjeku koji spozna mogućnosti svoga razuma i zastane na njegovim granicama i zadovoljan je onim čime su zadovoljni Allah i Njegov Poslanik. Neka je slava Tebi, mi nemamo znanja osim onoga kojim si nas podučio, Ti sve znaš i mudar si.

- Čovjek ni u jednom trenutku ne smije gubiti nadu u Allahovu milost, jer islam briše prethodno počinjeni kufr i širk.

- Obaveznost pokajanja za grijeh, bez obzira bio mali ili veliki.

- Pogibija na Allahovom putu je jedan od obaveznih povoda ulaska u Džennet.

Ibn Allan u knjizi "Delilul-Falihin" (1/137) kaže: "Autorovo završavanje ovog poglavlja ovim hadisom naznačava da se čovjek treba pokajati za grijeh koji je počinio, makar bio i veliki. Zbog počinjenog grijeha ne treba gubiti nadu u Allahovu milost, jer je Allah taj koji oprašta i milostiv je. Grijeh, bez obzira koliki bio, kao što su veliki grijesi, i bez obzira koliko ih bilo, ukoliko budu popraćeni Allahovom blagodati i milošću, postat će maleni i ništavni. Uzvišeni kaže: **'Tvoj Gospodar obilno prašta.'**"

Poglavlje treće

SABUR - STRPLJENJE

Čovjek je u stalnoj ovisnosti i potrebi za strpljenjem u svim okolnostima, jer ono što ga zadesi na dunjaluku biva dvojako: blagodati koje mu Allah u obilju pruža, pa je rob u potrebi da se u njima strpi, i nedaće koje ga snađu, kada je opet u potrebi za strpljenjem bez očajavanja. Stoga strpljivost označava zadržavanje duše u okviru pokornosti Allahu, uz stalnu pažnju i brigu o njenoj iskrenosti, uljepšavanju znanjem, čuvanju od grijeha, čvrstinu u opiranju strastima i zabludama, te zadovoljstvo Allahovom presudom i određenjem bez tužakanja i prigovora.

Na obavezu strpljivosti ukazano je u Kur'anu, sunnetu i konsenzusu ummeta, a također i na osnovu promišljanja zdravog razuma. Podrobnije sam govorio o strpljenju u svojoj knjizi "Lijepo strpljenje u svjetlu Kur'ana i sunneta". Uputom na ovu knjigu uštedjet ćemo duže objašnjavanje na ovome mjestu, pa ko želi više, neka pogleda spomenuto djelo.

Uzvišeni Allah kaže: **"O vjernici, budite strpljivi i izdržljivi, postojano bdijte i Allaha se bojte, da biste uspjeli!"** (Ali Imran, 200)

Uzvišeni Allah naređuje vjernicima da budu čvrsti i postojani u izvršenju Njegovih naredbi i klonjenju Njegovih zabrana, u zadovoljstvu Njegovom presudom i određenjem, i borbi protiv neprijatelja, a na ovom putu pokornosti Allahu neophodno je da ih vodi – strpljenje. Tako neprijatelji neće biti više strpljivi i više podnositi od vjernika. Također, Allah naređuje bdijenje na granicama s ciljem očuvanja islamskog jedinstva i odvraćanje nevjernika napadača.

Uzvišeni kaže: **"Mi ćemo vas u iskušenje dovoditi, malo strahom i gladovanjem, te gubljenjem imetka, života i ljetine. A ti obraduj strpljive."** (El-Bekare, 155)

Uzvišeni Allah obavještava nas da Svoje robove stavlja na kušnju, pa im nekada daje izobilje, nekada oskudicu, nekada ih iskuša strahom, gladovanjem, gubljenjem imetaka, smrću voljenih i bližnjih, uništenjem usjeva sušom ili štetočinama. Putem svega ovoga Allah iskušava Svoje robove, pa ko se strpi, On će ga nagraditi, ako bude očajavao i gubio nadu, snaći će ga Njegova kazna. Zato je ovaj ajet završio riječima: **"I obraduj strpljive"**, a zatim je u ajetu koji dolazi poslije pojasnio njihove osobine.

Uzvišeni kaže: **"Samo oni koji budu strpljivi bit će bez računa nagrađeni."** (Ez-Zumer, 10)

Uzvišeni obavještava da nagrađuje strpljive neizmjerno, tako da im se dobra djela uvišestručuju, a njihovu veličinu zna samo Onaj koji ih daje, zato njihovu nagradu isplaćuje Njihov Gospodar.

Uzvišeni kaže: "**A ko se strpi i oprosti, doista to spada u istinske postupke.**" (Eš-Šura, 43)

Ko se u ime Allaha strpi u provokaciji, ne želeći se osvetiti i uzvratiti na uznemiravanja, nego oprosti i djeluje u pravcu popravljanja stanja, takav se ukrasio najljepšim moralnim vrlinama, pohvalnim djelima i stvarima koje su sposobni učiniti samo odvažni muškarci, a to će moći postići samo oni koji uđu u okrilje istinske vjere.

Uzvišeni kaže: "**O vjernici, tražite sebi pomoći u strpljivosti i namazu! Allah je doista na strani strpljivih.**" (El-Bekare, 153)

Ko zatraži pomoć od Allaha i nađe utočište u Njegovoj zaštiti, osjetit će sigurnost u svom srcu i spokoj u svom tijelu. Kome Allah bude zaštitnik, sigurno neće biti zapostavljen, jer Uzvišeni kaže: "**Musa reče narodu svome: 'Molite Allaha da vam pomogne i budite strpljivi.'**" (El-E'araf, 128)

Ko bude u Allahovom okrilju, koga bude Allahovo oko pazilo, podnosit će poteškoće i strpjeti se na uznemiravanjima, a ko tako postupi, opasao se drugom pomoći, a ona je opskrba strpljenja. Strpljenje je opskrba onih koji su zadovoljni Allahovom presudom i određenjem, a zbog izuzetne važnosti strpljenja u ovoj tematici, Uzvišeni ga je vezao za namaz, ukazujući na uzvišenost njegovog stepena i ogromnu vrijednost.

Uzvišeni Allah kaže: "**Mi ćemo vas provjeravati sve dok ne ukažemo na borce i postojane među vama, a i vijesti o vama provjeravat ćemo.**" (Muhammed, 31)

Harf "lam" u riječi "lenebluvennekum" vezan je za prethodnu zakletvu, a znači: "Tako mi Allaha, Mi ćemo propisivanjem naredbi i zabrana ispitivati vaše vjerovanje sve dok se ne pokaže ko su pokorni, a ko nepokorni".

Ne treba postojati sumnja zbog toga što je Allah unaprijed znao ono što će se dogoditi u budućnosti. U tom kontekstu treba shvatati i riječi Uzvišenog "da bismo znali ko su među vama borci na Allahovom putu i ko su strpljivi", tj. da bismo iznjeli dokaze protiv onih koji su zaduženi da praktikuju vjerske propise (šerijatski obveznici), jer da ih nije prethodno zadužio, ne bi se javno ispoljilo ono što kriju u svojim dušama.

Zato se ovo znanje naziva "znanjem ispita", a ne "znanjem o vijestima". Allah najbolje zna.

Uzvišeni Allah spomenuo je mnoge vrste strpljenja, na više od devedeset mjesta u Svojoj časnoj Knjizi.

Ajeti koji govore o naredbi strpljenja i koji pojašnjavaju njegovu vrijednosti su mnogobrojni i poznati.

25. Od Ebu Malika El-Harisa b. Asima el-Eš'arija, r.a., prenosi se da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Čistoća je polovina imana, zahvala Allahu (elhamdulillahi) ispunjava Vagu (vjernikovh dobrih djela), veličanje Allaha (subhanallahi vel-hamdulillahi) ispunjava prostor između nebesa i Zemlje, namaz je svjetlo, sadaka je dokaz, strpljivost je sjaj, a Kur'an je dokaz za tebe ili protiv tebe. Svi ljudi rade, pa neki svoju dušu prodaju Allahu, čineći Mu pokornost i tako se spase Njegove kazne, a neki sebe unište grijesima." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:
Muslim (223).

Iz hadisa se shvata:

- Vrijednost čišćenja (abdesta) u islamu; abdest je uvjet za ispravnost namaza, pa je zato poput polovine vjere, ali to ne iziskuje da bude suštinska polovina.

- Djela imaju svoju težinu na Sudnjem danu: neka će biti teška, neka lahka, što će se pokazati na Vagi.

- Pojašnjenje vrijednosti zikra i veličine nagrade za njega, zato što se njime izražava Allahova čistota od svega onoga što Mu ne dolikuje, te se ispoljava ovisnost o Njemu riječima "elhamdulillahi" – zahvala pripada samo Allahu.

- Podsticaj na što češće obavljanje namaza, jer namaz je svjetlo koje muslimanu osvjetljava puteve spasa u životu, namaz je štit od razvrata i zla, namaz usmjerava na pravi put i odvraća od puta propasti, namaz je svjetlo srca i njime se čovjek čisti od grijeha.

- Često davanje sadake dokaz je vjernikove iskrenosti i istinoljubivosti, te njegovog pridržavanja propisa šerijata.

- Pojašnjenje vrijednosti strpljenja, jer je strpljenje pohvalno, a strpljivi će uvijek biti prosvijetljen i upućen.

- Časni Kur'an i vjerodostojni sunnet zajedno su izvor svih šerijatskih propisa. Ko u njima bude tražio rješenje prilikom razilaženja, bit će upućen i oni će mu biti dokaz na Sudnjem danu, a ko ih zapostavi, neka ne kori nikoga drugoga osim samoga sebe.

- Svaki čovjek treba da ima neku obavezu za koju će se vezati kako ne bi bio nezaposlen. Razuman je onaj koji svoju dušu proda Allahu, pa se sačuva od patnje i doživi uspjeh, a upropašten je onaj ko krene stazama propasti i druge u propast odvede, a ujedno se od Allaha uzaludno nada.

26. Od Ebu Seida Sa'da b. Sinana el-Hudrija prenosi se da je jedna grupa ensarija tražila milostinju od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa im je on dao, zatim su ponovo tražili, a on im je opet dao, dok nije podijelio sve što je imao, a zatim im je rekao: "Sve što budem imao od dobra, ja ću vam podijeliti, i ništa od vas neću sakriti. Ko zamoli za čednost, Allah će mu je podariti, ko zamoli za bogatstvo, Allah će ga učiniti bogatim, a ko se strpljivo ponese (u nekoj situaciji), Allah će ga još strpljivijim učiniti; nikome nije dat bolji ni vredniji dar od strpljenja." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

El-Buhari (3/335) – Fethul-Bari; Muslim (1053).

Iz hadisa se shvata:

- Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, plemenitost i obdarenost prefinjenim moralnim osobinama.
- Nije bogatstvo u mnoštvu imetka, već u bogatstvu duše.
- Podsticaj na zadovoljstvo i čednost.
- Prefinjene moralne osobine i uzvišena svojstva zadobijaju se odgojem i navikavanjem duše na njih, što ukazuje na to da se plemenite moralne vrijednosti stječu.
- Dozvola davanja onome koji traži dva puta.
- Dozvola ispričavanja pred onim koji traži.
- Ako se čovjek nađe u stanju socijalne potrebe, dozvoljeno mu je da traži pomoć, iako je to bolje izbjegavati i strpjeti se sve dok Allah ne dadne izlaz.

27. Od Ebu Jahjaa Suhejba b. Sinana prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Čudan li je primjer vjernika! Za razliku od drugih, on u svakoj situaciji dobija: ako ga zadesi kakvo dobro, on zahvali Allahu i bude nagrađen zbog toga, a ako ga, pak, pogodi kakvo zlo i šteta, on se strpi i postojano se drži, pa mu i to donese nagradu od Allaha.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Prenosi Muslim (2999).

Iz hadisa se shvata:

- Čitav vjernikov život prožet je dobrom. Bez obzira da li ga u životu zadesilo dobro ili pak bude iskušan nedaćama, u svakom slučaju imat će nagradu od

Allaha jer će i u jednoj i u drugoj situaciji jednako postupati (zahvaljivati Allahu) i povinovati se Allahovoj odredbi.

- Vjernik potpunog imana i čistog srca, u stanju blagostanja iskazuje zahvalnost Allahu, a strpljivost u ponošenju nedaća. U svakom trenutku svog života vjernik je zadovoljan Allahovom odredbom: nedaće i iskušenja postaju blagodati kojima ga Allah, nakon iskazane postojanosti, nagrađuje za strpljenje i daje lijepu završnicu.

- Kada nevjernika zadesi nedaća, on negoduje i srdi se, te tako njegovu dušu pritisnu dva tereta: nezadovoljstvo određenjem svoga Zaštitnika i nestrpljenje u ponošenju nedaća.

- Uzvišeni Allah u svim okolnostima obilnom nagradom obasipa samo vjernike.

28. Od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo osjećati veoma jake samrtne bolove, Fatima, radijallahu anha, primijetivši to, povikala je: 'O muke moga oca!' Na to Poslanik reče: 'Tvoj otac, poslije ove današnje muke, više nikada neće imati nikakve muke.' A kada je Poslanik preselio na ahiret, Fatima reče: 'Moj otac se odazvao Gospodaru koji ga je zvao. Džennet Firdevsa mu je boravište, a vijest o njegovoj smrti Džibrilu prenosimo.' A kada je pokopan, Fatima, radijallahu anha, rekla je: 'Zar ste sebi mogli dopustiti da na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pospete prašinu?'" (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

El-Buhari (8/149) – Fethul-Bari.

Manje jasna značenja: "Počeo osjećati veoma jake samrtne bolove", tj. osjetio je žestinu smrtne agonije zbog visine svog stepena i počasti, jer najveća iskušenja imaju vjerovjesnici.

"O muke moga oca!" – Dok je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ležao na bolesničkoj postelji, Fatima, radijallahu anha, nije verbalno izražavala svoje žaljenje zbog njegove bolesti, jer bi joj to zabranio njen otac. Međutim, kada je vidjela kako ga obuzimaju veoma jaki samrtni bolovi, to je pogodilo njeno brižno srce, pa je verbalno iskazala svoje žaljenje, uz potpuno strpljenje i zadovoljstvo odredbom svoga Gospodara. Ovakav postupak ne umanjuje vrijednost njenog vjerovanja, već ukazuje na njenu veliku brižnost.

Firdevs je džennetski vrt ispunjen drvećem i cvijećem, to je najuzvišeniji vrt Dženneta, neka nam Allah ukaže Svoju počast i podari da budemo od onih koji će ući u njega.

Iz hadisa se shvata:

- Vjerovjesnici imaju najveća iskušenja i tokom života i na samrti, kako bi im se povećale deredže i nagrade.

- Dozvoljenost iskazivanja bola zbog žalosti za čovjekom koji je na samrti, kao što je Fatima, radijallahu anha, postupila, i to ne spada u zabranjeno naricanje.

- Dozvoljeno je umrloga spominjati i kazivati o njegovim osobinama po kojima je bio poznat tokom života.

- Onosvjetski život bolji je za vjerovjesnike i njihove sljedbenike od ovosvjetskog života, neka je na njih Allahov blagoslov i mir.

- Ovaj dunjaluk je mjesto nedaća i patnje, a na budućem svijetu vjernik neće osjetiti nikakve patnje.

29. Od Ebu Zejda Usame b. Zejda b. Hariseta, Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, štićenika, miljenika i sina njegovog miljenika, neka je Allah sa njima zadovoljan, prenosi se da je rekao: "Vjerovjesnikova kćerka poručila je Alejhisselamu: 'Moj sin je na samrti, pa nam dođi.' Poslanik ju je poselamio i poručio joj: 'Allahu pripada sve što uzme i sve što dadne. Sve je kod Njega do određenog roka, pa neka se strpi i nada nagradi.' Zatim je ponovo poslala po njega, zaklinjući ga da dođe. Tada je Poslanik pošao, a s njim su krenuli Sa'd b. Ubade, Muaz b. Džebel, Ubejj b. Ka'b, Zejd b. Sabit i drugi ljudi, neka je Allah sa svima njima zadovoljan. Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dato je dijete i on ga uze u naručje, a već je bilo na izdisaju. Poslaniku oči zasuziše, a Sa'd reče: 'Allahov Poslaniče, šta je to?' On odgovori: 'Ovo je milost koju je Allah usadio u srca Svojih robova."' U drugoj predaji stoji: "U srca Svojih robova koje je On odabrao; zaista je Allah milostiv prema onim Svojim robovima koji su samilosni prema drugima." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

El-Buhari (3/151) – Fethul-Bari; Muslim (923).

Iz hadisa se shvata:

- Dozvoljenost pozivanja uglednih ljudi da dođu kod čovjeka koji je na izdisaju, iz nade u njihov blagoslov i dovu; te dozvoljenost njihovog zaklinjanja da dođu.

- Dozvoljenost posjećivanja ožalošćenih radi izražavanja ta'zije (saučešća) bez traženja dozvole, za razliku od svadbene svečanosti (velime).

- Pohvalnost izvršenja onoga na što se zaklinjač zakleo.
- Pohvalnost preporuke i naredbe onome koji je zatečen nedaćom da bude strpljiv prije nego što nastupi smrt, a kada se desi, da bude zadovoljan Allahovim određenjem.
- Osobu kojoj se upućuje poziv treba obavijestiti o razlogu pozivanja.
- Dozvola ponavljanja poziva.
- Podsticaj na brižnost i samilost prema Allahovim stvorenjima.
- Međusobna samilost robova povod je Allahove milosti prema njima.
- Zastrašivanje od okrutnosti srca i tvrdoće oka.
- Dozvoljeno je plakati bez naricanja.
- Obavezno je nazivati selam prije nego što se progovori bilo šta drugo.
- Ožalošćenima treba uputiti riječi utjehe.
- Obilazak bolesnog, makar bio na manjem stepenu, ili maloljetno dijete, smatra se lijepim i plemenitim moralnim postupkom. Zato je potrebno da ugledni ljudi ne uskrate svoju pažnju običnim ljudima.
- Osobi koja se povodi za mišljenjem svoga imama ili učitelja dozvoljeno je da od njih traži pojašnjenje za sve što smatra problematičnim naoko oprečnim.
- Pohvalnost davanja prednosti lijepom ponašanju nad zapitkivanjem uočava se u riječima Sa'da b. Ubade: "Allahov Poslaniče, šta je to?"

30. Od Suhejba, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Živio je u davna vremena jedan vladar koji je imao svoga vračara. Kada je vračar ostario, reče vladaru: 'Ja sam ostario i zato mi nađi kakvog mladića da ga poučim vračanju.' On mu je poslao mladića da ga poučava. Međutim, na putu je mladić sreo jednog pobožnjaka, kod koga je odsjeo i čuo govor koji ga je zadivio. Tako je uvijek činio kada bi odlazio vračaru. Kada bi došao kod vračara, on bi ga udario, pa se na to mladić požalio pobožnjaku, koji mu reče: 'Kada se pobojiš vračara, reci mu: 'Moja porodica me je zadržala', a kada se pobojiš svoje porodice, reci: 'Sihirbaz me je zadržao.'

Tako je redovno činio sve dok jednog dana na putu ne srete veliku životinju koja se isprriječila da ljudi ne mogu prolaziti, pa reče: 'Danas ću znati da li je bolji vračar ili pobožnjak!' Uzeo je kamen i rekao: 'Allahu, ako je Tebi draži pobožnjak od vračara, ubij ovu životinju kako bi ljudi mogli prolaziti.' On se baci na nju i ubi je, a ljudi prođoše. Otišao je pobožnjaku i o tome ga obavijestio, a on mu reče: 'Sinko, ti si danas bolji od mene. Vidim da si dostigao veliki stepen i da ćeš biti iskušan. Ako budeš iskušan, nemoj me otkriti.' Mladić je liječio slijepce i gubavce, kao i ostale ljudi od drugih bolesti. Vladarev prijatelj, koji je oslijepio, čuo je za njegovu nadarenost,

te ode kod njega s brojnim poklonima i reče: 'Sve ovo pripada tebi ako me izliječiš.' Mladić reče: 'Ja ne liječim nikoga, već Allah Uzvišeni liječi. Ako budeš vjerovao u Allaha Uzvišenog, ja ću zamoliti Allaha, pa će te izliječiti.' Povjerova vladarev prijatelj u Allaha Uzvišenog, pa ga Allah i izliječi. Zatim je otišao vladaru, sjeo pored njega, kao što je činio i ranije, a vladar ga upita: 'Ko ti je povratio vid?' Reče: 'Moj Gospodar.' Vladar upita: 'Zar imaš drugog gospodara osim mene?' Reče: 'Moj i tvoj gospodar je Allah.' Tada ga je vladar zatvorio u tamnicu i neprestano mučio sve dok mu nije rekao za mladića. Zatim su doveli mladića, pa mu vladar reče: 'Sinko, tvoja magija je toliko uznapredovala da liječiš slijepce i gubavce, i činiš još mnogo toga', a mladić reče: 'Ja ne liječim nikoga, nego Allah liječi.' Vladar ga tada i njega zatvori i poče ga mučiti sve dok mu ne otkri pobožnjaka. Zatim je doveden pobožnjak, pa mu je rečeno: 'Napusti svoju vjeru', a on odbi, pa vladar naredi da se donese testera, koju staviše na sredinu njegove glave i raspiliše je njome sve dok ne spadoše obje polutke. Zatim je doveden kraljev prijatelj i bi mu rečeno: 'Napusti svoju vjeru', a on to odbi, te je i njemu stavljena testera na sredinu njegove glave, raspiliše je njome sve dok ne spadoše obje polutke. Zatim je doveden mladić, pa mu bi rečeno: 'Napusti svoju vjeru', a on odbi, pa ga vladar preda skupini svojih podanika i reče: 'Odvedite ga do tog i tog brda, pa se popnite na njegov vrh. Kada stignete gore, tražite da napusti svoju vjeru. Ako prihvati, u redu je, a ako odbije, bacite ga s vrha.' Otišli su i popeli se sa njim na brdo, a on reče: 'Allahu, zaštiti me od njih čime hoćeš!' Pod njima se zatrese brdo i svi popadaše u provaliju. Mladić se vrati vladaru, a on ga upita: 'Šta je bilo sa onima koji su te odveli?' Mladić reče: 'Allah me zaštitio od njih.' Tada ga vladar predade drugoj grupi svojih podanika i reče: 'Idite sa njim i ukrcajte ga u lađu. Otplovite s njim na morsku pučinu. Ako napusti svoju vjeru, dobro i jeste, a ako odbije, bacite ga u more!' Otplovili su sa njim, a on reče: 'Allahu, zaštiti me od njih čime hoćeš!' Lađa se prevrnu, a oni se utopiše. Mladić se ponovo vrati vladaru, a on ga upita: 'Šta je bilo sa onima koji su te odveli?' Mladić reče: 'Allah me zaštitio od njih.' Zatim se mladić obrati vladaru: 'Ti me nećeš moći ubiti sve dok ne uradiš što ću ti narediti.' Vladar upita: 'A šta je to?' Mladić reče: 'Skupi ljude u jednu dolinu i razapni me na drvo, a zatim uzmi strijelu iz moga tobolca i stavi je u luk i reci: 'U ime Allaha, Gospodara ovog mladića!', pa odapni strijelu na mene. Ako tako uradiš, moći ćeš me ubiti.' Sakupio je ljude u jednu dolinu, razapeo mladića na drvo, uzeo strijelu iz njegovog tobolca i stavio je u luk, a potom rekao: 'U ime Allaha, Gospodara ovoga mladića!', i odapeo je strijelu koja ga pogodi sljepoočnicu. Mladić stavi svoju ruku na sljepoočnicu i umrije, a ljudi povikaše: 'Vjerujemo u Gospodara ovoga mladića!' Neki priđoše vladaru i rekoše: 'Zar ne vidiš da te je, tako nam Allaha, snašlo ono čega si se pribojavao? Ljudi su povjerovali u Allaha!?' Tada je vladar naredio da se iskopaju kanali duž puta, pa su i iskopani. Naloži se u njima vatra, a on reče: 'Ko ne napusti svoju vjeru, bacite ga u nju', pa učiniše tako. Kad na red dođe jedna žena sa svojim djetetom, zastade bojeći se da u vatru padne, a dijete joj reče: 'Majko, budi strpljiva, jer ti si na istini.'"' (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Muslim (3005).

Iz hadisa se shvata:

- Sljedbenici nereda i zlobnici tragaju za onima koji će naslijediti njihov nered i zlo i ulažu maksimalni trud za nastanak i kontinuitet svojih zabludjelih ideja.

- Nevjernički vladari svesrdno su podržavali djelovanje sihirbaza i vračara, a ovakva praksa prisutna je i dan-danas.

- Pohvalnost stjecanja znanja u mladosti, jer je učenje u mladosti kao klesanje kamena. Mlada osoba može se uputiti i educirati na željeni način jer ima predispozicije za to.

- Potvrda kerameta evlija, a to su oni koji vjeruju i koji se Allaha boje.

- Srca Allahovih robova nalaze se u Njegovoj ruci: On upućuje onoga koga želi, a na stranputici ostavlja koga želi. Mladić je bio upućen, iako je bio u okrilju sihirbaza i pod patronatom nepravednog vladara.

- Neobmanjenost počastima i njihovo pripisivanje Allahu, azze ve dželle, jer kerameti u osnovi pripadaju Allahu, kao i sve blagodati koje daje.

- Dozvola ispitivanja stepena robova prilikom sumnje u njih i neodlučnosti po njihovom pitanju. To je učinio ovaj mladić vjernik kada je rekao: "Danas ću znati da li je bolji vračar ili pobožnjak."

- Dozvoljenost dvosmislenog govora u kontaktu sa protivnikom zbog koristi koja proističe iz toga, bilo da se radi o ratu protiv neprijatelja ili općenito sa ciljem očuvanja ljudskih života.

- Allah iskušava iskrenost i postojanost vjernikovog imana koji verbalno iskaže, pa čak ga nekada stavi na kušnju oduzimanjem života..

- Požrtvovanost na putu poziva ka Allahu, azze ve dželle, i javnom iznošenju istine.

- Istinski vjernici sve blagodati kojima ih je Allah obasuo stavljaju u službu plemenitog poziva u Njegovu vjeru

- Uzvišeni Allah iznosi istinu i pomaže njene sljedbenike, a daje poraz neistini i njenim sljedbenicima.

- Dozvoljeno je muslimanu da založi svoj život i žrtvuje se u situaciji kada će taj postupak izazvati općenitu vjerska korist, ne bojeći se suprotstavljanja neistini i njenoj vojsci.

- Pojašnjenje suštine sukoba između taguta i pozivalaca ka Allahu: pozivaoci (daije) žele Allahove robove podrediti Gospodaru svih robova, Jedinome, dok taguti žele da ih ljudi uzmu za bogove mimo Allaha.

- Razlozi propasti također su u Allahovoj ruci, pa ako želi (Allah) sprovest će ih, a ako ne želi prekinut će ih.

- Ustrajnost u prenošenju Allahove vjere svim ljudima, pa makar to vodilo u smrt na Allahovom putu.

- Nekada se kerameti ponavljaju vjerniku uzastopno, čime se potvrđuje istina koju slijedi i poniženje za njegove protivnike i mrzitelje.

- Sljedbenicima nevjerstva ne manjka dokaza da bi vjerovali, već su inat i oholost uzroci njihovog nevjerstva.

- Taguti i zulumćari spremni su pobiti sve ljude kako bi zadržali svoje ovosvjetske blagodati.

- Uzvišeni Allah dolazi onima koji čine nepravdu odakle se oni i ne nadaju. Ljudi su povjerovali u Gospodara ovoga mladića kada su vidjeli jačinu njegove vjere u Allaha, azze ve dželle, njegovu čvrstinu, da se na Allahovom putu ne boji ničijeg prijekora i uvjerili se u iskrenost njegovog poziva.

- Bilo je i drugih, osim Isaa, alejhis-selam, koji su govorili još u kolijevci. Ovaj hadis pojašnjava riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, iz govora Džurejdža el-Abida: "Samo su trojica govorila u kolijevci...", zatim ih je spomenuo rekavši da su bili porjeklom iz Benu Israila, ne želeći da se taj propis odnosi na ljudsku vrstu općenito. Allah najbolje zna.

- Ovaj hadis potvrđuje kur'ansku nadnaravnost, jer obavještava o davnim događajima, koje je historija već zaboravila, tj. kazuje o onima koji su iskopali kanale, kako Allah Uzvišeni kaže: **"Prokleti bili vlasnici rovova"** (El-Burudž, 4).

- Prilikom odgoja i usmjeravanja ciljne grupe u željenom pravcu, pedagog upotrebljava poučne priče i anegdote, jer njihovo djelovanje ponekad bude učinkovitije od suhoparnog direktnog savjetovanja.

31. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je pored jedne žene koja je plakala kraj kabura, pa je rekao: 'Boj se Allaha i budi strpljiva.' Na to mu ona reče: 'Udalji se od mene, ti nisi pogođen mojom nedaćom!' Ona nije prepoznala Allahovog Poslanika, te je, kada su joj rekli da je to bio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otišla do vrata njegove kuće, i kako nije zatekla nikoga od njegovih slugu, obratila se direkno njemu: 'Ja te nisam prepoznala.' On reče: 'Pravi sabur je onaj pri prvom udarcu.'" (Muttefekun alejhi)

U Muslimovom rivajetu stoji: "Plakala je za svojim djetetom."

Dokumentacija hadisa:

El-Buhari (3/148) – Fethul-Bari; Muslim (926, 15)

Iz hadisa se shvata:

- Nepostojanje strpljenja oprečno je bogobojaznosti.

- Ako čovjeka pogodi neka nedaća i u tom prvom trenutku pokaže strpljenje pomirivši se sa Allahovom odredbom, to se smatra istinskim strpljenjem za koje čovjek ima nagradu i pohvalu od Allaha, za razliku od strpljenja koje bi iskazao nakon prolaska prvog vala iskušenja.

- Kako vrijeme prolazi, u čovjekovoj duši stišava se bura emocija izazvana nedaćama i prirodno dolazi do pomirenja sa Allahovim određenjem. Nakon prolaska prvog vala iskušenja, u čovjekovoj duši prirodno dolazi do samoutjehe i tada nema koristi od strpljenja, jer je došlo poslije prolaska vremena u kome se traži. Ovo je jedan od uvjeta istinskog strpljenja, a ostali uvjeti su iskrenost, zadovoljstvo Allahovom odredbom, te da strpljenje bude u pravom vremenu.

- Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, skromnost i iskazivanje brižnosti prema neznalici.

- Neophodno je da čovjek stalno nastoji naređivati dobro i odvraćati od zla.

- Kada čovjeka zadesi iskušenje, on neće biti nagrađen za to iskušenje, jer on ga nije ni izazvao, nego za lijep nijjet, zadovoljstvo Allahovom presudom i određenjem, strpljenje i čvrstinu koju pokaže u tom trenutku. Zato je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio ženi da bude bogobojazna i strpljiva.

- Prema osobi koju pogodi neka nevolja treba pokazati tolerantnost i prihvatiti njeno obrazloženje stanja u kojem se nalazi, jer je i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tako postupio kada mu je spomenuta žena rekla: "Udalji se od mene, ti nisi pogođen mojom nedaćom."

- Ako se nekome uputi razložan savjet, dužan je da ga prihvati i povinuje se zahtjevima Istine, makar ne poznavao osobu koja ga savjetuje i naređuje mu dobro, jer se istina ne prepoznaje po ljudima, već ljudi po istini. Spomenuta žena zaslužila je kritiku jer u tom prvom trenutku nije prihvatila Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, savjet. Tako je postupila jer nije znala ko joj upućuje savjet, međutim kada je to saznala, otišla je kod njega da se izvini zbog svog neprimjerenog postupka. Ali, Poslanik ju je obavijestio da sada od njenog strpljenja nema koristi.

- Podsticaj na podnošenje neugodnosti prilikom opominjanja i upućivanja savjeta. Tako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podnio osornost ove žene i njen grubi govor.

- Vladar i sudija ne trebaju postavljati stražare (zaštitare) koji će sprečavati dolazak običnih ljudi do njih. Kada je ova žena došla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nije zatekla nikakve vratare ili zaštitare.

- Vladar, ali i svaki drugi namjesnik, dužan je da vodi računa o stanju svojih građana, da im naređuje dobro i odvraća ih od zla, prelazi preko njihovih propusta i prihvata njihova opravdanja.

- Nijedan namjesnik ne bi se trebao ni po čemu razlikovati od svojih podanika, odnosno ne bi trebao imati nikakav poseban znak prepoznavanja, ili stanje po kojem bi mogao biti opisan. Ova žena iz reda običnih muslimana nije prepoznala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zato što se on ni po čemu nije isticao u odnosu na druge muslimane. Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio sa svojim ashabima, a kada bi ušao neko ko ga ne bi poznavao, ne bi ga razlikovao od njegovih ashaba.

Korist:

Ovim hadisom dokazuje se da je ženama dozvoljeno posjećivati kabure, jer da je bilo zabranjeno, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio bi to ovoj ženi, kao što je zabranio naricanje.

Ako neko kaže: "Možda Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije htio odjednom izreći dvije zabrane", odgovor glasi: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije odlagao pojašnjenje u vremenu kada je za njim postojala potreba; također, nije izrekao zabranu posjećivanja kabura ni onda kada mu je ova žena došla da se izvini".

Ako se kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo je žene koje posjećuju kabure i ljude koji prave mesdžide i bogomolje na njima", odgovor glasi: Ovaj hadis navode sakupljači Sunena, osim Ibn Madže, a u lancu prenosilaca je Ebu Salih, Mevla Ummu Hani'e, a on je slab kod velike većine hadiskih kritičara.

Ispravna verzija Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, hadisa o ovoj tematici glasi: "Allah je prokleo one žene koje mnogo posjećuju kabure." Ovo se navodi u hadisu Ibn Abbasa, Ebu Hurejre, Hassana b. Sabita, r.a.

Želi se reći da su to žene koje mnoge i često posjećuju kabure, jer često posjećivanje može biti povod za grijeh naricanja, oplakivanja, cijepanja odjeće, a tada takva posjeta izlazi iz šerijatskih okvira koji označavaju uzimanju pouke i poruke i prisjećanje na budući svijet.

Ovome dokazu o dozvoli posjete kabura od strane žena dodaje se uvjet da to ne bude često i kontinuirano.

a) Riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koje navodi Muslim, općenito podrazumijevaju i žene: "Ja sam vam zabranjivao posjetu kaburima, a sada ih posjećujte jer vas oni podsjećaju na ahiret."

Prisjećanje na ahiret traži se i od muškaraca i od žena, bez ikakve razlike, a onaj koji izdvoji žene, treba doći sa jasnim dokazom.

b) Postupak supruga ispravnih prethodnika, a na njihovom pročelju Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, supruga. El-Hakim i El-Bejheki sa ispravnim lancem prenosilaca iz pravca Abdullaha b. Ebi Mulejke prenose da se Aiša, radijallahu anha, jednoga dana vraćala sa mezarja.

Rekao sam joj: "Majko vjernika, odakle si došla?" Reče: "Dođoh sa kabura svoga brata Abdur-Rahmana b. Ebi Bekra."

Rekoh joj: "Zar Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije zabranio posjetu kaburima?"

Ona reče: "Da. Ali je poslije naredio da se posjećuju."

Aišine riječi: "Poslije je naredio da se posjećuju", ukazuju da je Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, obraćanje generalno upućeno i muškarcima i ženama, kao što je prethodno navedeno.

Neće se reći: Ovo je zasebno shvatanje ili postupak ashaba, jer je Aiša, radijallahu anha, upitala Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, šta će reći kada bude posjećivala kabure, pa joj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kako navodi imam Muslim, rekao: "Reci: 'Neka je spas na vas, stanovnici ovih kuća, od vjernika...'" Ona je posjećivala kabure za života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prema njegovim uputama.

Također, neće se reći: "Možda je njena posjeta bila prije zabrane", jer je to jedan od najslabijih oblika argumentacije iz sljedećih razloga:

1. Navedena predaja od nje o posjeti kabura njenog brata Abdur-Rahmana jasno ukazuje da je to bilo poslije zabrane i derogiranja zabrane.

2. U osnovi, prije zabrane bila je dozvola, a zatim došla zabrana, a potom derogacija, pa se tako ovo pitanje vratilo na osnovu, pa čak i na pohvalnost.

3. Zabrana je na početku bila u Mekki, kao što se to može vidjeti onaj koji iščitava historiju islamskog zakonodavstva vezano za ovo pitanje, dok je dozvola koja se navodi u predanju od Aiše, radijallahu anha, stupila na snagu u medinskom periodu kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sa njom stupio u bračni odnos u Medini, kao što je poznato.

Ovoliko nam je olakšano da na ovome mjestu ukratko spomenemo, a Allah je najuzvišeniji i najbolje zna.

32. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah kaže: 'Nema druge nagrade za Mog roba kojem Ja usmrtim njegovu voljenu osobu na dunjaluku, a pa se strpi na tom gubitku, osim Dženneta.'" (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

El-Buhari (11/241-242, Fethul-Bari).

Iz hadisa se shvata:

-Jedna od najvećih nedaća koja može snaći čovjeka je gubitak voljenih.

-Allah će nevjerniku, bez obzira koliko uradio dobrih djela, poništiti sva djela, zbog njegovog nevjerovanja.

-Strpljivi će biti obilato nagrađeni, a sve će to biti okončano ulaskom u Džennet.

33. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je upitala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za kugu, pa joj je rekao: "Kuga je bila kazna koju je Allah Uzvišeni slao na koga je htio, a učinio ju je rahmetom za vjernike. Zato, koji se god rob Allahov zadesi u mjestu u kojem se pojavila kuga, pa se strpi, nadajući se nagradi od Allaha, i ostane u tom mjestu vjerujući da će ga zadesiti samo ono što mu je Allah već propisao – imat će nagradu šehida." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

El-Buhari (6/513, Fethul-Bari).

Iz hadisa se shvata:

-U osnovi, kuga i sve druge epidemije bile su kazna za prijašnje narode.

-Allahova milost prema ovom islamskome ummetu i posebno dobro, jer je ono što je bilo kazna preinačio u milost.

-Ako čovjeka zadesi nevolja, obuzme tuga i potištenost, bit će zbog toga nagrađen ali samo ako bio sljedbenik imana, dok nevjernici neće za to imati nikakvu nagradu.

-Nagrada šehida ne ograničava se samo na onoga ko pogine u ratu, već obuhvata i druge kategorije ljudi.

-Ko umre od kuge, strpljivo je podnoseći i nadajući se nagradi, imat će nagradu šehida.

-Ko umre od kuge, ili stomačne bolesti, ili se utopi, ili žena umre u postporođajnom

periodu, te svi oni koje je islam svrstao u kategoriju šehida, neće biti tretirani kao šehidi koji su poginuli na bojnom polju, već im pripada nagrada šehida.

-Kada se pojavi kuga u nekom mjestu, a čovjek se u njemu zadesi, nije mu dozvoljeno da iz njega izlazi, već treba u njemu ostati nadajući se nagradi i bivajući zadovoljan Allahovim određenjem.

-Islam nastoji suzbijati i spriječiti širenje opakih i zaraznih bolesti. Ovo je princip nazvan "zdravstveni karantin".

34. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: Čuo sam Allahovog Psolanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Allah, azze ve dželle, kaže: 'Ako Svoga roba iskušam oduzimanjem njegovog vida, pa se strpi, dat ću mu Džennet kao naknadu za njih.'" (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

El-Buhari (10/116 – Fethul-Bari).

Iz hadisa se shvata:

-Oči su čovjeku najdraži organi, jer kada ih izgubi, obuzme ga velika žalost zbog nemogućnosti gledanja u blagodati koje je Allah stvorio.

-Koga Allah zavoli, iskuša ga kako bi od njega odvratio ono predstavlja nepokornost Njemu, oprostio mu grijehe ili da bi mu podigao stepene. Kada rob prihvati ovo iskušenje, postići će ono što želi.

-Džennet je najbolja protunaknada, jer blagodat korištenja očiju prolazi sa nestankom ovodunjalučkog života, a naslađivanje u Džennetu je neprestano i vječno.

35. Od Ataa ibn Ebi Rebaha prenosi se da je rekao: "Rekao mi je Ibn Abbas, radijallahu anhuma: 'Hoćeš li da ti pokažem ženu koja će ući u Džennet?' Rekao sam: 'Svakako!' Ibn Abbas mi reče: 'Ova crnkinja došla je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla mu: 'Ja ponekad dobivam epilepsiju, pa se prilikom napada otkrivam, pa te molim da uputiš dovu Allahu da me izliječi!' Poslanik reče: 'Ako hoćeš, budi strpljiva i tebi Džennet pripada, a ako hoćeš, zamolit ću Allaha Uzvišenog da te izliječi!' 'Strpit ću se', reče ona, 'samo zamoli Allaha da se ne otkrivam prilikom napada', što Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i učini.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

El-Buhari, (10/114) – Fethul -Bari; Muslim (2576).

Manje poznati pojmovi:

Epilepsija – dvije su vrste epilepsije:

a) epilepsija koja je uzrokovana zdravstvenim poremećajima u organizmu, a manifestira se epileptičkim napadima tokom kojih dolazi do grčenja mišića, gubljenja svijesti i izbacivanja pljuvačke;

b) epilepsija uzrokovana džinskim utjecajima na čovjeka.

Pod spomenutom epilepsijom u hadisu misli se na epilepsiju uzrokovanu džinskim utjecajem.

Iz hadisa se shvata:

- Strpljivost u dunjalučkim nedaćama rezultira ulaskom u Džennet.

- Liječenje bolesti dovama i iskrenim utjecanjem Allahu djeluje uz uzimanje lijekova.

- Čvrsto i odlučno trpljenje nedaće bolje je od uzimanja olakšica za onoga ko to može podnijeti, jer je u tome veća nagrada.

- Dozvoljenost ostavljanja liječenja.

- Veliki stid ashabijke, radijallahu anha, jer se ova žena najviše pribojavala da se ne otkriju stidna mjesta njenog tijela.

36. Od Ebu Abdur-Rahamana Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Kao da sada gledam u Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako priča o jednom od vjerovjesnika, neka je na sve njih Allahov spas i mir, kojeg je njegov narod toliko pretukao da mu je potekla krv, a on je, brišući krv sa svoga lica, rekao: 'Allahu, oprosti mome narodu, jer oni zaista ne znaju.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

El-Buhari (6/514) – Fethul-Bari; Muslim (1792).

Iz hadisa se shvata:

- Strpljivost vjerovjesnika i njihovo podnošenje neugodnosti na putu pozivanja u Allahovu vjeru, kako bi zadobili Allahovo zadovoljstvo i milost.

- Jedan od lijepih oblika ophođenja vjerovjesnika jeste da na neznanje uzvraćaju oprostom i tolerancijom.

- Na ponašanje i postupke neznalica ne treba uzvratiti istom mjerom, a isto tako ne treba upućivati dovu protiv njih; naprotiv, neophodno je doviti za njih i usmjeravati ih na put upute.

- Povođenje za Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, moralnim normama na putu podnošenja uznemiravanja i neprijatnosti, imajući na umu primjer njegovog strpljenja na dan Uhuda, kada je njegovo lice povrijeđeno.

- Pokvarenjaci i nevjernici ne mogu uzvratiti istovjetnim dokazima, nego pribjegavaju ubistvima, kažnjavanjima i utjerivanju u laž.

- Ne ubrzavati kaznu za protivnike i neprijatelje vjere.

37. Od Ebu Seida i Ebu Hurejre, radijallahu anhuma, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vjernika ne pogodi nikakva nedaća ili bolest, niti žalost ili tuga, niti bilo kakva neugodnost, potištenost, pa čak ni obični ubod trn, a da mu Allah zbog toga ne oprosti dio njegovih grijeha." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

El-Buhari (10/103) – Fethul-Bari; Muslim (2573).

Iz hadisa se shvata:

- Sve teškoće i neugodnosti koje zadese vjernika, čiste ga od grijeha.

- I najmanje ovodunjalučko iskušenje za vjernika predstavlja iskup od grijeha.

- Kada čovjeka zadesi iskušenje, ne smije gubiti nadu u Allahovu milost i olakšanje te tako izgubiti i nagradu koju mu je Allah obećao za strpljenje na teškoći, nego ga to iskušenje treba dovesti do postizanja Allahove nagrade.

- Istinskom nevoljom pogođen je onaj kome je uskraćena Allahova nagrada.

38. Od Ibn Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Ušao sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a on je imao groznicu, te mu rekoh: 'Allahov Poslaniče, tvoja groznica je uistinu žestoka.' Poslanik reče: 'Da. Ja imam groznicu kao što imaju dvojica ljudi od vas.' Ja ga opet upitah: 'Je li zato što tebi pripadaju dvije nagrade?', a on reče: 'Da. Ali isto tako, svakome muslimanu koga zadesi neka neugodnost, koliko ubod trna i više od toga, Allah će zbog toga oprostiti njegove grijehe, tako da će sa njega spadati grijesi kao što lišće spada sa drveća.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

El-Buhari (10/110) – Fethul-Bari; Muslim (2571).

Iz hadisa se shvata:

- Postizanje nagrade za različite vrste iskušenja moguće je samo uz postojanje strpljenja.

- Najteža iskušenja imaju vjerovjesnici, jer je Allah njih obdario potpunim strpljenjem i najispravnijem nadanju nagradi. Uzvišeni Allah učinio ih je uzorom za ljude.

- Što se više povećava bolest i neugodnost kod vjernika, Allah mu uvišestručuje nagradu i briše grijehe sve dok ga u potpunosti ne očisti.

- Snažan čovjek podnosi ono što ne može slab, a vjernik biva iskušan shodno čvrstini svoje vjere i uvjerenja.

39. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kome Allah želi dobro, stavi ga na kušnju." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Prenosi El-Buhari (10/103) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

- Vjernik neće biti pošteđen bolesti, oskudica ili poniženja.

- Iskušenje je znak Allahove ljubavi prema robu, kojim mu povećava njegove deredže, ugled i oprašta grijehe.

40. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Neka niko od vas nipošto ne zaželi smrt zbog nevolje koja ga je pogodila, a ako već mora, onda neka kaže: 'Allahu, poživi me ako je život dobar za mene, a usmrti me kada mi smrt bude bolja od života.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

El-Buhari (10/127) – Fethul-Bari; Muslim (2680).

Iz hadisa se shvata:

- Zabrana priželjkivanja smrti. Jasna zabrana navodi se u hadisu Habbaba b. El-Eretta, radijallahu anhu, kod imama El-Buharija gdje stoji da je kauterizirao ranu sedam puta, a onda rekao: "Da nam Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije zabranio da molimo za smrt, ja bih to učinio."

- Ako se čovjek rob pribojava za sebe zbog dolaska smutnji ili se pribojava da će ga zateći kakva nedaća u vjeri, dozvoljeno mu je to da kaže, ali na način kako nas je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podučio u hadisu.

- Nema sumnje da je život za vjernika bolji, jer se njegovom smrću prekidaju dobra djela, kao što prenosi Muslim u hadisu Ebu Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Neka niko od vas ne priželjkuje smrt, niti je priziva u dovi prije nego što mu ona dođe, jer kada neko od vas umre, njegova djela se prekidaju, a vjermiku će produženje njegovog života donijeti samo dobro."

Neka niko ne misli da pokuđenost priželjkivanja smrti znači mržnju prema Allahovom susretu. Muslim od Aiše, radijallahu anha, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko zavoli susret sa Allahom, Allah zavoli susret sa njim, a ko prezire susret sa Allahom, i Allah prezire susret sa njim." Aiša je upitala: "Allahov Vjerovjesniče, je li to prijezir prema smrti, a svi mi mrzimo smrt?" Poslanik reče: "Nije tako. Nego vjernik kada bude obradovan Allahovom milošću, zadovoljstvom i Džennetom, zavoljet će susret sa Allahom, pa će i Allah zavoljeti susret sa njim. A kada nevjernik bude obradovan kaznom i srdžbom od Allaha, zamrzit će susret sa Allahom, i Allah će zamrziti susret sa njim."

Aiša, radijallahu anha, potvrdila je ovo značenje drugi put kada je upitana o komentaru ovoga hadisa, kao što prenosi imam Muslim: "Nije to što ti misliš, već kada se pogled ukoči, prsa izboče, koža naježi, prsti stisnu, u tom trenutku ko zavoli susret sa Allahom, Allah će zavoljeti susret sa njim, a ko zamrzi susret sa Allahom, i Allah će zamrziti susret sa njim."

Imam En-Nevevi kaže: "Kraj ovoga hadisa tumači njegov početak, a željeno značenje razjašnjava se ostalim općenitim hadisima. Ko zavoli susret sa Allahom i ko zamrzi susret sa Allahom."

Hadis znači: Prijezir koji se uzima u obzir jeste onaj prilikom izlaska duše, u stanju kada se više ne prima pokajanje. Tada će svaki čovjek biti obradovan onim ka čemu konačno ide i onim što mu je pripremljeno, i to će mu se otkriti. Sretnici vole smrt i susret sa Allahom, jer prelaze u vječno uživanje koje ih čeka na ahiretu, i Allah voli susret sa njima i obilje će im dati, poklone i počasti. Nesretnici mrze susret sa Allahom zato što znaju za zlo u koje će se preseliti, a i Allah mrzi susret sa njima i udaljava ih od Svoje milosti i počasti.

Što se tiče vjerodostojne predaje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u hadisu koji je muttefekun alejhi, gdje se kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u smrtnoj bolesti rekao: "Allahu, ka najvišem društvu", ova predaja ne koristi se kao dokaz za dozvolu priželjkivanja smrti iz nekoliko razloga:

1. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je ovo u stanju izlaska duše, kada je obradovan Allahovim nagradama i blagodatima, visokim i počasnim pozicijama u Džennetu, pa je tada i zavolio susret sa Allahom.

2. Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dat je odabir između ostanka među svojim ummetom i ubrzanog odlaska iz njega, pa je odabrao najviše društvo na stepenu istinoljubivosti kod Svemoćnog Gospodara.

3. Neki su rekli da je to Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, specifičnost koja nije data njegovom ummetu, a to je slabo mišljenje.

- Obaveza strpljenja u iskušenjima i nepokazivanje negodovanja i nezadovoljstva u takvim situacijama, jer se time čovjek protivi Allahovoj odredbi.

- Vjernik svoje stanje predaje Allahu Uzvišenom.

41. Od Ebu Abdullaha Habbaba b. El-Eretta, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Požalili smo se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on je u hladu Kabe ležao naslonjen na svom ogrtaču, koji je stavio pod glavu, rekavši mu: 'Zar nećeš tražiti pomoć od Allaha? Zar nećeš moliti za nas?' On nam na to odgovori: 'Znajte da je među narodima prije vas bilo ljudi kojima bi iskopali rupu u zemlji, a onda bi ga stavili u nju, zatim bi donijeli veliku pilu kojom bi prepilili njegovu glavu na dva dijela, ili bi mu željeznim bodljama odvajali meso od kostiju, ali sve to ga ne bi natjeralo da napusti svoju vjeru. Tako mi Allaha, Allah će upotpuniti ovu vjeru tako da će konjanik putovati sam iz Sane do Hadremevta i neće se bojati nikoga, osim Allaha, i vuka za svoje stado; međutim, vi požurujete.'" (Prenosi El-Buhari)

U drugoj predaji se navodi: "Mirno je ležao na svom ogrtaču koji je stavio pod glavu, pored toga što smo trpjeli od mušrika."

Dokumentacija hadisa:

Prenosi ga El-Buhari (6/18) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

- Pohvalnost strpljenja u patnjama koje se podnose radi vjere.

- Na vjernika čija je čvrstina u vjeri poljuljana iskušenjima djeluje dova i savjet koji mu u tim trenucima upućuje vjernik čija je vjera čvrsta i postojanja.

- Dozvola upućivanja dove protiv nevjernika i traženje da se čini dova protiv njih.

- Dozvola spominjanja nedaća kojima je čovjek izložen od strane nevjernika, i to se ne smatra nezadovoljstvom sa Allahovim određenjem.

- Dozvola navođenja primjera vjernika iz prijašnjih naroda. Na takav način se bolje pojašnjava strpljenje, jer duša se smiruje i postaje čvrsta kada vidi nekoga ko je pogođen istom nedaćom. Ovo je jedna od koristi uzimanja drugih kao uzora.

- Vjernik postojano čuva svoje vjerovanje pa makar bio kažnjen presijecanjem pilom.

- Iskušenje je jedna od popratnih činjenica imana u svakom vremenu. Tako Uzvišeni kaže: "**Zar misle ljudi da će biti ostavljeni na miru ako kažu: 'Mi vjerujemo!', i da u iskušenje neće biti dovedeni? A Mi smo u iskušenje doveli i one prije njih, da bi Allah sigurno ukazao na one koji govore istinu i one koji lažu.**" (El-Ankebut 2-3)

- Ogromna iskušenja na koja su nailazili Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, ashabi i njihovo podnošenje neugodnosti na Allahovom putu sa zadovoljnim srcima i smirenim dušama.

- Neprijateljstvo prema vjerovanju je iskonsko. Nevjernici, grješnici i nepokornici ne poštuju kod vjernika ni srodstvo ni garanciju. Takav je put zločinaca.

- Budućnost pripada islamu. Allah će pomoći Svoju vjeru snagom jakoga ili poniženjem slaboga – snagom kojom će Allah pomoći islam i njegove sljedbenike i poniženjem kojim će Allah poniziti nevjeru i nevjernike. Tako Uzvišeni kaže: **"On je Onaj koji je poslao Svog Poslanika s uputom i vjerom istine da bi je uzdigao iznad svih vjera, makar to mrzili mnogobošci."** (Es-Saff, 9)

Hadisi u ovoj tematici dostigli su stepen tevatura.[1]

- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio je o događajima koji će se zbiti u budućnosti i to se obistinilo. Islam se proširio, zavladala je sigurnosti i mir. Ovo ukazuje na istinitost njegovog, sallallahu alejhi ve sellem, vjerovjesništva.

- Islam je vjera sigurnosti i mira, pa gdje god islam dođe i njegovi propisi se primijene, granice uspostave, zavladat će sigurnost, spas i spokoj. Međutim, kada se ljudi udalje od islama i njegovih propisa, Allah ih iskuša glađu i strahom zbog takvih postupaka.

- Čovjek je opijen postizanjem brzih rezultata zato što je stvoren od ishitrenosti. Kada ostvarenje nekog dobra malo zadocni, njegovo strpljenje se istroši i prsa mu se stijesne, zaboravljajući da je svaki rok određen i zapisan, te da Allah ne požuruje kao što stvorenja požuruju.

1 Veliki broj predaja koje isključuju svaku sumnju u njihovu vjerodostojnost (nap. prev.).

Svrha Allahovog odgađanja ispunjenja neke čovjekove potrebe jeste da se čovjek pouči da svaki plod ima vrijeme svoga sazrijevanja i tek tada ga može lijepo ubrati, dok požurivanje ne donosi sazrijevanje već uništenje tog ploda. Ispravni prethodnici govorili su: "Ko ubrza nešto prije nastupanja njegovog vremena, bit će kažnjen uskraćivanjem onoga (što traži)." Zato se Allah obratio Svome Poslaniku govoreći: "Ti izdrži kao što su izdržali odlučni poslanici i ne traži da im kazna što prije dođe!" (El-Ahkaf, 35)

Tako je došao kraj ovog hadisa sa riječima od svjetlosti koje dostavlja do dubina srca, od onoga, sallallahu alejhi ve sellem, koji svojski pazi ovaj ummet i teško mu pada kada on pati: "Ali vi požurujete."

Ove riječi došle su da ih izbave iz očaja koji gotovo da je obuzeo njihova srca.

Međutim, njihovo očajavanje nije ih potaklo na neuračunljive postupke, kao što su postupci određene grupe ljudi koji su posrćući tražili spas misleći da su paukovi konci konopci spasa.

Ovaj hadis je vjerovjesnički povik koji naređuje ljudima usplahirenog zanosa i uzavrelih emocija da se obuzdaju, a Allah će sigurno sprovesti Svoju naredbu, jer je On svakoj stvari dao određenje i mjeru.

Požurivanje je oruđe kojim se ruši građevina islama i prekida put poziva ka Allahu, te tagutima[1] omogućava da u smrt odvedu daije. To sam pojasnio u svojoj knjizi "Ed-Davetu ved-du'atu bejne tahkiki et-tevekkuli ve-sti'adžali en-netaidži" (Da'va i daije između ostvarenja tevekkula i ubrzavanja rezultata).

Jedan od propisa šerijatske politike i njenog čvrstog sprovođenja jeste da iskušenje, strpljenje i iscrpljenost budu popraćeni obilnom nadom.

Ovo je jedno od imanskih odgojnih pravila koje je postavio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je odgajao prvu uzoritu generaciju pod Allahovom nadzorom, kada je oblikovao najuzoritiju generaciju prema načelima Allahove vjere.

U najtežim i najneugodnijim okolnostima i vremenima, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ulijevao je u duše ashaba nadu u svijetlu sutrašnjicu islama. Ovo se jasno uočava u hadisu Habbaba, radijallahu anhu, a jedna od predaja jeste i ona koju prenosi Ahmed u svome "Musnedu" sa dobrim lancem prenosilaca od El-Berra b. Aziba da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da iskopamo kanal (hendek). Isprijećila nam se velika stijena na jednom dijelu hendeka koju nismo mogli razbiti oruđem."

---

1 Svim vladarima koji traže da budu obožavani mimo Allaha.

Zatim je rekao: "Požalili smo se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na tu stijenu, pa je on došao", a Avf reče: "Mislim da je rekao: 'Skinuo je svoj ogrtač, a zatim se spustio do stijene, uzeo oruđe i rekao: 'Bismillahi'. Udario je jednim udarcem i rascijepio trećinu tog velikog kamena. Rekao je: 'Allahu ekber! Dati su mi ključevi Šama. Tako mi Allaha, ja vidim crvene dvorce Šama sa ovoga svog mjesta.'

Potom je rekao: 'Bismillahi' i udario drugi put i rascijepio sljedeću trećini stijene, a onda dodao: 'Allahu ekber! Dati su mi ključevi Perzije. Tako mi Allaha, ja gledam u El-Medain i vidim sa ovoga svog mjesta njegov bijeli dvor.'

Potom je rekao: 'Bismillahi' i udario po stijeni polomivši njen ostatak, a onda dodao: 'Tako mi Allaha, dati su mi ključevi Jemena. Tako mi Allaha, ja sa ovog svog mjesta vidim ulaze u San'u.'"

Trebaš razmisliti danas kako su ovaj govor prihvatila srca i razumi. Kada su saveznici stegnuli obruč oko Medine, duše muslimana nisu se razletjele kao zrake, već su frontalno istupile pred gorku stvarnost sa čvrstinom nade u lijepu sutrašnjicu koja će osvanuti pod Allahovom svjetlošću na Njegovoj zemlji, kako bi je ispunila pravdom i znanjem, kao što je bila ispunjena nepravdom i neznanjem... Ovaj događaj bio je osnova za izgradnju sigurnosti, povjerenja, radosti i ubjeđenja: "A kad su vjernici saveznike ugledali, rekli su: 'Ovo je ono što su nam Allah i Poslanik Njegov obećali, i Allah i Poslanik Njegov istinu su govorili!' – i to im je samo povećalo vjerovanje i predanost." (El-Ahzab, 22)

42. Od Ibn Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Na dan Hunejna Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao je prednost nekim ljudima u raspodjeli ratnog plijena. El-Akreu b. Habisu dao je stotinu deva, Ujejneu b. Hisnu isto toliko, a i pojedinim arapskim uglednicima također je tog dana dao prednost u raspodjeli. Primijetivši to, neki čovjek reče: 'Tako mi Allaha, ovo nije bila pravedna raspodjela, niti se njome željelo Allahovo zadovoljstvo.' Na to sam ja rekao: 'Tako mi Allaha, obavijestit ću o ovome Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.' Otišao sam Poslaniku i obavijestio ga o onome što je rekao ovaj čovjek. Čuvši to, Poslanik se zacrvenje i uzviknu: 'A ko će biti pravedan ako nisu pravedni Allah i Njegov Poslanik.' Nakon toga reče: 'Neka se Allah smiluje Musau koji se, uznemiravan i vrijeđan i više od ovoga, strpio.' Tada rekoh samome sebi: 'Zaista, poslije ovoga, više nikada neću prenijeti Poslaniku sve što čujem.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

El-Buhari (6/251-252) – Fethul-Bari; Muslim (1062, 141).

Iz hadisa se shvata:

- Dozvola da se određenim ljudima dadne posebna donacija, za razliku od drugih, ukoliko imam vidi preovladavajuću korist u tome.

- Davanje materijalnih dobara spada u metode poziva u Allahovu vjeru, kojima se pridobijanju srca plemstva i uglednika.

- U svakom vremenu postoje neprijatelji vjerovjesnika i njihovih sljedbenika koji ih vrijeđaju, omalovažavaju, odbijaju njihov poziv i izazivaju sumnje u pogledu njih.

- Obaveza savjetodavnog odnosa koji pripada Allahu, Njegovom Poslaniku i vjernicima. Abdullah b. Mes'ud prenio je Poslaniku govor onih koji su uvrijedili Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

- Oprost propusta je stari običaj vjerovjesnika. Musa je bio uznemiravan pa se strpio, a i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, bio je uznemiravan, pa je oprostio.

- Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, uzimanje uzora u svojoj braći vjerovjesnicima, na što mu je ukazano u riječima Uzvišenog: "I ti se za njihovom uputom povodi."

- Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je čovjek i svojstvene su mu emocije koje su svojstvene i ostalim ljudima. Kada je nešto negirao, ili se naljutio zbog nečega, ili se obradovao nečemu, to se primjećivalo na njegovom licu.

- Među svim ljudima, najpravedniji, najbogobojazniji i najznaniji o Allahu su poslanici i vjerovjesnici, neka je na njih Allahov mir i spas.

43. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ako Allah želi Svome robu dobro, onda mu požuri sa njegovim kaznama na ovome svijetu, a ako Allah želi Svome robu zlo, onda mu odgodi kaznu za njegove grijehe, kako bi je u potpunosti iskusio na ahiretu.'

Zatim je rekao: 'Veličina nagrade je prema veličini iskušenja, i zato Allah, kada zavoli neke ljude, onda ih stavi na razne kušnje, pa ko bude zadovoljan time, Allah će biti zadovoljan njime, a ko se bude srdio zbog toga, njemu pripada Allahova srdžba." (Et-Tirmizi, i kaže da je dobar)

Dokumentacija hadisa:

Prvi dio hadisa je hasen li gajrihi, a navode ga Et-Tirmizi (2396); El-Bejheki u 'El-esmau ves-sifat' (str. 196); Ibn Adijj u El-Kamilu (3/1192) putem El-Lejsa, a on od Jezida b. Ebi Habiba, a on od Sa'da b. Sinana, a on od Enesa, radijallahu anhu.

Et-Tirmizi kaže: "Hadis je u ovoj verziji hasen-garib."

Kažem: Prenosioci ovog hadisa su povjerljivi, osim Sa'da b. Sinana, a prenosioci se oko njega razilaze. Neki prenosioci ga spominju sa ovim imenom, a drugi prenose obrnuto njegovo ime i ime oca. Imam El-Buhari smatrao je ovu zadnju opciju ispravnom spomenuvši ga među onima pod imenom Sinan u svome "Et-Tarihul-kebir" (4/163-164).

O ovome Sa'du b. Sinanu, En-Nesai kaže: "Njegov hadis je munker (ništavan)." El-Dževzedžani kaže: "Njegovi hadisi su labilni." Ahmed b. Hanbel kaže: "Ostavio sam njegov hadis, jer je njegov hadis nesiguran i neispravan." U drugom navratu rekao je: "Nisam zapisivao hadise Sinana b. Sa'da, jer su u pogledu njih prenosioci bili nesigurni." Ed-Darekutni ga navodi među slabima.

Jahja b. Me'in kaže da je bio povjerljiv.

El-Buhari, kao što stoji u knjizi "El-Ilel el-kebir" od Et-Tirmizija (str. 104), kaže: "Kod mene je Sinan b. Sa'd ispravan u pogledu imena. On je dobar i zadovoljavajući u prenošenju hadisa. Ime Sa'd b. Sinan je greška. Samo je El-Lejs rekao da se zove Sa'd b. Sinan."

Hafiz Ibn Hadžer, Allah mu se smilovao, u knjizi "Et-Takrib" sažeo je navode onih koji su ga kritizirali i smatrali povjerljivim, da bi rekao: "Saduk – zadovoljava, a imao je predaja koje je isključivo on sam prenosio."

Kažem: Odakle mu da je zadovoljavao (sidk) nakon svega što je rečeno? Zato je Ez-Zehebi u "El-Kašifu" rekao: "Ne uzima se za dokaz." Međutim, on nije ništavan (metruk), jer je metruk onaj oko čijeg se proglašavanja slabim slažu svi hadiski eksperti, što nije slučaj sa ovim. Najumjereniji od svi navoda o njemu vidio sam u spomenu Ibn Adijja u "El-Kamilu" (3/1193) koji kaže: "Ovi hadisi sa svojim tekstovima i lancima prenosilaca i razilaženjima oko njih jedni druge podržavaju. Ove hadise nije u osnovi obavezno ostaviti, kao što spominje Ibn Hanbel da je ostavio hadise zbog razilaženja, a u kojem je Sa'd b. Sinan, ili Sinan b. Sa'd, jer u samome hadisu i njegovim lancima prenosilaca ima nešto što je još više nesigurno od samih lanaca. Niko ih nije u osnovi ostavljao, nego su ih svrstali u svoje musnede i djela. Stoga, ovaj lanac prenosilaca je slab, ali hadis ima druge puteve koji mu svjedoče i ojačavaju ga.

1. Hadis Abdullaha b. Mugaffela, radijallahu anhu. Prenose ga Ahmed (4/87); Ibn Hibban (2911) El-Ihsan; El-Hakim (1/349, 4/376-377); El-Bejheki u "El-Esmau ves-sifat" (str. 196) putem El-Hasena, a on od njega sa potpunim lancem prenosilaca. Prenosioci su povjerljivi osim El-Hasena koji je bio mudellis (obmanjivač) i koji ga prenosi u formi "an".

2. Hadis od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, koji prenosi Et-Taberani (11 842), a u kojem je Abdur-Rahman b. Muhammed el-Arzemi koji je slab, kao što kaže El-Bejheki u knjizi "Medžme'uz-zevaid" (10/191 -192).

3. Hadis od Ammara b. Jasira, radijallahu anhu, kojeg El-Hejsemi u "Medždmeuz-zevaid" (10/192) pripisuje Et-Taberaniju. Njegov lanac proglašava dobrim. Sa ovim dodatnim hadisima, hadis postaje hasen – dobar.

Drugi dio hadisa je slab, a prenose ga Et-Tirmizi (2396); Ibn Madže (4031); i El-Kudai u "Musneduš-šihab" (1121) sa prethodnim lancem prenosilaca.

Kažem: Ovaj lanac prenosilaca je slab, kao što sam to pojasnio na odgovarajućem mjestu.

Iz hadisa se shvata:

- Ubrzavanje kazne na dunjaluku je znak dobra koje Allah želi Svome robu, jer se tom kaznom brišu grijesi i povod je njihovog nestanka.

- Patnja na budućem svijetu je žešća i teža, pa kome Allah ne želi dobro, odgodi mu kaznu, pa tako bude pogođen poniženjem na Sudnjem danu.

- Ljudi bivaju iskušani prema veličini i čvstini svoje vjere. Strpljenje u nedaćama i bolestima uzrok je brisanja grijeha.

- Vjernik je dužan da bude zadovoljan kušnjama na koje je stavljen i, shodno tome, neće se žalostiti, niti na to srditi.

- Jedan od znakova brisanja grijeha je strpljenje u nedaći.

44. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Sin Ebu Talhe bio je teško bolestan, te je jednoga dana, dok je Ebu Talha bio odsutan od kuće, dijete umrlo. Po povratku kući, Ebu Talha je odmah upitao svoju suprugu Ummu Sulejm: 'Kako je dječak?', a ona mu je odgovorila: 'Smirio se, sada mu je bolje.' Tada mu je postavila večeru, a zatim su legli u postelju i imali intimni odnos. Tek kada je svanulo i on se okupao i htio izaći, Ummu Sulejm mu je rekla: 'Dijete je umrlo i ukopali su ga.' Tada je Ebu Talha otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestio ga o njenom postupku, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ga upita: 'Jeste li u protekloj noći imali odnos?', na što Ebu Talha potvrdno odgovori, a Poslanik reče: 'Allahu, daj im blagoslov u njihovoj protekloj noći.' Uzvišeni Allah uslišao je Poslanikovu dovu i Ummu Sulejm je zanijela i rodila dječaka. Nakon poroda, Ebu Talha joj je rekao: 'Odnesi ga Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem', i poslao je i nekoliko hurmi.' Ummu Sulejm kazuje: 'Kada sam Poslaniku donijela dijete, on je upitao: 'Da li si ponijela još nešto?', a sam odgovorila: 'Da, hurme.' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo ih je i sažvakao, a zatim ih stavio u djetetova usta i protrljao njima njegove desni i nadio mu ime Abdullah." (Muttefekun alejhi)

U predaji kod El-Buharija navodi se da je Ibn Ujejne rekao: "Rekao je jedan ensarija: 'Vidio sam kasnije da su imali devetero djece i svi su Kur'an naučili

napamet"', tj. djece ovog Abdullaha.

U Muslimovoj predaji stoji: "Kada je preselio Ebu Talhin i Ummu Sulejmin sin, ona je rekla ukućanima: 'Nemojte govoriti Ebu Talhi za smrt njegovog sina sve dok mu ja ne kažem.' Kada se Ebu Talha vratio kući, ona mu je spremila večeru i posebno se lijepo dotjerala za njega. Tu noć su imali i odnos, nakon čega mu se ona obratila: 'Ebu Talha, šta misliš kada neki ljudi dadnu pozajmicu određenim članovima svoje porodice, a onda zatraže da im vrate tu pozajmicu, da li imaju pravo da im to uskrate?' Ebu Talha, ne sluteći šta mu želi reći, odgovori: 'Nemaju.' Zatim mu Ummu Sulejm reče: 'Onda mirno podnesi gubitak svoga sina.' Ebu Talhu pogodi ta vijest i, ne mogavši razmišljati o mudrosti njenog postupka, reče joj: 'Pustila si me da se odžunupim, a onda si me obavijestila o mom sinu.' Nakon toga, ustao je i otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa ga je obavijestio o onome što se zbilo među njima. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: 'Allah vas blagoslovio u vašoj protekloj noći.'"

Uzvišeni Allah uslišao je Poslanikovu dovu i učinio da Ummu Sulejm zanese. Kada se trudnoća bližila kraju i nazirao porod, Ummu Sulejm zanemari svoje stanje i krenu skupa sa Ebu Talhom, Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i ostalim mudžahidima u džihad protiv neprijatelja.

Međutim pri povratku, pred samom Medinom, obuzeše je žestoki porođajni bolovi. Ebu Talha tada, želeći ostati u tom mjestu (zbog njenog stanja) a da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavi povratak u Medinu, reče: 'Gospodaru, Ti znaš da volim krenuti na put u društvu sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i vraćati se s puta zajedno sa njim, ali Ti znaš zbog čega u ovom trenutku ne mogu tako postupiti.' Ipak, Ummu Sulejm, pored svega, ne pristade na to i reče: 'Ebu Talha, prošli su me bolovi, nastavi dalje?'

Odmah po dolasku u Medinu, rodila je sina.

Enes kazuje: "Moja mati me zovnula i rekla: 'Neka ga niko ne zadoji dok rano ujutro ne odeš s njim do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.' Kada je svanulo, uzeo sam dijete i odnio ga Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem."' Zatim je naveo hadis u cijelosti.

Dokumentacija hadisa:

El-Buhari (3/169) – Fethul-Bari, Muslim (2144, 23).

Manje poznati pojmovi:

Ebu Talhin sin je Ebu Umejr s kojim se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, šalio rekavši, kako se navodi u Sahihu: "O Ebu Umejre, šta je uradio vrapčić?"

Iz hadisa se shvata:

- Uljepšavanje i dotjerivanje žene svome mužu, kako bi ga privolila na intimni odnos, kao što je uradila Ummu Sulejm sa Ebu Talhom, radijallahu anhuma, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potvrdio je njen postupak svojom dovom da im Allah dadne bereket.

- Rad žene u korist svoga muža i služenje mužu, kao što je uradila Ummu Sulejm kada mu je postavila večeru, pa je on jeo, a zatim mu se ukrasila, a potom mu prenijela informaciju mudro i pronicljivo.

- Utemeljenost izgovaranja riječi u prenesenom značenju, ukoliko se za tim ukaže potreba. Takvo postupanje ne smatra se laganjem, jer se upotrebljavaju riječi u prenesenom značenju u kojima nema laži, a uvjet njihove dozvoljenosti jeste da se ne narušava ničije pravo, niti pomaže neistina, te da takve formulacije budu svojstvene arapskom jeziku.

- Jedan od lijepih primjera korištenja prenesenih značenja navodi se u predaji u kojoj stoji da je saradnik jednog vladara upitao nekog čovjeka, kojeg je optuživao za mržnju prema vladaru i kritiziranje oblačenja crne odjeće koju su nosili njegovi podanici, da mu kaže svoje mišljenje o nošenju crne odjeće, pa mu je rekao: "Tako mi Allaha, svjetlo je u crnini", pa je ovaj bio time zadovoljan i ostavio ga, a čovjek je mislio na svjetlost oka u crnini zjenice. Njegova zakletva nije bila grijeh, niti ju je prekršio.

Postoje i drugi slični primjeri tevrije (simulacije). U šerijatskim tekstovima navodi se olakšica za korištenje prenesenih značenja, kao što sam pojasnio u svojoj knjizi "Es-Sidku ve eseruhu fi-stikrari el-mudžteme" (Istiniti govor i njegov utjecaj na stabilnost društva).

Znaj, Allah ti se smilovao, da je Ummu Sulejm na ovo strpljenje i predanost Allahu Uzvišenom motivirala nada da će je Allah nagraditi za ono što joj je uzeo, jer da je svoga muža Ebu Talhu obavijestila o smrti sina u tim prvim trenucima, oneraspoložila bi ga i ne bi postigla cilj koji je željela. Kako je Allah znao iskrenost njene namjere, dao joj je da postigne cilj i podario joj dobro potomstvo.

- Uslišavanje Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, dove. Allah im je dao blagoslov u toj njihovoj noći, kao i blagoslov u njihovom rođenom djetetu koje je začeto te noći, pa je i ono imao brojno i čestito potomstvo.

- Ko ostavi nešto radi Allaha, Allah će mu dati bolje od toga. Kada se Ebu Talha pomirio sa Allahovim određenje očekujući nagradu za svoje umrlo dijete, Allah ga je počastio rođenjem i drugog djeteta i dao mu čestito i blagoslovljeno potomstvo.

- Kada čovjeka pogodi neka nedaća, pohvalno je u takvim trenucima utješiti ga, kao što je učinila Ummu Sulejm sa Ebu Talhom kada mu je navela primjer posuđene stvari.

- Od stvari koje pomažu u strpljenju jeste i da čovjek poznaje samog sebe. Uzvišeni Allah podario je čovjeku život, stvorio ga iz ničega i obasuo ga vidljivim i nevidljivim blagodatima. On je i na početku i na kraju dio Allahovog vlasništva. Stoga, kada čovjeka zadesi kakva nedaća tako što ga Allah liši nečega što posjeduje, to znači da je pravi Vlasnik vratio dio onoga što je darovao. Zato onaj kome je nešto dato na povjerenje i čuvanje ne treba se srditi na onoga ko mu je to posudio kada zatraži povrat.

Kako je samo Lebid b. Rebi'a lijepo rekao:

"Šta su imetak i porodice
osim posuđene stvari,
A jednoga dana se posuđene stvari,
vratiti moraju."

U kazivanju o Ummu Sulejm i njenom mužu Ebu Talhi jasan je dokaz da su prvi prethodnici znali ovu činjenicu – poznavali su sebe, pa su spoznali svoje stanje prema svome Gospodaru i onda ga cijenili onako kako Ga istinski treba cijeniti.

Ova značenja uzeta su iz riječi Uzvišenog: "A ti obraduj strpljive, one koji, kada ih kakva nevolja zadesi, samo kažu: 'Mi smo Allahovi i Njemu ćemo se vratiti.'" (El-Bekare, 155-156)

Ove lijepe riječi podrazumijevaju dva velika temelja koja, ukoliko ih spozna čovjekovo srce, ona će ga utješiti u nedaći:

prvi temelj: čovjek, njegova porodica i imetak u suštini pripadaju Allahu, azze ve dželle;

drugi: konačni povratak i završetak je kod Allaha, Istinskog Zaštitnika, koji će čovjeku isplatiti njegov račun.

Ako je ovo čovjekov početak i njegov kraj, pa kako da se raduje onom što posjeduje ili da se žalosti za onim što izgubi? Njegovo razmišljanje o početku i povratku je najbolji pomagač da se okiti strpljenjem prilikom nesreća, nedaća, iskušenja i smutnji. Allahu, učvrsti nas postojanim govorom na ovom i budućem životu.

- U hadisu se pojašnjava Ummu Sulejmina čvrstina u vjeri, strpljenje, jako ubjeđenje i razborito razmišljanje. O veličinu njene ličnosti, pored ovoga što se navodi u hadisu, dovoljno govori i činjenica da je njen vjenčani dar bio islam, tj. kada je došao Ebu Talha da je zaprosi, a bio je mušrik, uvjetovala je sklapanje braka njegovim prelaskom na islam, pa ga je Allah putem nje spasio od Vatre.

Prisustvovala je borbi zajedno sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i služila mudžahide... Ona je žena koja je sebe zavjetovala na uslugu Allahovoj vjeri... Neka joj se Allah smiluje, neka je njome zadovoljan i neka je nastani u najvišem Firdevsu.

45. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nije junaštvo u hrvanju nego je junaštvo savladati se u srdžbi." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

El-Buhari (10/518) – Fethul-Bari; Muslim (2609).

Iz hadisa se shvata:

- Islam je promijenio pagansko shvatanje istinskog junaštva i snage ukazujući na to da je istinsko junaštvo u plemenitom ponašanju koje izgrađuje uzoritu muslimansku ličnost. Najjači je onaj čovjek koji obuzdava svoju dušu i odvikne je od njenih strasti.

- Borba sa samim sobom i obuzdavanje duše teže je od borbe protiv neprijatelja.

- Obaveza izbjegavanja srditosti, jer srdžba uzrokuje mnoge tjelesne, psihičke i društvene anomalije.

- Srdžba je ljudska osobina koja se može sputati s nekoliko stvari, a jedna od njih je suzdržavanje i obuzdavanje.

- Zabrana napadanja drugih u stanju srdžbe i sl.

46. Od Sulejmana b. Surda, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Sjedio sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a dvojica ljudi počela su se međusobno svađati. Jedan od njih bio je sav pocrvenjeo, a vratne žile su mu se napele od srdžbe. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ja znam riječi, kada bi ih izgovorio, otišlo bi od njega ono što ga je snašlo. Kada bi rekao: 'E'uzu billahi mineš-šejtanir-radžim', popustilo bi ga ono što ga je snašlo.' Prisutni tom čovjeku tada rekoše: 'Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je ti je da kod Allaha zatražiš utočište od prokletog šejtana.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

El-Buhari (6/337) – Fethul-Bari; Muslim (2610).

Iz hadisa se shvata:

- Hadis je izrečen na osnovu riječi Uzvišenog: "A ako te šejtan pokuša na zlo navesti, ti potraži utočište u Allaha, On uistinu sve čuje i zna." (El-E'araf, 200)

- Srdžbu izaziva šejtan, jer ona uzrokuje nanošenje štete u čovjekovoj vjeri i dunjalučkim stvarima. Stoga je neophodno prekinuti povod srdžbe, tj. šejtansko nagovaranje na zlo, traženjem utočišta kod Allaha. Kako su ashabi ljudi, i njih može zadesi srdžba kao i ostale ljude, ali se oni odlikuju nad drugima po svome brzom odazivanju na Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, opomene i neustrajavanju u neistini.

- Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, mudrost u pozivanju ka Allahu, opominjanje Allahom i upućivanje savjeta muslimanima. Naime, Poslanikova mudrost ogledala se u indirektnom upućivanju savjeta osobi od koje nije očekivao da će prihvatiti savjet, tako da se na taj način obraćao svim prisutnim iako je savjet bio upućeno određenoj osobi.

- Pohvalnost savjetovanja drugih, iako oni savjet ne traže.

- Poslanik je dozvolio prisutnima da njegove riječi prenesu i onima koji su bili odsutni sa tog skupa, kako bi iz njih i oni uzeli pouku.

47. Od Muaza b. Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko savlada svoju srdžbu i onda kada bude u mogućnosti da je ispolji, Allah će ga na Sudnjem danu pozvati pred svim stvorenjima, da izabere koju god hoće od džennetskih hurija." (Prenose Ebu Davud i Et-Tirmizi, koji kaže da je hadis hasen)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je hasen, a navode ga Ebu Davud (4777); Et-Tirmizi (2021, 2493); Ibn Madže (4186) putem Sejjida b. Ebi Ejjuba, a on od Ebu Merhuma, a on od Sehla b. Muaza, a on od svoga oca. Kažem: "Ovaj lanac prenosilaca je dobar, inšallah."

Iz hadisa se shvata:

- Podsticaj na obuzdavanje srdžbe, jer to je jedna od osobina iskrenih vjernika, sadržana u riječima Uzvišenog: "Koji srdžbu savlađuju i ljudima opraštaju. A Allah voli dobročinitelje!"

- U obzir se uzima vrijednost oprosta kada postoji mogućnost za osvetom.

48. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je neki čovjek rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Preporuči mi nešto." Na to mu Poslanik reče: "Nemoj se srditi". Čovjek je nekoliko puta ponovio isto pitanje, a Poslanik mu je svaki put odgovorio: "Nemoj se srditi." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Prenosi El-Buhari (10/519) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

- Davanje savjeta onome ko ga traži. Zapravo, to je pravo jednog muslimana kod njegovog brata.

- Ponavljanje savjeta donosi korist onome ko se savjetuje, jer se ponavljanjem postiže dodatna korist.

- Srdžba uzrokuje nastanak velike štete i ne donosi nikakvo dobro izuzev ako se čovjek srdi zbog kršenja Allahovih propisa.

- Pokuda srdžbe i udaljavanje od njenih povoda, jer se zaštitom od nje objedinjuje sve dobro.

- Pokuđena srdžba odnosi se na ovodunjalučke stvari, a pohvalna srdžba je srdžba u ime Allaha i radi pomaganja Njegove vjere. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, srdio se samo kada bi se kršile Allahove zabrane i svetinje.

- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao bi onome ko se rasrdi da poduzme neke povode kojima će od sebe odvratiti srdžbu i koji će ga umiriti. Evo nekih:

a) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je onome ko se rasrdio da kod Allaha traži zaštitu od prokletog šejtana, a to je već prethodno rečeno.

b) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je onome ko se rasrdi da šuti. U vjerodostojnom hadisu, shodno mnoštvu puteva koima se prenosi, od Abdullaha b. Abbasa navodi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada se neko od vas rasrdi, neka šuti. Ovim se sužava krug srdžbe, jer srditi u svojoj srdžbi izgovori riječi za koje se pokaje kada prođe srdžba, a kada ušuti, sve ovo zlo nestane."

c) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je onome ko se rasrdi da sjedne ili legne. U vjerodostojnom hadisu od Ebu Zerra, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada se neko od vas rasrdi stojeći, neka sjedne, pa ako srdžba od njega ne ode, neka legne."

Prije i poslije svega ovoga potrebno je da čovjek obuzda svoju dušu i ne dadne puta šejtanu ka njoj. Omer b. Abdul-Aziz rasrdio se jednoga dana, a njegov sin Abdul-Melik, Allah im se smilovao, rekao mu je: "Ti, vođo vjernika, i pored onoga

što ti je Allah dao i čime te je odlikovao, ovako se srdiš." Omer mu reče. "Zar se ti ne srdiš, Abdul-Melik?" Odgovori mu: "Kakva mi je korist od veličine moje utrobe ako u nju ne budem stalno vraćao srdžbu kako se ne bi pojavila."

49. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Vjernika i vjernicu neprestano će pogađati iskušenja u njima samima, djeci i imecima sve dok im se ne izbrišu svi grijesi tako da se susretnu sa uzvišenim Allahom bez ijednog grijeha." (Prenosi Et-Tirmizi i kaže da je hasen-sahih)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je dobar, prenose ga Et-Tirmizi (2399); Ahmed (2/287, 450); Hakim (1/346) El-Hakim kaže: "Ovaj hadis je vjerodostojan, prema uvjetima Muslima, a sa njim se složio i Ez-Zehebi." Kažem: "Muslim ne navodi hadise od Muhammeda b. Amra, osim uporedo sa drugim prenosiocima iz njegove generacije, a njegov status je 'saduk' – zadovoljava, pa je lanac prenosilaca dobar."

Iz hadisa se shvata:

- Vjernik je izložen različitim vrstama iskušenja i ispita.

- Radost za čovjeka koji bude stavljen na kušnju, kako Uzvišeni kaže: "**Mi ćemo vas u iskušenje dovoditi, malo strahom i gladovanjem, te gubljenjem imetka, života i ljetine. A ti obraduj strpljive!**" (El-Bekare, 155)

- Iskušenje je povod za oprost grijeha ukoliko čovjek iskaže zadovoljstvo Allahovom odredbom i savlada svoju srdžbu.

- Jedan od vidova Allahove milosti prema Njegovim robovima vjernicima jeste da im ovosvjetskim nedaćama i neugodnostima pobriše grijehe na dunjaluku.

50. Od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Ujejne b. Hisn došao je u posjet svom bratiću El-Hurru b. Kajsu koji je bio je jedan od Omerovih bliskih saradnika. Inače, svi Omerovi prijatelji i saradnici, i mlađi i stariji, bili su učači Kur'ana (pobožna ulema). Znajući za ugled koji El-Hurr uživa kod Omera, Ujejne zamoli svoga bratića: 'Ti uživaš ugled kod ovoga vođe, pa zatraži od njega dozvolu da ga posjetim.' El-Hurr tako i uradi, a Omer pristade. Kada je Ujejne ušao kod Omera, rekao je: 'Sine El-Hattabov! Tako mi Allaha, ti nam ne daješ mnogo, niti među nama pravedno sudiš.' Čuvši to, Omer b. El-Hattab toliko se rasrdio da je čak pomislio i da ga fizički kazni. Međutim, El-Hurr se umiješa među njih dvojicu i reče: 'Vođo vjernika, Uzvišeni Allah rekao je Svome Vjerovjesniku: **Ti praštaj!,**

i traži da se čine dobra djela, a neznalica se kloni!' (El-E'araf, 199). Ovo je jedna neznalica.' Tako mi Allaha, proučeni ajeti zaustavili su Omera i stao je na granicama koje je postavila Knjiga Uzvišenog Allaha." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

El-Buhari (8/304-305) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

- Vrijednost učača i hafiza Kur'ana, a to su učenjaci koji postupaju po njegovim propisima, a ne zarađuju njegovim učenjem.

- Uputa vladaru da bliske saradnike uzme iz reda učenjaka, te da se sa njima druži i od njih traži mišljenje.

- Mišljenje koje iskažu učenjci ne proizlazi iz hira ili radi koristi, već iz pomoći Allahovoj vjeri i Poslaniku. Istina je učenjacima draža od samih njih, njihovih roditelja, sinova, porodice.

- Vladar treba da se lijepo ophodi prema učenima i prema svojim savjetodavcima, tako što će prihvatiti njihove savjete, izuzev ako upućuju na nepokornost i grijeh.

- Odlika Omera b. El-Hattaba, radijallahu anhu, koji je zastajao na Allahovim granicama izvršavajući Njegove naredbe, a ne bi ih prelazio.

- Mudrost učenjaka prilikom upućivanja savjeta svome vođe ili nadređenom.

- Pohvalnost strpljivosti vođe na uvredama svojih podanika i nastojanje da zadobije korist za njih.

- Strpljenje vođe vjernika Omera b. El-Hattaba, radijallahu anhu, očitovalo se na više mjesta u ovom hadisu:

- Kada mu je Ujejne b. Hisn rekao: "A tako, sine El-Hattabov", ovo je označavalo prijetnju.

- Kada je rekao "sine El-Hattabov", što je bio jedan vid njegovog grubog odnosa pri obraćanju. Preče je bilo da ga oslovi sa "emirel-mu'minin – vođo vjernika", međutim, ovaj nije poznavao stepene velikana.

- Kada je Omera opisao kao čovjeka koji ne daje mnogo, što znači da je škrtac, niti da pravedno sudi, što znači da je nepravedan.

Omerovo nastojanje da priskrbi korist za podanike očituje se u njegovom postupku uvakufljenja udjela onih čija srca treba pridobiti. Ujejne b. Hisn bio je od onih čija srca treba pridobiti, kome je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao iz ratnog plijena sa Hunejna. Islam je još tada bio u stalnom usponu, sve dok se nije dobro učvrstio i manifestovao. Omer, radijallahu anhu, vidio je da je nestao razlog zbog kojeg je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, davao onima čija srca

treba pridobiti, pa je obustavio izdvajanje u tu svrhu. Zbog toga se Ujejne b. Hisn rasrdio i pripisao Omeru epitete škrtosti i nepravde.

- U hadisu nije dokaz onima koji tvrde da je vladaru dozvoljeno izolirati se od podanika. Omer, radijallahu anhu, niti uzimao posebnu zaštitu i nije se izdvajao, izuzev kada bi se osamljivao i odmarao. El-Hurr b. Kajs traženjem dozvole ustvari je želio da se Ujejne b. Hisn i vođa vjernika sastanu nasamo.

51. Od Ibn Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nakon moje smrti pojavit će se sebičnost i stvari koje ćete vi prezirati." Prisutni ashabi upitaše: "Allahov Poslaniče, pa šta nam preporučuješ?" On reče: "Ispunjavajte svoje obaveze i molite Allaha za svoja prava." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

El-Buhari (6/612) – Fethul-Bari; Muslim (1843).

Iz hadisa se shvata:

- Strpljivost u onome što je određeno i zadovoljstvo slatkom i gorkom presudom, dobrim i zlim.

- Podsticaj na poslušnost i pokornost, čak i ako je vladar nepravedan, dat će mu se njegovo pravo u pokornosti, a neće se protiv njega praviti pobuna niti će se skidati sa vlasti, već treba moliti Allaha ponizno da sačuva njegova zla i da ga popravi. Ovakav postupak je uvjetovan okolnošću ako vladari ne ispolje jasno nevjerstvo.

- Hadis je jedan od dokaza Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, vjerovjesništva, jer nas je obavijestio o onome što će se dogoditi u budućnosti njegovog ummeta.

- Dozvola da se ukaže na očekivano iskušenje kako bi se onaj ko će biti iskušan pripremio za ono što mu je obećano, te da bi bio strpljiv i nadao se nagradi od Allaha.

- Pridržavanje za Kur'an i sunnet izvodi iz smutnje i razilaženja. To je svjetlo koje ti pokazuje istinu istinom, a neistinu neistinom.

- Podsticaj na jedinstvo muslimanske zajednice. Otklanjanje štete preče je od pridobijanja koristi. Traženje ličnoga prava može odvesti u sukob sa pretpostavljenima, a odatle proizlaze razilaženja i cjepkanja. Tada se očituje da je jedinstvo islamskog ummeta najveća korist i najuzvišeniji cilj.

52. Od Ebu Jahjaa Usejda b. Hudajra, radijallahu anhu, prenosi se da je neki čovjek ensarija rekao: "Allahov Poslaniče, zar me nećeš postaviti za namjesnika kao što si postavio tog i tog?" Na to mu Poslanik reče: "Vi ćete sigurno poslije mene doživjeti vrijeme kada će se na odgovorne položaje postavljati oni koji ih nisu dostojni, pa se strpite sve dok me ne nađete na Izvoru." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

El-Buhari (7/117) – Fethul-Bari; Muslim (1845).

Iz hadisa se shvata:

- Nije dozvoljeno tražiti vlast i namjesništvo, a onome ko ga traži, ne daje mu se.

- Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Vi ćete sigurno poslije mene naići na davanje prednosti drugima", donose sljedeću koristi: negiranje mišljenja onoga ko je tražio namjesništvo da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao prednost drugome čovjeku nad njim. Time je pojasnio da se to neće desiti u njegovo vrijeme, te da ga time nije posebno izdvojio, već radi koristi muslimana, i da će se davanje prednosti ovosvjetskim stvarima desiti poslije njega.

- Strpljivost u nepravdi vladara koji za sebe zadržava materijalna sredstva i ne dizanje pobune protiv njega ukoliko ne počini jasno nevjerstvo.

- U ovom hadisu pojašnjava se jedna vrlina ensarija, a ona je da će prići Izvoru Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Ibn Kajjim el-Dževzijje, Allah mu se smilovao, u knjizi "Medaridžus-salikin" (2/293) kaže: "Razmisli o tajni određenja, kada je Mudri i o svemu obaviješteni odredio da će drugi ljudi mimo ensarija imati prednost u dunjalučkim stvarima, a ensarije su davale prednost drugima kako bi ih On Uzvišeni, za to davanje prednosti svojoj braći na dunjaluku nad samima sobom, nagradio uzvišenim staništima u vrtovima Adna u odnosu na druge ljude. Iz toga se tada jasno očituje vrijednost njihovog davanja prednosti i njegov stepen, tako da će im uveliko zavidjeti oni kojima je data prednost nad njima na dunjaluku. To je Allahova počast koju On daje kome želi, a Allah je Vlasnik velikoga obilja. Kada vidiš ljude da traže prednost nad tobom, iako ti sam daješ prednost drugima, znaj da je to dobro koje se tebi želi dati." Allah Uzvišeni najbolje zna.

Fikhska korist

Jedna od nedaća ovog vremena jeste da su vlast preuzeli ljudi koji traže prednost nad potčinjenima i uskraćuju im njihova prava. Zato su neki inicirali sljedeće pitanje: Da li je dozvoljeno muslimanu da ovima koji uskraćuju prava dadne kakvu protunaknadu ili da im ponudi poklon kako bi ostvario neko od svojih prava?

Neki učenjaci, neka ih Allah sačuva, odgovorili su u pozitivnom smislu i rekli: "Ovo se ne smatra mitom, jer mito predstavlja ono što se koristi za opovrgavanje istine ili realizaciju neistine, što nije slučaj sa ovim postupkom."

Ovu fetvu treba kritički sagledati iz nekoliko aspekata:

a) Davanjem nešto imetka ili kakvog poklona onima koji uskraćuju prava ustvari ih pomažemo ih u njihovoj nepravdi i na taj način oni ustrajavaju u uskraćivanju prava drugim ljudima, što predstavlja saradnju u grijehu i neprijateljstvu.

b) Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je ensarijama da budu strpljivi kada im ljudi budu uskraćivali prava i sebi budu davali prednost u dunjaluku. Nepotrebno je da ovako postupa onaj kome je njegovo pravo uskraćeno ili su namjesnici i odgovorni sebi dali prednost nad njim u nečemu od dunjaluka. Ko se boji Allaha, On će mu dati izlaza.

c) Pokloni namjesnicima spadaju u potkradanje, a nije dozvoljeno pomagati potkradanje.

53. Od Ebu Ibrahima Abdullaha b. Ebi Evfaa, radijallahu anhuma, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u jednom od vojnih pohoda, sačekao sve dok sunce nije nagelo zapadu, a onda je ustao i rekao: "O ljudi, nemojte priželjkivati susret sa neprijateljem i molite Allaha za spas, a kada ih susretnete, onda budite strpljivi. Znajte da je Džennet pod sjenama sablji." Zatim je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allahu, Ti koji spuštaš Knjigu, pokrećeš oblake, poražavaš neprijatelje, porazi ih i daj nam pobjedu nad njima." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

El-Buhari (6/33) – Fethul-Bari; Muslim (1742).

Iz hadisa se shvata:

- Priprema za džihad, a ta priprema obuhvata nabavljanje vojne opreme i fizičku pripremu radi borbe s neprijateljem, te utjecanje Allahu Uzvišenom dovom nakon ostavljanja grijeha, kao i iskreno pokajanje.

- Pohvalnost upućivanja dove tokom nedaća i nesreća, a posebno kada se bojni redovi sukobe, jer je to jedno od mjesta na kojima se dova uslišava.

- Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, samilost prema ashabima i ummetu.

- Neoslanjanje isključivo na materijalnu snagu i negubljenje opreznosti, rezervisanosti i odlučnosti.

- Strpljenje prilikom susreta s nepijateljem, a to je jedan od najvažnijih elemenata čvrstine u džihadu.

- Preporuka borcima na Allahovom putu da postupaju u skladu sa načelima vjere i podučavanje onome što im je potrebno.

- Pohvalnost približavanja Allahu spominjanjem Njegovih lijepih imena i uzvišenih svojstava.

- Uzvišeni Allah otkupio je od vjernika njihove živote, imetke i nagradio ih Džennetom.

- Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dat je jezgrovit govor i mudrost. Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, dova je najrječitija i najcjelokupnija. Objavljivanjem Knjige desila se ahiretska blagodat, a ona je islam, pokretanjem oblaka desila se dunjalučka blagodat, a ona je opskrba. Porazom neprijatelja sačuvale su se obje ove prethodne blagodati.

- Zabrana priželjkivanja sukoba sa neprijateljem.

Znaj, Allah ti se smilovao, da zabrana priželjkivanja sukoba sa neprijateljem ne znači prijezir džihada, ili da osoba sama sebe podstiče na borbu ili da priželjkuje pogibiju na Allahovom putu. Na sve ovo Mudri Zakondavac podstiče i svrstava u osobine bogobojaznih i stepene iskrenih. Iz zabrane priželjkivanja sukoba s neprijateljem treba da shvatimo sljedeće stvari:

a) Ne biti zadivljen mnoštvom i oslanjati se na snagu, jer to vodi ka umanjenom interesu za stanje neprijatelja i priželjkivanje susreta sa njim, a tada neće koristiti ništa mimo Allahove odluke, kao što se desilo muslimanima na dan Hunejna.

b) Sukob s neprijateljem je nepoznanica, pa čovjek ne zna da li će biti čvrst ili će pobjeći kada ugleda sijevanje sablji, odsijecanje glava i potresanje duša. Uzvišeni Allah to jasno opisuje u Svojim riječima: **"Vi ste priželjkivali smrt prije nego što ste se s njom suočili, pa ste je vidjeli, bila je vama naočigled!"** (Ali Imran, 143)

Zato je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio ono što je korisno, a to je da se Allah moli za spas, za postojanost i čvrstinu prilikom sukoba, kada se nastoji tražiti šehadet (pogibija kao šehid), jer je Džennet ispod sjenki sablji.

Poglavlje četvrto

ISKRENOST - SIDK

Ibn Kajjim el-Dževzijje u knjizi "Medaridžus-salikin" (2/268) opisuje istinoljubivost: "Ona je stepen najboljih i najvrednijih ljudi iz koje nastaju svi stepeni onih koji hode ka Allahu. Istinoljubivost je najispravniji put, jer onaj ko ne bude po njemu išao, svrstan je među one koji su ostali bez opskrbe, koji su propali. Putem istinoljubivosti pravi se razlika između licemjera i vjernika, te između stanovnika Dženneta i stanovnika Vatre.

Istinoljubivost je Allahova sablja na Njegovoj zemlji koja se neće staviti na nešto a da ga neće presjeći, niti će se sukobiti sa neistinom a da je neće savladati i oboriti. Ko istinoljubivost bude uzimao za ispomoć u napadu, neće moći biti odvraćen, a ko je bude koristio u svome govoru, svojom riječju će nadvladati svoje suparnike.

Istinoljubivost je srž djela i stjecište svih stanja. Ona podstiče da se preovladaju strahote i predstavlja vrata na koja se ulazi radi približavanja Uzvišenom.

Istinoljubivost je temelj vjerske građevine i glavni stub ogromnog šatora koji se naziva ubjeđenje. Njen stepen dolazi neposredno iza stepena vjerovjesništva koji predstavlja najveći stepen. Iz njihovih staništa u Džennetu će izbijati izvori i rijeke ka staništima istinoljubivih, isto kao što je iz srca jednih ka srcima drugih na ovome svijetu stizala kontinuirana podrška."

Istinoljubivost označava saglasnost vanjštine sa nutrinom, govora sa djelom i vijesti sa stvarnošću.

Uzvišeni Allah kaže: **"O vjernici, bojte se Allaha i budite s onima koji su iskreni."** (Et-Tevbe, 119)

Uzvišeni Allah traži od Svojih robova vjernika da budu istinoljubivi i da se pridržavaju istinoljubivosti kako bi bili njeni nosioci i zajedno sa njenim nosiocima koji hode putem istine.

Uzvišeni kaže: **"I iskrenim muškarcima i iskrenim ženama."** (El-Ahzab, 35) Istinoljubivost je pohvalna odlika koja se traži od vjernika, bili oni muškarci ili žene.

Uzvišeni kaže: **"Bolje bi im bilo da su prema Allahu iskreni."** (Muhammed, 21) Uzvišeni Zaštitnik obavještava o plodovima istinoljubivosti, a to su dobro i spas. Istinoljubivost u djelima daje istinsku vrijednost jer predstavlja njihovu suštinu. Kada iskreno u Allaha vjeruju i potvrđuju to vjerovanje iskreno čineći pokornost, onda je ta istinoljubivost najbolje što mogu zadobiti.

54. Od Ibn Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Istinoljubivost vodi ka dobročinstvu, a dobročinstvo vodi ka Džennetu. Doista će čovjek govoriti istinu sve dok kod Allaha ne bude zapisan kao istinoljubiv. Laž vodi ka nemoralu, a nemoral vodi ka Vatri. Čovjek će lagati sve dok kod Allaha ne bude upisan kao lažljivac." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

El-Buhari (10/507) – Fethul-Bari; Muslim (2606).

Iz hadisa se shvata:

- Podsticaj na istinoljubivost, jer je ona povod svakog dobra.
- Upozoravanje na laž i olahak odnos prema njoj, jer je ona povod svakoga zla.
- Ko bude nastojao tragati za istinoljubivošću, ona će postati dio njegove prirode, ako bude imao za cilj laž, ona će postati dio njegovog ponašanja.
- Ko bude po nečemu poznat, ispravno je da po tome bude i opisan.
- Lijepi oblici ponašanja postižu se nastojanjem da se te osobine zadobiju, jer duša pada pod utjecaj uzimanjem povoda dobra i mijenja svoju prirodu, a suprotnom će se suprotno i desiti.
- Konačno stanište dobrih djela je u Džennetima, a mjesto loših djela je u Džehennemu.

55. Od Ebu Muhammeda el-Hasena b. Alijja b. Ebi Taliba, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, upamtio sam sljedeće riječi: 'Ostavi sve ono što ti je sumnjivo, a drži se onoga što ti nije sumnjivo. Zaista je istinoljubivost smirenost, a laž sumnjičavost.'" (Prenosi ga Et-Tirmizi i kaže da je sahih)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je vjerodostojan, a navode ga Et-Tirmizi (2518); En-Nesai (8/327, 328); Ahmed (1/200); putevima od Šu'beta b. Burejda b. Ebi Merjema, a on od Ebu El-Havraa es-Sa'dija, koji je rekao: "Upitao sam El-Hasena b. Alijja: 'Šta si upamtio od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?', a potom je spomenuo gore navedenu predaju.

Kažem: Lanac prenosilaca je ispravan, a prenosioci su potpuno povjerljivi. Ovom hadisu svjedoče i drugi hadisi od Enesa b. Malika i Abdullaha b. Omera, radijallahu anhu.

Iz hadisa se shvata:

- U bogobojaznost spada zastajanje prilikom sumnji i manje jasnih stvari, te čuvanje od njih. U pogledu čisto jasnoga halala u srcu vjernika ne nastaje nikakva sumnja, a onaj ko se bude čuvao sumnjivih stvari, sačuvat će svoju vjeru i čast.

- Precizno preispitivanje pri zastajanju u sumnjama. Ispravno je samo za onoga čija su stanja i okolnosti ispravni, te njegova djela u bogobojaznosti i vjerskoj predostrožnosti budu uveliko slična. Međutim, onaj ko krši očite zabrane, a ustručava se malih sumnjičavih stvari, njegovo ustručavanje je neumjesno i predstavlja dodatnu nepromišljenost.

- Vraćanje srcima prilikom sumnji i nejasnoća – ono s čime se srce smiri i prsa osjete olakšanje, to predstavlja dobročinstvo i dozvoljenost. Srca se smiruju s dobrom, a što je suprotno tome predstavlja grijeh, zabranu, zlo i s time bivaju sumnjičava i ne mogu biti smirena. Potrebno je pritom da u srcu ne bude prethodne naklonjenosti ili dobro učvršćene strasti, jer kakav je početak, takav je i kraj.

56. Od Ebu Sufjana Sahra b. Harba, radijallahu anhu, iz dugoga hadisa u kojem se govori o anegdoti sa Heraklijem, navodi se da je Heraklije rekao: "Šta vam naređuje (tj. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem)?" Ebu Sufjan reče: "Govori nam: 'Obožavajte Allaha Jedinog i ništa Mu ne pripisujte, ostavite ono što vam govore vaši očevi.' Naređuje nam obavljanje namaza, iskrenost, čednost i održavanje rodbinskih veza." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Ovo je dio dugog hadisa od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, kojeg prenosi od Ebu Sufjana, radijallahu anhu. Prenosi ga El-Buhari (1/31 – 32) – Fethul-Bari; Muslim (1773).

Iz hadisa se shvata:

- Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, stalna istinoljubivost, postupanje po njoj i naređivanje istinoljubivosti. Ovu njegovu osobinu potvrđivali su i njegovi neprijatelji.

- Glavni dio ove vjere je tevhid, jer iz njega izviru sve ostale vrijednosti.

- Svi poslanici poslani su da pojasne istinski tevhid i sruše temelje idolopoklonstva.

- Uzvišeni Allah naređuje sve što je ispravno i dobro za ljude, i što im donosi dobro i na dunjaluku i na ahiretu.

- Odvraćanje od slijepog slijeđenja predaka, predvodnika i velikana, a posebno u pitanjima vjere.

- Hadis općenito ukazuje na sveobuhvatnost poslanice islama: spomenuo je tevhid, iman, propise, ahlak, a ovo su temelji na kojima opstoji život vjernika.

57. Od Ebu Sabita, a rečeno je da je on i Ebu Seid ili Ebu El-Velid, Sehla b. Hunejfa, a učesnik je bitke na Bedru, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko Uzvišenog Allaha iskreno zamoli za pogibiju na Allahovom putu (šehadet), Allah će mu podariti stepen šehida, pa makar umro na svojoj postelji." (Prenosi ga Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi Muslim (1909).

Iz hadisa se shvata:

- Istinoljubivost srca je povod za postizanje željenog, a onaj ko bude imao namjeru uraditi neko dobro djelo, za njega će biti nagrađen, iako ga ne može učiniti, ili ga bude činio a ne može ga upotpuniti.

- Pohvalnost traženja šehadeta i iskrenost u tome. Čovjek će dostići stepen šehadeta ukoliko ga iskreno priželjkuje.

- Allahova počast prema ovom ummetu kojem On sa malo djela daje najveće stepene u Džennetu.

58. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Jedan vjerovjesnik, neka je Allahov blagoslov i spas na sve njih, krenuo je u pohod pa je rekao svome narodu: 'Neka me ne slijedi čovjek koji se tek oženio i koji želi da stupi u odnos sa svojom ženom, a to još nije učinio, kao ni onaj koji gradi kuću, a još krova nije podigao, niti onaj koji je kupio ovce ili deve od kojih očekuje mladunčad.' Zatim je krenuo u pohod i, približivši se jednom naselju u vrijeme ikindije ili približno u tom vremenu, podigao je pogled prema Suncu i rekao: 'Tebi se naređuje, a i meni se naređuje. Allahu, zadrži ga radi nas (zaustavi vrijeme)', pa je zaustavljeno sve dok mu Allah nije dao pobjedu. Nakon toga sakupio je ratni plijen, pa je došla vatra da ga spali, ali ga nije ni dotakla. Tada ovaj poslanik reče: 'Neko od vas ukrao je nešto od ratnog plijena, pa neka mi prilazi po jedan čovjek iz svakog plemena i daje zakletvu. Dok su to činili, ruka jednog čovjeka zalijepi se za njegovu (poslanikovu), i on reče: 'Neko iz vašeg plemena je ukrao, pa neka mi cijelo pleme da zakletvu.' Pleme je tako i uradilo, pa se ruke

dvojice ili trojice ljudi zalijepiše za njegovu, a on reče: 'Neko od vas je ukrao.' Tada su mu donijeli zlatnu glavu poput kravlje glave i stavili je među ostali plijen, pa je vatra prišla i progutala sve. Ratni plijen nije bio dozvoljen nikome prije nas, pa nam ga je Allah dozvolio znajući za našu slabost i lakomost." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

El-Buhari (6/220) – Fethul-Bari; Muslim (1747).

Manje poznate riječi:

Vjerovjesnik u ovoj priči je Juše'a b. Nun, zbog riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u ispravnom hadisu: "Sunce nije zadržano ni radi jednog čovjeka osim Juše'a kada je nekoliko noći putovao ka Bejtul-Makdisu."

Iz hadisa se shvata:

- Ovodunjalučke strasti navode dušu na tromost i ljubav za ostankom na ovom svijetu. Zato je Juše'a zabranio da ga od njegovog naroda slijede oni koji su bili u takvim stanjima, jer su vezani svojim dušama za ove povode. Njihova odlučnost tada je slaba, a želja za džihadom i pogibijom na Allahovom putu kod njih jenjava.

- Upravljanje važnim stvarima povjerava se isključivo onome ko je odlučan i nije psihički zaokupiran. Zato je vjerovjesnik imao za cilj da ih riješi prepreka i poslova želeći da uđu u borbu sa iskrenim nijjetom i bezuvjetnom odlučnošću.

- Potrebno je mudžahidima zadovoljiti ovodunjalučke potrebe kako bi se iskreno posvetili džihadu.

- Neživa priroda je podređena i potčinjena, a oni kojima je dat razum zaduženi su izvršenjem šerijatskih obaveza.

- Potvrda mu'džiza (nadnaravnih djela) vjerovjesnicima, a.s.

- Jedan od znakova primljenosti ratnog plijena i nepotkradanja iz njega jeste dolazak vatre s neba koja ga proguta (sagori). Ovo je bilo u prošlosti, dok je u islamu Uzvišeni Allah dozvolio Muhammedovom ummetu ratni plijen. To je jedna od njegovih specifičnosti, sallallahu alejhi ve sellem.

- Uzvišeni Allah sačuvao je ovaj ummet i smilovao mu se, za razliku od prijašnjih naroda. Onaj ko bi potkradao ili činio kakvu nepokornost, Allah bi ga javno obrukao. Allahu hvala na blagodati islama i sunneta.

- Kažnjavanje zajednice zbog onoga što čine neuračunljivi pojedinci. Zato je jedna od dova vjernika bila: "Gospodaru naš, nemoj nas kazniti za ono što čine naši neuračunljivi."

59. Od Ebu Halida Hakima b. Hizama, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Kupac i prodavac imaju slobodu izbora sve dok se ne rastanu, pa ako budu iskreni i iznesu mahane robe, njihova kupoprodaja bit će blagoslovljena, a ako slažu i zataje, blagoslov njihove kupoprodaje bit će poništen.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

El-Buhari (4/309) – Fethul-Bari; Muslim (1532).

Manje poznate riječi:

"*Izbor*" – označava da se traži ono što je bolje u vidu prekidanja ili produžetka ugovora. Ovakav izbor naziva se i "izborom na mjestu prodaje".

Iz hadisa se shvata:

- Potvrda izbora na licu mjesta prodaje za one koji obavljaju kupoprodaju.

- Obaveza je obavijestiti kupca o mahani robe, odnosno zabranjeno je skriti mahanu robe. Kada se mahana očituje, kupac ima pravo na izbor prekidanja kupoprodaje.

- Nagrada kod Allaha može se postići samo dobrim djelima.

- Loše posljedice nepokornosti za one koji ih čine, jer poništavaju dobro dunjaluka i ahireta.

- Istinoljubivost u trgovini je nužnost koju će izvršiti samo onaj kome je Allah dao čvrstinu i iskrenost u vjeri, jer je ona izvorište blagoslova i uvećanja imetka.

Poglavlje peto

ČOVJEKOVA SVJESNOST O ALLAHOVOM NADZORU

Čovjek treba voditi računa o svojim postupcima i biti svjestan da ga njegov Gospodar nadgleda, imajući stalno na umu da mu je On blizu i da zna ono što mu njegova duša prišaptava, kao i da vidi svoga Zaštitnika, jer ako Ga ne vidi, Allah njega vidi i nadgleda ono što radi i u tajnosti i javnosti, nadgleda njegovu nutrinu i vanjštinu. Što god je vezano za Njegovog roba, Njemu nije skriveno.

Uzvišeni kaže: "**Koji te vidi kada ustaneš, i tvoje pregibanje među onima koji čine sedždu.**" (Eš-Šu'ara, 218-219)

Uzvišeni Allaha obraća se Svome Vjerovjesniku, a ovo obraćanje je općenito za cijeli ummet, da ga On vidi dok ustaje na namaz i kako sa kijama odlazi na ruku' i sedždu.

Uzvišeni kaže: "**On je s vama gdje god bili.**" (El-Hadid, 4)

Uzvišeni Allah je sa Svojim stvorenjima Svojim znanjem, uzvisio se nad Svojim Prijestoljem i odvojen od Svojih stvorenja, gdje god oni bili, na moru, kopnu, noću, danju, u kućama, u pustinjama – sve je u Njegovom znanju podjednako, pod Njegovom prismotrom i slušanjem. On čuje vaš govor i vidi vaša djela i zna vaše tajne i sašaptavanja.

Ova prisnost Allahu ovdje se tumači kao prisnost znanja, a ne prisnost bića, što je stav ispravnih prethodika ummeta – ashaba i tabiina i onih koji slijede njihov put do Sudnjeg dana.

Ovo se ne smatra neosnovanim tumačenjem, nego zahtjevom jezika Arapa na kojem je objavljen jasni Kur'an. Riječ "me'a" (sa) ne nalaže da dvije stvari budu vezane i pomiješane. Ko bude tvrdio nešto drugo mimo ovoga, obavezao je onim čime arapski jezik ne obavezuje i suprotstavio se ljudskoj prirodi u kojoj je Allah stvorio sva stvorenja. Mjesec je postavljen na nebu i on putuje zajedno sa putnikom, a i sa onima koji nisu putnici, gdje god bili.

Može se desiti da djetetu dođe neko ko će ga uplašiti, pa će zaplakati. Njegov otac sa drugog sprata tješi ga govoreći: "Ne boj se, ja sam sa tobom", ili "Ja sam ovdje", ili "Ja sam prisutan", podsjećajući ga na prisnost koja, shodno stanju, nalaže da se odvrati nešto nepoželjno.

Kada se riječ "me'a" u jeziku navede općenito, ona isključivo znači komparaciju i ne mora bezuvjetno značiti dodirivanje ili izjednačavanje. Kada se ograniči određenim značenjem, onda se koristi kao termin za usporedbu u tom značenju.

Znači, postoji razlika između značenja prisnosti i onoga što ona iziskuje. Možda ono što iziskuje bude sročeno u značenju, pa se razlikuje shodno kontekstu u kojem se nalazi. Riječ "me'a" (sa) upotrebljava se u Kur'anu i sunnetu na mjestima tako da svako od njih iziskuje određene stvari, a ne iziskuje ih na ostalim mjestima. Ono na što ukazuje razlikuje se shodno mjestu, ili ukazuje na zajedničko učešće svih navoda o njoj, iako svako mjesto ima svoju specifičnost. Uz obje pretpostavke, ova riječ ne iziskuje miješanje i dodirivanje, da bi se reklo da je protumačena različito od svoje vanjštine. Riječ "me'a" navodi se u Kur'anu u općenitom i posebnom značenju. Općenito značenje sadržano je u riječima Uzvišenog: "On zna šta u zemlju ulazi i šta iz nje izlazi i šta s neba silazi i šta se prema njemu diže, On je s vama gdje god bili, i sve što radite Allah vidi." (El-Hadid, 4)

Posebno značenje sadržano je u riječima: "Allah je zaista na strani onih koji se Allaha boje i grijeha klone i koji dobra djela čine." (En-Nahl, 128) Da "me'a" znači da je On Svojim bićem na svakom mjestu, kao što tvrde zagovornici ilmul-kelama (tzv. islamske apologetike i racionalizma), općenita i posebna obavijest bile bi kontradiktorne, a Allahov govor je dalek od kontradiktornosti ili oprečnosti. Stoga, propis o prisnosti u svakom od ovih mjesta ima svoje značenje. On je sa Svojim stvorenjima Svojim znanjem, moću i vlašću, jer je Uzvišeni Allah otpočeo ajete o općenitoj prisnosti spomenom znanja, a i završio ga njime. Tako prethodni i popratni govor ukazuju da Allah ovdje misli na prisnost Sebi znanjem.

Allah je sa vjernicima tako što ih čuva, pazi, pomaže, ispravlja, daje pobjedu. Ovo je posebna prisnost za vjernike koja je uskraćena nevjernicima i to uskraćivanje je jedan vid kazne za njih.

Time se općenita i posebna vijest dovode u kompromis. Allah je najuzvišeniji, najbolje zna, najjači je i najplemenitiji. Ispravni prethodnici iz reda ashaba i tabiina složili su se oko toga kao što prenosi učenjak Ibn Abdul-Berr u svojoj vrijednoj knjizi "Et-Temhid" (7/138-139).

Eš-Ševkani, Allah mu se smilovao, u knjizi "Et-Tuhefu fi mezahibis-selef" smatra da je to jedan od ogranaka neosnovanog tumačenja, što je u suprotnosti sa shvatanjima ispravnih prethodnika. Odgovorio sam mu pojašnjavajući njegovu kontradiktornost u svojoj knjizi "Gdje je Allah".

Uzvišeni Allah kaže: **"Allahu doista ništa nije skriveno, ni na Zemlji, ni na nebu!"** (Ali Imran, 5) On obavještava da zna sve što je na nebesima i Zemlji, i da Mu ništa od toga nije skriveno. Uzvišeni kaže: **"Gospodar tvoj motri stalno."** (El-Fedžr, 14) On pobraja djela robova i od njih Mu ništa ne izmiče, a zatim ih nagrađuje i kažnjava za njih. Ko nađe dobro, neka zahvali Allahu, a ko nađe nešto mimo toga, neka kori samo sebe.

Uzvišeni kaže: **"On zna poglede koji kriomice u ono što je zabranjeno gledaju, a i ono što grudi kriju"** (Gafir, 19). Uzvišeni Allah obavještava da zna skrivene stvari i On gleda oko koje kriomice gleda u zabranjeno ili se odaje grijehu. Također, On zna ono što srca prišaptavaju. U ajetu se navodi opomena vezana za male grijehe, a šta je tek sa velikima.

Ajeti o ovom poglavlju su mnogobrojni i poznati, a što se tiče hadisa oni su sljedeći:

60. Od Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Jednog dana sjedili smo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te se iznenada pojavi čovjek izrazito bijele odjeće i izrazito crne kose i na njemu se nisu vidjeli tragovi putovanja, a niko ga od nas nije poznavao. Približio se Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i sjeo pored njega naslonivši svoja koljena na njegova koljena i stavivši svoje dlanove na njegove natkoljenice, rekavši: 'Muhammede, obavijesti me o islamu?' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Islam je da svjedočiš da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik, da obavljaš namaz, daješ zekat, postiš ramazan i da obaviš hadždž ukoliko možeš putovati.' On reče: 'Istinu si kazao.' Začudili smo se kako ga pita, a zatim potvrđuje ono što je rekao. Zatim ponovo reče: 'Obavijesti me o imanu', pa je Poslanik rekao: 'Da vjeruješ u Allaha, Njegove meleke, Knjige, poslanike, Sudnji dan i da vjeruješ u određenje dobra i zla.' Čovjek opet reče: 'Istinu si kazao', a zatim reče: 'Obavijesti me o ihsanu.' Poslanik reče: 'Da obožavaš Allaha kao da Ga vidiš, jer ako ti Njega ne vidiš, On tebe sigurno vidi.' Zatim reče: 'Obavijesti me o Času.' Poslanik reče: 'Upitani o tome ne zna ništa više od onoga koji pita.' Čovjek reče: 'Obavijesti me o njegovim predznacima.' Poslanik reče: 'Da ropkinja rodi svoju gospodaricu i da vidiš bose, gole i siromašne čobane kako se takmiče u visini građevina.' Potom je čovjek otišao, a nakon izvjesnog vremena Poslanik me upita: 'Omere, znaš li ko je bio onaj čovjek.' Ja mu odgovorih: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju.' Poslanik mi tada reče: 'To je bio Džibril, došao je da vas poduči vašoj vjeri.'" (Prenosi Muslim)

Riječi "...da ropkinja rodi svoju gospodaricu" znače da rodi svoju vlasnicu, a to znači da će biti veliki broj ropkinja tako da će ropkinje rađati kćerke svojim vlasnicima. Kćerka vlasnika roba ima status samoga vlasnika. Neki su rekli da ovo ima drugo značenje. Njegove riječi "...nakon izvjesnog vremena" znače da je čekao na odgovor tri dana.

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (8).

Ovo je hadis od velikog značaja i jedan od temelja islama. On obuhvata tumačenje cijele vjere. Zato je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na kraju ovog hadisa rekao: "Ovo je Džibril, došao je da vas poduči vašoj vjeri", nakon što je pojasnio stepen islama, imana i ihsana, i sve to okarakterizirao vjerom.

Ko razmotri ovaj veliki hadis, naći će da sve nauke se vraćaju na njega i potpadaju pod njega i da sve nauke učenjaka o kojima govore ne izlaze iz njegovih okvira.

Manje poznate riječi:

"*Trag putovanja*" – tj. raščupana kosa kao posljedica putovanja.

"*Da svjedočiš*" – da istinski priznaješ i da pojašnjavaš to znanje.

"*Da obavljaš namaz*" – da ga izvršavaš u potpunosti sa svim uvjetima i temeljima. Namaz je skup određenih riječi i radnji koje otpočinju tekbirom, a završavaju predajom selama.

"*Daješ zekat*" – da ga daješ u svrhe za koje je namijenjen, a zekat je naziv za poznatu količinu imetka koji se uzima od bogataša i daje onima koji ga zaslužuju.

"*Post*" – označava ustezanje od jela, pića i spolnog općenja u danima ramazana od zore do zalaska sunčevog diska.

"*Hadždž*" – uputiti se ka Bejtul-haramu radi obavljanja obreda, za onoga koji je u materijalnoj mogućnosti, siguran je na putovanju i zdravog tijela. Za ženu postoji dodatni uvjet, a to je putovanje s bliskim srodnikom, mahremom.

"*Da obožavaš*" – ibadet je sveobuhvatni naziv za sve što Allah voli i čime je zadovoljan od riječi i djela, javnih i skrivenih. Ibadet se ispoljava uz potpunu ljubav i krajnju pokornost i poniznost.

"*Upitan o tome ne zna ništa više od onoga koji pita*" – znanje svih stvorenja u pogledu nastupanja Sudnjeg časa je isto, jer je Uzvišeni Allah za Sebe zadržao znanje o njemu.

Iz hadisa se shvata:

- Vrijednost druženja sa učenjacima i međusobno podučavanje Kur'anu i sunnetu. Vjera se održava samo učenjem i podučavanjem, što je očito iz postupka sjedenja ashaba kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, radi podučavanja.

- Pohvalno je da učeni i tragalac za znanjem budu lijepog izgleda, jer se Džibril, alejhis-selam, kao takav pojavio pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i vjernicima.

- Pohvalno je zatražiti dozvolu za približavanje učenjaku.

- Pojašnjenje načina sjedenja onoga koji uči pred onim ko ga podučava, a to sjedenje je identično sjedenju na tešehhudu, a takvo stanje ukazuje da tragalac za znanjem poštuje svoga šejha, i to ga podstiče na slušanje, shvatanje i dijalog. Žalosno je da se ovaj vid ponašanja gubi u mnogim naučnim okupljanjima.

- Džibril, alejhis-selam, oslovio je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, po njegovom imenu, iako Allah kaže: "**Ne dozivajte Poslanika kao što vi dozivate jedni druge.**" (En-Nur, 63), kako bi sakrio svoj identitet, ili meleki ne potpadaju pod značenje ovog ajeta.

- Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, islam je protumačio kao predanje vanjštinom i uspostavu javnih obilježja vjere, što se manifestira riječima i djelima, jer je spomenuo njegove temelje.

- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, protumačio je iman kao nutarnja uvjerenja.

- Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, protumačio je ihsan unutarnjom iskrenošću i čuvanjem od grješnih djela i postupaka, te zla i strasti duše, tako da čovjek nastoji postići osjećaj da mu je njegov Uzvišeni Zaštitnik blizu, a to rezultira strahom, strahopoštovanjem, bojaznošću i respektom. Također, to rezultira iskrenošću u ibadetu i ulaganje truda za njegovo uljepšavanje, usavršavanje i upotpunjenje.

Neka se Allah smiluje imamu Ahmedu koji je citirao ova dva stiha:

"Ako se jednoga dana osamiš,
ne reci: Osamio sam se,
već reci: Mene neko nadgleda.
Ne misli da Allah i na trenutak zaboravlja,
niti da Mu je skriveno ono što je inače nevidljivo."

- Džibrilov dijalog sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, predstavlja pedagošku smjernicu o načinu komunikacije prilikom edukacije.

- Ako učenjak bude upitan o nečemu što ne zna, dužan je da kaže: "Ne znam." To se razumijeva iz riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Upitani o tome ne zna ništa više od onoga koji pita."

Znaj da to ne umanjuje vrijednost učenjaka, nego je to pokazatelj njegove bogobojaznosti i vjere. Iza svakog učenog postoji još učeniji. Ko napusti riječi "ne znam", bit će pogođen u smrtonosna mjesta, pa kamo sreće da poluučenjaci to znaju. Molim Allaha za spas.

- Precizan trenutak nastupanja Sudnjeg časa, Allah nije nikome objavio od Svojih stvorenja zbog velikih mudrosti, a jedan od njih je da čovjek stalno bude spreman, što ga vodi da lijepo postupa i da se opskrbljuje dobrim djelima.

- Međutim, Sudnji čas ima mnogobrojne predznake, a od njih su: pojava životinje, silazak Isaa, alejhis-selam, pojava Džeždžala, izlazak Sunca sa zapada i dr.

- Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo je dva predznaka Sudnjeg časa.

Prvi: Da ropkinja rodi svoju gospodaricu, što ukazuje na osvajanje mnogih područja i zarobljavanje mnogog roblja, tako da će biti mnogo ropkinja koje će rađati mnogo djece. Tako će ropkinja biti u vlasništvu svoga gospodara, a njegova djeca koju je dobio s njom, bit će slobodna a ne robovi.

Rečeno je: Ovim se u prenesenom značenju misli na mnoštvo nepokornosti roditeljima.

Neki islamski pravnici argumentirali su sljedećim: Majka ropkinja kada rodi dijete svome vlasniku, neće biti prodavana i biva oslobođena u svakom slučaju nakon smrti svoga vlasnika.

Kažem: U ovom hadisu je naznaka da će roblje ostati do pred istek dunjaluka, što je jedan od plodova džihada. Džihad će ostati sve dok se i posljednji iz ovog ummeta budu borili protiv Džeždžala.

Također, ovo je odgovor onima koji tvrde da je vrijeme ropstva prošlo želeći time da uljepšaju islam u očima zapadnjaka. Ovi pozapadnjačeni ljudi zaboravljaju da je islam Allahova vjera, a ima li bolje vjere od Allahove? Međutim, civilizacija bijelog čovjeka ih je zadivila, pa su zaboravili, ili se prave da su zaboravili, da je ta civilizacija duboko ušla u ropstvo, jer porobljava narode, a ne pojedince.

Našega šejha Ebu Abdur-Rahmana el-Albanija podsjetio sam na ovo, pa je ovaj zaključak smatrao lijepim i pohvalio ga.

Drugo: "Da vidiš bose, gole i siromašne", a ovo je naznaka nereda u sistemu vjere i dunjaluka. Nered vjere ogleda se u sljedećem: Namjesnici čiji su podanici siromašni zadržavaju isključivo za sebe prava drugih ljudi i uskraćuju im njihov imetak. Nered na dunjaluku ogleda se u sljedećem: Ukoliko vladari budu u ovakvom stanju, i stanja ostalih ljudi bit će gora: lažov će se smatrati istinoljubivim, istinoljubivi lažovom, prevarant će se smatrati povjerljivim, a povjerljivi prevarantom, govorit će neznalice, a šutjet će učeni ili će ih nestati u potpunosti. Progovorit će "ruvejbida" – prezreni čovjek neznalica koji odlučuje o masama.

Općenito rečeno, ova dva predznaka označavaju da će zavladati sistem obrnutih vrijednosti, promjenu vremena i povjeravanje stvari onima koji ih nisu dostojni. Ljudi neće prakticirati ono što je ispravno, već zablude kojima će davati prednost.

Pokuđenost nadmetanja i ponosa, a posebno u izgradnji građevina, jer to ukazuje na pretjerivanje i raskalašenost. Narod koji bude odan ovakvom pretjerivanju zaslužuje da bude zamijenjen drugim narodom.

- Lijepo ponašanje ashaba prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, tako što pitanje o znanju vraćaju Allahu i njemu, sallallahu alejhi ve sellem, tokom njegovog života.

- Lijepo je da učitelj, kada čuje ispravan odgovor od učenika, potvrdi njegovu ispravnost riječima: "Pogodio si", ili "Lijepo si postupio", kao što je Džibril učinio sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši: "Rekao si istinu."

- Lijepo je da onaj ko sazna neku od činjenica vjere, a nađe se među ljudima koji je ne poznaju, upita učenog kako bi ostali čuli njegov odgovor i naučili od njega.

- Potrebno je da učitelj otkloni sve nejasnoće i nepoznanice koje obuhvataju proces učenja, kao što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postupio prema Omeru, radijallahu anhu, kada je otklonio njegovo čuđenje obavještavajući ga da je onaj koji je pitao bio Džibril, alejhis-selam, koji je došao da poduči muslimane njihovoj vjeri.

- Ovaj hadis nam potvrđuje da su meleki u mogućnosti da uzmu lik ljudi.

- Pojašnjenje da je vjerovjesnički sunnet objava, ali nije sastavni dio Kur'ana.

61. Od Ebu Zerra Džunduba b. Džunade i Ebu Abdur-Rahmana Muaza b. Džebela, radijallahu anhuma, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Boj se Allaha gdje god bio, ako uradiš loše djelo obavezno nakon njega uradi dobro koje će ga izbrisati, i lijepo se ponašaj prema ljudima." (Prenosi Et-Tirmizi i kaže da je dobar)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je vjerodostojan, kada se u obzir uzmu ostale predaje koje mu svjedoče, kao što sam pojasnio u knjizi "Sahihu kitabil-ezkar ve dai'fuha" (1262/994).

Iz hadisa se shvata:

- Musliman je dužan savjetovati i opominjati svoga brata u vezi sa postupanjem u skladu sa vjerskim principima, kao što su iskren i ispravan odnos prema Gospodaru, samome sebi, braći muslimanima. Savjetovanje i preporučivanje istine

i samilosti je islamski zavjet koji su Allah i Njegov Poslanik uzeli od vjernika, kao što se navodi u suri El-Asr i u vjerodostojnom hadisu od Džerira b. Abdullaha: "Dao sam prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na obavljanje namaza, davanje zekata i iskreni savjetodavni odnos prema svakom muslimanu."

A to je samo iz razloga što se savjetodavni odnos uspostavlja radi vjerskog cilja, a taj odnos je srž vjere. Savjetodavnim odnosom postiže se jedinstvo islamskog ummeta koji dijeli poseban zajednički osjećaj, a on je proklamovanje zajedničkog cilja i bratstva u podnošenju tereta i emaneta i tada se uveliko povećava mogućnost postojanosti na istini.

- Čovjek treba da bude svjestan da ga njegov Zaštitnik nadgleda u svim stanjima i vremenima.

- Dobro djelo poništava loše, a ovo se odnosi na grijehe koji nisu vezani za prava drugih ljudi.

- Jedan od lijepih manira jeste vedrost lica, ustezanje od uznemiravanja, činjenje dobra i ophođenje prema ljudima onako kako čovjek voli da se prema njemu ophode.

- Hadis je velika oporuka i jedna od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, jezgrovitih izreka koje su mu date. On je Muazu, radijallahu anhu, pojasnio sva prava koja je dužan ispuniti i pojasnio mu put uspinjanja ka stepenima iskrenih vjernika koji su upotpunili iman.

Prava koja je čovjek obavezan ispuniti su Allahova prava, vlastita prava i prava Allahovih robova. Allahova prava prema Njegovim robovima su da Ga se pribojavaju istinski, vlastita prava jesu da čovjek očisti i profilira dušu, a prava robova jesu da se prema njima lijepo ophodi i da se sa njima druži.

Put ka savršenstvu u tome naredio je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a postići će se bogobojaznošću u tajnosti i javnosti. Onaj ko zna da ga Allah vidi u njegovoj vanjštini i nutrini, te se toga prisjeti u svojoj samoći, to će nužno rezultirati da ostavi činjenje grijeha u tajnosti. Potom mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da čini ono što će izbrisati njegove grijehe, i kada je čovjeku naređeno da bude bogobojazan u tajnosti i javnosti, tada je ostavljeno prostora i za mogućnost i neizbježnost da bude nemaran: ili ostavlja neke naredbe, ili počini neke zabrane, jer zna se da je svaki sin Ademov grješnik. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio mu je da čini dobra djela poslije loših, jer Uzvišeni kaže: **"Uistinu dobra djela poništavaju loša."**

62. Od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Jednoga dana sjedio sam na jahalici iza Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mi je rekao: 'Momčiću, podučit ću te nekim riječima: 'Pazi Allaha, Allah će te čuvati, pazi Allaha, pa ćeš Ga naći uvijek u svojoj blizini. Kada moliš, moli Allaha; kada

tražiš pomoć, traži od Allaha. Znaj, kada bi se čitav ummet okupio da ti pomogne u nečemu, ne bi ti pomogli osim onoliko koliko ti je Allah već propisao. A kada bi se okupili da ti nanesu kakvu štetu, ne bi ti naštetili osim onoliko koliko ti je Allah već propisao. Pera su podignuta, a tinta na listovima se osušila."[1] (Prenosi Et-Tirmizi i kaže da je hasen-sahih)

U drugim predajama, osim Et-Tirmizijine, stoji: "Čuvaj Allaha, naći ćeš Ga ispred sebe. Upoznaj Allaha u obilju, poznat će te u nedaći. Znaj, ono što te zaobišlo nije te moglo ni zadesiti, a ono što te zadesilo nije te moglo zaobići. Znaj da pobjeda dolazi sa strpljenjem, da izbavljenje dolazi sa nedaćom, a olakšanje sa poteškoćom."

Dokumentacija hadisa:

Sahih, kao što sam pojasnio u "Sahihu kitabil-ezkari ve daifuhu" (1268/1000). Ovo je veliki hadis koji sadrži cjelokupne preporuke i postavke vezane za najvažnija pitanja vjere. Tako je Ibnul-Dževzi u knjizi "Sajdul-hatir" čak rekao: "Razmišljao sam o ovome hadisu pa me fascinirao i gotovo da sam ostao zbunjen. Kolika je samo žalost ne poznavati ovaj hadis i malo razmišljati o njegovom značenju?"

Ovo je potvrdio Hafiz Ibn Redžeb u svojoj knjizi "Nurul-iktibas".

Manje poznate riječi:

"*Momčić* (gulam)" – dječak, uzrasta od prestanka dojenja do punoljetstva.

"*Pazi Allaha*" – čuvaj Njegovu vjeru i budi stalno bogobojazan, a izbjegavaj sve ono čime Allah nije zadovoljan. Allahov rob čuva Allahovu vjeru na dva načina:

prvi: čuva njene granice, prava, naredbe i zabrane, kao što se čuvaju namazi, a posebno srednji namaz, kao što se čuva vjerovanje, kao što se čuva abdest i stalno biva pod abdestom;

drugi: čuvanje ljudskih organa, kao što su oči, spolni organ, uši, stomak i jezik, od činjenja harama

"*...čuvat će te*" – štitit će te, ojačati i pomoći. Dvije su vrste Allahovog čuvanja roba:

prva: čuva i pazi na njegove koristi, kao što su njegov dunjaluk, tijelo, djeca, porodica, imetak: **"Uz svakog od vas su meleki, koji se smjenjuju ispred njega i iza njega"** (Er-Ra'd, 11);

druga: Allahovo čuvanje roba vezano za njegovu vjeru i vjerovanje – čuva ga od zabluđujućih sumnji i uništavajućih strasti. Allahu, sačuvaj nas onim čime čuvaš Svoje dobre robove.

"...ispred tebe"– tj. s tobom u svim tvojim okolnostima. On te obuhvata, pomaže, čuva. Ovo je posebna prisnost koja nalaže pomoć, čuvanje, pobjedu, što je prethodno pojašnjeno na početku poglavlja.

"Ummet" – sva stvorenja.

"Pera su podignuta, a tinta na listovima se osušila" – tj. ne piše se više tim perom zato što je ovo pitanje završeno još odavno. Prethodno su ispisana sva određenja.

Iz hadisa se shvata:

- Dozvoljenost da se na jahalicu popne i iza sebe stavi još jedna osoba. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio je Muazu da zajedno s njim jaše na njegovom magarcu Afiru, kao što se navodi u oba Sahiha. Ibn Mendeh napisao je zasebno djelo o onima koje je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stavljao iza sebe na jahalicu.

- Pohvalnost podučavanja ljudi korisnom znanju, sažetim, korisnim i sveobuhvatnim govorom.

- Nastojanje očuvanja muslimanskog podmlatka, jer je podučavanje u mladosti poput klesanja kamena.

- Učenjak treba pridobiti pažnju učenika i podstaći ga na stjecanje znanja blagim odnosom ili skretanjem pažnje na njegovu važnost.

- Čovjek će biti nagrađen ili kažnjen shodno djelima koja je činio. Ko bude pazio Allaha, Allah će ga čuvati. Primjeri za ovo u Kur'anu su mnogobrojni, pa tako Uzvišeni kaže: **"I ispunite zavjet koji ste Mi dali, pa ću i Ja ispuniti Svoj zavjet koji sam vam dao!"** (El-Bekare, 40); **"Pa, sjećajte se vi Mene, i Ja ću se vas sjetiti"** (El-Bekare, 152); **"Ako Allaha pomognete, i On će vama pomoći"** (Muhammed, 7). Čak se to i otvoreno navodi u riječima: **"Zar nagrada za dobro učinjeno djelo može biti nešto drugo do dobro?!"** (Er-Rahman, 60)

- Uzvišeni Allah Svojim robovima daje blagodati i povećava ih. Ko bude pazio Allaha, Allah će ga sačuvati i biti sa njim. Ko pomogne Allaha, Allah će ga pomoći i učvrstiti. Ovaj temelj ophođenja Allaha prema Njegovim robovima jasno se navodi u riječima: **"Ako budete zahvalni, Ja ću vam zacijelo još više dati"** (Ibrahim, 7).

- Čovjek je obavezan da zastane na Allahovim granicama i da ih ne prelazi, da ih respektuje, i da se preda naredbi svoga Gospodara vanjštinom i nutrinom.

- Zabrana da se neko drugi mimo Allaha Uzvišenog moli za ono što može samo On, kao što je davanje opskrbe, izlječenje, oprost, pobjeda i dr. Kada je u pitanju ono oko čega ljudi, već po običaju, jedni od drugih pomoć traže i u mogućnosti su to učiniti, nema smetnje da se međusobno pitaju, kao što je pozajmljivanje, unajmljivanje, traženje savjeta i dr.

- Ono što je u Allahovom znanju ili ono što je Allah Uzvišeni potvrdio u Ummul-Kitabu Lehvi Mahfuz je postojano i ne može se promijeniti niti poništiti. Ono što je bilo i što će biti, nalazi se u Njegovom znanju.

- Jedno od prefinjenih značenja povezanosti izbavljenja sa nedaćom i olakšice sa poteškoćom jeste da nedaća doživi svoj krajnji vrhunac, a to je kada čovjek izgubi nadu u sva stvorenja i njegovo srce se isključivo veže za Allaha, što predstavlja suštinu pouzdanja u Allaha. Ovo je jedan od najvećih načina putem kojih čovjek ostvaruje i dobiva od Allaha sve ono što mu je potrebno na dunjaluku: **"Ko se osloni na svoga Gospodara On mu je dovoljan"** (Et-Talak, 3).

- Nemoć i ovisnost svih stvorenja o Allahu.

- Obaveza je čovjeku da radi sve ono čime će Allah biti zadovoljan, pa makar rasrdio ljude. Ko to učini, Allah će mu biti dovoljan u odnosu na opskrbu koju ljudi posjeduju.

- Čovjek ne može sebi priskrbiti neku korist ili odvratiti štetu osim sa Allahovom dozvolom.

- Spletke spletkaroša, makar ih mnogo bilo, vratit će se samo onima koji ih prave, izuzev ako Allah time ne želi staviti čovjeka na kušnju.

- Vjerovanje u određenje obaveza je svakom vjerniku.

- Za džihad na Allahovom putu potrebni su strpljenje i postojanost. Ko se strpi, pobijedit će i Allah će mu ukazati Svoju pomoć, kao što kaže Uzvišeni: **"Ako vas bude stotinu strpljivih – pobijedit ćete dvije stotine, a ako vas bude hiljadu – pobijedit ćete Allahovom voljom dvije hiljade. A Allah je uz one koji su strpljivi."** (El-Enfal, 66)

63. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Vi činite stvari koje su u vašim očima tanje od dlake, a mi smo ih, u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, smatrali upropaštavajućim grijesima." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi El-Buhari (11/329) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

- Omalovažavanje grijeha ukazuje na malehnu bojazan od Allaha, što je znak licemjerja, za razliku od njegova smatranja velikim, što ukazuje na potpunu bojazan i veliku svijest da Allah Uzvišeni nadgleda čovjeka. Tako se od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, kod El-Buharija prenosi da je rekao: "Vjernik vidi svoje grijehe kao da sjedi ispod brda i plaši se da će ono pasti na njega. Grješnik vidi svoje grijehe poput mušice koja pređe preko njegovog nosa."

Grijeh u srcu vjernika postaje veći ukoliko on poznaje Allahovu veličinu. Kada pogleda u veličinu Onoga kome grijeh čini, vidi svoj mali grijeh kao veliki.

- U ovoj predaji čovjek se opominje da ne bude zadivljen svojim djelima i da se ne oslanja na svoja djela, ali isto tako ni svoje grijehe ne smije smatrati malim i beznačajnim. Ko svoje grijehe bude smatrao beznačajnim, oni će ga preplaviti, pa će susresti Allaha a od njih se neće moći odvojiti i tako će ga odvesti u propast.

- Najznaniji ljudi o Allahu Uzvišenom, poslije vjerovjesnika, i najpotpuniji svojom bogobojaznošću i strahom su ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ono što su drugi smatrali prezrenim, ashabi su smatrali uništavajućim, zbog svog svjedočenja Allahove uzvišenosti i njihovog potpunog poznavanja Njegovog bića.

- U obzir se uzima samo način na koji su ashabi shvatali Allahovu Knjigu i sunnet Njegovog Poslanika, jer je to put vjernika. Ko bude išao njihovim putem, bit će spašen, a ko zastrani, propao je i druge odvodi u propast.

64. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah je ljubomoran, a Njegova ljubomora je da čovjek počini ono što mu je Allah zabranio." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (9/318) – Fethul-Bari; Muslim (2761).

Iz hadisa se shvata:

- Čovjek je dužan udaljiti se od grijeha, jer su grijesi povod Allahove srdžbe.
- Uzvišeni Allah mrzi nevjerstvo, griješenje i nepokornost.

65. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Allah je htio iskušati trojicu ljudi iz Benu Israila, jedan je bio gubavac, drugi ćelavac i treći slijepac, pa im je poslao jednog meleka. Melek je došao je gubavcu i rekao: 'Šta ti bi ti najviše želio?' Gubavac reče: 'Lijepu boju kožu, i da se otkloni od mene ono što kod ljudi izaziva odvratnost kada me pogledaju.' Melek pređe rukom preko njegovog tijela i njegova bolest nestade, i bi mu data lijepa boja kože. Zatim ga melek upita: 'Koji ti je imetak najdraži?' Reče: 'Deve (ili je rekao krave – prenosilac se tačno ne sjeća).' Data mu je steona deva i rekao mu: 'Neka ti Allah dadne u njoj blagoslov.'

Zatim je melek došao ćelavcu i rekao: 'Šta bi ti najviše volio?' Ćelavac reče: 'Lijepu kosu i da se oslobodim ovoga zbog čega kod ljudi izazivam odvratnost.' Melek ga pomilova po glavi, te bolest prođe i dobi lijepu kosu. Zatim ga melek upita: 'Koji ti je imetak najdraži?' Reče: 'Krave.' Data mu je steona krava, pa mu melek reče: 'Neka ti Allah u njoj da blagoslov.'

Zatim je melek došao slijepcu i rekao: 'Šta bi ti najviše volio?' Slijepac reče: 'Da mi Allah vrati vid, kako bih mogao gledati ljude.' Melek pređe rukama preko njegovih očiju, pa mu Allah vrati vid. Potom ga melek upita: 'Koji ti je imetak najdraži?' Reče: 'Ovce.' Data mu je rasplodna ovca.

U sve trojice se mal množio i povećavao, pa je tako bivši gubavac imao punu dolinu deva, bivši ćelavac punu dolinu krava, a bivši slijepac punu dolinu ovaca.

Potom je melek došao gubavcu u njegovom bivšem liku i stasu, i rekao: 'Ja sam čovjek nevoljnik, ostao sam bez opskrbe na svom putovanju, i niko mi, poslije Allaha, danas ne može pomoći osim tebe, zato te molim, tako ti Onoga koji ti je dao lijepu boju kože i bogatstvo, da mi daš jednu devu kako bih mogao nastaviti put.' On mu na to reče: 'Imam velike izdatke.' Melek reče: 'Kao da te ja odnekud znam, da ti nisi onaj gubavac kojeg su ljudi smatrali odvratnim i siromah pa ti je Allah podario?' On mu odgovori: 'Ovaj imetak sam naslijedio od svojih predaka.' Melek reče: 'Ako si slagao, neka te Allah povrati u ono stanje u kojem si bio.'

Zatim je melek došao ćelavcu u njegovom prijašnjem liku i obliku, i rekao mu ono što je rekao i gubavcu, a ovaj mu je odgovorio kao i prvi, a zatim melek i njemu reče: 'Ako si slagao, neka te Allah povrati u ono stanje u kojem si bio.'

Potom je melek došao slijepcu u njegovom liku i obliku, pa je rekao: 'Ja sam siromašni čovjek, putnik koji je na putovanju ostao bez opskrbe, i niko mi, poslije Allaha, danas ne može pomoći osim tebe, zato te molim, tako ti Onoga koji ti je povratio vid, da mi daš jednu ovcu kako bih se sa njom pomogao na putu.' On mu odgovori: 'Ja sam bio slijep, pa mi je Allah povratio vid. Uzmi koliko hoćeš, a ostavi koliko hoćeš. Tako mi Allaha, što god danas uzmeš, neću te opterećivati da mi to vratiš, radi Allaha, azze ve dželle.' Melek mu tada reče: 'Zadrži svoj imetak, vi ste samo iskušavani. Allah je zadovoljan s tobom, a rasrdio se na tvoja dva prijatelja.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

El-Buhari (6/500- Fethul-bari) i Muslim (2964).

Iz hadisa se shvata:

- Dozvola prenošenja priča od prijašnjih naroda, a posebno od Benu Israila, jer je kod njih posebno bilo čudnih događaja. Dozvoljeno je da se ljudima kazuje o onome što im se dešavalo, kako bi se čuvali i uzeli pouku.

- Obaveza je Allahu iskazivati zahvalnosti na blagodatima, jer zahvalnost je uzrok blagoslova i uvećanja blagodati.

- Vrijednost davanja sadake i podsticaj na blagost prema slabima, izražavanje počasti i udovoljavanje njihovim potrebama.

- Škrtost je jedna od najprezrenijih osobina, jer je škrtost potakla gubavca i ćelavca da zaborave Allahovu blagodat i negiraju je. Škrtost i laž izazivaju Allahovu srdžbu i gnjev, kao što se desilo gubavcu i ćelavcu.

- Istinoljubivost i plemenitost su pohvalne osobine, a njima se okitio slijepac. Ove dvije osobine podstakle su ga na zahvalu i darežljivost, pa je time zadobio Allahovo zadovoljstvo.

- Allahova nagrada (ili kazna) dobiva se za djela koja se se učine i to shodno nijjetu.

- Hadis ukazuje na vrijednost upućivanja i edukativnog usmjeravanja indirektnim putem, tj. pripovijedanjem poučnih priča čiji je utjecaj na dušu daleko djelotvorniji nego puko direktno opominjanje i savjetovanje.

- Moć meleka da se preobraze u ljudski lik.

- Dozvola da se neko moli Allahom, kao što je uradio melek sa gubavcem, slijepcem i ćelavcem.

- Kada se bereket nađe u nečemu, od male količine napravi veliku količinu, a u suprotnom desit će se suprotno.

66. Od Ebu Ja'ala Šeddada b. Evsa, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pametan je onaj koji strogo vodi računa o svojim postupcima, i radi za život poslije smrti, a nesposoban je onaj koji svoju dušu preda strastima, i bezrazložno se pouzdava u Allaha." (Prenosi ga Et-Tirmizi i kaže da je hasen)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je slab, prenose ga Et-Tirmizi (2459); Ibn Madže (4260); Ahmed (4/124); El-Hakim (1/57) i drugi putem Ebu Bekra b. Ebi Merjema od Damre b. Habiba.

El-Hakim kaže: Hadis je vjerodostojan prema uvjetima El-Buharija.

Ez-Zehebi je popratio ove njegove riječi sljedećim: "Ne, tako mi Allaha, Ebu Bekr (prenosilac) nije ispravan." Kažem: Hadis u pogledu prenosilaca kruži oko ovog čovjeka, a lanac prenosilaca je veoma slab.

Ovom hadisu svjedoči hadis od Enesa koji navodi El-Bejheki u "Šu'abul-iman" (10545) i kaže: "Avn b. Umare je slab."

Iz hadisa se shvata:

- Obaveza odlučnog postupanja prema vlastitom nefsu i njegovo obuzdavanje.
- Pripremanje za život poslije smrti činjenjem dobrih djela.
- Onaj ko se prepusti porivima svoje duše, zalutao je i druge u zabludu odvodi.
- Ovo se odnosi na slučaj kada rob živi u nadi bez straha, ili u strahu bez nade.
- Iako je ova predaja slaba, naveo sam činjenice koje se iz nje mogu shvatiti, jer temelji i ciljevi šerijata joj svjedoče.

67. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Jedan od znakova ispravnosti čovjekove vjere čovjeka je da se kloni onoga što ga se ne tiče.'" (Hadis je dobar, a prenose ga Et-Tirmizi i drugi)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahihun li gajrihi (vjerodostojan uzevši u obzir i ostale slične hasen – dobre predaje), a navode ga Et-Tirmizi (2419) i Ibn Madže (3976) putem El-Evzaija, a on od Kurre b. Abdur-Rahmana b. Hajuila, a on od Ez-Zuhrija, a on od Ebu Seleme.

Prenosioci u ovom dobrom lancu su povjerljivi, osim Kurre b. Hajuila koji je saduk – zadovoljavajući, a imao je nekih neispravnih predaja. Ovom hadisu svjedoči i hadis Alijja b. Husejna b. Alijja koji je mursel[1], a prenosi ga Malim (2/903), a njegovim putem i Et-Tirmizi (2420).

Kada se sve uzme u obzir, hadis je sahih li gajrihi.

Hadis u ovom smislu prenosi se od grupe ashaba, a oni su Ebu Bekr, Alija b. Ebi Talib, Zejd b. Sabit i El-Haris b. Hišam, radijallahu anhum.

Ovaj hadis je jedan od velikih temelja lijepoga ponašanja, kao što tvrde Ibn Es-Salah, Ibn Redžeb i dr.

Manje poznate riječi:

"Od znakova lijepog islama čovjeka" – tj. od znakova potpunosti i ispravnosti.

"Da ostavi ono što ga se ne tiče" – tj. da ostavi ono za čime nema potrebe i ono na što ga ne tjera nužda, uzimajući presudu šerijata, a ne presudu strasti i porive svoje duše.

---

1 Mursel je predaja koju navodi tabiin od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem (nap. prev.)

Iz hadisa se shvata:

- Čovjek je dužan da se zanima stvarima u kojima leži njegova ispravnost na ovom i budućem svijetu, i da se udalji od svega mimo toga, tj. da se udalji od svega onoga za čime nema potrebe niti koristi, i što će mu donijeti samo štetu i nemir. Ne treba se zaokupirati tuđim stvarima. Ovakvo postupanje znak je ispravnosti čovjekove vjere.

68. Od Omera, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čovjek neće biti pitan zbog čega je udarao svoju ženu." (Prenose ga Ebu Davud i dr.)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je slab, a navode ga Ebu Davud (2147); Ibn Madže (1986); Ahmed (1/20); El-Bejheki (7/305) putem Davuda b. Abdullaha el-Evdija, a on od Abdur-Rahmana el-Muslija, a on od Eš'asa b. Kajsa.

Kažem: Lanac prenosilaca je slab jer je u njemu Abdur-Rahman el-Musli, koji nije poznat, a što je rekao i Ez-Zehebi u "El-Mizanu".

Šejh Ahmed Šakir u svome "Komentaru Musneda" (122) kaže: "Lanac prenosilaca je slab. Davud b. Jezid el-Evdi nije pouzdan, a negativno se o njemu govorilo."

Kažem: Ovdje je šejh Ebul-Ešbal, Allah i njemu i nama oprostio, previdio činjenicu da se u "Musnedu" nalazi Abdullah el-Evdi, a ime njegovog oca nije spomenuto. Njemu se to pomiješalo sa Davudom b. Jezidom el-Evdijem, amidžom Abdullaha b. Idrisa koji je slab, a prenosilac iz ovoga hadisa je povjerljiv.

Iz hadisa se shvata:

Pošto je hadis slab, ne uzima se za argument.

Poglavlje šesto

TAKVALUK – BOGOBOJAZNOST

Termin "et-takva" u etimološkom smislu označava međusobno rastavljanje dvije stvari sa nekom trećom, tako da se između dvije stvari uspostavi pregrada, što znači u šerijatskom smislu: da čovjek između sebe i onoga čega se boji i od čega strahuje postavi zaštitu koja ga čuva.

Zato bogobojaznost čovjeka znači: Da između sebe i Allahove srdžbe, gnjeva, kazne, od kojih strahuje, postavi zaštitu, a ona je da čini pokornost i izbjegava nepokornost. Stoga takvaluk označava stalnu bojazan i opreznost, te čuvanje od trnja na putu... putu života... na kojem se nađe trnje sumnji i strasti, trnje straha i strepnje od onoga što ne može dati ni korist ni načiniti štetu. Također, na tom putu se nađe trnje lažne nade i priželjkivanja onoga čija se nada ne može ostvariti ili dova uslišati.

Zato upotreba riječi takvaluk preovladava za definiranje izbjegavanja i čuvanja od zabrana. Kako bi se čovjek nečega sačuvao, dužan je da zna čega se treba čuvati.

Ovu tematiku sam još više razjasnio u svojoj knjizi "Menhedžul enbija fi tezkijetin-nufus" (Put vjerovjesnika pri čišćenju duše).

Uzvišeni Allah kaže: "**O vi koji vjerujete, bojte se Allaha onako kako Ga se istinski trebate bojati.**" (Ali Imran, 102)

Od Ibn Mes'uda se prenosi da je u komentaru ovog ajeta rekao: "Da se čini pokornost Allahu i da Mu se ne čini nepokornost, da se spominje, a da ne bude zaboravljen, da Mu se zahvaljuje, a da Mu se ne bude nezahvalno." Ova predaja se prenosi kao riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ali nije vjerodostojna.

Uzvišeni kaže: "**Bojte se Allaha koliko možete.**" (Et-Tegabun, 16)

Ovaj ajet pojašnjava ono što se želi reći prvim ajetom.

Uzvišeni Allah naređuje Svojim robovima da Ga se pribojavaju shodno svom zalaganju i mogućnostima, kao što se u oba Sahiha prenosi od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada vam nešto naredim, učinite to koliko možete, a kada vam nešto zabranim, u potpunosti ga se prođite."

Imam En-Nevevi, Allah mu se smilovao, ovdje ukazuje na slabost onoga što je preneseno od nekih ispravnih prethodnika u pogledu činjenice da je ovaj ajet derogirao prvi i da je ispravno da ovaj ajet nije derogiran, već pojašnjava ono što je Allah iznio u prvom, a to je da su ljudi dužni bojati se Allaha shodno svojim mogućnostima, jer Allah ne zadužuje nikoga preko njegovih mogućnosti.

Uzimajući u obzir obje pretpostavke, dokidanje prvoga propisa drugim, ili njegovo pojašnjenje i ograničenje, kod prvih generacija naziva se "neshom" – derogacija.

Uzvišeni Allah kaže: **"O vi koji vjerujete, bojte se Allaha i ispravno govorite."** (El-Ahzab, 70)

Allah je naredio Svojim robovima da Ga se boje i da Ga obožavaju kao da Ga vide, te da govore ispravno i iskreno, bez umotavanja i iskrivljavanja.

Rečeno je također: "Ispravan govor u ovom ajetu označava svjedočenje tevhida, a neki su rekli da označava istinoljubivost, a neki su rekli da označava ispravnost." Svi ovi navodi su istiniti i ispravni, jer između njih nema nikakvog razilaženja ili neusaglašenosti.

Ajeti koji govore o naredbi bogobojaznosti su mnogobrojni i poznati. Uzvišeni Allah kaže: **"Ko se boji Allaha, On će mu dati izlaz i opskrbiti ga odakle se i ne nada."** (Et-Talak, 2-3)

Uzvišeni Zaštitnik obavještava da onaj ko Ga se boji u pogledu onoga što mu je naredio i ostavlja ono što mu je zabranio, dat će mu izlaz i izbavljenje iz nedaća dunjaluka i ahireta i opskrbiti ga iz pravca koji mu nije ni naumpao.

Uzvišeni kaže: **"Ako se budete Allaha bojali, On će vam dati moć razlikovanja istine od neistine i pobrisat će vam vaše grijehe i oprostiti vam. A Allah je Vlasnik velikog izobilja."** (El-Enfal, 29)

Ko se bude bojao Allaha izvršavajući Njegove naredbe i kloneći se Njegovih zabrana, Allah će ga uputiti da raspoznaje istinu od neistine – kao da on gleda Allahovim svjetlom. To će biti povod njegove pobjede, spasa i izbavljenja iz nedaća dunjaluka, te sreće na Dan velikog užasa i brisanja, poništavanja, oprosta i pokrivanja grijeha, tako da ih drugi ljudi neće vidjeti. Također, to će biti povod da se zadobije nagrada od Allaha i Njegovo zadovoljstvo, te uđe u okrilje Njegove milosti i u Njegove Džennete.

Ajeti o ovom poglavlju su mnogobrojni i poznati.

69. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da su ashabi upitali Allahovog Poslanika: "Allahov Poslaniče, ko je najplemenitiji čovjek?" Poslanik odgovori: "Najbogobojazniji." Prisutni rekoše: "Nismo te o tome pitali." Poslanik reče: "Jusuf, Allahov vjerovjesnik, sin Allahovog vjerovjesnika, sin Allahovog vjerovjesnika, sin Allahovog privrženog prijatelja." Prisutni ponovo upitaše: "Nismo te o tome pitali." On tada reče: "Onda me pitate me o originalnim Arapima? Oni koji su bili najbolji od njih u džahilijjetu, oni su najbolji i u islamu, kada se pouče propisima vjere." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (6/387); Muslim (2378).

Manje poznate riječi:

"Originalni Arapi" – tj. porijeklo i rodoslovi Arapa, a ako su preci bili plemeniti, u toj plemenitosti slijedit će ih i njihovi potomci.

"...najbolji od njih u džahilijjetu (paganskom dobu*), oni su najbolji i u islamu"* – U džahilijjetu su se odlikovali hrabrošću, dostojanstvenošću i drugim moralnim osobinama, a takvi su i u islamu, ako povjeruju i budu bogobojazni, jer je islam došao da upotpuni plemenite osobine. Čovjek prihvata islam zajedno sa prethodnim dobrom koje je činio. Kada se počast bogobojaznosti pridoda počasti porijekla, to postaje dodatno dobro i blagodat.

Iz hadisa se shvata:

- Hadis pojašnjava podjelu ljudi, te počast i plemenitost njihovog porijekla. Neke vrste porijekla su plemenite, a neke nisu.

- Počast porijekla uzima se u obzir ukoliko mu se pridodaju bogobojaznost i strah od Allaha, a u suprotnom ne.

- Čovjek biva počašćen i oplemenjen bogobojaznošću, jer onaj koji je bogobojazan ima mnogo dobro na dunjaluku i velike stepene na ahiretu.

- Čovjeku biva iskazana počast zbog plemenitosti njegovih roditelja i porodice ukoliko su bili bogobojazni i ukoliko je on ostao ustrajan na njihovom putu.

- Pojašnjenje vrijednosti Allahovog vjerovjesnika Jusufa, alejhis-selam, koji je objedinio lijepe moralne osobine sa počasti vjerovjesništva i počasti porijekla. Njemu je pridodata i počast znanja, jer je tumačio snove, što mu je omogućavalo da razborito upravlja.

- Pojašnjenje vrijednosti znanja, te da je ono vrednije od porijekla, ugleda, pozicije i imetka.

70. Od Ebu Seida el-Hudrija, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zaista je ovaj svijet sladak i privlačan, i Allah vas je postavio namjesnicima na njemu samo da bi vidio kako ćete postupati. Zato, čuvajte se dunjaluka i čuvajte se žena, jer je prvo iskušenje među Izraelćanima bilo zbog žene." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2742).

Iz hadisa se shvata:

- Potrebno je biti skroman na dunjaluku i ne povoditi se za njegovom prolaznošću, ili se vezati za ovodunjalučke fikcije. Dunjaluk se prikazuje robovima u svome zelenilu, ukrasima i slatkoći. Ko se za njega veže, on će ga uništiti. Međutim, čovjek ne smije zaboraviti na svoj udio u njemu.

- Allah je ljude učinio namjesnicima tako što jedni druge smjenjuju u ovodunjalučkom životu da vidi kako će postupati, jer je ovaj dunjaluk mjesto iskušenja, a ne mjesto vječnosti, dunjaluk je samo prijelazni period ka onome što je trajno, pa zato uzmite dovoljno opskrbe u ovome prijelazu do vašeg konačnog staništa.

- Upozorenje na iskušenje sa ženama, tako što će se izbjegavati činjenje povoda koji bude skrivene strasti, kao što je miješanje sa ženama, gledanje u mjesta koja izazivaju strast, ukoliko su strankinje; te da naslađivanje ženama, ukoliko su dozvoljene muškarcu, ne odvodi od izvršenja obavezih propisa.

- Uzimanje pouka i poruka od prethodnih naroda. Ono što se desilo Benu Israilu desit će se i drugima ukoliko budu činili iste povode.

71. Od Ibn Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: "Allahu, ja Te molim da mi podariš pravu uputu, istinsku bogobojaznost, pravu čednost i neovisnost od Tvojih robova." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Muslim (2721).

Iz hadisa se shvata:

- Poniznost pred Allahom i utjecanje Njemu u svim okolnostima.

- Potreba duše za lijepim ponašanjem kako bi istrajala u Allahovoj naredbi i bojala se Njegove kazne i nadala se Njegovoj milosti.

- Čovjek se ne smije osloniti na svoje djelo, jer Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, molio je Allaha za ove osobine, a on je bio najznaniji čovjek.

72. Od Ebu Tarifa Adijja b. Hatima et-Taija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Ko se zakune da će nešto uraditi, a zatim uvidi da može učiniti nešto što je bogobojaznije od toga, neka uradi ono što je bogobojaznije.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Muslim (1651).

Manje poznate riječi:

"*Ono što je bogobojaznije*" – tj. ono čime je Allah zadovoljniji i što je udaljenije od nepokornosti Njemu.

Iz hadisa se shvata:

- Dozvoljenost zaklinjanja Allahom.
- Ko se zakune Alahom, obaveza mu je da izvrši svoju zakletvu i da je ne krši.
- Ukoliko izrečena zakletva sprečava da se počini pokornost ili se njome izostavlja mnogo dobro, ili odvodi u nepokornost, čovjek je dužan da se iskupi za svoju zakletvu i da učini ono što mu je Allah naredio, te da izbjegava nepokornost Njemu.
- Ko bude imao čvrstu namjeru da učini nepokornost, ne smije sebi dozvoliti i da je učini.
- Obaveza bogobojaznosti u poteškoći i olakšici, ugodnostima i neugodnostima.

73. Od Ebu Umame Sudejja b. Adžlana el-Bahilija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Čuo sam da Allahov Poslanik za vrijeme hutbe na Oprosnom hadždžu, rekao: 'Bojte se Allaha, klanjajte pet propisanih namaza, postite propisani mjesec, dajite zekat na svoj imetak, pokoravajte se vašim zapovjednicima – ući ćete u Džennet vašeg Gospodara.'' (Prenosi Et-Tirmizi na kraju knjige o namazu i kaže da je hasen-sahih)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je vjerodostojan, a navode ga Et-Tirmizi (616); Ahmed (5/251); El-Hakim (1/389) koji ga je ovjedostojio prema uvjetima Muslima, s čime se slaže i Ez-Zehebi. Kažem: Ovaj hadis ima status onako kako su i rekla ova dvojica.

Manje poznate riječi:

"Oprosni hadždž" – posljednji hadždž koji je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio, a nazvan je oprosnim jer se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na njemu oprostio od svojih sljedbenika.

Iz hadisa se shvata:

- Obaveza stalnog prakticiranja temeljnih principa islama: obavljanja namaza, davanja zekata, posta, hadždža, takvaluka, a to predstavlja put ka Džennetu i uvjet za ulazak u njega. Ispravnost na dunjaluku je povod za spas na ahiretu.

- Obaveza pokoravanja vladarima i namjesnicima, a uvjet pokoravanja njima jeste da ne naređuju ono u čemu je nepokornost Allahu, azze ve dželle.

Poglavlje sedmo

ČVRSTO UVJERENJE I POUZDANJE

- Kaže Ibn Kajjim el-Dževzijje u knjizi "Medaridžus-salikin" (2/397), pojašnjavajući značenje ubjeđenja (jekin), kaže: "Ubjeđenje u pogledu imana je poput duše u pogledu tijela. Po njemu se razlikuju po vrijednosti oni koji spoznaju Allaha i oko njega se ljudi natječu. Djelatnici islama ulažu trud da bi ga dostigli. Ljudi čine dobra djela da bi ga dostigli i oni svim svojim gestovima na njega ukazuju. Kada se strpljenje spoji sa ubjeđenjem, dobije se produkt predvodništva u vjeri.

Uzvišeni Allah, a Njegovim govorom bivaju upućeni upućeni, kaže: **"I od njih smo načinili vođe koje Našom naredbom upućuju, nakon što su se strpjeli i što su u Naše dokaze bili uvjereni."** (Es-Sedžde, 24)

Uzvišeni Allah odredio je da će se Njegovim dokazima posebno okoristiti oni koji imaju ubjeđenje, pa On kaže, a On je najistinoljubiviji u Svome govoru: **"I na Zemlji su dokazi za one koji nose ubjeđenje."** (Ez-Zarijat, 20)

Uzvišeni Allah počastio je uputom i spasom, između ostalih ljudi, posebno one koji imaju čvsto ubjeđenje, pa kaže: **"Oni koji vjeruju u ono što je tebi objavljeno i što je objavljeno prije tebe i koji su u budući svijet ubijeđeni. Oni su na uputi od svoga Gospodara i oni će postići ono što žele."** (El-Bekare, 4-5)

Ubjeđenje (jekin) je srž djela srca, a ta djela predstavljaju duh i srž djela koja se obavljaju tjelesnim organima. Ubjeđenje je suština istinoljubivosti i ono je odlika ove vjere oko kojeg ona kruži."

Stoga, ubjeđenje je znanje u koje nema sumnje i uvjerenje koje odgovara stvarnosti. Ubjeđenje se sastoji od tri stepena: ilmul-jekin (ubjeđenje na osnovu znanja), hakkul-jekin (istinito ubjeđenje), ajnul-jekin (ubjeđenje na osnovu viđenja okom). Prvo se može usporediti sa okolnošću kada poznaješ ili kada znaš da u dotičnoj dolini ima voda. Drugo – kada ugledaš tu vodu, a treće – kada je se napiješ.

Ibn Redžeb el-Hanbeli u knjizi "Džami'ul-ulumi vel-hikem" (str. 628), pojašnjavajući značenje tevekkula (pouzdanja – oslanjanja), kaže: "To je istinsko srčano pouzdanje u Allaha, azze ve dželle, pri stjecanju koristi i odbijanju štete u svim pitanjima dunjaluka i ahireta. Označava da se stvari Njemu predaju i da se realizira vjerovanje da niko drugi mimo Njega ne daje, niti uskraćuje, niti šteti niti koristi.

Realizacija pouzdanja nije u suprotnosti sa nastojanjem činjenja povoda putem kojih je Allah dao određenje svih stvari i putem kojim se odvija Njegov zakon u pogledu Njegovih robova. Uzvišeni Allah naredio je da se izvršavaju povodi uz naredbu o prisutnosti pouzdanja. Nastojanje da se izvrše povodi tjelesnim organima predstavlja pokornost Njemu, a pouzdanje u Allaha srcem znači vjerovanje u Njega."

Ibn Kajjim el-Dževzijje u knjizi "Medaridžus-salikin" (2/397-398) kaže: "Ubjeđenje je pratilac pouzdanja i zato je pouzdanje protumačeno kao snaga uvjerenja, a ispravno je reći da je pouzdanje plod i rezultat ubjeđenja."

Uzvišeni kaže: **"A kada su vjernici vidjeli stranke, rekli su: 'Ovo je ono što nam je obećao Allah i Njegov Poslanik. Istinu su rekli Allah i Njegov Poslanik.' A to im je samo povećalo još više vjerovanje i predanost."** (El-Ahzab, 22)

Uzvišeni Allah obavještava o poziciji pravih vjernika i iskrenih bogobojaznika u danu stranki kada su se vojske nevjernika idolopoklonika i židova sručile ne bi li u potpunosti iskorijenile muslimane. Oni nisu posumnjali niti bili zbunjeni, već su bili uvjereni da je to upravo ono što su im obećali Allah i Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i da je to samo iskušenje i ispit iza kojeg ubrzo dolazi pobjeda i jasno oslobođenje. Ono o čemu Allah obavijesti je istina, kao i ono što Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, od Njega prenese. Tako nedaće i iskušenja povećavaju vjerovanje vjernika i učvršćuju stope istinoljubivih koji sebe predaju Allahu, podređuju se Njegovoj naredbi i pokoravaju se Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

Uzvišeni kaže: **"Oni kojima su ljudi rekli: 'Ljudi se radi vas okupljaju, pa ih se bojte!', a to im je još više vjerovanje povećalo i rekli su: 'Dovoljan nam je Allah i lijep li je On zaštitnik!' Vratili su se sa blagodati i počasti od Allaha, a zlo ih nije dotaklo, i slijedili su Allahovo zadovoljstvo. Allah je Vlasnik velikog obilja."** (Ali Imran, 173-174)

Idolopoklonici pod vođstvom Ebu Sufjana b. Harba, na dan Uhuda nanijeli su muslimanima gubitke koji su svima poznati, a zatim su krenuli želeći se vratiti kako bi dokrajčili muslimane, ali je Allahov Poslanik ujedinio muslimane i slijedio je idolopoklonike sve dok nije došao do mjesta Hamraul-Esed. Neki ljudi rekoše: "Idolopoklonici su zajedno krenuli ka vama", pa su zastrašili Poslanika i vjernike govoreći o njihovom mnoštvu. Međutim, oni se nisu predali tome, već su se pouzdali u Allaha i tražili pomoć od Njega. Rekli su: "Dovoljan nam je Allah i divan li je On zaštitnik." Potom je Allah ubacio strah u srca nevjernika, a muslimani su se sa sigurnošću i spokojem vratili tako da ih nikakvo zlo nije snašlo od onoga čime su ih ljudi zastrašivali.

Uzvišeni kaže: **"I ti se osloni na Živoga koji ne umire."** (El-Furkan, 58)

Allah je naredio Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da se osloni na Njega i da se pouzdava isključivo u Njega, jer je On Živi, koji ne umire, a ko se osloni na Allaha, On mu je dovoljan. Ko se osloni na druge mimo Allaha, oslanja se na onoga ko umire i nestaje, i zato će nestati i zalutati. Ko se pouzda u nekoga drugoga mimo Allaha, njegova nastojanja su propala.

Uzvišeni kaže: **"I na Allaha neka se oslanjaju vjernici."** (Ibrahim, 11)

Allah obavještava o svojstima vjernika koji se u potpunosti predaju Njemu i koji samo od Njega strahuju.

Uzvišeni Allah kaže: **"A kada doneseš odluku, u Allaha se pouzdaj."** (Ali Imran, 159)

Kada budeš imao čvrstu namjeru da nešto sprovedeš, poslije savjetovanja sa vjernicima u vezi s tim, onda se u tom pogledu osloni na Allaha.

Ajeti o naredbi pouzdanja su mnogobrojni i poznati.

Uzvišeni kaže: **"Ko se osloni na Allaha, On mu je dovoljan."** (Et-Talak, 3)

Uzvišeni Allah obavještava o plodu pouzdanja i da će On biti dovoljan onome ko se osloni na Njega.

Uzvišeni kaže: **"Vjernici su samo oni čija srca osjete strah, a kada im se kazuju Njegovi ajeti, povećaju im vjerovanje i oni se na svoga Gospodara oslanjaju."** (El-Enfal, 2)

Uzvišeni Allah opisuje vjernike govoreći da srca vjernika osjete strah kad se Allah spomene, pa izvršavaju Njegove naredbe i klone se Njegovih zabrana. Kada čuju Njegove ajete, oni im povećaju uvjerenje, pa se zato ni u koga drugog ne pouzdavaju, i ne boje se nikoga drugoga osim Njega.

Ajeti o vrijednosti pouzdanja su mnogobrojni i poznati.

74. Od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Predočeni su mi narodi, pa sam vidio vjerovjesnika i sa njim grupicu sljedbenika, vjerovjesnika i sa njim jednog čovjeka ili dva, i vjerovjesnika s kojim nije bilo nikoga. Tada mi bi predočena brojna skupina, pa pomislih da je to moj ummet. Rečeno mi je: 'Ovo je Musa i njegov narod, ali pogledaj na taj kraj', pa pogledah i vidjeh ogromnu skupinu, pa mi bi rečeno: 'Pogledaj na drugi kraj', pa kada tamo opet velika skupina, i bi mi rečeno: 'Ovo je tvoj ummet, i sa njima sedamdeset hiljada koji će ući u Džennet bez polaganja računa i i bez prethodne kazne.' Zatim je ustao i otišao u svoju kuću, a ljudi počeše razgovarati o onima koji će ući u Džennet bez polaganja računa i prethodne kazne. Jedni rekoše: 'Možda su to oni koji su se družili sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem', a drugi rekoše: 'Možda su to oni koji su rođeni u islamu, pa Allahu nikada nisu pripisali sudruga', a spominjali su i druge. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada pred njih izađe i upita ih: 'Oko čega se to raspravljate?' Obavijestiše ga, a on reče: 'To su oni koji ne uče rukje, niti traže da im se uči rukja, niti su sujevjerni, a na svoga Gospodara se oslanjaju.' Tada ustade Ukaš b. Muhsin i reče: 'Moli Allaha da me učini jednim od njih.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ti si jedan od njih.' Zatim ustade i drugi čovjek i reče: 'Moli Allaha da i mene učini jednim od njih.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: 'Ukaš te je pretekao u tome.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (10/155) – Fethu-Bari; Muslim (220).

Naš šejh El-Albani, Allah mu se smilovao, kaže: "En-Nevevi je trebao kazati: Ovo je Muslimova verzija hadisa, jer kod imama El-Buharija nema riječi 'ne uče rukju', a na mjestu ovih riječi kod njega se nalaze riječi 'ne kauteriziraju'. Ova predaja je vjerodostojna, dok je Muslimov tekst hadisa izniman i po lancu i po tekstu."

Kažem: Prvi koji je upozorio na ovu činjenicu je šejhul-islam Ibn Tejmijje, Allah mu se smilovao, a od njega prenosi njegov učenik Ibn Kajjim el-Dževzijje u svojoj knjizi "Zadul-me'ad" (1/495) gdje kaže: "Njegove riječi u hadisu 'ne uče rukje' su greška prenosioca, jer sam čuo šejhul-islama Ibn Tejmijju kako to govori, a hadis ispravno glasi: 'To su oni koji ne traže da im se uči rukja.'

Kažem (Ibn Kajjim el-Dževzijje): Zato što će ovi ući u Džennet bez polaganja računa, zbog svog potpunog tevhida, pa je odbio pripisati im traženje da se uči rukja. Zato je rekao: '...na svoga Gospodara se oslanjaju', zbog njihovog potpunog pouzdanja u Allaha i predanosti Njemu, povjerenja prema Njemu i zadovoljstva s Njime, te upućivanje svojih potreba samo Njemu. Oni ne mole ljude ni za šta, ni za rukju ni za drugo, niti im dođu sujevjerne sugestije koje ih odvraćaju od onoga što imaju namjeru učiniti, jer sujevjerje umanjuje tevhid i slabi ga."

Hafiz Ibn Hadžer, Allah mu se smilovao, u "Fethul-Bariju" (11/408-409) pokušao je opovrgnuti riječi šejhul-islama Ibn Tejmijje, ali to nije uspio iz dva aspekta:

Prvo: Od drugih je prenio prilikom iznošenja svoga govora da je dodatak od povjerljivog prenosioca prihvatljiv, a Seid b. Mensur je hafiz hadisa kojeg su prihvatili El-Buhari i Muslim. Muslim se oslonio na ovu njegovu predaju, a proglasiti da je prenosilac pogriješio, uz mogućnost uzimanja dodatka ispravnim, nije validno.

Kažem: Ovo nije dodatak od povjerljivog prenosioca, već suprotstavljanje povjerljivog prenosioca drugim povjerljivim prenosiocima, što se uzima kao šuzuz – iznimnost.

Drugo: Njegove riječi: "Značenje koje ga je potaklo da pripiše prenosiocu grešku također je prisutno i kod onoga koji traži da se uči rukja, jer je to pojasnio činjenicom da je potpunog tevekkula u Allaha onaj koji ne traži od drugoga da mu uči rukju. Tako će se njemu i drugima reći da ne treba da mu se uči rukja zbog potpunog tevekkula.

Kažem: Između ove dvije okolnosti postoji razlika, jer onaj koji uči rukju je na stepenu činjenja dobročinstva, a onaj koji traži da mu se uči rukja je na stepenu traženja od drugoga."

Manje poznate riječi:

"Vjerovjesnik" – pod vjerovjesnikom se misli na onoga kome je objavljen vjerozakon i naređeno mu je da ga dostavi, a to je u ovom slučaju poslanik.

"Predočena mi je brojna skupina"– tj. predočeni su mu mnogi ljudi.

Iz hadisa se shvata:

- Vrijednost Vjerovjesnikovog stepena, jer su mu predočeni narodi i vidio ih je.

- Pojašnjenje Allahove blagodati date Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, tako što će njegov ummet biti najbrojniji.

- Istina se ne prepoznaje po mnoštvu, niti po broju podignutih ruku, jer će doći vjerovjesnik na Sudnjem danu a sa njim će biti dva čovjeka, drugi će imati jednog čovjeka, a treći će doći sam. Iz ovoga se očituje da se iskrenost i istinoljubivost pozivača ne prepoznaje po mnoštvu njegovih sljedbenika i pristalica.

- Allahova počast prema ovom ummetu, kojem je On izrazio Svoju milost tako što će sedamdeset hiljada ljudi ući u Džennet bez polaganja računa.

- Pojašnjenje vrijednosti i prednosti ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

- Vrijednost onih koji se rode u islamu i nisu se zaprljali paganskim djelima.

- Dozvoljenost ulaganja truda po određenom pitanju, oko kojeg nema jasnog teksta, da bi se došlo do istine i po njoj postupalo.

- Jedan od načina podučavanja je da se potakne određeno pitanje, pa da učenici o njemu diskutiraju, a zatim da se upute na ispravan zaključak.

- Dozvoljeno je da učenjak pita svoje prijatelje i učenike o onome o čemu pričaju kako bi im to bilo od koristi i kako bi otklonio razilaženje među njima, iako oni o tome pred njim nisu govorili.

- Vrijednost oslanjanja na Allaha i pouzdanja u Njega pri otklanjanju štete ili postizanju koristi, te vrijednost nagrada koje je Allah pripremio za one koji se na Njega oslanjaju.

- Postoje dozvoljene vrste rukje (šerijatskog liječenja), a to su one pri kojima se uče potvrđene i zabilježene dove od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, te pri kojima se uči Kur'ani-kerim. A ima i neutemeljenih rukji, kao što su postupci iz paganstva, zablude i magija koji su u suprotnosti sa ispravnim imanom i potpunim tevekkulom.

- Zabrana pesimizma i sujevjerja.

- Iskorištavanje povoljnih prilika koje se ukažu da se uberu plodovi dobra, kao što je učinio Ukaš, radijallahu anhu, kada je zatražio od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da zamoli Allaha da bude od tih sedamdeset hiljada.

- Vrijednost Ukaša b. Muhsina koji je jedan od stanovnika Dženneta. Ovime se potvrđuje da nisu samo deseterica onih kojima je posvjedočen ulazak u Džennet, nego čak i više. O deseterici se posebno govori samo zato što su navedeni u jednom hadisu.

75. Od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, također se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: "Allahu, Tebi se pokoravam i u Tebe vjerujem, na Tebe se oslanjam i Tebi se smjerno obraćam, i samo se u ime Tvoje borim. Allahu, utječem se Tvome dostojanstvu, nema drugog boga osim Tebe, da me sačuvaš od zablude; Ti si Živi, Besmrtni, a svi džinni i ljudi su smrtnici." (Muttefekun alejhi) Ovo je Muslimova verzija hadisa, a El-Buhari ga je sažeo.

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (13/368-369) Fethul-Bari; Muslim (2717).

Iz hadisa se shvata:

- Obaveznost oslanjanja jedino na Allaha, jer jedino On ima osobine savršenstva i On je jedini na koga se treba oslanjati.

- Sve što je mimo Allaha propada, pa zato ono što je mimo Njega nije ni dostojno da se na njega oslanja.

- Pohvalnost povođenja i uzimanja Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, za uzora u ovim sveobuhvatnim riječima koje izražavaju istinoljubivost vjerovanja i vrhunac ubjeđenja.

76. Od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Kada je Ibrahim bačen u vatru, rekao je: 'Dovoljan nam je Allah i divan je On zaštitnik', a ove riječi izgovorio je i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kada su mu rekli: 'Ljudi su se radi vas okupili pa ih se bojte', a to im je samo više vjerovanje povećalo i rekli su: 'Dovoljan nam je Allah i divan je On zaštitnik.'" (Prenosi El-Buhari)

U predaji kod imama El-Buharija od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, stoji: "Zadnje riječi Ibrahima, alejhis-selam, kada je bačen u vatru, bile su: 'Dovoljan mi je Allah i divan je On zaštitnik.'"

Dokumentacija hadisa:

Navodi El-Buhari (8/229) Fethul-Bari;

Iz hadisa se shvata:

- Vrijednost oslanjanja na Allaha, azze ve dželle, i nužnost utjecanja Njemu u teškim momentima. U upotpunjavanje toga spadaju riječi: Dovoljan nam je Allah i divan je On zaštitnik.

- Uzimanje vjerovjesnika i ljudi privrženih Allahu za uzor u dovama i oslanjanju na Allaha, jer su oni ljudi koji su najviše iskušani.

- Oslanjanje na Allaha je put svih vjerovjesnika. To sam jasno predočio u svojoj knjizi "Ed-Da'vetu ved-du'atu bejne tahkiki ettevekkuli ve-sti'adžali en-netaidži" (Da'va i daije između realizacije tevekkula i ubrzavanja rezultata).

- Neprijatelji poslanika pokušavaju ih uznemiravati, kao i njihove sljedbenike.

- Borba između istine i neistine i njihovih sljedbenika je iskonska.

77. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U Džennet će ući ljudi čija su srca poput ptičijih srca." (Prenosi Muslim)

Neki su rekli da ovo znači da će se oslanjati i pouzdavati na Allaha, a rečeno je također da će njihova srca biti nježna.

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2840).

Iz hadisa se shvata:

- Pouzdanje u Allaha i prefinjenost srca su jedan od povoda za ulazak u Džennet i zadobijanje njegovih blagodati.

- Navodi se primjer ptica kao primjer potpunog pouzdanja, kao u riječima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Da se vi istinski oslanjate na Allaha, opskrbio bi vas kao što opskrbljuje ptice. One ujutro polijeću praznih, a navečer se vraćaju punih stomaka."

78. Od Džabira, radijallahu anhu, prenosi se da izašao u borbu sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u pravcu Nedžda, pa kada se vratio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio se i on sa njima. Popodnevni odmor zadesio ih je u dolini Kaktusove šume. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaustavi se na tom mjestu, a ljudi se raziđoše tražeći hlada pod kaktusima. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, smjesti se pod hlad drveta semure objesivši na njega svoju sablju. Svi nakratko zaspasmo. Tada nas probudi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i pored njega ugledasmo nekog beduina. "Ovaj zgrabio je moju sablju dok sam spavao. Ja se probudih, a ona u njegovoj ruci, isukana. Tada me upita: 'Ko će te odbraniti od mene?' Rekoh: 'Allah', i to ponovih tri puta. Poslanik ga nije kaznio i beduin je sjeo." (Muttefekun alejhi)

U drugoj predaji stoji: "Džabir je rekao: 'Bili smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u pohodu Zatur-rika. Kada smo došli do jednog krošnjatog stabla, koje je pravilo hlad, ostavili smo ga Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. U međuvremenu je došao jedan idolopoklonik, a sablja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bila je obješena na drvo. Idolopoklonik je zgrabi i reče: 'Bojiš li me se?' Poslanik reče: 'Ne', a čovjek upita: 'Ko će te odbraniti od mene?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Allah.'"

U rivajetu kod Ebu Bekra el-Ismailija u Sahihu stoji: "Rekao je: 'Ko će te odbraniti od mene?' Poslanik reče: 'Allah', pa ispade sablja iz njegove ruke, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uze je i reče: 'Ko će tebe sada odbraniti od mene?' Čovjek odgovori: 'Budi od najboljih koji su držali sablju.' Poslanik ga tada upita: 'Hoćeš li posvjedočiti da nema drugog boga osim Allaha i da sam ja Allahov poslanik?', a on odgovori: 'Ne. Ali ti čvrsto obećavam da se neću protiv tebe boriti, niti ću biti sa ljudima koji se protiv tebe bore', na što ga Poslanik pusti. Mušrik se vrati svome narodu i reče: 'Dolazim vam od najboljeg čovjeka.'"

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (6/96) Fethul-Bari; Muslim (843).

Iz hadisa se shvata:

- Hrabrost Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i čvrstina njegovog srca pred opasnostima, te njegovo pouzdanje u Allaha, iskreno oslanjanje na Njega i lijepo traženje utočišta kod Njega i strpljivost na uznemiravanjima.
- Ljubav Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih ashaba prema borbi na Allahovom putu.
- Dozvoljenost da se vojska prilikom odmora raziđe, kao i prilikom sna ukoliko ne strahuju od neke opasnosti.
- Posljedica pouzdanja u Allaha ogleda se u izbavljenju iz nedaća.
- Allahova zaštita Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.
- Dozvoljenost da se prijatelji obavijeste o onome što se desilo i to se ne smatra pretvaranjem.
- Dozvoljenost odlaganja oružja ukoliko postoji sigurnost za njega.
- Brzi odaziv ashaba, radijallahu anhum, Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.
- Zapovjednik i vođa učestvuje sa svojom vojskom u borbi.
- Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, oprost i plemenito ponašanje. Nije se svetio radi sebe, na sve stvari gledao je dalekosežno, te se lijepo ophodio prema ljudima kako bi ih pridobio za istinu.

79. Od Omera, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Kada biste se vi istinski oslanjali na Allaha, On bi vas opskrbio kao što opskrbljuje ptice. One ujutro polijeću praznih, a navečer se vraćaju punih stomaka.'" (Prenosi Et-Tirmizi i kaže da je hadis hasen)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je vjerodostojan, a navode ga Et-Tirmizi (2344); En-Nesai u "Es-Sunenul-kubra" (8/79); Et-Tuhfe; te Ibn Madže (4164) i drugi, putem Abdullaha b. Hubejre da je čuo Ebu Temima el-Džejšanija kako govori da je čuo Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, da je rekao prethodni hadis.

Kažem: Ovaj lanac prenosilaca je ispravan prema uvjetima Muslima.

Ibn Redžeb el-Hanbeli u "Džami'ul-ulumi vel-hikem" (str. 628) kaže: "Ovaj hadis je temelj u pitanju oslanjanja, jedan od najvećih povoda kojim se traži opskrba.

Iz hadisa se shvata:

- Podsticaj na pravo oslanjanje na Allaha, a potrebno je da ono bude prožeto iskrenošću i ubjeđenjem u svakoj stvari.

- Uzimanje za povode stjecanja opskrbe i nastojanje traženja opskrbe iskrenim oslanjanjem na Allaha, kao što ptice polijeću početkom dana, a nisu neaktivne.

- Istinsko oslanjanje je izvor lijepe opskrbe, koje zahtijeva i praktično djelovanje u njenom stjecanju.

- Opskrba se ne dobija snagom, već činjenjem povoda i oslanjanjem na Allaha. U suprotnom, male ptice ne bi imale opskrbu pored orlova.

80. Sedmi: Od Ebu Umare el-Beraa b. Aziba, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "O ti i ti! Kada legneš u svoju postelju reci: 'Allahu, svoju dušu Tebi predajem, svoje lice Tebi okrećem, prepuštam Tebi sve probleme svoje, na Tebe se oslanjam strahujući od Tvoje kazne i nadajući se Tvojoj milosti. Nema sigurnog utočišta niti spasa od Tebe osim kod Tebe. Vjerujem u Knjigu koju si objavio i vjerovjesnika kojeg si poslao.' Ako to proučiš te noći i umreš, umro si u fitri (prirodnoj urođenosti), a ako osvaneš, dobio si dobro." (Muttefekun alejhi)

U drugoj verziji, koja se navodi u oba Sahiha, od El-Beraa se navodi da je rekao: "Rekao mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Kada budeš pošao na spavanje, uzmi abdest kao što ga uzimaš za namaz, a zatim lezi na desni bok i to reci...'", pa je spomenuo isto. Zatim je rekao: "Neka ti ovo budu zadnje riječi pred spavanje."

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (11/113-115) Fethul-Bari; Muslim (2710 i 57).

Druga predaja nalazi se kod El-Buharija (11/109) Fethul-Bari; i Muslima (2710).

Manje poznate riječi:

"*...svoju dušu Tebi predajem*" – tj. činim je Tebi podređenom i pokornoj Tvojoj presudi, zadovoljan Tvojim određenjem i presudom.

"*...svoje lice Tebi okrećem*" – tj. okrećem se Tebi zadovoljan.

"*...sve svoje stvari Tebi prepuštam*" – na Tebe se oslanjam u svim svojim pitanjima.

"...svoja leđa pod Tvoje okrilje stavljam" – stavljam se u Tvoju zaštitu i predajem sebe Tvome čuvanju.

"...iz želje i straha od Tebe" – želeći Tvoju nagradu i bojeći se Tvoje kazne.

"...nema utočišta niti spasa od Tebe osim kod Tebe", tj. nema spasa niti izbavljenja osim kod Tebe

"Fitra" – ispravna vjera i potpuno vjerovanje.

"Neka ti ove riječi budu zadnje što izgovaraš" – tj. zadnja dova prije nego što čovjek zaspi.

Iz hadisa se shvata:

- Pohvalnost podučavanja ljudi lijepim i korisnim riječima i podsticaj da ih izgovaraju.

- Islam je posvetio pažnju svim segmentima čovjekovog života: tokom njihove budnosti, sna, života i smrti.

- Islam je vjera ispravne fitre i to potvrđuju zdravi razumi.

- Pohvalnost lijeganja na desni bok.

- Pohvalnost da ove riječi budu zadnje što će čovjek izgovoriti prije nego što zaspi.

- Vjernici traže utočišta kod Allaha u svim okolnostima.

- Stalno obnavljanje ugovora sa Allahom, azze ve dželle, i to svake noći, te potvrda islama i imana riječima i djelima, jer su sva stanja i ljudske okolnosti poznate Allahu, azze ve dželle.

- Podsticaj na uzimanje abdesta prije lijeganja u postelju kako bi osoba zaspala u potpunoj čistoći.

81. Od Ebu Bekra es-Siddika, radijallahu anhu, Abdullaha b. Osmana b. Amira b. Omera b. Ka'ba b. Sa'da b. Tejma b. Murrea b. Ka'ba b. Luejja b. Galiba el-Kurešija et-Tejmijja, radijallahu anhu, a on i njegov otac i majka su ashabi, radijallahu anhum, prenosi se da je rekao: "Bio sam u pećini sa Poslanikom, pa kako podigoh glavu, ugledah stopala mušrika (koji su krenuli u potjeru za nama). Rekoh Poslaniku: 'Allahov Poslaniče, kada bi neko od njih spustio pogled, vidio bi nas.' Na to mi Poslanik reče: 'Ebu Bekre, šta misliš o dvojici s kojima je Allah treći.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi El-Buhari (8/25) Fethul-Bari; Muslim (2381).

Iz hadisa se shvata:

- Ebu Bekrova odlika druženja sa Allahovim Poslankom, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom hidžre iz Mekke u Medinu.

- Ogromna brižnost Ebu Bekra, radijallahu anhu, i velika ljubav prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, te strah da neprijatelji na naštete njemu i njegovom poslanstvu.

- Obaveza pouzdanja u Allaha, azze ve dželle, i smirenosti u Njegovom okrilju i pažnji nakon što se uloži trud i preventivno djeluje.

- Allah je ukazao veliku pažnju Svojim vjerovjesnicima i štićenicima, i zaštitio ih pružanjem Svoje pomoći. Uzvišeni kaže: "**Mi ćemo pomoći Naše poslanike i one koji vjeruju u ovosvjetskom životu, a i na Dan kada dođu svjedoci.**" (Gafir, 51)

- Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, hrabrost i njegovo umirivanja srca i duša.

- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je potpuno ubijeđen da ga Allah neće ostaviti i da ga neće predati njegovim neprijateljima. Bilo je neophodno da se nastavi hidžra da bi se upotpunila Allahova riječ, pravedno i istinito.

- Koga Allah pomogne, niko ga neće poraziti.

- Ko želi da poveća odlučnost svoga brata, neka njegovo srce veže za Allahovu pažnju prema njemu.

- Dozvoljenost skrivanja od nevjernika i tiranina ukoliko se onaj koji poziva Allahu boji za sebe ili da će biti iskušan u vjeri.

- Obaveza činjenja hidžre iz podneblja nevjerstva u podneblje islama.

- Dozvoljenost činjenja hidžre u tajnosti ili javnosti.

- Obaveza je vođi da sebe ne izlaže mogućnosti da bude ubijen, bez ikakvog rezultata, pa je zato dužan da se čuva kako bi dostavio Allahovu poslanicu ljudima.

82. Od majke vjernika Ummu Seleme, a ime joj je Hind bint Ebi Umejje Huzejfe el-Mahzumijje, radijallahu anha, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom izlaska iz svoje kuće govorio: "U ime Allaha, na Allaha se oslanjam. Allahu, ja Ti se utječem od svoje zablude, i da me neko drugi u zabludu ne odvede, da ne zgriješim i da me drugi na grijeh ne navede, da kome nepravdu ne učinim ili da ko meni nepravdu ne učini, da iz neznanja pogriješim ili da me neko drugi zbog svog neznanja u grijeh ne odvede." Predaja je ispravna, a prenose je Ebu Davud i Et-Tirmizi i drugi sa ispravnim lancem prenosilaca. Et-Tirmizi kaže da je ovaj hadis hasen-sahih, a verzija ovog hadisa je Ebu Davudova.

Dokumentacija hadisa:

Hadis je vjerodostojan, a navode ga Ebu Davud (5094); Et-Tirmizi (3487); Ibn Madže (3884) i En-Nesai u knjizi "Amelul-jevmi vel-lejleti" (86).

Kažem: Hadis je vjerodostojan, kao što je rekao autor, Allah mu se smilovao.

Iz hadisa se shvata:

- Čovjek počinje svoj život van kuće spominjući Allaha, oslanjajući se na Njega i prepuštajući Mu sve svoje stvari i pitanja.

- Vjernik je dužan da se stalno utječe Allahu od zablude, neznanja, nepravde i skretanja sa ispravnog puta.

- Izvorište odvođenja u zabludu dolazi ili iz nagovora duše i njene sklonosti ka dunjaluku, ili putem spletki šejtana i sumnji onih koji nevjeru nose.

- Pohvalnost ustrajnosti u ovome zikru prilikom izlaska iz kuće kako bi čovjek bio u Allahovoj zaštiti, jer koga Allaha sačuva, bit će i sačuvan.

83. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Ko pri izlasku iz svoje kuće rekne: 'U ime Allaha, na Allaha se oslanjam, nema nikakve moći niti snage, osim sa Allahom', njemu se kaže: 'Upućen si, zaštićen si, sačuvan si', i od njega se šejtan udalji." Prenose ga Ebu Davud, Et-Tirmizi, En-Nesai i dr. Et-Tirmizi kaže da je ovaj hadis hasen, Ebu Davud dodaje: "Pa kaže", tj. šejtan, "drugome šejtanu: 'Šta ti možeš čovjeku koji je upućen, zaštićen i sačuvan?"'

Dokumentacija hadisa:

Hadis je vjerodostojan, a prenose ga Ebu Davud (5905); Et-Tirmizi (3486); En-Nesai u "Amelul-jevmi vel-lejleti" (89); Ibn Hibban (2375) – Mevarid, te Ibn Es-Sunni u "Amelul-jevmi vel-lejleti" (78) putem Ibn Džurejdža, a on od Ishaka b. Abdullaha b. Ebi Talhe.

Kažem: Ovaj lanac prenosilaca je ispravan, a prenosioci su povjerljivi, osim što je Ibn Džurejdž mudellis – obmanjivač, a prenosio je i hadise sa "an an". Međutim, ovdje je otvoreno rekao da mu je prethodni prenosilac pričao, kao što kaže Ed-Darekutni, prema onome što je prenio hafiz Ibn Hadžer od njega u "Netaidžul-efkar" (1/164). Ovoj predaji svjedoči i druga predaja jakog lanca, ali je mursel. Navodi je Hafiz u "Netaidžul-efkar" (1/164-165).

Iz hadisa se shvata:

- Vrijednost oslanjanja na Allaha, azze ve dželle, traženje utočišta kod Njega, jer je to dobro čuvana tvrđava koja štiti muslimana od šejtanovih zamki.

- Nema pokreta, nema snage, u svim čovjekovim stvarima, osim uz pomoć Allaha.

- Allahova pažnja i čuvanje vjernika od šejtana.

- Nemoć šejtana da zavedu onoga koga je Allah uputio, omilio mu vjerovanje i ukrasio ga u njegovom srcu.

- Saradnja šejtana radi odvođenja Allahovih robova u zabludu.

- Pohvalnost izgovaranja ovih riječi prilikom izlaska iz kuće kako bi čovjek zadobio dobro na koje ove riječi upućuju.

84. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "U doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, živjela su dva brata. Jedan bi dolazio kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a drugi bi privređivao. Ovaj što privređuje žalio se Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, na svoga brata, pa mu je Poslanik rekao: 'Možda ti zbog njega stiže opskrba.'" Prenosi Et-Tirmizi sa ispravnim lancem prema uvjetima Muslima.

Dokumentacija hadisa:

Sahih – vjerodostojan, prenosi ga Et-Tirmizi (2345);

Kažem: Hadis je onakav kako ga je ocijenio pisac, Allah mu se smilovao.

Manje poznati pojmovi:

"...dolazio bi Vjerovjesniku", tj. družio bi se sa njim kako bi od njega učio o propisima vjere.

Iz hadisa se shvata:

- Ko se posveti stjecanju znanja i proučavanju propisa vjere kako bi sačuvao Allahov zakon, Allah mu odredi onoga ko će se brinuti o njegovim potrebama.

- Podsticaj na pomaganje učenjaka i učenika. Čovjek biva opskrbljen povodom onih koji ga izdržavaju.

- Dozvoljenost iznošenja pritužbe odgovornima.

- Respekt prema pitanjima vjere veći je nego respekt prema dunjaluku.

- Potrebno je da tragalac za znanjem stječe svoju opskrbu vlastitim radom i da ne bude na teretu ljudima, jer je gornja ruka bolja od donje.

Poglavlje osmo

USTRAJNOST NA PRAVOM PUTU

Ibn Redžeb el-Hanbeli u knjizi "Džami'ul-ulumi vel-hikem" (str. 311) kaže: "Ustrajnost znači ići Pravim putem, putem ispravne vjere, bez skretanja udesno ili ulijevo, i istovremeno izvršavajući sve naredbe i kloneći se svih zabrana." U riječima Uzvišenog: **"Idite Pravim putem ka Njemu i tražite od Njega oprosta"** (Fussilet, 6), naznačeno je da čovjek koji ustrajno hodi Pravim putem ponekad može i posrnuti, ali kada mu se to dogodi obavezan je pokajati se i zatražiti oprosta, čime će učvrstiti svoje korake na Pravom putu i od sebe otkloniti nemarnost.

Allah, azze ve dželle, kaže: **"Ti ustraj na Pravom putu kako ti je naređeno."** (Hud, 112)

Uzvišeni Allah naređuje Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da bude postojan i ustrajan na Pravom putu, kao što mu je to Allah naredio i pojasnio.

Uzvišeni kaže: **"Oni koji kažu: 'Naš Gospodar je Allah', a zatim ustraju na Pravom putu, njima se spuštaju meleki: 'I nemojte se bojati i žalostiti, i obradujte se Džennetom koji vam je obećan. Mi smo vaši zaštitnici u ovosvjetskom životu i na budućem svijetu, a na njemu ćete imati ono što vaše duše budu poželjele. Imat ćete ono što budete tražili – gošćenje od Onoga koji oprašta i koji je milostiv.'"** (Fussilet, 30-32)

Uzvišeni Allah obavještava Svoje robove koji Mu iskreno ispovijedaju istinsku vjeru i koji hode putem Njegovog časnog Poslanika, a nisu se lukavo izmicali poput lisice, da im meleki donose radosnu vijest da se neće bojati poslije smrti i da ne tuguju za onim što su ostavili na dunjaluku tj. djecu, porodicu i imetak. Donose im radosnu vijest o nestanku zla i dobijanju dobra. Mi smo bili vaši čuvari Allahovom dozvolom u ovosvjetskom životu i mi smo sa vama sve dok ne uđete u Džennet u kojem ćete imati sve što vaše duše požele i u čemu oči budu osjećale nasladu i ono što nikada čovjekovom srcu nije naumpalo. Ova počast je ugošćavanje i davanje od Onoga koji oprašta vaše grijehe, jer je oprostio, pokrio i smilovao se, i Njemu pripada zahvala i na ovom i na budućem svijetu.

Uzvišeni kaže: **"Oni koji kažu: 'Naš Gospodar je Allah', a zatim na ispravnom putu ustraju, za njih neće biti straha niti će se žalostiti. To su stanovnici Dženneta u kojem će vječno biti kao nagrada za ono što su činili."** (El-Ahkaf, 13-14)

Ovi ajeti su poput prethodnih.

85. Od Ebu Amra, a neki su rekli Ebu Amra Sufjana b. Abdullaha, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, reci mi nešto o islamu, o čemu nikoga poslije tebe neću morati pitati.' Rekao je: 'Reci: Vjerujem u Allaha, a zatim ustraj na Pravom putu.'" (Prenosi ga Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Muslim (38), a ovo je jedan od temeljnih hadisa o vjeri.

Iz hadisa se shvata:

- Pohvalnost pitanja za stvar kojom se objedinjuju odlike dobra.
- Onaj koji ne poznaje određenu stvar, potrebno je da pita one koji su učeni.
- Vjerovanje označava riječi i djela.
- Ustrajnost je veliki stepen koji ukazuje na potpunost imana i visoku ambiciju.

86. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Budite umjereni i ustrajni na Pravom putu, i znajte da nikoga od vas neće spasiti njegova djela.' Prisutni upitaše: 'Zar ni tebe, Allahov Poslaniče?' Poslanik reče: 'Ni mene, osim ako me Allah ne obaspe Svojom milošću.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Muslim (2816 i 76).

Iz hadisa se shvata:

- Allahova blagodat i milost prema Njegovim robovima veća je od njihovih djela.
- Uputa na način ostvarivanja dobra, i to ustrajnošću na Allahovom putu bez pretjerivanja ili nemara.
- Ne treba rob biti obmanjen svojim djelima, pa da živi u nadama bez straha i tako svojom samozadivljenošću odvede samog sebe na obronke propasti.
- Ljude u Džennet neće uvesti njihova djela, već će oni Džennet naslijediti, a njihovi stepeni će biti shodno njihovim djelima.

Poglavlje deveto

RAZMIŠLJANJE O ALLAHOVOM STVARANJU, NESTANKU DUNJALUKA, STRAHOTAMA AHIRETA I OSTALIM STANJIMA DUNJALUKA I AHIRETA; NEMAR DUŠE I NJENO PROFILIRANJE, TE PODSTICANJE NA USTRAJNOST

Učenjak Ibn Kajjim el-Dževzijje u knjizi "Miftahu daris-se'adeti" (Ključ za Kuću sreće) kaže: "Razmišljanje o Allahovim stvorenjima vodi ka spoznaji Allahove veličine i uzvišenosti, te da će ovaj svijet jednoga dana nestati, a sve što je na njemu vratit će se svome Gospodaru kako bi Allah dao najpravedniju nagradu ili kaznu. Onaj kome ovo bude glavni interes, svojoj duši je spriječio hrljenje za strastima, ukrotio ju je i očistio."

Učenjak Ibn Kajim el-Dževzijje podrobno je govorio o razmišljanju o Allahovim stvorenjima, Njegovom izvanrednom stvaranju i vezi svega toga sa ustrajnošću na Allahovom putu u svojoj prefinjenoj knjizi "Miftahu daris-se'adeti ve menšuru vilajeti ehlil-ilmi vel-irade".

Izvukao sam korisne sažetke iz ove knjige i pojasnio manje jasne stvari, te napravio poredak njegovih fascinantnih činjenica u lijepom sažetku koji sam nazvao "Tenkihul-ifadeti el-munteka min miftahi daris-se'adeti".

Također i knjigu "El-Azame" Ebu eš-Šejhaha el-Asfahanija u kojoj ima mnogo korisnih stvari koje govori o ovoj tematici. Uzvišeni Allah kaže: **"Ja vas samo opominjem jednom stvari: Da ustanete radi Allaha po dvojica, po jedan, a zatim razmislite."** (Sebe', 46)

Uzvišeni Allah kaže Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Reci onima koji ne vjeruju u tvoje poslanstvo i koji negiraju tvoje vjerovjesništvo, tvrdeći da si ti lud, stojite pred Allahom iskreno, bez strasti ili pristrasnosti, pa ćete jedni druge upitati: 'Da li ste uvidjeli da kod vašeg prijatelja ima ludila, ili ste kod njega kušali laž?' A zatim da svaki čovjek promisli o svom mišljenju i odnosu spram Muhammeda, a zatim i da druge pita o onome što mu je problematično. Tada će se istina koju skrivate pojaviti poput sunca u vedrome danu, koja će reći da je Muhammed poslanik Gospodara svjetova, koji je došao da vas opominje i upozorava na Allahovu kaznu i bolnu patnju od Njega ukoliko mu se ne odazovete."

Uzvišeni Allah kaže: **"U stvaranju nebesa i Zemlje, smjeni dana i noći, dokazi su za one koji pameti imaju – za one koji spominju Allaha stojeći, sjedeći i na svojim bokovima i razmišljaju o stvaranju nebesa i Zemlje. Gospodaru naš, Ti ovo nisi stvorio uzaludno. Neka Ti je slava."** (Ali Imran, 190-191)

Nebesa sa svojom uzvišenošću i prostranstvom, Zemlja sa svim dolinama, bujnošću i širinom, sa svim velikim vidljivim dokazima u vidu putujućih zvijezda, nepokretnih mora, brda, drveća, rastinja, usjeva, plodova, životinja, nalazišta i koristi različitih boja, ukusa, mirisa i specifičnosti, a također smjena dana i noći, te povećavanje i smanjivanje njihove dužine – u svemu tome su jasni dokazi i očiti argumenti za one koji su obdareni razumom, koji shvataju stvari u njihovoj suštini i prema njihovoj jasnoći. Zato oni spominju Allaha u svim stanjima i ubijeđeni su da su sve ove nenadmašive mudrosti i date blagodati dokaz veličine, moći i mudrosti Tvorca, te Njegovog odabira i milosti, Koji nije stvorio ništa uzaludno ili iz poigravanja i neće ga samog sebi prepustiti, već će pravedno kazniti one koji su loše postupali, a dobrim će nagraditi one koji su činili dobro.

Zatim, svoga Stvoritelja smatraju čistim od svake manjkavosti i Njemu se obraćaju da ih Svojom snagom i moći sačuva od patnje u Vatri, a nema pokreta, nema snage osim sa Allahovom pomoći.

Uzvišeni Allah kaže: "**Zašto ne pogledaju u devu kako je stvorena, i u nebo kako je podignuto, i u brda kako su postavljena, i u zemlju kako je poravnata? Zato opominji, ti si samo opominjač.**" (El-Gašije, 17-21)

Uzvišeni Allah skreće pažnju Svojim robovima na gledanje u Njegova stvorenja koja ukazuju na Njegovu moć i veličinu, kao što je deva. Ona je čudno stvorenje, a čudna je i njena konstrukcija. Krajnje je okrutna, ali i pored toga sasvim je prilagodljiva za nošenje teškog tereta. Podređuje se čak i slabom vođi, njeno meso se jede, njene kosti koriste, a mlijeko pije.

Kako je ovo nebo podignuto na ovako veličanstven i čudan način! Ova brda su učinjena čvrstim kako se zemlja sa svojim stanovnicima ne bi tresla. Na njoj su postavljene različite koristi i nalazišta. Kako je ova zemlja učinjena prostranom i prilagodljivom.

Pustinjak je skrenuo pažnju na argumentaciju moći Stvoritelja svega toga i da je On veliki Gospodar, Tvorac, Vladar, Upravljač i da je On istinski Bog mimo kojeg niko drugi ne zaslužuje robovanje. Zato kada je jedan beduin upitan o postojanju Allaha, rekao je: "Balega ukazuje na devu, koraci ukazuju na putovanje, a kako tek mrkla noć, zemlja sa prolazima, svijetli mjesec ukazuju na Onoga koji je o svemu obaviješten i koji sve vidi.

Uzvišeni kaže: "**Zar ne putuju po zemlji i ne gledaju?**" (El-Qital, 10)[1]

Kao da Uzvišeni Allah kaže: "Zar idolopoklonici, koji niječu Muhammeda, nisu putovali po Zemlji i gledali tragove koji su ostali iza naroda koji su nestali i koji su nijekali poslanike – kako ih je kaznio zbog njihovog nijekanja i nevjerstva,

---

1 Jedan od naziva sure Muhammed je i El-Qital (Borba).

i kako je između njih samo vjernike spasio? Ovo je Allahov zakon, a u Allahovom zakonu nećeš naći nikakve promjene."

Ajeti koji govore o ovom poglavlju su mnogobrojni.

Od hadisa koji govore o ovoj tematici je i prethodno navedeni hadis: "Pametan je onaj koji obračuna sebe."

Dokumentacija hadisa:

Hadis je dokumentovan prethodno i pojašnjena je njegova slabost u poglavlju koje govori o čovjekovoj svjesnosti Allahovog nadzora.

Poglavlje deseto

NATJECANJE U DOBRIM DJELIMA, BEZ OKLIJEVANJA

Uzvišeni Allah kaže: "**Takmičite se u dobru.**" (El-Bekare, 168)

Allah naređuje Svojim robovima da požure s činjenjem dobrih djela i da jedni drugima budu konkurenti u njihovom činjenju.

Uzvišeni Allah kaže: "**Požurite ka oprostu od svoga Gospodara i Džennetu čija je širina poput nebesa i Zemlje, a pripremljen je za bogobojazne.**" (Ali Imran, 133)

Allah podstiče Svoje robove da požure i natječu se u činjenju dobrih djela i da žurno nastoje, nadmećući se, učiniti djela kojima će se približti Njemu, što će ih uvesti u Džennete čija je širina popur širine nebesa i Zemlje, a kakva li je tek njihova dužina.

Ako se kaže: Ako je širina Dženneta poput širine nebesa i Zemlje, pa gdje je onda Vatra?, odgovor glasi: Od ispravnih prethodnika navodi se da su oni dali odgovor na to: Kada dođe noć, gdje je dan!

Kaže Ibn Kesir, Allah mu se smilovao:

"Ovo ima dva značenja:

Prvo značenje: kada ne vidimo noć, a dođe dan, noć i nema mjesta i mi ga ne poznajemo. Tako će Vatra (Džehennem) biti tamo gdje Allah bude htio. A ovo mišljenje je najjače.

Drugo značenje: kada dan prekrije, odnosno obuhvati svijet s jedne strane, noć bude na drugoj strani. Isto tako, Džennet je u najvišim Ilijjinima iznad nebesa, a ispod Arša, a širina mu je kao što je Allah rekao, poput širine nebesa i Zemlje. Vatra je na najnižim razinama. Zato nema suprotnosti u tome što je Džennet širok poput nebesa i Zemlje i između postojanja Vatre. A Allah najbolje zna.

87. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Požurite s činjenjem dobrih djela, jer će se pojavljivati smutnje koje će nastupati kao dijelovi mrkle noći. Čovjek će osvanuti kao vjernik, a omrknuti kao nevjernik, omrknuti kao vjernik, a osvanuti kao nevjernik. Prodavat će svoju vjeru za bezvrijedni dunjaluk." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (118).

Naš šejh El-Albani, Allah mu se smilovao, kaže: "Verzija ovog hadisa nije Muslimova, već Et-Tirmizijina koji se navodi u poglavlju 'Fiten' doslovno i za kojeg kaže da je vjerodostojan. Muslimova verzija je slična, a nalazi se u Poglavlju o imanu."

Iz hadisa se shvata:

- Obaveza pridržavanja vjere i nastojanje da se dobra djela urade prije nego što nastanu zapreke za njihovo činjenje.

- Zabluđujuće smutnje će dolaziti jedna za drugom pred kraj ovog svijeta. Kada god prođe jedna smutnja, za njom će doći druga. Neka nas Allah sačuva od njihovih zala.

- Kada se čovjeku ukaže prilika da uradi dobro, mora biti čvrsto odlučan da ga što prije učini, jer se nedostatkom odlučnosti smatra odgađanje činjenja djela, što na kraju i rezultira nečinjenjem tih djela.

- Kada čovjek putem Allahovih ajeta želi zadobiti malu ovodunjalučku korist, njegova vjera i ubjeđenje postaju slabi. Tada počinje prelaziti iz pravca u pravac i mijenjati se, a molimo Allaha da nas sačuva lošeg završetka.

88. Od Ebu Seru'a Ukbea b. El-Harisa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Klanjao sam za Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, ikindija-namaz u Medini. Kada je predao selam, žurno je ustao prolazeći kroz saffove do sobe jedne od svojih supruga. Ljudi su se uplašili zbog njegove žurbe. Kada je izašao, primijetio je da su se oni začudili njegovoj žurbi, pa im je rekao: 'Sjetio sam se da imam nešto zlata u kući, pa nisam želio da budem zaokupiran razmišljanjem o njemu, pa sam požurio da naredim da se podijeli.'" (Prenosi El-Buhari)

U drugoj njegovoj predaji stoji: "Ostavio sam u kući nešto zlata od sadake, pa ne želim da obnoći kod mene."

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (2/337) – Fethul-Bari; i druga predaja je kod njega (3/299) Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

- Dozvoljenost da imam poslije završetka namaza ustane bez učenja zikra, ukoliko se sjeti nečega i to ga zaokupira.

- Zaokupljenost određenim mislima u namazu ne kvari namaz, ali postoji bojazan da će nestati skrušenosti.

- Onome ko je u potrebi dozvoljeno je da prolazi između saffova ljudi.

- Dozvoljenost izražavanja čuđenja kada neko učini kakvo djelo, a inače nije mu običaj da ga čini.

- Ko vidi namrgođenost na licima svojih prijatelja, potrebno je da pojasni razlog toga i da odstrani sumnje.

- Požurivanje u hodu nije u suprotnosti sa dostojanstvom.

- Pohvalnost otklanjanja stvari koje zaokupljaju čovjekovo srce od Allaha Uzvišenog, te pohvalnost blagovremenog požurivanja da se učini dobro.

- Dozvoljenost punomoćstva i zaduživanja drugih da rasporede sadaku, iako postoji mogućnost da se to lično učini.

83. Od Džabira, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Pitao je neki čovjek, na dan Uhuda, Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Šta misliš ako ja poginem, gdje ću?', Poslanik mu reče: 'U Džennet', pa on baci bacio hurme koje je držao u ruci, a zatim stupi u borbu protiv neprijatelja sve dok nije poginu." (Muttefkun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (7/354) Fethul-Bari; Muslim (1899).

Iz hadisa se shvata:

- Takmičarski duh u činjenju dobra i neudovoljavanje strastima.

- Pohvalnost da čovjek pita za ono što ne zna.

- Velika čežnja ashaba, radijallahu anhum, za Džennetom i nastojanje da u njega uđu.

- Skromnost ashaba na dunjaluku i njihovo nastojanje da zadobiju šehadet na Allahovom putu.

- Ko umre kao šehid na Allahovom putu, stanovnik je Dženneta, osim ako ga zadrži njegov dug.

90. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Jedan čovjek došao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao: 'Allahov Poslaniče, za koju sadaku čovjek ima najveću nagradu?' Poslanik odgovori: 'Da udijeliš sadaku kad si zdrav i škrt, bojeći se siromaštva, a nadajući se bogatstvu. A nemoj odgađati (davanje sadake) dok ti duša dođe do grkljana, pa da onda povičeš: 'Dajte tome toliko, tome toliko', kad je to već i postalo njihovo." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (3/285) Fethul-Bari; Muslim (1032, 93).

Iz hadisa se shvata:

- Sadaka koju čovjek udijeli dok je zdrav bolja je od sadake koju udijeli u bolesti, jer tvrdičluk i škrtost nadvladavaju čovjeka u stanju zdravlja, a šejtan ga zastrašuje siromaštvom i uljepšava mu misli o dugom životu i stalnoj potrebi za imetkom. Kada odluči dati sadaku i dadne je, to ukazuje na iskrenost njegovog nijjeta i veličinu njegove ljubavi prema Allahu Uzvišenom, za razliku od onoga ko je izgubio nadu u svoje zdravlje i uvidi da će njegov imetak pripasti drugima – tada je sadaka manjkava.

- Podsticaj na takmičenje u dobru i davanje sadake prije nego što čovjeku dođu naznake smrti.

91. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Uhuda u jednom trenutku izvuče svoj mač iz korica i upita: "Ko će da mu dam ovaj mač?" Svi su ljudi pružili ruke i svaki je govorio: "Ja, ja!" Poslanik reče: "A ko je u stanju da opravda njegovo uzimanje?", pa ljudi odustaše, a Ebu Dudžane, radijallahu anhu, reče: "Ja ću ga prihvatiti pod tim uvjetom", pa ga je uzeo i njime ubijao mušrike." (Prenosi Muslim)

Ebu Dudžane je nadimak Simaka b. Harše.

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2470).

Iz hadisa se shvata:

- Pojašnjenje hrabrosti Ebu Dudžane, radijallahu anhu, njegove požrtvovanosti i istinoljubivosti u džihadu. Ovo ne ukazuje da su ostali ashabi bili kukavice, već su oni ustuknuli i nisu uzeli sablju bojeći se da neće moći ispuniti uvjet i pravo koji su postavljeni. Na početku su pružili svoje ruke da bi je uzeli kako bi se borili svim svojim trudom, ali bez postavljenog uvjeta.

- Podsticaj Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ashabi ulože dodatno požrtvovanje i zadaju udarac neprijatelju.

- Dozvoljenost izlaganja oružja pred vojskom da bi ono bilo poneseno s pravom.

- Mogućnosti ljudi u pogledu borbe su različite.

- Potrebno je da musliman usmjeri svoje oružje radi odsijecanja glava mušrika i razbijanja njihovog jedinstva, dok mu je zabranjeno da ga uperi u svoga brata muslimana.

92. Od Ez-Zubejra b. Adijja prenosi se: "Otišli smo Enesu b. Maliku i požalili mu se na Hadžadžov zulum, a on nam reče: "Strpite se, jer neće vam doći nijedno vrijeme a da ono poslije njega neće biti gore sve dok ne susretnete svoga Gospodara. Ovo sam čuo od vašeg Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem." (Prenosi ga El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (13/19) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

- Dozvoljenost da se imam ili vladar požali učenima.

- Suštinsko vođstvo ljudi krije se kod učenih.

- Namjesništvo Hadždžadža b. Jusufa es-Sekafija bilo je tiransko, a on je sekifski nasilnik.

- Mudrost učenjaka, a njihovo dalekosežno gledanje i poznavanje stanja ljudi dolazi do izražaja u otežavajućim okolnostima.

- Pohvalnost strpljenja u nedaćama i nastojanje da se što prije urade dobra djela.

- Svako novo vrijeme koje dođe bit će teže za ljude nego prethodno.

- Proširenost nereda pred kraj ovog svijeta.

- Nepodizanje pobune protiv vladara i namjesnika ukoliko ne počine otvoreno nevjerstvo, a tada ummet protiv takvih ima dokaz kod Allaha.

- Odbijanje veće štete manjom štetom. Da im je Enes b. Malik dozvolio da ustanu protiv Hadždžadža, nastupio bi veliki nered i smutnja čiji bi ishod znao samo Allah. Međutim, naredio im je da budu strpljivi bojeći se upravo toga. U ovome njegovom postupku također je pojašnjenje za savremene buntovničke (haridžijske) džemate da se suzdrže, jer sve je propisano do određenog vremena. Tako mi Allaha, ova vjera će se upotpuniti i zavladati sve dok ne ovladamo istokom i zapadom ove planete. Međutim, oni požuruju.

93. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Požurite sa dobrim djelima da preteknete sedam stvari. Zar očekujete išta drugo osim siromaštva koje odvodi u zaborav, ili zabluđujućeg bogatstva, ili smrtne bolesti, ili upropaštavajuće starosti, ili iznenadne smrti, ili Dedždžala, a on je najstrašnije što očekujete, ili Sudnji čas koji je najveće iskušenje i gorči je od dunjalučke patnje." (Prenosi Et-Tirmizi i kaže da je hasen)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je veoma slab, navodi ga Et-Tirmizi (2306), a u hadisu je prenosilac Mihriz b. Harun, a on je potpuno slab.

Iz hadisa se shvata:

- Obavijest o Džedždžalu, a njegova pojava je jedan od predznaka Sudnjega dana.

- Ovosvjetska patnja je lakša od patnje na ahiretu.

- Čovjek treba požuriti sa činjenjem dobrih djela prije nego što se isprijeće zapreke.

- Najveće prepreke čovjeku za činjenje dobra jesu veliko siromaštvo, bogatstvo, bolesti i starost.

- Hadis je jako slab, pa nije predmet posebne pažnje, ali njegovom značenju svjedoče drugi vjerodostojni dokazi, što nije skriveno.

94. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Hajbera rekao: "Dat ću ovu zastavu čovjeku koji voli Allaha i Njegovog Poslanika; Allah će s njegovim rukama dati pobjedu." Omer,

radijallahu anhu, reče: "Nisam poželio biti predvodnik sve do tog dana. Stao sam očekujući i priželjkujući da me pozove i meni preda zastavu, ali Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozva Aliju b. Ebu Taliba i predade mu zastavu, i reče: 'Idi i ne osvrći se sve dok ti Allah ne dadne pobjedu.' Alija je krenuo malo, a zatim zastao i, ne obazirući se, uzviknuo: 'Allahov Poslaniče, dokle i zašto ću se boriti protiv ljudi?' Poslanik reče: 'Bori se protiv njih sve dok ne posvjedoče da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik. Ako to učine, onda su ti zabranjeni njihova krv i imetak, osim s pravom, a njihov konačan obračun je kod Alaha.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2405).

Manje poznate riječi:

"Hajber" – veliki grad sa tvrđavama i obradivim površinama. Nalazi se sjeverno od Medine, prema Šamu.

Iz hadisa se shvata:

- Nosioci zastave trebaju biti oni koji vole Allaha i Njegovog Poslanika. Ovo je opis Allahove stranke mudžahida, kao što se spominje u suri El-Maide.

- Ashabi su prezirali vođstvo zbog velike odgovornosti.

- Dozvoljenost praćenja i iščekivanja stvari čije je dobro potvrđeno.

- Vođa daje uputstva zapovjedniku vojske o načinu postupanja i zapovijedanja na poprištu bitke.

- Ashabi su se pridržavali Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, preporuka i nastojali da se sprovedu.

- Ukoliko postoji kakva nejasnoća o onome što je čovjeku povjereno, upitat će za to.

- Ljubav prema Allahu i Njegovom Poslaniku izražava se vjerovanjem u Allaha i Njegovog Poslanika i slijeđenjem njihovih naredbi.

- Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio je o oslobođenju Hajbera, događaju koji se još nije bio desio, pa su se obistinile njegove riječi, što je jedna od njegovih mudžiza – nadnaravnih djela.

- Nije dozvoljeno ubiti onoga ko izgovori šehadet, osim ako ne učini nešto što nalaže ubijanje, kao da počini namjerno ubistvo, ili da negira nešto od vjere, što predstavlja nevjerstvo i otpadništvo.

- Propisi islama sprovode se onako kako se očituju postupci ljudi, a Allah na Sebe preuzima ono što oni kriju u svojim dušama.
- Zekat se uzima i prinudno, ukoliko ga njegov vlasnik ne izdvoji dobrovoljno.

Poglavlje jedanaesto

ZALAGANJE

Mudžahede (borba sa samim sobom) je stepen iznad "murakabe" (svijesti o Allahovom nadzoru), a ispod je "teslima" (potpune predanosti), a označava: stalno bdijenje na bojištima duše kako se, zbog slabosti, ne bi naklonila šejtanovom uljepšavanju. Kada vjernik osjeti da njegova duša naginje lijenosti ili da postaje nemarna u činjenju dobra, onda on ulaže krajnji napor da je održi i učvrsti, shodno svojim mogućnostima, na Pravom putu, što rezultira manjkavošću u dobrim djelima.

Ovaj stepen spominje i Uzvišeni Allah u Svojim riječima: **"I bdijte"**, na kraju sure Ali Imran: **"O vi koji vjerujete, budite strpljivi i jedni druge podstičite na strpljenje i bdijte i bojte se Allaha, da bi ste postigli ono što želite"** – prema velikoj većini mufessira (komentatora). Allah najbolje zna.

Uzvišeni Allah kaže: **"Oni koji se ulažući trud bore u Naše ime, Mi ćemo ih uputiti Našim putevima, a Allah je sa onima koji dobro čine."** (El-Ankebut, 69)

Uzvišeni Allah obavještava o vjernicima koji postupaju po onome što znaju i koji sebe podstiču na pokornost Allahu, pa izvršavaju Njemu pokornost i izbjegavaju nepokornost. On će im dati da spoznaju puteve upute tako da njihove duše postanu ispravne i dosegnu stepen zadovoljstva i potpune predanosti. Obožavat će Allaha kao da Ga vide, jer ako Ga ne vide, On njih vidi. Oni će tada činiti dobro sebi, a i ostalim stvorenjima. Zato je On sa njima, upućuje ih, otvara im vidike, čuva ih i štiti.

Uzvišeni kaže: **"Obožavaj svoga Gospodara sve dok ti smrt (jekin) ne dođe."** (El-Hidžr, 89)

U ovom ajetu Allah naređuje Svojim robovima vjernicima da budu ustrajni u pokornosti Njemu i ličnom zalaganju u robovanju Njemu sve dok ih smrt ne zadesi.

Jekin ovdje označava smrt, prema konsenzusu svih mufessira, a dokaz za to su riječi Uzvišenog u kojima obavještava o stanovnicma Vatre da su rekli: **"Nismo bili od onih koji su klanjali, nismo hranili siromaha, i upuštali smo se sa onima koji su polemisali, i nijekali smo Sudnji dan sve dok nam nije došla smrt."** (El-Muddessir, 43-47)

U Sahihul-Buhariju iz hadisa Ummul-Alae el-Ensarijje, radijallahu anha, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Što se tiče Osmana, došla mu je smrt (jekin) od njegovog Gospodara."

Kaže Ibn Kesir: "Ovim časnim ajetom argumentira se da je ibadet, poput namaza i drugog, obavezan čovjeku ukoliko je razuman. Klanjat će prema svojim mogućnostima i okolnostima, kao što je navedeno u Sahihul-Buhariju od Imrana b. Husajna, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Klanjaj stojeći, a ako ne možeš, onda sjedeći, a ako ne možeš ni tako, onda na boku."

Ovim ajetom se, također, argumentira da su pogriješili nevjernici koji smatraju da se pod riječju "jekin" misli na "ma'rifet" (spoznaju). Kada neko od njih dođe do ove spoznaje, prema njihovom mišljenju, on prestaje biti šerijatski obveznik. Ovo je nevjerstvo, zabluda i neznanje. Vjerovjesnici, alejhimus-selam, i njihovi prijatelji najbolje su poznavali Allaha, imali su najbolju spoznaju o Njegovim pravima i osobinama, kao i respektu koji On zaslužuje, ali su i pored toga najviše robovali Allahu i u odnosu na sve ostale ljude bili ustrajni u činjenju dobra sve do smrtnoga časa.

Ovdje se pod jekinom misli na smrt, kao što smo prethodno rekli. Allahu pripada zahvala i blagodat, hvala Allahu na uputi, od Njega se traži pomoć i u Njega se pouzdavamo, Njega molimo da nas usmrti u najpotpunijim i najljepšim stanjima, On ja darežljiv i plemenit.

Također, o ovome je prije govorio i Ibn Kajjim el-Dževzijje, pa pogledaj moju knjigu "Medaridžu el-ubudijjeti min hedji hajril-berijjeti".

Uzvišeni kaže: **"Spomeni ime svoga Gospodara i Njemu se u potpunosti posveti."** (El-Muzemmil, 8)

Uzvišeni Allah naređuje Svojim robovima da to što više čine i da se posvete robovanju Njemu kada završe sa svojim poslovima i dunjalučkim obavezama koje moraju ispuniti, kao što kaže Uzvišeni Allah: **"A kada završiš, ti se svome Gospodaru predaj."** (Eš-Šerh, 7)

Uzvišeni Allah kaže: **"Ko uradi koliko trun dobra, vidjet će ga."** (Ez-Zelezel, 7)

Uzvišeni Allah obavještava da će nagraditi dobrom onoga koji radi dobro i da će vidjeti svoju nagradu. Allah Uzvišeni neće zapostaviti nagradu onih koji dobro čine.

U ovom ajetu je podsticaj za davanje prednosti dobrim djelim, kako bi našao nagradu za ta djela kada konačno pred Njega dođe. U njemu je naznaka da se dobra djela ne potcjenjuju, bez obzira koliko bila malehna u očima čovjeka.

Uzvišeni kaže: **"Ono što sebi od dobra učinite, naći ćete kod Allaha još boljim i sa većom nagradom."** (El-Muzemmil, 20)

Uzvišeni Zaštitnik, podstičući ljude na pokornost i činjenje dobrih djela, kaže da koja god dobra djela čovjek uradi, radi to za sebe, jer je On vječan, a ono što je pohranjeno prolazno je. Također, nagrada za to će biti uvećana i još bolje pohranjena.

Uzvišeni kaže: "**Vi nećete udijeliti od dobra, a da Allah to ne zna.**" (El-Bekare, 273)

Koja god dobra djela da čovjek uradi, Allahu to nije skriveno i On će za njih nagraditi čovjeka najobilnijom i najpotpunijom nagradom na Sudnjem danu, kada mu to bude najpotrebnije. Ajeti koji govore o ovom poglavlju su mnogobrojni i poznati, a hadisi su sljedeći:

95. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Uzvišeni Allah kaže: 'Ko bude neprijatelj Mome štićeniku (evliji), Ja mu najavljujem rat. Najdraže s čime Mi se Moj rob može približiti jesu farzovi. Moj rob Mi se približava nafilama sve dok ga ne zavolim, a kada ga zavolim, Ja postanem njegov sluh kojim čuje, njegov vid kojim gleda, njegova ruka kojom prihvata, njegova noga kojom hodi. Ako Me zamoli za nešto, sigurno ću mu udovoljiti, a ako zatraži Moju zaštitu, sigurno ću ga zaštititi.'" (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (11/340-341) Fethul-Bari;

ovo je jedan od hadisa oko kojih kruži islam. Neki hadiski eksperti kritički su gledali na lanac prenosilaca ovog hadisa kod El-Buharija. Hafiz Ibn Hadžer, Allah mu se smilovao, u Fethul-Bariju, a i naš šejh El-Albani, Allah mu se smilovao, u knjizi "Es-Silsiletus-sahiha" (1640) zauzeli su pohvalan stav dajući repliku na ovu kritiku.

Naš šejh El-Albani, govoreći popratno za pisca, Allah mu se smilovao, kaže:

"Potom, ovaj hadis kod El-Buharija u knjizi rekaika (suptilnosti) ima svoj dovršetak. Ne znam zbog čega je pisac taj dodatak izostavio, a on glasi: "Ja se ni oko čega što činim nisam dvoumio kao što sam se dvoumio oko usmrćivanja vjernikove duše. On mrzi smrt, a Ja mrzim da mu nanesem zlo."

U spomenutoj knjizi "Es-Sahiha" navodi vrijedan govor Ibn Tejmijje iz njegove "Zbirke fetvi" (10/58-59, 18/129-131) koji u suštini glasi: "Jedna stvar može biti poželjna iz jednog aspekta, a nepoželjna iz drugog, iako je potrebno da se jednoj od njih dadne prednost."

Iz hadisa se shvata:

- Opasnost neprijateljstva prema Allahovim dobrim robovima, mržnje ili uznemiravanja.
- Izvršenje obaveznih djela prednjači u odnosu na izvršenje dobrovoljnih.

- Jedan od povoda da Allah zavoli Svoga roba jeste da Mu se rob približava dobrovoljnim djelima, kao što su noćni namaz, redovni sunneti i učenje Kur'ana.

- Približavanje Allahu čuvanjem i redovnim izvršavanjem obavezno propisanih djela. Izvršavanje dobrovoljnih djela je povod da Allah usliša dovu robu i da ga zaštiti i sačuva.

- U hadisu nema dokaza za otpadnike iz reda sufija koji zagovaraju utjelovljenje i pozivaju se na sjedinjenje s Bogom, kao što kaže hafiz Ibn Redžeb el-Hanbeli u knjizi "Džami'ul-ulumi vel-hikem": "Ko bude aludirao na nešto drugo osim ovoga, aludira na nevjerstvo utjelovljenja i panteizma, a Allah i Njegov Poslanik odriču se njega."

96. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prenio riječi svoga Gospodara, azze ve dželle: "Kada Mi se rob približi za pedalj, Ja se njemu približim za podlakticu, kada Mi se približi za podlakticu, Ja se njemu približim koliko je dužina dviju ispruženih ruku, a kada Mi dolazi koračajući, Ja mu dođem užurbano." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (13/511-512) – Fethul-Bari.

Manje poznate riječi:

"Kada Mi se rob približi za pedalj" – ko čini neka djela pokornosti, pa makar bila mala, Ja mu za to zauzvrat dadnem višestruku počast. Što on više povećava pokornost, Ja mu povećam nagradu, jer Mi se rob približava pokornostima – obaveznim i dobrovoljnim djelima, kao što se navodi u prethodnom hadisu o borbi protiv dobrih Allahovih robova.

Iz hadisa se shvata:

- Ukazuje se na plemenitost Najplemenitijeg koji za učinjeno dobro djelo uzvraća obilnom nagradom.

- Potvrda Allahovog svojstva dolaska i prilaska. Mi vjerujemo u ova svojstva bez određivanja njihove kakvoće, izmjenjivanja, obesnaživanja ili usporedbe. Ovo svojstvo je potvrđeno Kur'anom i sunnetom.

97. Od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Kaže Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Dvije blagodati obmanu većinu ljudi: zdravlje i slobodno vrijeme." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi Buhari (11/229) – Fethul-Bari.

Manje poznate riječi:

"Blagodat" – lijepo stanje u kojem se nalazi čovjek, ili darivanje u smislu dobročinstva prema stvorenjima.

"Obmana" – obmanjeni (magbun) u osnovi znači da se nešto kupi po višestruko većoj cijeni od stvarne, ili da se proda po manjoj cijeni od prosječne.

Iz hadisa se shvata:

- Čovjek koji je zadužen šerijatskim obvezama je poput trgovca. Zdravlje i slobodno vrijeme su mu kapital, pa onaj ko lijepo iskoristi kapital, dobije i zaradu. Ko ga zapostavi, propadne i pokaje se – takav je obmanjen.

- Potrebno je iskoristiti zdravlje i slobodno vrijeme da bismo se približili Allahu Uzvišenom i činili dobra prije nego što prođu, zato što poslije slobodnog vremena dolazi zaposlenost, a poslije zdravlja bolest.

- Islam podstiče na iskorištavanje vremena, jer je ono život. Također, podstiče na očuvanje zdravlja, jer ono pomaže u postizanju savršenstva vjere.

- Dunjaluk je ahiretska njiva, pa je potrebno opskrbiti se takvalukom i iskoristiti Allahovu blagodat u pokornosti Njemu.

- Zahvala na Allahovim blagodatima manifestira se u njihovom iskorištavanju u pokornosti Njemu.

98. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, toliko dugo stajao na noćnom namazu, da bi mu noge znale oteći, pa mu je ona rekla: "Zašto to činiš, Allahov Poslaniče, kada ti je Allah oprostio i prijašnje i buduće grijehe?" On joj na to odgovori: "Zar da ne budem zahvalni rob." (Muttefekun alejhi)

Verzija ovog hadisa je El-Buharijina, a slično se navodi u oba Sahiha iz predaje El-Mugire b. Šu'be.

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (8/584) – Fethul-Bari; Muslim (2821). Hadis El-Mugire b. Šu'be kod El-Buharije je pod brojem (13/14) – Fethul-Bari i Muslim (2819).

Iz hadisa se shvata:

- Ibn Ebi Džemre kaže: "Ne smijemo pomisliti da su grijesi o kojima je Allah obavijestio da ih je iz Svoje blagodati oprostio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, uveliko slični onima u koje mi zapadamo. Allahu se utječemo od toga! Ne, to se odnosi na izvjesne male propuste pri ispunjenju njegove, sallallahu alejhi ve sellem, obaveze prema Gospodaru u vidu veličanja, respekta i zahvale. Ljudi su, inače, na niskom nivou, i pored toga što je njihov ugled podignut, a nemoćni su dostići taj stepen zbog svoje nastalosti. Mnoštvo blagodati, za onoga, sallallahu alejhi ve sellem, čiji je ugled podignut u odnosu na druge, povećavaju njegove obaveze, pa se dogodi da nije u mogućnosti da ih izvrši i zato se ovaj oprost odnosi isključivo na to.

- Veliko zalaganje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u činjenju ibadeta Allahu.

- Kome Allah dadne kakvu blagodat i posebno mu dodijeli kakvu vrijednost, obavezan je da na njoj zahvaljuje.

- Obaveza je da blagodat bude razlog povećanja zahvale.

99. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Kada bi nastupilo deset zadnjih dana mjeseca ramazana, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, provodio bi cijelu noć u ibadetu, budio bi svoju porodicu, i neobično bi se trudio u ibadetu, i klonio bi se bračnog odnosa." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (4/269) – Fethul-Bari; Muslim (1174).

Iz hadisa se shvata:

- U čvrstu odlučnost spada iskorištavanje pohvalnih vremena u činjenju dobrih djela. Pohvalno je cijelu noć tokom ramazana provoditi u ibadetu, a posebno zadnjih deset dana koji imaju posebnu vrijednost.

- Ko se želi maksimalno truditi u činjenju ibadeta, treba da se kloni onoga što ga odvraća, slabi ili odvodi od ibadeta.

- Najbolji namaz koji čovjek obavlja, poslije propisanog, je onaj koji se obavlja noću, a posebno u njenom zadnjem dijelu.

- Mudar je onaj ko na činjenje dobra podstiče i svoju porodicu.

- Čovjek je dužan da vodi računa o svojoj porodici naređujući im ibadet, da u tome bude strpljiv kako bi ih sačuvao od vatre Džehennema.

100. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Jak vjernik bolji je i draži Allahu od slaboga vjernika, a u obojici je dobro. Nastoj činiti ono što će ti koristiti, traži pomoć od Allaha i nemoj klonuti. Ako te nešto zadesi, nemoj reći: 'Da sam uradio tako, bilo bi tako i tako', već reci: 'Allah je odredio i učinio ono što je htio'. Riječ 'lev' (da sam, da je) otvara vrata šejtanskom djelovanju." (Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2664).

Iz hadisa se shvata:

- Vjernici se jedni nad drugima odlikuju u pogledu svoga vjerovanja, iako zajedno učestvuju u njegovoj osnovi.

- Iman se sastoji od riječi i djela, povećava se sa pokornošću, a umanjuje nepokornošću.

- Vjernik je dužan da se sam bori i zalaže da bi dostigao stepen potpunih i jakih vjernika.

- Podsticaj na objedinjenje imanske i tjelesne snage. Snaga i slabost su shodno zalaganju da se duša potakne na dobro i redovnom obavljanju pokornosti, te činjenju onoga što koristi ljudima i otklanjanju od njih zla.

- Obaveza je čovjeku da nastoji postići ono što će mu koristiti, a posebno ono što je vezano za njegovo vjerovanje.

- Uputa na lijek kada se dogodi ono što je određeno i to s predanošću Allahovoj odredbi i zadovoljstvom Njegovom presudom i određenjem, te neosvrtanjem na ono što je prethodno bilo, jer u suprotnom to vodi u propast. Takav će reći: Allah je odredio i što je htio učinio.

- Kajanje za ono što je prošlo neće ga povratiti. Čovjek je dužan da se trudi da to nadoknadi zadovoljstvom onim što je Allah odredio i povećanjem budućih pokornosti. Kajanje za onim što je prošlo je jedna od šejtanovih zamki kojima upropaštava srce čovjeka, te ga odvodi u tugu, žalost i očaj.

- Vjerovanje u određenje dobra i zla, da se dogodilo ono što je Allah htio, te da niko ne može Njegovu odredbu izmijeniti, niti Njegov sud odbaciti.

101. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, također se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Džehennem je prekriven strastima, a Džennet je prekriven neugodnostima." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (11/320) – Fethul-Bari; Muslim (2823).

Druga predaja također se nalazi kod Muslima (2822) iz hadisa Enesa, radijallahu anhu.

Manje poznate riječi:

"*Strasti*" – ovodunjalučki su užici koji svojim nasladama obuzimaju čovjekovo srce kada se čovjek prepusti činjenju onoga što je šerijat u osnovi zabranio, ili onoga čije činjenje nalaže da se ostavi nešto od naređenih stvari. Tome se mogu priključiti i sumnje i pretjerivanje u onome što je dozvoljeno iz straha da se ne zapadne u zabranjeno.

"*Neugodnosti*" – su naredbe šerijatskim obveznicima koje se odnose na ulaganje truda u borbi protiv poriva duše pri činjenju ili ostavljanju, kao što je izvršavanje ibadeta na način kako se trebaju izvršiti, njihovo stalno obavljanje, te izbjegavanje zabrana, riječima i djelima. Ove stvari su nazvane neugodnostima zbog teškoće koju pričinjavaju djelatniku.

Iz hadisa se shvata:

- Razlog zapadanja u strasti je šejtanovo uljepšavanje zla i ogavnosti, tako da čovjekova duša to počne smatrati lijepim i postaje tome naklonjena.

- Ljudska duša, možda, nekada prezire određene stvari, a u njima je veliko dobro, a na to ukazuju i riječi Uzvišenog: **"Vama je propisana borba, a ona vam je mrska. Možda vi nešto mrzite, a ono je dobro po vas, a možda nešto volite, a ono je zlo po vas. Allah zna, a vi ne znate."** (El-Bekare, 216)

- Neophodno je boriti se protiv duševnih poriva i odvajati dušu od njihovih strasti i navika. Duša je poput tek rođenog djeteta, ili onako kako je rečeno u stihu:

"Duša je ambiciozna kada je ti potakneš,
pa kada dođe do maloga, biva zadovoljna.
-Džennet i Džehennem postoje i stvoreni su."

102. Od Ebu Abdullaha Huzejfe b. Jemana, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Klanjao sam jedne noći sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem. On otpoče namaz učenjem sure El-Bekare, a ja pomislih: 'Učinit će ruku' nakon stotinu proučenih ajeta', ali on nastavi učenje, pa pomislih: 'Klanjat će prvi rekat sa El-Bekare', ali on nastavi, pa ja opet pomislih: 'Učinit će ruku' nakon što je

prouči', ali on započe sa učenjem sure En-Nisa i prouči je, pa započe sa učenjem sure Ali Imran i prouči je, a učio je tako razgovijetno da se svaki harf raspoznavao. Kada bi proučio ajet u kome je tesbih (spomen Allahove slave), i on bio rekao: 'Subhanallah', kada bi proučio ajet u kome se spominje molba Allahu, i on bi molio, a kada bi proučio ajet u kojem spominje utjecanje Allahu od nečega, i on bi se utjecao. Potom je otišao na ruku' i govorio: 'Subhane rabbijel-azim' (neka je slava mome Gospodaru Velikom). Tako mu je ruku' potrajao koliko i stajanje. Zatim je rekao: 'Semi'allahu limen hamideh rabbena lekel-hamd' (Čuje Allah onoga ko Mu zahvaljuje, Gospodaru naš, Tebi pripada zahvala), pa se ispravio i dugo stajao, približno onoliko koliko je bio na ruku'u. Zatim je učinio sedždu govoreći: 'Subhane rabbijel-e'ala' (Neka je slava mome Uzvišenom Gospodaru), pa mu je sedžda bila duga približno stajanju." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (772).

Iz hadisa se shvata:

- Dozvoljenost pristajanja za imamom u dobrovoljnom namazu, te pohvalnost oduživanja noćnog namaza.
- Dozvoljenost učenja Kur'ana bez ustaljenog redoslijeda sura u mushafu. U tome nema nikakve pokuđenosti.
- Kur'an treba učiti razmišljajući o njegovim ajetima i razumijevajući njegova značenja.
- Dozvoljenost upućivanja dove Allahu tokom učenja Kur'ana.
- Na pregibanju se kaže: "Neka je slava mome Velikom Gospodaru", a na sedždi: "...mome Uzvišenom Gospodaru', jer je Uzvišeni izrazitije od Veliki. Također, na sedždi je izraženija skromnost, pa je tako ono što je izrazitije priključeno izrazitijem.
- Dozvoljenost da stajanje, pregibanje i sedžda traju približno jednako.
- Imena kur'anskih sura bila su poznata ashabima još u doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.
- Dozvoljenost da se kaže El-Bekare ili Ali Imran bez dodavanja "sura ta i ta".
- Zalaganje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u ibadetu i obuzdavanju svoje duše prilikom činjenja pokornosti Allahu.

103. Od Ibn Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Klanjao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, jednu noć, pa je odužio stajanje da sam čak pomislio nešto loše." Prisutni ga upitaše: "A šta si to pomislio?", a on odgovori: 'Pomislio sam da sjednem i da ga ostavim sama na kijamu." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (3/19) – Fethul-Bari; Muslim (773).

Iz hadisa se shvata:

- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odabrao je dugo obavljanje noćnog namaza.

- Niko ne može podnijeti trud koji je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ulagao u robovanju Allahu.

- Vrijednost Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, i njegova čvrstina u ibadetu i nastojanje da se stalno povodi za Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, suprotstavljanje porivima duše i onome što ona voli.

- Pomisao o prekidanju namaza ne znači da je namaz i prekinut, ukoliko se ne donese čvrsta odluka.

- Odstupanje od prakse imama ubraja se u loša djela.

- Onaj ko ne shvata govornika na ispravan način, pohvalno je da ga upita za nejasnoće vezane za dotični govor.

- Sunnet je prilikom obavljanja noćnog namaza odužiti učenje, pa je zato potrebno očuvati sunnet.

- Nije dozvoljeno zamijeniti dugo učenje povećanjem broja rekata, kao što se desilo u posljednjim vremenima, a posebice prilikom obavljanja teravih-namaza.

104. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Mrtvoga prati troje: njegova porodica, imetak i djela. Dvoje se vraća, a jedno ostaje s njim: vraćaju se njegova porodica i imetak, a s njim ostaju njegova djela." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (8/362) – Fethul-Bari, Muslim (2960).

Iz hadisa se shvata:

- Podsticaj na činjenje onoga što ostaje sa čovjekom, a to su dobra djela koja će biti njegov pratilac u kaburu kada se ljudi vrate sa dženaze i samog ga ostave.

- Umrli ima stvarnu korist od svojih učinjenih djela, pa je zato potrebno da od svoga imetka dadne ono što će naći u budućnosti (kao dobro), a ako ga ostavi iza sebe, onda taj imetak pripada njegovim nasljednicima. Isto se odnosi i na porodicu. Njihova žalost i vezanost za mrtvoga neće mu ništa koristiti, osim onome ko uputi lijepu dovu. Zato je potrebno nastojati odgajati djecu (porodicu) na principima Allahove vjere.

105. Od Ibn Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Džennet je svakome od vas bliži od sveza na vašoj obući, a i Džehennem isto tako.'" (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (11/321) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

- Pokornost vodi ka Džennetu, a nepokornost približava Vatri.

- Pokornost i nepokornost mogu biti i u najbeznačajnijim stvarima, zato vjernik ne smije biti rezerviran prema činjenju i najmanjeg dobra, niti prema izbjegavanju i najmanjeg zla.

- Zadobijanje Dženneta je lahko ukoliko se ima ispravna namjera i ukoliko se nastoji zadobiti činjenjem propisanih djela.

106. Od Ebu Firasa Rebi'ea b. Ka'ba el-Eslemija, sluge Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jednog od stanovnika suffe, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Noćivao sam kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa bih mu donosio vodu za abdest i druge usluge mu činio, pa mi je jedne prilike rekao: 'Traži nešto od mene.' Rekoh: 'Tražim da budem u tvom društvu u Džennetu?', pa on reče: 'A osim toga?' Rekoh: 'Samo to.' On mi tada reče: 'Pomozi me u tome, kako bi se ostvarila tvoja želja, čestim padanjem na sedždu pred Allaha.' (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (489).

Manje poznate riječi:

"Suffa" – natkriveno mjesto u pozadini Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, mesdžida u kojem su bili smješteni siromasi. Oni koji su boravili u njoj bili su gosti islama.

Iz hadisa se shvata:

- Džennet se postiže ulaganjem truda u obuzdavanju duše i njenom usmjeravanju na pokornost, te njenom udaljavanju od strasti, a ne postiže se putem fiktivnih nada. Zato ga je uputio na ono čime se podižu stepeni, jer oni koji se trude u obuzdavanju poriva svojih duša, bit će u društvu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Džennetu.

- Nastojanje ashaba da zadobiju blizinu i društvo sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na ahiretu.

- Dozvoljenost pripremanja i donošenja vode za abdest zdravome i sposobnom.

- Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, ulaganje truda da ispravi i odgoji svoje ashabe. On je poput ljekara koji nastoji da ih izliječi. Da bi ljekar izliječio bolesnoga, potrebno je da mu bolesni pomogne tako što će uzimati lijekove koje mu propiše.

- U hadisu je pojašnjenje realizacije ubudijjeta (ispravnog robovanja Allahu), a to sam pojasnio u svojoj knjizi "Medaridžul ubudijjeti fi hedji hajril-berijje".

- Većina Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, prijatelja i drugova bili su siromasi, a tako je sa sljedbenicima vjerovjesnika, kao što se navodi u hadisu o Herakliju kada je pitao Ebu Sufjana o Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

- Ashabima Allahovog Polanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio je cilj postići Allahovo zadovoljstvo i biti sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Džennetu, jer njihovi pogledi nisu bili ograničeni na dunjaluk, već su dalekosežno gledali ka ahiretu.

- Jedna od lijepih moralnih vrlina je da onoga ko ti učini dobro adekvatno nagradiš. Ako nemaš ništa, onda reci: Neka te Allah nagradi (džezakellahu hajren). Ko to učini, najbolje se zahvalio na učinjenom dobru.

107. Od Ebu Abdullaha Sevbana, a za njega se kaže da je i Ebu Abdur-Rahman, štićenika Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Preporučujem ti da često činiš sedždu, jer ti Allah za svaku učinjenu sedždu poveća jednu deredžu i izbriše jedan grijeh.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (488).

Iz hadisa se shvata:

- Dobrovoljna djela i pokornosti uzrok su nestanka loših djela i podizanja stepena.
- Musliman je dužan da nastoji izvršavati obavezni i dobrovoljni namaz.
- Učenjak koji je istinski spoznao svoga Gospodara, odgaja svoje drugove, posvećuje im punu pažnju i oporučuje im ono što će popraviti njihovo stanje i na dunjaluku i na ahiretu.

108. Od Ebu Safvana Abdullaha b. Busra el-Eslemija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Najbolji čovjek je onaj koji dugo živi i stalno radi dobra djela." (Prenosi ga Et-Tirmizi i kaže da je hasen)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih, navode ga Et-Tirmizi (2329); Ahmed (4/188, 190); El-Begavi u "Šerhus-sunne" (5/16); Ebu Nua'jm u "Hilijetul-evlija" (6/111-112); El-Hakim (1/495) iz više pravaca od Amra b. Kajsa.

Kažem: Lanac prenosilaca je ispravan.

Ovom hadisu svjedoče drugi hadisi od Ebu Bekra, Ebu Hurejre. O lancima tih predaja bilo je polemike, ali se oni uzimaju u obzir.

Iz hadisa se shvata:

- Vrijednost dugog života ukoliko bude prožet činjenjem dobrih djela. Čovjek se opskrbljuje dobrim djelima koja ga približavaju Allahu Uzvišenom. Suprotna konstatacija je također tačna: Najgori čovjek je onaj koji dugo živi i radi loša djela.

109. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Moj amidža Enes b. En-Nadr, radijallahu anhu, nije prisustvovao bitki na Bedru, pa je rekao: 'Allahov Poslaniče, ja sam izostao iz prve bitke u kojoj si se borio protiv mušrika. Ako mi Allah dadne da doživim borbu sa mušricima, sigurno ću drugima pokazati šta mogu učiniti.' Kada je došao dan Uhuda, muslimani su napustili svoje položaje i bili poraženi, a on je rekao: 'Allahu, ja Ti se ispričavam za ono što uradiše ovi (ashabi) i odričem se, u ime Tebe, onoga što su uradili ovi (mušrici)', a zatim je krenuo naprijed. Sreo ga je Sa'd b. Mu'az, pa mu on reče: 'O Sa'de b. Muaze, Džennet želim, tako mi Gospodara En-Nadra. Osjetim njegov miris bliže nego što mi je brdo Uhud.' Sa'd kazuje: 'Allahov Poslaniče, ja ne bih mogao učiniti ono što je on učinio.' Enes dalje veli: 'Našli smo ga sa osamdeset i nekoliko rana od sablje, proboda kopljem ili rana od strijela. Kada smo došli do njega, bio je mrtav i toliko unakažen da ga niko nije mogao poznati osim njegove sestre koja ga je prepoznala po jagodicama prstiju.' Enes veli: 'Mislili smo i pretpostavljali da je o njemu i njemu sličnima objavljen ovaj ajet: **'I od vjernika ima ljudi koji su potvrdili ono na što su Allahu zavjet dali.'** (El-Ahzab, 23 – do kraja ajeta).'' (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (6/21) Fethul-Bari; Muslim (1903).

Manje poznate riječi:

"Uhud" – brdo u blizini Medine.

Iz hadisa se shvata:

- Odlazak u bitku na Bedru nije bio stroga pojedinačna obaveza, jer ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao da krenu kako bi presreli kurejšijsku karavanu. Zato su neki ashabi izostali iz ove bitke.

- Pohvalnost žrtvovanja života u borbi na Allahovom putu i pozivanja Allaha kao svjedoka za to.

- Vjernik obistinjuje svoje obećanje i ispunjava svoj dogovor, makar mu to bilo teško, pa čak ako dođe u situaciju da žrtvuje svoj život radi Allahovog zadovoljstva.

- Čvrsto ubjeđenje Enesa b. En-Nadra i potpunost njegovog imana.

- Potpunost imana podrazumijeva sredinu između nemara i pretjerivanja. Zato se ispričao Allahu Uzvišenom za nemar muslimana i odrekao se postupka mušrika. Ovaj njegov govor je vid najrječitijeg izraza u arapskom jeziku.

- Istinoljubivi mudžahid koji se predao Allahu, koji svojski nastoji da postigne stepene šehida, osjeti miris Dženneta, pa mu to postaje dodatni motiv da nastavi sa džihadom. Ovo je jedan vid Allahovog učvršćenja Njegovih iskrenih robova.

- Dozvoljenost izdavanja presude na osnovu indicija, što se može vidjeti iz postupka prepoznavanja Enesa b. En-Nadra od strane njegove sestre na osnovu jagodica prstiju.

110. Od Ebu Mes'uda Ukbe b. Amra el-Ensarija el-Bedrija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Kada je objavljen ajet o sadaki (milostinji), mnogi od nas su zarađivali noseći teret na leđima da bi udijelili sadaku. Tada je došao jedan čovjek i podijelio dosta imetka kao sadaku, na što neki rekoše: 'Pretvara se.' Zatim je došao je drugi čovjek pa je dao sadaku u iznosu jednog sa'a (četiri pregršta), na što opet neki rekoše: 'Allah je neovisan o ovom jednom sa'u.' Tada je objavljen ajet: **'One koji vjernike ogovaraju zato što zekat i sadaku daju, a rugaju se i onima koji ga s mukom daju...'** (Et-Tevbe, 79)." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (3/282-283) – Fethul-Bari; Muslim (1018).

Manje poznate riječi:

"Ajet o sadaki"– odnosi se na riječi Uzvišenog: **"Uzmi iz njihovih imetaka zekat kojim ćeš ih očistiti."** (Et-Tevbe, 103)

Iz hadisa se shvata:

- Čovjek je dužan da se pokorava svome Gospodaru shodno svojim mogućnostima, i da daje sadaku onoliko koliko može, pa makar bila mala.

- Musliman je obavezan da se ne osvrće na licemjere koji odvraćaju od dobra, kao i na propagatore zla i nereda.

- Podsticaj na dijeljenje sadake, pa makar i u maloj količini, jer se za nju ima velika nagrada.

- Svako dobro djelo, bez obzira koliko bilo malo, ima svoju vrijednost i ne smije se potcjenjivati.

111. Od Seida b. Abdul-Aziza, a on od Rebie' b. Jezida, a on od Ebu Idrisa el-Havvanija, a on od Ebu Zerra Džunduba b. Džunade, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prenio od svoga Gospodara, tebareke

ve te'ala, da je rekao: "O robovi Moji, Ja sam sebi zabranio nepravdu, pa sam je i vama učinio zabranjenom, pa nemojte jedan drugom nepravdu činiti. O Moji robovi, svi ste zalutali osim onoga koga Ja uputim, zato tražite od Mene uputu, Ja ću vas uputiti. O Moji robovi, svi ste gladni osim onoga koga Ja nahranim, zato od Mene tražite hranu, Ja ću vam je dati. O Moji robovi, svi ste vi neodjeveni dok vas Ja ne obučem, pa tražite od Mene odjeću, Ja ću vas obući. O robovi Moji, vi griješite noću i danju, a Ja opraštam sve grijehe, zato tražite od Mene oprosta, Ja ću vam oprostiti. O robovi Moji, što god vi radili, niste u stanju Meni štetu nanijeti, niti Mi kakvu korist učiniti. O robovi Moji, kada bi svi ljudi i džinni, od prvog do posljednjeg, bili toliko pobožni kao što je najbogobojazniji među vama, to ne bi nimalo povećalo Moje carstvo. O robovi Moji, kada bi svi ljudi i džinni, od prvog do posljednjeg, bili toliko grješni kao što je najgrješniji među vama, to ne bi nimalo umanjilo Moje carstvo. O robovi Moji, kada bi se svi ljudi i džinni, od prvog do posljednjeg, iskupili na jednom mjestu, i od Mene zatražili sve što žele, a Ja svakome od njih dao ono što od Mene traži, to ne bi umanjilo ono što Ja posjedujem ni onoliko koliko bi igla umočena u more umanjila vodu mora. O robovi Moji, to su samo vaša djela koja vam ja bilježim, a zatim ću svakome dati ono što je zaslužio, pa ko nađe dobro, neka zahvali Allahu, a ko nađe loše, neka ne kori nikoga drugog osim samoga sebe." Kaže Seid: "Kada bi Ebu Idris pričao ovaj hadis, kleknuo bi na koljena." (Prenosi Muslim)

Prenijeli smo od imama Ahmeda b. Hanbela, Allah mu se smilovao, da je rekao: "Stanovnici Šama nemaju časnijeg hadisa od ovoga."

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2577). Ovaj hadis je jedan od hadisa oko kojih kruži islam. Imam En-Nevevi ga spominje na kraju knjige "El-Ezkar" i ukazuje na njegovu vrijednost.

Iz hadisa se shvata:

- Uzvišeni Allah počastio je vjernike i podigao njihov stepen tako što ih je pripisao Sebi u riječima: "O robovi Moji".

- Allah je izrazio Svoju čistotu od nepravde i zabranio je Svojim robovima.

- Utemeljenost nastojanja traženja upute vezano za dovu i poniznost pred Allahom.

- Opskrba je od Allaha i u Njegovim je rukama, stoga je neophodno stjecati opskrbu zarađujući na dozvoljen način i moliti Allaha da olakša.

- Čovjek je ovisan o svome Zaštitniku u svim stvarima, malim i velikim, važnim

i mizernim. Zato je neophodno da se utječe Allahu, jer je u tome njegova potpuna predanost Allahu, a ta predanost predstavlja vrhunac uspona roba.

- Allahu, subhanehu ve te'ala, pokornost ne koristi, niti Mu nepokornost šteti, ali On voli da Njegovi robovi vjeruju, a prezire kufr, griješenje i nepokornost.

- Veličina Allahove milosti. Kada bi Allah kaznio ljude zbog njihove nepravde i nepokornosti, na Zemlji ne bi ostavio nijedno biće, već ih Allah odgađa do određenog roka. On sabire i pobraja njihova djela da bi ih za njih nagradio ili kaznio.

- Čovjeku je u činjenju djela data slobodna volja, pa će zato biti i nagrađen shodno svojim djelima, a ukoren za nemarnost prema Allahovom pravu.

- Allah voli kada Ga mole Njegovi robovi, da Mu budu ponizni i da budu ustrajni u moljenju, jer su Allahove riznice pune.

Poglavlje dvanaesto

PODSTICAJ NA POVEĆANJE DOBRIH DJELA PRI KRAJU ŽIVOTA

- Zakonodavac je podstakao čovjeka da pred kraj svoga života povećava pokornost i činjenje dobrih djela koja vode ka Allahovom zadovoljstvu, jer je to vrijeme završetka, a kada je završetak lijep, ubiru se plodovi pokornosti i blagodati dobrih djela.

Uzvišeni Allah kaže: "**Zar vas nismo poživjeli da bi se u tom životu prisjetio onaj ko se prisjeti, a došao vam je i opominjač.**" (Fatir, 37)

Ibn Abbas i valorizatori kažu: "Ovo znači: Zar vas nismo poživjeli šezdeset godina", a podrška ovom značenju nalazi se i u hadisu koji ćemo, inšallah te'ala, spomenuti. Rečeno je: "Ovo znači osamnaest godina." Također je rečeno: "Četrdeset godina", a to je mišljenje El-Hasena, El-Kelbija, Mesruka, a također prenosi se i od Ibn Abbasa. Prenijeli su, također, da kada bi neko do stanovnika Medine doživio četrdeset godina, posvetio bi se ibadetu. Također je rečeno da ovo označava punoljetstvo.

Riječi Uzvšenog: "**I došao vam je opominjač**", prema Ibn Abbasu i većini učenjaka, odnose se na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Rečeno je da se odnosi na sjede vlasi, što je mišljenje Ikrime, Ibn Ujejna i drugih. Allah najbolje zna.

Zar niste živjeli na dunjaluku toliko dugo, da ste bili od onih koji se istinski okorištavaju od svog života, sigurno biste se okoristili?

Pisac spominje razilaženje učenjaka u pogledu dužine života koji se ovdje spominje. Ispravno je mišljenje da je on šezdeset godina, kao što se potvrđeno prenosi od Ibn Abbasa, a također vezano za isto pitanje postoji i podrška u prvom hadisu iz ovog poglavlja.

112. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nikakvog opravdanja kod Allaha neće imati čovjek kojem je Allah odgodio smrtni čas, pa je doživio šezdeset godina." (Prenosi ga El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (11/238) – Fethul-Bari.

Manje poznate riječi:

"Nikakvog opravdanja kod Allaha" – tj. ne može se opravdati govoreći: Da sam još koju godinu živio, uradio bih ono što mi je naređeno. Pod ovim riječima misli se da je Allah dao čovjeku dovoljno vremena za pokajanje i omogućio činjenje dobra.

Iz hadisa se shvata:

- Veličina Allahove milosti prema Njegovim robovima kojima oduži živote kako bi se mogli iskreno pokajati.

- Allah Uzvišeni ne kažnjava Svoje robove, osim poslije uspostavljanja dokaza protiv njih.

- Sa upotpunjenjem šezdeset godina postoji velika vjerovatnoća za prestanak života, jer život kod ovoga ummeta traje između šezdeset i sedamdeset godina, a malo je onih koji pređu ovaj broj.

- Onaj ko doživi šezdeset godina, nema dokaza kojim će se braniti za nepokajanje od grijeha.

113. Od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Omer, radijallahu anhu, uvodio me je kod velikana Bedra. Jedan od njih osjetio je zbog toga nelagodu, pa je rekao: 'Zašto ovaj sjedi među nama, a mi imamo sinove poput njega?' Omer reče: 'Znate vi već odakle on potječe!' Jednoga dana me pozvao i uveo među njih. Smatrao sam da me toga dana pozvao samo da bi im pokazao, pa je rekao: 'Šta kažete o riječima Uzvišenog: **'Kada dođe pobjeda od Allaha i oslobođenje?'** (En-Nasr, 1) Neki od njih rekoše: 'Naređeno nam je da zahvaljujemo Allahu i da tražimo od Njega oprosta kada nam dadne pomoć i pobjedu. Neki su šutjeli, nisu ništa govorili. Tada se on obrati meni i upita: 'Zar i ti tako kažeš, Ibn Abbase?'

Rekao sam: 'Ne', a on upita: 'Nego šta ti kažeš?' Odgovorio sam: 'To je edžel Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o kojem ga je Allah obavijestio govoreći: **'Kada dođe pobjeda od Allaha i oslobođenje'** – to je znak dolaska tvoje smrti. **'Pa ti slavi zahvalom svoga Gospodara i od Njega oprost traži, jer On mnogo prašta.'** (El-Feth, 3) Omer, radijallahu anhu, reče: 'Ni ja ne znam drugo značenje ovog ajeta osim onoga koje si rekao.'" (Prenosi ga El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (6/628) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

- Posvećenost traženju oprosta prilikom približavanja smrtnog časa, jer su to završna djela na ovom dunjaluku.

- Vrijednost znanja i učenjaka tako da čovjek ima prednost nad svojim vršnjacima zbog ispravnog shvatanja i širokog znanja.

- Vrijednost Abdullaha b. Abbasa i njegovo shvatanje Allahove Knjige, tako je čak dobio naziv "Terdžumanul-Kur'an" – Tumač Kur'ana.

- Dozvoljeno je da čovjek priča o blagodatima koje mu je Allah podario.

- Dozvoljenost shvatanja naznaka iz ajeta (semantika) koje se nalaze u terminima putem prethodnog i popratnog značenja povoda objave i na osnovu drugih znakova i smjernica. To su u mogućnosti da učine samo oni koji imaju obilno i duboko znanje.

- Dozvoljenost dovođenja malodobnih među odrasle ukoliko u tome ima koristi.

- Radosna vijest Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da će Mekka biti oslobođena.

- Vladar i namjesnik dužni su da se savjetuju sa učenima i vrijednima u važnim pitanjima.

114. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Poslije objave ajeta: **'Kada dođe pobjeda od Allaha i oslobođenje'**, Allahov Poslanik nije klanjao nijedan namaz a da u tom namazu nije rekao: 'Neka je Tebi slava, Gospodaru naš, i zahvala. Allahu, oprosti mi.'" (Muttefekun alejhi)

U predaji koja se nalazi u oba Sahiha navodi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, često govorio na ruku' i sedždi: "Neka je Tebi slava, Allahu, Gospodaru naš, i zahvala. Allahu moj, oprosti mi" – postupajući kako mu je naređeno u Kur'anu.

U predaji kod Muslima prenosi se: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, često je ove riječi izgovarao u posljednjim danima svoga života: 'Neka je slava, Allahu, Tebi, i zahvala. Od Tebe tražim oprosta i kajem Ti se.'" Aiša kaže: "Upitala sam: 'Allahov Poslaniče, zašto ponavljaš ove riječi tako često?', a on je odgovorio: 'Allah mi je dao jedan znak u mome ummetu, koji kada dođe, trebam što više izgovarati ove riječi: **'Kada dođe pobjeda od Allaha i oslobođenje'"'** – do kraja sure.

U drugoj predaji kod Muslima stoji: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, često je govorio: 'Neka je slava Allahu i zahvala, od Allaha tražim oprosta i kajem Mu se.'" Aiša kazuje: "Upitala sam: 'Allahov Poslaniče, vidim da mnogo izgovaraš 'neka je slava, Allahu, Tebi, i zahvala. Od Tebe tražim oprosta i kajem Ti se?' Odgovorio je: 'Moj Gospodar me obavijestio da ću vidjeti jedan znak u svome ummetu, pa kada ga vidim, trebam što više izgovarati: Neka je slava, Allahu Tebi, i zahvala. Od Tebe tražim oprosta i kajem Ti se. Ja sam ga uistinu vidio: **'Kada dođe pobjeda od Allaha i oslobođenje' – tj.** oslobođenje Mekke – **'i vidiš ljude kako u skupinama u Allahovu vjeru ulaze, ti slavi svoga Gospodara zahvalom i traži oprosta od Njega, jer On mnogo oprašta.'"**

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (2/281); Muslim (483, 219).

Druga predaja kod El-Buharija (2/299) – Fethul-Bari; Muslim (484).

Treća predaja kod Muslima (483, 218).

Četvrta predaja (284, 220).

Ono što se shvata iz konteksta hadisa jeste da on znači da je upućivao ovu dovu na sedždi i ruku'u u značenju ajeta, tj. tumačenja ajeta (izvršavajući naredbu zahvale koja mu je naređena u ajetu, nap. prev.), jer mu je zabranjeno učenje Kur'ana na ruku'u i sedždi. Allah najbolje zna.

Iz hadisa se shvata:

- Dodatni istigfar Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, poniznost i predanost Allahu, azze ve dželle.

- Povećanje zahvale Allahu kada čovjeka obaspe blagodatim.

- Obistinjenje onoga čime je Allah obradovao Svoga Poslanika, jer je Allahovo obećanje istinito.

115. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: " Allah, azze ve dželle, pred smrt Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kontinuirano je spuštao Objavu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, sve do smrti. Najučestalije (sa najvećim intenzitetom) mu je dolazila Objava pred samu smrt." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (9/3) – Fethul-Bari; Muslim (3016).

Iz hadisa se shvata:

- Čestim učenjem Kur'ana čovjek postiže deredže kod svoga Gospodara.
- Objava je učestala na kraju poslanstva, za razliku od njenog početka kada je dolazilo do prekida određeni vremenski period, pa su mušrici Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, govorili: "Tvoj Gospodar te napustio."
- Silazak Objave upotpunio se prije Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti.
- Učestalo spuštanje Objave pred Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, smrt bilo je znak blizine njegovog smrtnog časa i povratka Allahu.

116. Od Džabira, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Svaki čovjek bit će proživljen u stanju u kojem je i umro.'" (Prenosi ga Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Muslim (2878).

Iz hadisa se shvata:

- Podsticaj čovjeka na činjenje dobrih djela koja će mu biti prijazni pratilac na Dan kada ljudi budu sakupljeni, jer će biti proživljen u stanju u kojem je i umro.
- Potrebno je stalno pridržavati se Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, sunneta u pogledu ibadeta, ahlaka i ostalih okolnosti.
- Povećavanje pokornosti u svim vremenima zbog mogućnosti blizine smrti, a posebno u starosti i bolesti, jer će se djela tretirati prema svojim završecima.

Poglavlje trinaesto

MNOŠTVO NAČINA ČINJENJA DOBRA

Potrebno je puteve dobra učiniti raznovrsnim kako bi čovjekova aktivnost u traganju za odabranim stvarima bila što trajnija, jer ukoliko mu dosadi određeno djelo i zaokupira se drugim, njegova aktivnost se obnovi i iz njega potekne nova snaga pokornosti.

Potrebno je da ova raznovrsnost bude u skladu sa zadovoljstvom Gospodara, tebareke ve te'ala, u svakom vremenu. Najbolji ibadet u vremenu namaza je sam namaz, a u vremenu džihada sam džihad, a u vremenu dolaska gosta njegov lijep doček, ukazivanje počasti i izvršavanje prava prema njemu itd.

Ovo je taj slobodni rob kojim ne vladaju protokoli, niti je ograničen formalnostima, a djela mu nisu u skladu sa njegovim željama, već sa željama njegovog Gospodara. Blago li njemu i lijepog li povratka za njega!

Uzvišeni Allah kaže: **"I ono što učinite od dobra, Allah uistinu za njega zna"** (El-Bekare, 215);

"I nećete učiniti nešto od dobra, a da ga Allah ne zna" (El-Bekare, 197);

"Ko uradi koliko je trun dobra, vidjet će ga" (Ez-Zelzele, 7).

Prva tri ajeta su prethodno komentirana u Poglavlju o posredovanju.

Uzvišeni kaže: **"Ko uradi kakvo dobro, čini ga radi sebe."** (El-Džasije, 15)

Uzvišeni Zaštitnik obavještava Svoje robe da od činjenja dobrog djela korist ima onaj koji ga čini, a do Allaha dolazi samo bogobojaznost. Način na koji ovaj ajet ukazuje na ovo poglavlje jeste da je riječ "salihan" – neko djelo – spomenuto bez određenog člana u kontekstu postavljanja uvjeta. Ajet se generalno odnosi na općenita pitanja koja postaju brojnija što je veći broj pojedinih dobrih djela. Allah najbolje zna.

Ajeti o ovom poglavlju su mnogobrojni.

Također, hadisi su isto tako mnogobrojni, a mi ćemo spomenuti samo neke od njih, jer ih je teško sve objediniti.

117. Od Ebu Zerra Džunduba b. Džunade, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, koja su djela najbolja?' Odgovorio je: 'Vjerovanje u Allaha i džihad na Njegovom putu.' Rekao sam: 'Koji su robovi najbolji?' Odgovorio je: 'Oni koji su najvredniji kod svojih vlasnika i najskuplji.'

Upitah: 'Šta ako ne uradim ništa od toga?' Reče: 'Onda pomozi drugoga u njegovom poslu ili onoga koji nije u stanju dovršiti posao koji je započeo.' Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, šta misliš kada posustanem u činjenju nekog djela?' Reče: 'Čuvaj se da nekome zlo ne učiniš, pa će ti se to računati kao sadaka.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (5/148); Muslim (84).

Iz hadisa se shvata:

- Temelj vjere je vjerovanje u Allaha i ispovijedanje jednoće Njemu, što predstavlja uvjet za primanje djela kod Allaha.

- Podsticaj na borbu na Allahovom putu, jer je to najbolje djelo poslije vjerovanja u Allaha, i podsticaj na trošenje imetaka i žrtvovanje života. Nagrada je shodno veličini žrtvovanog i shodno veličini poteškoće.

- Podsticaj na pomaganje onih kojima je potrebna pomoć u poslovima koje nisu sposobni raditi, kao što je onaj koji nešto proizvodi (zanatlija), jer onaj ko se ne bavi proizvodnjom nečega, potencijalno je u prednosti da mu se prije ukaže pomoć. Takvome će svako prije pomoći, za razliku od proizvođača na kojeg se zaboravlja zato što je poznat po davanju sadake. Ovakav postupak (pomoći proizvođaču) ubraja se sadaku koja je namijenjena po prirodi povučenom čovjeku koji ne moli ljude iz svog dostojanstva, pa neupućeni pomisli da je bogat zbog svoje suzdržanosti od traženja.

- Udaljavanje od činjenja zla i uznemiravanja drugih spada u djela imana, a to po nagradi nije ništa manje od istinoljubivosti i dobročinstva.

- Dozvoljeno je ponovno postaviti pitanje. Takav postupak ne izvodi čovjeka iz okvira učtivosti.

- Pohvalnost strpljivosti učenoga prema svome učeniku i blagost prema njemu.

- Islam zagovara oslobađanje robova.

- Islam je vjera lahkoće i svoje sljedbenike ne obavezuje onim što nisu u mogućnosti izvršiti. Čovjek u svim okolnostima treba nastojati učiniti neko dobro djelo.

118. Od Ebu Zerra, radijallahu anhu, također se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svaki dan čovjek osvane dužan podijeliti sadaku za svaki zglob i kost svoga tijela: svaki tesbih (subhanallah) je sadaka, svaki tahmid (elhamdulillahi) je sadaka, svaki tehlil (la ilahe illallah) je sadaka, svaki tekbir

(Allahu ekber) je sadaka, naređivanje dobra je sadaka, a i odvraćanje od zla je sadaka; a to sve nadoknađuje klanjanje dva rekata duha-namaza." (Prenosi ga Muslim)

Dokumentacija hadisa:
Bilježi ga Muslim (720).

Iz hadisa se shvata:

- Kako bi čovjek iskazao svoju zahvalnost Allahu na blagodati zdravlja i sačuvao se iskušenja, potrebno je da što češće daje sadaku.

- Mnoštvo oblika dobra i pokornosti koji se zadobijaju redovnim učenjem zikrova, spominjanjem Allaha, naređivanjem dobra i odvraćanjem od zla.

- Vrijednost duha-namaza, a to je namaz pokajnika i redovno će ga obavljati samo onaj koji je pravi pokajnik.

- Obilna Allahova milost prema Njegovim robovima, jer robovi ne mogu podnijeti da daju sadaku svaki dan u ovome iznosu, pa je to nadomješteno sa dva rekata duha-namaza.

119. Također, od Ebu Zerra, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Predočena su mi dobra i loša djela mojih sjedbenika, pa sam vidio da u njihova dobra djela spada i uklanjanje sa puta onoga što smeta prolaznicima, a u njihova loša djela spada i neuklanjanje pljuvačke iz mesdžida." (Prenosi ga Muslim)

Dokumentacija hadisa:
Navodi ga Muslim (553).

Manje poznate riječi:

"Smetnja" – sve što smeta prolaznicima, poput kamena, trnja i sl.

"Ispljuvak" – pljuvačka koja izlazi iz najvišeg dijela grla prema plućima.

"Neuklanjanje" – tj. ne ukloni se zakopavanjem, jer je tlo mesdžida bilo od zemlje, dok je u mesdždima muslimana danas potrebno ukloniti ispljuvak pranjem ili trljanjem. Ova naredba je shvatljiva po značenju, a Allah najbolje zna.

Iz hadisa se shvata:

- Allah, subhanehu ve te'ala, pokazuje Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, djela njegovog ummeta.

- Djela se dijele na dobra i loša.

- Dobra djela podrazumijevaju djela u kojima ima makar i malo dobra, a loša su ona koja u sebi imaju makar i malo zla.

- Potrebno je što više činiti dobra djela, jer za većinu njih ljudi misle da nemaju nekog posebnog značaja, kao što je uklanjanje smetnje sa puta ili ispljuvka iz mesdžida.

- Podsticaj na činjenje onoga što koristi ljudima, a udaljavanje od svega onoga što im nanosi štetu.

- Potrebno je poštivati mesdžide i čistiti ih od prljavština, kao što su ispljuvci, mokraća i druge izlučevine, te nastojati pridržavati se pravilnog ponašanja u njima.

- Podsticaj na uklanjanje smetnji sa puteva kojim prolaze muslimani i to se smatra jednim ogrankom imana.

120. Od Ebu Zerra također se prenosi da su ljudi rekli: "Allahov Poslaniče, bogataši odnesoše nagrade: klanjaju kao što i mi klanjamo, poste kao što i mi postimo, a daju sadaku iz viška svojih imetaka." Poslanik im reče: "Zar vam Allah nije dao ono čime ćete i vi davati sadaku: svaki tesbih (subhanallah) je sadaka, svaki tekbir (Allahu ekber) je sadaka, svaki tahmid (elhamdulillahi) je sadaka, svaki tahlil (la ilahe illallah) je sadaka, naređivanje dobra je sadaka, a zabranjivanje zla je sadaka, pa čak je i spolni odnos sadaka." Prisutni upitaše: "Allahov Poslaniče, zar i za zadovoljavanje svoje strasti čovjek ima nagradu?", a Poslanik reče: "Šta mislite kada bi svoju strast zadovoljio na nedozvoljen način, da li bi zaslužio kaznu? Isto tako kada je zadovolji na dozvoljen način ima nagradu." (Prenosi ga Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (1006).

Iz hadisa se shvata (uz ono što je prethodno u 118. hadisu rečeno):

- Natjecanje muslimana u činjenju dobročinstva i nastojanje da čine dobra djela kojima će se približiti Uzvišenom Allahu.

- Široko značenje ibadeta u islamu koji obuhvata svako djelo koje musliman izvršava sa iskrenim nijjetom i lijepim ciljem, pa makar to bila obična prirođena, proizvoljna djela. Musliman će biti nagrađen za ostavljanje nepokornosti, kao što će biti nagrađen za činjenje pokornosti, ako mu je namjera pokornost i sprovođenje naredbi.

- Siromašni muslimani priželjkivali su da imaju ono što imaju i bogati kako bi činili dobro poput njih.

- Lahkoća i jednostavnost islama. Svaki musliman u islamu nalazi ono što će činiti kako bi bio pokoran Allahu.

- Bogatašima i siromasima naređeno je da čine dobro i klone se zla.

- Mudrost učenjaka i odgajatelja u usmjeravanju onoga ko u svojoj duši osjeća tjeskobu zbog nemoći da se priključi onima koji prednjače po dobru.

Ovaj hadis je temelj za potvrdu argumentacije analogijom, što se očituje iz riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Šta mislite kada bi svoju strast zadovoljio na nedozvoljen način, da li bi zaslužio kaznu? Isto tako kada je zadovolji na dozvoljen način, onda ima nagradu."

121. Također, od Ebu Zerra prenosi se da je rekao: "Rekao mi je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: "Nemoj potcjenjivati ništa od dobrih djela, pa makar da se sretneš vedra lica sa svojim bratom." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2626).

Iz hadisa se shvata:

- Nepotcjenjivanje bilo kojeg dobrog djela sve dok se djelo može svrstati u dobro. Dakle, čovjek ne smije ostavljati činjenje nekog dobrog djela samo zato jer ga smatra manje vrijednim od nekog drugog djela, a isto tako ne smije praviti razliku između Allahovih znamenja (obreda), kao što čine neki savremeni novotari argumentirajući da su određena djela samo ljuska. Temelje ove novotarije pobio sam u svojoj knjizi "Delailus-savabi fi ibtali bid'ati taksimid-dini ila kišrin ve lubabin".

- Pohvalnost obveseljavanja muslimana, jer se time postiže međusobna prijaznost i bliskost.

122. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Na svaki ljudski zglob u svakom danu u kome izađe sunce treba dati sadaku: izmiriti dvojicu je sadaka, pomoći čovjeku da uzjaše svoju jahalicu, ili pomoći mu da na nju digne tovar, sadaka je. Lijepa riječ je sadaka, svaki korak prema džamiji je sadaka, a i uklanjanje s puta onoga što smeta prolaznicima sadaka je." (Muttefekun alejhi)

Muslim ga, također, prenosi od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Uistinu je Allah svakog čovjeka – sina Ademovog stvorio od tristo šezdeset zglobova. Pa ko bude veličao Allaha (riječima Allahu ekber), zahvaljivao Allahu (elhamdulillahi), činio tehlil (la ilahe illallah), slavio Allaha (subhanallahi), tražio oprosta (estagfirullah), uklonio kamen sa puta kojim prolaze ljudi ili sa njihovog puta ukloni trnje ili kosti, ili naredi dobro ili zabrani zlo, taj je sebe sačuvao od Vatre tog dana.'"

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (5/309) – Fethul-Bari; Muslim (1009). Aišin hadis kod Muslima (1007).

Iz hadisa se shvata:

Tekst ovog hadisa je poput teksta prethodnog hadisa od Ebu Zerra, radijallahu anhu, br. 118., ali u njemu je dodao.

- Pohvalnost pravednog pomirenja ljudi i ophođenje prema njima u duhu moralnih vrijednosti.
- Pohvalnost redovnog obavljanja zajedničkog namaza u džamiji.
- Preciziranje broja zglobova za koje musliman daje sadaku kada osvane.

123. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko god bude otišao u džamiju ili se vratio iz nje, Allah mu za svaki odlazak i dolazak pripremi doček u Džennetu." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (2/148) – Fethul-Bari; Muslim (669).

Iz hadisa se shvata:

- Sva ljudska djela su sabrana i popisana kod Allaha. Ko ode u džamiju, isključivo radi namaza, bit će mu upisana nagrada za koračanje i pri odlasku i pri povratku.
- Vrijednost klanjanja namaza u džematu.

124. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "O žene muslimanke, neka nijedna od vas ne potcjenjuje poklon koji joj donese njena komšinica, pa makar se radilo o ovčijem papku." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (5/197) – Fethul-Bari; Muslim (1030).

Iz hadisa se shvata:

- Podsticaj na davanje poklona i sadake, bez obzira koliko ti pokloni bili maleni.

- Zabrana škrtosti i tvrdičluka. Pohvalnost održavanja veza među muslimanima, a posebno među komšijama.

- Nepotcjenjivanje dobra; a u ovoj predaji nalazi se odgovor onima koji tvrde da vjera ima jezgru i ljusku, na što smo već prije ukazali.

125. Od Ebu Hurejre, također, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Iman se sastoji od sedamdeset i nekoliko ili šezdeset i nekoliko ogranaka. Najbolji ogranak je izgovaranje 'la ilahe illallah' (nema drugog boga osim Allaha), a najniži je ukloniti smetnju sa puta. I stid je ogranak imana." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (1/51) – Fethul-Bari; Muslim (35, 58).

Iz hadisa se shvata:

- Iman ima svoje stepene koji su jedni iznad drugih po važnosti.

- Iman se, kod ispravnih prethodnika – učenjaka u hadisu, sastoji od riječi i djela. Hadis ukazuje na to, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo izgovaranje "la ilahe illallah" i primjer djela, a to je uklanjanje smetnje sa puta.

- Iman je motivacija i mjerilo za činjenje dobrih djela. Plod imana su dobra djela kojima se postiže Allahovo zadovoljstvo.

- Iman se može dijeliti, pa se zato povećava i smanjuje – povećava se pokornošću, a smanjuje se nepokornošću, pa se zato na ovome gradi činjenica da počinilac velikog grijeha nije nevjernik, već je njegov iman samo manjkav.

- Iman se stječe, stoga je čovjeku obaveza da obnavlja svoj iman i da lijepo ispovijeda islam penjući se na veće stepene vjernika kako bi dostigao potpuno vjerovanje.

- Različitost stepena imana nije razlog da se obredi vjere potcjenjuju, jer su svi oni od Gospodara svjetova.

- Stid je pohvalna moralna osobina koja podstiče na vjerovanje u Allaha, svijest o Allahovom nadzoru i zalaganje u podsticaju duše na pokornost. O tome sam opširnije govorio u zasebnoj brošuri pod naslovom "Stid u svjetlu Kur'ana i sunneta".

126. Također od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neki čovjek je putovao pa je jako ožednio. Pronašao je bunar, sišao u njega i napio se vode. Kada je izašao iz bunara, ugledao je psa kako dahće i jede zemlju od žeđi. Čovjek tada reče: 'Ovog psa je snašla žeđ kao što je i mene bila snašla.' Sišao je u bunar i napunio svoju cipelu vodom, a potom je svojim ustima držao tu cipelu sve dok se nije popeo, a onda je napojio psa. Allah mu je zahvalio i oprostio mu." Ashabi tada upitaše: 'Allahov Poslaniče, zar mi i za životinje imamo nagradu?' Poslanik reče: 'Za svaku uslugu biću koje ima živu jetru ima se nagrada.'" (Muttefekun alejhi)

U predaji kod El-Buharija stoji: "Pa mu je Allaha zahvalio, oprostio mu i uveo ga u Džennet."

U drugoj predaji kod obojice (El-Buharija i Muslima) stoji: "Dok je jedan pas kružio oko bunara gotovo usmrćen žeđu, vidjela ga je jedna bludnica iz Benu Israila. Skinula je svoju cipelu pa je u nju zagrabila vode i napojila ga iz nje, pa joj je Allah zbog toga oprostio."

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (5/40-41) – Fethul-Bari; Muslim (2244). Druga predaja kod El-Buharija /1/278) – Fethul-Bari.

Treća predaja kod El-Buharija (6/511) – Fethul-Bari i kod Muslima (2245, 55).

Iz hadisa se shvata:

- Podsticaj na činjenje dobročinstva životinjama, a odnosi se na one životinje za koje nam nije naređeno da ih ubijamo.

- Vrijednost napajanja vodom.

- Obilnost Allahove milosti koja je čak obuhvatila i životinje, jer su one Njegova stvorenja.

- Obilnost Allahove blagodarnosti. On oprašta velike grijehe zbog činjenja malog dobra.

- Ne treba potcjenjivati nijedno dobro djelo, jer ono može biti razlog za oprost grijeha.

- Što god ljudi da urade, to Uzvišenom Allahu nije skriveno, i On će ih nagraditi ili kazniti shodno njihovim djelima.

- Vrijednost iskrenog činjenja djela u ime Allaha, bez natruha rija'a, tj. pretvaranja. Oni su ih činili, a vidio ih je samo Allah.

- Raširenost bluda u Benu Israilu. Molimo Allaha da nas sačuva razvrata i ružnoga puta.

127. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vidio sam čovjeka kako kruži po Džennetu zbog drveta kojeg je posjekao i uklonio sa puta jer je smetalo muslimanima." (Prenosi Muslim)

U drugoj predaji se navodi: "Jedan čovjek naišao je putem i ugledao granu kako se ispriječila preko puta, te je rekao: 'Tako mi Allaha, uklonit ću je da ne smeta muslimanima', pa je zato uveden u Džennet."

U predaji koja stoji kod obojice (Buharija i Muslim) navodi se: "Jedan je čovjek išao putem i naišao na jednu trnovitu granu, te ju je uklonio s puta, pa mu se Allah zahvalio i tako što mu je oprostio grijehe."

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (1914, 129).

Druga predaja kod Muslima (1914, 128).

Druga predaja kod El-Buharija (2/139) i kod Muslima (1914).

Iz hadisa se shvata:

- Podsticaj na uklanjanje onoga što smeta muslimanima prilikom njihovog prolaska putem i činjenje svega onoga što koristi muslimanima i što od njih udaljava štetu.

- Islam je vjera čistoće, zaštite okoline i opće sigurnosti.

128. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko god propisno i lijepo uzme abdest, a zatim ode na džuma-namaz, i pomno sasluša hutbu, bit će mu oprošteni grijesi, od tog trenutka do sljedeće džume, i još plus tri dana, ali ko samo obični kamenčić dotakne bez potrebe, počinio je besmislicu." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (857, 27).

Iz hadisa se shvata:

- Podsticaj na lijepo uzimanje abdesta i njegovo upotpunjavanje, kao što je to pojasnio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

- Redovno obavljanje džuma-namaza, a ona je obaveza svakom muslimanu i ispravno ju je obaviti samo zajednički. Džuma-namaz briše grijehe koji se počine u deset dana, jer za jedno učinjeno dobro djelo čovjek ima nagradu kao da je učinio deset njemu sličnih, a uvjet toga jeste pomno praćenje, slušanje i nečinjenje besmislica.

- Obaveza pomnog praćenja i slušanja džumanske hutbe bez ikakvog međusobnog razgovora i sl.

129. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, također se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada se musliman (ili vjernik) abdesti, pa opere svoje lice, spadnu sa njegovog lica zajedno sa vodom svi grijesi njegovih očiju (ili sa posljednom kapi vode). Kada opere svoje ruke, sa njegovih ruku zajedno sa vodom spadnu svi grijesi koje je svojim rukama počinio (ili sa posljednjom kapi vode), i sve tako dok ne bude čist od grijeha. Kada opere svoje noge, spadnu s njih zajedno sa vodom svi grijesi koje je počinio hodajući na njima (ili sa posljednjom kapi vode), tako da ostane posve čist od grijeha." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Prenosi Muslim (244).

Iz hadisa se shvata:

- Vrijednost uzimanja abdesta; a ustrajnost u uzimanju abdesta uzrok je oprosta grijeha.

- Svaki od tjelesnih organa može počiniti grijeh: oko gledanjem, ruka dodirivanjem i krađom i sl. Zato se grijesi vežu za svaki organ koji ih počini, a izlaze iz svakog organa nakon što se za njih pokaje.

130. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pet propisanih namaza, džuma do džume i ramazan do ramazana brišu grijehe koji se počine između njih ukoliko se ne počine veliki grijesi." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (233, 16).

Manje poznate riječi:

"Veliki grijesi" – grijesi za čije se činjenje u šerijatskim tekstovima navodi prijetnja žestokom kaznom onome ko ih počini, kao što su blud, konzumiranje alkohola, lažno svjedočenje i sl.

Iz hadisa se shvata:

- Pojašnjenje vrijednost džume i ramazana.

- Obavljanje džume i ibadeta u ramazanu na najbolji način biva razlogom da Allah, azze ve dželle, iz Svoga obilja i milosti oprosti počinjene manje grijehe.

- Grijesi se dijele na male i velike.

131. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, također se prenosi da je rekao: " Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Hoćete li da vam kažem čime Allah briše grijehe i podiže deredže (mjesto kod Allaha)?!" "Hoćemo, Allahov Poslaniče", rekoše oni. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Upotpunjavanjem abdesta u najtežim uvjetima, mnoštvom koraka do džamije i iščekivanjem namaza u džamiji. To vam je vrijedno kao straža na Allahovom putu!" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (215).

Iz hadisa se shvata:

- Pohvalnost upućivanja ljudi na dobro i djela dobročinstva koja ih približavaju Allahu. Zato je obaveza učenjacima, tragaocima za znanjem i islamskim misionarima da prenesu ljudima znanje i dobro koje imaju kod sebe.

- Podsticaj na dobro, pa makar ga ljudi za njega ne pitali, predstavlja jedan odgojni vjerovjesnički metod pri odgoju i obrazovanju.

- Podsticaj da se prilikom abdesta svi organi predviđeni za uzimanje abdesta u potpunosti obuhvate vodom i meshom, pa makar to predstavljalo poteškoću.

- Redovno obavljanje zajedničkog namaza u džamijama.

- Ibadet je džihad i priprema za džihad zato što je u ibadetu potrebno strpljenje, čvrstina, podnošenje neugodnosti i maksimalno ulaganje truda, te obuzdavanje duše da se ne povede za strastima i zabludom.

- Ove stvari su povod za oprost, jer se njima brišu grijesi i podižu stepeni.

- Prednost kuće koja je udaljena od džamije u odnosu na bližu kuću, jer što je kuća udaljenija, koraci su mnogobrojniji, kao što će se posebno navesti u pojašnjenju hadisa: "Benu Selime, držite se vaših kuća, pa će vam se zapisivati vaši koraci." (136)

- Vrijednost vezanosti srca za Allahove kuće, što predstavlja poseban ibadet, kao što se navodi u hadisu o sedmerici koje će Allah staviti u hlad Svoga Arša na dan kada ne bude drugog hlada osim Njegovog: ".... čovjek čije je srce vezano za džamiju". (Muttefekun alejhi)

- Potrebno je da se ljudi odgajaju na manjim naučnim pitanjima prije većih. Onaj ko ne može sačekati da klanja namaz i obuzdati svoju dušu izvjesni vremenski period u Allahovim kućama, također nije u mogućnosti ni da bdije na granicama radi čuvanja muslimana i odbrane od napada nevjernika.

132. Od Ebu Musaa el-Eš'arija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Ko klanja sabah i ikindiju, ući će u Džennet." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (2/52) – Fethul-Bari; Muslim (635).

Iz hadisa se shvata:

-Vrijednost redovnog obavljanja sabaha i ikindija-namaza.

- Nezaokupiranost snom i drugim ovodunjalučkim djelima od izvršenja obaveznih namaza u njihovom propisanom vremenu. Sabah-namaz biva u vremenu kada je san najslađi, a ikindija-namaz dolazi u vrijeme zaokupiranosti završetkom djela koja se čine danju.

133. Također, od Ebu Musaa el-Eš'arija prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Kada se čovjek razboli ili bude na putovanju, njemu se piše nagrada za sva ona djela koja bi radio da je kod kuće i zdrav." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (6/136) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

- Veličina Allahove milosti i obazrivosti prema Njegovim robovima.

- Onaj ko nije u mogućnosti da zbog šerijatske zapreke, kao što su putovanje ili bolest, uradi dobra djela koja inače radi, uz postojanje čvrste namjere da bi to radio da je u mogućnosti, njemu će biti upisana djela kao da je kod kuće i zdrav.

134. Od Džabira, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Svako dobro je sadaka." (Prenosi ga El-Buhari, kao i Muslim od Huzejfe, radijallahu anhu)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buahri (10/247) – Fethul-Bari od Džabira b. Abdullaha, te Muslim (1005) od Huzejfe b. Jemana, radijallahu anhu.

Iz hadisa se shvata:

- Podsticaj na činjenje dobra na različite utemeljene načine.

- Vjernik ima nagradu za sva dobra djela koja čini.

135. Također, od Džabira, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Nijedan musliman ne zasadi nijednu sadnicu a da sve što se sa nje pojede njemu ne bude sadaka, a i ono što se sa nje ukrade njemu je sadaka. Niko neće ubrati plodove sa nje a da on za to neće imati sadaku." (Prenosi Muslim) U drugoj njegovoj predaji stoji: "Nijedan musliman ne zasadi sadnicu, sa koje pojede čovjek, životinja ili ptica, a da to njemu ne bude sadaka sve do Sudnjeg dana."

U sljedećoj njegovoj predaji stoji: "Nijedan musliman ne zasadi sadnicu ili posije žitaricu, sa koje pojede čovjek, životinja ili bilo šta, a da to njemu ne bude sadaka." Ove dvije verzije potječu od Enesa, radijallahu anhu.

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Muslim (1552).

Druga njegova predaja (1552, 10), bilježi ga El-Buhari (5/3) – Fethul-Bari. Muslim (1553) od Enesa, radijallahu anhu.

Iz hadisa se shvata:

- Podsticaj na sađenje voćki i sijanje usjeva, te vrijednost obrađivanja zemlje. Sve to spada u djela čija se nagrada ne prekida smrću onoga ko ih čini.

- Nastojanje da se čine djela od kojih će koristi imati Allahova stvorenja i olakšavanje izvršavanja njihovih potreba.

- Ako muslimanu neko ukrade, uzurpira ili uništi nešto od imetka, pa se on strpi očekujući za to nagradu od Allaha Uzvišenog, Allah će ga i nagraditi za njegovo strpljenje.

- Dozvoljenost posjedovanja imovine i njenog održavanja. Ovim hadisom potvrđuje se neispravnost mišljenja onih koji to poriču, kao što su asketske sufije. Zabrana koja se navodi o tome tumači se u smislu onoga što zaokupira od izvršavanja vjerskih propisa, tako da čovjekova ljubav prema dunjaluku postane njegov najveći interes i krajnji cilj. To je moguće samo u slučaju kada čovjeka nadvlada pohlepa za stjecanjem dunjalučkih dobara i više nego što mu je potrebno. Molimo Allaha da nam podari staništa dobrih.

136. Također, od Džabira, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Pleme Benu Selime željelo je preseliti se u blizinu mesdžida, pa je to čuo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao im: 'Obaviješten sam da se želite preseliti u blizinu mesdžida?' Oni rekoše: 'Da, Allahov Poslaniče, htjeli smo to', pa on reče: 'Benu Selime, ostanite u svojim kućama, za vaše pješačenje do džamije pisat će vam se nagrada; ostanite u svojim kućama, za vaše pješačenje do džamije pisat će vam se nagrada.'" (Prenosi ga Muslim)

U drugoj predaji stoji: "Za svaki korak bit će odlikovan." Prenosi ga Muslim, a također ga prenosi u ovom značenju El-Buhari iz predaje Enesa, radijallahu anhu.

Benu Selime je poznato je ensarijsko pleme.

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Muslim (665), a i u drugoj predaji (664).

Enesov hadis bilježi El-Buhari (2/139) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

- Nagrada je shodno neophodnom trudu koji ulaže šerijatski obveznik prilikom obavljanja djela.

- Podsticaj na namaz u mesdžidu, makar mjesto stanovanja bilo udaljeno. Potrebno je da se muslimanima ne pravi tjeskoba u pitanjima općekorisnih dobara, jer da se pleme Benu Selime preselilo u blizinu mesdžida, pa da su ih u tome ostali slijedili, napravili bi gužvu i tjeskobu muslimanima oko Poslanikovog mesdžida.

137. Od Ebu El-Munzira Ubejja b. Ka'ba, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Poznavao sam jednog čovjeka, i nisam znao da iko stanuje dalje od mesdžida od njega, međutim, on je svaki namaz klanjao u mesdžidu. Rečeno mu je (ili sam mu rekao): 'Kada bi sebi kupio magarca i tako dolazio u mesdžid noću ili po vrelom danu.' Rekao je: 'Ne bih volio stanovati u blizini mesdžida, jer želim da mi se upiše nagrada i za moje hodanje do mesdžidu, kao i za povratak mojoj porodici.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je rekao: 'Allah ti je sve to objedinio (tj. Allah će ti sve to dati).'" (Prenosi ga Muslim)

U drugoj predaji stoji: "Ti ćeš imati nagradu kojoj se nadaš."

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (663).

Iz hadisa se shvata:

- Ogromno nastojanje ashaba da zadobiju dobro, povećaju ga i steknu nagradu.

- Međusobno preporučivanje dobra i savjetovanje muslimana dobročinstvom. Ko uvidi da je njegovog brata snašla neka poteškoća, neka mu dadne savjet kako će je otkloniti.

- Za odlazak u džamiju pješke, makar bila udaljena, veća je nagrada nego za odlazak prijevoznim sredstvom.

- Uzvišeni Allah zapisuje svaki korak Svoga roba.

- Čovjek biva nagrađen za svoja djela shodno svojoj namjeri i cilju.

138. Od Ebu Muhammeda Abdullaha b. Amra b. El-Asa, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Četrdeset je odlika (dobrih djela), a najniža je dati ovcu na korištenje. Svako ko bude radio po jednoj od ovih odlika, nadajući se nagradi i potvrđujući ono što je obećano za ovu odliku, Allah će ga zbog nje uvesti u Džennet." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (5/243) Fethul-Bari.

Manje poznate riječi:

"Dati ovcu na korištenje" – znači dati ovcu drugome kako bi se okoristio njenim mlijekom, a zatim da je vrati.

Iz hadisa se shvata:

- Allahovo davanje blagodati i samilost uvećavanjem i davanjem mogućnosti za činjenje različitih dobrih djela kako bi svaki čovjek činio djela shodno svojim mogućnostima.
- Obaveznost vezanja djela za iman i nadanja nagradi.

139. Od Adijja b. Hatima, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Čuvajte se Vatre pa makar sa pola hurme.'" (Muttefekun alejhi)

U predajama kod El-Buharija i Muslima također se navodi da je isti prenosilac rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Svako od vas će pričati sa svojim Gospodarom. Između njega i njegovog Gospodara neće biti prevodioca. Pogledat će na svoju desnu stranu i vidjet će samo ono što je činio. Pogledat će na svoju lijevu stranu, pa će vidjeti samo ono što je činio. Pogledat će ispred sebe i vidjet će samo vatru naspram svoga lica. Zato se čuvajte Vatre pa makar sa pola hurme. A ko ne bude imao, neka se onda čuva lijepom riječju.'"

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (3/283); Muslim (1016, 68).

Druga predaja kod El-Buharija (13/474) – Fetul-Bari, i Muslima (1016, 67).

Iz hadisa se shvata:

- Podsticaj na davanje sadake prema mogućnostima, te izgrađivanje lijepih moralnih odlika i ophođenje prema drugima s blagošću i prijatnim govorom.
- Allahova bliskost robu na Sudnjem danu, jer tada neće biti zastora ni posrednika, a ni prevodioca. Zato neka se vjernik čuva nepokornosti svome Gospodaru.

- Odgovornost čovjeka za svoja djela, pa zato neka pazi na ispravnost djela jer mu na Sudnjem danu neće koristiti ništa osim njegovih dobrih djela, poslije Allahove milosti.

- Čovjek je dužan da ne potcjenjuje ono što se daje kao sadaka, makar bilo skromno, jer će mu to biti štit od Vatre.

- Potvrda Allahove osobine govora sa Njegovim robovima bez posredstva.

140. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allah je uistinu zadovoljan čovjekom koji kada nešto pojede, zahvali Allahu na tome, ili kada nešto popije, zahvali Allahu na tome.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2734).

Iz hadisa se shvata:

- Podsticaj na zahvalu Allahu, azze ve dželle, na Njegovom obilnom davanju i mnoštvu Njegovih blagodati. Zahvala je put spasa i primljenosti djela kod Allaha, jer je On jedini koji zaslužuje zahvalu na blagodati.

- Potvrda Allahovog svojstva zadovoljstva.

- Pojašnjenje jednog od pravila ponašanja prilikom jela i pića, a to je zahvala Allahu na kraju objeda.

141. Od Ebu Musaa, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svaki musliman dužan je podijeliti sadaku." Neko upita: "A šta ako je nema od čega dati?" Poslanik odgovori: "Zarađivat će će svojim rukama, i tako sebi privređivati, a i davati sadaku", a čovjek opet upita: "Šta ako ne bude mogao?" Poslanik odgovori: "Pomoći će onome ko je u nuždi i žalosti." "A šta ako ne bude mogao?", ponovo upita čovjek. "Naređivat će na dobro", odgovori Poslanik. "A šta ako ni to ne bude radio?", upita čovjek. "Suzdržavat će se od zla, jer mu je i to je sadaka", odgovori Poslanik. (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (3/107) – Fethul-Bari; Muslim (1008).

Iz hadisa se shvata:

- Značenje ovoga hadisa nalazi se pod brojem hadisa 117 koji se prenosi od Ebu Zerra, radijallahu anhu.

Poglavlje četrnaesto

UMJERENOST U IBADETIMA

U izvršavanju ibadeta potrebno je biti umjeren, čime se daje olakšanje duši i odbija dosada. Ukoliko čovjek bude pretjerivao tokom svoga puta, njegova duša na tom putu će klonuti prije nego što dođe do svoga odredišta, a ako bude lijena, također neće doći do svoga odredišta, a željeni cilj će je zaobići. Najbolja od svih stvari je blagost koja te dovodi do željenog i olakšava ti postizanje cilja.

Neka se Allah smiluje šejhul-islamu koji kaže: "Allahova vjera je sredina između onih koji pretjeruju u njoj i onih koji su prema njoj nemarni."

Uzvišeni Allah kaže: **"Ta-ha. Mi ti nismo objavili Kur'an da bismo ti poteškoću učinili."** (Taha, 1-2)

Uzvišeni Allah objavio je časni Kur'an Svome Poslaniku kako bi odstranio neugodnost ummetu, kako bi skinuo stege i okove koji su bili stavljeni prijašnjim narodima. Zato je ovaj Kur'an lijek za prsa i svjetlo za oči. Ko bude slijedio njegovu uputu, bit će spašen na oba svijeta, a ko se udalji od njega, propast će.

Uzvišeni Allah kaže: **"Allah želi da vam olakša, a ne želi da vam oteža."** (El-Bekare, 185)

Uzvišeni Allah potvrđuje Svojim robovima da im želi olakšati, a ne želi da poteškoće imaju. On je sa njih skinuo tjeskobu i zadužio ih je samo onim što mogu podnijeti, a bit će nagrađeni shodno svojim djelima. Zato je poslao Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sa najboljom vjerom, lahkom i jednostavnom vjerom kojom se ispovijeda monoteizam samo Uzvišenom Allahu (el-hanefijjetus-semha).

142. Od Aiše, radijallahu anha, pripovijeda da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jedne prilike ušao u njenu kuću i kod nje zatekao jednu ženu, te je upitao: "Ko je ova žena?" Aiša mu reče: "Ovo je žena koja je došla da mi priča o tome kao puno klanja namaz (nafilu)", a Poslanik tada reče: "Neka svako od vas obavlja nafilu onoliko koliko je u stanju ustrajati, jer, tako mi Allaha, Allahu neće dosaditi dok vama samima ne dosadi, a Njemu je najdraže djelo ono u čijem činjenju čovjek ustraje." (Muttefekun alejhi)

Riječi *"Allahu neće dosaditi"* znače: Allah vam neće prekinuti nagradu za djela koja činite i prema vama se neće ophoditi kao onaj kome dosadi sve dok vama samima ne dosadi pa prestanete činiti određena djela. Zato je potrebno da radite ona djela čiji kontinuitet možete podnijeti, kako bi vam i nagrada i Allahovo obilje za njih bili kontinuirani.

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (3/36 – Fethul-Bari) i Muslim (784 i 221).

Iz hadisa se shvata:

- Dozvoljeno je upitati o onima koji uđu u kuću, bili muškarci ili žene.
- Dozvoljeno je pred učenim opisati nečije stanje kako bi se greška ispravila i ispravnost pohvalila.
- Pohvalnost odvraćanja od činjenja loših djela kada se njihovo činjenje uoči.
- Promjena lošeg djela biva kada se sazna da je loše, uz mogućnost njegove promjene.
- Nije dozvoljeno odgoditi pojašnjenje kada postoji potreba za njim.
- Često i mnogo obavljanje ibadeta iznad mogućnosti tijela vodi u dosadu i opuštanje, pa tako duša bude ostavljena.
- Umjerenost u izvršenju ibadeta je motiv za njegov kontinuitet i čvrstinu pokornosti u njemu.
- Najdraža djela i ona za koja se ima najveća nagrada su ona koja su najtrajnija, makar bila i neznatna.
- Za davanje duši njenog prava u pogledu dozvoljenih stvari ima se nagrada ukoliko je cilj jačanje tijela dobrim djelima u ibadetu Allahu.

143. Enes, r.a., pripovijeda da su tri čovjeka došla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i kod njegovih žena (majki vjernika) raspitivali se o njegovim ibadetima. Dobivši od njih odgovor, učinilo im se kao da nije dovoljno ono što oni rade, te rekoše: "Gdje smo mi u odnosu na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem? Njemu su oprošteni svi njegovi grijesi, prošli i budući. Jedan od njih reče: 'Što se mene tiče, ja ću od sada cijele noći provoditi u ibadetu', drugi reče: 'A ja ću od sada svaki dan postiti, i nikako neću mrsiti', a treći reče: 'A ja ću se kloniti žena i nikako se više neću ženiti.' Zatim im je došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Vi ste oni što su rekli to i to? Tako mi Allaha, ja sam većeg strahopoštovanja prema Allahu od vas i najbogobojazniji sam, ali ja postim i mrsim, klanjam, spavam i živim bračnim životom. Ko se udalji od mog sunneta (načina života), on ne pripada meni.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (9/104) – Fethul-Bari; Muslim (1401).

Iz hadisa se shvata:

- Pohvalnost praćenja stanja pobožnih učenjaka kako bi se uzimali za uzor. Ukoliko nije moguće to saznati od muškaraca, dozvoljeno je tražiti da se to otkrije preko žena.

- Ko bude imao čvrstu odluku da će učiniti dobro djelo, pa bude u potrebi da ga obznani, i bude siguran od pretvaranja, to mu nije zabranjeno.

- Umjerena primjena sunneta bolja je od ulaganja truda u novotariji.

- Nastojanje Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba da povećaju ibadete u pokornosti.

- Pohvalnost davanja prednosti zahvali i pohvali Allaha kada se žele iznijeti naučna pitanja, pojasniti propisi onima koji su njima zaduženi, te otkloniti sumnje od onih koji nastoje doći do propisa.

- Pohvalnost braka i podsticaj na njega.

- Zabrana posta tokom cijele godine.

- Zabrana obavljanja noćnog namaza tokom cijele noći.

- Dozvoljene i pohvalne stvari postaju zabranjene ukoliko izađu iz okvira upute Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

- Povođenje za Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u umjerenosti predstavlja suštinu približavanja Allahu Uzvišenom.

- Nepridržavanje za uputu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u pitanjima ibadeta vodi u pretjerivanje, ekstremizam i ulazak u svaku pogrdnu zabranu.

- Osnova svih ibadeta jeste da se zasnivaju na zastajanju na granicama koje su postavili šerijatski tekstovi. Stoga nije dozvoljeno ulagati trud da bi se došlo do nekog ibadeta putem vlastitog mišljenja ili vlastitog uljepšavanja postupaka.

- Ne biti obmanut nekim djelima koja su po vanjštini dobra zbog posljedica koje mogu iz njih proizaći zbog njihovog suprotstavljanja ispravnoj Vjerovjesnikovoj uputi.

- Ovaj hadis je temelj za opovrgavanje novotarija, pa makar oni koji ih čine imali lijepe namjere. Neka se Allah smiluje Ibn Omeru koji je rekao: "Svaka novotarija je zabluda, pa makar je ljudi smatrali lijepom." Opovrgao sam sumnje onih koji uljepšavaju novotarije u svojoj knjizi "El-Bid'atu ve eseruha essjj' fil-ummeti" (Novotarija i njen loš utjecaj u ummetu).

- Postupak koji su ovi ljudi htjeli da učine dijeli se na dva dijela:

a) Povećanje utemeljenog djela, kao što su post tokom cijele godine i stalno obavljanje noćnog namaza. U osnovi dobrovoljni post i noćni namaz su pohvalni, ali je jedan od njih htio da posti tokom cijele godine, čime je napravio dodatak utemeljenoj osnovi. Također, drugi je htio da klanja po cijelu noć, a sve to se naziva dodatna novotarija.

b) Ostavljanje utemeljenog iz vjerskih razloga, kao što je izbjegavanje ženidbe. Ova novotarija naziva se novotarija ostavljanja, a oba ova dijela su zabludjela novotarija, kao što je to podrobno pojasnio učenjak Eš-Šatibi u svojoj jedinstvenoj knjizi "El-I'atisam". Allah me je pomogao, pa sam je valorizirao prema originalnom spisu i napravio derivaciju njegovih hadisa, a Allahu pripada zahvala na početku i na kraju.

144. Od Ibn Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Propali su oni koji pretjeruju", ponovivši to tri puta. (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2670).

Iz hadisa se shvata:

- Propast je posljedica za one koji pretjeruju u svojim riječima i djelima.
- Pokuđenost izvještačenosti i govora punim ustima.
- Žestina ne donosi dobro. Islam je vjera umjerenosti u riječima i djelima.

145. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vjera je lahka i čovjek neće pretjerivati u vjeri a da ga vjera neće savladati. Upotpunite svoja djela, a ako niste u stanju, onda uradite koliko možete i radujte se (nagradi koju vam je Uzvišeni pripremio). Pomozite se početkom dana, krajem dana i dijelom kraja noći." (Prenosi ga El-Buhari)

U drugoj predaji stoji: "Držite se umjerenosti, radite koliko možete, putujte ujutro i navečer, a i dijelom kraja noći. Držite se umjerenosti, pa ćete postići što želite."

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (1/93) – Fethul-Bari i (11/294) Fethul-Bari.

Manje poznate riječi:

"Pomozite se početkom dana, krajem dana i dijelom kraja noći" – U prenesenom značenju ove riječi znače: Pomozite se u pokornosti Allahu, azze ve dželle, djelima u vremenu vaše aktivnosti, kada su vaša srca slobodna tako da osjećate slast ibadeta i postižete svoj cilj, a ne osjećate zamor i dosadu, kao što pronicljivi putnik putuje u ovim vremenima, a on i njegova jahalica se u drugim vremenima odmaraju i stignu do svoga cilja bez zamora. Allah najbolje zna.

Iz hadisa se shvata:

- Islam je vjera lahkoće i otklanjanja tjeskobe. Ovo je jedna od odlika islamskog ummeta kojem je ukazana milost. Allah je sa njega skinuo sve okove i stege koje su bile na prethodnim narodima, zatim je poslao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, sa najboljom vjerom, vjerom lahkoće (el-hanefijjetus-semha).

- Svako ko pretjeruje u vjeri odustat će od vjere, jer pretjerivanje vodi u dosadu, a iza pretjerivanja u dobrovoljnim djelima dolazi tromost, ili se ostavlja bolje djelo, ili se obaveze ne čine u vremenima koja su predviđena za njih, poput onoga ko je cijelu noć klanjao, a zatim ga krajem noći savlada san, pa mu promakne vrijeme sabah-namaza, ili ne stigne otići zajednički obaviti namaz u džamiji.

- Hadis ukazuje na pohvalnost uzimanja šerijatske olakšice u propisanom vremenu. Korištenje potvrđenog propisa onda kada postoji potreba za olakšicom, predstavlja pretjerivanje, kao kada neko ostavi tejemmum kada ne može da upotrijebi vodu, pa upotrebom vode sebi nanese štetu.

- Skretanje pažnje putniku da pazi na vremena aktivnosti, jer ako putuje i danju i noću, klonut će i odustati od puta. "Onaj ko žuri na putovanje pa ga prekine, put nije prevalio a leđa jahalice je polomio." Međutim, ako bude nastojao da putuje u vremenu svoje aktivnosti, bit će u mogućnosti da to kontinuirano čini bez poteškoće.

Isto tako, pobožnjak treba da odabere vremena aktivnosti u ibadetu, pa neka klanja u toku svoje aktivnosti.

- Umjerenost u ibadetu vodi zadovoljstvu Gospodara i stalnom izvršavanju robovanja Njemu.

146. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je u džamiju i ugledao jedno uže zategnuto između dva stuba, pa je upitao: 'Kakvo je ovo uže?' Prisutni mu rekoše: 'Ovo je Zejnebino uže, kada klanja pa se umori za njega se uhvati.' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Sklonite ga, neka svako od vas klanja dok je odmoran, a kada se umori, neka legne da se odmori.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (3/36) – Fethul-Bari; Muslim (784).

Iz hadisa se shvata:

- Islam je vjera olakšanja i otklanjanja neugodnosti i poteškoće.
- Dobrovoljno obavljanje namaza dozvoljeno je u džamiji i za muškarce i za žene.
- Uklanjanje zla rukom obaveza je onome koje to u mogućnosti izvršiti.
- Pokuđeno je da se klanjač tokom svoga namaza oslanja na nešto.
- Podsticaj na umjerenost u ibadetu, činjenje ibadeta u stanju odmorenosti.
- Dozvoljenost sjedenja u namazu onome koga obuzme nemoć.
- Negiranje lošeg djela biva samo nakon saznanja da je loše.

147. Od Aiše, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ako se nekome od vas zadrijema za vrijeme namaza (nafile), neka odspava dok ga drijem ne prođe, jer nije siguran da neće umjesto traženja oprosta sam sebe grditi!?" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (1/313) – Fethul-Bari; Muslim (786).

Manje poznate riječi:

"Pa će sebe grditi" – tj. izgovarat će ono što ne misli, zbog drijemeža koji ga nadvlada, pa će onda doviti protiv sebe.

Iz hadisa se shvata:

- Pokuđenost iscrpljivanja duše ibadetom.
- Umjerenost i izbjegavanje pretjerivanja u ibadetu.
- Uzimanje rezervisanosti (predostrožnost), jer rezervisanost označava stvar za koju postoji mogućnost da se desi, a i ne.
- Hadis je dokaz za pravilo preventive, otklanjanje štete je preče od dobijanja koristi.
- Obaveznost skrušenosti u namazu, prisutnosti srca u ibadetu i udaljavanje od onoga što odvodi od skrušenosti i prisutnosti srca.

- Pohvalnost upućivanja dove u namazu bez posebnog ograničavanja.

- Prelazak preko grijeha onome ko kaže nešto nenamjerno, a nije imao srčanu namjeru da to kaže, kao što je slučaj čovjeka u stanju drijema, ili onoga koga iznenađenje šokira.

148. Od Ebu Abdullaha Džabira b. Semure, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Klanjao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, namaze; njegov namaz bio je umjeren po dužini, a i njegova hutba." (Prenosi ga Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (866).

Iz hadisa se shvata:

- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, skraćivao je namaz i hutbu iz samilosti prema klanjačima među kojima je bilo bolesnih i onih sa potrebama.

- Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dat je jezgrovit govor, ali nije pretjerivao u toj sažetosti.

- Umjerenost u svim stvarima je motiv za ustrajavanje u pokornosti.

149. Od Ebu Džuhejfe Vehba b. Abdullaha, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pobratio je Selmana i Ebu Ed-Derdaa. Selman je posjetio Ebu Ed-Derdaa, pa je primijetio da Ummu Ed-Derda nosi na sebi običnu radnu odjeću, te ju je upitao: 'Što si takva?' Ona mu odgovori: 'Tvoj brat Ebu Ed-Derda nema nikakve želje za dunjalukom.' Zatim dođe Ebu Ed-Derda, noseći Selmanu hranu, i reče: "Ti jedi, ja postim." Na to Selman reče: 'Ja neću jesti sve dok i ti ne budeš jeo sa mnom', pa su obojica počeli jesti. Kada je došla noć, Ebu Ed-Derda ustade da klanja nafilu, a Selman mu reče: 'Spavaj', te je on legao spavati. Zatim je nakon kraćeg vremena opet ustao da klanja, a Selman mu ponovo reče: 'Spavaj.' Kada je nastupila zadnja trećina noći, Selman reče: 'Sada ustani na namaz', pa su zajedno klanjali, a nakom toga Selman mu reče: 'Ti imaš obaveze prema svom Gospodaru, prema samome sebi i prema svojoj porodici. Zato prema svakome od njih izvršavaj svoje obaveze.' Ebu Derda sutradan je otišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i to mu ispričao, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: 'Selman je rekao istinu.'" (Prenosi ga El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (4/209) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

- Utemeljenost bratimljenja u ime Allaha, međusobne posjete braće i noćivanje kod njih.

- Utemeljenost obraćanja ženi strankinji radi potrebe i pitanje o onome što za posljedicu ima korist, iako se u vanjštini to ne tiče onoga koji postavlja pitanje.

- Utemeljenost savjetodavnog odnosa prema muslimanima i opominjanje onih koji su nemarni.

- Vrijednost namaza u zadnjoj trećini noći.

- Vrijeme pred nastupanje zore je vrijeme noćnog namaza.

- Potvrda prava žene kod njenog muža u smislu lijepog ophođenja. Iz toga se uzima i pravo žene na spolni odnos.

- Utemeljenost uljepšavanja žene svome mužu.

- Dozvoljenost prekidanja dobrovoljnog posta.

- Zabranjeno je izvršavati pohvalna djela ukoliko postoji bojazan da će to odvesti u dosadu i izostavljanje izvršavanja obaveznih prava, ili preporučena djela koje je bolje činiti u odnosu na spomenuta pohvalna djela.

- Pokuđenost obavezivanja duše ibadetom koji ne može podnijeti.

- Ovaj hadis je temelj za shvatanje imanskog odgoja i njegovog pojašnjavanja.

a) Proces odgoja može se upotpuniti samo u imanskom okruženju u kojem se preporučuju istina i strpljenje, te samilost, i kojim se opominje onaj ko zaboravi, upozorava nemarni, te stalno obnavlja obećanje o izvršavanju vjerskih dužnosti.

b) Usaglašavanje i nerazilaženje. Ebu Ed-Derda, radijallahu anhu, usaglasio se sa svojim bratom u ime Allaha, poput poslušne deve koja gdje god se povede bude pokorna.

c) Saglasnost govora sa djelom. Onaj koji poziva u dobro mora svoje riječi potvrditi djelima, odnosno zajedno sa onim koga poziva učestvovati u izvršavanju određenog djela, kao što je postupio Selman kada je klanjao zajedno sa Ebu Ed-Derdaom.

d) Umjerenost u svim stvarima. Svaki pobožnjak ima svoju aktivnost, a poslije svake aktivnosti dolazi klonulost.

e) Davanje prava onome ko ga zaslužuje. Prava se ne smiju uskraćivati.

150. Od Ebu Muhammeda Abdullaha b. Amra b. El-Asa, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obaviješten da ja govorim: 'Tako mi Allaha, danju ću postiti, a noću ću klanjati, i ovako ću postupati sve dok sam živ', upitao me je: 'Jesi li to ti rekao?' Odgovorio sam: 'Da, rekao sam to, draži si mi i od oca i od majke, Allahov Poslaniče.' On mi tada reče: 'Ti to ne možeš podnijeti, već posti i prekidaj post, spavaj, a i klanjaj. U svakom mjesecu posti tri dana, jer za jedno dobro djelo bit ćeš nagrađen deseterostruko, i to ti se računa kao da postiš cijelu godinu.' Ja mu na to rekoh: 'Ali ja mogu podnijeti više od toga.' On reče: 'Posti jedan dan, a mrsi dva dana.' Ja opet rekoh: 'Ali ja mogu podnijeti više od toga.' On reče: 'Posti jedan dan, a mrsi drugi dan, jer je to post Davuda, alejhis-selam, i najvredniji post.' (U drugoj predaji se navodi: "To je najbolji post.") Opet sam rekao sam: 'Ja mogu podnijeti više od toga', ali Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Nema više od toga." Da sam prihvatio tri dana koja je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo, više sam volio nego svoju porodicu i imetak.'"

U sljedećoj predaji stoji: "Je li istina da stalno danju postiš, a noću klanjaš?" Rekoh: "Svakako, Allahov Poslaniče." On tada reče: "Ne čini to. Posti i mrsi, spavaj i klanjaj, jer tvoje tijelo kod tebe ima pravo, i tvoje oči kod tebe imaju pravo, i tvoja supruga kod tebe ima pravo, i tvoji gosti kod tebe imaju pravo. Umjesto toga, možeš postiti tri dana od svakog mjeseca, jer za svako dobro djelo bit ćeš nagrađen deseterostruko, i računat će ti se kao da postiš cijelu godinu." Ja sam zategao, pa mi je otežano. Rekao sam mu: "Allahov Poslaniče, ja osjećam da mogu i više od toga." Poslanik reče. "Posti post Allahovog vjerovjesnika Davuda i na njega ništa ne dodaji." Ja ga upitah: "A kakav je Davudov post?", a on odgovori: "Pola godine." Kada je Abdullah ostario, govorio je: "Kamo sreće da sam prihvatio olakšicu od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."

U sljedećoj predaji ovog hadisa stoji: "Zar nisam obaviješten da ti postiš tokom cijele godine (stalno) i proučiš Kur'an svaku noć?" Rekao sam: "Svakako, Allahov Poslaniče. Ja time želim samo dobro." Na to on reče: "Posti post Allahovog vjerovjesnika Davuda, a on je bio najpobožniji čovjek i prouči cijeli Kur'an svakoga mjeseca." Rekao sam: "Allahov Vjerovjesniče, ja mogu podnijeti i više od toga." Polanik reče: "Prouči ga svakih dvadeset dana." Ja opet rekoh: "Allahov Vjerovjesniče, ja mogu podnijeti više od toga", aon mi na to reče: "Prouči ga svakih deset dana." Ja mu tada rekoh: "Allahov Vjerovjesniče, ja mogu podnijeti više od toga!" On reče: "Prouči ga svakih sedam dana, a ne prije toga." Ja sam zategao, pa mi je otežano. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: "Ti ne znaš, možda će ti se život odužiti." Abdullah je rekao: "Pa sam dočekao ono što mi je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao, a kada sam ostario, volio sam da sam prihvatio olakšicu Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

U sljedećoj predaji ovog hadisa stoji: "Tvoj roditelj kod tebe ima pravo." A u sljedećoj: "Ne posti onaj koji posti neprekidni post" – ponovivši to tri puta.

U sljedećoj predaji navodi se: "Najdraži post Allahu je Davudov post. Najdraži namaz Allahu je Davudov namaz. On bi spavao pola noći, pa bi klanjao jednu trećinu, a zatim ponovo spavao jednu šestinu. Postio bi jedan dan, a drugi dan bi prekidao post. Ne bi bježao kada bi se sukobio s neprijateljem."

U sljedećoj predaji stoji: "Moj otac me je oženio uglednom ženom. On bi redovno dolazio svojoj snahi i pitao je o njenom mužu. Ona bi mu govorila: 'Divnog li čovjeka! Nije legao u moju postelju niti mi je prišao (spolno općio) otkako sam mu došla!' Kada mu se to odužilo, spomenuo je to Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao: 'Dovedi ga meni.' Poslije toga sam mu otišao, a on me je upitao: 'Kako postiš?' Rekoh: 'Svakoga dana.' Upitao je: 'Kako učiš hatmu Kur'ana?' Odgovorio sam: 'Svaku noć.'" Spomenuo je slično onome što je prethodno navedeno.

Jednoj svojoj ženi učio je sedminu Kur'ana koju je inače prakticirao učiti, i to danju kako bi mu bilo lakše noću. Kada je želio da ojača, danima bi prekidao post i brojao bi te dane, a zatim bi ispostio isti broj dana koje bi propustio, prezirući da napusti djelo na kome ga je ostavio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

Sve ove predaje su ispravne, a većina se nalazi u oba Sahiha (El-Buhari i Muslim). Manji dio nji se nalazi kod jednog od njih.

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (4/218, 220, 24, 6/453-454, 9/94-95) – Fethul-Bari; Muslim (1159).

Iz hadisa se shvata:

- Dozvoljenost prenošenja obavijesti u smislu ispravki ili traženja fetve, pa je zato Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obaviješten o govoru Abdullaha b. Amra b. Asa, radijallahu anhuma.

- Dozvoljeno je da čovjek kaže: "Iskupljujem te ocem i majkom, preči si mi od oca i majke itd.

- Alim, odgajatelj ili čuvar nadgledaju stanje svojih učenika i podanika i upućuju ih na najbolji korisni put.

- Obilna Allahova milost prema Svojim robovima, tako što je nagradu za jedno dobro djelo udeseterostručio.

- Dozvoljeno je da se alimu ili odgajatelju, ili muftiji, nanovo pojasni stanje koje im je skriveno.

- Najpotpunije i najbolje je slijeđenje pravca vjerovjesnika i njihovih postupaka.

- Musliman treba dati svakom pravo koje zaslužuje, zato je odlika pravednog i bogobojaznog da ne uskraćuje prava onima koji ih zaslužuju.

- Mali ibadet koji se čini u kontinuitetu bolji je od velikoga koji se čini s vremena na vrijeme.

- Pretjerivanje u ibadetu i zaduživanje duše teškim stvarima dovodi do slabljenja u izvršavanju obaveznih propisa, slabi tijelo, pa to biva razlog da osoba pobjegne prilikom sukoba s neprijateljem.

- Pripremanje duše i tijela za sukob s neprijateljem i nebježanje sa bojnoga polja.

- Dozvoljenost odvajanja cjelina prilikom učenja Kur'ana, njegovog pamćenja i međusobnog podučavanja.

- Omladina je izdržljivija u izvršavanju pokornosti od starijih.

- Dosljedno izvršavanje zaduženja od strane Abdullaha b. Amra, radijallahu anhuma, nakon što ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napustio (preselio).

- Zabrana posta tokom cijele godine.

- Sunnet je prilikom dobrovoljnog posta jedan dan postiti, a drugi dan nepostiti, osim ako se radi o tzv. bijelim danima, onda se poste uzastopno. Isto se odnosi na deveti i deseti dan mjeseca muharrema.

- U islamu nema monaštva.

- Pohvalnost upotrebe termina u prenesenom značenju kada se spominju pitanja spolnog općenja i onoga što se veže za ženu.

- Pojašnjenje načina ponašanja prilikom iznošenja pritužbe.

- Islam je vjera umjerenosti, lahkoće, otklanjanja tjeskobe i nevolje.

- Dozvoljenost da se pita o snahi i neprilikama u kojima se nalazi, te podsticaj na ono što će joj koristiti.

- Odabir snahe koja ima vjeru i ugled.

- Prekoravanje djeteta kada zapadne u grešku.

151. Od Ebu Rib'ija Hanzale b. Er-Rebi'e el-Usejjidijja, jednog od pisara Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi se da je rekao: "Jedne prilike sreo me je Ebu Bekr, radijallahu anhu, i upitao: 'Kako si, Hanzala?' Ja mu tada rekoh: 'Hanzala je licemjer.' Ebu Bekr reče: 'Subhanallah! Šta to govoriš?' Rekoh mu: 'Kada smo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i slušamo kako nam priča o Džennetu i Džehennemu, toliko nam je jasno kao da sve to gledamo svojim očima, ali kada odemo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i pozabavimo se svojom porodicom i svojim imecima, većinu toga zaboravimo.'

Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče: 'Tako mi Allaha, i ja osjećam isto tako.' Zatim smo se nas dvojica uputili do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa ja opet rekoh: 'Allahov Poslaniče, Hanzala je licemjer.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'A kako to?' Ja mu rekoh: 'Allahov Poslaniče, dok smo kod tebe i dok slušamo kako nam pričaš o Džennetu i Džehennemu, to na nas utječe kao da sve to gledamo svojim očima, a kada odemo od tebe pozabavimo se svojom porodicom i svojim imecima, i zaboravimo većinu od toga.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, kada biste vi stalno bili u stanju u kome se nalazite dok ste sa mnom, meleki bi se rukovali sa vama u vašim kućama i čak na putevima kojim prolazite.Ali, o Hanzala, čas po čas', ponovivši to tri puta." (Prenosi ga Muslim)

Dokumentacija hadisa:
Bilježi ga Muslim (2750).

Iz hadisa se shvata:

- Pohvalnost pitanja braće o njihovom stanju.
- Potrebno je da čovjek nadzire, ulaže trud za obuzdavanje i prati stanje svoje duše.
- Dozvoljeno je reći "subhanallah" prilikom čuđenja nečemu.
- Podsticaj alima da omekša srca svojih prijatelja i sljedbenika ili ih podsjeti na ono što će pročistiti njihove duše.
- Potrebno je da alim bude mudar prilikom rješavanja bitnih pitanja.
- Dunjaluk zaokupira čovjeka u odnosu na ahiret. Ukoliko se preda nasladama i strastima, zaboravi na svoj ahiret, a ko obuzda svoju dušu, bit će spašen.
- Srca Allahovih robova prelaze iz stanja u stanje.
- Čovjek ne može vidjeti meleke na dunjaluku u njihovom stvarnom izgledu.
- Ustrajnost u zikru i svijest o Allahovom nadzoru i nepopuštanje u tome, neke su od odlika meleka.
- Razborit čovjek mora imati nekoliko odabranih trenutaka: trenutak u kojem se obraća svome Gospodaru, trenutak u kome se samoobračunava, trenutak u kome razmišlja o Allahovom stvaranju i trenutak u kome se osami radi zadovoljavanja svojih potreba za hranom i pićem.
- Islam je vjera prirodnosti, umjerenosti. Objedinjuje korist dunjaluka i ahireta, kao što objedinjuje potrebe duše i tijela.

152. Od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, držao hutbu, ugledao je jednog čovjeka kako stoji, pa je upitao za njega, a prisutni mu odgovoriše: 'Ebu Israil se zavjetovao da će stajati na suncu i da neće nikako sjediti, niti će se skloniti u hlad, niti će govoriti, a da će stalno postiti.' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Naredite mu da govori, da se sklanja u hladovinu, da sjedi, a i da upotpuni svoj post.'" (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (11/586) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

- Zavjetovanje šutnjom ne smatra se u islamskom šerijatu oblikom približavanja Allahu.
- Allah ne prima djelo koje nije propisao, dozvolio, i nije ga učinio oblikom približavanja.
- Sve ono što čovjeku izaziva neugodnost, pa makar posljedično, i o čijoj utemeljenosti ne postoji navod u Kur'anu ili sunnetu, to nije potrebno uzimati kao način približavanja Allahu.
- Nema pokornosti pri zavjetovanju na nepokornost. Ko to učini, ne smije ispuniti takav zavjet. Zato je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio Ebu Israilu da govori i da traži hlada.
- Zavjet pokornosti potrebno je upotpuniti i ne prekidati. Zato je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio Ebu Israilu da upotpuni svoj post.
- Dozvoljenost pitanja o nepoznatim stanjima prije nego što se ona osude.
- Obaveza promjene lošeg djela rukom, ukoliko se može, a ako ne, onda jezikom.
- Dozvoljenost punomoćstva za dostavljanje odgovora, naredbe ili zabrane. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je ashabima da dostave Ebu Israilu naredbu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Poglavlje petnaesto

KONTINUIRANO ČINJENJE DOBRIH DJELA

Potrebno je biti ustrajan u činjenju dobrih djela, ne zapostavljati ih ili prema njima se olahko odnositi i biti nemaran prema njima, jer sve to vodi ka prestanku njihovog činjenja. Najdraža djela Allahu su ona koja su najtrajnija, makar bila i malena.

Uzvišeni Allah kaže: **"Zar nije došlo vrijeme onima koji vjeruju da im se srca skruše radi spomena Allaha i onoga što je objavljeno od istine i da ne budu kao oni kojima je prije data Knjiga, pa im se vrijeme odužilo, a njihova srca postadoše okrutna."** (El-Hadid, 16)

Uzvišeni Allah govori: Zar nije došlo vrijeme vjernicima da im se srca smekšaju prilikom spomena Allaha, kao što su poučna predavanja, slušanje i shvatanje Kur'ana pri čemu se srca podređuju i pokoravaju.

Ovo je ukor od Allaha vjernicima. Muslim u svome Sahihu od Abdullaha b. Mes'uda prenosi da je rekao: "Između našega islama i Allahovog ukora u ovome ajetu bilo je samo četiri godine."

Potom im je Allah zabranio da oponašaju židove i kršćane, kojima je također prije bila objavljena Knjiga, kojima se život odužio, pa su izmijenili Allahovu Knjigu koju su imali u svojim rukama i prodali je za beznačajnu cijenu, bacili je za svoja leđa i okrenuli se različitim mišljenjima i učenjima. Slijepo su slijedili ljude u vjeri Božijoj, i svoje svećenike i monahe uzeli su za bogove mimo Allaha. Tada su njihova srca postala okrutna, pa nisu primali pouku, niti su im srca se smekšavala prilikom obećanja ili prijetnji zato što su zastranili od Allahove naredbe.

Uzvišeni kaže: **"Zatim smo, poslije njih, jednog za drugim poslanike slali Naše, dok nismo Isaa, sina Merjemina, poslali, kojem smo Indžil dali, a u srca sljedbenika njegovih blagost smo i samilost ulili, dok su monaštvo, oni sami, kao novotariju uveli – Mi im ga nismo propisali u želji da se stekne Allahovo zadovoljstvo; ali oni o njemu ne vode brigu onako kako bi trebalo."** (El-Hadid, 27)

Allah je Isaa učinio posljednjim poslanikom iz Benu Israila koji je donio radosnu vijest o pečatu svih vjerovjesnika Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem. Allahu je Isau dao Indžil i usadio u srca njegovih pomagača bogobojaznost i samilost prema stvorenjima.

Potom su kršćani izmislili monaštvo koje je Allah nije propisao, već su ga se po svome nahođenju počeli pridržavati, a to je izum zasnovan na njihovim zabludama.

O riječima Uzvišenog: "**...u želji da se stekne Allahovo zadovoljstvo**", postoje dva mišljenja:

prvo: Oni su željeli da monaštvom zadobiju Allahovo zadovoljstvo:

drugo: Mi im to nismo propisali, već smo im propisali da nastoje zadobiti Allahovo zadovoljstvo.

Riječi Uzvišenog: "**...ali oni o njemu ne vode brigu onako kako bi trebalo**", znače da oni nisu ispunili ono čega su se pridržavali na najbolji način, što predstavlja pokudu za njih iz dva aspekta:

Prvi: Uvođenje novotarija u Allahovu vjeru, jer to Allah nije propisao i ono je pokuđeno.

Drugo: Nisu izvršili ono čime su se obavezali tvrdeći da je to način kojim se približavaju Allahu.

U ovom ajetu nema dokaza za one koji novotarije smatraju lijepim, što sam pojasnio u svojoj knjizi "El-Bid'atu ve eseruha es-sjji' fil-ummeti" (Novotarija i njen loš utjecaj u ummetu).

Uzvišeni kaže: "**I nemojte biti poput one koja je rasplela svoje pletivo, nakon što je bilo čvrsto.**" (En-Nahl, 92)

Ovo je kur'anski primjer za onoga koji prekine svoj ugovor nakon potvrde.

Uzvišeni kaže: "**I obožavaj svoga Gospodara sve dok ti ne dođe smrt.**" (El-Hidžr, 99) Tefsir ovog ajeta naveden je u prethodnom Poglavlju o posredovanju.

Jedan od hadisa koji se navode o ovome jeste i hadis od Aiše, radijallahu anha: "Najdraže djelo Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je ono u kojem djelatnik ustrajava." O ovome je bilo govora u prethodnom poglavlju.

Komentar ove predaje nalazi se pod brojem 142 u Poglavlju o umjerenosti u pokornosti.

153. Od Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ko prespava svoj noćni hizb, ili nešto od njega, pa ga prouči između sabaha i podne-namaza, bit će mu upisano kao da ga je učinio noću.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (747).

Manje poznate riječi:

"Hizb (vird)" – neko dobro djelo koje čovjek obično u toku noći prouči ili uradi: namaz, učenje Kur'ana i sl.

Iz hadisa se shvata:

- Redovno učenje utemeljenih zikrova. Ko opravdano izostavi određeni dio (vird) koji inače redovno prakticira, pa bude žurno nastojao da ga završi u spomenutom vremenu, imat će potpunu nagradu kao da ga je obavio u njegovom predviđenom vremenu.

- San biva razlogom opravdanja za spavača i zbog toga se čovjek ne smatra nemarnim. Nemar se pokazuje u stanju budnosti.

154. Od Abdullaha b. Amra b. El-Asa, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Rekao mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Abdullah, nemoj biti kao onaj koji počne klanjati noćni namaz, pa ga ostavi.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (3/37) – Fethul-Bari; Muslim (1156, 185).

Iz hadisa se shvata:

- Učenjak odgajatelj treba poznavati stanje svojih učenika i nadzirati ih.

- Učenjak odgajatelj podstiče svoje učenike na činjenje dobra, pa makar putem usporedbe.

- Podsticaj da se ne spominju poimenice oni koji zaslužuju pokudu.

- Pohvalnost ustrajnosti u činjenju dobrih djela koja čovjek ima običaj činiti, te pokuđenost prekidanja ibadeta makar on ne bio obavezan.

- Ovaj hadis je dokaz da obavljanje noćnog namaza nije obaveza.

- Nepretjerivanje u ibadetu, jer pretjerivanje vodi u njegovo ostavljanje, što je pokuđeno.

155. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, propustio noćni namaz zbog bolesti ili zbog čega drugoga, onda bi u danu klanjao za to dvanaest rekata." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (746, 141).

Iz hadisa se shvata:

- Namaz danju ovdje je nadoknada za noćni namaz kako bi se upotpunila njegova vrijednost.
- U hadisu nema dokaza za naklanjavanje, jer da je to naklanjavanje, ne bi se povećavao broj obavljenih rekata.
- Onaj ko opravdano izostavi učiniti neko dobro djelo koje inače prakticira, nije grješan.
- Ko prespava namaz ili ga zaboravi klanjat će ga kada se sjeti, jer je to njegovo vrijeme.

Poglavlje šesnaesto

USTRAJNOST U PRAKTICIRANJU SUNNETA

Potrebno je pridržavati se vjerodostojno prenesenih predaja od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u kojima se navode Poslanikove riječi, njegova djela ili prešutna odobravanja, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzor onome ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan i ko mnogo Allaha spominje. Zato su svi putevi zatvoreni osim onih koje je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otvorio naredbom od svoga Gospodara.

Uzvišeni Allah kaže: "**Ono što vam Poslanik dadne – uzmite, a što vam zabrani, prođite se.**" (El-Hašr, 7)

Allah Uzvišeni naređuje Svojim robovima vjernicima da rade ono što im je naredio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i prođu se onoga što im je zabranio. On samo naređuje dobro, a zabranjuje zlo.

Od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, navodi se vezivanje naredbe za mogućnost, a općenito ostavljanje zabrane. U hadisu od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, u oba Sahiha prenosi sa da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada vam nešto naredim, učinite koliko možete, a ono što vam zabranim, klonite se toga."

Poenta ovoga hadisa je u sljedećem: Mogućnosti ljudi u izvršavanju naredbe razlikuju se shodno njihovim potencijalima, a zabranu svi mogu ostaviti, izbjegavati je i udaljavati se od nje. Prethodni ajet je dokaz za argumentiranje sunnetom.

Uzvišeni kaže: "**On ne govori po svome hiru, to je, uistinu, objava koja mu se objavljuje.**" (En-Nedžm, 3-4)

Uzvišeni Allah obavještava o Svome Poslaniku govoreći da on ne govori po svome hiru, već da govori ono što mu je naređeno da prenese ljudima u potpunosti, bez dodavanja ili umanjivanja.

Ajet je dokaz da je sunnet objava od Allaha Uzvišenog. Međutim, to nije objava poput Kur'ana koji se citira (uči).

Uzvišeni kaže: "**Reci: 'Ako volite Allaha, mene slijedite, pa će i vas Allah zavoljeti i vaše vam grijehe oprostiti.'**" (Ali Imran, 31)

Ovaj ajet je sudac svakome onome ko tvrdi da voli Allaha a ne drži se Poslanikovog puta. Takav iznosi lažne tvrdnje u ovome pitanju, a iskreno će voljeti Allaha samo kada bude slijedio islamski zakon i Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, vjeru u svim njegovim riječima i postupcima. Onaj ko to učini, dobit će čak i više nego što traži, tj. pored ljubavi prema Allahu, i Allah će ga zavoljeti, što je veće od prve ljubavi. Nije suština u tome da voliš, već da budeš voljen.

Neki ljudi su tvrdili da vole Allaha, dželle dželaluhu, pa ih je Allah iskušao ovim ajetom. Ko iz iskušenja izađe ispravno slijedeći Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao blagodat ovoga slijeđenja zaslužit će oprost grijeha.

Ovaj ajet je dokaz da je sunnet put koji vodi ka Allahu Uzvišenom, a da sve ostalo mimo sunneta biva vraćeno onome ko ga čini.

Uzvišeni kaže: "**Vi uistinu u Allahovom Poslaniku imate lijep uzor, onome ko se nada susretu sa Allahom i Sudnjem danu.**" (El-Ahzab, 21)

Ovaj ajet je veliki temelj za povođenje za Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovim izrekama, djelima i stanjima. Zato je Uzvišeni Allah naredio ljudima da na Dan saveza (Bitka na Hendeku, El-Ahzab) uzmu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, za uzora u njegovom strpljenju, preporučivanju strpljenja, bdijenju, borbi i iščekivanju spasa od Allaha, azze ve dželle, neka je Allahov salavat i selam na njega sve do Sudnjeg dana. Zato je Uzvišeni onima koji su se bunili i koji su bili poljuljani u svojoj odlučnosti na dan stranki, rekao: "**Vi uistinu u Allahovom Poslaniku imate divan uzor**" – tj. zašto se niste za njim poveli i ugledali se njega.

Uzvišeni Allah kaže: "**Tako mi tvoga Gospodara, neće vjerovati sve dok te ne uzmu za sudiju u sporovima svojim, a zatim u dušama svojim ne osjete tjeskobu prema tvojoj presudi i u potpunosti se ne pokore.**" (En-Nisa, 65)

Uzvišeni Allah kune se samim sobom da niko neće vjerovati sve dok ne bude Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uzimao za suca u svim stvarima. Ono što on presudi je istina i potrebno je tome se podrediti, nutrinom i vanjštinom. Zato musliman ne smije osjetiti tjeskobu u duši, već se treba u cijelosti pokoriti bez oklijevanja, sporenja ili odbijanja.

Znaj da se Uzvišeni Allah nije zakleo samim sobom i Svojim svetim bićem osim na dva mjesta u Svojoj Knjizi, a ovo je jedna od tih zakletvi koja govori

o uzimanju njegovog suda, a druga je u riječima: "**Na nebesima je opskrba vaša i ono što vam se obećava. Tako Mi Gospodara neba i Zemlje, to je istina, isto onako kao što vi pričate.**" (Ez-Zarijat, 22-23) Ova druga zakletva odnosi se na pitanje opskrbe. U ovome su velike nauke i spoznaje, koje može pobrojati samo Onaj koji ih je dao, najjednostavnija za onoga ko pogleda u njih jeste da su sud i zakonodavstvo Allahovo pravo, kao što je opskrba pravo za roba. Isto tako, tvoj Zaštitnik te stvorio i opskrbio, pa je zato tvoja obaveza da se podrediš samo Njegovoj presudi, da samo slijediš Njegov zakon i da samo voliš Njegovu vjeru.

Ovaj ajet je veliki temelj koji govori o obaveznosti povinovanja Allahovom i Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, sudu, te pokornosti čistom šerijatu, vanjštinom i nutrinom.

Uzvišeni Allah kaže: "**Ako se budete oko nečega sporili, vratite to Allahu i Njegovom Poslaniku.**" (En-Nisa, 59)

Učenjaci kažu: "Ovo znači: Vratite Kur'anu i sunnetu."

Ovaj ajet jasno razdvaja i dokazuje vraćanje na Allahovu Knjigu i sunnet Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u svakom sporenju koje se dogodi među ljudima. Ovaj ajet je poput riječi Uzvišenog: "**...oko bilo čega da se raziđete, presuda o tome pripada Allahu.**" (Eš-Šura, 10)

Ono o čemu presudu daju Kur'an i sunnet i čemu svjedoče da je ispravno, to je istina, a sve što je suprotno tome je neistina.

Uzvišeni Allah kaže: "**Ko se pokorava Poslaniku, pokorava se Allahu.**" (En-Nisa, 80)

Uzvišeni obavještava o Svome robu i poslaniku Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, da onaj ko se pokorava njemu, pokorava se i Allahu, a ko je nepokoran Poslaniku, nepokoran je i Allahu. To je samo zato što on ne govori po hiru svome, već mu se uistinu daje objava. Zato se u oba Sahiha od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Ko se pokorava meni, pokorava se i Allahu, a ko je meni nepokoran, nepokoran je i Allahu. Ko se pokorava zapovjedniku, pokorava se i meni, a ko je nepokoran zapovjedniku, nepokoran je i meni.""

Uzvišeni kaže: "**Ti, uistinu, upućuješ na pravi put, Allahov put.**" (Eš-Šura, 52-53)

Uzvišeni Allah obavještava o suštini Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, poziva, da on poziva na jasni, utrti i olakšani put, a to je vjera islam s kojom je On zadovoljan za Svoje robove, naređujući im da budu postojani u njoj sve dok Ga ne susretnu.

Uzvišeni kaže: "**I neka se pripaze oni koji se suprotstavljaju Njegovoj naredbi da ih ne zadesi kakva smutnja ili da ih ne zadesi bolna patnja.**" ((En-Nur, 63)

Uzvišeni Allah upozorava one koji se suprotstavljaju naredbi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a to je njegov put, pravac i sunnet. Sve izreke i djela mjere se prema njegovim izrekama i djelima. Ono što je u saglasnosti sa tim, bit će prihvaćeno, a ono što je u suprotnosti, odbacuje se i vraća onome ko ih je izrekao ili učinio, bez obzira o kome se radi. Ko se bude suprotstavljao Poslanikovom sunnetu, vanjštinom i nutrinom, na obroncima je propasti koja pogađa njegovo srce nevjerstvom, licemjerstvom, novotarijom, ili će takve zadesiti bolna patnja na dunjaluku ubistvom, sprovođenjem šerijatske kazne, zatvorom i sl. A patnja na ahiretu je veća.

Uzvišeni kaže: **"I spominjite ono što se citira u vašim kućama od Allahovih ajeta i mudrosti."** (El-Ahzab, 34)

Uzvišeni Allah govori Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, suprugama da spominju ovu blagodat koja im je posebno podarena u odnosu na druge ljude, a ona je objava koja silazi u njihove kuće.

Više ispravnih prethodnika protumačilo je spomenutu mudrost kao sunnet.

To se prenosi od većine učenjaka, kao što kaže imam Eš-Šafii, Allah mu se smilovao, u knjizi "Er-Risale" (str. 78): "Uzvišeni Allah spomenuo je knjigu, a to je Kur'an. A spomenuo je mudrost, a ja sam čuo od najboljih učenjaka kako govore: 'Mudrost je sunnet Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.'"

U ovu njegovu izreku postoji sumnja, a Allah najbolje zna, jer je Kur'an zikr kojeg slijedi mudrost. Allahov zikr je Njegova blagodat stvorenjima tako što ih podučava Kur'anu i mudrosti, pa zato nije dozvoljeno, a Allah najbolje zna, da se mudrost ovdje odnosi samo na sunnet Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Ovo zastupa velika većina komentatora Kur'ana. Allah najbolje zna.

Ajeti o ovom poglavlju su mnogobrojni, a hadisi su sljedeći:

156. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nemojte me puno zapitkivati, jer su narodi prije vas propali samo zato što su mnogo pitali i razilazili se oko svojih vjerovjesnika. Zato kada vam nešto zabranim, klonite se toga, a kada vam nešto naredim, učinite od toga koliko ste u mogućnosti." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (13/251) – Fethul-Bari; Muslim (1337).

Iz hadisa se shvata:

- Naredba o nezapitkivanju o nečemu što se još nije desilo iz bojazni da se ne objavi kakva nova obaveza ili propis. Mnoštvo pitanja vodi u komplikovanost i grananje šerijatskih pitanja. Time se također otvaraju vrata sumnji koja vode u mnoštvo razilaženja, a koje opet vodi u propast.

- Obaveza ostavljanja svake zabrane, ukoliko je zabrana kategorična, jer nema nikakve poteškoće u njenom ostavljanju. Zato je zabrana generalna.

- Izvršavanje naređenog često povlači za sobom poteškoću. Zato je Allah obavezao čovjeka da izvršava naredbe shodno svojim mogućnostima.

- Potrebno je posvetiti se činjenju onoga što je u aktuelnom trenutku važnije u odnosu na ono što se trenutno ne traži.

- Musliman treba ulagati trud kako bi upoznao i naučio Allahove i Poslanikove propise, a zatim se potruditi da to shvati, da razumije ono što Allah želi, te da se posveti prakticiranju toga. Ukoliko se radi o naučnim činjenicama, potvrdit će ih i vjerovati u njihovu istinitost. Ukoliko se radi o praktičnim stvarima, uložit će maksimalan trud da ih primijeni i izvrši.

- Ukoliko interes osobe prilikom slušanja naredbe ili zabrane bude preusmjeren na pretpostavke koje se mogu desiti, a i ne moraju, uz udaljavanje od onoga što nalaže ono što je čuo, onda to ulazi u zabranu. Proučavanje i shvatanje vjere postaje pohvalno samo ukoliko se sprovodi u praksu, a ne s ciljem rasprave, polemike i "rekla-kazala".

157. Od Ebu Nedžiha el-Irbada b. Sarije, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, održao nam je govor od kojeg su naša srca zatreperila, a oči zasuzile. Rekli smo: 'Allahov Poslaniče, kao da je ovo oproštajni govor, pa oporuči nam nešto.' On reče: 'Oporučujem vam bogobojaznost, da budete poslušni i pokorni pa makar vam za zapovjednika bio postavljen rob. Uistinu, onaj koji poživi od vas, vidjet će mnoga razilaženja. Zato slijedite moj sunnet i sunnet upućenih i pravednih halifa, čvrsto se za njih uhvatite svojim očnjacima. Nikako ne slijedite novotarije, jer svaka novotarija je zabluda.'" (Prenose Ebu Davud i Et-Tirmizi i kaže da je da je ovaj hadis hasen-sahih)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je *sahih li gajrihi*. Bilježe ga Ebu Davud (4607); Et-Tirmizi (2676); Ibn Madže (43-44), od Abdur-Rahmana b. Amra es-Sulemija.

Kažem: Abdur-Rahman b. Amr je tabiin, a od njega prenosi skupina povjerljivih prenosilaca. Ibn Hibban ga smatra povjerljivim.

U tome ga je slijedio Hadžer b. Hadžer kod Ebu Davuda i Ibn Hibban u svome Sahihu (5), te Ibn Ebi Asim u "Es-Sunnetu" (32, 57). On je tabiin, a on njega prenosi samo Halid b. Misran, a Ibn Hibban ga je proglasio povjerljivim.

Hadis dolazi iz drugoga pravca od Jahjaa b. Ebi Mutaa koji kaže: "Čuo sam El-Irbada b. Sarija", pa je spomenuo sličnu predaju.

Navodi ga Ibn Madže (42) i El-Hakim (1/97).

Prenosioci ove predaje su povjerljivi osim Duhajma (hadiski ekspert) koji smatra da je predaja od Jahjaa b. Ebi El-Mutaa, a on od El-Irbada, mursel.

Kažem: Jasno je rekao da je slušao od El-Irbada, a lanac prenosilaca do njega je ispravan. Allah najbolje zna.

Ovaj hadis ima i druge puteve, a vjerodostojan je i pouzdan. Učenjaci su se usaglasili oko njegove vjerodostojnosti i argumentacije njime. Iz ove skupine izdvojio se samo Ibn El-Kattan el-Fasi, a za odgovor njemu i njegovim sljedbenicima naći će se drugo mjesto, inšallah.

Korist: Nisam vidio kroz sve verzije hadisa na koje sam naišao termin koji navodi sami pisac "ve in teemmere" (makar vam se postavio), već u svim se navodi "pa makar vam abesinski rob bio nadređen" (ve in abden habešijjen).

Iz hadisa se shvata:

- Onaj koji savjetuje treba govoriti općenito i lijepo se izražavati.

- Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dat je jezgrovit govor, pa zato nije izostavio nijedno dobro a da ga svojim ashabima nije naredio, kao što nije izostavio nijedno zlo a da ga nije zabranio. U svojoj oporuci objedinio je sve ono što je čovjeku potrebno u pogledu dunjaluka i ahireta.

- Obaveznost bogobojaznosti, a to je Allahova oporuka i prvima i posljednjima kojom se primjenuju Njegove naredbe, a izbjegavaju Njegove zabrane.

- Obaveznost pokornosti zapovjednicima sve dok naređuju pokornost Allahu, bez osvrta na njihove izglede i boje kože.

- Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, obavijest o razilaženju njegovog ummeta na mnogobrojne grupacije.

- Ispravnost i spas ummeta s postojanjem imama koji ummet vodi na temeljima Allahovog zakona. Ummet mu se pokorava sve dok se on pokorava Allahu i sudi po Njegovom zakonu.

- Upozorenje na uvođenje novotarija u Allahovu vjeru, jer su sve novotarije zabluda, zlo i donose svaku vrstu nereda i štete za ummet.

- Spas u vremenu usamljenosti i razilaženju je u pridržavanju za Allahovu Knjigu i sunnet Njegovog Poslanika onako kako su to shvatali ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

- Hadis je veliki temelj za argumentiranost menhedža (pravca) zasnovanom na postupcima ispravnih prethodnika. To sam posebno pojasnio u svojoj knjizi "Limaza ihtertu elmenhedž esselefi" (Zašto sam odabrao selefijski menhedž). O koristi i svemu onome na što ukazuje ovaj hadis govorio sam u zasebnom djelu "Mevizatu muvedd'in" (Oproštajni govor).

158. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svi pripadnici moga ummeta ući će u Džennet osim onoga ko to odbije." Prisutni su upitali: "Allahov Poslaniče, a ko odbija?" On odgovori: "Ko mi se pokorava, ući će u Džennet, a ko mi je nepokoran, on je odbio." Prenosi El-Buahri.

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (13/249) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

- Allah je stvorio Svoje robove kako bi im se smilovao i uveo ih u kuću Svoje milosti.

- Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dostavlja poslanicu od svoga Gospodara.

- Ko je nepokoran Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, odbija Allahovu milost.

- Suprotstavljanje Allahu i Njegovom Poslaniku bivaju povod za ulazak u Vatru.

- Spas čovjeka na dunjaluku i ahiretu ogleda se u dosljednom slijeđenju upute Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

159. Od Ebu Muslima (neki su rekli da je on Ebu Ijas) Seleme b. Amra b. El-Ekve, radijallahu anhu, prenosi se da je jedan čovjek jeo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, svojom lijevom rukom, pa mu je Poslanik rekao: "Jedi desnom rukom." Čovjek reče: "Ne mogu", a Poslanik mu reče: "I ne mogao." Samo ga je oholost spriječila da to učini i nakon toga više nije mogao ni podići ruku do svojih usta." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2021).

Manje poznate riječi:

"I ne mogao" – ovo je dova protiv ovog čovjeka jer se uzoholio i odbio postupiti po sunnetu Allahovog Poslanika.

Iz hadisa se shvata:

- Obaveznost konzumiranja jela desnom rukom, a zabrana jedenja lijevom rukom bez šerijatskog opravdanja.

- Svaka lijepa stvar čini se desnom rukom, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, volio davanje prednosti desnoj strani u svim stvarima.

- Suprotstavljanje Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nalaže grijeh, pa je zato Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, protiv njega dovio. Njegovo ustručavanje jedenja desnom rukom bilo je iz oholosti i inata.

- Savjet se upućuje onome ko uzima hranu i piće, bili oni muškarci, žene ili djeca.

- Dozvoljenost savjetovanja drugoga pred skupinom, ukoliko u tome postoji opća korist.

- Dozvoljenost upućivanja dove protiv onoga ko uradi zabranjenu stvar iz inata, oholosti i ustrajavanja u grijehu.

- Onaj ko se oholi pri primjeni šerijatskih propisa, zaslužuje kaznu.

- Allahova počast prema Svome vjerovjesniku i robu Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, uslišavanjem njegove dove.

160. Od Ebi Abdillaha en-Nu'mana b. Bešira, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Ili ćete poravnati svoje saffove, ili će Allah razjediniti vaša srca.'" (Muttefekun alejhi)

U Muslimovoj predaji stoji: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poravnavao bi naše saffove kao da poravnava strijelu sve dok nije vidio da smo to shvatili, pa prihvatili od njega. Potom je jednoga dana izašao i stao, te gotovo donio tekbir, kad primijeti čovjeka isturenih prsa, pa reče: 'Allahovi robovi, poravnajte vaše saffove, ili će Allah vaša srca razjediniti.'"

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (2/206-207) – Fethul-Bari; Muslim (436). Druga predaja kod Muslima - (436, 128)

Iz hadisa se shvata:

- Podsticaj na poravnavanje saffova.

- Dozvoljenost govora između ikameta i stupanja u namaz.

- Ostvarenje prijetnje, koja spada u kategoriju prijestupa, a to je razilaženje srca. Stoga je poravnavanje saffova vadžib, a nemar prema ovom propisu je haram

- Potrebno je da imam prije stupanja u namaz poravna saffove klanjača i to im naredi.

- Obaveza sprovođenja imamovog govora kada naredi poravnavanje saffova, jer njihovo poravnavanje upotpunjava namaz. Potpuno obavljanje namaza nalaže dosljedno slijeđenje imama.

- Od općih naznaka koje nosi ovaj hadis su sljedeće:

a) Kod valorizatora šerijatskih tekstova iz reda učenjaka potvrđeno je da postoji uska veza između vanjštine i nutrine čovjeka, te da prvo ima utjecaj na drugo. Ako je prvo dobro, dobro je i drugo, a ako je loše prvo, onda je loše i drugo, iako to čovjek možda ne osjeća u duši, ali to vidi na drugima.

Ovu vezu potvrđuje predaja od Ebu Davuda u kojoj se spominju srca i lica. Poslanik, sallahu alejhi ve sellem, koji istinu govori i potvrđen je kao istinoljubiv, ukazuje da razilaženje u vanjštini vodi razilaženju srca. Neka nas Allah od toga sačuva.

O ovom poglavlju ima nekoliko hadisa, a oni su:

1. Hadis od Džabira b. Semure koji se nalazi kod Muslima u kojem kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je pred nas i vidio nas kako sjedimo u krugovima, pa je rekao: 'Šta je to je, pa vas vidim u grupice raštrkane?'"

2. Vjerodostojni hadis od Ebu Sa'lebe el-Hušenija kod Ebu Davuda i drugih u kome se kaže: "Kada bi se ljudi na putovanju zaustavili na nekom mjestu, razišli bi se po klancima i dolinama.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao bi: 'Vaše razilaženje po klancima i dolinama vam je od šejtana.'

Poslije toga ne bi se zaustavili na nekom mjestu a da svi ne bi bili zajedno, tako da se čak govorilo: 'Kada bi se prebacio preko njih kakav ogrtač, sve bi ih pokrio.'"

b) Poravnavanjem saffova suzbijaju se šejtanove spletke i poražava njegova vojska. Ovo značenje pojasnio sam naširoko u svojoj knjizi "Mekami'uš-šejtan".

c) Poravnavanje saffova ima posebna utjecaj na izgradnju ummeta i spremanje za džihad na Allahovom putu, jer onaj ko se poravnava u saffu, lahko mu je zbiti saffove na bojnom polju koje Allah voli: **"Allah voli one koji se u redovima bore na Njegovom putu kao da su čvrsta građevina."** (Es-Saff, 4)

d) Neki šerijatski propisi koje osoba smatra sitnicama, a na njima se grade velike stvari i ogromna pitanja. U ovome je dokaz neispravnosti novotarije koja kaže da se vjera dijeli na jezgru i ljusku. To sam pojasnio u svojoj knjizi "Delailus-savab fi ibtali bid'ati taksimid-dini ila kišrin ve lubab" (Dokazi za pobijanje novotarije o podjeli vjere na srž i ljusku).

161. Od Ebu Musaa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "U toku noći izgorjela je jedna kuća u Medini i u njoj njen vlasnik i njegova porodica, pa kada je to čuo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Zaista je vatra vaš neprijatelj, pa kada htjednete spavati, ugasite je." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (11/85) – Fethul-Bari; Muslim (2016).

Iz hadisa se shvata:

- Obaveza gašenja vatre prije odlaska na spavanje.
- Vatra je neprijatelj, jer šteti našim tijelima i imecima.
- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vodio je računa o svome ummetu u pitanjima dunjaluka i ahireta.

162. Također, od Ebu Musaa se prenosi da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Vjerovjesnik, salalllahu alejhi ve selem, rekao je: 'Primjer upute i znanja, s kojima me je Allah poslao, jeste kao primjer (obilne) kiše koja padne na zemlju (različite kvalitete). Dobra (plodna) vrsta zemlje primi vodu, te iz nje izraste bujna trava i bilje. Neplodna zemlja primi i zadrži vodu, pa Allah od nje da korist ljudima, te je oni piju, poje (stoku) i (zalijevaju) biljke. (Treća vrsta) jesu doline i ponori koji, niti vodu zadržavaju, niti na njima trava raste. To je primjer onoga koji je podučen i upućen u spoznaju vjere Allahove i koji se okoristio onim s čime me je Allah poslao, pa ga je spoznao i (druge) podučavao, kao i primer onoga koji zbog toga nije ni glavu podigao i nije prihvatio Allahovu uputu s kojom sam poslan." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (1/175) – Fethul-Bari; Muslim (2282).

Iz hadisa se shvata:

- Navođenja primjera radi približavanja značenja ljudima je utemeljena stvar.
- Znanje oživljava srca kao što kiša oživljava zemlju.
- Život ummeta opstoji samo sa šerijatskim znanjem: koji god narod bude lišen ovog znanja, on je mrtav, a koji god narod ga prihvati i njime se okoristi, te postupa u skladu sa njegovim propisima, to je živ ummet.
- Ljudi se po prihvatanju šerijatskog znanja razvrstavaju po stepenima.

Ibn Kajjim el-Dževzijje, Allah mu se smilovao i knjizi "Miftahu daris-se'ade" (1/60-61) kaže:

"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, usporedio je znanje i uputu s kojom je došao sa kišom zbog koristi koje proizilaze iz toga, poput života, hrane, lijekova i ostalih dobrobiti čovjeku, tj. sve ovo opstoji zahvaljujući znanju i kiši. Usporedio je srca sa zemljom na koju padne kiša, zato što je zemlja mjesto koje zadržava vodu, pa iz nje niču različite vrste korisnog bilja. Isto tako, srca prihvataju znanje, pa ona sa znanjem daju plod i bivaju čista, tj. očituje se blagodat i plod toga znanja."

Potom je podijelio ljude na tri skupine shodno njihovom prihvatanju znanja i spremnosti da ga čuvaju i shvataju njegovo značenje, izvlače propise iz njega, kao i mudrosti i koristi:

"Prva: Oni koji pamte i shvataju to znanje, shvataju njegova značenja i iz njega izvlače različite propise, mudrosti i koristi. Ovakvi su na stepenu zemlje koja prihvata vodu, tj. oni su na stepenu čuvanja. Iz te zemlje niče rastinje i bilje, što predstavlja shvatanje saznanja, spoznaju i izvlačenje propisa koji su na stepenu davanja rastinja i bilja uz pomoć vode. Ovo je primjer hadiskih eksperata, islamskih pravnika, onih koji se bave predajama i proučavaju ih.

Druga: Oni koji pamte znanje, oni kojima je darovano njegovo čuvanje i prenošenje, ali im nije podareno shvatanje njegovih značenja, kao ni izvlačenje različitih oblika mudrosti i koristi iz njega. Oni su poput onoga koji uči Kur'an i pamti ga, pazi na izgovor njegovih harfova, ali mu od Allaha nije podareno posebno shvatanje.

Ljudi se uveliko razlikuju po shvatanju onoga što dolazi od Allaha i Njegovog Poslanika. Možda jedna osoba iz teksta shvati jedan ili dva propisa, a druga stotinu ili dvije stotine. Ovakvi su poput zemlje koja je zadržala vodu ljudima, pa su je oni koristili na različite načine: jedan je koristi za piće, drugi za navodnjavanje, a treći za sjetvu.

Ove dvije skupine su sretnici, prvi imaju veći stepen i veći ugled: **"To je Allahova blagodat koju On daje kome želi, a Allah je Vlasnik velikoga obilja."** (El-Džumu'a, 4)

Treća skupina: To su oni koji znanje ne pamte i ne shvataju, ne prenose i ne poimaju. Oni su poput zemlje koja je ravna, gola, neplodna i koja ne zadržava vodu. To su nesretnici.

Prve dvije skupine imaju zajedničko učešće u znanju i edukaciji, svaka prema onome što prihvati i do čega dođe. Prva poznaje termine Kur'ana i pamti ih, a druga zna njegova značenja, propise i nauke.

Treća skupina nema ni znanja ni edukacije. To su oni koji se nisu okoristili Allahovom uputom i nisu je prihvatili. Ovakvi su gori od stoke, oni su gorivo u Džehennemu.

Ovaj časni i veliki hadis govori o počastima znanja i poučavanja, veličine njegovog stepena i o nesreći onoga ko nije svrstan među one koji ga traže. U ovom hadisu navode se vrste ljudi s obzirom na njihovu nesreću i sreću, te podjela onih koji su sretni na: one koji prednjače u dobru i koji su Allahu privrženi, te one umjereno sretne.

U ovom hadisu je naznaka da je ljudima potrebno znanje kao što im je potrebna kiša, pa čak je i više, jer kada izgube znanje, oni su poput zemlje na koju nije pala kiša.

Imam Ahmed kaže: "Ljudima je potrebno znanje više nego što su im potrebni hrana i piće, jer hrana i piće potrebni su im u jednom danu jedanput ili dvaput, a znanje im je potrebno sa svakim udisajem i izdisajem."

163. Od Džabira, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Primjer mene i vas je kao primjer čovjeka koji potpali vatru pa skakavci i leptiri počnu u nju upadati, a on ih od nje odvraća. Ja vas držim za vaše pojaseve da ne padnete u vatru, ali vi se izmičete iz mojih ruku." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2285).

Iz hadisa se shvata:

- Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, briga i samilost prema svome ummetu tako što im je ukazao na činjenje djela od kojih će imati korist i upozorio ih je na sve vrste zla kako bi ga se klonili.

- Mnogi ljudi su neznalice, jer njihova shvatanja su ograničena, pa tako ne mogu dokučiti suštinu stvari. Tako brzo bivaju obmanjeni onim što vide, osim onoga ko se prosvijetli svjetlom vjerovjesništva.

- Ljudi hrle za vidljivim ljepotama ovodunjalučkog života, a u tome je propast za njih.

164. Također, od Džabira, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio oblizivanje prstiju i posude nakon jela, i rekao: "Vi ne znate u kojima od njih je blagoslov." (Prenosi ga Muslim)

U drugoj njegovoj predaji stoji: "Kada nekom od vas ispadne zalogaj, neka ga uzme i neka ukloni smetnju koja se na njemu nalazi, a zatim neka ga pojede ne ostavljajući ga šejtanu. Neka svoju ruku ne briše maramicom sve dok ne obliže svoje prste, jer uistinu ne zna u kojem dijelu njegove hrane je blagoslov (bereket)."

U sljedećoj predaji stoji: "Zaista šejtan prisustvuje svakom vašem poslu, pa čak i prilikom objedovanja. Kada nekome od vas ispadne zalogaj, neka sa njega otkloni smetnju i neka ga pojede i ne ostavlja šejtanu."

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2033).

Druga predaja kod Muslima (2033 – 134).

Treća predaja kod Muslima (2033-135).

Iz hadisa se shvata:

- Hrana koju čovjek jede sadrži bereket, a on ne zna u kojem dijelu hrane se bereket nalazi.

- Čovjek je dužan da nastoji pronaći ovaj bereket, jer ukoliko bereket bude odstranjen, čovjek neće imati nikakve koristi, pa makar zadobio čitav dunjaluk sa svim bogatstvima.

- Podsticaj lizanja prstiju i posuda. Time se čuva blagodat i postiže skromnost.

- Uzimanje hrane koja padne na zemlju nakon što se očisti od prljavština i tada će se pojesti i neće ostavljati, jer se ostavljanjem zapostavlja blagodat i čini oholost, naravno ovako će postupiti ukoliko postoji mogućnost da se očisti i ukoliko hrana nije pala na nečisto mjesto.

- Potvrda postojanja šejtana i obavijest o njihovom svijetu.

- Šejtan prati čovjeka u svim njegovim poslovima i postupcima. Kada čovjek bude nemaran prema Allahovom putu, šejtan njime ovlada.

- Musliman se bori protiv šejtana na svaki način i ne ostavlja im nijednu koristi od sebe.

- Islamski šerijat pojašnjava suštinu onoga čime se priskrbljuje korist i otklanja šteta, razliku od ljudskih intuicija i običaja.

- Islamski šerijat jasno se manifestuje po suprotstavljanju onome oko čega su se ljudi bespravno usaglasili u vidu ostavljanja hrane (koja padne na zemlju pilikom objedovanja) smatrajući je prljavom i bojeći se bolesti.

- Islam je vjera čistoće i zaštite od neugodnosti i prljavština. Zato je podstakao da se ukloni ono što se zakači za ispadnuti zalogaj. Islam je sredina između pretjerivanja i nemara.

165. Od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, održao nam je poučno predavanje i rekao: 'O ljudi, vi ćete svi biti iskupljeni pred Allahom Uzvišenim, bosi, goli i neobrezani: **'Kao što smo počeli prvo stvaranje, vratit ćemo ga, to je obećanje kojim smo se obavezali, a Mi ćemo to sigurno učiniti.'** (El-Enbija, 103) Uistinu, prvi čovjek koji će na Sudnjem danu biti obučen je Ibrahim. Zaista će neki od mojih sljedbenika biti dovedeni, pa će ih meleki povesti ka Džehennemu, pa ću ja reći: 'Gospodaru, moji drugovi!' Reći će se: 'Ti ne znaš šta su oni radili poslije tebe.' A ja ću tada reći, kao što je rekao dobri rob: **'Ja sam protiv njih bio svjedok dok sam bio među njima'** – do riječi: **'A Allah je moćan i mudar'** (El-Maide, 117-118). A zatim će se meni reći: 'Oni su se odmetnuli odmah nakon tvoje smrti.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (6/286-287) – Fethul-Bari; Muslim (2860, 58).

Manje poznate riječi:

"Dobri rob" – Isa, alejhis-selam.

Iz hadisa se shvata:

- Sva stvorenja bit će iskupljena pred Allahom Uzvišenim, bosa i gola, kao što ih je stvorio prvi put. Ovim se pojašnjava da ljudima na ahiretu neće koristiti imeci koje su brižljivo sakupljali i čuvali na dunjaluku, sve će to ostati iza njih, a na ahiretu će im koristiti samo dobra djela koja su činili.

- Allahovo obećanje će doći, jer Allah neće iznevjeriti obećano.

- Odjeća je blagodat od Allaha kojom čovjek pokriva svoja stidna mjesta.

- Vrijednost poslanika Ibrahima, alejhis-salatu ves-selam, a on je prvi koji će biti zaodjenut u odjeću na Sudnjem danu.

- Kažnjavanje sljedbenika novotarija koji su promijenili Allahovu vjeru. Svako ko to učini, zaslužuje kaznu.

- Neće koristiti deklarativno pripisivanje Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ukoliko to ne bude popraćeno prakticiranjem njegovog sunneta i pridržavanjem za njegovu uputu.

- Pod "drugovima" ovdje se misli na otpadnike iz reda beduina u čijim se srcima nije ustalio iman. A što se tiče iskrenih ashaba, kao što su deseterica obradovanih Džennetom, i prvijenaca iz reda muhadžira i ensarija, oni su se borili protiv otpadnika svojim životima i imecima. Borili su se protiv nevjernika svojim sabljama i oštricama svoga oružja i jezicima dokrajčivali sumnje onih koji su zastranili, sve dok nisu preselili svome Gospodaru čvrsto se držeći sunneta svoga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

166. Od Ebu Seida Abdullaha b. Mugaffela, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je bacanje kamenčića rekavši: 'Oni ne mogu ubiti ulov i raniti neprijatelja, već samo mogu izbiti oko i slomiti zub.'" (Muttefekun alejhi)

U drugoj predaji stoji: "Jedan rođak Ibn Mugaffela bacao je kamenčiće, pa mu je to ovaj zabranio rekavši: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je bacanje kamenčića i rekao: 'Oni ne mogu pogoditi ulov.' Zatim je njegov rođak ponovo počeo bacati, a Ibn Mugaffel mu reče: 'Ja ti govorim da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to zabranio, a ti ih ponovo bacaš!? Od sada s tobom više nikada neću progovoriti!"

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (10/599) – Fethul-Bari; Muslim (1954).

Druga verzija kod Muslima (1954, 56).

Iz hadisa se shvata:

- Zabrana bacanja kamenčića, jer od toga nema nikakve koristi, već se može naštetiti drugima.

- Islam zabranjuje svako djelo od kojeg nema koristi ili koje nanosi štetu muslimanima. U to spada igranje u kome ima uznemiravanja, a nema nikakve koristi.

- Veličina neprikosnovenosti muslimana. Zato šerijat uzima predostrožnost da tu neprikosnovenost sačuva svakim sredstvom i sačuva ga od zla i štete.

- Obaveza je onome koji vidi djelo suprotno šerijatu da upozori onoga ko ga čini i da ga poduči. Ne treba, također, biti grub prema njemu osim poslije pojašnjenja, uspostavljanja dokaza i namjernog suprotstavljanja.

- Dozvoljenost izbjegavanja novotara, ostavljača sunneta i grješnika sve dok ne ostave svoja ružna djela.

- Dozvoljeno je sa novotarima zastalno prekinuti svaki oblik komunikacije.

- Allahova vjera je draža vjerniku od njega samoga, roditelja, djeteta, rođaka, prijatelja i svih ostalih ljudi.

167. Od Abisa b. Rebiea prenosi se da je rekao: "Vidio sam Omera b. El-Hattaba, radijallahu anhu, kako ljubi Crni kamen (El-Hadžerul-Esved) govoreći: 'Ja znam da si ti kamen i da ne koristiš niti štetiš. Da nisam vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako te ljubi, ne bih te poljubio!'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (3/475) – Fethul-Bari; Muslim (1270).

Iz hadisa se shvata:

- Obaveznost slijeđenja Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u svemu što je propisao svome ummetu, pa makar ne mogli pojmiti mudrost dotičnog propisa.

- Ibadeti (obredoslovlja) su precizirani i ograničeni šerijatom, te ih je potrebno dosljedno prakticirati.

- Davanje prednosti predajama nad razumom.

- Ljubljenje Crnog kamena je vjerovjesnički sunnet.

- Veliko nastojanje ashaba da jedinstveno slijede Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

- Čisto ispovijedanje tevhida Gospodaru od strane ashaba, radijallahu anhum, jer korist i štetu pripisuju jedino Allahu Uzvišenom.

- Sve što je mimo Allaha ne može ni naštetiti ni dati neku korist, makar bilo respektovano.

Poglavlje sedamnaesto

OBAVEZA POKORAVANJA PRESUDI UZVIŠENOG ALLAHA I ŠTA TREBA REĆI ONAJ KOJI BUDE POZVAN TOME ILI MU SE NAREDI DOBRO, A ZABRANI ZLO

Potrebno je predati se Allahovoj presudi vanjštinom i nutrinom, bez suprotstavljanja, oklijevanja, opiranja, sporenja, jer je to dokaz čistoga imana.

Uzvišeni Allah kaže: "**Tako mi tvoga Gospodara, oni neće vjerovati sve dok te ne uzmu za sudiju u sporovima svojim, a zatim u svojim dušma ne osjete tjeskobu zbog tvoje presude i dok se u potpunosti ne pokore.**" **(En-Nisa, 65)**

Tumačenje ovoga ajeta prethodno je navedeno u Poglavlju o naredbi očuvanja sunneta i njegovih adaba.

Uzvišeni kaže: "**Vjernici treba samo da kažu, kada se pozovu Allahu i Njegovom Poslaniku, da presudi među njima: 'Slušamo i pokoravamo se.' Takvi će postići ono što žele.**" (En-Nur, 51)

Uzvišeni Allah obavještava o osobini vjernika koji se odazivaju Allahu i Njegovom Poslaniku, koji ne žele neku drugu vjeru osim Allahove Knjige i sunneta Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Oni slušaju i pokoravaju se i zato ih je Allah Uzvišeni okarakterisao kao one koji će postići što žele i koji će biti spašeni od strahota.

Od mnogobrojnih hadisa o ovome jeste i hadis Ebu Hurejre koji je spomenut na početku prethodnog poglavlja, kao i drugi hadisi.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Nemojte me mnogo zapitkivati." Komentar i dokumentacija ovog hadisa navedeni su pod brojem 156.

168. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Kada je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, objavljen ajet: **'Allahu pripada sve što je na nebesima i na Zemlji. Ako budete iznosili ono što je u vašim dušama ili budete skrivali, Allah će vas za to obračunati'** (El-Bekare, 284), to se učinilo njegovim ashabima teškim, pa su mu došli, sjela na koljena i rekli: 'Allahov Poslaniče! Dobili smo u obavezu da obavljamo djela koja možemo, kao što su namaz, post, džihad i milostinja. Sada ti je objavljen ovaj ajet i to nismo u stanju.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Zar želite da kažete što su govorili pripadnici dviju Knjiga prije vas: **'Čujemo i ne pokoravamo se!'** **Ne, nego recite: 'Čujemo i**

pokoravamo se, od Tebe tražimo oprosta, naš Gospodaru, i Tebi se vraćamo.' Kada su to ljudi prihvatili i jezikom izgovorili: 'Čujemo i pokoravamo se, od Tebe tražimo oprosta, naš Gospodaru, i Tebi se vraćamo', Allah objavi sljedeći ajet: **'Poslanik vjeruje u ono što mu je objavljeno od njegovog Gospodara, a i vjernici, svi vjeruju u Allaha, Njegove meleke, Njegove knjige i Njegove poslanike. Mi ne pravimo razliku ni između jednog od Njegovih poslanika, i govore: 'Čujemo i pokoravamo se, od Tebe tražimo oprosta, naš Gospodaru, i Tebi se vraćamo'** (El-Bekare, 285). Pošto su to učinili, Allah je derogirao ovaj ajet i objavio: **'Allah ne zadužuje dušu osim onim što može podnijeti. Njoj pripada dobro koje uradi, a i zlo koje uradi. Gospodaru naš, nemoj nas kazniti ako zaboravimo ili pogriješimo.'** Zatim im je rekao: 'Da'; **'Gospodaru naš, nemoj nas natovariti onim što ne možemo podnijeti',** pa je rekao: 'Da'; **'Oprosti nam, primi nam pokajanje, smiluje nam se. Ti si naš Zaštitnik i pomozi nas protiv naroda nevjerničkog'** (El-Bekare, 286), rekao je: 'Da.' (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (125).

Manje poznate riječi:

"Derogacija, poništavanje" – u ovom hadisu označava uklanjanje nejasnoće iz prvoga ajeta i pojašnjavanje onoga što se želi reći. Ispravni prethodnici su ograničavanje, pobliže određivanje, izuzimanje i pojašnjenje nejasnoga nazivali neshom (derogacijom).

Nesh u definiciji metodologičara islamskog prava označava poništavanje šerijatskog propisa potvrđenog prethodnim dokazom sa dolazećim šerijatskim dokazom.

Iz hadisa se shvata:

- Duboko shvatanje ashaba, radijallahu anhum, njihova visoka pozicija i obilno znanje pri shvatanju Allahovog i Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, govora.

- Ashabi su se brzo i blagovremeno odazivali Allahovim i Poslanikovim naredbama i primjenjivali ih u praksu.

- Pokornost i podređenost Allahu su razlog olakšanja i pomoći.

- Ashabi su bili uvjereni da će biti kažnjeni za ono što ne mogu od sebe odbiti, poput misli. Zato su to smatrali onim što se ne može podnijeti. Kada su proučili ajet i njihova se srca sa njim smirila, njihovi jezici se njemu podredili, i tjelesni organi u potpunosti predali, Uzvišeni Allah im je pojasnio da za misli i nasumične ideje neće biti kažnjeni, već se to odnosi na čvrste odluke i namjere.

Čvrste odluke označavaju ono s čime se duše smiruju i na čemu ustrajavaju, a one su dvovrsne:

a) One koja su djela srca, kao što je sumnja u Allahovo gospodarstvo, jednoću, vjerovjesništvo ili proživljenje. Za sve ovo čovjek će biti odgovoran i kažnjen. Sa ovakvim neispravnim djelima srca postaje nevjernik ili licemjer.

Isto se odnosi na ljubav prema onome što Allah mrzi i mržnju prema onome što Allah voli, te oholost, samodopadljivost, pakost i ružno mišljenje o muslimanima bez ikakve osnove koja to nalaže.

b) One koji nisu djela srca, već djela tjelesnih organa, kao što su krađa, pijenje alkohola i zinaluk. Ukoliko čovjek u tome ustraje i bude imao čvrstu nakanu, onda se ovakva djela srca priključuju prvoj vrsti, jer se putem njih ispoljava ljubav prema onome što Allah mrzi ili prema onome što izaziva Allahovu srdžbu. Duševna smirenost sa ovakvim djelima priprema tjelesne organe da čine ovakva upropaštavajuća djela kada budu u mogućnosti da ih čine ili kada se osame.

Ovo se može podržati i vjerodostojnim riječima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Grijeh je ono od čega osjećaš nelagodnost u svojim prsima i prezireš da za to ljudi saznaju." Allah najbolje zna.

- Obaveza suprotstavljanja ehlul-kitabijama, upozorenje na slijeđenje njihovih običaja i njihovog ponašanja u izrekama i djelima.

- Mogućnost derogacije u Kur'ani-kerimu, a odnosi se na obavezujuće propise.

- Ispravni prethodnici imali su različita mišljenja u vezi sa derogacijom ili važenjem propisa prvog ajeta koji je naveden u hadisu.

Mišljenje koje ja preferiram, poslije detaljnog proučavanja i iščitavanja mišljenja i dokaza mufessira, jeste da je ajet i dalje ostao važiti i da nije derogiran, shodno shvatanju metodologičara islamskog prava (usulisti). Pojašnjenje za to glasi: Uzvišeni Allah obavještava da će ih obračunati za ono što iznesu u javnosti ili što skriju, što zapravo podrazumijeva Njegovo savršeno znanje o onome što Njegovi robovi kriju u svojim prsima ili rade u javnosti, Njegovom znanju ne može promaći nijedna njihova situacija, i On je s ovim upoznao Svoje robove rekavši: **"On oprašta kome hoće, a kažnjava koga hoće"**, čime Uzvišeni sprovodi Svoju pravdu i daje Svoje obilje, tj. oprašta kome želi iz Svoga obilja i blagodati, a kažnjava pravedno koga želi.

Shodno ovome, ajet ne nalaže kažnjavanje za same misli i ideje, već nalaže obračun koji je općenitiji od kazne, a ono što je generalno ne iziskuje ono što je pobliže određeno.

Ovo mišljenje zastupao je predvodnik svih mufessira Ibn Džeriri et-Taberi u svome Tefsiru, kao i šejhul-islam svojoj knjizi "Dekaik", a potom je rekao (1/250):

"Prema tome, propis ajeta ostao je važiti i nije derogiran, a ispravni prethodnici koji su rekli da je derogiran narednim ajetom, pod time su mislili na pojašnjenje njegovog značenja." To se naziva derogacijom u jeziku ispravnih prethodnika, isto kao što su izuzimanje nazivali derogacijom (nesh).

- U ovome hadisu je velika naznaka da se zadržavanje samo na arapskom jeziku, tj. isključivom poznavanju arapskog jezika, ne smatra dovoljnim za shvatanje onoga što Allah i Njegov Poslanik govore. Ovi ashabi bili su najrječitiji i njihov govor bio je izrazito stilski oblikovan, ali im je, ipak, ovaj ajet bio nejasan sve dok im ga Allah, iz Svoje milosti i počasti, nije pojasnio.

Poglavlje osamnaesto

ZABRANA UVOĐENJA NOVOTARIJA

Bid'at označava novouvedeni pravac u vjeri kojim se oponaša šerijat i kojim se nastoji približiti Allahu, međutim, za njegovu ispravnost ne postoji vjerodostojan šerijatski dokaz u osnovi ili po opisu.

Mnogobrojni su dokazi iz Kur'ana, sunneta i izreka ispravnih prethodnika koji ukazuju na pokuđenost novotarije, upozoravaju na nju i zabranjuju približavanje njenim granicama, jer su novotarije vjesnik širka. Novotarije su draže šejtanu od nepokornosti i grijeha, jer se za grijeh može pokajati, dok novotarije ispunjavaju svaki segment čovjekovog života, isto kao što bjesnilo u potpunosti ovlada svakom žilom i zglobom zaraženog čovjeka.

Uzvišeni kaže: **"A šta ima poslije istine osim zabluda."** (Junus, 32)

Istina i zabluda su dvije suprotnosti koje se ne mogu sastaviti, niti imaju sličnosti. Udaljavanjem od istine, čovjek zapada u zabludu. Istina označava spoznaju upute Kur'ana i sunneta, shodno shvatanju ispravnih prethodnika sa dokazom, tekstualno ili dedukcijski (izvlačenjem propisa).

Uzvišeni kaže: **"Mi u Knjizi ništa nismo izostavili."** (El-En'am, 38)

Uzvišeni Zaštitnik obavještava u Kur'ani-kerimu da on sadrži sve što je ljudima potrebno u pitanjima upute i to tekstualno, semantički ili indirektnim ukazivanjem. Kur'an sadrži cjelokupne postavke na koje se vraća mudžtehid, a na njima zastaje muktesid (onaj koji nema znanje poput mudžtehida). U to spada također i sunnet, jer on pojašnjava Kur'an, a onome što je predmet pojašnjavanja neophodno je stalno pojašnjenje.

Uzvišeni kaže: **"Ako se budete oko nečega sporili, vratite to Allahu i Poslaniku"** (En-Nisa, 59), tj. Kur'anu i sunnetu.

Tumačenje ovog ajeta prethodno je navedeno u Poglavlju o naredbi čuvanja sunneta.

Uzvišeni kaže: "**I ovo je Moj ispravni put, pa ga slijedite, a nemojte slijediti stranputice, pa ćete skrenuti sa Njegovog puta.**" (El-En'am, 153)

Uzvišeni Allah naređuje Svojim robovima vjernicima da se drže zajednice, a zabranjuje im razilaženje i cjepkanje u sekte. Onaj ko bude želio zajedništvo, ići će putem istine, a taj put je jedan i ne može se pretvoriti u više pravaca ili promijeniti. Onaj ko bude slijedio stranputice, mimoići će ga uputa i zaokupirat će ga strasti i zablude. Utječemo se Allahu od pritajene smutnje.

Uzvišeni kaže: "**Reci: 'Ako Allaha volite, mene slijedite, pa će vas Allah zavoljeti i vaše grijehe vam oprostiti.'**" (Ali Imran, 31)

Tumačenje ovog ajeta prethodno je navedeno u Poglavlju o naredbi čuvanja sunneta.

Ajeti o ovome poglavlju su mnogobrojni i poznati, a također i hadisi su mnogobrojni i poznati, a mi ćemo se ograničiti na neke od njih:

169. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ko uvede u ovu našu vjeru ono što nije od nje, to se odbacuje.'" (Muttefekun alejhi)

U predaji kod imama Muslima stoji: "Ko uradi kakvo djelo koje nije u skladu sa našom vjerom, ono se odbacuje."

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (5/301), Fethul-Bari; Muslim (1718). Ovaj hadis je jedan od temelja islama, zato ga je potrebno upamtiti i obznaniti, jer predstavlja veliko temeljno pravilo za opovrgavanje uvedenih novotarija.

Mnogobrojni su komentari učenjaka o pojašnjenju ovoga hadisa.

Iz hadisa se shvata:

- Uvedene stvari se odbacuju. Onome koji uvodi novotarije, Allah na Sudnjem danu neće pridavati nikakvog značaja.

- Hadis pojašnjava da su uvedene stvari novotarije, a da je svaka novotarija zabluda, čime se temeljno opovrgava podjela novotarije na dobru i lošu.

- Svi zabranjeni ugovori su neispravni, a također i plodovi koji iz njih proizlaze, jer neispravno je sve što je sazdano na neispravnosti.

- Neispravna nagodba nije važeća, a ono što se na taj način uzme, potrebno je vratiti.

- Neki ljudi tvrde da su novotarije koje se odbacuju upravo one koje su u koliziji sa postavkama vjere njenim općim temeljima i cjelokupnim pravilima, međutim, ukoliko uvedenoj stvari svjedoči neki opći temelj, ili se može svrstati pod jedan od njenih propisa, onda se ne smatra novotarijom.

Ova fikcija može se pobiti predajom koju navodi Ebu Ja'la u svome Musnedu (4594) i Ebu Avvane (4/18) sa ispravnim lancem prenosilaca: "Ko uvede u ovu našu vjeru ono što nije **u njoj**, odbacuje se", tako da ovaj hadis ima tri vjerodostojne predaje u kojima se kaže: "...ono što nije od nje", "...ono što nije u skladu sa njom", "...i ono što nije u njoj".

Prva verzija je općenitija u pogledu odbacivanja zato što obuhvata i temelj i način, dok je druga pobliže određenija u pogledu načina i opisa, dok treća najpodrobnije pojašnjava i utemeljuje, jer sve što nije od vjere po svome temelju, opisu i pobližem određenju, odbacuje se.

Također, neophodno je spomenuti da shvatanje ovoga hadisa od strane ispravnih prethodnika ukazuje na negiranje uvedene stvari, svejedno bilo to u osnovi, po opisu ili ostavljanju. Allah daje obećanja i prijetnje.

170. Od Džabira, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, držao govor, oči bi mu pocrvenile, podigao bi svoj glas i pojačao srdžbu kao da upozorava na neprijatelja, pa bi rekao: 'Neprijatelj će vas napasti ujutro ili navečer.' Zatim bi rekao: 'Ja sam poslat, a između mene i Sudnjeg dana je koliko između ova dva prsta", sastavio bi kažiprst i srednji prst, pa bi rekao: "Najbolji govor je Allahova Knjiga, najbolja uputa je Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, uputa. Najgore stvari su novotarije, a svaka novotarija je zabluda.' Zatim bi rekao: 'Ja sam preči svakom vjerniku od njega samoga sebi. Onaj ko ostavlja imetak (nakon smrti), neka ga ostavi svojoj porodici, a ko umre a ostane mu dug ili djeca, to pripada meni i ja ću se za njih brinuti.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (867).

Iz hadisa se shvata:

- Pojašnjenje stanja onoga koji drži govor i savjetuje svoj narod, jer on vidi ono što ne vide obični ljudi.

- Hatib se obraća ljudima shodno njihovom stanju i upozorava ljude shodno veličini njihovog nemara ili zapostavljanja propisa islama.

- Potrebno je obraćati se ljudima shodno njihovim intelektualnim sposobnostima i ukazivati im na opasnost i posljedice njihovih postupaka shodno mogućnostima njihove percepcije.

- Dozvoljenost iskazivanja emocija prilikom obraćanja ljudima kako bi se što bolje pojasnilo i ljudima približilo ono o čemu se govori.

- Sunnet je da hatib kaže "emma ba'de" (a zatim...).

- Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, briga i samilost prema svome ummetu.

- Najbolje čime se čovjek može zaokupirati jeste Allahova Knjiga i sunnet Njegovog Poslanika.

- Obaveza zabranjivanja novotarija, upozoravanje na njih i ukazivanje da su novotarije očito zlo i zabluda.

- Obaveza skrbljenja o jetimima i nemoćnim iz zajedničkog trezora muslimana.

- Vođe vode brigu o jetimima i nemoćnima.

- Utemeljenost nasljeđivanja.

- Pojašnjenje blizine Sudnjeg časa, tj. da će Sudnji čas doći nakon Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Ovo upozorenje treba da probudi one koji su se uspavali i da skrene pažnju nemarnima koji dolaze svijesti tek kada dođu nadomak kabura.

Od El-Irbada b. Sarije, radijallahu anhu, prenosi se hadis koji je prethodno naveden u Poglavlju o čuvanju sunneta. Njegova dokumentacija i komentar su pod brojem 157 u Poglavlju o čuvanju sunneta.

Poglavlje devetnaesto

KO UVEDE LIJEP ILI RUŽAN OBIČAJ (SUNNET)

Potrebno je očuvati ispravni sunnet, pozivati u njega, oživljavati zapostavljeni sunnet i širiti ga među muslimanima, a sve ovo predstavlja lijepi sunnet (običaj), a sve što je suprotno tome predstavlja novotarije. Lijepi sunnet nije, kao što mnogi priučeni misle, u smislu dobre novotarije, jer ona u šerijatu nema nikakve uloge niti traga.

Uzvišeni kaže: "**Oni koji govore: 'Gospodaru naš, podari nam u suprugama našim i potomstvu našem radost očiju i učini nas predvodnicima bogobojaznih.'**" (El-Furkan, 74)

Uzvišeni Zaštitnik obavještava o robovima Milostivog, pa kaže da Ga oni mole da iz njihovih kičmi izvede potomstvo koje će Mu se pokoravati i jedino Njega obožavati ne pripisujući Mu ništa, pa će tako njihove oči radost osjetiti. Također, oni vole da vide svoje supruge kao pokorne Allahu Uzvišenom. Također, vole da njihov ibadet bude vezan za ibadet njihove djece i supruga, te da njihova uputa bude prelazna na druge u smislu koristi. U tome je, naravno, veća nagrada i bolja su ishodišta.

Uzvišeni kaže: **"I Mi smo ih učinili predvodnicima koji upućuju s Našom naredbom."** (El-Enbija, 73)

Uzvišeni Allah obavještava o povorci pravovjernih, Ibrahimu, alejhis-selam, i njegovom potomstvu. Njihov istinski Zaštitnik odredio je da oni budu vođe upute koje ljudi slijede zato što, Allahovom dozvolom, pozivaju ka Allahu, a, također, ista je situacija i sa onim koji kao pravovjeran slijedi vjeru Ibrahima.

171. Od Ebu Amra Džerira b. Abdullaha prenosi se da je rekao: "Početkom dana bili smo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa dođe jedna grupa ljudi odjevenih u oskudnu odjeću od istkane vune, koja je imala prorezan otvor za glavu, ili u ogrtačima, sa obješenim sabljama; bili su većinom, odnosno svi su bili iz plemena Mudar. Lice Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, izmijeni se kada vidje njihovu neimaštinu, pa uđe, a zatim izađe, pa onda naredi Bilalu da prouči ezan i ikamet. Nakon namaza ustade da održi govor i reče: **'O ljudi, bojte se vašeg Gospodara koji vas je stvorio od jednog čovjeka'** – do kraja ajeta – **'Allah vas uistinu nadzire'** (En-Nisa, 1), a zatim je proučio ajet iz sure El-Hašr: **'O vi koji vjerujete, bojte se Allaha i neka duša gleda šta je pripremila za sutra'** (El-Hašr, 18). Neka dijeli čovjek od svojih dinara, dirhema, od svoje odjeće, od sa'a pšenice, od sa'a svojih hurmi', pa reče: 'makar i polovinu hurme.' Tada dođe jedan ensarija sa zavežljajem tolikim teškim da ga je jedva nosio. Ljudi su počeli dolaziti i donositi darove, tako da sam vidio dvije hrpe hrane i odjeće. Lice Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zbog toga je tako zasjalo kao da je pozlaćeno. Poslanik tada reče: 'Ko uvede jedan lijep običaj u islam, imat će za to nagradu, a i nagradu za sve one koji poslije njega budu postupali po tome, a od njihovih nagrada neće se ništa oduzimati. A ko uvede u islam ružan običaj, snosit će grijeh za to, kao i grijeh onih koji poslije njega budu postupali po tome, a od njihovih grijeha neće se ništa oduzimati." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (1017).

Iz hadisa se shvata:

- Potrebno je da bogatiji ljudi prate stanja siromašnih i da blagovremeno nastoje odvratiti štetu od njih. Ovo spada u domen solidarnosti među muslimanima i pomaganja u dobročinstvu i bogobojaznosti.

- Brižnost i saosjećanje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prema siromasima. Poslanikovo nastojanje da otkloni neugodnost koja prati siromašne. Također, potrebno je da takvi budu i imami poslije njega, sallallahu alejhi ve sellem.

- Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, radost kada su se i siromasi obradovali, njegovo nastojanje da im pomogne, čime se odstranjuje jedna od nedaća ummeta i otklanja briga.

- Vjerovjesnikovo lijepo upućivanje i mudrost pri uvezivanju spona bratstva i ljubavi među muslimanima. Skrenuo nam je pažnju na nužnost saradnje.

- Učenjak je dužan da odabere odgovarajuću temu u odgovarajućem vremenu, te da se obraća ljudima na odgovarajući način kako bi ih podstakao da čine dobro na koje im ukazuje i da se pomažu u činjenju dobročinstva.

- Utjecaj vjerovanja u Allaha Uzvišenog i Sudnji dan na ponašanje muslimana i brzo nastojanje da se učini dobro. Zato je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mnogim ajetima iz Kur'ana, koji ukazuju na ove vrijednosti, podsticao ashabe na činjenje dobra. Stoga, najbolje što hatib može citirati jeste Allahov, azze ve dželle, govor.

- Podsticaj na davanje sadake i trošenje, pa makar i u malim količinama, jer velika količina potječe od male, i zato nije dozvoljeno da čovjek potcjenjuje neko djelo makar ono bilo mizerno u njegovim očima.

- Brzi odaziv muslimana na uputu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njihovo takmičenje u činjenju dobra.

- Podsticaj da musliman bude lijep uzor u činjenju dobra, dobročinstva, i upozorenje da ne bude loš uzor u neistini i nedjelima. Ko bude nastojao da učini kakvo dobro djelo, imat će nagradu poput nagrade onoga ko ga bude činio, a ko bude nastojao da uradi zlo, snosit će grijeh poput grijeha onoga ko ga počini.

- U hadisu nije dokaz za one koji uljepšavaju novotarije i koji govore da u islamu postoji lijepa novotarija. Primjer onoga koji gleda na ovaj hadis, ne osvrćući se na povod njegovog izricanja, koji smo već naveli, je poput onoga koji prouči riječi Uzvišenog: "Teško li klanjačima", i ne upotpuni citiranje ajeta da bi se upotpunilo njegovo značenje. Ovakvim postupkom izmijenio je stvarne činjenice, poremetio mjerila, jer Allah Uzvišeni nije zaprijetio klanjačima, a kako bi to i učinio kada je naredio da se namaz obavlja. Međutim, On je zaprijetio jednoj kategoriji klanjača, a to su oni koje je opisao svojim riječima: "Oni koji su prema svome namazu nemarni, oni koji se pretvaraju i hranu siromahu ne udjeljuju."

Ili, kao kada neko prouči: "Nemojte se približavati namazu", a ne dovrši citiranje ajeta da bi se razjasnilo značenje, a on u potpunosti glasi: "...dok ste u pijanom stanju."

Iz ovakvih primjera, a i drugih mnogobrojnih u Kur'anu i sunnetu, nastala je ideja o pravilu "prethodnog i popratnog govora" u usuli-fikhu.

Kontekst hadisa pobija tumačenje koje se proširilo kod novotara, a ono glasi: Ko u islam uvede lijepu novotariju.

Potom su općenito značenje hadisa bliže odredili Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: "Svaka novotarija je zabluda."

Sve ovo nam ukazuje da je ovakvo njihovo tumačenje laž i čista potvora i najpreče je da se odbaci. Sve što je uradio ovaj ensarija bilo je otpočinjanje davanja sadake u tom događaju, a sadaka je utemeljena tekstom već od prije. Zar smatrate da je ovaj ashab uveo lijepu novotariju?

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naveo je to u samoj ovoj predaji.

Prema tome, lijep sunnet (običaj) znači: Oživjeti neki u vjeri već utemeljeni postupak koji ljudi dotad nisu radili, jer su ostavljali sunnete.

Opovrgao sam njihove sumnje u svojoj knjizi "Novotarija i njen loš utjecaj u ummetu".

172. Od Ibn Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nijedna osoba ne bude nepravedno ubijena a da Ademovu prvom sin ne bude udio u njenoj krvi, jer je on prvi počinio ubistvo." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (3/150), Fethul-Bari; Muslim (1677).

Manje poznate riječi:

"Prvi Ademov sin" – na njega se ukazuje u riječima Uzvišenog: **"Citiraj im vijest o dva Ademova sina, kako je uistinu bilo, kada su obojica priložili žrtvu, pa je od jednog bila primljena, a od drugog nije bila primljena, a on reče: 'Ja ću te sigurno ubiti.' Reče: 'Allah samo prima od onih koji su bogobojazni'** – do riječi Uzvišenog: **"Njegova duša ga nagovori da ubije svoga brata, pa ga je ubio i postao od onih koji su propali."** (El-Maide, 27-30)

Navodi o njihovim imenima Habil i Kabil nemaju osnove u šerijatu, već su to samo israilijjati.

Iz hadisa se shvata:

- Onaj ko bude povod za činjenje kakvog djela, ko na njega podstiče i skreće pažnju, isti je kao i onaj ko ga direktno čini, s obzirom na posljedice u vidu nagrade ili kazne. Njegova odgovornost čak može biti mnogostruka.

- Različite su vrste ubistva. Neka ubistva su nepravedna, a neka su opravdana i pravedna poput okolnosti u kojima šerijat dozvoljava ubistvo, pa čak ga čini i obaveznim, kao što je ubijanje onoga ko je ubio drugoga, ukoliko staratelj ubijenog ne oprosti, kamenovanje oženjenog bludnika ili bludnice, ubijanje otpadnika od islama, ko bude radio ono što je činio i Lutov narod (homoseksualizam), svejedno činio to on ili se to nad njim činilo, onaj koji čini razvrat sa životinjama (zoofilija) itd.

Poglavlje dvadeseto

UKAZIVANJE NA DOBRO I POZIVANJE U ISTINU ILI ZABLUDU

Uzvišeni kaže: **"Pozivaj ka svome Gospodaru."** (El-Kasas, 87)

Uzvišeni Allah naređuje Svome pozivaču da poziva ljude u ispovijedanje jednoće Allahu, ibadet i pokornost u izvršavanju naredbi i klonjenju zabrana.

Uzvišeni kaže: **"Pozivaj na put svoga Gospodara s mudrošću i lijepim obraćanjem."** (En-Nahl, 125)

Uzvišeni Allah naređuje Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da poziva na Allahov put i vjeru, predočavajući ljudima sve dokaze, zabrane i događaje koji se navode u Kur'anu i sunnetu, kako bi se čuvali Allahove kazne. Ako neko bude imao potrebu za dijalogom i raspravom, neka to učini na najbolji način, blago i lijepim obraćanjem.

Uzvišeni kaže: **"I sarađujte u dobročinstvu i bogobojaznosti."** (El-Maide, 2)

Uzvišeni Allah naređuje Svojim robovima vjernicima da sarađuju u činjenju dobra, a to je dobročinstvo, i ostavljanju loših djela, a to je bogobojaznost. Allah zabranjuje vjernicima da se pomažu u neistini, grijesima i zabranama.

Uzvišeni kaže: **"Neka među vama bude jedna skupina koja će pozivati ka dobru."** (Ali Imran, 104)

U jednom društvu neophodno je da egzistira skupina vjernika koja će se predati naređivanju dobra i zabranjivanju loših postupaka, a to su učenjaci, iako je to obaveza svakome pojedincu iz ovoga ummeta, naravno shodno njegovim mogućnostima.

173. Od Ebu Mes'uda Ukbe b. Amra el-Ensarija el-Bedrija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ko uputi na dobro, ima nagradu kao i izvršilac (tog dobrog djela).'" (Prenosi ga Muslim)

Dokumentacija hadisa:
Bilježi ga Muslim (1893).

Iz hadisa se shvata:

- Potrebno je da musliman čini dobro. Ako to nije u mogućnosti, onda će biti povod za činjenje dobra. Onaj ko bude povod za dobro djelo, pripada mu nagrada poput one koju postiže onaj koji čini dobro djelo, a od onoga koji ga čini neće se ništa oduzimati.

174. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko bude pozivao na Pravi put, takav će imati nagradu svih onih koji mu se budu odazvali i na tom putu istine ga slijedili, s tim da od njihove nagrade ništa neće biti oduzeto, a onaj ko bude pozivao u zabludu, takav će imati grijeh svih onih koji ga u toj zabludi budu slijedili, s tim da se od njihovog grijeha isto tako ništa neće oduzeti." (Prenosi ga Muslim)

Dokumentacija hadisa:
Navodi ga Muslim (2674).

Iz hadisa se shvata:

- Onaj ko bude povod i posrednik u činjenju nekog djela i onaj ko ga bude direktno činio, jednaki su po rezultatima u smislu kazne ili nagrade.

- Potrebno je da musliman gleda u posljedice i rezultate svojih djela. Tako će nastojati da čini dobro da bi bio lijep uzor.

- Musliman je dužan da se pripazi lažnih poziva i da se udalji od lošega društva, jer će biti odgovoran za ono što čini.

Posredniku u dobru nagrada se uvišestručuje, a posredniku u zlu također se uvišestručuje kazna.

175. Od Ebu El-Abbasa Sehla b. Sa'da es-Sa'idija, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Hajbera rekao: "Sutra će ovaj islamski bajrak ponijeti čovjek kojem će Allah dati pobjedu. On voli Alaha i Njegovog Poslanika, a njega vole Allah i Njegov Poslanik." Ljudi su prenoćili razmišljajući kome će dati zastavu. Kada je osvanu dan, svi rano pohrliše Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i svaki od njih želio ja da on lično dobije bajrak. Poslanik upita: "Gdje je Alija b. Ebi Talib?" Prisutni rekoše: "Allahov Poslaniče, bole ga oči." Poslanik reče: "Idite po njega." Ljudi ga dovedoše, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potra njegove oči pljuvačkom, uputi dovu za njega, i Alija odmah ozdravi kao da ga oči nisu ni boljele. Poslanik mu tada dade bajrak, a Alija, radijallahu anhu, upita: "Allahov Poslaniče, hoću li se boriti protiv njih dok ne postanu kao i mi?" Poslanik mu odgovori: "Kreni polahko sve dok ne dođeš na njihovo područje. Zatim ih pozovi u islam i obavijesti ih o Allahovim propisima koje su dužni izvršavati, jer, tako mi Allaha, da Allah preko tebe uputi jednoga čovjeka bolje ti je nego da imaš najskupocjenije (crvene) deve." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (7/70), Fethul-Bari; Muslim (2406).

Manje poznate riječi:

"Na dan Hajbera" – pohod na Hajber. Arapi imaju običaj koristiti riječ "dan" koja se odnosi na vojni pohod makar on trajao više dana. Hajber je naselje na sjeveru Medine Munevvere, u pravcu Šama. U njemu su stanovali židovi.

"Crvene deve" – crvene deve su bile najvredniji imetak Arapa, pa se zato ovom sintagmom imenovalo sve ono što se smatralo najvrednijim.

Iz hadisa se shvata:

- Uzvišeni Allah izrazio je počast Svome Vjerovjesniku i ukazao mu na čovjeka putem koga će dati oslobođenje Hajbera.

- Vrijednost i stepen Alije, radijallahu anhu; Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je veliko povjerenje u njega.

- Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, nadnaravno djelo, jer je došlo do izlječenja, Allahovom voljom.

- Nastojanje ashaba, radijallahu anhum, da vole Allaha i Njegovog Poslanika, nastojanje da tu ljubav primijene u praksi i njihovo natjecanje u činjenju dobra.

- Uzvišenost islama u svome pozivu. Lijepi kodeksi ponašanja prilikom džihada i njegov krajnji cilj jeste da se ljudi spase od zablude i lutanja.

- Vrijednost poziva ka Allahu, azze ve dželle, i podsticaj na ukazivanje svega onoga što rezultira dobrom i istinom, i čime se postiže velika i obilna nagrada.

176. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je jedan mladić iz plemena Eslem otišao Poslaniku i rekao: "Allahov Poslaniče, ja bih želio ići u bitku, ali nemam opremu." Poslanik mu reče: "Otiđi do tog i tog, on se pripremio za bitku, ali se razbolio." Mladić mu je otišao i rekao: "Selami te Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i poručuje ti da mi daš svoju opremu." Na to je čovjek je rekao: "O ta i ta, daj mu moju opremu. Ništa mu nemoj uskratiti. Tako mi Allaha, šta god da mu uskratiš, i tebi će u tome biti uskraćen bereket.." (Prenosi ga Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (1894).

Iz hadisa se shvata:

- Onaj koji želi krenuti u boj, a nema opreme, obavijestit će imama o svome stanju i neće imati opravdanja za svoj izostanak dok mu ga i imam ne dadne.

- Za džihad je neophodno imati opremu i spremnost.

- Dozvoljeno je uzeti oružje od onoga koji se pripremio za džihad, ali ne može krenuti, nakon što je imam prihvatio njegovo opravdanje.

- Naredbi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pokorava se i nije je dozvoljeno odbiti. Također se to odnosi na imame poslije njega.

- Ukazivanje na dobro i nastojanje da se ono čini i pomaganje u njemu.

- Ko bude škrtario u davanju na Allahovom, azze ve dželle, putu i drugim oblicima dobra, nestat će bereketa iz njegovog imetka i sebe će baciti u propast.

- Nastojanje ashaba da sprovedu naredbu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njihov brzi odziv Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u pogledu svega onoga što će obasjati njihov život svjetlom i uputom.

Poglavlje dvadeset prvo

SARADNJA U DOBROČINSTVU I BOGOBOJAZNOSTI

Uzvišeni kaže: "I sarađujte u dobročinstvu i bogobojaznosti." (El-Maide, 2)

Tumačenje ovog ajeta spomenuto je u prethodnom poglavlju.

Uzvišeni kaže: "**Tako mi vremena, čovjek je doista na gubitku osim onih koji vjeruju i rade dobra djela i jedni drugima preporučuju istinu, i jedni drugima preporučuju strpljenje.**" (El-Asr, 1-3)

Imam Šafija, Allah mu se smilovao, komentirajući ovu suru, rekao je: "Zaista većina ljudi ne razmišlja o značenju ove sure."

Riječi imama Šafije, Allah mu se smilovao, na koje autor (imam En-Nevevi) ukazuje, glase: "Kada bi ljudi pomno razmislili o ovoj suri, bila bi im dovoljna."

Veliki učenjak Ibn Kajjim el-Dževzijje, Allah mu se smilovao, uzimao je ovu suru za početak svojih komentara na više mjesta u svojim knjigama, poput knjiga "Miftahu daris-se'adeh", "El-Dževabul-kafi", "Umdetus-sabirin", "Igasetul-lehfan", "Medaridžus-salikin", "El-Kelamu ales-sema", stoga ćemo, zbog velike važnosti, navesti njegov sažetak komentara ove sure.

"Ova sura, i pored svoje krajnje sažetosti, ima veoma veliki značaj. U njoj su ponajviše objedinjena dobra. Zato je Šafija rekao: 'Kada bi svi ljudi razmislili o ovom ajetu, bio bi im dovoljan.' To se pojašnjava činjenicom da postoje četiri stepena, a sa njihovim upotpunjenjem čovjek doživljava vrhunac svoje potpunosti:

prvi: spoznaja istine;

drugi: znanje o njoj;

treći: podučavanje onoga ko je ne poznaje;

četvrti: strpljenje u njenom učenju, prakticiranju i podučavanju drugih.

Uzvišeni je spomenuo četiri stepena u ovoj suri i zakleo se vremenskim periodom, koji predstavlja vrijeme činjenja uspješnih i propalih djela, što utiče na stanje čovjeka na ahiretu, a sve zbog pouke i dokaza koji se nalaze u njemu. Prolazak dana i noći, prema određenju Silnog, Sveznajućeg, Koji uređuje koristi ovog svijeta prema najboljem poretku, njihova smjena i periodična izjednačenost, te periodično prednjačenje po dužini jednog nad drugim, njihova različitost po svjetlu i tami, toploti i hladnoći, izlasku životinja i njihovom mirovanju, podjeli vremena na stoljeća, godine, mjesece, dane, sate i sve što je manje od toga, jasni su dokaz Gospodara Uzvišenog, te argument Njegove moći i mudrosti.

Uzvišeni je skrenuo pažnju na Početak, a to je stvaranje vremena, te na one koji djela čine i na sama njihova djela u smislu Povratka. Kao što Njegova moć nije bila manjkava na Početku, nije manjkava ni na Povratku. Mudrost koja je nalagala stvaranje vremena, te stvaranje djelatnika i njihovih djela, podijelio je na dva dijela: dobro i zlo koji se ne mogu izjednačiti. Ta mudrost ne prihvata da se oni (dobro i zlo) izravnaju i da se dobročinitelj ne nagradi za svoje dobročinstvo, a grješnik za svoja nedjela, te da se ove dvije vrste ne učine onima koji su zaradili ili izgubili, jer, zapravo, čovjek je sam po sebi izgubio i propao je, osim onih koji vjeruju i čine dobra djela. To su oni koji postupaju prema onome što znaju od istine, a ovo je drugi stepen. Preporučuju jedni drugima istinu i preporučuju strpljenje u istini i ustrajnost u njoj, a to je četvrti stepen. Profitirao je onaj ko sebe bude savjetovao imanom i dobrim djelima i bude savjetovao druge ljude dajući im preporuku istine, koja sadrži naredbu podučavanja njoj samoj i upute na nju, i preporuku strpljenja koje podrazumijeva samu njegovu strpljivost kao savjetodavca.

Ova sura sadrži dva savjeta i dva upotpunjenja, te krajnju potpunost dvije snage, sa najsažetijim i najjezgrovitijim riječima, ali i sa najljepšim stilom i najprefinjenijim utjecajem.

Dva savjeta su: savjet roba samome sebi i savjetovanje svoga brata s preporukom istine i strpljenja u njoj. Dva upotpunjenja su: upotpunjenje samoga sebe i upotpunjenje svoga brata. Potpunost dvije snage su: duša ima dvije snage, a one su: snaga znanja i promatranja, koja se upotpunjuje vjerovanjem; te snaga htijenja, ljubavi i znanja, koja se upotpunjuje dobrim djelima. Sve ovo se može upotpuniti samo strpljenjem. Ovdje dolazimo do šest stvari: Tri stvari osobe čine vezano za same sebe i naređuju ih drugima, te upotpunjuju svoju naučnu snagu imanom, a praktičnu dobrim djelima i ustrajavaju strpljivo u tome. Zatim, drugima naređuju ove tri stvari po kojima su i oni sami karakteristični i opisani, tj. druge njima podučavaju i u njih pozivaju. Ovakvi su stekli najbolji profit. A ono što ne dobiju bit će za njih jedna vrsta gubitka. Čovjek treba trošiti sate svoga života, pa čak i svoje udisaje i izdisaje, na ono čime se postižu visoke ambicije i čime će se zaštititi od jasne propasti i gubitka, a to se isključivo postiže predanošću Kur'anu, njegovom shvatanju i pomnom praćenju njegovih značenja, otkrivanjem njegovih riznica i pohranjenih blaga, usmjeravanjem pažnje ka njemu i stalnim interesom za njim. Kur'an je garant za koristi ljudi na ovome i budućem svijetu, koji ih vodi na put razboritosti. Ispravni hakikat (istina), tarikat (pravac), ezvak (užici), mevadžid (impresije) preuzimaju se isključivo iz svjetiljke Kur'ana i donose plodove isključivo na njegovim stablima."

177. Od Ebu Abdur-Rahmana Zejda b. Halida el-Džuhenija prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ko opremi borca na Allahovom putu, kao da se i on borio. Ko zbrine porodicu borca, kao da se i on lično borio.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (6/49), Fethul-Bari; Muslim (1895).

Iz hadisa se shvata:

- Ko pomogne muslimana u džihadu tako što mu pripremi ono što mu je potrebno na putovanju, ili bude vodio brigu o njegovoj porodici dok je odsutan, imat će nagradu poput nagrade toga borca i njegovog džihada.

- Podsticaj na čuvanje unutrašnjeg jezgra muslimanskog društva, čime se učvršćuju mudžahidi na Allahovom putu i oni koji čuvaju granice islamske države radi zaštite jedinstva islama, tako što će odsutni biti sigurni za svoje kuće i porodice.

- Islamsko društvo je solidarno i sarađuje u dobročinstvu i bogobojaznosti.

178. Od Ebu Seida el-Hudrija, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je htio poslati vojsku na Benu Lihjan iz plemena Huzjel, rekao: "Od svaka dva čovjeka, neka krene jedan, a nagradu će dijeliti obojica." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (1896).

Iz hadisa se shvata:

- U džihad ne trebaju ići svi muškarci iz jednoga plemena ili iz jednog područja, već samo dio njih, a onima koji ostaju pripada nagrada poput onih koji su krenuli, ukoliko ih zamijene u izdržavanju i dobrom skrbljenju njihovih porodica.

179. Od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, susreo Revhi grupu jahača i upitao ih: "Ko ste vi?" Oni rekoše: "Muslimani", a zatim ga upitaše: "A ko si ti?" On im odgovori: "Allahov poslanik." Tada jedna žena podiže svoje maloljetno dijete prema njemu i reče: "Da li on može obaviti hadždž?" Poslanik reče: "Da, a tebi pripada nagrada." (Prenosi ga Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (1336).

Manje poznate riječi:

"Revha" – mjesto u blizini Medine.

Iz hadisa se shvata:

- Ako čovjek nekoga ne poznaje, dozvoljeno je da traži od njih da mu se predstave.
- Musliman se deklariše po pripadnosti svojoj vjeri, a ne svojoj naciji i domovini. Istinu je rekao onaj koji je spjevao:

"Moj otac je islam, drugog oca mimo njega nemam,
kada se oni pripisuju Kajsu i Temimu."

- Dozvoljeno je pitati o identitetu osobe koja postavlja pitanje.
- Ko bude povod za pokornost ili u njoj pomaže, dobit će nagradu kao da ju je direktno i činio.
- Hadždž maloljetne osobe je dozvoljen i ispravan i za njega se ima nagrada. Međutim, sa njega ne spada obavezni hadždž kojim ga islam duži nastupanjem punoljetstva.

180. Od Ebu Musaa el-Eš'arija, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Povjerljivi musliman rizničar, koji vodi brigu o sredstvima koja su mu povjerena na čuvanje, pa u potpunosti, dragovoljno i bez zakidanja isplati određeni dio onome kome mu je naređeno, i sam je jedan od od onih koji daju sadaku." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (3/302), Fethul-Bari; Muslim (1023).

Iz hadisa se shvata:

- Dozvoljenost angažiranja rizničara i to se ne smatra ohološću niti rasipništvom.
- Posjedovati mnoštvo dozvoljenog imetka ne se smatra grijehom.
- Podsticaj bogataša da daju sadaku.

- Kome bude predata ovlast u realizaciji nekog dobrog djela, pa izvrši ono čime je zadužen na najbolji način, dragovoljno i sa zadovoljstvom, imat će nagradu poput stvarnog davaoca koji ga je zadužio. Isto se odnosi na svakoga ko bude učestvovao u pribavljanju koristi i odvraćanju štete, pa makar on lično ništa ne udijelio od imetka na tom putu.

Poglavlje dvadeset drugo

SAVJETOVANJE

Nasihat (savjet) je sveobuhvatna riječ kojom se izražava željenje dobra onome kome se savjet upućuje. Savjet je jedno od međusobnih prava muslimana. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzimao je prisegu od nekih svojih ashaba na iskreni savjetodavni odnos prema svakom muslimanu.

Savjetodavni odnos vodi ka popunjavanju nedostataka i čišćenju duše od negativnih primjesa. Uzvišeni kaže: **"Samo su vjernici braća."** (El-Hudžurat, 10)

Uzvišeni Allah obavještava Svoje robove vjernike da su oni braća po vjeri, a to se također prenosi u velikom broju predaja od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Uzvišeni, obavještavajući o Nuhu, alejhis-selam, kaže: **"Ja vas iskreno savjetujem."** (El-E'araf, 62)

Govoreći o Hudu, Uzvišeni kaže: **"A ja sam vama povjerljivi savjetodavac."** (El-E'araf, 68)

Ovo je osobina poslanika koji dostavlja objavu, jasno govori, iskreno savjetuje, povjerljiv je i poznaje Allaha, da bi se putem njega uspostavio argument nad Allahovim robovima.

Što se tiče hadisa, oni su sljedeći:

181. Od Ebu Rukaje Temima b. Evsa ed-Darija, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vjera je iskreni savjet." A mi upitasmo: "A kome on pripada?" Poslanik reče: "Allahu, Njegovoj Knjizi, Njegovom Poslaniku, vođama muslimana i ostalim muslimanima." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (55).

Ovaj hadis je veliki temelj, pa su ga zato učenjaci svrstali među hadise na kojima se temelji islam.

Iz hadisa se shvata:

- Obaveza iskrenog međumuslimanskog odnosa, zato što je savjetovanje stub vjere.

- Jedan od najvrednijih komentara ovog hadisa vidio sam u knjizi "Ta'zimu kadris-salah" (2/691-694) od Ibn Nasra. Rekao je, Allah mu se smilovao:

"Neki učenjaci su rekli: 'Cjelokupno tumačenje riječi nasihat (iskreni odnos) označava pažljivost srca prema onome kome se savjet upućuje. Nasihat može biti dvojak: obavezan i dobrovoljan. Propisani nasihat koji pripada Allahu označava savjetodavčevu besprijekornu posvećenost slijeđenju zahtjeva Allahove ljubavi pri izvršenju Njegovih naredbi i izbjegavanju zabrana. Nasihat koji se smatra dobrovoljnim označava davanje prednosti Njegovoj ljubavi nad vlastitom ljubavi, što se dešava kada se čovjek nađe između dvije opcije: jedna je za vlastitu korist, a druga je radi Gospodara. Tada će prvo uraditi ono što je radi Gospodara, a odgoditi ono što je radi vlastite koristi. Ovo je općenito tumačenje riječi nasihat (iskren odnos), kao obavezan ili dobrovoljan. Isto se odnosi na tumačenje čiji ćemo jedan dio navesti kako bi se pojasnilo onome koji ne shvata općenito značenje ove riječi. Obavezni nasihat označava izbjegavanje Njegovih zabrana i izvršavanje Njegove stroge naredbe svim tjelesnim udovima, onim čime Mu se izražava pokornost. Ukoliko nije u mogućnosti izvršiti strogu obavezu zbog određene prepreke, kao što su bolest, spriječenost i sl., imat će čvrstu odluku da će izvršiti ono što mu je propisano onda kada nestane razloga zapreke. Uzvišeni Allah kaže: **"Nije grijeh slabima ni bolesnima, niti onima koji nemaju šta udijeliti kada su iskreni prema Allahu i Njegovom Poslaniku. Nema razloga da se išta prigovara onima koji čine dobra djela."** (Et-Tevbe, 91)

On ih je nazvao dobročiniteljima zbog njihovog iskrenog odnosa prema Allahu u srcima kada su bili spriječeni da lično učestvuju u džihadu. U nekim situacijama čovjek može biti oslobođen činjenja nekog djela, ali nije oslobođen iskrenog odnosa prema Allahu, kao npr. da bude u stanju bolesti tako da ne može ništa učiniti svojim tjelesnim udovima, kao što je jezik i dr., ali je njegov razum ostao još ispravan, pa ni u toj okolnosti sa njega ne spada iskren odnos srcem prema Allahu, a označava da osjeća grižnju savjesti za svoje grijehe i da ima namjeru, ukoliko ozdravi, da će izvršiti ono što mu je Allah propisao i izbjegavati ono što mu je Allah zabranio. U protivnom, on nije iskren srcem prema Allahu. Isto se odnosi na iskrenost prema Allahu i Njegovom Poslaniku u onim djelima koja je propisao kao obavezna, prema naredbi svoga Gospodara.

U obavezni iskreni odnos prema Allahu spada i da ne bude zadovoljan griješenjem nepokornog i da voli pokornost onoga ko se pokorava Allahu i Njegovom Poslaniku.

Iskreni odnos, koji se smatra dobrovoljnim, a ne obaveznim, označava činjenje pohvalnog postupka davanjem prednosti Allahu nad svim onim što osoba voli, i to svojim srcem i ostalim tjelesnim udovima, tako da iskreni savjetodavac nema prednosti nad drugima, jer kada se on trudi u iskrenom savjetodavnom odnosu prema drugome, neće davati prednost samome sebi nad njim i učinit će sve ono u čijem izvršavanju osjeća radost i ljubav. Isto se odnosi na onoga koji je iskren prema svome Gospodaru. Ko bude dobrovoljno činio djela radi Allaha, bez ulaganja truda, on ima iskren odnos shodno svome djelu, ali ne zaslužuje odliku potpunog iskrenog odnosa.

Iskren odnos prema Allahovoj Knjizi označava ljubav prema njoj, respekt prema njenoj veličini zato što je ona Allahov govor. Također, podrazumijeva veliku želju za razumijevanjem Allahovog govora, pažnju pri njegovom pomnom shvatanju, te zastajanje prilikom njegovog učenja radi razumijevanja značenja koja Uzvišeni Zaštitnik želi da budu iz Knjige shvaćena, te da ih izvršava nakon što ih shvati. Onaj koji održava iskren odnos prema Allahovoj Knjizi, čini to srčanim shvatanjem i prihvatanjem poruke onoga ko mu upućuje savjet. Ukoliko mu se predoči pismo od Njega, posveti pažnju njegovom shvatanju, kako bi izvršio ono što je u njemu napisano, a isto tako, onaj koji ima iskren odnos prema Allahovoj Knjizi, posvećuje pažnju njenom shvatanju kako bi radi Allaha izvršio ono što mu je naređeno, kako to Allah voli i kako je zadovoljan. Nakon toga će svoje pravilno razumijevanje Allahove Knjige prenositi i drugim ljudima i neprestano ustrajavati u njenom izučavanju, iz ljubavi prema njoj, prakticiranju shodno moralnim odlikama i kodeksima ponašanja na koje ukazuje Allahova Knjiga.

Iskren odnos prema Poslaniku u toku njegovog života podrazumijeva ulaganje truda u pokornosti njemu, pomaganju, te davanje imetka kada ga želi i nastojanje da zavoli Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Poslije Poslanikove smrti, iskren odnos prema njemu podrazumijeva prakticiranje njegovog sunneta, primjenjivanje u životu njegovih moralnih osobina, kodeksa ponašanja, respekt i stalno izvršavanje njegovih naredbi, veliku srdžbu i udaljavanje od onoga ko ispovijeda vjeru suprotstavljajući se sunnetu, srdžbu prema onome ko zapostavi sunnet dajući prednost dunjaluku. Također, iskren odnos prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, označava ljubav prema onima koji su sa njim bili u srodstvu, tazbinstvu, hidžri i pomoći, pa čak se sa njim družili samo jedan trenutak dana ili noći dok su bili u islamu, kao i oponašanje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u odijevanju.

Iskren odnos prema imamima (predvodnicima) muslimana podrazumijeva ljubav prema njihovoj pokornosti, uputi, pravednosti, te ljubav prema jedinstvu čitavog ummeta, kao i mržnju prema razilaženju ummeta sa vladarima. Iskren odnos prema imamima muslimana podrazumijeva ispovijedanje vjere pokoravajući

se njima dok je to u skladu sa pokornošću Allahu i mržnju prema onome ko se protiv njih bori, te podrazumijeva ljubav prema njihovoj pomoći u pokornosti Allahu.

Iskren odnos prema ostalim muslimanima podrazumijeva da čovjek njima želi ono što želi i sebi, a ne želi im ono što ne želi i sebi, da bude brižan prema njima, da bude samilostan prema njihovom maloljetnom, da respektuje njihovog starijeg, da se žalosti kada se i oni žaloste, da se raduje kada se i oni raduju, pa makar mu to štetilo u njegovom dunjaluku, kao što je smanjivanje cijena, iako u onome što prodaje ima zaradu. Također, isto se odnosi na sve ono što im općenito može nauditi. Iskren odnos podrazumijeva da voli da oni budu na pravom putu, da budu složni, da budu u stalnim blagodatima, da ih pomaže protiv njihovog neprijatelja i da od njih odvraća svako uznemiravanje i neugodnost.

182. Od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Dao sam prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ću obavljati namaz, davati zekata i iskreno savjetovati svakog muslimana." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (1/137), Fethul-Bari; Muslim (56).

Iz hadisa se shvata:

- Iskren odnos i savjetovanje među muslimanima je vjerovjesnički ugovor za čije je pridržavanje uzeto obećanje. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzimao je prisegu od ashaba na to.

183. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nijedan od vas neće vjerovati sve dok ne bude želio svome bratu ono što želi i samome sebi." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (1/56-57), Fethul-Bari; Muslim (45).

Manje poznate riječi:

"Neće vjerovati" – tj. neće biti potpunog imana.

Iz hadisa se shvata:

- Uvjet za postizanje potpunog imana jeste da musliman želi drugim muslimanima ono što želi i samome sebi, odnosno da želi drugima sve dobro i pokornosti koje nastoji postići vlastitim ambicijama.

- Ljubav je jedno od djela srca koja utječu na povećanje i smanjivanje imana.

- Svi vjernici su braća koje ujedinjuje Allahov put.

- Društvo muslimana je jedinstveno i ne može se rasparčati jer ih povezuje iman i okružuje ljubav.

Poglavlje dvadeset treće

NAREĐIVANJE DOBRA I ODVRAĆANJE OD ZLA

Uzvišeni Allah kaže: "**I neka od vas bude skupina koja će pozivati u dobro, naređivati dobro i zabranjivati zlo. To su oni koji su postigli što žele.**" (Ali Imran, 104)

Tumačenje ovog ajeta prethodno je navedeno u Poglavlju o ukazivanju na dobro i pozivanju u uputu ili zabludu.

Uzvišeni kaže: "**Vi ste najbolji narod koji se pojavio među ljudima. Naređujete dobro i odvraćate od zla.**" (Ali Imran, 110)

Uzvišeni govori o islamskom ummetu kao o najboljem od svih ostalih ummeta, a tu prednost postigao je samo zbog svog vjerovjesnika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, koji je predvodnik Ademovog potomstva i najčasniji poslanik kod Allaha. Allah ga je poslao sa potpunim i velikim vjerozakonom koji nije dao nijednom vjerovjesniku ili poslaniku prije. Dosljednim prakticiranjem maloga dijela Poslanikovog poziva i sunneta postiže se ono što se ne postiže prakticiranjem mnogih djela drugih (naroda).

Ovaj ummet dobio je u naslijeđe veliku poslanicu koju je Allah objavio kako bi ljude izveo iz tmina na svjetlo. Stoga je potrebno, u skladu sa vjerovanjem i nadajući se nagradi, pridržavati se vjerovjesničkog naslijeđa, naređivati svako dobro i zabranjivati svako zlo. Svaki pripadnik ummeta, ako bude imao ove osobine i ako se bude natjecao u činjenju dobra, postići će počasti i zaslužit će Allahovu pohvalu. Zato je Omer b. Hattab, radijallahu anhu, učio ovaj ajet i govorio: "Koga raduje da bude od ovog ummeta, neka izvrši uvjet koji je Allah postavio u ovome ajetu."

Uzvišeni kaže: "**Drži se oprosta, naređuj dobro i udalji se od neznalica.**" (El-E'araf, 199)

Tumačenje ovoga ajeta navedeno je na kraju Poglavlja o strpljivosti.

Uzvišeni kaže: "**Vjernici i vjernice su zaštitnici jedni drugima. Oni naređuju dobro i odvraćaju od zla.**" (Et-Tevbe, 71)

Allah Uzvišeni spominje pohvalne osobine vjerničkog društva. Pojedinci iz ovog društva međusobno se pomažu, podupiru i jedni drugima preporučuju istinu, strpljivost i samilost; oni su zaštitnici jedni drugima i pomažu se u robovanju Allahu, i nastoje, natječući se, da Mu budu pokorni; jedni drugima naređuju dobro, a zabranjuju nedjela. Svaki vjernik ustrajno pomaže svoga brata na putu njegovog spasa.

Uzvišeni kaže: "**Prokleti su nevjernici iz Benu Israila jezikom Davuda i Isaa, sina Merjeminog, zato što su bili nepokorni i što su prelazili granice. Nisu međusobno odvraćali se od zla koje su činili. Ružno li je ono što su radili.**" (El-Maide, 78-79)

Uzvišeni obavještava da je prokleo nevjernike iz Benu Israila još davno, prema onome što je objavio Davudu, Svome vjerovjesniku, alejhis-salatu ves-selam, i jezikom Isaa, sina Merjeminog, alejhis-salatu ves-selamu, zbog njihove nepokornosti Allahu i neprijateljstva prema Njegovim stvorenjima. Među njima nije bilo onih koji su im zabranjivali činjenje grijeha i zabrana, te ih je Allah zbog toga žestoko prekorio, kako bi poučio muslimane da budu oprezni i da ne počine ono što su i oni počinili.

Ovaj ajet pojašnjava da ostavljanje naređivanja dobra i zabranjivanja zla nalaže Allahovu srdžbu i prokletstvo. Molimo Allaha za spas.

Uzvišeni kaže: "**I reci: 'Istina je od vašeg Gospodara, pa ko hoće, neka vjeruje, a ko hoće, neka ne vjeruje.**" (El-Kehf, 29)

Uzvišeni Allah kaže Svome poslaniku Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem: "Muhammede, reci svim ljudima da je istina ovo s čime si im došao od njihovog Gospodara, jer istina od Allaha Uzvišenog je sasvim očita, kristalno jasna i bez ikakve sumnje. Ko želi, neka vjeruje, a ko želi, neka ne vjeruje. Ove riječi izrečene su iz aspekta teške prijetnje, i zato je Uzvišeni rekao: "**Mi smo nevjernicima pripremili Vatru čiji će ih dim sa svih strana obuhvatiti; ako zamole pomoć, pomoći će im se tekućinom poput rastopljene kovine koja će lica ispeći. Užasna li pića i grozna li boravišta!**" (El-Kehf, 29)

Uzvišeni kaže: "**Sprovedi ono što se naređuje.**" (El-Hidžr, 94)

Uzvišeni Allah, naređujući Svome Poslaniku da dostavi i sprovede ono s čime ga je poslao, također kaže da to upotrijebi pri suočavanju sa mušricima.

Ovaj ajet dokinuo je tajnu etapu islamske misije u mekkanskom periodu.

Uzvišeni kaže: "**I spasili smo one koji su zabranjivali zlo, a kaznili smo one koji su činili nepravdu poniznom patnjom zato što su zastranjivali.**" (El-E'araf, 165)

Ovim ajetom obećava se da će biti spašeni oni koji naređuju dobro, a zabranjuju zlo, te da će propasti zulumćari koji su se odmetnuli od Allahove naredbe i koji smicalicama izbjegavaju Njegov zakon.

Ovaj ajet ne govori o onima koji šute, jer kazna ili nagrada bivaju shodno djelu. Oni ne zaslužuju pohvalu kojom bi bili pohvaljeni, niti su učinili nešto veliko da bi bili pokuđeni, a Allah najbolje zna šta će biti sa njima kada se kazna spusti.

Ajeti o ovom poglavlju su mnogobrojni i poznati. Što se tiče hadisa, oni su sljedeći:

184. Od Ebu Seida el-Hudrija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Ko od vas vidi neko loše djelo, neka ga promijeni rukom, ako ne može, neka to uradi riječima, a ako ni to ne može, neka ga onda osudi svojim srcem, a to je najslabiji vid imana.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (49).

Ovaj hadis je veliki temelj za otklanjanje zla, pa su ga zato učenjaci svrstali u hadise na kojima se temelji vjera, čak je rečeno da on predstavlja polovinu šerijata, pa čak i čitav islam, jer u islamu postoji dobro koje treba naređivati ili zlo koje treba zabranjivati.

Manje poznate riječi:

"Najslabiji iman" – najmanje plodonosan.

Iz hadisa se shvata:

- Obaveza otklanja zla svakim mogućim sredstvom.

- Naređivanje činjenja dobra i zabranjivanje činjenja zla je odgovornost svakog pojedinca iz islamskog ummeta, a svi to čine shodno svojim mogućnostima.

- U ovom hadisu navode se stepeni izmjene i uklanjanja nedjela, a oni su:

a) negiranje rukom i jezikom koji su obaveza shodno mogućnostima;

b) negiranje srcem je obaveza svakom muslimanu u svakoj okolnosti, jer ukoliko ne bude negirao zlo svojim srcem, to će biti pokazatelj prestanka imana kod njega.

- U hadisu je dokaz da djela spadaju u iman.

185. Od Ibn Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nije bilo nijednog poslanika, kojeg je Allah poslao nekom narodu prije mene, a da on u tom narodu nije imao pomagače i sljedbenike koji su se držali njegovog sunneta i slijedili njegova naređenja. Zatim su poslije njih dolazile nove generacije ljudi koji su govorili ono što nisu činili, a činili su ono što im nije bilo naređeno. Zato, ko se protiv takvih bude borio svojim rukama, taj je vjernik, ko se protiv njih bude borio svojim srcem, i on je vjernik, i ko se protiv njih bude borio svojim jezikom, i on je vjernik. A ko ne bude činio ništa od toga troga, taj nema imana ni koliko je zrno gorušice." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:
Navodi ga Muslim (50).

Iz hadisa se shvata:

- Uzvišeni Allah olakšava vjerovjesnicima tako što im daje one koji će nositi njihovu poslanicu poslije njihove smrti.

- Onaj ko želi da bude spašen, dužan je da slijedi put Vjerovjesnika u pozivu ka Allahu, jer svaki put mimo njihovog puta označava propast i zabludu. Spas se nalazi u slijeđenju puta vjerovjesnika, kojeg je pojasnio Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i jasno naznačio njegove znakove.

- Podsticaj na borbu protiv onih koji se opiru šerijatu svojim riječima i djelima. Najbolji ljudi poslije vjerovjesnika su njihovi drugovi, a zatim oni koji dolaze poslije njih, a zatim oni koji dolaze poslije njih. Što postoji veća vremenska udaljenost od vjerovjesnika i njihovih pratilaca, ljudi sve više ostavljaju sunnete, slijede zablude i strasti i uvode novotarije. U ummetu ima onih koji se riječima pripisuju Poslaniku, ali njihova djela su u suprotnosti sa onim što govore i opovrgavaju njihove tvrdnje. Zabranjeno je vjerniku da govori ono što ne čini, ili da čini ono što mu nije naređeno.

- Nepostojanje negiranja srcem određenog nedjela dokaz je za iščezavanje vjerovanja, kao što je rekao Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu: "Propao je onaj koji svojim srcem nije spoznao dobro i zlo."

186. Od Ebu El-Velida Ubade b. Es-Samita, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Dali smo prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na poslušnost i pokornost u teškoći i lahkoći, ugodnosti i neugodnosti, i kada se drugima bude davala prednost nad nama, i da nećemo osporavati zapovjedništvo emirima (vladarima), osim ako bismo pri njima vidjeli otvoreni kufr, za koje imamo očiti dokaz od Allaha, i dali smo prisegu da ćemo govoriti samo istinu, gdje god bili, ne bojeći se u ime Allaha ničijeg ukora i kritike." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (13/5), Fethul-Bari; Muslim (1709).

Iz hadisa se shvata:

- Šerijatska prisega daje se isključivo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, ili glavnom muslimanskom vođi koji sprovodi Allahove propise, a ono što je mimo toga, poput bej'ata (prisege) šejhovima sufijskih tarikata ili emirima islamskih džemata, smatra se novotarijom koja nema nikakvog uporišta. Prisega glavnom vođi daje se samo na pokornost Allahu.

- Pokornost glavnom vođi kada naređuje dobro obavezna je i u stanju ugodnosti i neugodnosti, poteškoći i olakšanju, pa makar se to suprotstavljalo porivima duše.

- Plod pokornosti, u svemu što je spomenuto u hadisu, jeste ujedinjenje muslimana i odstranjivanje razilaženja iz njihovih redova.

- Zabrana pobune i borbe protiv vladara, pa makar bili veliki grješnici, jer se u pobuni protiv vladara nalazi veća šteta nego u njihovom griješenju, pa se zato čini manja šteta.

- Nesuprotstavljanje vladarima, izuzev ako se kod njih vidi jasno nevjerstvo i tada je potrebno negirati to očito nevjerstvo i stati na stranu istine.

187. Od En-Nu'mana b. Bešira, radijallahu anhuma, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Primjer onoga koji ne prelazi Allahove granice i onoga ko ih je prešao je kao primjer ljudi koji izvlačenjem na sreću odrede sebi mjesta na lađi, te neki dobiju mjesto na palubi, a neki u donjem dijelu lađe. Oni koji su u donjem dijelu lađe, kada žele doći do vode, prolaze pored onih koji su na palubi, pa onda kažu: 'Kada bismo u našem dijelu probili jednu rupu kako ne bismo uznemiravali one iznad nas.' Ukoliko im oni na palubi dozvole da učine to što su naumili, svi će propasti, a ako ih spriječe u tome, svi će biti spašeni.'" (Prenosi ga El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (5/132), Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

- Navođenje praktičnih primjera iz stvarnosti, koji su ljudima shvatljivi, pomaže pri razumijevanju teoretskih primjera, čime se u čovjekovoj percepciji stvaraju ilustrativne slike koje vode razmišljanje u pravom smjeru.

- Kaznom se ne prijeti samo onome koji ostavi odvraćanje od zla, već čitavom društvu, pa tako zbog počinitelja grijeha budu kažnjeni i ostali, ukoliko ne negiraju zlo. Propast društva dolazi kao posljedica ostavljanja ljudi koji čine nedjela, da po zemlji šire nered.

- Svako nedjelo koje čovjek počini, opasno narušava spokoj društvene zajednice.

- Čovjekova sloboda ograničena je garancijom poštivanja prava drugih ljudi.

- Neki ljudi u svom djelovanju imaju lijepu namjeru, ali motivirani pogrešnom intuicijom često čine određene postupke kojima štete društvu, i zato ih je potrebno spriječiti u tome i ukazati im na posljedice takvog djelovanja.

- Ukoliko ljudi budu naređivali dobro i odvraćali od zla, to im je garancija da Allah na njih neće spustiti Svoju srdžbu i kaznu.

- Odgovornost u muslimanskom društvu je zajednička i ne veže se samo za jednog pojedinca, odnosno svako je odgovoran za ono što mu je povjereno.

- Dozvoljeno je podijeliti pozicije u raznolikim vrstama objekata izvlačenjem na sreću, ako u njima postoji nešto što je gornje i donje.

- Dozvoljeno je onome ko se u nekom objektu ili sredstvu nalazi na višoj lokaciji da spriječi onoga koji je na nižoj lokaciji ukoliko mu nanosi štetu.

- Onaj koji se nalazi u donjem dijelu objekta ili sredstva nema pravo prouzrokovati štetu onome koji se nalazi u gornjem dijelu, a ukoliko to učini, dužan je popraviti svaku štetu čiji je uzročnik.

188. Od majke vjernika Ummu Seleme Hinde bint Ebi Umejje Huzejfe, radijallahu anha, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zavladat će nad vama vođe, pa ćete neke njihove postupke odobravati, a mnoge od njih ćete osuđivati. Ko bude njihovo zlo prezirao svojim srcem, čist je od grijeha, ko ih bude otvoreno kritikovao, taj se opravdao i spasio, međutim, propali su oni koji će time biti zadovoljni i koji će ih slijediti." Ashabi tada upitaše: "Allahov Poslaniče, hoćemo li se boriti protiv njih?" Poslanik reče: "Ne, sve dok vidite da obavljaju namaz." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:
Navodi ga Muslim (1854, 63).

Manje poznate riječi:

"...pa ćete neke njihove postupke odobravati, a neke osuđivati" – znat ćete koja su njihova djela u saglasnosti sa šerijatom, a osudit ćete djela koja su u suprotnosti sa njim.

"Ko bude njihovo zlo prezirao srcem svojim, čist je od grijeha" – tj. ko bude prezirao svojim srcem, a ne bude mogao negirati rukom ili jezikom, bit će čist od grijeha i izvršio je svoj zadatak. Ko bude negirao neko zlo shodno svojim mogućnostima, bit će spašen od ovoga grijeha, a nepokoran je onaj ko bude zadovoljan njihovim postupcima i bude ih slijedio.

Iz hadisa se shvata:

- Jedna od Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, mudžiza (nadnaravnih djela) je da obavještava ummet o onome što je nevidljivo.

- Kada vladari u vjeru uvedu ono što je u suprotnosti sa šerijatom, ummetu nije dozvoljeno da ih podrži u tome.

- Ljudi se svrstavaju u tri kategorije: neki preziru zlo svojim srcem, pa tako postanu čisti od grijeha, a neki se suprotstave svojom rukom ili jezikom, pa bivaju spašeni od kazne zbog grijeha koji počine određeni ljudi, međutim, neki ljudi nedjela smatraju lijepima i tako se direktno prepuštaju Allahovoj srdžbi.

- Namaz je moto islama i granica između nevjerstva i vjerovanja.

- Upozorenje na poticanje smutnji, međumuslimansko razilaženje i tretiranje ovakvih postupaka kobnijim od samog podnošenja nedjela koja čine vladari grješnici i preporučenost strpljivosti na njihovom uznemiravanju. Smutnja je teža i veća od ubistva.

- Vaga za promjenu zla i smjenjivanje vladara je šerijat, a ne strast, pristrasnost ili sektaška opredijeljenost.

- Nije dozvoljeno saučestvovati sa nepravednima, pomagati ih, odobravati njihove postupke ili sa njima sjediti bez opravdane potrebe.

189. Majka vjernika Ummul-Hakem Zejnebe bint Džahš, radijallahu anha, pripovijeda da je jedne prilike Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao kod nje sav u preplašen govoreći: "Nema drugog istinskog boga osim Allaha, teško se Arapima od zla koje se približilo! Danas se brana Jedžudža i Medžudža otvorila ovoliko" – pa je pokazavši palcem i kažiprstom (dočaravajući to) napravio krug. Upitah ga: 'Allahov Poslaniče, zar ćemo biti uništeni, a među nama ima dobrih?' On reče: 'Da, onda kada se nemoral raširi.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (6/381), Fethul-Bari; Muslim (2880, 2).

Iz hadisa se shvata:

- Strah ne smije ovladati srcem vjernika i udaljiti ga od spominjanja Allaha. Zapravo, vjernik će spominjati Allaha u strahu, jer se srca smiruju spominjanjem Allaha.

- Izlazak Jedžudža i Medžuda označava zlo.

- U hadisu su posebno spomenuti Arapi jer su oni nosioci islama i oni koji podižu njegovu zastavu, pa kada se oni iskvare, to je naznaka zla, a Allahu se utječemo od toga. Ovo nije posebna odlika Arapa zbog njih samih ili njihovog porijekla, već je to počast njima kao nosiocima islama i onima koji podižu njegovu zastavu, a onaj koji iznevjeri ukazanu počast, iznevjerio je samog sebe.

- Opća propast će nastupiti zbog pojave mnoštva grijeha i njihove raširenosti, pa makar bilo mnogo i dobrih ljudi.

- Pojašnjenje kobnosti činjenja grijeha i podsticaj na njegovo negiranje.

- Nedaće pogađaju općenito sve ljude, dobre i loše, ali će svi biti proživljeni prema svojim namjerama.

190. Od Ebu Seida el-Hudrija, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Izbjegavajte sjedenje po putevima!" Oni rekoše: "Božiji Poslaniče, moramo se okupljati da razgovaramo." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ako već morate, onda dajte putu njegovo pravo." "A šta je pravo puta?", ponovo upitaše. On reče: "Spuštanje pogleda, uklanjanje prepreka, uzvraćanje selama i naređivanje dobra, a odvraćanje od zla." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (5/112), Fethul-Bari; Muslim (2121).

Iz hadisa se shvata:

- Put je zajedničko vlasništvo muslimana i nije dozvoljeno da ga neko monopolizira, pravi zapreke na njemu ili ga sužava. Put spada u opća prava.

- Dozvoljenost sjedenja na putu pod uvjetima spomenutim u hadisu.

- Zabrana gledanja u mahane i propuste muslimana.

- Obaranje pogleda, ustezanje od uznemiravanja, odvraćanje selama, naređivanje dobra i zabranjivanje zla su obavezni.

- Musliman posvećuje pažnju i vodi računa o onome što će popraviti i njega i zajednicu u kojoj živi, u svim situacijama, pa čak i dok sjedi ili dok je slobodan. Ummet čiji pojedinci ovako postupaju sigurno će uspjeti i doživjeti pobjedu, a u suprotnom će stagnirati i propasti.

- Dozvoljenost revidiranja nekih činjenica koje zastupa učenjak ili muftija, radi pojašnjenja stvari koje su im nepoznate prilikom davanja odgovora i fetve.

191. Od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio zlatni prsten na ruci jednog čovjeka, pa ga je skinuo sa njegove ruke i bacio, a zatim rekao: "Pojedini među vama uzimaju žeravicu i stavljaju je na ruke." Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao, neko reče ovom čovjeku: "Uzmi svoj prsten i okoristi se njime." Čovjek reče: "Tako mi Allaha, ja ga nikada neću uzeti, jer njega je bacio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2090).

Manje poznate riječi:

"Okoristi se njime" – prodaj ga ili daruj nekome (kome ga je dozvoljeno nositi).

Iz hadisa se shvata:

- Uklanjanje zla rukom kada postoji mogućnost za to.
- Dozvoljenost savjetovanja onoga za koga se smatra da će se time okoristiti.
- Muškarcima je strogo zabranjeno nošenje zlatnog prstenja.
- Dozvoljenost kupovine i prodaje zlata.
- Primjenjivanje Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, naredbe od strane ashaba i izbjegavanje njegove zabrane.

192. Od Ebu Seida el-Hasena el-Basrija prenosi se da je Aiz b. Amr, radijallahu anhu, ušao kod Ubejdullaha b. Zijada i rekao: "Sinko, čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Najgori čobani su oni okrutni', zato se pripazi da ne budeš jedan od njih. Ubejdullah mu je rekao: 'Sjedi, ti si od ashaba Allahovog Poslanika koji ne zaslužuju pažnju.' Aiz b. Amr reče: 'Zar je bilo ashaba kojima se nije pridavala pažnja? Zapravo, oni kojima se ne pridaje pažnja došli su poslije njih i bili su to drugi ljudi.'" (Prenosi ga Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (1830).

Manje poznate riječi:

"Oni okrutni" – tj. oni koji okrutno postupaju prema devama prilikom njihovog čuvanja, "odvođenja na pijace i vraćanja na pašnjake, tjerajući jedne na druge i tako ih pritješnjujući. Ovo je primjer prenesenog značenja za lošega vladara koji je okrutan prema svojim podanicima, koji nema blagosti i brižnosti prema njima i koji im ne pruža adekvatnu zaštitu.

Iz hadisa se shvata:

- Pridržavanje ashaba za načela naređivanja dobra i zabranjivanja zla.
- Svi ashabi su predvodnici i uglednici, jer su najbolji ljudi poslije Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a propalice i oni kojima se ne posvećuje pažnja postali su poznati tek poslije generacije ashaba.
- Popravljanje stanja ummeta i njegov boljitak postiže se blagim usmjeravanjem na ispravni put u vjeri.
- Pohvalnost iskrenog odnosa i savjetovanja djece. Najbolji ljudi u svome odnosu prema drugim ljudima su oni koji su prijazni i blagi.

193. Od Huzejfe, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, ili ćete naređivati dobro i odvraćati od zla, ili će Allah uskoro na vas poslati Svoju kaznu, pa ćete Ga poslije moliti, a On vam se neće odazvati." (Prenosi ga Et-Tirmizi i kaže da je hasen)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je hasen s obzirom na druge hadise koji mu svjedoče, a navodi ga Et-Tirmizi (2169) sa slabim lancem prenosilaca, jer je u njemu Abdullah b. Abdur-Rahman el-Ensari, a on je prihvatljiv ako ga podrži drugi prenosilac.

Ovome hadisu svjedoče dva hadisa od Ibn Omera kod Et-Taberanija u El-Evsatu (4393) – Medžme'ul-bahrejn; i od Ebu Hurejre (4364) – Medžme'ul-bahrejn. Ovi lanci prenosilaca su slabi, ali se ipak uzimaju u obzir.

Općenito rečeno, uz ova dva hadisa Huzejfov, radijallahu anhu, hadis je hasen. Allah najbolje zna.

Iz hadisa se shvata:

- Obaveznost naređivanja dobra i odvraćanja od zla.

- Dozvoljenost navođenja različitih vrsta zakletve ukoliko je utemeljena.

- Naređivanje dobra i odvraćanje od zla garancija su da Allah neće na ljude spustiti Svoju srdžbu i kaznu.

- Kazna za nemar prema naređivanju dobra i odvraćanju od zla jeste neuslišavanje dove.

- Zlokobnost nedjela i njegovo iskušenje obuhvataju i onoga ko čini nedjelo, ali i druge.

194. Od Ebu Seida el-Hudrija, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najbolji džihad je reći istinu u lice nepravednom vladaru." (Prenose ga Ebu Davud i Et-Tirmizi koji kaže da je hasen)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih s obzirom na druge koji mu svjedoče, a navode ga Ebu Davud (4344), Et-Tirmizi (2174); Ibn Madže (4011) sa slabim lancem prenosilaca, jer je u njemu Atijje el-Avfi.

Međutim, ovaj prenosilac je popraćen u drugim predajama, pa ga navode Ahmed (3/19, 61); El-Hakim (4/505-506) i El-Humejdi (752) od Alijja b. Zejda b. Džud'ana, a on od Ebu Nadrea.

Lanac prenosilaca je slab zbog Alijja b. Zejda, ali se ipak uzima kao ojačavajuća predaja tako da hadis Ebu Seida el-Hudrija biva hasenom, kada se oba pravca sastave.

Ovom hadisu svjedoče i drugi hadisi od skupine ashaba, a od njih su:

1. Hadis od Tarika b. Šihaba, radijallahu anhu, koji navodi En-Nesai (7/161) i Ahmed (4/31), koji je citiran pod brojem 195. Lanac prenosilaca mu je ispravan, kao što kaže autor, Allah mu se smilovao.

2. Hadis od Ebu Umame el-Bahilija, radijallahu anhu, koji prenose Ibn Madže (4015) i Ahmed (5/251, 256) sa hasen lancem prenosilaca, jer je u njemu Ebu Galib, prijatelj Ebu Umame, a on je saduk.

Općenito rečeno, hadis je sahih, uzimajući u obzir ostale predaje koje mu svjedoče, a Allah najbolje zna.

Iz hadisa se shvata:

- Naređivanje dobra i odvraćanje zla predstavlja jedan vid džihada.

- Savjetovanje nepravednog vladara je jedan od najvećih vidova džihada. Džihad je stepenovan i ti stepeni razlikuju se po svojoj vrijednosti.

- Dozvoljeno je sučeljavati se sa nepravednim vladarom, kada nanosi drugima nepravdu, i naređivati mu dobro i odvraćati ga od zla, i potrebno je blago upućivati savjete i pouke ne bi li se pokajao ili pobojao.

195. Od Ebu Abdullaha Tarika b. Šihaba el-Bedželija el-Ahmesija, radijallahu anhu, prenosi se da je neki čovjek, koji je već bio stavio nogu u uzengiju, upitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Koji je džihad najbolji?" Poslanik reče: "Istinita riječ u lice nepravednom vladaru." (Prenosi ga En-Nesai sa ispravnim lancem prenosilaca)

Dokumentacija i komentar hadisa spomenuti su prilikom navođenja prethodnog hadisa.

196. Od Ibn Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Prvi nedostatak koji se pojavio u vjeri Benu Izraelćana je taj što bi jedan čovjek susreo drugoga pa bi mu rekao: 'O ti, boj se Allaha i ostavi to što radiš, jer je to haram.' Zatim bi sutradan ponovo susreo istog čovjeka, u istom stanju, i to ga ne bi spriječilo da zajedno sa njim jede, pije i sjedi. Pošto su oni tako postupali, Allah je sastavio njihova srca." Zatim je Poslanik rekao: "**Prokleti su nevjernici od sinova Israilovih, jezikom Davuda i Isaa, sina Merjeminog, zato što su bili nepokorni i neprijateljstvo činili. Nisu jedni druge odvraćali od zla koje su činili. Ružno li je ono što su oni radili! Vidiš mnoge od njih kako za prijatelje uzimaju nevjernike, a ružno li je ono što su oni sebi pripremili**" – do riječi: "**očiti grješnici**" (El-Maide, 78-81). Zatim je rekao: "Tako mi Allaha, ili ćete naređivati dobro i odvraćati od zla, i za ruku uzeti zulumćara i silom ga natjerati na istinu i samo ga na nju ograničiti, ili će Allah razjediniti vaša srca, a zatim će vas sigurno prokleti kao što je prokleo Izraelćane." (Prenose Ebu Davud i Et-Tirmizi i kaže da je hasen)

Ova predaja je od Ebu Davuda, a Et-Tirmizijina glasi: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Kada su se među sinovima Israilovim raširili grijesi, njihovi učenjaci su ih odvraćali od njih, ali ih oni nisu prestajali činiti. Zatim su im se pridružili i učenjaci, pa su zajedno sa njima sjedili, jeli i pili, pa je Allah

sastavio njihova srca i prokleo ih jezikom Davuda i Isaa, sina Merjeminog, zato što su bili grješnici i prijestupnici." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada se uspravio, jer je bio naslonjen, pa je rekao: "Ne, tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, sve dok ih vi ne privolite na istinu."

Dokumentacija hadisa:

Hadis je daif – slab, a navode ga Ebu Davud (4336); Et-Tirmizi (3047); Ibn Madže (4006) i drugi od Ebu Ubejde b. Abdullaha b. Mes'uda, a on od svoga oca.

Kažem: Lanac prenosilaca je prekinut, jer Ebu Ubejde nije slušao od svoga oca Abdullaha b. Mes'uda.

Iz hadisa se shvata:

- Židovi su činili zlo, javno ga ispoljavali i nisu ga zabranjivali.

- Prešućivanje činjenja nepokornosti predstavlja samo još veći podsticaj za njihovo činjenje i širenje.

- Zabranjeno je sjediti sa onima koji direktno učestvuju u činjenju grijeha.

- Negiranje grijeha srcem nalaže udaljavanje od onih koji ga čine.

- Ummet kome je ukazana milost je onaj čiji pripadnici međusobno preporučuju istinu i strpljenje i međusobno zabranjuju zlo. Hadisu, i pored njegove slabosti, svjedoče postavke šerijata.

197. Od Ebu Bekra es-Siddika, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "O ljudi, vi učite ovaj ajet: **'O vi koji vjerujete, čuvajte sebe. Neće vam nauditi onaj koji je zalutao kada ste upućeni'** (El-Maide, 105), a čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Kada ljudi vide grješnika i ne spriječe ga u njegovim djelima, čeka ih skora Allahova kazna.'" (Prenose ga Ebu Davud, Et-Tirmizi i En-Nesai sa ispravnim lancima prenosilaca)

Dokumentacija hadisa:

Sahih, navode ga Ebu Davud (4338); Et-Tirmizi (2168); Ibn Madže (4005) sa ispravnim lancem prenosilaca.

Iz hadisa se shvata:

- Obaveznost pomnog praćenja, razmišljanja i razumijevanja Allahovog govora.

- Zabranjeno je govoriti o Kur'anu na osnovu vlastitog mišljenja.
- Muslimanski ummet dužan je da se međusobno ujedini i savjetuje, preporučuje istinu i strpljenje.
- Allahova kazna obuhvata nepravednog zbog njegove nepravde, a i onoga koji nije nepravedan, ali potvrđuje nepravdu nepravednog.

Poglavlje dvadeset četvrto

TEŠKA KAZNA ZA ONE KOJI NAREĐUJU DOBRO I ODVRAĆAJU OD ZLA, A NJIHOVI POSTUPCI SUPROTNI SU ONOME ŠTO GOVORE

Neophodno je da kod onoga koji poziva ka Allahu riječi budu u saglasnosti sa djelima, te da i sam prakticira ono čemu druge poziva, jer će to doprinijeti da drugi ljudi prihvate njegov poziv i da njegov govor bude potvrđen kao istinit. Također, ljudi će mu se bolje odazivati, jer je djelo utjecajnije od govora u pitanjima uzimanja uzora.

Uzvišeni kaže: **"Zar ljudima naređujete dobro, a zaboravljate sebe, a učite Knjigu. Zar ne shvatate?"** (El-Bekare, 44)

Uzvišeni Allah kaže: Kako, skupino sljedbenika Knjige, ljudima naređujete dobro – a 'birr' u originalnom tekstu označava sva objedinjena dobra – a u isto vrijeme sebe zaboravljate, ne prakticirate ono što ljudima naređujete, iako čitate Knjigu i znate kakvi su propisi za one koji su nemarni prema Allahovim naredbama. Zar ne shvatate ono što sami činite? Zato se probudite iz svoga sna i progledajte nakon zaslijepljenosti.

Uzvišeni kaže: **"O vjernici, zašto govorite ono što ne činite? Allahu je uveliko prezreno da govorite ono što ne činite."** (Es-Saff, 2-3)

Uzvišeni Allah, ovim ajetom, prekorava onoga ko nešto obeća ili kaže, a to ne ispuni, jer su to osobine licemjera, i Allah im upućuje prijekor ne bi li se osvijestili i pokajali.

Uzvišeni, obavještavajući o Šuajbu, alejhis-selam, kaže: **"Ja ne želim da pred vama suprotno postupam u odnosu na ono što vam zabranjujem."** (Hud, 88)

Uzvišeni Allah obavještava o Šuajbu, alejhis-selam, koji je rekao svome narodu da on ne postupa suprotno svojim riječima, odnosno da svojim postupcima neće opovrgnuti i u tajnosti raditi suprotno onome što njima zabrani. Onaj ko želi popraviti svoje stanje, potrebno je da njegov govor bude u podudarnosti sa njegovim djelima, a u suprotnom će biti kao ona koja je rasplela svoje pletivo nakon što je bilo čvrsto ispleteno.

198. Od Ebu Zejda Usame b. Zejda b. Harisa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Na Sudnjem danu će čovjek biti doveden i bačen u Vatru, pa će izaći crijeva iz njegovog stomaka, a on će oko njih kružiti kao što magarac kruži oko mlinskog točka. Okupit će se oko njega stanovnici Vatre i reći: 'O ti, šta je to s tobom? Zar nisi naređivao dobro i odvraćao od zla?', a on će reći: 'Da, svakako. Naređivao sam dobro, ali ga nisam činio, a odvraćao sam od zla, a sâm sam ga činio.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (6/331), Fethul-Bari; Muslim (2989).

Iz hadisa se shvata:

- Pojašnjenje kazne za onoga čije su riječi suprotne njegovim postupcima zbog nepokornosti, iako ima znanje koje nalaže strah i udaljavanje od zabranjenih djela.

- U nevidljivi svijet o kojem je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio ubraja se i opis vatre Džehennema i onih koji će biti kažnjavani u njoj.

- Činjenje dobra i ostavljanje zla sprečavaju ulazak u Vatru.

- Ljudi će na Sudnjem danu, nakon što se zastori otkriju i nevidljivo postane vidljivim, jedni druge poznavati i otvoreno će jedni drugima govoriti. Molimo Allaha da prekrije naše nedostatke i oprosti nam naše grijehe.

Poglavlje dvadeset peto

NAREĐENJE VJERNOG ISPUNJAVANJA EMANETA

Emanet je sveobuhvatan pojam za ono čime je čovjek zadužen ili mu je dato na povjerenje, a obuhvata Allahova prava, kao što su stroge obaveze, prava robova, kao što su povjerene stvari. Obaveza je čovjeku da čuva te povjerene stvari na najbolji način i da ih preda njihovim vlasnicima ne skrivajući ih, ne negirajući ih i ne upravljajući njima bez šerijatske dozvole.

Uzvišeni Allah kaže: **"Allah vam naređuje da predajete povjerene stvari njihovim vlasnicima."** (En-Nisa, 58)

Uzvišeni Allah naređuje da se emaneti predaju onima koji su njihovi stvarni posjednici. To generalno podrazumijeva sve obavezne povjerene stvari čovjeku, kao što su prava Uzvišenog Allaha prema Njegovim robovima u vidu namaza, zekata,

posta, hadždža, zavjeta, keffareta, otkupa i sl., a sve to mu je dato na povjerenje i ostali ljudi nad tim nemaju nikakvog nadzora. Također, ovi obavezni emaneti podrazumijevaju prava robova jednih prema drugima, kao što su povjerene stvari i sl., što se daje na povjerenje, bez iznošenja posebnog dokaza o tome. Allah, azze ve dželle, naredio je da se ti emaneti predaju, a onaj ko to ne učini na dunjaluku, od njega će biti oduzeto na Sudnjem danu, kao što se prenosi u vjerodostojnom hadisu, koji navodi imam Muslim, od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Predat ćete prava onima kojima i pripadaju, pa će čak ovca bez rogova uzeti odmazdu od rogate ovce."

Uzvišeni Allah kaže: **"Mi smo emanet ponudili nebesima i Zemlji i brdima, pa su oni odbili da ga ponesu i pobojali se, a čovjek ga je ponio. On je uistinu nepravedni neznalica."** (El-Ahzab, 72)

Uzvišeni Zaštitnik, azze ve dželle, obavještava da je nebesima, Zemlji i brdima dao na izbor da im propiše vjeru i da im dadne nagradu i kaznu, te da im povjeri vjeru, pa su rekli: "Ne. Mi smo u potpunosti predani Tvojoj odredbi i ne želimo nagradu i kaznu." Uzvišeni Allah ponudio je čovjeku zaduženje i prihvatanje naredbi i zabrana, pod njihovim uvjetima, pa ako ih izvrši, bit će nagrađen, a ako ostavi, bit će kažnjen, pa je to prihvatio onaj koga je Allah uputio, i pored svoje slabosti, neznanja i nepravde. Neka je Allah na pomoći.

199. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Tri su znaka po kojima se prepoznaju licemjeri: kada govori – laže, kada obeća – iznevjeri, kada mu se nešto povjeri – pronevjeri." (Muttefekun alejhi)

U drugoj predaji stoji: "...iako bude postio, klanjao i tvrdio da je musliman."

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (1/89), Fethul-Bari; Muslim (59).

Druga predaja kod Muslima (59, 109).

Manje poznate riječi:

"Licemjerje" (nifak) – označava da vanjština bude suprotna nutrini, a dijeli se na dva dijela:

- *licemjerje u uvjerenju*, koje se smatra velikim nifakom i nevjerstvom;
- *licemjerje u djelima*, koje se smatra malim nifakom, a ono je pretvaranje.

Munafik (licemjer) je onaj koji pred muslimanima ispovijeda islam, a u sebi krije druga uvjerenja.

Iz hadisa se shvata:

- Zadržavanje na ovim znakovima licemjerstva, jer oni upućuju na ostale znakove i ukazuju na neispravnost i ostalih osobina, jer je osnova ispovijedanja vjere sročena u trome: riječima, djelu i namjeri. Poslanik ukazao je da je govor neispravan ako je protkan lažima, neispravna su djela u čijem činjenju bude prevara, i namjera je neispravna ako se zasniva na pronevjeri.

- Onaj kod koga se sastave ove osobine, postao je licemjer i neće imati nikakve koristi od pozivanja na islam.

- Istinitost u govoru, izvršenje obećanja i predavanje emaneta su osobine koje moraju krasiti jednog muslimana.

- Govor muslimana je u skladu sa njegovim postupcima.

- Namaz i post su ibadeti koji profiliraju i čiste dušu, te ih pozivaju na visoke moralne vrline.

200. Od Huzejfe b. El-Jemana, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ispričao nam je dvije priče, jedna se već desila, a drugu očekujem. Ispričao nam je sljedeće: 'Emanet je spušten usred ljudskog srca, a zatim je objavljen Kur'an, pa su oni saznali za njega (emanet) iz Kur'ana i iz sunneta.' Zatim nam je govorio o dizanju emaneta, pa je rekao: 'Čovjek će zaspati jednim snom, pa će se emanet povući iz njegovog srca i ostaviti iza sebe trag poput crnila na koži. Zatim će ponovo zaspati, pa će se emanet povući iz njegovog srca i ostaviti trag iza sebe poput ožiljka, kao kada na nogu padne žeravica, pa skoči prišt, napuhan, prazan.' Zatim je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (pokazujući im to) uzeo jedan kamenčić pa ga je valjao svojom nogom. 'A onda će ljudi početi jedni drugima obećavati i gotovo niko neće izvršavati povjereni zadatak, sve dok se ne počne pripovijedati: U tom i tom mjestu ima povjerljiva osoba', dok se ne rekne za čovjeka: 'Kako je samo dobar i pametan, mudar i razuman!', a u svom srcu neće imati imana ni koliko je zrno gorušice.' Već je prošlo vrijeme kada se ja nisam brinuo kome ću od vas dati obavezu: ako je bio musliman, on je zasigurno ispunio obavezu radi vjere, a ako je bio kršćanin ili židov, on je zasigurno obavio zadatak zbog naređenja namjesnika. A što se tiče današnjeg stanja, danas se ne mogu pouzdati na vas, osim na pojedinca, poput tog i tog." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (11/333), Fethul-Bari; Muslim (143).

Iz hadisa se shvata:

- Ovaj hadis je temelj za pojašnjenje pravila islamskog morala, a to ćemo pojasniti sljedećim:

Njegove riječi: "Emanet je spušten u dubinu ljudskih srca" pojašnjavaju da moral u islamu nije nikada bio lažni zlatni pokrivač na koji ljudi pohrle, a ustvari pohrle na fatamorganu "za koju žedni misli da je voda, a kada joj priđe, ne nađe ništa".

Moral u islamu je daleko veći od pojma humanizma kojeg su uzdigle savremene paganske institucije i udruženja, te okićenim govorom obmanule narode. Moral u islamu ima tako široko poimanje da obuhvata i životinje i biljke i potvrđuje da je veza muslimana sa drugim stvorenjima veza prijaznosti i samilosti, pa čak i prilikom ubijanja i klanja.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u hadisu koji navodi Muslim, kaže: "Allah je propisao da se čini dobročinstvo prema svemu, pa kada ubijate, lijepo to činite, a kada koljete životinje, također to lijepo činite. Ko bude klao, neka dobro naoštri svoj nož i neka tako olakša životinji koju kolje."

Moral u islamu ima daleko dublja značenja od poimanja savremenog humanizma zato što on prevazilazi vanjsku manifestaciju vizuelni oblik (formu) i usmjerava se ka nutrinama ljudi.

Moral u islamu je dugovječniji od pojma savremenog humanizma koji se završava sa završetkom ljudske rase na ovoj Zemlji, jer islamski moral veže muslimana za ahiret tako što će vječno uživati milost od svoga Gospodara u Džennetu i naslijediti najviši Firdevs, shodno svome udjelu u moralu. Tako Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u dobrom (hasen) hadisu koji prenosi imam Et-Tirmizi i drugi kaže: "Meni će od vas biti najdraži i najbliži, po svojoj poziciji na Sudnjem danu, oni koji su naljepšeg morala."

Ne mogu se nikako načuditi islamskim piscima koji su islamski moral nazvali humanizmom islama, oponašajući tako govor onih koji ne vjeruju, te su tako zapali u greške, a iza svake od njih je još veća greška.

Prvo: Oni su zamijenili ono što je dobro za ono što je bezvrijedno, jer su postali naklonjeni savremenoj ljudskoj terminologiji zapostavljajući islamske izraze kojima su ispunjeni kur'anski ajeti i vjerodostojni vjerovjesnički hadisi.

Drugo: Ograničili su i stijesnili ono što je široko, jer je pojam morala u islamu veći i opširniji od pojma humanizma.

- Njegove riječi: "Potom je objavljen Kur'an, pa su saznavali (emanet) iz Kur'ana i iz sunneta", pojašnjavaju da islamski moral izvire iz Kur'ana i sunneta.

Stoga su taj moral i razumijevanje vjere dvije uporedne kategorije, što se otvoreno navodi u mnogobrojnim hadisima. Tako El-Buhari u knjizi "El-Edebul-mufred", i Ahmed sa ispravnim lancima prenosilaca, prema uvjetima Muslima, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Najbolji od vas u islamu su oni koji su u džahilijjetu bili najbolji po svome ahlaku, ukoliko se poduče propisima vjere.'"

Prednjačenje po dobru u islamu veže se za dvije stvari:

1. lijepo ponašanje,

2- podučavanje shvatanju propisa vjere.

Poznato je da Allah želi dobro onome kome dadne shvatanje propisa u islamu, kao što se prenosi u riječima Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Kome Allah želi dobro, poduči ga shvatanju propisa vjere." (Muttefekun alejhi) Tako se islamski moral vraća shvatanju propisa vjere.

- "Čovjek će zaspati jednim snom, pa će emanet biti povučen iz njegovog srca, a ostavit će trag iza sebe poput crnila na koži. Potom će ponovo zaspati, pa će emanet biti povučen iz njegovog srca i ostavit će trag iza sebe poput ožiljka – koji izgleda kao kada ti se na nogu padne žeravica, pa se (koža) potprišti, a ispod prišta nema ništa. Potom je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokazujući im to) uzeo kamenčić i stavio ga na nogu. Ljudi će početi jedni drugima obećavati i gotovo niko neće izvršavati povjereni zadatak..." Hafiz Ibn Hadžer u "Fethul-Bariju" (13/39) kaže: "Rezime ove obavijesti je da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upozorava na iščezavanje emaneta, te da će postati varalica čovjek koji je bio poznat kao povjerljiv, i ovo je očigledno i uočava se kada se neko ko je bio pošten, pomiješa sa varalicama, pa i on sam postane varalica – s kim si, takav si. Također, ova predaja ukazuje nam da moral može biti urođeni i stečeni, što ukazuje da je navedeni čovjek stekao emanet, pa je postao povjerljiv, međutim, nije vodio računa o tome, pa se vratio na svoju prirodu, kao što kaže El-E'aša:

"Kada bogati škrtari prema robu
ponašanje se vrati prirodnom instinktu.[1]"

Stoga, moral je podložan promjenama, a da se ne može mijenjati, pouke i poruke ne bi imale značenja. Kako da se ne može promijeniti kada vidimo divlje životinje kako postanu pitome, kako se konj izdresira, kako se pas za lovljenje divljači uvježba, ali neke duše brzo prihvataju popravku, a neke otežano. Više o tome govorio sam u svojoj knjizi "Moralne osobine" (Mekarimul-ahlak).

1 Ovaj stih bi značio: Kada vlasnik tokom preodgajanja roba počne uskraćivati robu ono što mu pripada, tada se izgube sve pozitivne osobine koje je rob stekao se i vrati se na osobine koje ima u svome instinktu (nap. prev.).

- Njegove riječi: "...dok se ne počne pripovijedati: 'U tom i tom plemenu ima povjerljivi čovjek', i dok se ne kaže za čovjeka: 'Kako je samo dobar, dosjetljiv, pronicljiv!', a u svome srcu neće imati imana ni koliko je zrno gorušice...'", znače da se ahlak i iman prožimaju, pa kada jednog nestane, nestane i drugoga.

Na ovo također ukazuju Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi koje navode El-Hakim i Ebu Nu'ajm sa ispravnim lancem prenosilaca, prema uvjetima El-Buharija i Muslima:

"Stid i iman su uporedni, pa kada nestane jednog, nestane i drugog."

Stid je vrhunac islamskog morala, i on prožima djela čineći ih većim i blagoslovljenijim, te radošću za ljude.

Ahlak u predodžbama najboljih generacija bio je ustvari ispravno islamsko vjerovanje (akida). U njihovom životu ahlak je zauzimao veliku poziciju. Historija je zapisala njihove životopise najljepšim slovima. Njihov život bio je ispunjen vrijednostima, dobrom, ispravnošću i popravkom stanja.

Kada se vrijeme promijenilo i nestalo stida i imana, vidiš čovjeka i kažeš kako je pametan i pronicljiv, ali je ustvari poput preparirane životinje i u svom srcu nema imana ni koliko je zrno gorušice.

- Njegove riječi: "Već je prošlo vrijeme kada se ja nisam brinuo kome ću od vas dati obavezu: ako je bio musliman, on je zasigurno ispunio obavezu radi vjere, a ako je bio kršćanin ili židov, on je zasigurno obavio zadatak zbog naređenja namjesnika. A što se tiče današnjeg stanja, danas se ne mogu pouzdati na vas, osim na pojedinca, poput tog i tog" – govore o obavezi postojanja zapreke koja sprečava ljude da čine loša djela, a podstiče ih na dobra. Ovo jasno govori o neophodnosti usmjeravanja i popravljanja ljudi u svakom smislu, čime su zaduženi učenjaci, dobri, ugledni i vladari, a u suprotnom zadesit će ih raskalašenost, kao što je rečeno:

"Ljude neće popraviti anarhija kada vođa nemaju,
a nemaju vođa kada ih neznalice vode."

201. Od Huzejfe i Ebu Hurejre, radijallahu anhuma, prenosi se da su rekli: Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Allah, tebareke ve te'ala, sakupit će ljude n Sudnjem danu, pa će vjernici stajati sve dok im se Džennet ne približi. Zatim će doći Ademu, neka su Allahovi blagoslovi na njega, i reći: 'Naš oče, traži da nam se otvori Džennet.' Adem će reći: 'A šta vas je drugo izvelo iz Dženneta osim grijeh vašega oca. Ja nisam određen za to. Idite mome sinu Ibrahimu, Allahovom bliskom prijatelju.' Ljudi će doći Ibrahimu, a Ibrahim će reći: 'Ja nisam određen za to, a nisam bio ni toliko blizak prijatelj Allahu kako mislite. Idite Musau s kojim je Allah razgovarao.' Ljudi će doći Musau, pa će im on reći: 'Ja nisam određen za to.

Idite Isau, Allahovoj riječi i ruhu.' Isa će reći: 'Ja nisam određen za to.' Zatim će ljudi doći Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, pa će on ustati i njemu će se dozvoliti da se zauzima. Emanet i rodbinstvo će stati na dvije strane Sirat-ćuprije, s desne i lijeve strane. Prvi od vas preći će brzinom munje.' Upitao sam (prenosilac): 'Draži si mi i od oca i od majke, a šta je to prolazak brzinom munje?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Zar nisi vidio kako se pojavi i nestane u treptaju oka? Sljedeći će preći poput vjetra, zatim će čovjek preći poput ptice, zatim će preći čovjek brzinom galopirajućeg konja. Brzina prelaska ovisit će o vašim djelima. Na Sirat-ćupriji stajat će vaš Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i govoriti: 'Bože moj, spasi nas, spasi nas!' Onaj čija djela budu lahka, bit će nemoćan da pređe, pa će doći čovjek koji neće moći na nogama da stoji i prelazit će puzeći. Na krajevima Sirat-ćuprije bit će objesene kuke kojima će biti naređeno da neke od onih koji prelaze zakvače. Tako će biti onih koje će kuke samo raniti, ali i onih koje će te kuke svući u Džehennem.' Tako mi Onoga u čijoj je ruci Ebu Hurejrina duša, dubina Džehennema iznosi sedamdeset godina." (Prenosi ga Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (195).

Zadnji navod u kojem se kaže: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci Ebu Hurejrina duša, dubina Džehennema iznosi sedamdeset godina", je umetnuti govor Ebu Hurejre, a nisu riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Iz hadisa se shvata:

- Obavijest o konačnicama ljudi i da će ih Allah sakupiti u Danu u koji nema sumnje, kako bi ih obračunao za njihova djela. Džennet se neće otvoriti osim kada zalagač zatraži njegovo otvaranje.

- Ljudi potječu od Adema, alejhis-selam, i ova činjenica zasnovana je na čvrstom ubjeđenju, bez ikakve sumnje. Tvrdnje pozivača u ateizam i izdanak svjetskog globalnog judaizma Darvina, koji navodi fikcije o samostvaranju o kojem je mnogo govorio u svojoj teoriji "nastanak i evolucija", nemaju nikakvog dokaza. Naučne studije također su pokazale da ova tvrdnja nema osnove, već je globalni judaizam uložio ogromna sredstva, medije i propagatore za pronošenje ove lažne ideologije i principa radeći pod sloganom "laži, laži sve dok ti ljudi ne povjeruju".

- Skromnost vjerovjesnika. Svaki od njih predaje ovlast drugome spominjući neku od činjenica vezanih za dunjaluk.

- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je zalagač čije će zalaganje biti primljeno na Sudnjem danu, što je dokaz njegove vrijednosti, odabranosti i prednosti nad ostalim vjerovjesnicima, kao i visokog stepena kod svoga Gospodara, subhanehu ve te'ala.

- U hadisu se izražava respekt prema pitanju emaneta i rodbinskih odnosa koji će stajati pored obje strane Sirat-ćuprije.

- Stanja ljudi na Sirat-ćupriji – bit će spašeni od patnje shodno svojim djelima, a u Džennet će ući Allahovom milošću.

- Velika strahota Džehennema i njegova dubina. Džehennem je stanište nevjernika i munafika.

202. Od Ebu Hubejba Abdullaha b. Ez-Zubejra, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Kada je Ez-Zubejr u Bitki oko deve zastao, pozvao me je, pa sam stao kraj njega. Rekao je: 'Sinko, danas će biti ubijen samo nepravedni ili onaj kome se nepravda čini. Ja mislim da ću danas biti ubijen kao onaj kome je učinjena nepravda. Moja najveća briga mi je moj dug. Misliš li da će poslije podmirenja duga ostati nešto od našeg imetka?' Potom reče: 'Sinko, prodaj ono što posjedujemo i isplati moj dug.' Oporučio je jednu trećinu, a trećinu od te trećine svojim sinovima, tj. sinovima Abdullaha b. Ez-Zubejra. Rekao je: 'Ako ostane viška iz našega imetka, poslije isplate duga, jedna trećina pripada tvojim sinovima.'" Hišam je rekao: "Jedan od Abdullahovih sinova bio je jednak Ez-Zubejrovim sinovima Hubejbu i Abbadu. Tada je imao devet sinova i devet kćerki." Kaže Abdullah: "Počeo mi je davati preporuke u pogledu svoga duga govoreći: 'Sinko, ako ne mogneš dio njega isplatiti, pomozi se mojim Zaštitnikom.' Tako mi Allaha, nisam znao šta misli pod tim dok nisam upitao: 'A ko je tvoj Zaštitnik?', a Ebu Zubejr reče: 'Allah.' Tako mi Allaha, nisam ni u jednom trenutku osjetio teškoću zbog vraćanja njegovog duga a da nisam rekao: 'O Zaštitniče Ez-Zubejra, isplati za njega njegov dug', a da nije bio isplaćen. Ez-Zubejr je ubijen, a iza sebe nije ostavio ni dinara ni dirhema, osim zemlje, u što se ubrajala šuma i jedanaest kuća u Medini, dvije u Basri, jedna u Kufi i jedna u Egiptu. Tokom njegovog života dolazili su mu mnogi ljudi koji su donosili svoje imetke i tražili da ih on čuva, Ez-Zubejr bi rekao: 'Ne, nego neka to bude posudba, jer se ja bojim da ću ga izgubiti.' On nikada nije preuzeo zapovjedništvo, skupljanje zekata, harača, niti bilo čega drugoga, osim što je bio u vojnim pohodima sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekrom, Omerom i Osmanom, radijallahu anhum. Abdullah kaže: "Izračunao sam njegov dug i našao da iznosi dva miliona i dvije stotine hiljada." Hakim b. Hizam susreo je Abdullaha b. Ez-Zubejra i rekao: "Bratiću, koliko je moj brat bio dužan?" Ja sam to prikrio rekavši: "Sto hiljada", a Hakim reče: "Tako mi Allaha, mislim da vaši imeci ne mogu pokriti ni devetinu tog iznosa." Abdullah reče: "A šta misliš

koliki je dug od dva miliona i dvije stotine hiljada?" Hakim reče: "Mislim da to ne možete podnijeti. Ako ne budete mogli isplatiti nešto od toga, zatražite pomoć od mene." Rekao je (prenosilac): "Ez-Zubejr je kupio šumu za sto sedamdeset hiljada, pa ju je Abdullah prodao za milion i šesto hiljada. Potom je stao i rekao: 'Ako je neko kod Ez-Zubejra imao kakvoga duga, isplatit ćemo mu ga šumom.'" Došao mu je Abdullah b. Džafer kojem je Ez-Zubejr bio dužan četiri stotine hiljada, i rekao je: "Abdullah, ako hoćete, ja ću vam je ostaviti." Abdullah reče: "Ne." Džafer reče: "Ako hoćete, dat ću vam da odgodite isplatu sa ostalim dugovima." Abdullah reče: "Ne." Zatim Džafer reče: "Onda, mi odvojite jedan dio šume." Abdullah reče: "Tebi pripada odavde dovde." Abdullah je prodao dio te šume i za njega isplatio dug, a od šume su ostala još četiri i po dijela. Otišao je Muaviji, a kod njega su bili Amr b. Osman, El-Munzir b. Ez-Zubejr i Ibn Zem'a. Muavija mu reče: "Na koliko si procijenio šumu?" Abdullah reče: "Svaki dio po stotinu hiljada." Muavija upita: "A koliko je od nje ostalo?" Abdullah reče: "Četiri i po dijela." El-Munzir b. Ez-Zubejr reče: "Uzimam jedan dio za stotinu hiljada", Amr b. Osman reče: "Uzimam dio za stotinu hiljada", a Ibn Zem'a reče: "Uzimam dio za stotinu hiljada." Muavija upita: "Koliko je sada od nje preostalo?" Abdullah reče: "Jedan i po dio." Muavija reče: "Uzimam ga za sto pedeset hiljada." Abdullah b. Džafer prodao je svoj dio Muaviji za šest stotina hiljada. Kada je Ibn ez-Zubejr završio isplatu duga, Ez-Zubejrovi sinovi rekoše: "Podijeli nam našu ostavštinu." Ibn Zubejr reče: "Tako mi Allaha, neću vam podijeliti sve dok na hadždžu četiri godine ne budem govorio: 'Neka nam dođe onaj ko je imao duga kod Ez-Zubejra da mu isplatimo.'" Svake godine bi pozivao na hadždžu, a kada su prošle četiri godine, podijelio je imetak između njih, a izdvojio jednu trećinu. Ez-Zubejr je imao četiri žene. Svaka od žena dobila je milion i dvije stotine hiljada, a sav njegov imetak iznosio je pedeset miliona i dvije stotine hiljada." (Prenosi ga El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:
Prenosi ga El-Buhari (6/227-228), Fethul-Bari.

Manje poznate riječi:

"Bitka oko deve" – poznata bitka između Alije b. Ebi Taliba, radijallahu anhu, i njegovih istomišljenika protiv Aiše, radijallahu anha, i njenih istomišljenika. Nazvana je Bitkom oko deve, jer je Aiša, radijallahu anha, jahala veliku devu i zaustavila je na bojnom redu, a to je bilo 36. godine po Hidžri.

"Danas neće biti ubijen osim nepravedni i onaj kome je počinjena nepravda" – tj. jer su u toj bitki učestvovali ashabi koji su imali posebno tumačenje za učestvovanje u toj bitki, a njima je počinjena nepravda, ili drugi mimo ashaba koji su se borili radi dunjaluka, a oni su nepravedni.

Iz hadisa se shvata:

- Stepen Ez-Zubejra b. El-Avvama, radijallahu anhu, a on je jedan od pomagača Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te njegovo pouzdanje u Allaha, predanost Njemu, zadovoljstvo Njegovom presudom i traženje pomoći od Njega.

- Opasno pitanje duga, jer sam Ez-Zubejr, i pored svoga prednjačenja po dobru i potvrđenih vrlina, pribojavao se duga čak i poslije smrti.

- Utemeljenost oporuke u ratu, jer ratne okolnosti mogu biti povod smrti.

- Dozvoljenost posuđivanja i obaveznost isplate duga od strane nasljednika mejjita prije izvršenja oporuke i djelidbe ostavštine.

- Dozvoljenost posjedovanja kuća i zemlje, bez obzira koliki bio njihov broj, ukoliko je to posjedovanje u skladu sa šerijatom.

- Čuvanje emaneta.

- Psihološka snaga Abdullaha b. Ez-Zubejra koji je glatko odbio pomoć koju mu je ponudio Hakim b. Hizam, radijallahu anhu, kao i pomoć Abdullaha b. Džafera, radijallahu anhu, koji je nudio međusobno opraštanje duga.

- Kada se bereket nađe u nečemu, od maloga napravi veliko, a kada bereket bude izdvojen iz nečega, onda to postane opasno, kobno.

- Potrebno je suzdržati se od komentiranja razilaženja koje se desilo među ashabima, radijallahu anhum, jer su svi oni ispravni i pošteni, a ono što se desilo između njih bilo je na osnovu njihovog idžtihada (intuicije) i tumačenja.

Jedna od najvrednijih knjiga koja govori o ovom pitanju je "El-Avasimu minel-kavasimi", Ebu Bekra b. El-Arebija, pa je pogledaj, jer je, uistinu, vrijedna.

Poglavlje dvadeset šesto

ZABRANA NASILJA I OBAVEZA NJEGOVOG SPREČAVANJA

Nepravda (zulum), prema konsenzusu stručnjaka u arapskom jeziku, označava da se nešto stavi na neodgovarajuće mjesto. Nepravda je trovrsna, kao što obavještava Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u hadisu koji je hasen, uzimajući u obzir i druge koji mu svjedoče, a navode ga Ebu Davud, Et-Tajalisi i Ebu Nu'ajm: "Nepravda je trojaka: nepravda koju Allah neće oprostiti, nepravda koju će oprostiti i nepravda koju neće ostaviti. Nepravda koju Allah neće oprostiti je širk, nepravda koju će Allah oprostiti je nepravda između roba i njegovog Gospodara, a nepravda koju neće ostaviti je međusobna nepravda robova, pa će Allah od jednih za druge uzimati odmazdu."

Nepravda, od koje je Gospodar izrazio Svoju čistotu, označava da se nešto stavi na neodgovarajuće mjesto i suprotno onome što nalažu pravda, mudrost i korist. On Uzvišeni ne pravi razliku između dvije slične stvari, niti izjednačava dvije različite stvari. Neće kazniti osim onoga ko zaslužuje kaznu, a On kaznu spušta na njeno mjesto zato što u tome ima mudrosti, a neće kazniti dobročinitelje i bogobojazne.

Uzvišeni kaže: "**Nepravedni neće imati ni prisnog pomagača ni zalagača kojem se pokorava.**" (Gafir, 18)

Uzvišeni obavještava da nepravedni neće imati srodnika koji će im koristiti niti zalagače koji će se za njih zalagati i u njihovim rodbinskim vezama neće ostati nikakva dobra.

Uzvišeni kaže: "**A nepravedni nemaju pomagača.**" (El-Hadždž, 71)

Oni koji sebi budu činili nepravdu, robujući drugima mimo Allahu, neće imati pomagača koji će ih zaštititi od Allaha.

Jedan od hadisa koji se navode o ovom poglavlju jeste i prethodno navedeni hadis od Ebu Zerra, radijallahu anhu, na kraju Poglavlja o posredovanju.

Njegova dokumentacija i komentar su pod brojem 111.

203. Od Džabira, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čuvajte se nepravde, jer će nepravda biti tama na Sudnjem danu. Čuvajte se pohlepe, jer je pohlepa uništila one koji su bili prije vas; pohlepa ih je navela da međusobno prolijevaju krv i učinila da dozvoljenim smatraju ono što je zabranjeno." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2578).

Iz hadisa se shvata:

- Zabrana nepravde i upozorenje na nju.

- Apstraktni i značenjski pojmovi će se na Sudnjem danu, Allahovom dozvolom, pretvoriti u fizičke.

- Škrtost je neprijatelj vjernicima, jer su osobine vjernika plemenitost i darežljivost.

- Škrtost i nepravda su razlozi širenja zločina.

- Nepravda i tvrdičluk su veliki grijesi koji uzrokuju propast na dunjaluku i velike nedaće na Sudnjem danu.

- Predanost dunjaluku odvodi ummet u nepokornosti i razvrat.

204. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sigurno ćete na Sudnjem danu predati prava onima koji ih zaslužuju, pa će se čak uzeti odšteta od rogate ovce za ovcu koja nema rogove." (Prenosi ga Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2582).

Iz hadisa se shvata:

- U hadisu se jasno navodi da će životinje biti sakupljene na Sudnjem danu i da će se njihovo stvaranje ponoviti kao što će se ponoviti stvaranje ljudi.

- Uzimanje odmazde za životinje iako nisu zadužene propisima vjere pokazatelj je izvršenja apsolutne pravde.

- Obaveza izvršenja prava prema onima koji ih zaslužuju.

- Uzvišeni Allah će uzeti odmazdu od nepravednog tako što će se uzeti njegova dobra djela, a odbaciti loša djela onoga kome je počinjena nepravda.

- Neće se prelaziti preko prava robova sve dok se ta prava ne predaju njihovim vlasnicima.

205. Od Ibn Omera, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Pričali smo o Oprosnom hadždžu, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je među nama, i nismo znali šta je to Oprosni hadždž sve dok Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije zahvalio Allahu i iznio pohvalu na Njega, a potom je spomenuo Mesihi-Dedždžala govoreći dugo o njemu. Rekao je: 'Allah nije poslao nijednog vjerovjesnika a da on nije upozoravao svoj ummet na Dedždžala. Na njega je upozoravao Nuh i vjerovjesnici poslije njega. Ukoliko se pojavi među vama, a (danas) vam je nešto skriveno o njemu, tada vam neće biti skriveno. Uistinu vaš Gospodar nije slijep, a Dedždžal je slijep u desno oko, kao da je njegovo oko izbočeno zrno grožđa. Uistinu vam je Allah zabranio krvoproliće i bespravno uzimanje imetaka, kao što vam je neprikosnoven ovaj vaš dan u ovom vašem gradu u ovom vašem mjesecu. Pa, jesam li dostavio?' Ashabi rekoše: 'Da.' Rekao je: 'Allahu, posvjedoči' – tri puta. 'Teško vam se! Nemojte se poslije mene vraćati u nevjerstvo međusobno se ubijajući.'" (Prenosi ga El-Buhari, a dio ove predaje prenosi i Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navode El-Buhari (8/106), Fethul-Bari; Muslim (65).

Manje poznate riječi:

"Oprosni hadždž" – hadždž Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, 10. h.g., a nazvan je tako jer se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oprostio od ashaba govoreći: "Možda vas poslije ove godine neću više sresti."

"Mesih" – čovjek izbijenoga oka.

Iz hadisa se shvata:

- Jedan od znakova na vjerovjesničkom putu poziva ka Allahu je poznavanje puta kojim koračaju zločinci kako bi se na njih upozoravalo i kako se njihov put ne bi pomiješao sa putem vjernika. Jedan od najvećih zločinaca je Dedždžal. Stoga, Allah nije poslao nijednog vjerovjesnika a da nije upozoravao svoj ummet na njega, a na njega su upozoravali Nuh i vjerovjesnici poslije njega.

- Pojašnjenje puta zločinaca neophodno je kako bi taj put postao sasvim jasan, pa zato Uzvišeni Allah kaže: **"I tako mi potanko pojašnjavamo ajete da bi se sasvim očitovao put zločinaca."** (El-En'am, 55)

Zato je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo osobine Dedždžala; to su jasna vanjska obilježja i istaknuti znakovi koje poznaju svi vjernici podjednako, bili oni učeni ili neučeni.

- Upozoravanje na smutnje spoznajom osobina i puta smutljivaca.

- Brižnost Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prema svome ummetu upozoravanjem na zapadanje u nepravdu i smutnju.

- Potvrda osobine oka Uzvišenom Allahu bez usporedbe, prilagođavanja, obesnaživanja, iskrivljavanja ili govora da pojam ove osobine zna samo Allah (tefvid). Sa sigurnošću znamo da naš Gospodar ima dva oka, jer naš Gospodar nije slijep u jedno oko, a "el-e'aver" u arapskom jeziku označava onoga ko ima jedno oko (ćorav).

- Zabrana međumuslimanske borbe, koja se smatra djelima nevjernika.

- Životi, imeci, časti muslimana su jedni za druge sveti.

- Uzvišeni Allah ima dane, mjesece i mjesta koji imaju posebnu svetost, vrijednost i neprikosnovenost u odnosu na ostale, dane, mjesece i mjesta.

- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prenio je poslanice svoga Gospodara i upotpunio njihovo pojašnjenje ne skrivajući ništa od vjere.

- Neki grijesi nazivaju se nevjerstvom, a to nevjerstvo je djelatno i svrstano u upropaštavajuća djela i velike grijehe, dok počinilac velikog grijeha ne postaje pravi nevjernik sve dok grijeh koji čini ne bude smatrao dozvoljenim.

206. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko nepravedno oduzme od tuđe zemlje koliko je i pedalj, bit će zbog nje opasan sa sedam zemalja (na Sudnjem danu)." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode El-Buhari (5/103), Fethul-Bari; Muslim (1612).

Manje poznate riječi:

"Bit će zbog nje opasan sa sedam zemalja" – tj. Allah će ga na Sudnjem danu zadužiti da ono što je nepravedno uzurpirao od te zemlje prenese na mjesto okupljanja ljudi, a to će biti kao obruč oko njegovog vrata, ili će biti kažnjen propadanjem u ponor sedam zemalja tako da će svaka zemlja u takvome stanju biti obruč oko njegovog vrata.

Iz hadisa se shvata:

- Nepotcjenjivanje nepravde, pa makar bila malena.
- Uzurpiranje tuđe zemlje je jedan od velikih grijeha.

- Ko dobije u posjed zemlju, dobiva u posjed i sve što je ispod nje, pa ima pravo spriječiti da se ispod nje kopa tunel ili bunar, ukoliko nije zadovoljan time. Također, on se smatra i posjednikom onoga što se u njoj nalazi poput ruda i sl., i ima pravo da kopa u dubinu koliko želi ukoliko neće naštetiti svojim komšijama.

- Sedam zemalja su naslagane i nisu odvojene jedne od drugih, jer da su razdvojene, bilo bi dovoljno u pogledu ovog uzurpatora da bude opasan onom koju je uzurpirao zato što je odvojena od onih zemalja ispod nje. Allah najbolje zna.

- Sedam zemalja su naslagane u slojevima poput nebesa, kao što se očituje iz riječi Uzvišenog: "**Allah je taj koji je stvorio sedam nebesa, a isto toliko i zemalja.**" (Et-Talak, 12)

Ovim se odbacuju tvrdnje onih koji govore da je to sedam područja. Allah najbolje zna.

-Upozorenje na nanošenje nepravde ljudima u pogledu njihovih prava.

207. Od Ebu Musaa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allah odgađa kaznu nasilniku, ali kada mu kazna dođe, neće ga pomilovati." Zatim je proučio: **'I tako tvoj Gospodar kažnjava kada kažnjava nepravedna naselja, a uistinu je Njegova kazna bolna i žestoka'** (Hud, 102)." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode El-Buhari (8/354), Fethul-Bari; Muslim (2583).

Iz hadisa se shvata:

- Allah daje roka nevjernicima, ali ih ne zapostavlja, što se očituje iz riječi Uzvišenog: "**I nemoj nikako misliti da je Allah nesmotren prema onome što čine nepravedni.**" (Ibrahim, 42)

- Pametan čovjek nije bezbrižan kada čini nepravdu, i strahuje od Allahove kazne, a kada ga zadesi nedaća, zna da je to postepeno navođenje, pa stoga žurno nastoji da vrati prava onima kojima i pripadaju.

- Allah postepeno navodi nepravednike kako bi povećali činjenje grijeha i kako bi im kazna bila višestruka.

- Najbolje čime se može protumačiti hadis ili Kur'an jesu upravo Allahov govor i govor Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Zato je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio riječi Uzvišenog: "**I tako tvoj Gospodar kažnjava kada kažnjava nepravedna naselja, a uistinu je Njegova kazna bolna i žestoka.**"

208. Od Mu'aza, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, me je poslao i rekao: 'Ti ćeš doći ljudima koji su sljedbenici Knjige, pa ih prvo pozovi da posvjedoče da nema drugog istinskog boga osim Allaha i da sam ja Allahov poslanik, pa ako prihvate, onda ih obavijesti da im je Allah propisao pet namaza u toku dana i noći, pa ako i to prihvate, onda ih obavijesti da im je Allah propisao sadaku (zekat) koja se uzima od njihovih bogatih i daje njihovim siromašnima, i ako se i u tome pokore, ne diraj njihove najvrednije imetke i čuvaj se dove onoga kome je počinjena nepravda, jer između nje i Allaha nema zapreke.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode El-Buhari (3/261), Fethul-Bari; Muslim (19).

Iz hadisa se shvata:

- Obaveza je vođi – imamu da šalje izaslanstva ljudima kako bi im dostavio poziv islama. Ovo je jedna od njegovih najvećih obaveza.

- Učeni su pozivači u islam koje vođa treba da šalje nemuslimanima. Ako muslimani nemaju ni zajednice ni vođe, onda je obaveza učenjaka da se predaju islamskoj misiji i prihvate njeno kormilo kako ga pri navali talasa ne bi uzeli drugi koji ga nisu dostojni, pa da lađa potone.

- Prvo u što se ljudi pozivaju su iman i jednoća uvjerenja, jer je to osovina ove vjere.

- Prelazak sa jedne na drugu osnovu biva tek kada se izvrši ona prethodna, a time se potvrđuje jedan od temelja poziva ka Allahu, a on je postepenost u odgoju ummeta i zaduživanje onim što može podnijeti. Molimo Allaha za uputu i sreću.

- Imam je dužan da svojim izaslanicima uputi korisne savjete koji će mu pomoći da anulira štetu i čime muslimanima neće biti nanesena nikakva šteta.

- Zekat je pravo siromašnih u imecima bogatih.

- Onaj kome je počinjena nepravda, njegova dova (kletva) se ne odbija, bio on musliman ili nevjernik. U hasen-hadisu od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Čuvajte se dove onoga kome je počinjena nepravda, pa makar bio nevjernik, jer za njeno uslišavanje nema nikakve zapreke.'" Također, u hasen-hadisu od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Dova onoga kome je počinjena nepravda je uslišana, pa makar bio grješnik, a on će posebno za svoj grijeh snositi odgovornost.'"

Kazna od Ponositog Gospodara dolazi veoma brzo. Dobro je postupio onaj koji je rekao:

"Nikako ne čini nepravdu kada si u mogućnosti,
jer će ti nepravda na kraju doći kao kajanje,
tvoje oči zaspe, a obespravljeni je budan,
moleći protiv tebe, dok Allahovo oko ne spava."

Ibn Ebi Ed-Dunja u svojoj knjizi "Mudžabud-da'veti" ("Oni kojima je dova uslišana") navodi primjere od čije bi strahote mogla i djeca osijediti.

209. Od Ebu Humejda Abdur-Rahmana b. S'ada es-Sa'idija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je jednoga čovjeka iz plemena El-Ezd, kome bijaše ime Ibn El-Lutbijje, kao sakupljača zekata. Kada se vratio sa zadatka, rekao je: 'Ovo je vaše, a ovo je meni dato kao poklon.' Tada se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, popeo na minber, zahvalio Allahu i rekao: 'Ja odredim nekog od vas za posao za koji me je Allah ovlastio, pa zatim taj čovjek dođe i kaže: 'Ovo je vaše, a ovo je poklon koji je meni dat.' Zašto nije sjedio u kući svoga oca i majke i čekao da mu dođe njegov poklon, ako je iskren. Tako mi Allaha, niko od vas neće nešto nepravedno uzeti a da se neće susresti sa Allahom i nositi to na Sudnjem danu. Pa zato, potrudite se da nijedan od vas ne susretne Allaha noseći na sebi devu koja riče, ili kravu koja muče, ili ovcu koja bleji.' Zatim je podigao svoje ruke tako da se vidjela bjelina njegovih pazuha i rekao: 'Allahu, jesam li dostavio?' – ponovivši tri puta." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode El-Buhari (5/220), Fethul-Bari; Muslim (1832).

Iz hadisa se shvata:

- Vladar šalje one koji će sakupljati zekat, a zatim ga pravedno prosljeđuje onima koji ga zaslužuju.

- Pokloni uposlenicima tretiraju se kao potkradanje i mito. Uposlenik nema pravo da mu ljudi išta posebno daju, stoga pokloni koje primaju uposlenici smatraju se jedenjem zabranjenog imetka, pa stoga nije dozvoljeno radniku ili uposleniku da iskoristi svoju poziciju za ličnu korist.

- Ko bude uzimao imetke ljudi na neispravan način, Allah će ga obrukati pred svjedocima na Sudnjem danu.

- Svaki nepravedni doći će na Sudnjem danu sa onim što je nepravedno uzeo.

- Vjerovjesnički metod savjeta i opomene jeste generalizacija, a ne prozivanje dotične osobe, jer u tome postoji šerijatska korist, zato je Poslanikovo obraćanje bilo općenito, kada je rekao: "A zatim, ja odredim nekog od vas..."

- U hadisu je jasno pojašnjenje da čovjek stječe svoju opskrbu ulaganjem napora i traganjem za njom, što se očituje iz riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Zašto nije sjedio u kući svoga oca i majke..."

- Pohvalnost podizanja ruku prilikom dove.

210. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko je bespravno oštetio svoga brata u njegovoj časti, ili bilo čemu drugom, neka od njega zatraži halala (oprosta) odmah danas, prije nego što dinari i dirhemi neće imati nikakvu vrijednost, nego, ako imadne dobrih djela, od njih će mu se uzeti onoliko kolika je bila nepravda, a ako ne bude imao dobrih djela, onda će mu se dati od grijeha onoga kome je nepravdu učinio, pa će se njima natovariti." (Prenosi ga El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi El-Buhari (5/101), Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

- Zabrana nanošenja nepravde i podsticaj nepravednom da zatraži halala za počinjenu nepravdu prije nego što dođe Dan kada nepravednima neće koristiti njihova opravdanja.

- Međusobna prava robova Allah neće oprostiti osim ako se vrate njihovim vlasnicima.

- Dinar i dirhem su sredstvo za postizanje koristi na dunjaluku, a na Sudnjem danu to će biti dobra i loša djela.

- Dobra i loša djela će se vagati na Sudnjem danu prema veličini nanesene nepravde.

211. Od Abdullaha b. Amra b. El-Asa, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pravi musliman je onaj od čijih ruku i jezika su mirni drugi muslimani, a muhadžir je onaj ko napusti sve ono što je Allah zabranio." (Muttefekun alejhi, a ovo je El-Buharijina verzija hadisa)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (1/53), Fethul-Bari; Muslim (40).

Manje poznate riječi:

"Muhadžir" – onaj koji napušta i ostavlja ono što je Allah zabranio.

Iz hadisa se shvata:

- Najbolji muslimani i najpotpuniji vjernici su oni koji izvrše Allahova i prava muslimana.
- Napadi i izražavanje neprijateljstva bivaju djelima ili riječima.
- Potrebno je ostaviti nepokornosti i pridržavati se onoga što je Allah naredio.
- Ko se bude lijepo ophodio prema svome Gospodaru, neminovno će se lijepo ophoditi i prema svojoj braći muslimanima, jer iman donosi plod dobrih djela i lijepog govora.
- Dvije su vrste hidžre: očevidna i unutarnja. Očevidna označava bježanje s vjerom od smutnji i preseljenje iz podneblja nevjerstva u podneblje islama, ili podneblja straha u podneblje sigurnosti. Unutarnja hidžra označava ostavljanje poriva i strasti duše, te suzbijanje njene usplahirenosti i preodgoj u pokornosti njenome Tvorcu.

212. Od Abdullaha b. Amra također se prenosi da je rekao: "Za Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, prtljag i dragocijenosti bio je zadužen čovjek koji se zvao Kirkireh. Kada je on umro, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'On je u Vatri.' Ashabi su otišli (njegovoj kući) pogledati ga i kod njega su našli ogrtač koji je bespravno uzeo iz ratnog plijena." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (6/187), Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

- Zabrana bespravnog uzimanja imetka iz ratnog plijena, bez obzira bio on malen ili velik. Zato je potkradanje iz javnih dobara muslimana jedan od velikih grijeha koji svojim počiniocima nalaže vatru Džehennema, svejedno bilo to potkradanje veliko ili malo.

213. Od Ebu Bekra Nufej'a b. El-Harisa, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vrijeme se vratilo kao što je izgledalo na dan kada je Allah stvorio nebesa i Zemlju. Godina ima dvanaest mjeseci, a od njih su četiri sveta; tri dolaze jedan iza drugoga: zul-ka'de, zul-hidždže i muharrem, te redžeb Mudara koji se nalazi između džumade i ša'bana. Koji je to mjesec?' Mi rekosmo: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju.' Ušutio je, tako da smo pomislili da će ga nazvati nekim drugim imenom, mimo njegovog, a zatim reče: 'Zar nije zul-hidždže?' Rekosmo: 'Svakako.' Zatim on upita: 'A koji je ovo grad?' Mi opet rekosmo: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju.' Poslanik je opet šutio sve dok nismo pomislili da će ga nazvati nekim drugim imenom mimo njegovog, a zatim reče: 'Zar nije vaš grad (Mekka)?' Rekosmo: 'Da, svakako.' On zatim upita: 'A koji je ovo dan?' Mi rekosmo: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju.' Zatim je šutio sve dok nismo pomislili da će ga nazvati nekim drugim imenom mimo njegovog, a onda reče: 'Zar ovo nije prvi dan Bajrama?' Rekosmo: 'Svakako.' On tada reče: 'Uistinu su vaši životi, vaši imeci i vaše časti vama zabranjeni, kao što vam je neprikosnoven ovaj vaš dan u ovom vašem gradu i ovom vašem mjesecu. Susrest ćete svoga Gospodara, pa će vas pitati o vašim djelima. Ne vraćajte se poslije mene nevjerstvu ubijajući jedni druge. Neka prisutni prenese odsutnom. Možda će neko kome se prenese bolje shvatiti od nekoga ko je ovo čuo.' Zatim je rekao: 'Da li sam dostavio? Da li sam dostavio?' Rekli smo: 'Da', a on reče: 'Allahu, posvjedoči.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (1/157), Fethul-Bari; Muslim (1679).

Manje poznate riječi:

"Vrijeme se vratilo" – tj. po svojoj podjeli na godine, a godina po svojoj podjeli na mjesece, što se navodi u riječima Uzvišenog: **"Broj mjeseci kod Allaha, na dan kada je stvorio nebesa i Zemlju, je dvanaest mjeseci, a od njih su četiri sveta."** (Et-Tevbe, 36) Redžebu Mudar, ovaj mjesec je pripisan plemenu Mudar, jer je to pleme najviše pazilo na svetost tog mjeseca.

Iz hadisa se shvata:

- Neispravnost premještanja mjeseci, što je bio džahilijjetski običaj. Kada bi htjeli da ratuju u svetim mjesecima, dozvoljavali bi ih i odgađali za sljedeći mjesec, pa tako odgađali i hadždž.

- Krv, čast i imetak muslimana sveti su njegovom bratu muslimanu, pa ih je potrebno čuvati, paziti i braniti.

- Musliman će biti zaustavljen pred svojim Gospodarom koji će ga pitati za sve što je činio, bilo to nešto neznatno ili veliko.

- Kada čovjek nešto nauči i shvati, obaveza mu je da to znanje iskreno prenese drugome.

- Dozvoljeno je nešto preuzeti prije nego što se upotpuni sposobnost za to, jer shvatanje nije uvjet za izvršenje, nego pamćenje.

- Ljudi se razlikuju po stepenima shvatanja, pa tako zadnji može bolje shvatiti od svojih prethodnika.

241. Od Ebu Umame Ijasa b. Sa'leba el-Harisija, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko svojom zakletvom nepravedno uzurpira pravo nekog muslimana, Allah će ga sigurno kazniti Vatrom i zabraniti mu Džennet." Neki čovjek upita: "A ako se radi o nečemu malom, Allahov Poslaniče?" Poslanik reče: "Pa makar to bila grančica misvaka." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (137).

Iz hadisa se shvata:

- Zabrana uzurpiranja prava Allahovih robova i nastojanje da se prava predaju onima koji ih zaslužuju, pa makar bila mizerna.

- Prava robova sprečavaju ulazak u Džennet onima koji ih nepravedno uzurpiraju sve dok ne izvrše svoje dužnosti, ili se ne uzme od njihovih dobrih djela i dadne onima kojima je nepravda počinjena, ili se uzme od loših djela onih kojima je nepravda počinjena i prebace se onima koji su činili nepravdu.

- Lažna zakletva je jedno od upropaštavajućih djela koja vode u Džehennem.

215. Od Adijja b. Umjera, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da govori: 'Kome od vas povjerimo neki posao, pa nam sakrije iglu, ili nešto veće od toga, to se smatra potkradanjem za koje će biti pitan na Sudnjem danu.' Tada ustade jedan crni čovjek, ensarija, kao da ga sada gledam, i reče: 'Allahov Poslaniče, razriješi me moje odgovornosti.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Šta ti je?', a čovjek reče: 'Čuo sam kako govoriš tako i tako.' Poslanik tada reče: 'A sada kažem: Kome povjerimo neki posao, neka ga uradi najbolje što može i neka uzme naknadu koja mu se dadne za izvršenje tog posla, a neka ne uzima ono što mu ne pripada.'" (Prenosi ga Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (1833).

Iz hadisa se shvata:

- U hadisu se navodi žestoka prijetnja čovjeku koji bude zadužen za neki posao pa počne potkradati, bilo da se radi o manjem ili većem obimu potkradanja. Kome bude povjereno čuvanje imetka muslimana, dužan ga je paziti i predati onima koji ga zaslužuju i neće posebno sebi ništa od toga uzimati.

- Nastojanje udaljavanja od namjesništva i javnih funkcija, jer postoji velika mogućnost da će se u njima zakazati.

- Vodeći ljudi moraju znati izvore iz kojih se prikuplja javni imetak, pa da uzmu iz njega ono što je dozvoljeno, a ono što nije dozvoljeno također će uzeti i vratiti onima kojima i pripada.

- Dozvoljenost opisa čovjeka po njegovim osobinama radi njegovog prepoznavanja, ukoliko ga to neće rasrditi. Zato je rečeno u ovom hadisu: "...tada ustade jedan crni čovjek, ensarija".

- Brzi povratak ashaba istini nakon što im se ona predoči.

216. Od Omera b. El-Hattaba, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Nakon bitke na Hajberu, neki Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, ashabi prolazili su pored poginulih i govorili: 'Ovaj je šehid, ovaj je šehid', sve dok nisu prošli pored još jednog čovjeka i rekli: 'Ovaj je šehid', pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nikako, vidio sam ga u Vatri zbog ogrtača koji je prisvojio potkradanjem.'" (Prenosi ga Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (114).

Iz hadisa se shvata:

- Pronevjera javnog imetka potkradanjem je veliki grijeh.

- Dozvoljenost nazivanja šehidom onoga ko umre na Allahovom putu znajući da je činio dobra djela, ukoliko ima nešto što ukazuje na to u smislu vjerovjesničkih predaja, kao što se navodi u pitanju Omera b. El-Hattaba, Osmana b. Affana, Talhe b. Ubejdullaha, Hamze b. Abdul-Muttaliba, radijallahu anhum.

Nazivanje određenog pojedinca šehidom nije dozvoljeno, jer se pravi šehid ne može znati osim objavom. O tome se navodi zabrana od ispravnih prethodnika, radijallahu anhum. Omer b. El-Hattab, radijallahu anhu, održao je govor rekavši: "Kada u vašim bitkama neko pogine, ne recite taj i taj je šehid, ili taj i taj je preselio kao šehid. Možda je on preopteretio svoju jahalicu (zlatom i srebrom želeći trgovinu), stoga nemojte govoriti da je šehid, već govorite kao što je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ko je umro ili ubijen na Allahovom putu, on je šehid.'"

Imam El-Buhari u svome Sahihu, Knjiga o džihadu, naslovio je posebno poglavlje "Ne kaže se da je dotična osoba šehid".

- Ubistvo na Allahovom putu nije povod da se pređe preko prava robova.

- Allahova počast prema Allahovom Poslaniku koju mu je dao da vidi kako će završiti neki od ljudi.

217. Od Ebu Katade el-Harisa b. Rib'ija, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao između njih i rekao im da su džihad na Allahovom putu i vjerovanje u Allaha najbolja djela. Tada ustade neki čovjek i reče: "Allahov Poslaniče, šta misliš kada bih bio ubijen na Allahovom putu, da li bi mi svi grijesi bili oprošteni?" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu odgovori: "Da. Ako bi bio ubijen na Allahovom putu i bio strpljiv i nadao se nagradi ustrajno se boreći, a ne bježeći (s bojnog polja)." Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: "A kako si rekao?" Čovjek reče: "Šta misliš ako bih bio ubijen na Allahovom putu, da li bi mi bili oprošteni svi grijesi?" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Da, ako bi bio strpljiv i nadao se nagradi, jurišajući naprijed, a ne bježeći, osim duga. Džibril mi je to rekao." (Prenosi ga Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (1885).

Iz hadisa se shvata:

- Imam (vođa) podstiče svoje sljedbenike i podsjeća ih na vrijednosti djela i na najvrednija djela kako bi ih činili i s vremena na vrijeme obnovili svoje vjerovanje u srcima.

- Čvrsto nastojanje Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da ukazuje na djela kojima se brišu grijesi.

- Džihad na Allahovom putu radi uzdizanja Njegove riječi i slamanja Njegovih neprijatelja jedan je od najvećih ibadeta i najboljih oblika približavanja Allahu.

- Uvjeti džihada su strpljivost na svemu što mudžahida snađe na Allahovom putu, iskrenost, želeći isključivo Allahovo zadovoljstvo, i ne bježati sa bojnog polja.

- Pogibija na Allahovom putu je povod da se izbrišu grijesi.

- Pogibija na Allahovom putu ne isključuje zadovoljenje prava ljudi, ukoliko je osoba bila u mogućnosti da ih izvrši, a nije to učinila. A onaj koji ne bude mogao riješiti se tih prava i pokaje se prije svoje smrti, Allah će mu biti zaštitnik, i On će udovoljiti njegovom protivniku, kao što ćemo navesti nešto kasnije, inašllah.

- Dozvoljenost traženja pojašnjenja i dopunjavanja govora ukoliko će to rezultirati dodatnom koristi ili pojašnjenjem.

- Vjerovjesnički sunnet je objava od Allaha, ali se ta objava ne citira poput Kur'ana.

218. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Znate li ko je bankrotirao?" Ashabi odgovoriše: "Bankrotirao je onaj ko nema ni dirhema ni robe." Poslanik reče: "Bankrotirao je od mog ummeta onaj ko dođe na Sudnji dan sa namazom, postom i zekatom, ali je vrijeđao onoga, onoga potvorio, u imetku zakinuo onoga, prolio krv ovoga, udario onoga... Pa će se svakome od njih dati dio njegovih dobrih djela, a ako mu nestane dobrih djela prije nego što se svima oduži, onda će se uzeti od njihovih loših djela i njemu prebaciti, pa će onda biti bačen u Vatru." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2581).

Iz hadisa se shvata:

- Razum posjeduje načine shvatanja iz onoga što već razumijeva i čemu se podučava na dunjaluku, te s tim shvatanjima vaga i procjenjuje stvari. Međutim, šerijat ima jasniju vagu koja to precizira, zato se šerijatski termini uzimaju kao relevantni tumači za shvatanje Allahovih i Poslanikovih riječi.

- Stvarno bankrotiranje je propast čovjeka i njegove porodice na Sudnjem danu.

- Potvrda napuštanja nepravde, a posebno uzurpiranja prava ljudi i nasrtaja na njihove imetke i živote, te rušenje njihove časti govorom i djelima, jer sve to upropaštava plod dobrih djela.

- Allahov odnos prema Njegovim robovima zasniva se na pravdi i istini.

- Jedan od puteva edukacije jeste i dijalog koji posebno privlači onoga koji sluša, budi njegov interes, skreće njegov pogled i ispravlja njegovu grešku.

219. Od Ummu Seleme, radijallahu anha, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vi se kod mene sporite, pa možda neko od vas bude govorljiviji i elokventniji u iznošenju argumenta od drugoga, i ja presudim u njegovu korist prema onome što sam čuo. Kome presudim na štetu njegovog brata, neka od njega ništa ne uzima, jer sam mu time dao dio džehennema." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (13/157), Fethul-Bari; Muslim (1713, 5).

Iz hadisa se shvata:

- Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je čovjek poput drugih, ne poznaje nevidljivi svijet i ne zna šta je u srcima, već mu se daje objava.

- Sudija sudi osobama u sporu na osnovu dokaza i indicija koje mu se plasiraju. On sudi na osnovu vanjštine, a Allah preuzima ono što se nalazi u njihovim nutrinama.

- Dužnost je kadiji i vladaru da ne donese presudu prije nego što čuje obje strane u sporu.

- Kada kadija pogriješi nakon istraživanja i provjere, neće snositi grijeh, već zapravo, ima nagradu.

- Greška suca ne zabranjuje dozvoljeno, niti dozvoljava zabranjeno.

- Onaj kome se nešto dosudi, a on zna da je time počinio nepravdu svome bratu, nije mu dozvoljeno to uzeti jer je to komad Džehennema.

- Sudac (kadija ili vladar) opominje strane u sporu Allahom i zastrašuju Njegovom kaznom svakoga ko nepravdu počini i uzme pravo drugoga.

220. Od Ibn Omera, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Vjernik će neprestano biti u okrilju svoje vjere i milosti svoga Gospodara sve dok nedozvoljeno ne prolije krv.'" (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (12/187), Fethul-Bari.

Manje poznate riječi:

"Zabranjeno ubistvo" – nepravedno ubistvo muslimana.

Iz hadisa se shvata:

- Čuvanje ljudskih života je jedan od ciljeva vjerovjesničkog izaslanstva.
- Ubistvo na nepravedan način je jedan od velikih grijeha.

221. Od Havle bint Amir el-Ensarijje, a ona je supruga Hamze, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekla: "Čula sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Ljudima koji nepravedno postupaju sa društvenim (Allahovim) imetkom pripada vatra na Sudnjem danu.'" (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (6/217), Fethul-Bari.

Manje poznate riječi:

"Allahov imetak" – imeci koji pripadaju muslimanima, a nalaze se u posjedu namjesnika.

Iz hadisa se shvata:

- Onome ko upravljanja javnim imetkom muslimana zabranjeno je da ga troši na prohtjeve i neispravan način.
- Onaj ko to čini bit će kažnjen vatrom na Sudnjem danu.

Poglavlje dvadeset sedmo

MEĐUSOBNO POŠTIVANJE I UVAŽAVANJE MUSLIMANA, NJIHOVE DUŽNOSTI I SAMILOST JEDNIH PREMA DRUGIMA

Islam je podigao stepen muslimana, njegovu vrijednost učinio nemjerljivom i dao mu neprikosnovenost, pa onaj ko je naruši ili oskrnavi, počinio je zabranjeno. Stoga je islam zabranio da se napadne na imetak, život, čast muslimana, i zabranio je činjenje svega što muslimana uznemirava ili zastrašuje. Ovo su uzajamna prava između muslimana koji podižu temelje društva, vrijednosti, sreće, sigurnosti i ugodnosti, i okružuju ga čvrstim zidom koji se međusobno podupire preporučivanjem istine, strpljenja i milosti. Oni su međusobno samilosni i ponizni prema svojoj braći, međusobno se savjetuju, vrijednost njihovih života je ista, pod njihovim garancijama je potlačeni i složni su protiv svojih neprijatelja. Njihov primjer je kao primjer jednoga tijela: kada jedan njegov organ oboli, oboli i čitavo tijelo.

Uzvišeni Allah kaže: **"A onaj ko veliča Allahove svetinje, to je dobro za njega kod njegovog Gospodara."** (El-Hadždž, 30)

Uzvišeni Allah kaže: Obilnom nagradom bit će nagrađen onaj ko se bude pokoravao Našim naredbama izvršavajući obrede hadždža, a izbjegavajući zabrane i nepokornost, čije kršenje ima nesagledive posljedice za čovjeka, ali i pored toga, on ima mnogo dobro i obilnu nagradu. Kao što se za činjenje pokornosti dobiva obilna nagrada, također se dobiva i za nečinjenje i izbjegavanje zabrana.

Uzvišeni kaže: **"A onaj ko veliča Allahova znamenja, uistinu je to pokazatelj bogobojaznosti srca."** (El-Hadždž, 32)

Uzvišeni Allah obavještava da je izvršavanje Njegovih naredbi i respekt Njegove vjere znak ispravnosti čovjekovog srca, čistote duše i ispravnosti njegovog uvjerenja.

Kontekst ovog ajeta u suri El-Hadždž ukazuje na obavezne propise hadždža i mjesta prinošenja kurbana i *hedja*, jer su ovi obredi najistaknutija znamenja hadždža. Najbolji hadždž je onaj u kome se prinosi žrtva, a hadžija je dužan da respektira kurbane, da ih uljepšava i dobro hrani, jer se od ispravnih prethodnika prenosi da su oni svoje kurbane gojili, uljepšavali i čistili. Predaja koja se pripisuje Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kao hadis: "Gojite vaše kurbane, jer su oni vaša prijevozna sredstva na Sirat-ćupriji", nema nikakvog utemeljenja, kao što sam pojasnio u knjizi "Silsiletul-ehadisi elleti la asle leha".

Uzvišeni kaže: **"I budi ponizan prema vjernicima."** (El-Hidžr, 88)

Uzvišeni Allah sugerira Svome Poslaniku da bude skroman i blag prema vjernicima. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je najbolji čovjek po znanju, izgledu i moralu, i tako ga je i njegov Zaštitnik, azze ve dželle, pohvalio po tome, rekavši: **"Ti si uistinu najljepše ćudi"** (El-Kalem, 4). Uzvišeni Allah spomenuo je svjetionike njegovog ahlaka u različitim surama, a o tome sam pisao u korisnoj brošuri, Allahovom dozvolom, koju sam nazvao "El-Ahlakun-nebevijjetu mu'attare fil-ajatil-kur'anijje el-mutahhereh".

Uzvišeni kaže: **"Ko bezrazložno ubije neku osobu, ne zbog odmazde ili činjenja nereda na Zemlji, kao da je pobio sve ljude. A ako neko bude uzrok da se nečiji život sačuva, kao da je svim ljudima život sačuvao."** (El-Maide, 32)

Nakon što je Uzvišeni Allah spomenuo priču o sinovima Ademovim, obavijestio je da je zbog ubistva sina Ademovog od strane njegovog brata, nepravedno i neprijateljski, također objavio Benu Israilu: Onaj ko nekoga ubije bez ikakvog razloga, kao što je odmazda ili činjenje nereda na Zemlji, i to ubistvo bude smatrao dozvoljenim, bez ikakvog razloga i počinjenog zločina, kao da je pobio sve ljude, zato što kod njega nema razlike između onoga ko čini zlo i onoga ko ne čini, a ko bude uzrok da se nečiji život sačuva, smatrajući to ubistvo zabranjenim i bude uvjeren u to, shodno tome, kao da je spasio sve ljude.

Vjerodostojno se od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi da je rekao: "Nijedna osoba neće biti nepravedno ubijena a da prvi Ademov sin neće nositi teret za njeno ubistvo, zato što je on prvi počinio ubistvo." Utječemo se Allahu od ružnoga običaja, puta zablude i lutanja.

222. Od Ebu Musaa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Vjernik je vjerniku poput građevine čiji se dijelovi međusobno podupiru', pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, isprepleo svoje prste." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:
Navode ga El-Buhari (10/450), Fethul-Bari; Muslim (2585).

Iz hadisa se shvata:
- Obaveza saradnje među vjernicima u bogobojaznosti i dobročinstvu.
- Vjerniku je potrebna pomoći braće muslimana, jer tako postaje jači.
- U ovom hadisu postoji poseban stilistički izraz koji upotrebljava onaj ko želi hiperbolizirati svoj govor kako bi bio upečatljiviji, a to je opis pokretima – gestikulacija. El-Kurtubi u knjizi "El-Mufhim" kaže:

"Ovo navođenje primjera neminovno podstiče vjernike na međusobno pomaganje i potvrđuje to činjenicom da građevina ne može biti upotpunjena, niti će ikome koristiti osim kada se njeni dijelovi međusobno podupiru i ojačavaju, a u suprotnom, dijelovi te građevine će se raspasti i u potpunosti se obrušiti. Isto se odnosi na vjernika koji nije samostalan u pitanjima svoga dunjaluka i vjere, već mu je potrebna pomoć i podrška brata. A ukoliko ne bude imao pomoć svoga brata muslimana, bit će nemoćan izvršiti i ispuniti sve obaveze i oduprijeti se štetama, i tada neće uspjeti u pitanjima dunjaluka i vjere i bit će priključen propalima.

223. Također, od Ebu Musaa prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ko bude prolazio kroz džamiju ili pijacu, a sa sobom nosio koplje, neka ga dobro pričuva, ili neka svojom rukom prekrije njegov oštri vrh, da ne bi njime ozlijedio nekoga od muslimana.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (1/547), Fethul-Bari; Muslim (2615 i 124).

Iz hadisa se shvata:

- Brižnost Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prema ummetu i čvrsto nastojanje da ummet bude sačuvan.
- Čvrsto nastojanje islama da obezbijedi sigurnost muslimanu, da ga sačuva od bilo kakvog uznemiravanja i nanošenja štete, pa makar to bilo i neznatno ranjavanje, iz respekta prema njegovoj neprikosnovenosti i stepenu kojim ga je počastio Uzvišeni.
- Podučavanje muslimana načinu ponašanja prilikom hodanja po trgovima i nošenja oružja. U tome je garancija za spas drugih i njihovo nezastrašivanje.
- Dozvoljenost unošenja oružja u džamije ili pijace, ukoliko se time ne uzrokuje šteta za muslimane.

224. Od En-Nu'mana b. Bešira, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Primjer vjernika u njihovoj međusobnoj ljubavi, samilosti i saosjećajnosti je kao primjer jednog tijela: kada jedan njegov organ oboli, svi ostali organi mu se odazovu i pridruže sa nesanicom i groznicom.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (10/438), Fethul-Bari; Muslim (2586).

Iz hadisa se shvata:

- Islamsko društvo je jedna potpuna i uvezana cjelina protkana samilošću i saradnjom. Ovo je jedna izvanredna usporedba koja približava značenja shvatanju i prikazuje ga u stvarnoj formi.

- Treba imati respekta prema muslimanima i podsticati na njihovu međusobnu saradnju i blagost.

- U društvu u kome vlada ljubav, u njemu vlada i sigurnost.

- Ibn Ebi Džemre u knjizi "Behdžetun-nufus" kaže: "Očigledno je da samilost, ljubav i saradnja, iako su približni po svome značenju, imaju i neznatne razlike. Pod samilošću se misli da jedni prema drugima budemo milostivi u smislu imanskog bratstva, a ne zbog nečega drugoga. Pod međusobnom ljubavlju podrazumijeva se održavanje odnosa koji su rezultat te ljubavi, kao što su posjećivanje i darivanje. Pod saosjećajnošću misli se na međusobno pomaganje, kao što se odjeća stavlja jedna preko druge (tea'utuf) da bi se zategla."

Kažem: Međusobna ljubav je povod međusobne samilosti, a saosjećajnošću se manifestuje samilost, a to je bio i uzrok Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, navođenja povoda međusobne samilosti i njegovih plodova. U ovom hadisu također je dokaz da je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, data rječitost i jezgrovitost govora, a kao dokaz ove rječite usporedbe dovoljno je navesti primjer kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, skrenuo pažnju na pobožno imansko društvo kao jedno tijelo kako bi ukazao na snagu međusobne uvezanosti muslimana i čvrstinu spona vjerskoga bratstva.

225. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poljubio je El-Hasana b. Aliju, radijallahu anhu, a kod njega je bio El-Akrea b. Habis koji reče: 'Ja imam desetero djece i nikada nisam nijedno poljubio.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu odgovori: 'Ko nije milostiv, neće ni njemu biti ukazana milost.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (10/426), Fethul-Bari; Muslim (2318).

Iz hadisa se shvata:

- Ljubljenje djece od strane roditelja je utemeljeno i pohvalno.

- Blagost prema malodobnom znak je milosti i brižnosti prema njemu.

- Jedan od povoda Allahove milosti prema ljudima jeste i njihova međusobna samilost.

- Nagrada ili kazna bivaju shodno vrsti djela, pa ko se ne smiluje, neće ni njemu biti ukazana milost.

- U hadisu je dokaz okrutnosti beduina.

- Šerijat se ne uzima iz razuma, već iz Objave i dosljednog slijeđenja.

226. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Došli su neki beduini Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitali: 'Zar vi ljubite svoju djecu?' Poslanik odgovori: 'Da.' Oni rekoše: 'Ali mi ih, tako nam Allaha, ne ljubimo.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Šta vam ja mogu kada je Allah odstranio milost iz vaših srca.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (10/426), Fethul-Bari; Muslim (2317).

Iz hadisa se shvata:

- Allah je u srca Svojih robova usadio milost kako bi jedni prema drugima bili blagi i brižni i kako bi život tekao ispravnim putem i vezao se za svoje održavajuće faktore.

- Okruženje ima utjecaj na psihičko formiranje čovjeka. Ovi beduini nisu ljubili svoju djecu zato što su po svojoj prirodi grubi i okrutni. Vjerodostojno se prenosi od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Ko se ponomadi, postat će okrutan."

227. Od Džerira b. Abdullaha, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ko se ne smiluje ljudima, Allah ni njemu neće ukazati Svoju milost.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (10/438), Fethul-Bari; Muslim (2319).

Iz hadisa se shvata:

- Čovjek treba biti milostiv prema svim stvorenjima.
- Milost je velika moralna osobina koju islam nastoji ojačati u ljudskim dušama.
- Samilost među ljudima je povod za Allahovu milost prema njima.

228. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas predvodi ljude u namazu, neka skrati i bude umjeren, jer među vama ima slabih, bolesnih i starih; a kada klanja sam, neka odulji koliko hoće." (Muttefekun alejhi)

U drugoj predaji se navodi: "...i onih sa potrebama."

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (2/199), Fethul-Bari; Muslim (467 i 184). Druga predaja kod Muslima (467 i 185).

Iz hadisa se shvata:

- Skraćivanje namaza je pohvalno i tako se posvećuje pažnja potrebama i stanjima onih koji obavljaju namaz u džematu. To skraćivanje ne podrazumijeva neispravno brzinsko obavljanje elementarnih dijelova namaza (ruknova), niti njegovih obaveznih radnji (vadžiba).
- Pojedinačni namaz osobe razlikuje se od namaza u džematu, jer kada zasebno klanja, može odužiti koliko želi.
- Podsticaj imamima da oduživanjem ne rastjeruju ljude od namaza u džematu.
- Lahkoća i tolerantnost islama, te uklanjanje neugodnosti i poteškoća od ummeta.

229. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio bi činjenje određenog djelo, iako je volio da ga čini, iz straha da ga ljudi ne počnu ustrajno prakticirati, pa da im se propiše kao stroga obaveza." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (3/10), Fethul-Bari; Muslim (718).

Iz hadisa se shvata.

- Čvrsto nastojanje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da olakša svome ummetu.

- Pretjerivanje u vjeri je povod nemoći izvršavanja utemeljenih propisa.

- Neka djela koja je izvršavao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bila su propisana kao obavezna samo njemu, a neka su mu bila i kao dobrovoljna.

- Ostavljanje djela koja su na stepenu pohvalnosti, a ne stroge obaveznosti. Ukoliko se takvim ostavljanjem ostvaruje šerijatska korist, tada je ostavljanje bolje.

- Obaveza povođenja za Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i nedozvoljenost izlaska iz okvira njegove upute govorom, djelom ili potvrdom.

230. Također, od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je ashabima neprekidni post iz samilosti prema njima, pa su rekli: 'Ti postiš neprekidno više od jednoga dana.' Poslanik reče: 'Ja nisam poput vas, jer zanoćim u zaštiti svoga Gospodara, pa me On hrani i napaja.'" (Muttefekun alejhi)

Ovo znači: dadne u meni snagu onoga ko jede i pije.

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (4/202), Fethul-Bari; Muslim (1105).

Manje poznate riječi:

"El-visal" – neprekidni post više od jednoga dana, namjerno izostavljanje iftara poslije nastupanja akšama.

Iz hadisa se shvata:

- Zabrana neprekidnog posta bez iftara više od jednog dana (tj. od sehura do sehura).

- Neprekidni post je jedna od specifika Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, vezana za šerijatske propise.

- Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, brižnost i samilost prema njegovom ummetu, iz straha da ih ne snađe slabost u njihovim tijelima, što će utjecati na njihovu vjeru.

- Jednakost onih koji su zaduženi šerijatskim propisima.

- Sve što je potvrđeno vezano za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, potvrđeno je i za njegov ummet, osim ukoliko postoji izuzimajući dokaz, a u tom slučaju smatra se jednom od posebnosti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

- Dozvoljenost suprotstavljanja muftijinoj fetvi ukoliko muftija radi suprotno fetvama koje izdaje, makar onaj ko traži fetvu ne znao pojedinosti o tome.

- Dozvoljenost raspitivanja o mudrosti zabrane.

- Ashabi, radijallahu anhum, vraćali su se na Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, postupak koji je bio poznat po svome opisu i natjecali su se u povođenju za njim, osim u onome što im je zabranio.

- Moć Uzvišenog Allaha da stvori uobičajene posljedice bez očitog uzroka (tj. hraneći Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem).

- Ibn Kajjim el-Dževzijje u knjizi "Miftahu daris-se'adeti" (1/36) kaže:

"Ko razmisli o riječima Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je ashabima zabranio uzastopni post, pa su rekli: 'Ti uzastopno postiš', a on je odgovorio: 'Ja nisam poput vas, jer zanoćim u zaštiti svoga Gospodara, pa me On hrani i napaja', znače da je to duševna hrana i piće, i obilje koje joj se daje u vidu različitih vrsta radosti, užitka, blagodati na čijem je vrhuncu bio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a i drugi, ukoliko se vežu za njegove tragove. Poslanik je na ovodunjalučko carstvo i blagodati gledao kao na raspršenu prašinu, pa čak kao neistinu i obmanu.

Griješi onaj ko kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jeo i pio (u periodu od iftara do sehura) ono čime se inače tijelo hrani i napaja i to iz nekoliko aspekata:

Prvi: Rekao je: 'Zanoćim u zaštiti svoga Gospodara koji me hrani i napaja', a da je to pravo jelo i piće, onda se ne bi ovakav post smatrao ni postom ni neprekidnim postom.

Drugi: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio ih je da oni nisu poput njega u pitanju neprekidnog posta, jer kada budu neprekidno bez iftara postili, time će sebi naštetiti, dok je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, neprekidno postio i time nije sebi štetu nanio. Da je jeo i pio, odgovor bi glasio: "Ja također ne postim neprekidno, već jedem i pijem kao što vi jedete i pijete." Kada im je potvrdio njihov navod "ti neprekidno postiš", i nije im ga negirao, onda to ukazuje da je on neprekidno postio i da on nije jeo i pio onako kako se iftari postač.

Treći: Da je to bilo jelo i piće kojim se postač iftari, ne bi bilo ispravno dati odgovor o različitosti između njega i njih. On, sallallahu alejhi ve sellem, i oni tada bi zajedno učestvovali u postu koji nije neprekidan, pa kako bi onda bio ispravan odgovor "ja nisam poput vas".

Ovu činjenicu poznaje većina ljudi, jer kada srce zadobije ono što ga raduje i veseli postizanjem željenog i susretom sa voljenim, ili kada zapadne u brige, nedaće i tugu, ono zaboravi na hranu i piće. Tako mnogim ašicima prođu dani i oni ne jedu ništa, niti njihova duša traži da jede.

Rječito je rekao onaj ko je spjevao stihove u ovom značenju:

"Moja duša priča o sjećanju na Tebe i to je okupira,
od pića i zabavlja je od opskrbe.
Ona u Tvome licu nalazi svjetlost kojom sebe prosvjetljava,
a u razgovoru s Tobom daje joj se podstrek.
Kada oboli od klonulosti putovanja,
želja za ciljem joj dadne obećanje,
pa nanovo oživi pri tome obećanju."

231. Od Ebu Katade el-Harisa b. Rib'ijja, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Zaista ja stupim u namaz i poželim da ga oduljim, pa čujem plač djeteta i skratim svoj namaz, kako ne bih otežao njegovoj majci.'" (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:
Navodi ga El-Buhari (2/201), Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

- Brižnost Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prema svome ummetu, saosjećajnost prema ashabima i pažnja prema stanju muslimana.

- Mudrost Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji sve stvari postavlja na odgovarajuće mjesto.

- Skraćivanje i olakšavanje ovdje podrazumijeva učenja kratkih sura, kao što se prenosi u predaji imama Buharija od Enesa, radijallahu anhu.

- Imam određuje dužinu namaza i ima pravo da zbog neke vanredne stvari izostavi predviđenu dužinu namaza. Zato je pohvalno imati namjeru uraditi pohvalan postupak u smislu ibadeta, a zatim ga izostaviti zbog vanredne prilike koja sprečava da se on učini.

- Dozvoljenost dovođenja malodobne djece u džamiju; njihov plač, glasovi i igra ne trebaju biti motiv da se tjeraju iz Allahovih kuća. Stariji trebaju strpljivo podnositi njihova uznemiravanja, podučavajući ih i upućujući na ono što će im koristiti.

232. Od Džunduba b. Abdullaha, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ko klanja sabah-namaz, sklonio se u okrilje Allahovu zaštite, a Allah od vas ne traži nikakvu protunaknadu za Svoju zaštitu. Ali, od koga On bude potraživao naknadu za Svoju zaštitu, sustići će ga, a zatim baciti licem u džehennemsku vatru.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Prenosi ga Muslim (657, 262).

Manje poznate riječi:

"Ko klanja sabah-namaz" – tj. u džematu u propisano vrijeme.

Iz hadisa se shvata:

- Pojašnjenje važnosti i vrijednosti sabah-namaza.

- Čuvanje Allahovih granica i svetinja razlog je da Allah sačuva Svoga roba i pomogne ga, kao što se navodi u vjerodostojnom hadisu od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, čiji dio glasi: "O mladiću, ja ću te podučiti riječima: 'Čuvaj Allaha (tj. Njegove granice i svetinje) pa će te čuvati, čuvaj Allaha, pa ćeš Ga naći ispred sebe.'"

- Veliko upozorenje da se ne čini zlo onome koji klanja sabah-namaz, jer u činjenju zla takvome je vrhunac poniženja i patnje. Ko iskazuje neprijateljstvo Allahovim evlijama, Allah mu najavljuje rat. Ko prekrši Allahovu zaštitu, Allah će ga kazniti.

233. Od Ibn Omera, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Musliman je brat muslimanu; neće mu nepravdu činiti, neće ga ostaviti na cjedilu, ko pomogne svome bratu u nevolji, Allah će njemu pomoći u njegovoj nevolji. Ko od muslimana otkloni jednu od njegovih nedaća, Allah će njemu otkloniti jednu od nedaća na Sudnjem danu. Ko prikrije grijehe jednog muslimana, Allah će njemu prikriti njegove grijehe na Sudnjem danu." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (5/97), Fethul-Bari; Muslim (2580).

Manje poznate riječi:

"Neće mu nepravdu činiti" – tj. neće ga zakidati u njegovom imetku, njegovom pravu, niti će nasrtati na njega.

"Neće ga ostaviti na cjedilu" – tj. neće ga prepustiti neprijatelju, ili onima koji ga preziru da ga se dočepaju u njegovom prisustvu ili odsustvu, a da mu i ne pomogne.

Iz hadisa se shvata:

- Muslimani su braća koja se međusobno vole, koja zajedno saučestvuju i pomažu se. Svaki od njih upotpunjuje drugoga kako bi građevina bila dovršena i čvrsta.
- Nastojanje pomaganja muslimana i otklanjanje njihovih briga predstavlja oblik približavanja Allahu i razlog je Allahove pomoći čovjeku, otklanjanja njegove brige i potištenosti.
- Zabrana nanošenja nepravde muslimanu i njegovog ostavljanja pred zulumćarima i njihovim pomagačima.
- Musliman pomaže svoga brata u pravdi i istini, odvraća ga od nepravde i ne ostavlja ga njegovom neprijatelju.

234. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Musliman je brat muslimanu; neće ga prevariti, neće ga lagati, niti ga ostaviti na cijedilu. Muslimanu su zabranjeni čast, imetak i život drugog muslimana. Bogobojaznost je ovdje (pa je pokazao na svoja prsa); čovjeku je dosta grijeha da ponizi svoga brata muslimana." (Prenosi Et-Tirmizi i kaže da je hasen)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih, a navodi ga Et-Tirmizi (1927).

Iz hadisa se shvata:

- Muslimani su braća, međusobno povjerljivi, bogobojazni i potpomažu se u dobru.

- Potcjenjivanje muslimana je znak oholosti, a u oholosti je sve zlo.

- Svetost imetka muslimana, njegovog života i časti i zabrana njihovog narušavanja bez šerijatskog povoda.

- Bogobojaznost sprečava činjenje nepravde, oholost, nijekanje istine.

235. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Nemojte jedan drugome zavidjeti, nemojte jedan drugoga (u trgovini) varati, nemojte jedan drugoga mrziti, nemojte, naljutivši se, jedan drugome leđa okretati, i kada neko od vas sklopi ugovor o kupoprodaji, nemojte se nadmetati s njime i uplitati mu se (nemojte se jedan drugome u kupoprodaji nadmetati). Budite, o Allahovi robovi, (prava) braća. Musliman je muslimanu brat: neće mu nepravdu nanositi, neće ga omalovažavati i neće ga poniziti. Bogobojaznost (pobožnost, takvaluk) je ovdje', rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i pokazao na svoja prsa (tri puta). Dovoljno je čovjeku zla da ponizi svoga brata muslimana. Muslimanu su zabranjeni čast, imetak i život drugog muslimana." (Prenosi Muslim)

En-nedžeš – nepravedno nadmetanje u trgovini, tj. podizanje cijene od strane osobe koja ne želi kupiti robu, nego to radi samo kako bi naštetila stvarnom mušteriji, i ovo spada u zabranjene oblike trgovanja. *Okretanje leđa* označava da se čovjek udalji od drugoga i izbjegava ga, tj. da ga u potpunosti ignorira.

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2564).

Iz hadisa se shvata:

- Zabrana pakosti, a to je potvrđeno Kur'anom, sunnetom i konsenzusom ummeta. Grijeh Iblisa, Allah ga prokleo, bila je pakost prema Ademu, alejhis-selam, kada je uvidio da je on prevazišao meleke, tako što ga je Allah stvorio Svojom rukom, naredio melekima da mu se pokore, podučio ga imenima svih stvari i nastanio ga u Svojoj blizini. Neprestano je nastojao da ga izvede iz Dženneta dok to nije i učinio.

- Pakost je osobina koja je duboko koncentrisana u dušama židova. Uzvišeni kaže: "**Mnogi sljedbenici Knjige željeli bi da vas povrate u nevjerstvo nakon što ste bili vjernici, iz pakosti duša svojih, nakon što im se očitovala istina.**" (Et-Tevbe, 109)

Ovo je bolest koja, kada se proširi u jednom narodu, uništi ih.

- Zabrana kupoprodaje nadmetanjem koje nema za cilj kupovinu, već povećanje cijene, jer se zasniva na prevari, obmani i šteti.

- Izbjegavanje muslimana koje vodi u ignoriranje i prekidanje odnosa je zabranjeno. Allah je muslimane učinio braćom, a braća se međusobno vole i ne mrze se.

Allah je zabranio vjernicima da čine ono što među njih ubacuje neprijateljstvo i mržnju, kao što kaže: **"Šejtan želi putem vina i kocke da među vas ubaci neprijateljstvo i mržnju i odvrati vas od Allahovog spomena i namaza, pa da li ćete se proći"** (El-Maide, 91).

Uzvišeni je dao blagodat Svojim robovima sjedinjenjem njihovih srca, kao što kaže: **"Sjetite se Allahove blagodati prema vama kada ste bili neprijatelji, pa je On vaša srca spojio i vi ste postali, s Njegovom blagodati, braća"** (Ali Imran, 103).

- Zabranjena je prodaja na tuđu već dogovorenu prodaju. Zabranjenost takvog postupka navodi se u velikom broju predaja koje dostižu stepen "mutevatira" (veliki broj predaja koji isključuje svaku sumnju).

- Ugled stvorenja kod Allaha je u bogobojaznosti. Možda je kod Allaha onaj koga ljudi preziru zbog slabosti i pomanjkanja ovosvjetskog udjela ugledniji od onoga ko ima ugled na ovom dunjaluku.

- Potcjenjivanje muslimana vodi u oholost, a oholost je najveći vid zla.

- Nije ispravno nepravedno uznemiravati muslimana ni na jedan način, ni riječima, ni djelima, čak ni gestikulacijom.

236. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Niko od vas neće biti pravi vjernik sve dok ne bude želio svome bratu ono što želi i samome sebi." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija i komentar ovog hadisa naveden je pod brojem 183 u Poglavlju o iskrenom savjetodavnom odnosu.

237. Također, od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Pomozi svome bratu bilo da čini nepravdu ili da je njemu nepravda učinjena.' Neki čovjek upita: 'Allahov Poslaniče, pomoći ću mu ako je nepravda učinjena njemu, ali kako da mu pomognem kada on nepravdu čini?' Poslanik reče: 'Da ga spriječiš da počini nasilje, to mu je zaista pomoć.'" (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (5/98), Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

- Obaveznost pomoći onome kome je nepravda nanesena.
- Sprečavanje nepravednog je pomoć njemu protiv njega samoga i njegovog šejtana.
- Obaveznost naređivanja činjenja dobra i odvraćanja od zla.
- Obaveznost izvršavanja prava imanskog bratstva.
- Islam prenosi paganska shvatanja iz ruševina u gradnju, jer su se ljudi u doba džahilijjeta (paganstva) međusobno pomagali, svejedno bila im počinjena nepravda (mazlumi) ili činili nepravdu prema drugima, shodno paganskom fanatizmu. Islam je podučio svoje sljedbenike da sve stvari stave na njihova mjesta. Musliman pomaže svoga brata kome je nanesena nepravda tako što uzima njegovo pravo za njega i odbija one koji mu čine nepravdu. Zatim, sprečava nepravednoga i ne dopušta mu da jede imetke ljudi, vrijeđa njihovu čast i prolijeva njihovu krv.

238. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Musliman je prema muslimanu dužan pet stvari: odgovoriti na selam, obići bolesnika, otići na dženazu, odazvati se na poziv i nazdraviti onome ko kihne." (Muttefekun alejhi)

U Muslimovoj predaji stoji: "Šest je obaveza prema muslimanu: kada ga susretneš, poselami ga, kada te pozove, odazovi mu se, kada od tebe zatraži savjet, posavjetuj ga, kada kihne, pa zahvali Allahu, ti mu nazdravi, kada oboli, obiđi ga, a kada umre, isprati ga."

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (3/112), Fethul-Bari; Muslim (2162).
Druga predaja kod Muslima (2162, 5)

Manje poznate riječi:

"Ti mu nazdravi" – da kažeš "jerhamukellah" (Allah ti se smilovao) onome ko kihne i zahvali Allahu.

Iz hadisa se shvata:

- Odgovor na selam je *fardi ajn* – stroga pojedinačna obaveza, ukoliko je onaj kome se naziva selam pojedinac, dok je dovoljno da za skupinu odgovori samo jedna osoba.

- Obilazak bolesnog je jedno od njegovih prava kod njegove braće muslimana, jer posjeta njemu unosi radost i prijaznost u njegovo srce.

- Ispraćaj dženaza sa mjesta njihovog kretanja i klanjanje dženaza-namaza i ukop su stroge kolektivne obaveze (*fardi kifaje*).

- Obaveznost odazivanja na poziv ukoliko u tome nema grijeha.

- Nazdravljanje onome ko kihne je stroga pojedinačna obaveza, jer Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Obaveza je svakome onome ko ga čuje."

- Onaj koji kihne ne zaslužuje da mu bude nazdravljeno, osim kada kaže "elhamdulillahi" – hvala Allahu.

- Iskren savjetodavni odnos prema onome ko traži savjet je obaveza onome od koga se traži i nije mu dozvoljeno da ga obavijesti o onome što je suprotno stvarnosti, ili da skrije ono što zna, ukoliko ne postoji zapreka, ili da ga odvrati od dobra koje čini i koje će postići ukoliko na njega ne obraća pažnju. Onaj od koga se savjet traži – povjeren mu je emanet.

- Veličina islamskog metoda pri uvezivanju spona društva imanom, te veza ljubavi između njegovih pripadnika.

239. Od Ebu Umare El-Beraa b. Aziba, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nam je sedam stvari, a zabranio nam drugih sedam. Naredio nam je da obilazimo bolesnika, odlazimo na dženazu, nazdravimo onome ko kihne, da ispunimo dato obećanje, da pomognemo onome kome je učinjena nepravda, da se odazovemo na poziv, da širimo selam. Zabranio nam je zlatno prstenje, pijenje iz srebrenog posuđa, korištenje crvenih svilenih pokrivača za sedlo, nošenje odjeće od pomiješane svile i lana, oblačenje svile, dibadža i istebreka." (Muttefekun alejhi)

U drugoj predaji se navodi: "...i obznanjivanje vijesti o izgubljenoj stvari", među prvih sedam.

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (3/112), Fethul-Bari; Muslim (2066).

Manje poznate riječi:

"Dibadž" – vrsta svile.

"Istebrek" – svileni brokat.

Iz hadisa se shvata:

Dodatak na ono što je rečeno o prethodnom hadisu: Ovaj hadis ukazuje na sljedeće:

- Obaveza pomaganja onome kome je počinjena nepravda i to onome ko je u mogućnosti, povratom njegovog prava i odvraćanjem njegovog neprijatelja.
- Zabrana upotrebe zlatnog i srebrenog posuđa.
- Muškarcima je zabranjeno nošenje zlatnog prstenja.
- Muškarcima je zabranjeno oblačenje svilene odjeće.
- Zabrana objavljivanja izgubljene stvari isključivo se odnosi na njihovo objavljivanje u mesdžidu.

Poglavlje dvadeset osmo

POKRIVANJE NEDOSTATAKA MUSLIMANA I ZABRANA NJIHOVOG OTKRIVANJA I ŠIRENJA BEZ POTREBE

Islam čvrsto nastoji suzbiti razvrat, pa čak i prekida sve puteve koji vode razvratu ili ukazuju na njega. Jedan od oblika tog prekidanja jeste i zabrana da se razvrat ne širi riječima, postupcima ili gestikulacijom. Islam je podstakao na prekrivanje mahana muslimana kako šejtani u ljudskom i džinskom liku ne bi uzeli povoda da njima ovladaju uznemiravajući ih, polahko ih navodeći na zlo, tako da se predaju i naviknu na nepokornost i smatraju je malenom. Ko bude pozivao u nepokornost, snosit će teret za nju i teret onih koji budu postupali po njoj, jer "onaj ko odobrava zlo, isto kao da ga i čini".

Uzvišeni Allah kaže: **"Oni koji vole da se širi razvrat među onima koji vjeruju, njima pripada bolna kazna na dunjaluku i ahiretu."** (En-Nur, 19)

Ovo je žestoka i potvrđena prijetnja onome ko čuje loš govor, pa u svojim mislima dobije predodžbu o njemu, i počne govoriti drugima o tome što je čuo, a ne treba o tome govoriti, širiti ni prenositi. Onaj ko postupi ovako, pa potvori muslimana, bit će kažnjen šerijatskom kaznom na dunjaluku ili žestokom patnjom na Sudnjem danu.

240. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čovjek neće sakriti mahane drugoga čovjeka na dunjaluku, a da Allah neće sakriti njegove na Sudnjem danu." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2590, 72).

Iz hadisa se shvata:

- Ko prikrije čovjekove propuste na dunjaluku, Allah će prikriti njegove propuste na Sudnjem danu tako što će mu oprostiti grijehe i neće ga pitati za njih, ili ga neće obrukati zbog njegovih grijeha pred čovječanstvom na Sudnjem danu.
- Kazna ili nagrada su shodno vrsti djela.
- Ko kod svoga brata vidi grijeh ili pogrešku, potrebno je da to prikrije ili da ga iskreno posavjetuje, ali ne u prisustvu drugih osoba.
- Musliman je ogledalo muslimanu.
- Uzvišeni Allah je stidan i prikriva propuste drugih, voli stid i prikrivanje mahana i propusta.

241. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Svi moji sljedbenici bit će spašeni, osim onih koji javno govore o grijesima, a javno kazivanje o grijesima je da čovjek uradi kakav (ružan) postupak noću, a zatim osvane a da niko osim Allaha ne zna za njegov grijeh, pa onda rekne svome drugu: 'Ja sam sinoć uradio to i to.' Allah ga je bio sakrio, a on je osvanuo i objelodanjuje ono što je Allah već bio sakrio." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (10/486), Fethul-Bari; Muslim (2990).

Iz hadisa se shvata:

- Javno kazivanje o grijesima koji se počine u tajnosti i javno činjenje grijeha su nepokornost, pored samoga grijeha, jer se time potcjenjuje Allahova veličina, što predstavlja jednu vrstu prkosa.
- Javno kazivanje o počinjenim grijesima izaziva širenje razvrata među vjernicima.
- Kome Allah prikrije grijeh na dunjaluku, prikrit će mu ga i na ahiretu i neće ga obrukati, što predstavlja obilnu Allahovu milost prema Njegovim robovima.

- Javnim iznošenjem grijeha čini se pet prijestupa: 1. sami grijeh; 2. njegovo spominjanje poslije njegovog činjenja ili činjenje u prisustvu drugih; 3. otkrivanje prekrivača kojeg je Allah preko njega spustio; 4. podsticaj ambicije za zlom kod onih koji čuju za njegov grijeh ili koji prisustvuju njegovom činjenju; 5. podsticaj drugih da ga čine i pripremanje povoda za njegovo činjenje.

242. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada ropkinja počini blud, pa se njen blud dokaže, neka (njen vlasnik) izvrši kaznu bičevanja i neka je ne grdi. Zatim, ako počini blud drugi put, neka izvrši kaznu bičevanja i neka je ne grdi. Ako počini blud treći put, neka je proda, pa makar za konopac od slame." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (5/178), Fethul-Bari; Muslim (1703).

Manje poznate riječi:

"Neka izvrše kaznu bičevanja" – izvršit će nad njom šerijatsku kaznu za blud, pedeset udaraca bičem, što je polovina kazne za slobodnu ženu.

Iz hadisa se shvata:

- Požurivanje napuštanja nepokornih i izbjegavanje druženja sa njima.

- Prijekor je dodatna sankcija u odnosu na kaznu. Zato nije potrebno prelaziti Allahove granice. Svako nad kime se izvrši šerijatska kazna neće biti kažnjavan prijekorom i kritikama, to je dovoljno prije nego što se islamska vlast obavijesti o počiniocu grijeha.

- Obaveza pojašnjenja mahane u slučaju prodaje roba, ili ropkinje koji su počinili blud, a to se spoznaje iz riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Neka je proda, pa makar i za konopac od ječmene slame", jer da nije pojasnio njenu mahanu, ne bi je kupac potcijenio do ovih granica. Zato razmisli o ovome!

- Dozvoljenost da prodavac nešto za sebe ne voli, a za druge to želi, pod uvjetom pojašnjenja i upoznavanja.

- Dozvoljenost da vlasnik izvrši kaznu nad robom.

- Brižnost i saosjećajnost sa grješnicima kako bi se vratili na stazu ispravnosti, te njihovo neizlaganje prijekoru, već upućivanje na istinu lijepim obraćanjem.

243. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, doveden je jedan čovjek koji je pio vino, pa je Poslanik rekao: 'Izudarajte ga.' Mi smo ga udarali čime je ko stigao, neko rukom, neko obućom, a neko čak i svojom odjećom. A kada je to sve bilo završeno i čovjek se udaljio, neko reče: 'Allah te ponizio.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ne govorite tako i ne pomažite šejtanu protiv njega.'" (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (12/75), Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

- Šerijatska kazna za opijanje alkoholom realizira se udaranjem rukama, prućem i obućom.
- Šerijatske kazne su metod odvraćanja od grijeha, ali i nadomještenja, jer onome nad kime je izvršena šerijatska kazna, time mu je i grijeh poništen.
- Musliman ne treba pomagati šejtanu protiv onoga ko je nemaran prema Allahu.
- Muslimani su dužni odvraćati nepokorne i usmjeravati ih na istinu i ispravnost.
- Počinilac velikog grijeha njegovim činjenjem ne postaje nevjernik, jer je potvrđeno predajama da ga je zabranjeno proklinjati i naređeno je da se za njega upućuje dova.

Poglavlje dvadeset deveto

ISPUNJENJE POTREBA MUSLIMANA

Musliman je dužan da nastoji ispuniti potrebe svoje braće muslimana, direktno ili indirektno. Musliman je muslimanu poput građevine koja se svojim dijelovima podupire i popunjava nedostatke.

Uzvišeni Allah kaže: **"Učinite dobro ne bi li ste postigli što želite."** (El-Hašr, 7)

Tumačenje ovog ajeta prethodilo je u Poglavlju o posredovanju.

244. Od Ibn Omera, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Musliman je brat muslimanu, neće mu nepravdu učiniti, neće ga ostaviti na cjedilu, a ko pomogne svome bratu, Allah će i njemu

pomoći. Ko od muslimana otkloni kakvu nedaću, Allah će njemu otkloniti jednu od nedaća na Sudnjem danu. Ko prikrije grijehe muslimana, Allah će njemu prikriti grijehe na Sudnjem danu." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (5/97), Fethul-Bari; Muslim (2580).

Komentar ovoga hadisa naveden je pod brojem 233 u Poglavlju o veličanju svetinja muslimana.

245. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko otkloni vjerniku jednu od njegovih dunjalučkih nedaća, Allah će njemu otkloniti jednu od nedaća na Sudnjem danu. Ko olakša dužniku, Allah će njemu olakšati i na dunjaluku i na ahiretu. Ko pokrije grijeh muslimana, Allah će ga njemu pokriti i na dunjaluku i ahiretu. Allah pomaže Svome robu sve dok on pomaže svome bratu. Ko krene putem traženja znanja, Allah će mu olakšati put do Dženneta. Neće se ljudi okupiti u jednoj od Allahovih kuća, radi učenja Kur'ana i njegovog međusobnog poučavanja, a da se na njih neće spustiti smiraj, prekriti ih milost, okružiti ih meleki i Allah ih spomenuti kod onih koji su kod Njega. Onoga koji zakaže u svojim djelima, neće spasiti njegovo porijeklo." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2699).

Iz hadisa se shvata:

- Pomaganje unesrećenog i otklanjanje nedaća je vid približavanja Allahu i povod da čovjek zasluži Allahovu milost na Sudnjem danu.

- Pohvalno je olakšati prezaduženome, a hadis ukazuje i na vrijednost lijepe posudbe muslimanima.

- Pomoć svome bratu muslimanu je povod da čovjek zasluži Allahovu pomoć.

- Nastojanje da se traži šerijatsko znanje koje vodi Allahovom zadovoljstvu s kojim ćemo ući u Džennet, Allahovom dozvolom.

- Najbolje nauke jesu predano izučavanje Allahove Knjige čitanjem i podučavanjem drugih čitanju, stjecanjem znanja i edukacijom drugih, shvatanjem, pomnim praćenjem značenja.

- Vječna sreća postiže se činjenjem dobrih djela, a ne ugledom i porijeklom.

Naš šejh (El-Albani), Allah mu se smilovao, rekao je: "Okupljanje radi učenja Kur'ana u jednom glasu (horski) ne podrazumijeva se ovim hadisom, jer je to inovacija koja nije bila prisutna u doba ispravnih prethodnika, što je potvrdio i imam Eš-Šatibi u knjizi 'El-I'atisam', a, također, ovakav postupak negirao je i imam Malik i dr., kao što se navodi u knjizi 'Et-Tibjan' kod En-Nevevija, Allah mu se smilovao."

Poglavlje trideseto

ŠEFA'AT – POSREDOVANJE

Posredovanje označava zalaganje u cilju ispunjenja potrebe svoga brata, ili tražiti od drugih na dar određenu stvar, kako bi se za brata ostvarila korist ili od njega odvratila šteta, jer ne može svako doći do predsjednika, namjesnika i dobiti priliku da mu pojasni ono što želi kako bi se saznalo za njegovo stvarno stanje. Nije dozvoljeno zalagati se i posredovati za obesnaživanje jedne od Allahovih šerijatskih kazni. Također, zalaganje se ne smije uzimati kao povod za dolazak do vladara, ulazak kod njih i približavanje njima.

Uzvišeni kaže: "**Ko bude lijepo posredovao, imat će udio u tome.**" (En-Nisa, 85)

Uzvišeni obavještava da onaj ko se bude zalagao za određenu stvar iz koje posljedično proizlazi dobro, imat će udio u njemu, a on je nagrada za posredovanje."

246. Od Ebu Musaa el-Eš'arija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je običaj, kad mu dođe neko sa nekakvim zahtjevom, okrenuti se prisutnima i kazati: 'Zauzimajte se za njega, jer ćete za to biti nagrađeni, a Allah će presuditi ono što On hoće, jezikom Svoga Vjerovjesnika.'" (Muttefekun alejhi)

U drugoj predaji stoji: "... što želi".

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (3/299), Fethul-Bari; Muslim (2627).

Druga predaja kod El-Buharija.

Iz hadisa se shvata:

- Podsticaj na nastojanje izvršenja potreba muslimana, svejedno izvršila se potreba ili ne. U hadisu je podsticaj na direktno ili indirektno činjenje dobra, tj. na svaki mogući način.

- Desit će se samo ono što Allah želi.

247. Od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, iz priče o Beriri i njenom suprugu, prenosi se da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Beriri: 'Kada bi se vratila njemu?' Ona upita: 'Allahov Poslaniče, da li mi to naređuješ?' Poslanik reče: 'Ja samo posredujem.' Ona tada reče: 'Ja nemam potrebe za njim.'" (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (9/408), Fethul-Bari.

Manje poznate riječi:

"Berira" – Aišina, radijallahu anha, sluškinja koja je oslobođena iz ropstva, a bila je u braku sa suprugom Mugisom. Mugis ju je jako volio, ali ona njega nije. Kada je željela razvesti se od njega, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posredovao je za njega kod nje. Kada je upitala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i kada joj je bilo jasno da joj ne naređuje nešto u čemu nema mogućnosti da mu se suprotstavi, već da je to zahtjev čije je izvršenje proizvoljno, izvršila je odabir prema svome viđenju, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije je prekorio.

Iz hadisa se shvata:

- Kada ropkinja u potpunosti bude oslobođena, a bude u braku sa mužem koji je također rob, ima pravo na odabir u pogledu razvrgnuća braka.
- Posredovanje nije naredba, već posredovanje u dobru i sredstvo da se ispuni potreba muslimana.
- Posredovanje imama nije naredba.
- Dozvoljenost odbacivanja zahtjeva zalagača, a to se ne smatra negativnim ni za onoga ko odbacuje ni za onoga ko se zalaže.

Poglavlje trideset prvo

USPOSTAVLJANJE REDA I MIRA MEĐU LJUDIMA

Vjernici trebaju pomiriti svoju braću muslimane kada između njih dođe do sporenja, jer su svi muslimani braća, a braća se zbližavaju, a ne razilaze, blagonakloni su jedni prema drugima i ne spore se.

Uzvišeni Allah kaže: "**Nema dobra u mnogim njihovim sašaptavanjima, osim ko naredi davanje sadake, ili činjenje dobra, ili izmirenje ljudi.**" (En-Nisa, 114)

Uzvišeni Allah obavještava da većinom međusobno sašaptavanje ljudi ne polučuje dobrim, osim sašaptavanja u smislu naredbe, davanja sadake, činjenja dobra ili izmirenja ljudi.

Uzvišeni kaže: "**Nagodba je dobro.**" (En-Nisa, 128)

Kada žena živi u bračnoj zajednici sa svojim mužem, pa se pojave neke nesuglasice, i ona se sa njim dogovori da mu ustupi dio svoga prava, a muž to prihvati, doista je takva situacija bolja nego potpuno razilaženje, kao što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zadržao Sevdu bint Zem'a pod uvjetom da svoj dan boravka sa njim prepusti Aiši, radijallahu anha, i nije se razveo od nje, već ju je zadržao kao suprugu. Poslanik je postupio na ovakav način kako bi se njegov ummet poveo za njegovim postupkom i smatrao ga utemeljenim i dozvoljenim. Ovakav postupak bio je najbolji u pogledu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i zato što je iznalaženje saglasnosti bolje i draže Allahu od razilaženja, pa je rekao: "Nagodba je dobro."

Uzvišeni kaže: "**Bojte se Allaha i popravite međusobne odnose svoje.**" (El-Enfal, 1)

Allah naređuje Svojim robovima da Ga se boje i da međusobne razmirice poprave ljubavlju, nezatezanjem odnosa i blagonaklonošću prema vjernicima.

Uzvišeni kaže: "**Samo su vjernici braća, pa vi pomirite vaša dva brata.**" (El-Hudžurat, 10)

Uzvišeni Allah, naređujući popravku stanja između dvije zaraćene skupine, kaže da su vjernici braća po vjeri, a brat neće ostaviti na cjedilu svoga brata muslimana ili ga napustiti. Zato je potrebno pomiriti braću tako što će se nepravednome ukazati na njegovu nepravdu i pomoći onaj kome je nepravda nanesena.

248. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Čovjek je dužan svakoga dana podijeliti sadaku za svaki zglob svoga tijela: izmiriti dvojicu je sadaka, pomoći čovjeku da sjedne na svoju jahalicu ili mu podići tovar na nju, sadaka je, lijepa riječ je sadaka, svaki korak prema džamiji radi namaza sadaka je, i uklanjanje smetnje sa puta je sadaka.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (5/309), Fethul-Bari; Muslim (1009).

Iz hadisa se shvata:

- Obaveznost zahvale Allahu na Njegovim blagodatima i darovima.

- Vrata dobra kojima se približava Allahu su mnogobrojna i dovoljno prostrana za sva stanja vjernika, a to predstavlja ogromnu Allahovu milost prema Njegovim robovima, a u nju spadaju: a) pomiriti ljude pravedno, jer je uspostavljanje pravde na Zemlji jedno od obilježja pripadnika islama; b) pomaganje i pristizanje u pomoć muslimanima pri njihovoj nemoći.

- Skretanje pažnje na pojedinosti konstrukcije u kojoj je Allah stvorio čovjeka, što je motiv za razmišljanje o izvanrednom Allahovom stvaranju, a zatim za Njegovo veličanje i slavljenje.

249. Od Ummu Kulsum bint Ukbe b. Ebi Muajt, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Čula sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Nije lažac onaj koji nastoji pomiriti ljude, pa prenese dobro ili kaže dobro od sebe.'" (Muttefekun alejhi)

U predaji kod Muslima stoji dodatak: "Rekla je: 'Nisam čula da je davao olakšicu u pogledu ičega što ljudi govore osim u tri slučaja'", time je mislila na rat, pomirenje među ljudima, međusobno obraćanje supružnika.

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (5/299), Fethul-Bari; Muslim (2605).

Iz hadisa se shvata:

- Laž je zabranjena i smatra se jednim od velikih grijeha čije su posljedice šteta i nered. Međutim, laž je dozvoljena u određenim okolnostima zbog veličine šerijatske koristi koja dolazi kao posljedica:

a) pomirenje zavađenih muslimana,

b) u ratu i radi obmane neprijatelja,

c) obavijest žene od strane muža da je voli i obrnuto.

- Dozvoljenost simulacije prilikom govora i korištenja navoda u prenesenom značenju.

250. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je ljude koji su se glasno prepirali pred vratima. Jedan je tražio da mu drugi oprosti dio duga i tražio da bude blaži prema njemu, a ovaj je govorio: 'Tako mi Allaha, neću to učiniti.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je izašao pred njih i rekao: 'Gdje je onaj što se zakleo da neće činiti dobro?' Čovjek reče: 'Ja sam taj, Allahov Poslaniče! Sada (moj dužnik) ima pravo da postupi kako želi.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (5/307), Fethul-Bari; Muslim (1557).

Iz hadisa se shvata:

- Pohvalnost brižnog odnosa prema zaduženom, dobročinstvo prema njemu koje se ogleda produženjem roka za vraćanje duga ili oprostom duga.

- Nije dozvoljeno zakleti se na ostavljanje dobra, a ko to učini, neka se iskupi za svoju zakletvu, a zatim uradi ono što je dobro.

- Nastojanje izmirenja strana u sporu je vid približavanja Allahu, azze ve dželle.

- Pohvalnost prelaska preko ispada u vidu vike i buke koji se dešavaju između strana u sporu kod suca (kadije).

- Dozvoljenost da zaduženi traži od davaoca duga priček ili oprost.

251. Od Ebu El-Abbasa Sehla b. S'ada es-Sa'idija, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obaviješten o nesuglasicama između pripadnika plemena Benu Amr b. Avf. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je sa nekolicinom ljudi da ih pomiri, pa se zadržao kod njih. Kako je nastupilo je vrijeme namaza, Bilal je došao Ebu Bekru, radijallahu anhu, i rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, još nije došao, a nastupilo je vrijeme namaza. Hoćeš li ti predvoditi ljude?" Ebu Bekr reče: "Hoću, ako želiš." Bilal je proučio ikamet za namaz, pa je Ebu Bekr donio početni tekbir, a i ljudi za njim.

Tada je došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i prošao između saffova sve dok nije stao u jedan od njih, pa su ljudi počeli pljeskati rukama. Ebu Bekr, radijallahu anhu, nije se okretao u svome namazu, ali kada su ljudi počeli još više pljeskati, on se okrenuo i ugledao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Poslanik mu je naišaretio, pa je Ebu Bekr, radijallahu anhu, podigao svoju ruku i zahvalio Allahu i natraške se povukao stajući u saff. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, istupio je i predvodio ljude u namazu. Kada je završio, okrenuo se ljudima i rekao: "O ljudi, šta vam je bilo, kada vas je zadesilo nešto u namazu, pa ste počeli pljeskati? Pljeskanje je za žene, a koga (od muškaraca) zadesi nešto u namazu, neka kaže 'subhanallah'; niko ga neće čuti kada kaže 'subhanallah' a da se neće okrenuti. Ebu Bekre, šta te je spriječilo da predvodiš ljude u namazu kada sam ti ja išaretio?" Ebu Bekr reče: "Ne treba da sin Ebu Kuhafe predvodi ljude istupajući pred Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem." (Muttefekun alejhi)

Riječ "zadržan" znači da su ga zadržali radi ugošćivanja.

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (2/167), Fethul-Bari; Muslim (421).

Manje poznate riječi:

"Pleme Benu Amr b. Avf" – dio plemena El-Evs čije su kuće bile u Kubau.

"Bilo nekog zla" – borbe i međusobne razmjene udaraca kamenjem.

Iz hadisa se shvata:

- Požurivanje izmirenja među muslimanima radi prekidanja zla i prekidanja narušavanja međusobnih odnosa.

- Obaveznost imamu da radi u korist podanika, da ispituje njihovo stanje i da ga sam nadzire.

- Vrijednost Ebu Bekra, radijallahu anhu, a muslimanima je bila poznata njegova odlikovanost.

- Dozvoljenost obavljanja namaza za dvojicom imama, jednog poslije drugog.

- Dozvoljenost da ugledni bude imam uglednijem, zato je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Ebu Bekru: "Ebu Bekre, šta te je spriječilo da predvodiš ljude u namazu kada sam ti ja naišaretio?"

- Skromnost Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a također i njegovih ashaba, radijallahu anhum.

- Dozvoljenost odgađanja namaza od prvog vremena.

- Blagovremeno obavljanje namaza preče je nego čekati redovnog imama.
- Dozvoljeno je hodati između saffova uz opravdan razlog.
- Dozvoljeno je da se imam preinači u muktediju (onoga ko klanja za imamom).
- Žene u namazu upozoravaju imama na grešku ili zaborav pljeskanjem, a muškarci riječima subhanallah.
- Okretanje u namazu, ukoliko je radi potrebe, ne utječe na ispravnost namaza, a to je jasno iz Ebu Bekrovog postupka.
- Dozvoljenost koračanja slijedom u namazu ako je radi potrebe, što se vidi iz Ebu Bekrovog povlačenja.
- Obraćanje klanjaču išaretom preče je od obraćanja riječima. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, gestikulirao je Ebu Bekru.

Poglavlje trideset drugo

VRIJEDNOSTI NEMOĆNIH I SIROMAŠNIH MUSLIMANA

Uzvišeni Allah kaže: "**Strpi se sa onima koji dozivaju svoga Gospodara jutrom i večeri, koji žele Njegovo zadovoljstvo, i ne ispuštaj ih iz vida.**" (El-Kefh, 28)

Uzvišeni Allah naređuje Svome Poslaniku da se druži i da sjedi sa Allahovim robovima koji Ga spominju, koji izgovaraju la ilahe illallah, slave Ga riječima elhamdulillahi, subhanallah, Allahu ekber i mole Ga jutrom i večeri, svejedno bili siromašni, bogati, jaki ili slabi.

Zabranio mu je da potcjenjuje siromašne muslimane ili slabe vjernike i da ih ignorira zbog njihove oskudne odjeće želeći da gleda u prefinjenost odjeće bogataša.

252. Od Harisa b. Vehba, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Hoćete li da vas obavijestim stanovnicima Dženneta? Džennetlija je svaki nemoćni musliman. Kada bi on Allaha za nešto zakleo, Allah bi mu sigurno udovoljio. Hoćete li da vas obavijestim o stanovnicima Vatre? To je svaki okrutni, pohlepni, sebični i oholi čovjek.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (8/662), Fethul-Bari; Muslim (2853).

Iz hadisa se shvata:

- Zabrana okrutnosti, grubosti i oholosti jer su to osobine stanovnika Vatre.
- Pohvalnost skromnosti i poniznosti prema siromasima, te blagonaklonosti prema vjernicima.
- Podnošenje neugodnosti u ime Allaha razlog je da se usliša dova.
- Čovjeka ne čini njegov izgled, već njegovo znanje i suština.

253. Od Ebu El-Abbasa Sehla b. S'ada es-Sa'idija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Prošao je neki čovjek pored Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa Poslanik reče čovjeku koji je sjedio pored njega: 'Šta misliš o ovome?' Čovjek reče: 'To je jedan od najčasnijih ljudi. Tako mi Allaha, ako on zaprosi djevojku, oženit će se, a ako se zauzme za nekoga, prihvatit će mu se zauzimanje.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušutio je, a zatim je prošao drugi čovjek. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'Šta misliš o ovome?' Čovjek reče: 'Allahov Poslaniče, ovo je jedan od siromašnih muslimana. Ako on zaprosi djevojku, neće se udati za njega, ako se zauzme za nekoga, neće mu se zauzimanje primiti, a ako bude govorio, niko neće slušati šta govori.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ovaj je bolji od prepune zemlje onakvih.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (9/132), Fethul-Bari.

Ovaj hadis ne navodi imam Muslim, već samo imam El-Buhari.

Iz hadisa se shvata:

- Ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, družili su se sa njim i nisu ga napuštali kako ih ne bi mimoišlo dobro kojim je bio počašćen od Allaha.
- Dozvoljeno je da učenjak otpočne naučno druženje postavljanjem pitanja svojim učenicima.
- Allah ne gleda u izglede, imetke, ugled i porijeklo ljudi.
- Nepotcjenjivanje siromašnih, nemoćnih, bogobojaznih, jer možda je jedan od njih bolji od svih sljedbenika vladara i uglednika.
- Ljudi se razlikuju po bogobojaznosti. Najčasniji kod Allaha je onaj koji je najbogobojazniji.
- Podsticaj na ženidbu dobrih muškaraca i žena, pa makar bili siromašni, jer su oni istovjetni po vjeri i ponašanju.

- Vladajući običaji u društvu nemaju nikakve vrijednosti ukoliko se suprotstavljaju šerijatskim mjerilima.

- Pričanje o onome koji nije prisutan kako bi ljudi znali njegovo stanje, ili da bi se čuvali njegovog zla, ne smatra se ogovaranjem.

254. Od Ebu Seida el-Hudrija, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Raspravljali su se Džennet i Džehennem, pa je Džehennem rekao: 'U meni su silnici i oholnici', a Džennet je rekao: 'U meni su nemoćni i siromašni.' Allah je među njima presudio: Džennete, ti si Moja milost koju ukazujem kome želim, a ti, Džehenneme, Moja si patnja kojom kažnjavam koga želim, i Meni je dužnost da vas oboje napunim.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2847) po značenju, a verzija je Ahmedova u Musnedu (3/79).

Iz hadisa se shvata:

- Potpunost Allahovog znanja, On zna šta će biti i kako će biti.

- Ovaj hadis se prihvata i tumači prema svojoj vanjštini. Uzvišeni Allah je Džennetu i Džehennemu dao razum kojim shvataju, pa su se raspravljali i međusobno razgovarali.

- Skromnost u ime Allaha i blagonaklonost prema vjernicima je povod za Allahovu milost i ulazak u Džennet.

- Oholost i usiljenost su put ka Džehennemu.

- Džennet je mjesto Allahove milosti kojom se On smiluje kome hoće od Svojih štićenika.

- Džehennem je mjesto Njegove patnje kojom On kažnjava koga želi od Svojih neprijatelja.

- Najpreči da među parničarima presudi Svojom pravdom jeste Allah osim kojeg drugog istinskog boga nema. Niko ne može odbaciti Njegov sud, niti donijeti presudu nakon Njegove.

- Uzvišeni Allah je za Džennet stvorio stanovnike, a i za Džehennem stanovnike i svaki od njih će imati one kojima će biti popunjen.

- Dozvoljenost razmjene mišljenja, što je utemeljeno radi iznošenja istine na vidjelo i opovrgavanja neistine.

255. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Doći će na Sudnjem danu debeli i krupni čovjek, a kod Allaha neće vrijediti ni koliko je krilo mušice." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (8/426), Fethul-Bari; Muslim (2785).

Iz hadisa se shvata:

- Čovjeka na Sudnjem danu čini vrijednim njegovo znanje i bogobojaznost, a ne izgled i tijelo.

- Pouka se uzima prema šerijatskim mjerilima, a ne prema ljudskim predodžbama.

256. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je jedna crnkinja čistila džamiju, ili je to bio neki mladić, pa ju Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije vidio određeno vrijeme, a zatim je pitao za nju (odnosno za njega), pa su mu ashabi rekli: "Umrla je." Poslanik reče: "Zašto me niste obavijestili?" Oni kao da su je smatrali (ili njega) nevažnom i beznačajnom, a Poslanik reče: "Pokažite mi njen kabur." Ashabi mu pokazaše njen kabur, pa joj je klanjao dženazu, a zatim je rekao: "Ovi kaburi su mračni svojim stanarima, a uistinu ih Uzvišeni Allah osvijetli njima mojim namazom za njih." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (1/552, 553), Fethul-Bari; Muslim (956), a verzija hadisa je njegova.

Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Ovi kaburi" ne nalaze se kod El-Buharija, a Hafiz, Allah mu se smilovao, u Fethul-Bariju (1/553), pojasnio je razlog toga govoreći: "El-Buhari nije naveo ovaj dodatak jer je on ubačen u ovaj lanac prenosilaca, a on je jedan od 'mursela' Sabita, što je pojasnilo više sljedbenika Hammada b. Zejda. To sam sa dokazima, također, razjasnio u svojoj knjizi *Bejanul-mudredž*."

El-Bejheki kaže: "Preovladava mišljenje da je ovaj dodatak jedan od mursela Sabita, kao što je rekao Ahmed b. Abde, ili iz predaja Sabita od Enesa, tj. kao što ga prenosi Ibn Mendeh.

Iz hadisa se shvata:

- Vrijednost čišćenja mesdžida i uklanjanja prljavština iz njega, te određivanje onoga ko će izvršavati te poslove.

- Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, briga za svojim ummetom, raspitivanje o njima i praćenje njihovog stanja.

- U ovom hadisu ogleda se i Poslanikova skromnost jer je molio Allaha za slugu i prijatelja. Također je potrebno da imami stalno nadgledaju svoje podanike i vode računa o njihovim potrebama i djeluju u cilju otklanjanja njihovih nedostataka.

- Dozvoljenost da se ljudi obavijeste o smrti određenog čovjeka i to se ne smatra zabranjenim objavljivanjem smrti.

- Vrijednost prisustvovanja dobrih ljudi dženaza-namazu.

- Dozvoljenost obavljanja dženaza-namaza onome ko je nije klanjao, pa makar i poslije ukopa.

- Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, dova za muslimane je svjetlost i blagoslov.

- Istovjetno nagrađivanje dovom, nije dozvoljeno potcjenjivati druge ili umanjivati njihovu vrijednost iz neznanja o njihovoj poziciji kod Allaha.

257. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ima onih koji su raščupani, prašnjavi i otjerani sa vrata (radi svog siromaštva), kada bi neko od njih zatražio nešto od Allaha, Allah bi uslišio njegovu molbu." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2622).

Iz hadisa se shvata:

- Allah ne gleda u vaše izglede i imetke nego gleda u vaša srca i djela.

- Musliman posvećuje pažnju čistoti svog srca, čistoći svojih djela, iskrenosti svoga nijjeta više nego što posvećuje pažnju svojoj odjeći i izgledu.

- Skromnost u ime Allaha i poniznost pred Njim razlog su da se dova usliša. Stoga, Allah Uzvišeni uslišava dove bogobojaznih i neuglednih muslimana.

- Čovjek postiže stepene kod Allaha shodno svojim djelima, a ne izgledom i imetkom.

258. Od Usame, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Stao sam na vrata Dženneta te primijetih da su većina onih koji su već bili ušli u njega – siromasi, a bogataši su bili zadržani i čekali su dozvolu za ulazak, izuzev što su džehennemlije od njih već bile odvedene u Džehennem. Stao sam i na vrata Džehennema, i primijetih da su u njemu većinom žene." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (9/298), Fethul-Bari; Muslim (2736).

Iz hadisa se shvata:

- Stanovnici Dženneta su siromasi i dobročinitelji. Zato su siromasi oni koji će prvi ući u Džennet.

- Imetak i sinovi neće koristiti na Sudnjem danu, osim onome ko pred Allaha dođe čistog srca.

- Žene čine nepokornost svome Gospodaru niječući ono što je lijepo i nezahvalnošću muževima, i zbog toga će ući u Vatru.

- Imetak je velika odgovornost pred Allahom, pa je njegov posjednik dužan trošiti ga prema Allahovoj naredbi kako bi njegov obračun na Sudnjem danu bio lahak.

259. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Samo troje djece progovorilo je u kolijevci: Isa, sin Merjemin, i dijete iz priče o Džurejdžu. Džurejdž je bio jedan veoma pobožan čovjek. Sebi je sagradio manastir u kojem je ibadet činio. Jednog dana dođe mu majka, a on bijaše u molitvi, i poče ga zvati: 'O Džurejdže!' On se poče dvoumiti i pomisli: 'Gospodaru moj, moja majka ili moja molitva?' On se odluči da nastavi molitvu, a majka se vrati kući. Sutradan mu je ponovo došla i opet ga zatekla u molitvi, i ponovo ga pozvala: 'Džurejdže!' On ponovo pomisli: 'Gospodaru, moja majka ili moja molitva', pa se ponovo odluči za molitvu. Sljedeći dan majka ponovo dođe i opet ga zateče u molitvi, pa ga pozva: 'Džurejdže!', a on ponovo pomisli: 'Gospodaru, moja majka ili moja molitva', pa se opet odluči da nastavi molitvu. Ona tada reče: 'Allahu, ne usmrti ga sve dok ne vidi lica bludnica.' Sinovi Israilovi često su spominjali Džurejdža i njegovu pobožnost. Među njima je bila jedna žena bludnica o čijoj se ljepoti nadaleko pripovijedalo, koja im je rekla: 'Ako želite, ja ću ga zavesti.' Zatim je otišla do njega i ponudila mu se, a on se nije ni obazirao na nju. Vidjevši to, ona je otišla do jednog pastira koji je imao običaj skloniti se u njegovu kućicu, te sa njime učini blud i ona osta noseća. Kada je rodila dijete, ona reče: 'Ovo dijete je Džurejdžovo.' Oni tada odu do njegove kućice, izbace ga vani,

kuću sruše i počnu ga nemilice tući. On ih upita: 'Šta vam je?' 'Počinio si blud sa ovom nevaljalicom, pa je ona rodila tvoje dijete', rekoše oni. 'A gdje je dijete?', upita on. Oni donesoše dijete, a on reče: 'Ostavite me da se pomolim.' Kada je završio sa molitvom, otišao je do djeteta, pritisnuo mu stomak i rekao: 'Dijete, ko je tvoj otac?' Dijete odgovori: 'Taj i taj pastir.' Tada ljudi priđoše Džurejdžu i počeše ga grliti i ljubiti, a onda mu rekoše: 'Sagradit ćemo ti kuću od zlata.' On reče: 'Ne, nego je ponovo napravite od zemlje kakva je i bila', što oni i učiniše.

Jedne prilike dok je neko dijete njegova majka dojila, pored njih naiđe jedan konjanik na izuzetno skupocjenom i ukrašenom konju, i ona reče: 'Allahu, Ti učini da ovaj moj sin bude ovakav kad poraste!' 'Dijete prestade dojiti, okrenu se prema konjaniku, pogleda ga i reče: 'Allahu, ne učini me onakvim', a zatim se ponovo okrenu majci i poče dojiti.

Prenosilac kaže: Kao da sada gledam u Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako, pričajući o dojenju djeteta, stavi svoj kažiprst u usta i poče ga sisati. Zatim reče: Poslije toga pored njih su prošli neki ljudi sa jednom djevojkom koju su tukli vičući: 'Ti si bludnica, ti si kradljivica', a ona je samo govorila: 'Dovoljan mi je Allah i divan je On zaštitnik.' Majka djeteta tada reče: 'Allahu, ne učini mog sina poput ove.' Dijete ponovo prestade dojiti, pogleda u djevojku i reče: 'Allahu, učini me poput nje.' Majka mu tada začuđeno, propitkujući, reče: 'Prošao je čovjek lijepog izgleda, pa sam rekla: 'Allahu, učini da ovo moje dijete bude kao on', pa si rekao: 'Allahu, ne učini me sličnim njemu', zatim su prošli sa ovom djevojkom, udarajući je i vičući: ' Prostitutka, kradljivica', pa sam rekla: 'Allahu, ne učini mog sina njoj sličnim', a ti si rekao: 'Allahu, učini me da budem njoj sličan.' Dijete joj na to reče: 'Onaj čovjek je bio silnik, pa sam rekao: 'Allahu, ne učini me njemu sličnim.' A ovoj djevojci su govorili da je bludnica i kradljivica, a ona ništa od toga nije bila, pa sam zbog toga rekao: 'Allahu, učini me njoj sličnim.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (6/476), Fethul-Bari; Muslim (2550, 8).

Manje poznate riječi:

"Iz kolijevke su progovorila samo trojica" – ovo se odnosi samo na trojicu iz naroda Benu Israil, a bilo je drugih koji su govorili, kao što navodi Muslim u priči o onima koji su gorivom potpalili kanale. Hadis je prethodno naveden pod brojem 30 u Poglavlju o strpljenju.

"Manastir" – visoka građevina sa zaobljenim krovom, a to je mjesto gdje monasi izvršavaju obrede molitve.

Iz hadisa se shvata:

- Potvrda vjerovjesničkih nadnaravnih djela i kerameta dobrih Allahovih štićenika.

- Davanje prednosti dobročinstvu roditeljima nad dobrovoljnim namazom.

- Vrijednost znanja nad ibadetom bez znanja. Džurejdž je bio pobožnjak koji nije imao znanja, jer da je bio učen, dao bi prednost odazivu svojoj majci nad dobrovoljnom molitvom.

- Dova roditelja je primljena.

- Spletke sljedbenika neistine protiv dobrih ljudi su poznate odavno. Benu Israil su se sjetili pobožnjaka Džurejdža i skovali zavjeru protiv njega i poticali razvratnicu da ode kod njega i zavede ga. Kada su pomislili da su ga svojom zavjerom pogodili u smrtonosno mjesto, počeli su tvrditi su da će ga preodgojiti, navodeći da žele popravku stanja, a ustvari su pravili nered. Da su željeli popraviti stanje, izvršili bi kaznu nad ovom poznatom razvratnicom.

- Onima koji su iskreni prema Allahu ne mogu naštetiti smutnje.

- Čovjek se vrednuje prema svojoj bogobojaznosti i djelima, a ne prema izgledu i odjeći.

- Onaj ko u važnim životnim pitanjima traži utočište kod Uzvišenog Allaha, čini to predanošću Njemu namazom i dovom.

Poglavlje trideset treće

LJUBAZNO POSTUPANJE I DOBROČINSTVO PREMA JETIMIMA, KĆERIMA I SVIM OSTALIM:, SLABAŠNIM, SIROMAŠNIM I RAZOČARANIM

Uzvišeni kaže: "**Ti budi ponizan prema vjernicima.**" (El-Hidžr, 88) Tumačenje ovog ajeta prethodno je navedeno u Poglavlju o veličanju svetinja muslimana i pojašnjenju njihovih prava.

Uzvišeni Allah kaže: "**Ti se strpi sa onima koji dozivaju svoga Gospodara, jutrom i večeri, koji žele Njegovo zadovoljstvo i ne ispuštaj ih iz vida, želeći ukras ovosvjetskog života.**" (El-Kehf, 28) Tefsir ovog ajeta prethodno je naveden u Poglavlju o vrijednosti nemoćnih i siromašnih muslimana.

Uzvišeni kaže: "**A siroče ne ponizi, a ni onoga ko za nešto moli ne otjeraj.**" (Ed-Duha, 9-10)

Uzvišeni Allah obraća se Svome Vjerovjesniku govoreći: Kao što si ti bio jetim, pa ti je Allah utočište dao, tako isto nemoj ni ti poniziti jetima, otjerati ga i omalovažiti, već budi prema njemu dobar i blag. Kao što si ti bio siromašan, pa ti je Allah bogatstvo podario, nemoj biti silnik, oholnik, razvratnik i grubijan prema slabim Allahovim robovima, već samilosno i blago vrati siromaha ako mu nemaš šta udijeliti.

Uzvišeni kaže: "**Jesi li vidio onoga koji poriče Sudnji dan? To je onaj koji odbija siroče, a ne podstiče na davanje hrane siromahu.**" (El-Maun, 1-3)

Uzvišeni Allah kaže: Jesi li, Muhammede, vidio onoga ko poriče Sudnji dan, nagradu i kaznu? To je onaj koji ponizi siroče i uskrati mu njegovo pravo, ne hrani ga, niti mu čini dobro, niti podstiče druge, a kamoli sebe, da nahrani siromaha koji nema ništa čime bi glad utolio.

260. Od Sa'da b. Ebi Vekkasa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Jednoga dana nas šestorica – ja, Ibn Mes'ud, jedan čovjek iz Huzejla, Bilal i dvojica koje neću imenovati – bili smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem. Vidjevši nas, mušrici su rekli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Otjeraj ih jer se bojimo da nas neće iznenada napasti.' Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, to je izuzetno teško palo, dvoumio se kako da postupi, pa je Allah objavio: '**I nemoj tjerati one koji mole svoga Gospodara jutrom i večeri, želeći Njegovo zadovoljstvo**' (El-En'am, 52)." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2413, 46).

Iz hadisa se shvata:

- Nevjernici i licemjeri na ljude gledaju isključivo sa ohološću i vole da se razlikuju od drugih po govoru, ustajanju, sjedenju, po svakoj formi i pokretu.
- Siromašni i potlačeni su u većini i oni su sljedbenici vjerovjesnika.
- Obaveza je ne uznemiravati dobre ljude i izbjegavati postupke koji izazivaju njihovu srdžbu.
- Islam i iman nisu monopol nijednog stvorenja, koji tjera koga želi od Allahovih robova iz vjere, a uvodi koga želi.
- Islam je globalna vjera i niko nema ni nad kim prednosti osim po bogobojaznosti.
- Dešava se da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ima svoj idžtihad, pa ako pogriješi, biva ispravljen direktno objavom, jer greška mu neće biti potvrđena.

- U Allahovoj vjeri nema protekcije ni prema kome, jer ko pogriješi, njemu se i vraća njegova greška.

- Cilj ne opravdava sredstvo, odnosno, da bi cilj bio opravdan, potrebno je i da sredstvo bude opravdano, jer se sredstvima daje propis ciljeva. Onaj koji je propisao cilj, nije zaboravio na sredstvo. Zato dobro razmisli o ovome, jer su mnoga shvatanja u ovom pitanju zalutala i mnoga stopala posrnula. Utječemo se Allahu od udaljavanja od Njega i molimo Ga za postojanost i čvrstinu u islamu i sunnetu.

261. Od Ebu Hubejre Aiza b. Amra el-Muzenija, a on je jedan od onih koji su dali Prisegu zadovoljstva, radijallahu anhu, prenosi se da je Ebu Sufjan došao Selmanu, Suhejbu i Bilalu sa skupinom ljudi, pa su rekli: "Allahove sablje još nisu dotakle Allahovog neprijatelja." Ebu Bekr, radijallahu anhu, reče: "Je li vi to kažete za predvodnika i poglavara Kurejša?" Zatim je Ebu Bekr otišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestio ga o njihovim riječima, pa je Poslanik rekao: "Ebu Bekre, možda si ih rasrdio, jer ako si njih rasrdio, rasrdio si svoga Gospodara." Tada je Ebu Bekr otišao kod njih i rekao im: "Braćo moja, da li sam vas rasrdio?" Oni mu rekoše: "Ne. Allah ti oprostio, bratiću naš." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi Muslim (2504).

Iz hadisa se shvata:

- Pohvalnost borbe protiv Allahovih neprijatelja psihološkim ratom radi uništenja njihovog borbenog morala.

- Dozvoljenost suprotstavljanja onome ko pogriješi u pogledu nekoga drugog od ljudi.

- Pohvalnost ljubavi prema vjernicima i blagosti prema njima.

- Braća u ime Allaha, riječi koje upućuju jedni drugima tumače na najbolji način i jedni drugima traže opravdanja.

- Uznemiravanje dobrih znači ratovanje protiv Allaha, kao što se navodi u hadisu o evliji.

- Čvrsto nastojanje ashaba, radijallahu anhu, da ne izazovu Allahovu srdžbu, te njihovo brzo kajanje, povratak na istinu i nezadržavanje na neistini.

262. Od Sehla b. Sa'da, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ja i skrbnik jetima bit ćemo u Džennetu ovako', pa je pokazao na kažiprst i srednji prst i napravio razmak između njih." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:
Navodi ga El-Buhari (9/439), Fethul-Bari.

Manje poznate riječi:
"Jetim" – malodobno dijete kome je umro otac.

Iz hadisa se shvata:
- Podsticaj na vođenje brige o jetimu i njegovom imetku, što se smatra povodom za ulazak u Džennet i društvo vjerovjesnika, iskrenih, šehida, dobrih, a lijepo li je to društvo.

263. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Ja i skrbnik jetima, bio on bliži rod ili ne, bit ćemo kao ova dva u Džennetu." Prenosilac, a on je Malik b. Enes, pokazao je na kažiprst i srednji prst. (Prenosi Muslim)

Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi "bio on bliži rod ili ne", znače: Bio on rođak ili stranac. Kada se kaže da o jetimu skrbi njegov bliži rod, pod pojmom bliži rod podrazumijeva se njegova majka, djed, brat i drugi srodnici. Allah najbolje zna.

Dokumentacija hadisa:
Navodi ga Muslim (2983).

Iz hadisa se shvata:
- U ovoj predaji dodato je jedno novo pitanje, a ono je proširenje pojma jetima, tako da obuhvata jetima bližeg roda, a i stranca, te da vrijednost skrbljenja o jetimu obuhvata obojicu.

264. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Nije siromah onaj koga zadovolji kada mu ljudi udijele jednu ili dvije datule, niti jedan ili dva zalogaja, već je siromah onaj koji ne traži iako je u potrebi.'" (Muttefekun alejhi)

U drugoj predaji u oba Sahiha stoji: "Nije siromah onaj koji proseći obilazi ljude, pa ga zadovolji kada mu udijele jedan ili dva zalogaja, jednu ili dvije datule, već je siromah onaj koji nema imetka s kojim bi zadovoljio svoje potrebe, niko ne primjećuje njegovu neimaštinu pa mu i ne daje sadaku, a on sam ne ustaje i ne moli ljude."

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (3/349), Fethul-Bari; Muslim (1039 i 102). Druga predaja je kod El-Buharija (3/240), Fethul-Bari; Muslim (1039).

Iz hadisa se shvata:

- Čovjeku siromahu koji se ustručava tražiti od ljudi preče je dati sadaku nego onome ko tražeći dosađuje ljudima.

- Pokuđenost prosjačenja.

- Podsticaj na čednost i suzdržavanje, kao što kaže Uzvišeni: "**...a onaj koji u to nije upućen misli da su, zbog skromnosti, imućni.**" (El-Bekare, 273)

- Siromaštvo je pohvalna osobina ukoliko joj je pratilac suzdržavanje od prosjačenja, strpljivost u nedaći i zadovoljstvo onim što je Allah dodijelio.

- Pohvala stida u svim okolnostima i stanjima, jer stid donosi samo dobro.

- Pohvalnost propitivanja i traganja za onima kojima će se udijeliti sadaka, a koje je teško primijetiti jer su skromni i suzdržani, i tražeći ne dosađuju ljudima.

- Dozvoljenost davanja sadake, pa makar i nečega neznatnog, kao što su datule ili zalogaj, jer se njima štiti od Vatre.

265. Također, od Ebu Hurejre prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Onaj ko se brine za udovicu ili siromaha isti je kao mudžahid na Allahovom putu." Mislim da je rekao: "Poput klanjača koji se ne umara ili postača koji nikako ne mrsi." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (9/497), Fethul-Bari; Muslim (2982).

Iz hadisa se shvata:

- Briga o udovici, jetimu, trošenje na njih i ispunjavanje njihovih potreba tretira se kao borba na Allahovom putu.

- Podsticaj na otklanjanje nedaća nemoćnima i siromasima, te izvršavanje njihovih potreba i čuvanje njihovog dostojanstva.

- Ibadet je sveobuhvatni naziv za sve ono što Allah voli i čime je zadovoljan od dobrih djela, javnih i tajnih.

- Podsticaj islamskog šerijata da muslimani budu zbliženi, solidarni, da se pomažu kako bi islamska građevina što više ojačala i kako bi se podigla visoko zastava Allahove vjere.

- Pojašnjenje vrsta džihada: džihad dušom, imetkom i riječju.

- Kada dobročinitelji udjeljuju sadaku, potrebno je da tragaju za onima koji su u stvarnoj potrebi, a ne da oni koji su u potrebi tragaju za dobročiniteljima. Ovo je potvrđeno terminom "onaj ko se brine".

266. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najgora hrana je na svadbi na koju se ne pozivaju oni koji bi željeli doći, a na koju se pozivaju oni koji odbijaju odazvati se na poziv. Onaj ko se ne odazove na poziv, nepokoran je Allahu i Njegovom Poslaniku." (Prenosi Muslim)

U predaji u oba Sahiha od Ebu Hurejre se prenosi: "Najgora hrana je svadbena hrana (gozba) na koju se pozivaju bogati, a izostavljaju siromašni."

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (1432, 110).

Termini predaje iz oba Sahiha kod El-Buharija su pod brojem (9/244), Fethul-Bari; Muslim (1432, 107)

Iz hadisa se shvata:

- Odazivanje na poziv je obaveza pod uvjetom da na svadbi ne bude zabranjenih stvari, poput muzike, jer tada odlazak na nju biva zabranjen.

- Upozorenje na pokuđenost izražavanja respekta prema bogatima samo zato što su bogati.

- Na svadbene svečanosti zabranjeno je posebno pozvati bogate, a ne pozvati siromašne, nego istovremeno treba pozvati i siromašne i bogate.

267. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko bude lijepo odgojio dvije djevojčice i o njima se brinuo sve dok njihovog punoljetstva, doći će na Sudnjem danu, pa ćemo on i ja biti kao ova dva prsta", pa je sastavio svoje prste. (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2631).

Iz hadisa se shvata:

- Vrijednost brige i odgoja djevojčica i dobročinstvo prema njima.

- Briga roditelja o odgoju i pravilnom usmjeravanju kćerki, razlog je ulaska u Džennet i postizanja visokog stepena u njemu.

268. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Došla mi je jedna žena koja prosi sa svoje dvije kćerke, a ja nisam imala ništa da joj dam osim jedne hurme. Dala sam joj tu hurmu, pa ju je ona raspolovila i dala svojim kćerima, a ona nimalo nije uzela. Zatim je ustala i otišla. Poslije toga došao nam je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i ja mu ispričah šta se desilo, a on reče: "Ko bude stavljen na kušnju sa ma koliko kćeri, pa bude dobar prema njima, one će mu biti zastor od Vatre." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (3/283), Fethul-Bari; Muslim (2629).

Iz hadisa se shvata:

- Dozvoljeno je čovjeku, kada ga obuzme neizdržljiva glad, da traži od ljudi da mu udijele hranu kako bi utolio glad.

- Pohvalnost davanja sadake shodno mogućnostima čovjeka, pa makar ona bila malena.

- Velika brižnost roditelja prema svojoj djeci.

- Odgoj kćeri i pažnja prema njima, iako to nije drago nekim ljudima, razlog je postizanja Allahove milosti.

- Pojašnjenje stanja u kući Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, iz čega se saznaje da je njegova opskrba bila oskudna.

- Pojašnjenje vrijednosti davanja prednosti drugima, što predstavlja odliku vjernika. Aiša, radijallahu anha, dala je prednost toj ženi i njenim kćerkama nad samom sobom, iako je i njoj samoj bilo potrebno, a to ukazuje na njenu darežljivost, plemenitost.

- Dozvoljenost spominjanja dobra i pričanja o Allahovim blagodatima, ukoliko nije u smislu iskazivanja ponosa, pretvaranja i prigovaranja.

269. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Došla mi je jedna siromašna žena sa dvije kćerkice, pa sam joj dala tri hurme. Ona je svakoj kćerki dala po hurmu, i podigla je treću do svojih usta, a kćerkice su od nje zatražile da pojedu i tu hurmu, pa je ona i tu hurmu podijelila među njima. Njen me postupak zadivio, pa sam to ispričala Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on je rekao: 'Allah joj je zbog nje (datule) obećao ulazak u Džennet i spasio je od Vatre.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2630).

Iz hadisa se shvata:

Ovaj hadis u odnosu na prethodni ima sljedeće dodatke:

- Vrijednost sadake, jer ona čisti dušu i ojačava vjerovanje roba u njegovog Gospodara, te povećava njegovo uvjerenje u Allahovo obećanje i milost.

- Dozvoljenost trošenja iz imetka muža sa njegovom općom i posebnom dozvolom.

270. Od Ebu Šurejha Huvejlida b. Amra el-Huzaija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allahu, ja teretim grijehom onoga ko zapostavi pravo dvoje slabih – jetima i žene.'" (Hadis je hasen, a prenosi ga En-Nesai sa dobrim lancem prenosilaca)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je hasen, a navode ga En-Nesai u Es-Sunenul-kubra (9/495); Tuhfetul-ešraf; Ibn Madže (3678); Ahmed (2/439).

Od Muhammeda b. Adžlana, a on od Seida el-Makberija.

Kažem: Lanac prenosilaca je hasen – dobar, kao što je rekao autor, Allah mu se smilovao.

Iz hadisa se shvata:

- Oporuka o lijepom ophođenju prema slabima, koji nisu snalažljivi, a oni su žene i jetimi, te nenanošenje zla njima, jer oni traže zaštitu i utočište kod Allaha, pa ko im nanese kakvo zlo, zaslužuje grijeh i kaznu.

271. Od Mus'aba b. S'ada b. Ebi Vekkasa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "S'ad je smatrao da ima prednost u odnosu na druge, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Da li vam se daje pomoć i opskrba osim zbog vaših slabih?'" Prenosi ga El-Buhari ovako kao mursel. Mus'ab b. S'ad je tabiin, a Hafiz Ebu Bekr el-Berkani ga navodi u svome Sahihu sa spojenim lancem prenosilaca od Mus'aba, a on od svoga oca, radijallahu anhu.

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (6/88), Fethul-Bari.

Hafiz u Fethul-Bariju kaže: "Tekst ove predaje je mursel zato što Mus'ab nije doživio vrijeme kada je ovo rečeno, ali se uzima vjerovatnoća i tumačenje da je to čuo od svoga oca. Tako se čak i otvoreno navodi od Mus'aba da je prenosio od oca, a on od El-Ismailija. Predaja se navodi od Muaza b. Hanie. Pričao nam je Muhammed b. Talha", pa je rekao u toj predaji od Mus'aba b. Sa'da, a on od njegovog oca da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem...", pa je spomenuo predaju koja seže lancem do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bez prvoga dijela.

Iz hadisa se shvata:

- Nemoćni su izvor dobra za ummet. Oni, iako su fizički slabi i nemoćni, jaki su svojim imanom, pouzdanjem u svoga Gospodara, odvojenošću od prohtjeva duše i ovodunjalučkih dobara. Stoga, kada oni Allaha zamole iskreno, njima se dova usliša, a isto tako i Allah opskrbljuje ummet zbog njih.

- Poticaj na skromnost i neuzdizanje nad ljudima.

- Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, mudrost prilikom otklanjanja zla, zbližavanja srca i njihove upute na ono što Allah voli i čime je zadovoljan.

272. Od Ebu ed-Derdaa Uvejmira, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Pomozite mi da pronađem slabe (kako bi im pomogao), jer se vama daje pomoć i opskrba zbog vaših slabih.'" (Prenosi ga Ebu Davud sa dobrim lancem)

Dokumentacija hadisa:

Sahih – navode ga Ebu Davud (2594); Et-Tirmizi (1702); En-Nesai (6/45-46), te drugi od Ibn Džabira koji kaže: "Pričao mi je Zejd b. Ertae od Džubejra b. Nufejra el-Hadremija da je čuo Ebu Ed-Derdaa...", pa je spomenuo ovu predaju.

Kažem: Ovaj lanac je ispravan, a prenosioci su povjerljivi.

Iz hadisa se shvata:

-Shvata se ono što se shvata i iz prethodnog.

Poglavlje trideset četvrto

PREPORUKA POSEBNE PAŽNJE PREMA ŽENAMA

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preporučio je da se ženama čini dobro i da se prema njima blago postupa, zbog njihove slabosti i ovisnosti o onima koji vode brigu o njima.

Uzvišeni kaže: "**I vi se prema njima lijepo ophodite.**" (En-Nisa, 19)

Ovo lijepo ophođenje prema ženama podrazumijeva da im se, muškarci koji vode brigu o njima, obraćaju biranim riječima, da na najbolji način postupaju prema njima i da vode računa o svom izgledu, naravno shodno svojim mogućnostima. Naravno, isto kao što i muškarci vole da im se žene uljepšavaju, isto tako se oni trebaju odnositi prema ženama.

Uzvišeni kaže: "**I nećete moći biti pravedni prema ženama, pa makar to i nastojali. Zato nemojte u potpunosti biti naklonjeni, pa je ostaviti u neizvjesnosti. Ako se popravite i budete bogobojazni, Allah je uistinu taj koji oprašta i koji je milostiv.**" (En-Nisa, 129)

Uzvišeni Zaštitnik obavještava muškarce da neće moći podjednako postupati prema svim ženama, u svim aspektima, jer ukoliko se i dogovori formalna podjela, preraspodjela noći boravka kod žena, neminovno mora doći do različitosti u ljubavi, strasti i spolnom odnosu. Stoga, Uzvišeni sugerira muškarcima da, kada budu naklonjeni jednoj od svojih žena, ne pretjeruju u toj naklonosti u potpunosti, pa da druga žena ostane u neizvjesnosti, tako da niti ima muža, niti je neudata. Međutim, ako poprave svoje postupke, shodno svojim mogućnostima, i budu pravedno postupali prema ženama, kada je u pitanju raspored noćenja, i budu se bojali Allaha u svim stanjima, Allah obećava da će im biti oproštena naklonost prema nekim ženama u odnosu na druge. Allah najbolje zna.

273. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Oporučujem vam da prema ženama budete pažljivi, budući da je žena stvorena od krivog rebra čiji je vrh najiskrivljeniji. Ako ga pokušaš ispraviti – slomit ćeš ga, a ako ga ne budeš ispravljao – ostat će savijeno. Stoga, budite pažljivi prema ženama!'" (Muttefekun alejhi)

U predaji u oba Sahiha navodi se: "Žena je kao rebro, ako ga pokušaš ispraviti slomit ćeš ga; zato ako želite da uživate sa njom, možete uživati uz njenu iskrivljenost."

U predaji Muslima stoji: "Žena je stvorena od rebra i nikada neće moći da se pridržava pravca koji ti tražiš. Ako je prihvatiš takvu, živjet ćeš sa njom, a ona će ostati takva (kriva), a ako je pokušaš ispraviti, slomit ćeš je, a to lomljenje je razvod braka sa njom."

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (6/363), Fethul-Bari; Muslim (1468, 62).

Druga predaja kod El-Buharija (10/252), Fethul-Bari; Muslim (1468).

Treća predaja kod Muslima (1468, 61).

Iz hadisa se shvata:

- Potrebno je blago se odnositi prema ženama zbog njihove slabosti i pomanjkanja njihove snalažljivosti.

- Žena je promjenljiva i zato je potrebno ophoditi se prema njoj shodno njenim karakteristikama kako bi se održao brak sa njom.

- Žena se neće zadržati na pravcu koji priželjkuje muškarac, jer je stvorena od krivog rebra, ali on ne treba osuđivati njeno iskrivljenje. Ako pokuša da je ispravi, slomit će je zato što ona nije spremna na to, pa će doći do rastave. Ukoliko se strpi na njenom lošem stanju i slabom shvatanju i sl., što sve spada u njenu iskrivljenost, brak i međusobno ophođenje će opstati.

- U ovom hadisu je jedna veoma važna značajka, a ona je da odgajatelj poznaje prirodu onoga koga želi preodgojiti, što će mu biti od velike pomoći u izvršenju njegovog odgojnog da'vetskog zadatka. Ovo se posebno očituje iz uvoda Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, hadisa.

Korist:

Neophodno je znati da su se komentatori Kur'ana i tumači hadisa usaglasili da je Hava stvorena od Ademovog, alejhis-selam, lijevoga rebra.

Ovo je mišljenje Ibn Abbasa, radijallahu anhu, i ne znamo da mu se iko od ashaba u tome suprotstavio.

Učenjaci su Ibn Abbasovo mišljenje argumentirali ovim hadisom i riječima Uzvišenog: **"O ljudi, bojte se svoga Gospodara koji vas je stvorio od jedne duše i od nje stvorio njenu drugu."** (En-Nisa, 1) Onaj ko tvrdi da je govor u ovom hadisu izrečen u kontekstu poređenja i navođenja primjera, oponira mišljenju vrhunskih učenjaka. Ukoliko se osloni na drugu predaju u kojoj se kaže: "Žena je poput rebra", neće time biti zadovoljen, jer ova predaja se ne suprotstavlja hadisu, jer se iz nje uzima značajka usporedbe, te da je žena iskrivljena poput rebra zato što i potječe od njega. Ko se pridržava činjenice da se ovo nalazi u drugom dijelu knjige stvaranja u Tori, odgovorit će mu se da nije nemoguće da u Tevratu i Indžilu postoje ispravne stvari koje nisu izmijenjene. Zato nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da kod ehlul-kitabija potvrđujemo samo ono što je potvrđeno kao ispravno u našem šerijatu, i da negiramo ono o čemu obavještavaju samo ako je to u suprotnosti sa vjerodostojnim činjenicama u našem šerijatu. Stoga, razmisli i ne budi od nemarnih i ne osvrći se na tumačenje neznalica.

274. Od Abdullaha b. Zem'ae prenosi se da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako u svom govoru spominje devu i onoga ko ju je zaklao, govoreći: "**Kada se jedan nesretnik između njih podigao** – krenuo je prema toj devi jedan ugledni, opaki i oholi čovjek u svome narodu." Zatim je Poslanik spomenuo žene i davao preporuke o postupanju prema njima. Rekao je: "Neki od vas bičuju svoje žene kao što se bičuje rob, a možda sa njima imadnu odnos na kraju dana." Zatim ih je posavjetovao u vezi sa njihovim smijanjem pri ispuštanju vjetrova, pa je rekao: "Zašto se neko od vas smije onome što čini?" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (8/705), Fethul-Bari; Muslim (2855).

Iz hadisa se shvata:

- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Objavom podučava ljude, a u to spada i kazivanje o događajima prethodnih naroda.

- Kada učenjak savjetuje ljude, obavezan je da im spomene Allahove zakone u pogledu prethodnih naroda, zato što su u tome lijepe pouke i opomene za one koji ih žele uzeti.

- Pojašnjenje nadnaravnog djela (mudžize) Saliha, alejhis-selam, a to je bila deva.

- Ljudi ne znaju šta će popraviti njihovo stanje na dunjaluku i ahiretu ukoliko ostave put svoga Vjerovjesnika. Takve očekuje samo uništenje.

- Oni koji šire nered među ljudima i usmjeravaju ih ka pravcima mimo Allahovog puta, rasipnici su i bogataši koji imaju svoje pristalice i dobru zaštitu u društvu.

- Obični ljudi u većini slučajeva slijede elitu i velikane.

- Kada su obični ljudi zadovoljni neredom koji čine odabrani, sve će ih obuhvatiti Allahova kazna.

- Dozvoljenost preodgoja roba žešćim udarcima.

- Dozvoljenost udaranja žene udarcima koji neće ostaviti nikakvog traga, i to isključivo nakon savjetovanja i izbjegavanja u postelji.

- Smijeh većinom biva vezan za čudne stvari, a smijeh u pogledu uobičajene stvari za svakoga čovjeka suprotan je dostojanstvu i predstavlja narušavanje neprikosnovenog prava i svetosti muslimana.

275. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Vjernik ne može mrziti vjernicu. Ako ne bude zadovoljan jednom njenom osobinom, zadovoljan je drugom osobinom.'" Ili je rekao: "...sa ostalim." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (1469).

Iz hadisa se shvata:

- Zabranjeno je mužu da u potpunosti prezire svoju ženu vjernicu, pa da ga to natjera na rastavu braka sa njom, već je dužan da napravi balans između njenih osobina koje prezire i osobina kojima je zadovoljan, pa da joj oprosti i pređe preko njenog nemara, te da se pretvara, ne gledajući u ono što mrzi, u korist onoga što voli.

Tako nas islam podučava umjerenosti u ljubavi i mržnji. Zato je Omer b. Hattab, radijallahu anhu, rekao: "O Esleme, neka tvoja ljubav ne bude preopterećenje, niti tvoja mržnja uništenje."

Esleme je upitao: "A kako to?"

Omer reče: "Kada zavoliš, nemoj pretjerivati u tome kao što pretjeruje dijete prema nečemu što zavoli, a kada zamrziš, ne mrzi toliko da poželiš propast onome koga si zamrzio."

Kažem: Ova predaja je ispravna, kao što sam pojasnio u svojoj brošuri "Ljubav i mržnja u ime Allaha".

- Većina žena kruži između dobra i zla, i ne mogu ustrajati u jednome stanju.

- Muškarac je dužan obuzdati svoje emocije i afekte kako bi se razumski ponašao ako dođe do bilo kakvih nesuglasica sa njegovom suprugom.

276. Od Amra b. El-Ahvesa el-Džušenija, radijallahu anhu, prenosi se da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je na Oprosnom hadždžu, nakon što je zahvalio Allahu, iznio Njegove hvale dostojne osobine, opominjući i savjetujući ashabe, rekao: "I lijepo sa ženama postupajte, jer su one zatočenice kod vas. Ništa drugo vi od njih nemate, izuzev ako očit razvrat počine, pa ako to urade, onda ih napustite u postelji i udarite ih tako da ih ne ozlijedite. Ako vam žene budu poslušne, nemojte im otežavati. Vi imate svoja prava kod njih, a i one imaju svoja prava kod vas. Vaše pravo kod njih je da u vašu postelju ne primaju nikoga, osim vas, i da u kuću ne primaju onoga koga vi ne volite, osim s vašom dozvolom. A njihovo pravo kod vas je da se prema njima lijepo ophodite i da im date pristojnu hranu i odjeću." (Prenosi Et-Tirmizi i kaže da je hasen-sahih)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je hasen li gajrihi, a navode ga Et-Tirmizi (1163); Ibn Madže (1851) od El-Husejna b. Alije el-Džufija, a on od Ez-Zaidea, a on od Šebiba b. Garkada el-Barikia, a on od Sulejmana b. Amra b. Ahvesa, pričao mi je moj otac, pa je spomenuo predaju.

Et-Tirmizi kaže: "Ovaj hadis je hasen-sahih."

Kažem: U hadisu je Sulejman b. Amr b. El-Ahves, a njegova biografija je anonimna. Međutim, uzima se u obzir prilikom praćenja, a od njega su prenosila dvojica povjerljivih.

Hadis ima drugu predaju koja mu svjedoči, a navodi je Ahmed (5/72-73) od Hammada b. Seleme – Pričao nam je Alijj b. Zejd od Ebu Hurrea er-Rekašija, a on od svoga amidže", pa je ispričao sličnu predaju.

Kažem: U ovoj predaji je Alijj b. Zejd, a on je Ibn Džud'an, koji je slab. Međutim, nema smetnje za prihvatanje njegovih hadisa ukoliko su oni ševahid (popratni hadisi koji svjedoče osnovnim hadisima). Stoga, ovaj hadis je hasen, uzimajući u obzir oba njegova pravca.

Manje poznate riječi:

"*...od njih nemate ništa drugo*" – tj. suprug od žene ne treba očekivati ništa drugo osim: uživanja i ispunjavanja njegovih prava i čuvanja njegove časti, imetka, djece, te obavljanja njegovih poslova i usluživanja.

Iz hadisa se shvata:

- Sunnet je da se predavanja otpočnu zahvalom i iznošenje pohvalnih osobina Uzvišenog Allaha koji ih je dostojan.

- Kada žena iskaže neposlušnost svome mužu, njemu je dužnost da je preodgoji u okviru sljedećih etapa:

a) savjetovanje, opomena, zastrašivanje, podsticaj;

b) izbjegavanje u postelji;

c) udaranje bez nanošenja ozljeda.

- Muškarac ima prava, a i žena ima prava.

- Ženi nije dozvoljeno da ikome dozvoli ulazak u kuću njenog muža, osim sa njegovom dozvolom.

- Ženi nije dozvoljeno da upravlja imetkom muža, osim s njegovom dozvolom.

- Mužu je dužnost da, prema svojim mogućnostima, izdržava svoju ženu i ukazuje joj počast.

277. Od Muavije b. Hajdea, radijallahu anhu, prenosi se da je upitao Allahovog Poslanika: "Allahov Poslaniče, kakva su prava naših žena kod nas?" On reče: "Da je nahraniš kada jedeš, da je odjeneš kada sebe odijevaš. Nemoj je udarati po licu niti je ružno grditi, i nemoj je izbjegavati osim u svojoj postelji." (Hadis je hasen, a navodi ga Ebu Davud i kaže: "Riječi "niti je ružno grditi" znače: ne reci joj ni "Allah te odvratnom učinio".)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih, navode ga Ebu Davud (2142); Ibn Madže (1850) i Ahmed (4/446-447 i 5/3), od Ebu Kur'ae el-Bahilija, od Hakima b. Muavije el-Kušejrije, a on od njegovog oca, pa je spomenuo hadis.

Kažem: Lanac prenosilaca je ispravan, a prenosioci su povjerljivi.

Navode ga Ahmed (5/3); Ebu Davud (2144) u sažetom obliku od Behza b. Hakima, a on od njegovog oca, a on od njegovog djeda.

Kažem: Lanac prenosilaca ove predaje je hasen.

Manje poznate riječi:

"I ne izbjegavaj je osim u postelji" – tj. nemoj sa njom imati intimni odnos kada osjeti potrebu (radi preodgoja).

Iz hadisa se shvata:

- Zabrana udaranja po licu, jer je lice častan dio tijela.

- Nije dozvoljeno vrijeđati suprugu zbog ružnoće njenog izgleda, jer su sva Allahova stvorenja lijepa.

- Muškarac treba poznavati prava svoje žene, kako bi poštovao i ispunio njena prava.

- Izbjegavanje u postelji je jedan vid preodgoja žene, osim ako postoji nešto drugo što nalaže suprotno. Potvrđeno je od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je izbjegavao svoje supruge ako bi ih sreo na jednom izvoru, izvan kuće. El-Buhari je dao naslov poglavlju tim povodom Poglavlje Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, izbjegavanja supruga van njihovih kuća.

- Pravo žene je da je muž izdržava, odnosno da joj obezbijedi hranu, odjeću i obuću. Mužu je zabranjeno da ženi uskrati bilo što od navedenog ili da joj iz omalovažavanja uskraćuje njena prava.

278. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Najpotpuniji iman je onog vjernika koji se najljepše ponaša, a najbolji među vama su oni koji su najbolji prema svojim ženama." (Prenosi ga Et-Tirmizi i kaže da je hasen-sahih)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih s obzirom na sve predaje, kao što sam pojasnio u derivaciji hadisa knjige "El-Vesijjetus-sugra", str. 41-42, a navodi se od skupine ashaba čiji se hadisi mogu vidjeti u toj knjizi.

Manje poznate riječi:

"Lijepo ponašanje" – sveobuhvatni naziv za različite oblike dobra, a osnova tih odlika jeste činjenje dobra, ustezanje od uznemiravanja, vedrost lica i iskren odnos prema muslimanima.

Iz hadisa se shvata:

- U hadisu je dokaz ehlis-sunnetu, sljedbenicima ispravnih prethodnika, u pogledu njihovog uvjerenja u pitanja imana, tj. iman se sastoji od govora i djela, povećava se činjenjem dobrih djela, a umanjuje činjenjem loših djela.

- Također, u hadisu je dokaz da iman ima svoju osnovu i ono što ga upotpunjava.

- Čovjek koji ne postupa lijepo prema svojoj porodici, neće lijepo postupati ni prema ostalim ljudima.

- U hadisu je dokaz da "bližnji imaju prednost u činjenju dobra".

- Neki ljudi su ovu izreku učinili hadisom, a ustvari ona nema nikakve osnove, kao što sam pojasnio u svojoj knjizi "Silsletul-ehadisi elleti la asle leha". Neke neznalice ovu izreku citiraju kao da je ajet iz Allahove Knjige.

- Podsticaj na lijepo i ljubazno ophođenje prema ženi, ustezanje od uznemiravanja, dobročinstvo i strpljivost sa njom.

- Lijepo ponašanje je jedna od osobina potpunih vjernika i iskrenih bogobojaznika.

279. Od Ijasa b. Abdullaha b. Ebu Zubaba, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Nemojte udarati Allahove robinje.' Zatim je Omer, radijallahu anhu, došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Žene su sada postale neposlušnije prema svojim muževima', pa je Poslanik dozvolio muževima da kazne žene (blagim) udarcem. Nakon toga, porodici Allahovog Poslanika, sailallahu alejhi ve sellem, došlo je dosta žena koje su se žalile na svoje muževe, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Muhammedovim ukućanima došle su mnoge žene žaleći se na svoje muževe, a takvi nisu najbolji od vas." (Prenosi ga Ebu Davud sa ispravnim lancem prenosilaca)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih, a navode ga Ebu Davud, (2146); Ibn Madže (1985) i drugi od Ez-Zuhrija, a on od Abdullaha b. Abdullaha b. Omera b. Hattaba.

Kažem: Prenosioci su povjerljivi, ali se razilaze u pogledu statusa Ijasa b. Abdullaha b. Ebu Zubaba kao ashaba. Ebu Hatim i Ebu Zur'a potvrđuju taj status, kao što se navodi u knjizi "El-Džerhu vet-t'adil" (2/270) i Ibn Abdul-Berr u knjizi "El-Isti'ab" (1/105). Ovaj status zanijekao je El-Buhari u knjizi "Et-Tarihul-kebir" (1/440). Ibn Hibban ga potvrđuje u knjizi "Mešahiru ulemail-emsar" (str. 61) i kaže: "Ijas je bio jedan od onih koji su prisustvovali Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, hadždžu i slušali od njega." Potom se povratio i negirao ga (str. 134) rekavši: "Kod mene nije potvrđen njegov status ashaba i zato smo ga sa statusa ashaba spustili na status tabiina, neka je Allah sa nama i sa njima svima zadovoljan. Isto je učinio u knjizi "Es-Sikat" (3/12 i 4/34).

Hafiz Ibn Hadžer odabrao je afirmaciju njegovog statusa kao ashaba, pa kaže u knjizi "Tehzibut-tehzib" (1/389): "Ahmed b. Hanbel, El-Buhari i Ibn Hibban kategorički su tvrdili da on nema status ashaba, pa tako Ahmed nije navodio njegove hadise u svome Musnedu. Ibn Hibban ga spominje među povjerljivim prenosiocima iz reda tabiina, a spominje ga i među ashabima. Odabranije mišljenje je da je imao status ashaba.

Njegove hadise je ovjerodostojio u knjizi "El-Isabe" (1/90).

Kažem: Ono čemu je dao prednost Hafiz Ibn Hadžer je ispravno, inšallahu te'ala, jer oni koji su potvrdili njegov status ashaba su imami, a također i oni koji su ga zanijekali, a potvrđeno je kod imama da se onima kojima je poznat dokaz daje prednost nad onima koji ga ne znaju. Allah najbolje zna.

Stoga, hadis je sa ovim lancem prenosilaca ispravan.

Ukoliko se uzme pretpostavka da Ijasov status ashaba nije ispravan, hadis ima i druge koji mu svjedoče kod Ibn Hibbana (4186) od Ibn Abbasa kao mursel predaja. Druga se nalazi kod El-Bejhekija (7/304) od Ummu Kulsum bintu Ebu Bekr, također kao mursel predaja.

Općenito, ovome hadisu svjedoči više ispravnih hadisa, kao što je prethodni hadis od Ebu Hurejre, pa stoga kažemo da je ovaj hadis pouzdan. Neka je zahvala Allahu prije i poslije.

Manje poznate riječi:

"Allahove robinje" – žene.

"Porodica Muhammedova" – njegove supruge i robinje.

Iz hadisa se shvata:

- Udaranje je sredstvo za preodgoj neposlušne žene i općenito je dozvoljeno. Međutim, uvjetuje se: a) da ne ostavlja ozljede; b) da se izbjegava lice i da se ne govori: Allah te poružnio; c) da bude poslije opomene i izbjegavanja u postelji; d) da bude s ciljem preodgoja, a ne nanošenja štete.

- Muškarac je pastir u svojoj kući, pa je potrebno da svoju porodicu predvodi polahko, preodgaja ih i profilira mudrošću i lijepim primjerom.

- Dozvoljenost revidiranja fetve kod učenoga da bi se spoznale njene posljedice.

- Dozvoljenost podizanja pritužbe namjesniku ili učenom ukoliko je onoga koji iznosi pritužbu zadesila kakva nedaća od drugih zbog izdate fetve, ili nanošenja nepravde prema njemu od strane drugih.

- Onaj kome je nanesena nepravda ne smatra se ogovaračem.

- U hadisu je odgovor novotarskim rafidijama koji tvrde da supruge Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nisu dio njegovog ehlul-bejta.

- Također, u hadisu je jedna od tajni Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, višeženstva, a to je zakonodavni aspekt, jer su njegove supruge bile posrednice između njega i ostalih žena muslimanki prilikom postavljanja pitanja i davanja odgovora.

280. Od Abdullaha b. Amra b. El-Asa prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dunjaluk je samo prolazni užitak, a najbolji užitak na njemu je dobra žena." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Muslim (1467).

Iz hadisa se shvata:

- Dozvoljeno je uživati u lijepim ovodunjalučkim stvarima koje je Allah dozvolio Svojim robovima, bez pretjerivanja ili nadmenosti.

- Podsticaj na odabir dobre žene, jer je ona jedan od temelja sreće i pomoć svome suprugu u pokornosti Gospodaru.

- Najbolji ovodunjalučki užitak je u pokornosti Allahu ili koji pomaže tu pokornost, jer svaki užitak će nestati, osim užitka u pokornosti Allahu, a taj užitak je vječan kod Onoga koji neće zapostaviti nagradu onima koji dobro čine.

Poglavlje trideset peto

MUŽEVO PRAVO NAD NJEGOVOM ŽENOM

Muškarac je pastir u svojoj kući i čuvar svoje porodice i djece, jer ga je Allah učinio izdržavateljem, a time mu je dao posebnu prednost, jer troši iz svoga imetka. Zato on ima prava kod svoje supruge koje je ona dužna paziti i ispunjavati.

Uzvišeni Allah kaže: **"Muškarci izdržavaju žene zato što je Allah jedne nad drugima odlikovao i zato što oni troše iz svojih imetaka. Dobre žene su pokorne i čuvaju svoje kuće u odsustvu muževa, kako je Allah odredio da se čuvaju."** (En-Nisa, 34)

Uzvišeni Zaštitnik obavještava da muškarac izdržava ženu. On je njen poglavar, velikan, vladar i preodgajatelj, ukoliko ona zastrani. Muškarac je bolji od žene, pa je zato vjerovjesništvo dato muškarcima, a također i opća vlast i pozicija sudstva zbog govora Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u hadisu Ebu Bekra koji navodi El-Buhari: "Neće uspjeti narod koji vlast preda ženi." Zato muškarac na ženu troši iz svoga imetka i daje joj vjenčani dar, kako je to Allah propisao u Svojoj Knjizi i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio svojim sunnetom. Muškarac je bolji od žene sam po sebi. On ima vrijednost i prednost nad njom i zato odgovara da bude njen izdržavatelj, kao što je to Allah naredio. Žene koje su pokorne Allahu i koje izvršavaju prava svojih muževa i u njihovoj odsutnosti čuvaju svoju vlastitu čednosti, mužev imetak i djecu, su dobre žene, a Allah neće uskratiti nagradu onome ko čini dobro, bio on muško ili žensko.

Od hadisa koji se prenose o ovoj tematici je i prethodni hadis od Amra b. Ahvesa u prethodnom poglavlju.

Dokumentacija hadisa se navodi pod brojem 276 u Poglavlju u oporuci o lijepom ophođenju prema ženama.

281. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Kada muškarac pozove svoju suprugu u postelju, pa mu se ona ne odazove i on srdit zanoći na nju, meleki je proklinju sve do svanuća.'" (Muttefekun alejhi)

U drugoj predaji kod obojice stoji: "Kada žena zanoći izbjegavajući postelju svoga muža, meleki je proklinju sve do svanuća."

U sljedećoj predaji navodi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, koji god muškarac pozove svoju suprugu u postelju, pa ga ona odbije, Onaj koji je na nebu srdit je na nju sve dok se njen muž ne udobrovolji."

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (6/314), Fethul-Bari; Muslim (1436, 122).
Druga predaja kod El-Buharija (9/294), Fethul-Bari; Muslim (1436).
Treća predaja kod Muslima (1436, 121).

Iz hadisa se shvata:

- Obaveza pokornosti supruge svome mužu kada je pozove u postelju, a ona nema opravdanja, jer segment intimnog odnosa za muškarca je najveći izazivač bračne pometnje. Zato je Mudri Zakonodavac podstakao žene da pomažu muškarce u ovom segmentu bračnoga života, kako bi muškarac izvan kuće oborio pogled i čuvao svoj spolni organ.

- Žena treba pomoći svome muža da on sačuva svoju vjeru i treba nastojati da zadobije njegovo zadovoljstvo u svemu u čemu nema nepokornosti Allahu.

- Strpljenje muškarca pri ostavljanju spolnog odnosa je slabije od strpljenja žene. Stoga se ustezanje žene od postelje svoga muža smatra velikim grijehom koji povlači Allahovu srdžbu.

- Meleki upućuju Allahu dove protiv nepokornih sve dok čine nepokornost, a dova meleka je primljena, bilo da se radi o dovi u kojoj se traži dobro ili zlo, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upozorio nas je da vodimo računa o tome.

Korist:

Znaj, Allah ti se smilovao, da se riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Onaj koji je na nebu srdit je na nju", odnose na Uzvišenog Allaha koji je na nebu, kao što Uzvišeni kaže: "**Zar ste sigurni od Onoga sa neba da vas neće satjerati u zemlju kada se ona počne tresti. Ili, jeste li sigurni od Onoga na nebu da neće na vas poslati vjetar s kamenjem. Tada biste znali kakva je prijetnja Moja.**" (El-Mulk, 16-17)

Ibn Allan u knjizi "Delilul-falihin" (3/142) protumačio je riječi "Onaj koji je na nebu" na veoma loš način, rekavši: "Ako se pod ajetom misli na one koji nastanjuju nebo, onda su to meleki, a ako se pod njim misli na Uzvišenog, onda se tumači da se pod tim misli na Njegovu vlast, carstvo ili naredbu s neba, zato što je nemoguće Njemu pripisati mjesto ili pravac. Neka je visoko uzvišen Allah. Zadnja opcija tumačenja je najbliža njegovim riječima 'srdit na nju', iako je ispravno prema prvom tumačenju da se zasebno navede, uzimajući u obzir termin pod kojim se misli na kategoriju meleka. Pod srdžbom se, s obzirom na Njega Uzvišenog, krajnje misli na preneseno značenje, proizvoljno u pogledu korištenja naziva obaveznog ili htijenja obavezujućeg, a to je: ili osveta koja onda znači osobinu djela, ili Njegovo htijenje, a onda je to osobina Njegovog bića, kao što je prethodno navedeno na početku knjige."

Pojašnjavajući vjerovanje ehlis-suneta vel-džemata, sljedbenika ispravnih prethodnika, sljedbenika hadisa, kažem sljedeće:

a) Protumačiti da se riječi "Onaj koji je na nebu" odnose na meleke, predstavlja izmišljen govor. Naširoko sam dao repliku na ovu tvrdnju u svojoj knjizi "Gdje je Allah", braneći hadis o sluškinji kao predaju i shvatanje samog hadisa.

b) Protumačiti da se riječi "Onaj koji je na nebu" odnose na vlast, carstvo ili Allahovu naredbu, nije ispravno, jer Allahova vlast, carstvo i naredba su i na nebu i na Zemlji.

c) Njegove riječi "zato što je nemoguće Njemu pripisati mjesto ili pravac" predstavljaju pogrešno shvatanje čestice u genitivu "*fi*"[1], tako što ju je protumačio

1 "u" – u bosanskom jeziku prijedlog, nap. prev.

kao prilošku odredbu za mjesto, dok je u suštini suprotno, jer je u značenju čestice "ala" (prijedloga "na") kao što se navodi u riječima Uzvišenog: **"Vi putujte po zemlji"** (Et-Tevbe, 2)[2] – tj. po zemlji. Također, Uzvišeni kaže: **"Ja ću vas razapeti na stabla datula"** (Ta-ha, 71)[3], a znači da će ih povješati na stabla datula.

Ovo je činjenica oko koje su se usaglasili vrhunski učenjaci, kao što su Ebu el-Hasen el-Eš'ari u "El-Ibani", Ibn Abdul-Berr u "Et-Temhidu", El-Bejheki u "El-Esmau ves-sifat", šejhul-islam u "Medžmu'ul-fetava"; Ibn Ebi el-Izz el-Hanefi u "Šerhu el-akidetit-Tahavijje" i drugi.

d) Zato je ovaj hadis jedan od desetina dokaza da je Allah na nebu, tj. ima apsolutnu uzvišenost, nalazi se iznad Prijestolja i iznad svih stvorenja.

Učenjaci su o tome napisali knjige, kao što je "Idžtimaul-džujušil-islamijje ala gazvi el-mu'attileti vel-džehmijje" (Ujedinjenje islamskih vojski u pohodu na obesnaživače Allahovih svojstava i džehmije) od Ibn Kajjima el-Dževzijje, "El-Uluvvu lil-Alijjil-Azim" od Ez-Zehebija i "El-Uluvv" od Ibn Kudame el-Makdisija, neka im se Allah svima smiluje.

Također sam i ja, slijedeći njihove stope, sastavio svoju knjigu "Gdje je Allah".

282. Od Ebu Hurejre također se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ženi nije dozvoljeno postiti (nafilu) u prisutnosti muža, bez njegove dozvole, niti smije koga pustiti u kuću bez njegove dozvole." (Muttefekun alejhi)

Verzija ove predaje je El-Buharijina.

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (9/295), Fethul-Bari; Muslim (1026).

Iz hadisa se shvata:

- Ako žena želi postiti dobrovoljni post (nafilu), a njen muž je kod kuće, uvjet je da od njega traži dozvolu da posti, čime se garantuje ispunjavanje i poštovanje njegovog prava nad njom.

- Ženi nije dozvoljeno da ikoga uvodi u kuću svoga muža bez njegovog odobrenja.

---

2 U originalnom tekstu koristi se prijedlog "u" koji označava "na" ili "po", nap. prev.

3 U originalnom tekstu stoji "u stabla datula", nap. prev.

283. Od Ibn Omera, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svi ste vi čuvari i svi ste odgovorni za svoje potčinjene. Imam (vladar) je čuvar i odgovoran je za svoje potčinjene. Čovjek je čuvar svoje porodice i odgovoran je za nju. Supruga je čuvar u kući svoga muža i odgovorna je za to. Sluga je čuvar u kući svoga gospodara i odgovoran je za nju. Svi ste vi čuvari i svi ste odgovorni za ono što vam je povjereno na čuvanje!" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (2/380), Fethul-Bari; Muslim (1829).

Iz hadisa se shvata:

- Odgovornost u muslimanskom društvu je općenita i svako je odgovoran prema svojim mogućnostima. Svaki musliman je na jednom od frontova islama, pa zato ne smije dozvoliti da njegovu poziciju na frontu naruši neprijatelj.

- Podjela zadataka onima koji su dužni da ih izvršavaju.

- Najveća odgovornost u muslimanskom društvu je pažnja glavnoga vođe prema njegovim podanicima, koju treba iskazivati na najbolji način zato što njome druge potiče na prihvatanje i prakticiranje islama, uspostavlje šerijatske kazne, bori se protiv neprijatelja i obezbjeđuje sigurnost na putevima.

- Muškarac je čuvar svojih ukućana: hrani ih, oblači, odgaja i educira.

- Uloga žene u islamskom društvu je velika, kao što je velik i njen utjecaj. Ženina obaveza je da ispunjava prava prema svome mužu, da odgaja djecu i usmjerava ih da budu čvrsti i ponositi nosioci vjere.

Napomena: Kada glavni vođa (imam) zapostavi svoju odgovornost i počini nepravdu svojim podanicima, tada ne trebaju zapostaviti i prekinuti izvršavanje odgovornosti oni koji su na manjem stepenu od njega, jer će svako biti odgovoran za svoj grijeh.

Stoga, mišljenja nekih zagovornika da muškarac neće izdržavati svoju porodicu u okolnostima odsutnosti islamske države, kada muškarac ne naređuje ženi šerijatski hidžab, niti svoju djecu preodgaja ukoliko izostavljaju namaz, nemaju nikakvog uporišta ni osnove u islamu.

Jer, ukoliko podanici zapostave svoje odgovornosti, njihova djela će se pokazati u postupcima njihovih vladara i namjesnika, kao što kaže učenjak Ibn Kajjim el-Dževzijje u "Miftahi daris-se'adeh" (1/253-254):

"Jedna od mudrosti Uzvišenog ogleda se u tome što je dao da se djela podanika manifestiraju u formi i izgledu njihovih vladara i kraljeva. Ako podanici budu ispravno postupali, i njihovi vladari će biti ispravni, a ako zastrane podanici,

i njihovi vladari će u pogledu njih zastraniti; ukoliko podanici budu nanosili nepravdu drugima, i njihovi kraljevi i vladari će nanositi nepravdu njima; ako se među podanicima pojave spletkarenje i obmane, i njihovi vladari će biti takvi; ako podanici budu uskraćivali prava svojim vladarima i budu ispoljavali škrtost prema njima, i njihovi kraljevi i vladari će njima uskraćivati prava i ispoljavati škrtost prema njima; ako podanici budu uzimali ono što ne zaslužuju od onih koji su među njima potlačeni, i njihovi kraljevi će uzimati ono što ne zaslužuju i nametnuti im namete i poreze.

Sve ono što podanici nepravedno uzmu od slaboga među njima, i kraljevi će od njih izuzeti silom. Postupci kraljeva, namjesnika, manifestirat će se u formi i načinu činjenja djela podanika. Božanska mudrost nalaže da se zločincima i grješnicima kao vladari postave isključivo oni koji su im istovjetni. Pošto je prva generacija, najbolja od svih, bila najčasnija, i njihovi vladari bili su takvi. Kada su oni kasnije u vjeru unijeli neke negativnosti, i njihovi vladari su se iskvarili. Allahova mudrost odbija da nam u vremenu poput ovoga postavi Muaviju, Omera, Ibn Abdul-Aziza, a kamoli ljude poput Ebu Bekra i Omera, radijallahu anhum. Kakvi smo mi, takvi su nam i vladari, a vladari onih prije nas bili su onakvi kakvi su bili i oni. Obje ove okolnosti nalažu mudrost i sve ono što mudrost iziskuje."

284. Od Ebu Alijja Talka b. Alijja, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada muškarac pozove svoju suprugu u postelju, neka mu se odazove, pa makar bila pored pećnice (spremajući hranu)." (Prenose ga Et-Tirmizi i En-Nesai, a Et-Tirmizi kaže da je hasen-sahih)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih, a navode ga Et-Tirmizi (1160); En-Nesai u "Es-Sunenul-kubra" (4/254) – Tuhfetul-ešraf i drugi iz više pravaca od Kajsa b. Talka, a on od svoga oca.

Kažem: Lanac prenosilaca ove predaje je ispravan.

Iz hadisa se shvata:

- Pravo muža kod njegove supruge je veliko, pa je potrebno da se ona pripremi za izvršavanje muževog prava.

- Podsticaj ženi da se trudi da zadovolji svoga muža i unese radost u bračni život čineći sve ono što on voli, jer muž ima prednost nad njom zato što joj pruža zaštitu.

- Stvari se razlikuju po svojoj važnosti, jedne su prioritetne u odnosu na druge.

285. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Da sam ikome naredio da učini sedždu drugome, naredio bih ženi da učini sedždu svome mužu." (Prenosi ga Et-Tirmizi i kaže da je hasen-sahih)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih, a navode ga Et-Tirmizi (1159) i Ibn Hibban (4162), te drugi iz dva pravca od Ebu Seleme.

Kažem: Hadis je ispravan.

U ovom poglavlju prenose se predaje od više ashaba, a od njih su Muaz b. Džebel, Enes b. Malik, Aiša, Zejd b. Erkam, Abdullah b. Evfa i Ibn Abbas, radijallahu anhum.

Iz hadisa se shvata:

- Sedžda je vid robovanja Allahu i čini se isključivo Allahu.
- Pravo muža kod njegove žene je veliko, i ono dolazi odmah nakon Allahovog prava.
- Zabranjeno je da se ljudi klanjaju jedni drugima, jer onaj ko se proizvoljno pokloni ljudima ili kamenu i sl., izašao je iz islama.

286. Od Ummu Seleme, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Koja god žena umre a njezin muž bude zadovoljan s njome, ući će u Džennet.'" (Prenosi ga Et-Tirmizi i kaže da je hasen)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je slab, a navode ga Et-Tirmizi (1161); Ibn Madže (1854) od Musavira el-Humejrija, a on od svoje majke koja je rekla: "Čula sam Ummu Selemu", pa je spomenula hadis.

Kažem: Lanac prenosilaca je slab zbog anonimne biografije Musavira el-Humejrija i njegove majke.

Iz hadisa se shvata:

- Kada žena muslimanka umre, vjerujući u Allaha Jedinoga, koji nema sudruga, i izvrši pravo svoga muža, ući će u Džennet, Allahovom milošću i počašću.
- Pojašnjenje veličine muževog prava kod žene.
- Iako je hadis slabog lanca prenosilaca, njegovo značenje je ispravno, a tome svjedoče drugi hadisi. Jedan od njih je i vjerodostojni hadis od Ebu Hurejre u kome

se navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada žena klanja pet namaza, posti mjesec ramazan, čuva svoj spolni organ, bude pokorna svome mužu, ući će u Džennet na koja god bude vrata htjela."

287. Od Muaza b. Džebela, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Koja god žena uznemiri svoga muža na dunjaluku, njegova hurija iz Dženneta kaže: 'Ne uznemiravaj ga, Allah te ubio. On je kod tebe samo gost koji će te uskoro napustiti i nama doći." (Prenosi Et-Tirmizi kaže da je hasen)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih, a navode ga Et-Tirmizi (1174); Ibn Madže (2014) i Ahmed (5/242) od Ismaila b. Ajaša, a on od Buhajra b. Sa'da, a on od Halida b. Ma'dana, a on od Kesira b. Murrea el-Hadremija.

Kažem: Lanac prenosilaca je ispravan, jer je predaja Ismaila b. Ajaša, a on od Šamljana, ispravna, kao što to spominju Alijj b. El-Medini, Ahmed b. Hanbel, El-Buhari, Ibn Nu'ajm, El-Fesevi, Osman b. Seid Ed-Darimi i dr., a njegov šejh je ovdje Buhajr b. Sa'd Šamljanin koji je povjerljiv.

Manje poznate riječi:

"Hurije" – žene stanovnika Dženneta, izuzetno lijepih i krupnih očiju, i izrazito bijelih bionjača i crnih zjenica.

Iz hadisa se shvata:

- Upozorenje ženi da ne uznemirava svoga muža ni fizički ni psihički.

Uzvišeni Allah je vjernicima u Džennetu pripremio čiste žene koje ih iščekuju srca prepunih ljubavi i sa nestrpljivom žudnjom, pa čak ne mogu podnijeti ni da vjernik bude uznemiren, pa makar i od svoje žene na dunjaluku.

- Džennet i njegove blagodati sada postoje.

- Dunjaluk je kuća iskušenja i ispita, a ahiret je kuća gdje se dobiva vječna nagrada ili kazna.

288. Od Ebu Usame b. Zejda, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nisam ostavio iza sebe većeg iskušenja za muškarce od iskušenja sa ženama." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (9/137), Fethul-Bari; Muslim (2740).

Iz hadisa se shvata:

- Smutnja žena je opasnija za muškarca od drugih smutnji, zato je obaveza da žene ostanu u svojim kućama i da se ne razgolićavaju kao u pagansko doba.

Poglavlje trideset šesto

O IZDRŽAVANJU PORODICE

Islam je obavezao muškarca da izdržava svoju porodicu, odnosno, dužan im je obezbijediti odjeću, hranu i mjesto stanovanja, naravno, prema svojim mogućnostima.

Uzvišeni kaže: "**Otac djeteta je dužan da ih, prema svojoj mogućnosti, hrani i odijeva.**" (El-Bekare, 233)

Uzvišeni Allah obavještava da je ocu djeteta dužnost da izdržava majku svog djeteta, i da je oblači onako kako je to uobičajeno kod ostalih žena u podneblju u kojem živi, bez pretjerivanja ili uskraćivanja, shodno njegovoj mogućnosti u obilju, umjerenosti i neimaštini.

Uzvišeni kaže: "**I neka imućan prema bogatstvu svome troši, a onaj koji je u oskudici – prema tome koliko mu je Allah dao, jer Allah nikoga ne zadužuje više nego što mu je dao.**" (Et-Talak, 7)

Uzvišeni Allah obavještava da je obaveza ocu djeteta da troši na svoje dijete prema svojim mogućnostima, jer je i obavezivanje shodno mogućnostima.

Uzvišeni kaže: "**Što god vi udijelite, Allah će vam to nadomjestiti.**" (Sebe', 39)

Dakle, koliko god potrošimo u svrhu za koju nam je Uzvišeni naredio ili dozvolio da trošimo, On će nam to nadomjestiti i na dunjaluku i na ahiretu, u vidu nagrade, kao što je potvrđeno u ispravnom hadisi-kudsijju da Uzvišeni Allah kaže: "Troši, pa će se i na tebe trošiti."

289. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Novac koji potrošiš na Allahovom putu, novac koji potrošiš za oslobađanje roba, novac koji udijeliš kao sadaku siromašnome, novac koji potrošiš na svoju porodicu, (znaj da je) najveća nagrada za novac koji potrošiš na svoju porodicu." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (995).

Iz hadisa se shvata:

- Trošenje na porodicu je jedan od najboljih načina približavanja Allahu i također najbolji vid trošenja. Takvo trošenje je obavezno, a Allahu je draže približavanje obavezno propisanim djelima od približavanja ostalima. Također, izdržavanjem porodice održavaju se rodbinski odnosi, ostvaruje ljubav i prisnost, srca se zbližavaju i postiže porodična sloga.

- Aspekti trošenja na Allahovom putu su mnogobrojni, a neki od njih su: opremanje boraca na Allahovom putu, oslobađanje zarobljenika, udjeljivanje siromašnima.

290. Od Ebu Abdullaha, a kaže se da je i Ebu Abdur-Rahman Sevban b. Budždud, štićenik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Najbolji novac koji čovjek potroši jeste novac koji potroši na svoju porodicu, novac koji potroši za svoju jahalicu na Allahovom putu, i novac koji potroši na svoje drugove na Allahovom putu." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi Muslim (994).

Iz hadisa se shvata:

- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napravio je redoslijed trošenja i pojasnio njihovu važnost i vrijednost. Najbolje trošenje je trošenje na svoju porodicu, a zatim trošenje na opremanje sebe i pripremu oružja za džihad na Allahovom putu, potom trošenje na braću po vjeri kako bismo ih pomogli da krenu u borbu na Allahovom putu.

291. Od Ummu Seleme, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Allahov Poslaniče, da li imam nagradu za trošenje na sinove Ebu Seleme? Nisam ih prepustila da sami sebi traže opskrbu, već vodim brigu o njima kao o svojim sinovima." Poslanik reče: "Da. Tebi pripada nagrada sve dok trošiš na njih."

Dokumentacija hadisa:

Navode El-Buhari (3/328), Fethul-Bari; Muslim (1001).

Iz hadisa se shvata:

- Vrijednost trošenja na jetime u zajedničkoj kući.
- Dozvoljenost da žena dadne zekat svome mužu.
- Velika brižnost majke prema njenim sinovima i samilost prema njima.
- Majka postiže nagradu za trošenje na svoje sinove, iako na njih troši iz svoje brižnosti i samilosti.
- Pohvalno je da vladar podstiče muškarce i žene, muslimane, da čine dobro.

292. Od Sa'da b. Ebi Vekkasa, radijallahu anhu, u dugom hadisu koji smo naveli na početku knjige, u Poglavlju o nijjetu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, njemu rekao: "Za svaki dinar koji potrošiš želeći time Allahovo lice, bit ćeš nagrađen, pa čak i za ono što potrošiš za ishranu svoje žene." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija i komentar hadisa su pod brojem 6 u Poglavlju o iskrenosti i nijjetu.

293. Od Ebu Mes'uda el-Bedrija, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada čovjek utroši novac za izdržavanje svoje porodice, nadajući se Allahovoj nagradi, to mu se ubraja kao da je podijelio sadaku." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (1/136), Fethul-Bari; Muslim (1002).

Iz hadisa se shvata:

- Izdržavanje supruge i djece je obavezno.
- Izdržavanjem porodice čovjek postiže nagradu kod Allaha.
- Vjernik svojim djelima želi Allahovo zadovoljstvo i nagradu.

294. Od Abdullaha b. Amra b. El-Asa, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Dovoljno je čovjeku grijeha da zapostavi one koje je dužan izdržavati." (Hadis je sahih, a prenosi ga Ebu Davud i drugi)

Također, prenosi ga Muslim u svome Sahihu sa sljedećim značenjem: "Dovoljno je čovjeku grijeha da prestane izdržavati svoju porodicu."

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih, a navodi ga Ebu Davud (1692); Ahmed (2/160).

Druga predaja kod Muslima (996).

Iz hadisa se shvata:

- Zabrana zapostavljanja onih koje smo dužni izdržavati i zabrana njihovog neizdržavanja.
- Muškarac je odgovoran za izdržavanje svoje porodice, bliže rodbine i sluga.
- Trošenje novca u svrhu izdržavanja porodice smatra se najboljim oblikom trošenja.

295. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svakog dana u kome osvanu Allahovi robovi, spuste se dva meleka, pa jedan od njih kaže: 'Allahu, povećaj onome ko udjeljuje', a drugi kaže: 'Allahu, daj propast onome ko škrtari.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (3/304), Fethul-Bari; Muslim (1010).

Iz hadisa se shvata:

- Dozvoljenost upućivanja dove za plemenitog da mu Allah nadoknadi i dadne još bolje od onoga što je udijelio.
- Dozvoljenost upućivanja dove protiv škrtice da mu Allah uništi njegov imetak koji je gomilao, a nije dijelio.
- Allah uslišava dovu Svoga roba koja je upućena za njegovog brata u odsustvu.
- Dova meleka za dobro i bereket vjernicima. Njihova dova je uslišana, a u suprotnom zaduživanje meleka onim od čega nema koristi je poigravanje. Allah je čist od poigravanja.

- Podsticaj na trošenje na Allahovom putu, jer je to razlog za povećanje imetka: **"Ako budete zahvalni, Ja ću vam još više povećati."**

- Zabrana škrtarenja i tvrdičluka, jer je to povod za vlastitu propast i upropaštavanje drugih.

296. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Gornja ruka bolja je od donje ruke. U dijeljenju počni od onoga koga si dužan izdržavati. Najbolja sadaka je ona koja je data u materijalnoj neovisnosti. Ko bude molio Allaha da bude suzdržljiv, On će mu to i dati. Ko bude tražio bogatstvo od Allaha, On će mu dati da bude zadovoljan onim što mu je dodijelio." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (3/294), Fethul-Bari.

Manje poznate riječi:

"Gornja ruka" – ruka koja udjeljuje i koja ne uzima.

"Donja ruka" – ruka koja traži.

"U materijalnoj neovisnosti" – kada čovjeku nije potrebna sadaka, odnosno imućan je i ima dovoljno sredstava za izdržavanje svoje porodice ili sredstava koja čuva za izmirenje duga.

Iz hadisa se shvata:

- Četiri su vrste ruku: najviša je ona koja dijeli na Allahovom putu bez prigovora ili uznemiravanja; zatim ona koja se susteže od uzimanja, pa makar bila u potrebi; zatim ruka koja uzima bez pitanja ili nadzora, a najniža je ruka koja traži – prosi.

- Prednost bogatstva za dobroga čovjeka koji od svog imetka daje pravo siromašnome, a to se očituje u nekoliko stvari: ruka koja troši na Allahovom putu je gornja, a trošenje i davanje mogući su samo u materijalnoj neovisnosti.

- Pokuđenost traženja od drugih i odvraćanje od takvog postupka, jer traženje nije dozvoljeno osim iz nužde ili nasušne potrebe.

- Najpreči ljudi za dijeljenje su ukućani, a zatim ostali koje čovjek izdržava. Zato je rekao: "U udjeljivanju počni od onoga koga si dužan izdržavati."

- Čednost i zadovoljstvo su osobine potpunih vjernika.

- Nije dozvoljeno čovjeku da dadne kao sadaku cijeli svoj imetak, pa tako postane ovisan o ljudima.

- Ko od Allaha zatraži pomoć za upotpunjenje dobrih djela koje je sam odlučio činiti, Allah će ga pomoći, dat će mu da dođe do svoga cilja i dat će mu dovoljno.

Poglavlje trideset sedmo

TROŠENJE IMETKA KOJI JE DRAG I KVALITETAN

Čovjek je dužan da troši od svog najdražeg i halal imetka, a posebno onoga koji zarađuje vlastitim rukama i znojem svoga čela. Allah je lijep i voli lijepo i prima samo što je lijepo. Onaj ko na ovakav način troši svoj imetak, riješio se tvrdičluka i škrtarenja, a Allah će mu dati bolje od onoga što je potrošio, povećati mu iz Svoje blagodati, a Allah posjeduje ogromno obilje.

Čovjeka će na ovakvo udjeljivanje podstaći i svjesnost da se na ovaj način približava svome Istinskom Zaštitniku, i da ono što udjeljuje drugima postaje vječno.

Uzvišeni Allah kaže: **"Nećete postići dobročinstvo sve dok ne budete dijelili od onoga što volite."** (Ali Imran, 92)

Uzvišeni Allah obavještava Svoje robove: Nećete postići potpuno dobro sve dok ne budete dijelili na Allahovom putu iz vama najdražih imetaka.

Uzvišeni kaže: **"O vi koji vjerujete, dijelite od lijepih stvari koje stječete i od onoga što vam Mi iz zemlje dajemo i ne izdvajajte ono što ne vrijedi da biste to udijelili."** (El-Bekare, 267)

Uzvišeni Allah naređuje vjernicima da troše i udjeljuju od lijepih stvari kojima ih je opskrbio, iz imetaka koje su stekli, te da udjeljuju kvalitetne plodove i usjeve koje im je On dao iz zemlje, a zatim im je zabranio da kao sadaku daju najlošiji i najprezreniji imetak. Uzvišeni Allah je lijep i prima samo ono što je lijepo. Zatim ih je osujetio nepobitnim argumentom shodno tzv. analogiji prioriteta: Oni koji su imali namjeru udijeliti ono što je ništavno i bezvrijedno, kada bi njima bilo dato isto, ne bi to primili nikako drugačije osim žmireći. Allah je bogatiji od vas i zato ne dajite u ime Allaha ono što i sami prezirete.

297. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Od svih ensarija u Medini, Ebu Talha, radijallahu anhu, posjedovao je najviše imetka u palmama, a najdraži imetak bio mu je palmovik Bejreha koji se nalazio naspram Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, mesdžida. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ulazio je u taj palmovik i pio vodu koja se nalazila u njemu." Enes je rekao: "Kada je objavljen ovaj ajet: **'Nećete postići dobročinstvo dok ne budete dijelili od onoga što volite'**, ustao je Ebu Talha, pogledao prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi

ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče, Allah ti je objavio: **'Nećete postići dobro dok ne budete dijelili od onoga što volite'**, a moj najdraži imetak mi je Bejreha i ja ga u ime Allaha dajem kao sadaku nadajući se da ću postići dobročinstvo i da ću imati nagradu za njega kod Allaha. Zato, Allahov Poslaniče, ti ga dodijeli onako kako ti Allah ukaže." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Aferim! To je profitabilan imetak, to je profitabilan imetak! Smatram da ga trebaš raspodijeliti među rodbinom.' Ebu Talha je rekao: 'Učinit ću to, Allahov Poslaniče', pa ga je razdijelio među svojim rođacima i svojim amidžićima." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (3/325), Fethul-Bari; Muslim (998).

Iz hadisa se shvata:

- Vrijednost udjeljivanja najboljeg i najdražeg imetka koji čovjek posjeduje.

- Brzo i blagovremeno odazivanje ashaba na Poslanikovu naredbu i čvrsto nastojanje da postignu stepene koje vole Allah i Njegov Poslanik.

- Prepuštanje ovlasti učenima i uglednima da razdijele i usmjere davanje sadake u različite vidove dobra.

- Dozvoljenost korištenja mesdžida u opće stvari koje se tiču muslimana.

- Podsticaj na činjenje dobra pohvalom dobročinitelja i zahvalom njima, te iskazivanje radosti i zadivljenosti njihovim postupkom.

- Najpreči ljudi za činjenje dobra su bližnji srodnici i ostali rođaci.

- Dozvoljenost ulaska u vrtove i bašče radi traženja hlada, pijenja vode iz njih, a posebno ukoliko to pričinjava radost njihovim vlasnicima.

- U hadisu se ukazuje na vrijednost Ebu Talhe, jer ajet podrazumijeva podsticaj na udjeljivanje imetka koji je čovjeku najdraži. Ebu Talha se popeo na stepen trošenja najdražeg imetka, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, njegov postupak i mišljenje proglasio ispravnim rekavši: "Aferim! To je profitabilan imetak!"

- Sve što čovjek udijeli nalazi se kod njegovog Zaštitnika, koji to pohranjuje za Dan kada neće koristiti ni imetak ni sinovi, i to je zapravo profitabilan imetak i trgovina koja neće propasti, jer **"ono što je kod vas će nestati, a što je kod Allaha je trajno"** (En-Nahl, 96).

Poglavlje trideset osmo

OBAVEZA NAREĐIVANJA SVOJOJ PORODICI I OSTALIMA ZA KOJE SE ODGOVORNO, DA BUDU POKORNI ALLAHU UZVIŠENOM I IZVRŠAVAJU NJEGOVA NAREĐENJA, A KLONE SE NJEGOVIH ZABRANA, I PODUZIMANJE ODGOJNIH MJERA PROTIV NJIH, UKOLIKO TO ODBIJU

Allahov rob, vjernik, dužan je naređivati svojoj porodici, djeci i ostalima za koje je odgovoran, kao što su robovi i ropkinje, da ispunjavaju Allahove naredbe i da izbjegavaju Njegove zabrane. Dužan je da ih preodgaja, podučava ponašanju i da ih kritikuje kada učine nešto što ne valja, a pri tome ga ne smije obuzimati nelagodnost, niti spriječiti ičija kritika.

Uzvišeni Allah kaže: "**Naređuj svojoj porodici namaz i budi strpljiv u njegovom naređivanju.**" (Taha, 132)

Uzvišeni Allah naređuje Svojim robovima vjernicima da spase svoje porodice od Allahove kazne pokornošću Allahu i da budu strpljivi u njegovom činjenju.

Uzvišeni kaže: "**O vjernici, čuvajte sebe i svoje porodice od Vatre.**" (Et-Tahrim, 6)

Obaveza je muslimanu da poduči svoju porodicu, a u nju spadaju supruga, djeca, bližnji rođaci, robovi i ropkinje, onome čime ih je Allah obavezao i onome što im je zabranio, kako bi postupali u skladu sa propisima Allahove vjere, kako bi izbjegavali nepokornosti Njemu, kako bi se na kraju sačuvali od Vatre. U svemu navedenom ukućani moraju imati lijep uzor, pa će se i on također spasiti, a njegov govor mora biti u skladu sa njegovim djelima, pa će se njegova porodica za njim povesti u dobru.

298. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "El-Hasan b. Alija, radijallahu anhu, jedanput je uzeo datulu od datula koje su date za sadaku, pa ju je stavio u svoja usta, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio je to i povikao: 'Uf, Uf! Baci to, zar ne znaš da mi ne jedemo sadaku!'" (Muttefekun alejhi)

U drugoj predaji stoji: "...nama nije dozvoljena sadaka."

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (3/354), Fethul-Bari; Muslim (1069).

Iz hadisa se shvata:

- Čovjek je dužan da vodi računa o svojoj porodici i o onima kojima on daje upute i smjernice, te ih sprečava da počine zabranjene stvari, uz pojašnjenje dokaza za to.

- Zabrana sadake i zekata Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovom ehlul-bejtu, a zauzvrat im je dozvoljena petina iz ratnog plijena.

- Zekat i sadaka predaju se imamu (vođi).

- Dozvoljenost uvođenja djece u džamije i podučavanje ponašanju koje im koristi i sprečavanje da učine bilo šta što će im naštetiti, a u to se ubraja i sprečavanje konzumiranja zabranjenih stvari, iako djeca nisu zadužena propisima islama, to je neophodno kako bi se podučila.

- Pohvalnost navođenja razloga zabrane i eventualnog prijekora.

- Dozvoljenost simulativnog obraćanja onima koji ne shvataju pojmove s ciljem da čuju oni koji ih shvataju.

- Pohvalnost korištenja termina razumljivih sagovorniku, jer to spada u Poglavlje o obraćanju ljudima shodno njihovim intelektualnim sposobnostima.

299. Od Ebu Hafsa Omera b. Ebi Seleme Abdullaha b. Abduleseda, pastorka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi se da je rekao: "Kao dječak bio sam pod skrbništvom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa pošto sam, dok bih jeo, ruku pružao po cijeloj posudi, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom mi je rekao: 'Dječače, spomeni ime Allaha Uzvišenog (bismillahi), jedi svojom desnom rukom i jedi ispred sebe.' Na takav način sam poslije jeo." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (9/521), Fethul-Bari; Muslim (2202).

Iz hadisa se shvata:

- Obaveza odgoja djece u skladu sa islamskim adabima prilikom jedenja, pijenja, spavanja i sl.

- U manire lijepog islamskog ponašanja prilikom uzimanja hrane spada: a) spomenuti Allahovo ime; b) jesti desnom rukom; c) jesti ispred sebe, ne uzimati hranu ispred onoga ko s tobom jede.

- Odaziv ashaba na Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, smjernice i postojanost u njegovoj uputi.

- U ovom hadisu iskazana je vrijednost Omera b. Ebu Seleme, radijallahu anhu, zato što je poštivao naredbu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ustrajno postupao u skladu sa njom, te bio postojan u prakticiranju sunneta.

300. Od Ibn Omera, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Svi ste vi čuvari i svi ste odgovorni za svoje potčinjene. Imam (vladar) je čuvar i odgovoran je za svoje potčinjene. Čovjek je čuvar svoje porodice i odgovoran je za nju. Supruga je čuvar u kući svoga muža i odgovorna je za to. Sluga je čuvar u kući svoga gospodara i odgovoran je za nju. Svi ste vi čuvari i svi ste odgovorni za ono što vam je povjereno na čuvanje!'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija i komentar ovog hadisa je pod brojem 283 u Poglavlju o muževim pravima kod njegove supruge.

301. Od Amra b. Šuajba, a on od svoga oca, a on od svoga oca, radijallahu anhum, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Naređujte svojoj djeci klanjanje namaza kada napune sedam godina, a udarite ih radi namaza kada napune deset godina i razdvojite ih u posteljama.'" (Hadis je hasen, a prenosi ga Ebu Davud sa dobrim lancem prenosilaca)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je *"sahih li gajrihi"*, a navode ga Ebu Davud (495); Ahmed (2/180 i 187); El-Hakim (1/197) i drugi od Sivara b. Davuda el-Muzenija, a on od Amra b. Šuajba, a on od svoga oca, a on od svoga oca, pa ga je spomenuo sa lancem koji seže do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Kažem: Ovaj lanac prenosilaca je dobar, kao što kaže autor, Allah mu se smilovao. Sivar b. Davud je dobar u prenošenju hadisa (hasen). Ibn Me'in ga je proglasio povjerljivim, a Ahmed kaže: "Nema nikakve smetnje u pogledu njegovog prenošenja." Ed-Darekutni kaže: "Uzima se u obzir."

Al-Ukajli je previdio stvarne činjenici u knjizi "Ed-Duafa el-kebir" (2/168) nakon što je prenio jednu njegovu drugu predaju rekavši: "Ne prati se u pogledu ove dvije predaje s obzirom na ovaj lanac prenosilaca."

Kažem: Ibn Adijj u "El-Kamilu" (3/929) navodi od Halila b. Murrea, a on od Lejsa b. Ebi Sulejma, a on od Amra b. Šuajba, a on od njegovog oca, a on od svoga oca.

Ovo praćenje se uzimalo kao potpora, iako u pogledu El-Halila i Lejsa ima nekih zamjerki.

Predaja Amra b. Šuajba od njegovog oca, a on od Amrovog djeda, je hasen u pogledu lanca prenosilaca, a njome je argumentirala skupina poput Ahmeda, Ibn El-Medinija, Ishaka b. Rahivejha i El-Buharija.

Ovom hadisu svjedoči i drugi hadis od Sebure b. Ma'beda el-Džuhenija, a on će doći iza ovoga. Navode ga Ebu Davud (494); Et-Tirmizi (407); Ahmed (3/404); Ed-Darimi (1/333); El-Hakim (201); El-Bejheki (2/14 i 3/83-84), te drugi od Abdul-Melika b. Er-Rebiea od Ibn Bekreta, a on od svoga oca, a on od svoga oca.

Et-Tirmizi kaže: "Ovaj hadis je hasen-sahih." El-Hakim kaže: "Ispravan je prema uvjetima Muslima."

Kažem: Nikako. U pogledu onoga što su rekli potrebno je jasno napraviti uvid, jer imam Muslim navodi hadise Abdul-Melika b. Er-Rebiea u kontekstu praćenja (mutabea), pa stoga hadis nije prema njegovim uvjetima.

Hadisi koje prenosi spomenuti Abdul-Melik su prihvatljivi, inšallah, osim ukoliko se protive svojom predajom drugima povjerljivim prenosiocima. Skupina muhaddisa je njega uzimala kao argument, dok ga je slabim proglasio samo Ibn Me'in.

Općenito rečeno: Hadis je sahih, s obzirom na druge hadise koji mu svjedoče i pravce kojima se prenose. Neka je hvala Allahu na islamu i sunnetu.

Iz hadisa se shvata:

- Nakon tevhida (ispravnog islamskog vjerovanja), prvi praktični dio islama kojem se dijete podučava jeste namaz.

- Potrebno je da roditelji navikavaju svoju djecu na namaz i da ih podučavaju njegovim propisima i adabima, kao što prenosi El-Begavi u "Šerhus-sunneh" (2/407) od Eš-Šafija, Allah mu se smilovao: "Očevi i majke dužni su da odgajaju svoju djecu i podučavaju ih propisima o čistoći i namazu, i da ih radi toga udare kada to počnu poimati. Onaj ko doživi poluciju, hajz ili napuni petnaest godina, dužan je izvršavati islamske obaveze."

- Udaranje je pedagoški metod, koji se primjenjuje nakon verbalnog opominjanja i upućivanja, posebno ako se uvidi da se tim metodom dijete može usmjeriti na korisno djelovanje ili od njega otkloniti šteta. Ovakvo preodgojno udaranje ne smije ostavljati ozljede na tijelu i potrebno je izbjegavati lice.

- Očevi su dužni zaštititi svoju djecu od svega što može potaći sumnju u njihovim dušama, pa je tako potrebno da ih razdvoje jedne od drugih u posteljama.

Period u kojem dijete postiže razboritost i počinje se educirati je sedma godina, a godine ranog puberteta počinju od desete godine.

- Svaka etapa ljudskoga života ima specifičnosti po kojima se odlikuje, izdvaja i oblikuje ponašanje čovjeka, stoga je neophodno da odgajatelji budu upoznati sa tim etapama i njihovim specifičnostima.

El-Begavi u "Šerhus-sunneh" (2/407) kaže: "U hadisu je dokaz da je namaz djeteta, nakon što počne poimati, ispravan."

El-Hatib el-Bagdadi u knjizi "El-Kifaje" (str. 63) kaže: "Naredba o obavljanju namaza i udaranju radi njega je u smislu stjecanja navike, a ne u smislu obligatnosti."

302. Od Ebu Surejje Sebure b. Ma'beda el-Džuhenija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Poučite dijete klanjanju namaza kada bude imalo sedam godina, a udarite ga radi namaza kada napuni deset godina.'" (Hadis je hasen, a prenose ga Ebu Davud i Et-Tirmizi koji kaže da je hasen)

Verzija hadisa kod Ebu Davuda glasi: "Naređujte djetetu da obavlja namaz kada napuni sedam godina." Dokumentacija i komentar ove predaje je u prethodnom hadisu.

Poglavlje trideset deveto

DUŽNOSTI PREMA KOMŠIJI I POSLANIKOVA OPORUKA O TOME

Islam je povezao društvo Božanskim sistemom iz kojeg proizilazi prisnost, ljubav i saradnja među muslimanima, i tako opstaje sistem i ovog i budućeg svijeta, a ovo se posebno odnosi na komšije, ukoliko se kuće nalaze jedne uz druge ili u neposrednoj blizini.

Uzvišeni Allah kaže: "**Obožavajte Allaha i nemojte Mu ništa pripisivati ravnim. I činite dobročinstvo roditeljima, i rođacima, i siročadima, i siromašnima, i komšiji rođaku, i komšiji koji nije rod, i prisnom prijatelju, i putniku, i onima koji su u vašem posjedu.**" (En-Nisa, 36)

Uzvišeni Allah naređuje da se samo Njemu ibadet čini, Jedinome koji nema sudruga, jer je On jedini Stvoritelj, Opskrbitelj, davalac blagodati, Onaj koji stvorenjima daje obilje u svim situacijama. On zaslužuje da ljudi obožavaju jedino Njega, te da Mu ne pripisuju nijedno od Njegovih stvorenja.

Potom je oporučio dobročinstvo prema roditeljima, jer je Uzvišeni učinio roditelje povodom da čovjek izađe iz nepostojanja u postojanje, i zbog toga Uzvišeni Allah u Kur'anu često zajedno spominje ibadet Njemu i dobročinstvo prema roditeljima.

U navedenom ajetu, Uzvišeni povezuje dobročinstvo prema roditeljima i dobročinstvo prema srodnicima, muškarcima i ženama; zatim prema "**...siročadima**", zato što su ostali bez onih koji će ih izdržavati i voditi brigu o njima, pa je naredio da im se čini dobročinstvo i izražava brižnost; "**...i siromašnima**", a to su ljudi u potrebi koji nemaju nikoga da im pomogne, i zato je Uzvišeni naredio da se udjeljuje siromašnima kako bi zadovoljili svoje osnovne životne potrebe; "**...i komšiji rođaku i komšiji koji nije rod**" – tj. komšiji s kojim si povezan rodbinskom vezom i komšiji s kojim nisi u rodbinskoj vezi; "**...i prisnom prijatelju**", a to je prijatelj u mjestu stanovanja i saputnik na putovanju; "**...i putniku**" – to je onaj koji ti svrati na svome putovanju; "**...i prema onima koji su u vašem posjedu**" – ovo je preporuka lijepog ophođenja prema robovima, jer rob se slabo snalazi i zatočenik je u rukama ljudi.

Ovako islam uređuje odnose u društvu i Božanskim sistemom uvezuje različite društvene slojeve ljudi i ujedinjuje sve njegove pripadnike, a divne li vjere, samo da je ljudi istinski prihvate.

303. Od Ibn Omera i Aiše, radijallahu anhuma, prenosi se da su rekli: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Džibril mi je neprestano preporučivao dobar odnos prema komšiji da sam čak pomislio da će dati komšiji pravo nasljedstva.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (10/441), Fethul-Bari; Muslim (2624 i 2625).

Iz hadisa se shvata:

- Komšija ima veliko pravo, stoga je potrebno poštivati pravo komšije i održavati dobre komšijske odnose činjenjem različitih vrsta dobročinstva, shodno mogućnostima, i otklanjanjem štete od njega.
- Dozvoljenost žudnje za povećanjem dobra kada blagodati dolaze jedne iza drugih.
- Dozvoljenost pričanja o dobrim djelima kojih se čovjek u određenom trenutku sjeti.

304. Od Ebu Zerra, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ebu Zerre, kada kuhaš čorbu, dospi u nju malo više vode, pa počasti svoga komšiju.'" (Prenosi Muslim)

U drugoj predaji kod Muslima, također od Ebu Zerra prenosi se da je rekao: "Moj prisni prijatelj Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oporučio mi je: 'Kada kuhaš čorbu, dospi više vode, a zatim ne zanemari svoje komšije i pošalji im kako običaj nalaže."

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2625 i 142).

Druga predaja kod njega (2625 i 143).

Iz hadisa se shvata:

- Pohvalnost iskrenog odnosa prema prijateljima u pogledu svega onoga što će im koristiti i na dunjaluku i na ahiretu.
- Pohvalnost međusobnog darivanja među komšijama, zato što to donosi ljubav i povećava ljubaznost.
- Nepotcjenjivanje bilo kojeg oblika dobra i kategorije dobročinstva, jer se sve to smatra pohvalnim i lijepim.

305. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Tako mi Allaha, ne vjeruje, tako mi Allaha, ne vjeruje, tako mi Allaha, ne vjeruje." Neko upita: "A ko, Allahov Poslaniče?" Poslanik reče: "Onaj od čijeg zla nije siguran njegov komšija." (Muttefekun alejhi)

U drugoj Muslimovoj predaji navodi se: "Neće ući u Džennet onaj od čijeg zla nije siguran njegov komšija."

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (10/443), Fethul-Bari; Muslim (46).

Iz hadisa se shvata:

- Ustezanje od uznemiravanja komšija smatra se upotpunjenjem imana.
- Potvrda prava komšije, zbog Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, zakletve na to i njegovog ponavljanja zakletve tri puta.

306. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Žene muslimanke, neka jedna komšinica ne potcjenjuje drugu komšinicu, pa makar joj donijela ovčiji papak (tj. pa makar hedija bila mizerna kao što je ovčiji papak)." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija i komentar ovog hadisa su pod brojem 124 u Poglavlju o mnoštvu načina činjenja dobra.

307. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka niko od vas ne zabranjuje svome komšiji da usadi gredu u njegov zid." Zatim je Ebu Hurejre rekao: "Šta vam je, vidim kako se udaljavate od ovog sunneta? Tako mi Allaha, usadit ću ga među vaše plećke!"[1] (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (5/110), Fethul-Bari; Muslim (1609).

Iz hadisa se shvata:

- Saradnja i tolerancija među komšijama je jedno od prava komšiluka i jedan od manifesta čvrstine islamskog društva.
- Ukoliko čovjek na svom posjedu ima zid koji graniči s posjedom komšije, pa komšija želi u taj zid ugraditi gredu, to je dozvoljeno svejedno dozvolio vlasnik ili ne, pod uvjetom da to ne ošteti zid, jer islam je potvrdio jedno od svojih sveobuhvatnih pravila: "Ne nanosi se šteta niti se na štetu uzvraća štetom."
- Dozvoljenost upućivanja odgovarajućeg prijekora onome ko ostavi šerijatsku naredbu.
- Nije dozvoljeno ostavljati prakticiranje određenog šerijatskog propisa samo zato što ga ljudi ne poznaju, ili se od njega udaljavaju, već je obaveza ustrajati u njegovom prakticiranju sve dok se ljudi ne poduče i ne počnu ga primjenjivati.

308. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka ne uznemirava svoga komšiju. Ko vjeruje u Allaha i Sudnji, dan neka počasti svoga gosta. Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka govori dobro ili neka šuti." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (10/445), Fethul-Bari; Muslim (47).

---

1 Tj. ko ne dozvoljava da se ugradi u njegov zid, usadit ćemo mu ga među njegove plećke. Ovo je rekao dok je bio namjesnik Medine u doba Mervana b. El-Hakema ("Komentar Rijadus-salihina", Ibn Usejmina, rahimehullah (nap. prev.).

Iz hadisa se shvata:

- Verbalno ili fizičko nanošenje štete komšiji u suprotnosti je sa potpunošću imana i kontradiktornosti sa osobinama robova Milostivog.

- Gost ima svoje pravo, pa je obaveza muslimanu da ugosti svoga gosta, da ga dočeka vedrog lica i pripremi mu konačište.

- Govor može biti ili dobar ili loš, pa onaj ko čuje za neko dobro, neka govori o tome nakon što razmisli i uvjeri se da je to ispravno.

- Šutnja je bolja od govora od kojeg nema koristi.

- Čovjek je dužan da kontrolira svoj jezik, jer će ljude na Sudnjem danu vući ka džehennemskoj vatri isključivo radi onoga što su zaradili njihovi jezici.

309. Od Ebu Šurejha el-Huzaija, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka čini dobro svome komšiji. Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka počasti svoga gosta. Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka govori dobro ili neka šuti." (Prenosi ga Muslim u ovoj verziji, a dio ove predaje navodi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (10/445), Fethul-Bari; Muslim (48).

Iz hadisa se shvata:

- Značenje ovoga hadisa pojašnjeno je u prethodnoj predaji.

310. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Rekla sam: 'Allahov Poslaniče, ja imam dvojicu komšija, pa kojem od njih dvojice da pošaljem poklon?' Poslanik reče: 'Onome čija su ti vrata bliža.'" (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (5/219-220), Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

- Potrebno je voditi računa o osjećajima bližnjeg komšije, jer on vidi šta se sve unosi u kuću, za razliku od udaljenijeg komšije.

- Dosta je spomenuti da će ti se bliži komšija prije odazvati u važnim situacijama, a naročito u vremenima nemara.

- Što je komšija bliži, obaveza njegovog drugog komšije prema njemu je veća. Blizina koja se uzima u obzir je blizina vrata.

- Iz ovoga hadisa uzima se pravilo o davanju prednosti znanju nad djelom. Zato je Aiša, radijallahu anhu, pitala o propisu ovoga pitanja prije nego što je išta konkretno učinila.

311. Od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Najbolji prijatelj kod Allaha je onaj ko je najbolji prema svome prijatelju, a najbolji komšija kod Allaha je onaj koji je najbolji prema svome komšiji.'" (Prenosi ga Et-Tirmizi i kaže da je hasen)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih, a prenose ga Et-Tirmizi (1944); Ahmed (2/168) i drugi sa ispravnim lancem prenosilaca.

Iz hadisa se shvata:

- Podsticaj na respekt prema imanskom druženju i njegovom ojačavanju.
- Podsticaj na očuvanje dobrih komšijskih odnosa i dobročinstvo prema komšijama.
- Čvrsto nastojanje islama da ojača spone ljubavi među muslimanima.

Poglavlje četrdeseto

DOBROČINSTVO PREMA RODITELJIMA I ODRŽAVANJE RODBINSKIH VEZA

Uzvišeni Allah kaže: **"Obožavajte Allaha i nemojte Mu ništa pripisivati. I činite dobročinstvo roditeljima, i rođacima, i siročadima i siromašnima, i komšiji rođaku, i komšiji koji nije rod, i prisnom prijatelju, i putniku, i onima koji su u vašem posjedu."** (En-Nisa, 36)

Tefsir ovog ajeta naveden je u prethodnom poglavlju.

Uzvišeni kaže: **"Čuvajte se Allaha čijim imenom jedni od drugih tražite i rodbinske veze održavajte."** (En-Nisa, 1)

Uzvišeni Allah naređuje Svojim stvorenjima da se boje Onoga čijim imenom jedni druge zaklinju, govoreći: "Molim te, tako ti Uzvišenog Allaha", a zatim im naređuje da ne prekidaju rodbinske veze, nego da ih održavaju i da dobro postupaju prema rodbini.

Uzvišeni kaže: **"Oni koji održavaju ono što je Allah naredio da se održava."** (Er-R'ad, 21)

Ovaj ajet naveden je u okviru ajetâ u kojima Allah Uzvišeni obavještava o onima koji su se opisali ovim pohvalnim osobinama – da im pripada lijepo prebivalište, a to je lijepa konačnica i pomoć na dunjaluku i ahiretu. Također, oni izvršavaju Allahovu naredbu o održavanju rodbinskih veza, čine dobročinstvo i rodbini i siromašnima, te podstiču na činjenje dobra.

Uzvišeni kaže: **"I čovjeku smo oporučili da čini dobro svojim roditeljima."** (El-Ankebut, 8)

Uzvišeni Allah, nakon podsticanja da se ljudi pridržavaju ispovijedanja jednoće Njemu, naređuje Svojim robovima da čine dobročinstvo roditeljima, jer roditelji su povod postojanja čovjeka i zato je dužnost čovjeku da se prema njima krajnje lijepo odnosi – prema ocu trošenjem, a prema majci brižnošću.

Uzvišeni kaže: **"Tvoj Gospodar je odredio da ne obožavate nikoga drugoga osim Njega i da roditeljima dobročinstvo činite. Kada jedno od njih ili oboje kod tebe dožive starost, ne reci im ni: 'Uh', ne kori ih i lijepo im se obraćaj. Budi prema njima samilosno ponizan, i reci: Gospodaru, smiluj im se, oni su mene, kad sam bio dijete, njegovali."** (El-Isra, 23-24)

Uzvišeni Allah naređuje Svojim robovima da jedino Njega obožavaju i da Mu ne pripisuju druga, a zatim naređuje da riječima i djelom čine dobročinstvo roditeljima. Pod ovim dobročinstvom podrazumijeva se da djetetu nije dozvoljeno uputiti roditelju ni najniži oblik ružnog govora, kao što je "uh", niti je dozvoljeno roditeljima zaprijetiti rukom, a to je najniži oblik pokuđenog postupka. Kao što je zabranio ružan govor i ružne postupke, Uzvišeni je naredio da se roditeljima obraća na najljepši način, blagim i prijaznim govorom, i da se prema njima lijepo postupa, uz izraženu učtivost, respekt i skromnost. Roditelji su zaslužili da se prema njima ovako postupa jer su i oni bili brižni prema svom djetetu dok je bilo maleno, radi njega noćima nisu spavali, bili su žedni i gladni da bi dijete bilo nahranjeno i zadovoljno.

Kažem: U ovom ajetu uočava se jedna značajna činjenica, posebno u riječima: **"I reci: Gospodaru smiluj im se, oni su mene, kad sam bio dijete, njegovali"**, a ona glasi: Ako su se roditelji posvetili odgoju djece dok su malodobna i vodili brigu o njima, to će im se vratiti jer će se i djeca lijepo ophoditi i činiti dobročinstvo roditeljima kada ostare. Allah najbolje zna.

Uzvišeni Allah kaže: "**Čovjeku smo oporučili da lijepo postupa prema roditeljima, njegova ga majka uz tegobe nosi, i odbija ga u toku dvije godine. Budi zahvalan Meni i roditeljima svojim.**" (Lukman, 14)

Uzvišeni Allah u ovom ajetu obavještava da je oporučio čovjeku da prema roditeljima lijepo postupa, jer je majka podnosila tegobe poroda, odgoja, dojenja nakon porođaja u toku dvije godine. Uzvišeni Zaštitnik spominje odgoj, zamor, poteškoću i noćno i dnevno bdijenje majke kako bi podsjetio dijete na njeno dobročinstvo prema njemu. Dakle, Uzvišeni Allah za dobročinstvo prema roditeljima nagrađuje čovjeka Svojim dobročinstvom, jer je nagrada za dobročinstvo upravo dobročinstvo.

Korist: Učenjak Ibn Kesir poslije navedenog komentara kaže:

"Iz ovog ajeta su Ibn Abbas i drugi imami uzimali dokaz da je najmanji period trudnoće šest mjeseci, jer je rekao u drugome ajetu: '**...nosi ga i doji trideset mjeseci...**' (El-Ahkaf, 15)."

Napomena: Onaj ko pomno prati značenja Allahove Knjige, uočava da Uzvišeni Allah uveliko veže ibadet Njemu i tevhid sa dobročinstvom prema roditeljima, iz čega se da zaključiti:

a) Uzvišeni Allah je Stvoritelj i Opskrbitelj i On jedini zaslužuje da bude obožavan, dok su roditelji povod tvoga postojanja i zato zaslužuju da im se dobro čini.

b) Uzvišeni Allah daje blagodati i mnogo obilje i dobro Svojim robovima, pa zato zaslužuje zahvalu. Isto se odnosi na roditelje koji ti pribavljaju sve ono što ti je potrebno za život: jelo, piće, odjeća, i zato i oni zaslužuju zahvalu.

c) Uzvišeni Allah je Gospodar ljudi koji ih odgaja po Svome metodu, pa zato zaslužuje veličanje i ljubav. Isto tako, roditelji su te odgajali malenog pa zaslužuju da budeš skroman prema njima, da ih respektuješ, da budeš učtiv i blag u govoru i postupcima. Allah najbolje zna.

312. Od Ebu Abdur-Rahmana Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Upitao sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Koje je djelo najdraže Allahu?' Poslanik reče: 'Namaz obavljen u njegovo pravo vrijeme.' Zatim sam upitao: 'A koje onda?' 'Dobročinstvo prema roditeljima', odgovori on. 'A koje poslije njega?' Poslanik reče: 'Džihad na Allahovom putu.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (2/9), Fethul-Bari; Muslim (85).

Iz hadisa se shvata:

- Najvrednije Allahovo obavezno pravo, poslije tevhida, je namaz.

- Požurivanje da se namaz obavi u prvom vremenu bolje je od odgađanja u okviru propisanog vremena, jer je to uvjet da bude najdraže djelo Allahu, tj. da bude obavljen u prvom vremenu.

- Najbolje pravo Allahovih robova jeste pravo roditelja, koje dolazi iza Allahovog prava, kao što je navedeno u prethodnim ajetima.

- Džihad na Allahovom putu je najbolja vrsta žrtvovanja.

- Djela dobročinstva razlikuju se po vrijednosti i nisu na jednom stepenu.

- Dozvoljenost upućivanja više upita u isto vrijeme.

- Blagost prema učenome i nastojanje da mu se ne postavlja mnogo pitanja iz bojazni od dosađivanja.

313. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dijete nije u stanju odužiti se svome roditelju izuzev da ga nađe kao roba, zatim ga otkupi, a potom oslobodi." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (1510).

Iz hadisa se shvata:

- Veličina roditeljskog prava u islamu.

- Nije dozvoljeno djetetu da svoje roditelje ili jednog od njih uzme za roblje. Kada se to desi, onda je to jedan od predznaka Sudnjeg dana i dokaz promjene vremena, kao što se navodi u Džibrilovom hadisu.

- Ako je roditelj u ropstvu, postaje slobodan samim otkupom od strane svog djeteta, tj. kupovina je povod za oslobađanje iz ropstva.

314. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka počasti svoga gosta. Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka održava rodbinske veze. Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka govori dobro ili neka šuti."

Dokumentacija i komentar ovog hadisa navedeni su pod brojem 308.

315. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah stvorio je stvorenja, pa kada je upotpunio njihovo stvaranje, ustala je rodbinska veza i rekla: 'Ovo je stepen onoga ko traži kod Tebe utočište od prekidanja rodbinskih veza.' Rekao je (Uzvišeni): 'Da. Zar nisi zadovoljna da održavam vezu sa onima koji sa tobom održavaju vezu i da je prekinem sa onima koji je sa tobom prekidaju?' Rodbinska veza reče: 'Svakako.' Allah reče: 'To ti i pripada.' Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Učite ako želite: **'Pa zar ćete, ako se okrenete činiti nered po Zemlji i prekidati vaše rodbinske veze. To su oni koje je Allah prokleo, učinio gluhim i slijepim'** (Muhammed, 22-23)." (Muttefekun alejhi)

U El-Buharijinoj predaji stoji: "Ko tebe održava, i Ja ću sa njim vezu održavati, a ko tebe prekida i Ja ću sa njim vezu prekinuti."

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (10/417), Fethul-Bari; Muslim (2554).

Iz hadisa se shvata:

- Sve osim Uzvišenog Allaha stvoreno je i nastalo nakon što nije postojalo.
- Potvrda zabrane prekidanja rodbinskih veza i udaljavanja od rodbine.
- Utočište se može tražiti jedino kod Allaha, Jedinoga, koji sudruga nema.
- Održavanje rodbinskih veza je povod Allahove milosti prema Njegovim robovima, kao i povod za pojavu dobra među ljudima.
- Prekidanje rodbinskih veza je povod za udaljavanje od Allahovog spominjanja, kao i povod za činjenje nereda.
- Govor Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je najljepše čime se Kur'an može protumačiti, a govor Uzvišenog Allaha je najbolje čime se može argumentirati radi pojašnjenja značenja hadisa.

316. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Došao je neki čovjek Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao: 'Allahov Poslaniče, ko je najpreči od svih ljudi da prema njemu lijepo postupam?' Poslanik reče: 'Tvoja majka.' Čovjek tada reče: 'A ko onda?' 'Tvoja majka', odgovori Poslanik. Čovjek ponovo upita: 'A ko onda?' Poslanik reče: 'Tvoja majka.' Čovjek opet upita: 'A ko onda?' Poslanik tada reče: 'Tvoj otac.'" (Muttefekun alejhi)

U drugoj predaji stoji: "Allahov Poslaniče, ko najviše zaslužuje da prema njemu lijepo postupam?" Reče: "Tvoja majka, a zatim tvoja majka, a zatim tvoja majka, a zatim tvoj otac, a zatim sve bliži i bliži."

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (10/401), Fethul-Bari; Muslim (2548).

Prva predaja je kod Muslima, a druga kod El-Buharija.

Iz hadisa se shvata:

- Oporuka lijepog ophođenja prema majci zbog njene slabosti.
- Ukazivanje počasti bliskim srodnicima nije na istom stepenu.
- Redoslijed pravâ i njihovo stavljanje na odgovarajuće mjesto je osnova i predstavlja pravednost.
- Ukoliko je čovjeku obaveza da troši i na majku i oca, a ne bude imao sredstava osim za jedno od njih, dat će se prednost majci.

317. Također, od Ebu Hurejre se navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka je ponižen, neka je ponižen, neka je ponižen onaj koji doživi starost jednog ili oba roditelja, pa ne uđe u Džennet." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2551).

Iz hadisa se shvata:

- Dobročinstvo prema roditeljima je obavezno u svim situacijama, i dok su mladi i kada ostare.
- Roditeljima u starosti neophodno je ukazati dodatno dobročinstvom zbog njihove slabosti i tjelesne oronulosti.
- Musliman je dužan da pazi slabe i starije i da prema njima bude blag i samilostan.
- Neposlušnost prema roditeljima nalaže ulazak u Vatru i izopćenje iz Allahove milosti, a dobročinstvo prema njima je utrti put ka Džennetu.

318. Također, Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je neki čovjek rekao: "Allahov Poslaniče, ja imam rodbinu s kojom održavam veze, a oni ih prekidaju, činim im dobro, a oni prema meni loše postupaju, blag sam prema njima, razmišljam o njima, a oni me zaboravljaju." Poslanik mu je rekao: "Ako si takav kao što kažeš, kao da ih hraniš vrućim pepelom. Sve dok tako postupaš, sa tobom će neprestano biti od Allaha pomagač protiv njih." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2558).

Manje poznate riječi:

"Kao da ih hraniš vrućim pepelom" – ovo je usporedba sa grijehom koji imaju oni koji prekidaju rodbinske veze, kao što bol osjeća onaj koji jede užareni pepeo. Dobročinitelj koji održava rodbinske veze neće snositi nikakav grijeh, ali će imati veliki grijeh oni koji prekidaju rodbinske veze, jer na taj način zapostavljaju njegovo rodbinsko pravo. Allah najbolje zna.

Iz hadisa se shvata:

- Temelj ophođenja sa bliskim srodnicima je dobročinstvo, održavanje veza, strpljivost i pronalaženje opravdanja. Ne treba očekivati istovjetno uzvraćanje, već je potrebno podnositi uznemiravanja radi održavanja rodbinskih veza.

- Ako čovjek na loše uzvrati dobrim, tada postoji mogućnost da će se onaj koji čini loše vratiti istini, kao što Uzvišeni kaže: **"Ti dobrim uzvrati, pa će ti neprijatelj tvoj, prisni prijatelj postati."** (Fussilet, 34)

- Onoga ko je nepokoran Allahu u pogledu tebe, najbolje ćeš kazniti kada ti budeš pokoran Allah u pogledu njega.

- Sprovođenje Allahove naredbe je povod za Allahovu pomoć vjerniku.

- Prekidanje rodbinskih veza uzrokuje bol i patnju na dunjaluku, a grijeh i težak obračun na ahiretu.

- Muslimanu je obaveza da se nada Allahovoj nagradi za svoja dobra djela, i ne treba da ga uznemiravanja i prekidanje veza od strane ljudi odvraćaju od lijepih običaja.

Ovom prilikom neophodno je navesti prijekor Gospodara svih svjetova upućenog Ebu Bekru, radijallahu anhu, kada je htio prekinuti odnose sa Mistahom b. Usaseom koji ga je uznemiravao, nasrćući na njegovu čast prilikom događaja potvore Aiše, radijallahu anha. Uzvišeni kaže: **"Neka se čestiti i imućni među vama ne zaklinju da više neće pomagati rođake i siromahe, i one koji su na Allahovom putu rodni kraj svoj napustili; neka im oproste i ne zamjere! Zar vama ne bi bilo drago da i vama Allah oprosti!? A Allah prašta i samilostan je."** (En-Nur, 22)

319. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko želi da mu se nafaka uveća i život produži, neka održava rodbinske veze." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (10/415), Fethul-Bari; Muslim (2557).

Iz hadisa se shvata:

- Održavanje rodbinskih veza je povod za dobijanje obilne opskrbe i blagoslova u životu.

- U ovom hadisu je dokaz da se Allah odazvao i dao rodbinskim vezama utočište od onoga od čega su tražile, pa ko ih bude održavao, Allah će sa njim održavati veze, a ko ih bude prekidao, Allah će sa njim prekinuti odnose i lišiti ga dobra.

320. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Od svih ensarija u Medini, Ebu Talha, radijallahu anhu, posjedovao je najviše imetka u palmama. Njegov najdraži imetak bio mu je palmovik Bejreha koji se nalazio naspram Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, mesdžida. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ulazio je u taj palmovik i pio pitku vodu koja se nalazila u njemu." Enes je rekao: "Kada je objavljen ovaj ajet: '**Nećete postići dobročinstvo sve dok ne budete dijelili od onoga što volite**', ustao je Ebu Talha, okrenuo se prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče, Allah ti je objavio: '**Nećete postići dobro dok ne budete dijelili od onoga što volite**', a moj najdraži imetak je Bejreha i ja ga u ime Allaha dajem kao sadaku nadajući se da ću postići dobročinstvo i da ću imati nagradu za njega kod Allaha. Zato, Allahov Poslaniče, ti ga dodijeli onako kako ti Allah ukaže.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Aferim! To je profitabilan imetak! To je profitabilan imetak! Smatram da ga trebaš podijeliti među rodbinom.' Ebu Talha je rekao: 'Učinit ću to, Allahov Poslaniče', pa ga je razdijelio među svojim rođacima i svojim amidžićima." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija i komentar ovog hadisa navedeni su u Poglavlju o trošenju imetka koji je drag i kvalitetan pod brojem 297.

321. Od Abdullaha b. Amra b. El-Asa, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Jedan čovjek došao je Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Dajem ti prisegu na hidžru i džihad želeći nagradu od Allaha Uzvišenog.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'A da li je jedan od tvojih roditelja živ?' Čovjek reče: 'Da. Oboje su živi.' 'Želiš li nagradu od Allaha Uzvišenog?', upita Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Čovjek reče: 'Da.' 'Vrati se svojim roditeljima i lijepo se ponašaj prema njima', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem." (Muttefekun alejhi)

Ova verzija hadisa je Muslimova. U drugoj predaji kod El-Buharija i Muslima navodi se: "Došao je neki čovjek i zatražio dozvolu za džihad, pa ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: "Jesu li tvoji roditelji živi?" Rekao je: "Da." Poslanik reče: "Tvoj džihad je da njima činiš dobročinstvo."

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (6/140), Fethul-Bari; Muslim (2549).

Iz hadisa se shvata:

- Obaveza hidžre i džihada.
- Musliman želi nagradu od Allaha Uzvišenog u svemu što radi i ostavlja.
- Dobročinstvo prema roditeljima je jedna od najvećih obaveza.
- Ukoliko musliman može prakticirati svoju vjeru i biti bogobojazan uz činjenje dobročinstva roditeljima, to se smatra lijepim, ako ne može, osim da učini hidžru, onda će dati prednost svojoj vjeri, kao što su učinili prvijenci ove vjere, muhadžiri.
- Davanje prednosti dobročinstvu roditeljima nad kolektivnim obavezama (fardi kifaje) i nafilama.
- Dozvoljenost da se o nečemu izrazi njegovom suprotnošću ukoliko se razumije značenje, kao što su riječi: "Onda se bori čineći dobro njima." Iz vanjštine ovih riječi[1] može se shvatiti nanošenje štete roditeljima, ali se ovo zasigurno ne želi reći, već se želi naznačiti zajednička vrijednost trošenja za džihad, a to je zamor tijela, i trošenje imetka na roditelje.
- Sve što pričinjava poteškoću naziva se džihadom.
- Savjetodavac je povjerljiv, pa je potrebno da dadne sasvim jasne i iskrene savjete.
- Dozvoljeno je šerijatskom obvezniku da pita o pojedinostima boljih djela pokornosti kako bi po tome postupao.

322. Također, od Abdullaha b. Amra b. El-Asa, radijallahu anhuma, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Da bi se održavala rodbinska veza, nije dovoljno samo uzvratiti posjetu svojoj rodbini, nego je potrebno, kada te rodbina zaboravi i odbaci, obnavljati vezu sa njima." (Prenosi El-Buhari)

1 U bukvalnom prijevodu znače: "Protiv njih se bori" (nap. prev.).

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (10/423), Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

- Musliman je dužan da otpočne održavanje rodbinskih odnosa i ustraje u tome, pa makar njegov postupak ne bio dočekan dobročinstvom s druge strane.

- Obaveznost iskrenoga činjenja djela samo radi Allaha, pa makar iz njih ne proizašlo ubrzano dobro na dunjaluku, jer predstavljaju trajno dobro na ahiretu.

- Loš postupak drugih neće natjerati muslimana da prekida dobro onome ko prema njemu loše postupa.

- Šerijatski ispravno održavanje rodbinskih veza jeste da ih održavaš sa onim ko ih s tobom prekida, da oprostiš onome ko ti je nepravdu učinio, da daješ onome ko ti oduzima, a nije održavanje veza u istovjetnom ophođenju. Pa, ukoliko, pored toga, među srodnicima ima istovjetnog uzvraćanja, onda to predstavlja Allahovu blagodat koju On daje kome želi, a Allah posjeduje veliko obilje.

323. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Rodbinska veza je vezana za Arš (Allahovo Prijestolje) i govori: 'Ko mene posjećuje i poštuje, i njega će Allah posjećivati i poštovati, a ko mene ne posjećuje i ne poštuje, Allah neće ni njega posjećivati ni poštovati.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (10/417), Fethul-Bari; Muslim (2555).

Iz hadisa se shvata:

Njegovo značenje prethodno je navedeno u hadisu pod brojem 315.

324. Od majke vjernika Mejmune bint El-Haris, radijallahu anha, prenosi se da je oslobodila jednu ropkinju, a nije zatražila dozvolu od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa kada je došao dan u kojem ju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, redovno obilazio, ona je rekla: "Znaš li, Allahov Poslaniče, da sam oslobodila svoju ropkinju?" Poslanik reče: "Zar si to učinila?" Ona odgovori: "Da." "Da si je dala svojim daidžama, imala bi za to veću nagradu." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:
Navode ga El-Buhari (5/217), Fethul-Bari; Muslim (999).

Iz hadisa se shvata:
- Dozvoljeno je da žena upravlja vlastitim imetkom.
- Muškarac redovno obilazi svoju porodicu u dogovorenom danu (u slučaju višeženstva) i pažljivo sluša sve o čemu ga obavještavaju, prema vremenu koje je na njih raspodijelio.
- Jedno od sredstava jačanja bračnih veza jeste da žena obavijesti muža o onome što je učinila ili o onome što želi učiniti.
- Davanje sadake bliskim srodnicima bolje je i vrednije, jer predstavlja i sadaku i održavanje rodbinskih veza.
- Potrebno je da musliman zatraži mišljenje od učenih kako bi ispravno postupio ili kako bi zaslužio veću nagradu.

325. Od Esme bint Ebi Bekr es-Siddik, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Došla mi je moja majka za vrijeme ugovora sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a još je bila mušrikinja. Pitala sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Došla mi je moja majka, pa da li da je primim?' On reče: "Da. Održavaj vezu sa svojom majkom." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:
Navode ga El-Buhari (5/233), Fethul-Bari; Muslim (1003, 50).

Manje poznate riječi:
"Ugovor sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem – sporazum sa kurejšijskim mušricima na Hudejbijji.

Iz hadisa se shvata:
- Dozvoljenost činjenja dobročinstva roditeljima mušricima sve dok se ne bore protiv muslimana.
- Obaveznost pitanja učenih ukoliko onaj koji postavlja pitanje nije učen. Zato je Esma bila neodlučna u pogledu ovog pitanja svoje vjere, a to također ukazuje da se znanje stječe prije nego što se nešto kaže ili uradi.
- Sporazum sa ratnim neprijateljima i ophođenje prema njima u vremenu primirja.

326. Od Zejnebe es-Sekafijje, supruge Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekla: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Skupino žena, dajite sadaku pa makar i od vašeg nakita.' Tada sam otišla Abdullahu b. Mes'udu i rekla mu: 'Ti se neimućan čovjek, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nam je da dajemo sadaku, pa otiđi i upitaj ga je li dozvoljeno da tebi dadnem sadaku, a ako nije, dat ću nekom drugom.' Abdullah reče: 'Ne, već mu ti otiđi.' Otišla sam i ugledah jednu ženu ensarijku pred vratima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koja je došla da pita Poslanika isto što i ja. Prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, izražavalo se veliko poštovanje. Pred nas je izašao Bilal, pa mu rekosmo: 'Obavijesti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da su došle dvije žene i pitaju da li im je dozvoljeno dati sadaku svojim muževima i jetimima u njihovom skrbništvu, ali mu nemoj reći ko smo mi!' Bilal je ušao kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao ga, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'A ko su njih dvije?' Bilal reče: 'Jedna žena ensarijka i Zejneb.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'A koja Zejneb?' Bilal odgovori: 'Abdullahova supruga.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Njima pripadaju dvije nagrade: nagrada za održavanje rodbinskih veza i nagrada za sadaku.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (3/328), Fethul-Bari; Muslim (1000).

Iz hadisa se shvata:

- Dozvoljenost davanja sadake, pa makar bila obavezni zekat, mužu i djeci koju nije dužnost izdržavati onima koji daju zekat, kao što je žena.
- Dozvoljenost da žena izađe iz svoje kuće radi potrebe i da pita o propisima vjere.
- Stjecanje znanja je obaveza muslimanima i muslimankama.
- Obaveznost postavljanja pitanja učenima ukoliko onaj koji postavlja pitanje nije učen.
- Dozvoljenost da žena bude imućna i posjeduje imetak neovisno o mužu, makar on bio siromašan.
- Za davanje sadake bližnjima imaju se dvije nagrade: za održavanje rodbinskih veza i sadaku.
- Dozvoljeno je da muftija pita za ime onoga koji traži fetvu i da se sazna o kome se radi.
- Ko se stidi pitati, ima pravo da obavijesti drugu osobu o onome što želi pitati učenog, a zatim da od njega preuzme odgovor.

327. Od Ebu Sufjana Sahra b. Harba, radijallahu anhu, iz dugoga hadisa u priči o Herakliju, prenosi se da je Heraklije rekao Ebu Sufjanu: "Šta vam naređuje?", misleći na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Rekao sam: "Govori nam: 'Obožavajte Allaha Jedinog, ne pripisujte Mu sudruga, napustite ono što govore vaši preci.' Naređuje nam da obavljamo namaz, da budemo iskreni, pošteni i da održavamo rodbinske veze." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija i komentar ovog hadisa su pod brojem 56 u Poglavlju o istinoljubivosti.

328. Od Ebu Zerra, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Vi ćete osvojiti zemlju u kojoj se mnogo spominje kirat.'" Prenosi ga Muslim

U drugoj predaji se navodi: "Osvojit ćete Egipat, a to je zemlja u kojoj se koristi naziv kirat. Lijepo postupajte prema njegovim stanovnicima, jer oni imaju garancije i rodbinske veze."

U sljedećoj predaji stoji: "Ako ga osvojite, lijepo postupajte prema njegovim stanovnicima. Oni imaju garancije i rodbinske veze", ili je rekao: "Garancije i tazbinstvo." (Prenosi Muslim)

Učenjaci kažu: "Rodbinske veze koje im pripadaju su na osnovu Hadžere, majke Ismaila koja potječe od njih, a tazbinstvo je na osnovu Marije, majke Ibrahima, sina Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."

Manje poznate riječi:

"*Kirat*" – pola danika, a danik je šestina dirhema.

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2543).

Druga predaja kod Muslima (2543, 227).

Iz hadisa se shvata:

- Nadnaravno djelo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, obavještenjem da će njegov ummet osvojiti Egipat.

- Imam je dužan da vojsci oporuči bogobojaznost i nečinjenje nereda na zemlji. Tako su postupale pravedne halife poslije Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

- Islam je došao kao milost dobrima i da bi obožavali Allaha Jedinoga. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je zato muslimanskoj vojsci oporučio da dobro postupaju prema Egipćanima.

- Pohvalnost činjenja dobra srodnicima, bližim rođacima i tazbinstvu, pa makar bili i mnogobošci, sve dok se ne bore protiv Allaha i Njegovog Poslanika.

- Pojam rodbinstva širi je od bližeg srodstva. Pod rodbinstvom se misli, u ovoj predaji, na Hadžeru, majku Ismailovu, alejhis-salatu ves-selam.

- Srodnici po majci ulaze u pojam rodbinstva.

329. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada je objavljen ajet: **'I opominji rodbinu svoju najbližu'** (Eš-Šu'ara, 214), pozvao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Kurejš, pa su se oni okupili, a zatim im je svima zajedno uputio općenit poziv, a onda je posebno nekima uputio poziv. Rekao je: 'O sinovi Abduššemsa, o sinovi Ka'ba b. Luejja, spasite se od Vatre! O sinovi Murrea b. Ka'ba, spasite se od Vatre! O sinovi Abdumenafa, spasite se od Vatre! O sinovi Hašimovi, spasite se od Vatre! O sinovi Abdul-Muttalibovi, spasite se od Vatre! O Fatima, spasi se od Vatre! Ja vas ne mogu zaštititi od Allaha, osim što vam pripada rodbinska veza koju ću sa vama održavati.'"

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (204).

Iz hadisa se shvata:

- Nagrada na ahiretu biva prema vjerovanju i dobrim djelima, i tada neće koristiti ni rodbinstvo ni porijeklo.

- Obaveza održavanja rodbinskih veza i pažnja prema rodbini, te nastojanje popravljanja rodbinskih veza i upućivanje na dobro.

- Prekidanje rodbinskih veza je vatra koja potpaljuje pakost, mržnju i prijezir na dunjaluku, a bolnu patnju na ahiretu, stoga je potrebno da se ona ugasi, a to je održavanje rodbinskih veza koje gase srdžbu i otklanjaju nedaće.

- Prva dužnost onome koji poziva ka Allahu jeste da upozorava svoju porodicu, a zatim širu familiju, jer kada je u pitanju činjenje dobra, oni imaju prednost u odnosu na ostale, a zatim će pozivati ostale sve dok ih ne obuhvati dobrom.

- Pojašnjenje da u čovjekovu familiju spadaju njegovi sunarodnici koji žive u istom podneblju.

- Ko želi da opominje ljude, pozvat će ih općenito sve, a zatim posebno po njihovim imenima, zato što spominjanje imena ostavlja veći dojam na psihu čovjeka.

- Obaveza je onome koji poziva Allahu da iskaže veliku ljubav i brižnost prema onima koje poziva i strah za njihovu budućnost.

330. Od Ebu Abdullaha b. Amra b. El-Asa, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako otvoreno i javno govori: 'Porodica tog i tog nisu moji zaštitnici, već su moji zaštitnici Allah i dobri vjernici. Međutim, njima pripadaju rodbinske veze koje ću ja održavati.'" (Muttefekun alejhi, a verzija hadisa je El-Buharijina)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (10/419), Fethul-Bari; Muslim (215). Autorove riječi da je verzija El-Buharijina skreću pažnju da Muslim nije naveo rečenicu: "Međutim, njima pripadaju rodbinske veze koje ću ja održavati", već ih je El-Buhari naveo kao komentar poslije hadisa, a lanac prenosilaca spojio je u poglavlju "Dobročinstvo".

Iz hadisa se shvata:

- Nema štićeništva ni prijateljstva između muslimana i nevjernika, iako je dozvoljeno održavati rodbinske veze sa idolopokloničkom rodbinom koji nisu u neprijateljskom odnosu sa muslimanima.

- Vjersko bratstvo i veze islama veće su od veza po krvi, porijeklu i koristi.

- Muslimani su zaštitnici jedni drugih.

- Rodbinske veze koje je naređeno održavati i za čije je prekidanje izrečena teška prijetnja su rodbinske veze koje je Allah propisao, a rodbinske veze za koje je Allah naredio da se prekidaju radi vjere izuzimaju se iz toga, pa prijetnja neće sustići one koji ih prekidaju.

331. Od Ebu Ejjuba Halida b. Zejda el-Ensarija, radijallahu anhu, prenosi se da je neki čovjek rekao: "Allahov Poslaniče, obavijesti me o djelu koje će me uvesti u Džennet i udaljiti od Vatre." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Obožavaj Allaha i ne pripisuj Mu sudruga, obavljaj namaz, daji zekat i održavaj rodbinske veze." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (3/261), Fethul-Bari; Muslim (13).

Iz hadisa se shvata:

- Tevhid, obavljanje namaza, davanje zekata i održavanje rodbinskih veza su povodi za ulazak u Džennet i udaljavanje od Vatre.
- Spoznaja dobra postiže se učenjem.
- Znanje se stječe samo upornim traženjem, a na početku znanja stoji postavljanje pitanja.
- Krajnji cilj čovjeka muslimana, poslije Allahovog zadovoljstva, je ulazak u Džennet i udaljavanje od Vatre.

332. Od Selmana b. Amira, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas htjedne iftariti, neka se iftari datulama, jer su one berićetne. Ako ne nađe datule, onda vodom, jer je ona čista." Zatim je rekao: "Sadaka udijeljena siromahu samo je obična sadaka, a sadaka udijeljena bliskom srodniku dvostruka je sadaka: sadaka i održavanje rodbinskih veza." (Prenosi ga Et-Tirmizi i kaže da je hasen)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je slab, a navodi ga Et-Tirmizi (658) i ovo je njegova verzija hadisa; Ebu Davud (2355) i Ibn Madže (1699) navode samo prvi dio ovoga hadisa od Asima El-Ahvela, a on od Hafse b. Sirin, a ona od Er-Rebabe, a ona od svog amidže Selmana b. Amira koji ga veže za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

Kažem: Lanac ove predaje je slab jer ga prenosi Er-Rebabe bint Sali', a ona ima nepoznatu biografiju, a od nje prenosi samo Hafsa bint Sirin.

Drugi dio hadisa navode En-Nesai (5/92) i Ibn Madže (1884) koji također prenosi od Er-Rebabe, ali ovom hadisu svjedoči hadis Zejneb es-Sekafije, supruge Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhuma, koji je prethodno naveden pod brojem 326.

Iz hadisa se shvata:

- Pohvalnost prekidanja posta datulama, a ako nema datula, onda vodom. To se vjerodostojno prenosi iz postupka Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, iako nije vjerodostojno preneseno kao govor.
- Sadaka i dobročinstvo prema srodnicima uvišestručeni su po nagradi, jer je to i sadaka i održavanje rodbinskih veza.

333. Od Ibn Omera, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Imao sam jednu ženu koju sam jako volio, a moj otac Omer nije je volio, pa mi je jednog dana rekao: 'Razvedi je', a ja sam to odbio učiniti. Tada je Omer, radijallahu anhu, otišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ispričao mu šta se desilo, pa mi je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Razvedi je.'" (Prenose ga Ebu Davud i Et-Tirmizi i kaže da ja hasen-sahih)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je hasen, a navode ga Ebu Davud (5138) i Et-Tirmizi (1189), te Ibn Madže (2088) od Ibn Ebi Zi'ba koji kaže: "Pričao mi je daidža Haris b. Hamza b. Abdullah b. Omer, a on od svoga oca."

Kažem: Ovaj lanac prenosilaca je hasen, jer je El-Haris b. Abdur-Rahman daidža Ebu Zi'ba, a za njega su dvojica imama Ahmed i En-Nesai rekli: "Nema smetnje za prenošenje njegovih hadisa." Ibn Me'in kaže: "Od njega se prenosi i on je poznat." Ibn Hibban ga je proglasio pouzdanim.

Jedino je Ibn El-Medini rekao da je nepoznat zato što od njega prenosi samo njegov sestrić Muhammed b. Abdur-Rahman b. Ebi Zi'b.

U prilog mu ide da potječe iz generacije tabiina i da je išao u pohode sa skupinom ashaba. Stoga Ibn El-Medinija nije niko u tome podržao. Dva vrsna hadiska učenjaka Ez-Zehebi i Ibn Hadžer rekli su da je saduk – prihvatljiv.

Stoga, lanac prenosilaca je hasen – dobar, a u obzir se ne uzima Et-Tirmizijino proglašavanje ovog hadisa vjerodostojnim. Nemoj biti obmanjen ni El-Hakimovim proglašavanjem hadisa vjerodostojnim, prema uvjetima El-Buharije i Muslima, jer njih dvojica od El-Harisa ne prenose ništa!

Iz hadisa se shvata:

- Obaveznost pokoravanja roditelju u pitanjima koja islam nalaže.

- Dozvoljenost preziranja muslimana i muslimanki zbog neke ružne osobine koju imaju pri sebi, pod uvjetom da taj prijezir ne pređe granicu spomenutu u ovom hadisu.

- Dozvoljenost rastave braka sa ženom koja ne pomaže muža u pitanjima vjere.

334. Od Ebu ed-Derdaa, radijallahu anhu, prenosi se da mu je neki čovjek došao i rekao: "Ja imam ženu, ali majka mi naređuje da se rastavim s njom." Ebu Derda mu na to reče: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Roditelj predstavlja najbolja vrata Dženneta, pa ako hoćeš, ili zapostavi ta vrata ili ih sačuvaj.'" (Prenosi Et-Tirmizi i kaže da je hasen-sahih)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih, a navode ga Et-Tirmizi (1900); Ibn Madže (2089) i drugi različitim putevima od Ataa b. Es-Saiba el-Hedžimija, a on od Abdur-Rahmana es-Sulemija, a on od Ebu ed-Derdaa.

Kažem: Ovaj lanac prenosilaca je ispravan i ne šteti senilnost Ataa, jer od njega su prenijeli ovaj hadis i Hammad b. Zejd, Šu'be i Sufjan, a svi su od njega slušali prije senilnosti.

Naš šejh El-Albani, Allah mu se smilovao, u knjizi Es-Sahiha (914), smatra da zadnja rečenica iz govora Ebu ed-Derdaa nije Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, govor, što se vidi iz vanjštine i konteksta, i to predstavlja lijepu primjedbu.

Prije njega je ovo mišljenje odabrao Ibn Allan u "Delilul-falihin" (3/227) rekavši: "Njegove riječi 'ako hoćeš...' umetnute su na kraju ove predaje iz govora Ebu ed-Derdaa."

Iz hadisa se shvata:

- Dobročinstvo prema roditeljima je povod ulaska u Džennet i otvaranja džennetskih vrata.

- Udovoljenju roditelja daje se prednost nad udovoljenjem supruzi.

- Ko nešto zavoli, pa jedan roditelj, ili oba, bude tražio da to ostavi, a on se radi toga rastuži, najpreče što može tada učiniti jeste da se posavjetuje sa učenima.

335. Od El-Beraa b. Aziba, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Tetka po majci je na stepenu majke." (Prenosi ga Et-Tirmizi i kaže da je hasen-sahih)

Dokumentacija hadisa:

Sahih, a navodi ga Et-Tirmizi (1904).

On kaže: "O ovom hadisu postoji duža predaja, a inače je sahih."

Kažem: Ovu predaju u cijelosti navodi El-Buhari (5/303-304) – Fethul-Bari, u kojoj se spominje prepirka Alije i Džafera, sinova Ebu Taliba, i Zejda b. Harisa oko brige o Hamzinoj kćerki. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio je u korist Džafera, jer je njena tetka bila s njim u braku.

Iz hadisa se shvata:

- Tetka po majci je poput majke u pogledu brižnosti koju ukazuje svojim sestrićima, a također se to odnosi i na brigu o njima u periodu njihove maloljetnosti.

- Obaveznost činjenja dobročinstva tetki po majci isto kao što čovjek treba činiti dobročinstvo i svojoj vlastitoj majci.

- Kada je u pitanju preuzimanje brige o maloljetnom djetetu, tetka po majci ima prednost nad tetkom po ocu.

- Ako se žena, koja je u srodstvu sa malodobnim djetetom o kojem se brine, uda za rođaka tog djeteta, ona je i dalje dužna starati se o djetetu, ali ako se uda za stranca, tada nije dužna starati se o tom djetetu. Allah najbolje zna.

- Ovaj hadis posebno se odnosi na brigu o maloljetnoj djeci i u njemu nema dokaza za one koji tvrde da tetka po majci nasljeđuje, jer i majka nasljeđuje.

O ovom poglavlju ima dosta hadisa u Sahihima koji su poznati, a jedan od njih je i hadis o ljudima koji su bili zatočeni u pećini i hadis o Džurejdžu, koji su prethodno navedeni.

Njihova dokumentacija i komentar navedeni su pod brojem 12 u Poglavlju o iskrenosti i nijjetu, te pod brojem 259 u Poglavlju o vrijednosti nemoćnih i siromašnih muslimana.

Poznate hadise iz Sahiha nisam naveo zbog sažetosti, a najvažniji hadis od njih je dugi hadis Amra b. Abese koji sadrži mnogobrojne fraze vezane za pravila i adabe islama. U potpunosti ću ga spomenuti, inšallah te'ala, u Poglavlju o nadi. U njemu se kaže: "Došao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je bio u Mekki" – mislio je na početku vjerovjesništva – pa sam mu rekao: "Šta si ti?" Odgovorio je: "Vjerovjesnik." Ja ga upitah: "A šta je vjerovjesnik?" On odgovori: "Uzvišeni Allah me poslao." Upitah: "S čime te je poslao?" Poslanik reče: "Poslao me sa održavanjem rodbinskih veza, rušenjem kipova i da se ispovijeda jednoća Allahu koji sudruga nema." Zatim je spomenuo hadis u potpunosti. Allah najbolje zna.

Dokumentacija i komentar hadisa, inšallah, bit će navedeni pod brojem 438 u Poglavlju o nadi.

Poglavlje četrdeset prvo

STROGA ZABRANA NEPOSLUŠNOSTI RODITELJIMA I ZAPOSTAVLJANJA RODBINE

Neposlušnost roditeljima jedan je od velikih grijeha, a označava ophođenje koje roditelje uznemirava, što je u suprotnosti sa šerijatom, ili označava da im se ne čini dobročinstvo.

Prekidanje rodbinskih veza označava njihovo neodržavanje, tj. nečinjenje dobra rodbini i nepraćenje njihovog stanja, neraspitivanje o njima, pa makar i slanjem selama.

Uzvišeni Allah kaže: "**Pa hoćete li, ako se okrenete činiti nered na Zemlji, prekidati vaše rodbinske veze. To su oni koje je Allah prokleo, pa ih oglušio i zaslijepio.**" (Muhammed, 22-23)

Uzvišeni Allah obavještava da će vratiti u paganstvo onoga ko se okrene od ugovora datog Allahu, a to su šerijatske obaveze i islamski propisi, kojima se zabranjuje prolijevanje krvi i prekidanje rodbinskih veza, koje označava da se rođacima ne čini dobročinstvo verbalno, praktično i davanjem imetka. Zato je Uzvišeni zabranio činjenje nereda na Zemlji, općenito, a prekidanje rodbinskih veza posebno.

Uzvišeni Allah kaže: "**Oni koji prekidaju ugovor sa Allahom nakon što je potvrđen i prekidaju ono što je Allah naredio da se uspostavlja, čine nered na Zemlji. Njima pripada prokletstvo i poniženje u najgoroj vatri.**" (Er-Ra'd, 25)

U ovom ajetu opisano je stanje nesretnika i njihovo konačno ishodište na ahiretu, a to je Vatra, jer prekidaju ono što je Allah naredio da se uspostavlja i čine nered na Zemlji, za razliku od onoga što čeka vjernike koji su se odlikovali osobinama i postupcima kojima je Allah zadovoljan.

Uzvišeni kaže: "**Tvoj Gospodar naredio je da samo Njega obožavate i da roditeljima dobro činite. Kada jedno ili oboje od njih dožive starost kod tebe, ne reci im ni: 'Uh.' Nemoj na njih podvikivati i lijepo im se obraćaj. Budi ponizan prema njima i samilostan i reci: Gospodaru, smiluj im se, oni su mene, kad sam bio dijete, njegovali.**" (El-Isra, 23-24)

Komentar ovoga ajeta naveden je u Poglavlju o dobročinstvu prema roditeljima i održavanju rodbinskih veza.

336. Od Ebu Bekra Nufejla b. Harisa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Hoćete li da vam kažem koji su najveći veliki grijesi?' – ponovivši pitanje tri puta. Rekli smo: 'Svakako, Allahov Poslaniče.' On reče: 'Pripisivati Allahu druga i biti neposlušan roditeljima.' Kako je bio naslonjen, ispravio se i zatim rekao: 'Uistinu, lažni govor i lažno svjedočenje', ponavljajući to toliko da smo kazali: 'Kamo sreće da je šutio.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (5/261), Fethul-Bari; Muslim (87).

Iz hadisa se shvata:

- Grijesi se razlikuju po svojoj veličini shodno štetama koje proizlaze iz njih.
- Veliko zastrašivanje u pogledu nepokornosti roditeljima i lažnog govora.
- Ljubav ashaba prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a iz toga se zaključuje pohvalnost brižnosti učenika prema svome šejhu, ukoliko vidi da je uznemiren, i njegova želja da ne bude srdit.
- Pohvalnost ponavljanja govora i oporuka tri puta kako bi bile shvaćene.
- Pohvalnost iskazivanja uznemirenosti i usplahirenosti onoga koji opominje u toku svoga obraćanja i govora kako bi bio još bolje shvaćen i kako bi se odvratilo od postupaka koji su zabranjeni. Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, držao govor, povisio bi glas, lice bi mu se zacrvenilo kao da je davao smjernice upozorenja vojsci.
- Umrtvljenost prilikom dersova i vazova razlog je da se ljudi uspavaju i poigravaju.
- U hadisu je dokaz da se grijesi dijele na velike i male. Znaj da se izbjegavanjem velikih potiru mali grijesi, kao što Uzvišeni kaže: **"Ukoliko budete izbjegavali velike grijehe koji vam se zabranjuju, Mi ćemo vam oprostiti manje loše postupke."** (En-Nisa, 31)
- Dozvoljenost da učenjak pitanjem otpočne razgovor sa svojim učenicima i sljedbenicima.

337. Od Abdullaha b. Amra b. El-Asa, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Veliki grijesi su: pripisivanje Allahu druga, neposlušnost roditeljima, nepravedno ubistvo i lažna zakletva." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (11/555), Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

- Dodatno onome što je prethodno rečeno, ovaj hadis zabranjuje nepravedno ubistvo.

- Velikih grijeha ima više nego što je ovdje spomenuto, međutim, pozicija je nalagala tako pa je u ovom hadisu spomenuo najteže, najštetnije i najopasnije grijehe.

- Pojašnjenje da postoji više zakletvi, a jedan od njih je i lažna zakletva koja označava lažno svjedočenje, te ispravna zakletva i nenamjerna zakletva (jeminul-lagv).

338. Također, od Abdullaha b. Amra b. El-Asa prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Jedan od velikih grijeha jeste i da čovjek vrijeđa svoje roditelje." Prisutni upitaše: "Allahov Poslaniče, zar čovjek može vrijeđati svoje roditelje?" Poslanik reče: "Da. Uvrijedi oca nekog čovjeka, pa taj vrijeđa njegovog oca, i uvrijedi majku nekog čovjeka, pa taj vrijeđa njegovu majku." (Muttefekun alejhi)

U drugoj predaji se navodi: "Jedan od najvećih velikih grijeha jeste da čovjek proklinje svoje roditelje." Prisutni su upitali: "Allahov Poslaniče, kako čovjek može proklinjati svoje roditelje?" Poslanik reče: "Uvrijedi nečijeg oca, pa taj uvrijedi njegovog oca, pa ovaj njegovu majku, a onda i ovaj njegovu majku."

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (10/403), Fethul-Bari; Muslim (90).

Iz hadisa se shvata:

- Zabrana vrijeđanja roditelja i pojašnjenje veličine roditeljskog prava.

- U nepokornost roditeljima spada da budu izloženi vrijeđanju i ponižavanju, pa makar i indirektno.

- Hadis je dokaz šerijatskog pravila odbijanja štete koje ima prednost nad ostvarivanjem koristi. Pravilo preventive je velika postavka u vjeri, a njegovo zapostavljanje vodi ka neredu na Zemlji.

- U sprovođenju preventivnih mjera i ostvarivanju koristi postupa se prema preovladavajućem uvjerenju, jer onaj kome je otac verbalno povrijeđen može

uvrijediti oca onoga ko je njegovog oca uvrijedio, a postoji mogućnost i da neće. Međutim, u većini slučajeva dešava se da će mu odgovoriti na isti način, jer je to trenutak slabosti i nesmotrenosti, te prilika u kojoj šejtan se dokopa čovjeka, osim onoga kome se Allah smiluje.

- Onaj ko bude posrednik u nekome djelu isti je kao i onaj koji ga čini, bilo da se radi o dobru ili zlu.

- Dozvoljenost da učenik revidira kod svoga učitelja ono što je rekao i što mu se čini problematičnim.

339. Od Ebu Muhammeda Džubejra b. Mut'ima, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U Džennet neće ući onaj koji prekida." Sufjan u svojoj predaji kaže: "Misli na onoga ko prekida rodbinske veze." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (10/415) – Fethul-Bari; Muslim (2556).

Iz hadisa se shvata:

- Veliko upozorenje na prekidanje rodbinskih veza i da je to razlog za ogromnu patnju koja primarno stoji kao zapreka između čovjeka i ulaska u Džennet.

- Ko smatra dozvoljenim prekidanje rodbinskih veza, poznavajući zabranu tog postupka, nikada neće ući u Džennet.

340. Od Ebu Isaa el-Mugire b. Šu'be, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah vam je zabranio: neposlušnost majkama, uskraćivanje onoga što je dužnost dati, traženje onoga što nije naše, zakopavanje žive ženske djece, a prezire kod vas rekla-kazala, mnogo zapitkivanje i upropaštavanje imetka." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (3/340), Fethul-Bari; Muslim (1715, 12).

Iz hadisa se shvata:

- Zabrana neposlušnosti majkama, a također i očevima. Ovdje je posebno spomenuo majke zbog njihove slabosti i ovisnosti o tuđoj brizi, i također što se dobročinstvu prema njima daje prednost u odnosu na dobročinstvo prema očevima.

- Zabrana uskraćivanja prava Allahovim robovima.

- Zabrana uzimanja onoga na što čovjek nema pravo.

- Zabrana rasprave, sporenja i pitanja od kojih nema koristi, niti kao posljedica njih dolazi dobro ili otklanjanje štete.

- Zabrana rasipništva i upropaštavanja imetka.

- Ovaj hadis treba svrstati među hadise na kojima se zasniva islam tako da bude osnovica svih propisa, jer ukazuje na nepovredivost čovjekovih elementarnih prava, a to su: vjera, život, imetak, razum i čast.

Čuvanje vjere i razuma postiže se nepostavljanjem mnoštva bespotrebnih pitanja i neustrajavanjem u onome za čime nema potrebe, jer se time otvaraju vrata sumnji, a onaj ko bude ustrajavao u ovome, mnogo će mijenjati svoja mišljenja i izlagati svoju vjeru smutnji. Očuvanje života označava zabranu nepravednog ubistva, a primjer za to je zakopavanje žive ženske djece, što je bila praksa u džahilijjetskom dobu.

Čuvanje časti označava poštivanje roditeljskih prava, dobročinstvo prema njima i zabranu i direktnog i indirektnog uznemiravanja riječima ili djelima.

Čuvanje imetka označava zabranu njegovog rasipanja i trošenja u svrhe koje nisu dozvoljene šerijatom.

Dakle, prethodno sam naveo sve ono u pogledu čega mi je Allah dao shvatanje Njegove Knjige i sunneta Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u vremenima razmišljanja i pomnog praćenja značenja šerijatskih tekstova, pa Njemu i pripada zahvala.

O ovom poglavlju postoje hadisi koji su navedeni u prethodnom poglavlju, kao što je hadis: "Ja prekidam vezu sa onim ko je s tobom prekine."

Dokumentacija i komentar ovog hadisa su pod brojem 315.

Kao i hadis: "Ko me bude prekidao, i Allah će sa njim prekinuti veze."

Dokumentacija i komentar ovog hadisa su pod brojem 323.

Poglavlje četrdeset drugo

VRIJEDNOST DOBROČINSTVA PREMA PRIJATELJIMA RODITELJA, RODBINI, SUPRUZI I OSTALIMA PREMA KOJIMA SE PREPORUČUJE POSEBNA POČAST

U potpunost dobročinstva prema roditeljima spada i održavanje veza sa njihovim prijateljima, jer to unosi radost u njihove duše, jer oni na svoje dijete, koje predstavlja najbolje što su stekli, gledaju tako da njegovo dobro i dobročinstvo prelaze na njihove prijatelje i srodstvo čije se veze održavaju samo putem njih dvoje. Onaj ko zasadi dobro, bit će obradovan kada vidi ljude oko sebe kako ubiru korisne plodove. Takav je zasadio usjev i požeo korist, te vidio da dobro obuhvata sve ljude.

Prema ovome pravilu treba gledati i na odnos prema rodbini, supruzi i ostalima kojima je pohvalno ukazati počast, kao što su starac, prijatelj, komšija i pravedni vođa.

341. Od Ibn Omera, radijallahu anhuma, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U najveće dobročinstvo spada da čovjek održava vezu sa prijateljima svoga oca."

342. Od Abdullaha b. Dinara, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, prenosi se da ga je neki beduin susreo na putu prema Mekki. Abdullah b. Omer ga je poselamio, dopustio mu da uzjaše magarca kojeg je i on jahao, i dao mu je turban koji je imao na svojoj glavi. Ibn Dinar je rekao: "Rekli smo mu: 'Allah te popravio, to su beduini koji su zadovoljni sa mizernim.' Abdullah b. Omer reče: 'Otac ovoga čovjeka bio je bliski prijatelj Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, a ja sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Najveće dobročinstvo je da čovjek održava veze sa prijateljima svoga oca.'"

U drugoj predaji od Ibn Dinara, a on od Ibn Omera, prenosi se da, kada bi Ibn Omer krenuo iz Mekke, vodio bi jednog magarca na kome bi se odmarao kada bi mu dosadilo jahanje deve, a imao je i turban koji je vezao oko glave. Dok je jednog dana tako bio na tom magarcu, pored njega prođe neki beduin, a Ibn Omer ga upita: "Zar ti nisi taj, sin tog?" Beduin reče: "Svakako." Tada mu je Ibn Omer dao magarca i rekao: "Uzjaši ga", a dao mu je i turban rekavši: "Njime omotaj svoju glavu." Vidjevši to, neki Ibn Omerovi prijatelji mu rekoše: "Allah ti oprostio, dao si ovom beduinu svog magarca na kojem si odmarao i svoj turban kojim si vezivao svoju glavu." Ibn Omer reče: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako

govori: 'U najveće dobročinstvo spada da čovjek održava veze sa prijateljima svoga oca nakon što on umre.' Njegov otac bio je Omerov, radijallahu anhu, prijatelj." (Sve ove predaje navodi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2552, 12 i 13).

Iz hadisa se shvata:

- U dobročinstvo prema roditeljima ubraja se da čovjek održava veze sa njihovim prijateljima nakon njihove smrti, pa makar i u manjoj mjeri, posjetom ili lijepom riječju.

- Podučavanje adabima dove u njihovim riječima: "Allah ti oprostio" i "Allah te popravio".

- U potpuno dobročinstvo i održavanje veza spada trošenje na prijatelje roditelja koje su oni voljeli, a naročito iz imetka koji je čovjeku posebno drag.

- Izuzetna vrijednosti Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, koja se ogledala u velikoj odanosti i ljubavi prema njegovom ocu, održavanju veza sa očevim prijateljima poslije njegove smrti, prakticiranje sunneta Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, trošenje iz svog halal imetka i davanje prednosti drugima nad sobom... Uistinu su vrijednosti i odlike ispravnih prethodnika mnogobrojne. Molimo Allaha da nas učini od onih koji se povode za njima u riječima, djelima i ponašanju.

- Ibn Omerovi prijatelji opisali su beduine kao ljude zadovoljne oskudnim načinom života, što je dokaz da čovjek potpada pod utjecaj okoline u kojoj živi, tj. beduini su siromašni, pa su zato zadovoljni oskudnim načinom života.

343. Od Ebu Usejda Malika b. Rebiea es-Saidija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Jedne prilike dok smo sjedili kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, došao mu je jedan čovjek iz plemena Benu Seleme i rekao: 'Allahov Poslaniče, da li mogu učiniti ikakvo dobročinstvo svojim roditeljima nakon njihove smrti?' Poslanik reče: 'Da, možeš uputiti dovu za njih, tražiti oprosta za njih, ispuniti njihovo obećanje, održavati veze sa njihovom rodbinom i ukazivati počast njihovim prijateljima.'" (Prenosi Ebu Davud)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je slab, a navodi ga El-Buhari u "El-Edebul-mufred" (35); Ebu Davud (5142); Ibn Madže (3664); Ahmed (3/497- 498); Ibn Hibban (418), te drugi od Abdur-Rahmana b. Sulejmana, a on od Usejda b. Alijja b. Ubejda es-Saidija, a on od svoga oca.

Kažem: Lanac prenosilaca ovog hadisa je slab zbog anonimne biografije Alije b. Ubejda es-Saidija, a ostali prenosioci su povjerljivi.

Iz hadisa se shvata:

- Iskoristiti priliku dok su roditelji živi da im se čini dobročinstvo.

- U dobročinstvo prema roditeljima ubraja se:

a) upućivanje dove za njih;

b) traženje oprosta za njih.

- Pažnja prema stvarima koje se tiču roditelja u toku njihovog života i nakon smrti. U toku njihovog života to se ostvaruje brigom o njima, a poslije smrti:

a) sprovođenjem njihove šerijatom utemeljene oporuke;

b) održavanjem veza sa njihovom rodbinom;

c) ukazivanjem počasti njihovim prijateljima.

- Ako se roditelji budu trudili u lijepom odgoju svoje djece, to će im se vratiti dobrim još u toku života, a i nakon njihove smrti. U toku života vraća se dobročinstvom, a poslije smrti upućenom dovom. Dova djeteta za roditelje je primljena, kao što kaže Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u hadisu koji prenosi Muslim: "... ili dobro dijete koje upućuje dovu za njega."

- Čvrsta predanost ashaba kontinuiranom činjenju dobra.

- Potrebno je prenijeti stečeno znanje drugima.

- Ko ne bude znao određeni propis, potrebno je da pita one koji znaju.

- Ibadeti su utemeljeni isključivo na argumentima koji govore o njima, stoga ih je neophodno prakticirati onako kako ih je Allah, azze ve dželle, propisao jezikom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

344. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Nisam bila ljubomorna ni na jednu Vjerovjesnikovu ženu kao što sam bila ljubomorna na Hatidžu, radijallahu anha, iako je nikada nisam vidjela. Poslanik ju je često spominjao, a nekada bi znao zaklati ovcu, a zatim je isjeći na komade i poslati Hatidžinim prijateljicama.

Znala sam mu reći: 'Kao da na dunjaluku nije bilo druge žene osim Hatidže?', a on bi odgovorio: 'Ona je imala posebne pohvalne odlike i s njom sam imao djecu.'" (Muttefekun alejhi)

U drugoj predaji stoji: "Kada bi zaklao ovcu, njenim prijateljicama davao bi onoliko koliko bi im bilo dovoljno."

U sljedećoj predaji stoji: "Kada bi zaklao ovcu, govorio bi: 'Pošaljite je Hatidžinim prijateljicama.'"

U sljedećoj predaji navodi se da je rekla: "Haletu bintu Huvejlid, Hatidžina sestra, zatražila je dozvolu za ulazak kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je u njenom glasu prepoznao Hatidžin glas i veoma se obradovao tome, te je rekao: 'Gospodaru moj, neka ovo bude Haletu bintu Huvejlid!'"

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (7/133), Fethul-Bari; Muslim (2435, 56).

Druga predaja kod El-Buharija (7/133 i 10/435), Fethul-Bari; Muslim (2435).

Treća je kod El-Buharija (7/133), Fethul-Bari; Muslim (2435, 75)

Četvrta predaja je kod Muslima (2437).

Iz hadisa se shvata:

- Vrijednosti majke vjernika Hatidže bintu Huvejlid koja je povjerovala Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pomogla ga svojim imetkom, podsticala ga na čvrstinu i bila jedan od prvijenaca koji su prednjačili po dobru.

- Lijepo prisjećanje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na njegovu prvu suprugu koja ga je pomagala i podržavala.

- U lijepe odlike dobre žene spada da bude omiljena i rotkinja. Zato je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio ženidbu s takvima.

- Potvrda pozitivne ljubomore koja se ne smatra pokuđenom kod vrijednih žena, što je bio slučaj sa Aišom, radijallahu anha, na koju su bile ljubomorne Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, žene, a ona je bila ljubomorna na Hatidžu, radijallahu anha.

- Mnogo spominjanje ukazuje na veliku ljubav, pa je zato znak onih koji vole Allaha, Gospodara svjetova, da Ga oni, i muškarci i žene, mnogo spominju.

- Obaveza je muslimanu da čuva dogovor sa svojom suprugom i prijateljima i bliskim saradnicima, te da poštuje svoje prijatelje dok su živi, ali i nakon njihove smrti, tako što će ih se prisjećati i govoriti o njihovim dobrih osobinama koje su imali i ukazivati počast onima koji su ih poznavali.

345. Od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Krenuo sam na put sa Džerirom b. Abdullahom el-Bedželijem, pa on poče da me služi, te mu ja rekoh: 'Nemoj to više činiti.' Na to im on reče: 'Kada sam vidio kako ensarije lijepo postupaju sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, zakleo sam se da se neću ni sa kim od njih družiti a da ga neću služiti.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (6/83), Fethul-Bari; Muslim (2513), a tekst hadisa je njegov.

Iz hadisa se shvata:

- Skromnost i vrijednost ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.
- Iskazivanje počasti prema onome ko je lijepo postupao sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa makar bio mlađi.
- Poštivanje i iskazivanje počasti starijem.
- Vrijednosti, prednjačenje i služenje ensarija Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

Poglavlje četrdeset treće

UKAZIVANJE POSEBNE POČASTI PORODICI ALLAHOVOG POSLANIKA I POJAŠNJENJE NJIHOVE VRIJEDNOSTI

Pod ehlul-bejtom (ukućanima) misli se na one koji se na vjerodostojan način rodoslovom vežu za pleme Benu Hašim i Abdul-Muttalib, bili oni muškarci ili žene, i koji su vjerovali u Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i na tome umrli.

U Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, ukućane ubrajaju se njegove supruge, majke vjernika, radijallahu anhume. Neki učenjaci smatraju da se pod Muhammedovom porodicom smatraju bogobojazni učenjaci iz njegovog ummeta, a to je tvrdnja kojoj se ne daje prednost prilikom korištenja termina ehlul-bejt ili Alu Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

Uzvišeni Allah kaže: "**Allah samo želi da od vas otkloni prljavštinu, porodico Poslanikova, i u potpunosti vas očisti.**" (El-Ahzab, 33)

Ovo je jasni dokaz koji govori o ulasku Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, supruga u ehlul-bejt, jer su one povod objave ovog ajeta, a povod objave je sadržan u ovom ajetu, prema konsenzusu učenjaka – ili se pojedinačno, prema jednom mišljenju, odnosi na njih, ili na druge sa njima, prema ispravnom mišljenju.

Uzvišeni Allah kaže: "**A onaj ko veliča Allahova znamenja, to je znak bogobojaznosti srca.**" (El-Hadždž, 32)

Tumačenje ovog ajeta navedeno je u Poglavlju o veličanju Allahovih svetinja.

346. Od Jezida b. Hajjana prenosi se da je rekao: "Jednog dana smo ja, Husajn b. Sebre i Amr b. Muslim otišli Zejdu b. Erkamu, radijallahu anhu. Nakon što smo sjeli kod njega, Husajn nam je rekao: 'Zejde, ti si postigao mnogo dobra. Vidio si Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, slušao njegov govor, išao u pohode sa njim i klanjao za njim. Zejde, zaista si mnogo hajra doživio. Ispričaj nam nešto što si čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.' On tada reče: 'Bratiću, tako mi Allaha, već sam ostario, davno je to bilo, a ponešto sam i zaboravio od onoga što sam čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Stoga, prihvatite ono što kažem, a ne pitajte me za ono što prešutim.' Zatim reče: Jednoga dana Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je i održao nam govor – na izvoru između Mekke i Medine koji se zove Humm. Zahvalio je Allahu i pohvalio Ga, govorio i opominjao, a zatim rekao: 'O ljudi, zaista sam ja samo čovjek, uskoro će doći izaslanik moga Gospodara pa ću mu se odazvati, a vama ostavljam dva velika emaneta: prvi je Allahova Knjiga u kojoj su uputa i svjetlo, te je čvrsto prihvatite Allahove Knjige i držite se nje.' Pa je govorio o Kur'anu i nužnosti primjene u životu, a zatim je rekao: 'I moj ehlul-bejt, Allahom vas opominjem za svoj ehlul-bejt, Allahom vas opominjem za svoj ehlul-bejt.' Husajn mu reče: 'Zejde, a ko su njegov ehlul-bejt (ukućani)? Zar njegove supruge nisu ehlul-bejt?' Zejd odgovori: 'Njegove supruge su njegov ehlul-bejt, ali u ehlul-bejt spadaju oni kojima je zabranjeno primati sadaku poslije njegove smrti.' Husajn upita: 'A ko su oni?' 'Oni su Alijina, Akilova, Džaferova i Abbasova porodica', odgovori on. Husajn upita: 'Svima njima je zabranjena sadaka?' 'Da', odgovori on." (Prenosi Muslim)

U drugoj predaji navodi se: "Uistinu, ja vam ostavljam dva velika emaneta: jedan od njih je Allahova Knjiga koja je Allahovo uže, pa ko je bude slijedio, bit će na Pravom putu, a ko je ostavi, bit će u zabludi."

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2408), a druga predaja također je kod njega (2408, 37).

Obavezno pogledaj moju knjigu "Medžemu'l bahrejn fi tahridži ehadisi el-vahjejn", jer u njoj ima dodatnih navoda i pojašnjenja.

Iz hadisa se shvata:

- Pohvalnost iznošenja pohvale o učenome sa odgovarajućim epitetima, te upućivanje dove za njega prije traženja znanja od njega. Zato nije pohvalno laskanje osim prilikom traženja znanja.

- Ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, imaju vrijednosti i dobro.

- Dozvoljeno je učenjaku da se pred onima koji ga slušaju – prije nego što počne svoje izlaganje na određenu temu – opravda za grešku ili propust koji eventualno može počiniti.

- U poznoj starosti čovjek je sklon zaboravu i slabosti memorije.

- Učenjak treba da govori samo o onome što dobro poznaje i nije mu dozvoljeno da govori o onome što ne zna.

- Tragalac za znanjem neće pričinjavati neugodnosti svome učitelju niti će ga zaduživati onim na što ne može odgovoriti kada vidi da se učitelj zadovoljio onim što je rekao.

- Pohvalnost da učeni iskoristi odgovarajuća vremena kako bi razgovarao sa svojim prijateljima i podsjećao ih na dobro.

- Obaveza je učenom da preporuči svojim sljedbenicima ono što će im koristiti poslije njegove smrti.

- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je čovjek kojem će doći smrt kao što dolazi i drugim ljudima: **"Ti ćeš umrijeti, a i oni će umrijeti."** (Ez-Zumer, 30)

- Obaveznost pridržavanja za Allahovu Knjigu, jer je ona Allahovo čvrsto uže i pravi put. Ko je bude slijedio, bit će upućen, a ako je ostavi, bit će u zabludi.

- Oporuka lijepog ophođenja prema Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, porodici, ukućanima, i preporuka posebne pažnje prema njima.

- Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge spadaju u ehlul-bejt.

- Ehlul-bejtu je zabranjeno primati sadaku, ali im je dozvoljena petina ratnog plijena.

347. Od Ibn Omera, radijallahu anhuma, a on od Ebu Bekra es-Siddika, prenosi se da je rekao: "Poštujte Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, tako što ćete poštovati njegov ehlul-bejt." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (7/78), Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

- Respekt prema Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, ukućanima i porodici, iskazivanje počasti i privrženosti.
- Ashabi, radijallahu anhum, poznavali su prava ehlul-bejta, a ova prava posebno su poznavala dva velikana Ebu Bekr i Omer, radijallahu anhuma.

Poglavlje četrdeset četvrto

POŠTOVANJE I UVAŽAVANJE UČENJAKA I VELIKANA I DAVANJE PREDNOSTI NJIMA U SVEMU

Potrebno je uvažavati učene, nosioce Kur'ana i sunneta koji slijede ispravne prethodnike u pogledu shvatanja, uvjerenja, ponašanja, ibadeta, za razliku od sljedbenika strasti i novotarija. Također, potrebno je poštivati starije i osijedjele u islamu, kao i plemenite, moralne i hrabre koji su uzor drugima u svojim postupcima i moralnim vrlinama. Rečeno je: "Vrijednost uglednih poznaje samo onaj ko je i sam vrijedan."

Uzvišeni Allah kaže: **"Reci: Jesu li isti oni koji znaju i oni koji ne znaju? Uistinu, pouku uzimaju samo oni koji pameti imaju."** (Ez-Zummer, 9)

Uzvišeni Allah obavještava Svoje robove da kod Njega nisu na istom stepenu oni koji postupaju po stečenom znanju, čiji su postupci u saglasnosti sa Kur'anom i sunnetom, i oni koji nemaju znanja i ne trude se da ga stječu zbog svog nemara, potcjenjivanja i udaljavanja od vjere.

Ovakvo razlikovanje na najbolji način potvrđuje vrijednost znanja i ukazuje na stepen koji kod Allaha imaju učeni. Određena stvar spoznaje se samo ukoliko se spozna njoj suprotna i na osnovu te suprotnosti pravi se razlika između stvari.

Razliku između znanja i neznanja uviđa samo onaj koji ima pameti, shvatanja i prosvijećenosti.

348. Od Ebu Mes'uda Ukbe b. Amra el-Bedrija el-Ensarija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Neka ljude u namazu predvodi onaj koji zna najviše Kur'ana napamet, a ako po učenju budu jednaki, onda najučeniji u hadisu, a ako i u hadisu budu jednaki, onda onaj koji je prije hidžru učinio, a ako hidžru budu zajedno učinili, onda onaj koji je najstariji

po godinama. Neka čovjek nipošto ne staje pred džemat u nečijoj kući i neka ne sjeda na posebno mjesto izuzev nakon dozvole domaćina.'" (Prenosi Muslim)

U drugoj Muslimovoj predaji se navodi: "A onda onaj ko je prije prihvatio islam", umjesto onoga ko je najstariji.

U sljedećoj predaji stoji: "Ljude predvodi u namazu onaj ko najbolje uči Allahovu Knjigu i koji je prije počeo učiti Kur'an, a ako u učenju budu jednaki, onda ih predvodi onaj ko je prije učinio hidžru, a ako budu jednaki u hidžri, neka ih predvodi najstariji po godinama."

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (673).

Druga predaja kod Muslima (673, 291).

Iz hadis se shvata:

- Davanje prednosti učenijem prilikom predvođenja namaza: najučenijem u Allahovoj Knjizi i onome ko je najbolje uči, zatim najboljem poznavaocu sunneta, zatim onome ko je prvi učinio hidžru i prihvatio islam, a zatim najstarijem po godinama.

Ovo je vjerovjesničko pravilo po pitanju onoga ko ima prednost da predvodi namaz, a mišljenja u vezi s onim ko ima prednost da predvodi namaz, a koja se navode u mezhebskim knjigama i racionalnim analogijama, poput knjiga "Meraki el-felah", kao što su: "veće glave, manjeg spolovila, ljepša mu žena...", spadaju u neistine koje islamski fikh u potpunosti odbacuje.

- Najvrednija nauka je nauka o Allahovoj Knjizi, koja se stječe učenjem, podučavanjem drugih i memorisanjem.

- Iz nauke o Allahovoj Knjizi grana se nauka o vjerovjesničkom sunnetu u smislu izučavanja prenosilaca, tekstova hadisa i pridavanja pažnje ovoj nauci.

- Prednjačenje u prihvatanju islama uzima se u obzir.

- Nadređeni, domaćin, poslodavac, imam u mesdžidu imaju prednost u imametu od drugih, ako su učeniji, ukoliko se drugoj osobi ne dadne prednost da predvodi namaz.

- Onaj ko je sjedio na nekom mjestu ima najveće pravo na njega.

- Nije ispravno da žena predvodi muškarce, jer se termin "ljudi" (ar. kavm) odnosi na muškarce, a ne za žene: **"O vi koji vjerujete, neka se muškarci ne izruguju drugim muškarcima, jer su oni možda bolji od njih, a ni žene ženama jer su one možda bolje od njih."** (El-Hudžurat, 119)

349. Također, od Ukbe b. Amra prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, doticao bi svojim rukama naša ramena prije namaza i govorio: 'Uravnajte se i nemojte se razilaziti, pa da se raziđu vaša srca. Neka iza mene budu punoljetni i razumni, a zatim sljedeći, a zatim sljedeći.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (432).

Iz hadisa se shvata:

- Obaveza poravnavanja saffova, popunjavanja praznina i zbijanja ramena i stopala u namazu.
- Potrebno je da imam revnosno pregleda saffove klanjača prije nego što stupi u namaz.
- Razilaženje i sporenje uzrok su kvarenja srca.
- Vanjština ostavlja traga na formiranje nutrine.
- Daje se prednost boljima da stanu u prve saffove, a pod njima se misli na učene i punoljetne.
- Potrebno je da učeni i punoljetni stanu odmah iza imama kako bi ga podsjetili ako nešto propusti, ili da stupe na njegovo mjesto ukoliko to bude zahtijevalo stanje ili iznenadni događaj.

350. Od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Neka iza mene u namazu budu punoljetni i pametni, a zatim oni koji dolaze sljedeći,' i to je ponovio tri puta. 'Čuvajte se pijačnih prepirki.'"

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (432, 123).

Iz hadisa se shvata:

- Zabrana klanjačima da unose smutnje u džamiju, npr. razmirice, rasprave, podizanje glasova, jer to umanjuje skrušenost.
- Džamije imaju svoju svetost pa zato nije dozvoljeno kupovati, prodavati, objavljivati izgubljenu stvar, ili recitovati poeziju unutar džamije.

- Obaveznost razdvajanja saffova klanjača, tako da se odvoje saffovi muškaraca od žena i nije dozvoljeno da budu pomiješani kao što se miješaju ljudi na pijacama i trgovima.

351. Od Ebu Jahjaa, a rečeno je da je on i Ebu Muhammed, Sehla b. Ebu Hasme el-Ensarija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Abdullah b. Sehl i Muhajjis b. Mes'ud došli su na Hajber, ali je on već bio osvojen, a sa njegovim stanovnicima sklopljen dogovor, pa su se njih dvojica razišli. Muhajjis je otišao do Abdullaha b. Sehla koji je ubijen ležao u krvi, pa ga je ukopao, a zatim je otišao u Medinu, pa su Abdur-Rahman b. Sehl, Muhajjis i Huvejjis, dva Mes'udova sina, otišli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. Abdur-Rahman je počeo govoriti, a bio je najmlađi po godinama, pa je Poslanik rekao: 'Neka govori stariji, neka govori stariji.' Abdur-Rahman je ušutio, pa su Muhajjis i Huvejjis uzeli riječ. Poslanik je rekao: 'Hoćete li se zakleti i uzeti pravo od vašeg ubice?' Potom je spomenuo hadis u potpunosti." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (6/275), Fethul-Bari; Muslim (1669, 6).

Iz hadisa se shvata:

- Dozvoljenost primirja sa neprijateljem radi nužde, jer je za islam bolji sporazum. Međutim, ukoliko je islam superioran nad nevjerstvom i ne očituje se korist sporazuma, onda se njemu ne smije pristupiti.

- Muslimanima pojedincima nije dozvoljeno da prema neprijateljima postupaju shodno svome nahođenju i bez dozvole, saglasnosti imama, ukoliko se posljedica toga vraća na sve muslimane.

- Davanje prednosti starijem u obraćanjima.

- Zakletva pri procesu zaklinjanja "el-kasame" nasljednicima ubijenog.

- Pod zaklinjanjem "el-kasame" podrazumijeva se pedeset zakletvi koje se raspodijele na nasljednike ubijenog kada tvrde da ga je neko ubio ili onome ko protiv njih podiže optužbu ukoliko oni negiraju.

352. Od Džabira, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslije Bitke na Uhudu, stavljao u kabur po dvojicu ubijenih muslimana, pitajući: "Koji je od njih dvojice znao više Kur'ana napamet?" Kada bi pokazali na jednog, njega bi prvog stavio u kabur (lahd). (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (3/211), Fethul-Bari.

Manje poznate riječi:

"Lahd" – udubljenje na strani kabura prema Kibli u koje se stavlja mejjit.

Iz hadisa se shvata:

- Dozvoljeno je prilikom ukopa u kabure napraviti udubljenje na sredini, a i sa strane, kako je bila praksa u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ali je udubljenje sa strane bolje, jer se potvrđeno prenosi od Enesa, radijallahu anhu, u hadisu koji je hasen, a navode ga Ahmed i Ibn Madže da je rekao: "Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio, u Medini je bio čovjek koji je kopao kabure sa udubljenjima sa strane, a drugi sa udubljenjima na sredini. Ashabi su rekli su: 'Tražit ćemo rješenje od našeg Gospodara i pozvat ćemo njih dvojicu, pa koji prvi od njih dođe, prepustit ćemo mu kopanje kabura.' Zatim su pozvali njih dvojicu, pa je prvi došao onaj koji je pravio udubljenje sa strane, pa je tako i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ukopan."

- Dozvoljenost ukopavanja dvojice ili trojice ljudi u jedan kabur ako to zahtijeva trenutna situacija.

- Davanje prednosti učenim i uglednim, i u toku njihovog života i nakon smrti.

353. Od Ibn Omera, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sanjao sam da čistim zube misvakom, kada mi priđoše dva čovjeka, jedan je bio stariji od drugoga. Dao sam misvak mlađem, pa mi je rečeno: 'Dadni ga starijem', pa sam ga dao starijem od njih dvojice." (Prenosi Muslim sa potpunim lancem prenosilaca, a El-Buhari bez lanca prenosilaca)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (1/356), Fethul-Bari kao *muallek*; Muslim (2271).

Iz hadisa se shvata:

- Pohvalnost upotrebe misvaka, jer je to pritvrđeni vjerovjesnički sunnet. Misvak čisti usta, predstavlja zadovoljstvo Gospodara, posebno prilikom abdesta, namaza i učenja Kur'ana.

- Davanje prednosti starijem isključivo u misvaku i govoru, bili ljudi poredani u red ili ne, dok se u ostalim stvarima daje pravo zdesna na lijevo.

- Dozvoljeno je koristiti tuđi misvak, uz dozvolu vlasnika.

- Vjerovjesnikovi snovi su istina, jer su nepogrješiva objava. Zato Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, snovi ulaze u zakonodavstvo.

- Dozvoljenost idžtihada Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ali mu se ne potvrđuje greška, već direktno biva ispravljen.

354. Od Ebu Musaa, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U veličanje Allaha spada i poštovanje starog (sijedog) muslimana, hafiza Kur'ana, koji ne pretjeruje u traženju skrivenih propisa u njemu, kako bi ih strogo primijenio, niti je od onih koji rijetko Kur'an uče i slabo se po njemu vladaju, kao i poštovanje pravednog vladara." (Hadis je hasen, a prenosi ga Ebu Davud)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je hasen, a navodi ga Ebu Davud (4843) sa dobrim senedom, kao što kažu dva hadiska eksperta El-Iraki i Ibn Hadžer.

Iz hadisa se shvata:

- Pohvalnost ukazivanja počasti osijedjelom muslimanu u islamu, te poštivanja starijih na mjestima okupljanja, priznavajući njihovu vrijednost i prednost. Dakle, pohvalno je biti brižan i saosjećajan prema starima, prema pravednom imamu, prema učaču Kur'ana koji ga shvata, primjenjuje njegove propise u svom životu i ne prelazi njegove granice, uči ga i danju i noću.

- Pretjerivanje u vjeri je propast u čijem se okrilju prekidaju dobra djela.

- Nemar prema Kur'anu je grijeh za koji se treba pokajati.

- Allahova vjera je sredina između pretjerivanja i nemara.

- Onome ko ukazuje počast Allahovim dobrim robovima, nadajući se nagradi od Allaha, takav postupak daje ugled i strahopoštovanje.

355. Od Amra b. Šuajba, a on od svoga oca, a on od svoga oca, radijallahu anhum, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Nije od nas onaj koji nije milostiv prema našim mlađima i koji ne poštuje naše starije.'" (Hadis je sahih, a prenose ga Ebu Davud i Et-Tirmizi koji kaže da je hasen-sahih)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih, a navodi ga El-Buhari u "El-Edebul-mufred" (354); Ebu Davud (4943); Et-Tirmizi (1920); Ahmed (2/185 i 207) sa različitim lancima prenosilaca od Amrova djeda, a predaja je ispravna.

O ovoj tematici također se prenosi predaja od Enesa, Ibn Abbasa, Ubade b. Es-Samita, Ebu Hurejre, Ebu Umame, Vaila b. El-Eska, Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhum.

Manje poznate riječi:

Et-Tirmizi kaže: "Neki učenjaci kažu: "Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi 'nije od nas', znače: Nije od našeg običaja, ili nije od našeg ponašanja.'"

Alijj b. El-Medini rekao je: "Rekao je Jahja b. Seid: 'Sufjan Es-Sevri poricao je ovo tumačenje 'nije do nas' sa riječima: Nije naše vjere.'"

Kažem: Ko bude smatrao dozvoljenim ove grijehe, on nije naše vjere, a ko ih čini ne smatrajući ih dozvoljenim, ne pridržava se islamskih adaba. Allah najbolje zna.

Iz hadisa se shvata:

- Pohvalnost samilosti, saosjećajnosti, brižnosti i dobročinstva prema malodobnima.

- Pohvalnost poštivanja i iskazivanja počasti starijima.

- Muslimansko društvo je čvrsta građevina u kojoj se saosjeća sa malodobnima, poštuju stariji, jer svako od njih ima svoje posebno mjesto u zidu koji je upotpunio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

- Potrebno je poznavati prava učenjaka i poštivati ih. U hadisu Ubade b. Samita kod Ahmeda (5/323) stoji dodatak sa dobrim lancem prenosilaca: "...i ne zna prava našeg učenjaka."

356. Od Mejmuna b. Ebi Šebiba, Allah mu se smilovao, prenosi se da je jednog dana pored Aiše, radijallahu anha, prošao prosjak, pa mu je dala komad hljeba, a zatim je pored nje prošao čovjek lijepog izgleda i lijepo odjeven, pa ga je ona pozvala za sofru, pa je jeo. Kada su neki čuli za ovaj njen postupak, prigovorili su joj, a ona je rekla: 'Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ophodite se prema ljudima shodno njihovom društvenom položaju.'" (Prenosi Ebu Davud, ali je rekao: "Mejmun nije doživio vrijeme Aiše.")

Spominje ga, također, Muslim na početku svoga Sahiha bez lanca prenosilaca rekavši: "Prenosi se od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: 'Naredio nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, da se ophodimo prema ljudima shodno njihovom društvenom položaju.' Spominje ga i El-Hakim Ebu Abdullah u svojoj knjizi 'Ma'rifetu ulumil-hadisi' i kaže da je ovaj hadis sahih."

Dokumentacija hadisa:

Hadis je slab, a navodi ga Ebu Davud (4842) spominjući njegovu prvu slabost, a to je prekid lanca između Mejmune i Aiše. U hadisu je također Habib b. Ebi Sabit koji je obmanjivač, a također prenosi ga u formi "od-od".

Spominje ga i imam Muslim (1/6) u uvodu svoga Sahiha kao popratni komentar. Međutim, njegovi uvjeti u uvodu nisu kao uvjeti u Sahihu. To sam opširnije pojasnio u svojoj knjizi "En-Nuket ala mukaddimeti sahihi Muslim".

Spominje ga El-Hakim u "Ma'rifetu ulumil-hadis", str. 149, kao komentar, ali nije kao što je rekao, jer u predaji ima prekid lanca i obmanjivanje.

Iz hadisa se shvata:

- Ukazivanje pažnje ljudima shodno njihovim stepenima i poziciji u društvu i davanje svakome prava koje zaslužuje. Plemenitom se iskazuje počast, dostojnom dostojanstvo i prelazi se preko pogrešaka uglednih.

- Dozvoljeno je kao sadaku udijeliti manju količinu nečega.

357. Od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Ujejne b. Hisn došao je u posjet svom bratiću El-Hurru b. Kajsu koji je bio je jedan od Omerovih bliskih saradnika. Inače, svi Omerovi prijatelji i saradnici, i mlađi i stariji, bili su učači Kur'ana (pobožna ulema). Znajući za ugled koji El-Hurr uživa kod Omera, Ujejne zamoli svoga bratića: 'Ti uživaš ugled kod ovoga vođe, pa zatraži od njega dozvolu da ga posjetim.' El-Hurr tako i uradi, a Omer pristade. Kada je Ujejne ušao kod Omera, rekao je: 'Sine El-Hattabov! Tako mi Allaha, ti nam ne daješ mnogo, niti među nama pravedno sudiš.' Čuvši to, Omer b. El-Hattab toliko se rasrdio da je čak pomislio i da ga fizički kazni. Međutim, El-Hurr se umiješa i reče: 'Vođo vjernika, Uzvišeni Allah rekao je Svome Vjerovjesniku: **Ti praštaj!, i traži da se čine dobra djela, a neznalica se kloni!'** (El-E'araf, 199). Ovo je jedna neznalica.' Tako mi Allaha, proučeni ajeti zaustavili su Omera i stao je na granicama koje je postavila Knjiga Uzvišenog Allaha." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija i komentar ovog hadisa navedeni su pod brojem (50) u Poglavlju o strpljenju.

358. Od Ebu Seida Semure b. Džunduba, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "U doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio sam dječak i učio sam od njega, ali me sada sprečava da govorim samo što su ovdje ljudi koji su stariji od mene." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (1/429), Fethul-Bari; Muslim (964, 88).

Iz hadisa se shvata:

- Pokuđenost pričanja o sunnetu u društvu u kojem je prisutan neko ko ima prednost da govori, zbog većeg znanja, pamćenja ili starosti po godinama.
- Dozvoljeno je da djeca prisustvuju skupovima starijih i naučnim kružocima.
- **Dječak stječe znanje u toku svoje malodobnosti.**
- Poštivanje i uvažavanje starijih.
- Ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, poznavali su počast svojih starijih i znali su da su na dobru sve dok im znanje dolazi od njihovih starijih velikana.

359. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Neće mladić ukazati počast starijem zbog njegovih godina a da Allah neće odrediti da njemu neko ukaže počast kada ostari." (Prenosi ga Et-Tirmizi i kaže da je garib)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je slab, a navodi ga Et-Tirmizi (2022) koji ga je proglasio slabim riječima "garib", i to je tačno jer je u lancu Jezid b. Bejan el-Muallim el-Ukajli, a Ed-Darekutni ga je proglasio slabim – daif. El-Buhari kaže: "Njegov status treba dobro razmotriti. Njegov šejh je Ebu Er-Rehal." Ebu Hatim kaže: "Nije jak i njegov hadis je loš." El-Buhari kaže: "Od njega dolaze čudne predaje."

Iz hadisa se shvata:

- Pohvalnost ukazivanja počasti ostarjelim muslimanima zbog njihovih godina.
- Nagrada ili kazna su shodno vrsti učinjenog djela.
- Kako postupaš prema drugima, tako će se i prema tebi postupati.
- Dobro neće biti zanemareno kod Allaha.

Poglavlje četrdeset peto

POSJEĆIVANJE DOBRIH LJUDI, DRUŽENJE SA NJIMA, POŠTIVANJE I TRAŽENJE NJIHOVE DOVE; POSJEĆIVANJE ODABRANIH MJESTA

Pohvalno je posjećivati učene, cijenjene i dobre ljude, žudjeti za druženjem sa njima i stjecanjem znanja od njih. Onaj ko se druži sa učenima, neće biti nesretan, a ko se bude sa njima stalno družio, počet će ih oponašati, a ko oponaša jedan narod, njemu i pripada. Ovo je znak uspjeha, jer je spas u oponašanju časnih.

Znaj da je ljubav prema učenjacima obavezna, jer je uvjet za potpunost imana i put za uživanje u njegovoj slatkoći.

Uzvišeni Allah kaže: **"I kada Musa reče pratiocu svome: 'Neprestano ću ići sve dok ne dostignem mjesto gdje se susreću dva mora, ili dok ne budem išao dugo vremena'"** – do riječi: **"Musa mu reče: 'Hoću li te pratiti da bi me podučio onome čemu si ti ispravno podučen?"** (El-Kehf, 60-66)

U ovom ajetu Allah Uzvišeni objavljuje da je obavijestio Musaa da jedan od Njegovih robova, koji se nalazi na mjestu gdje se sastaju dva mora, ima znanje koje nema Musa. Stoga je Musa, želeći steći znanje, krenuo na put da pronađe tog Allahovog roba i imao je čvrstu namjeru da mu se pridruži, pa makar ostao dugo vremena.

U kazivanju o Musau i Hidru, alejhimas-selam, ima mnogo koristi i prefinjenih značenja. Kada bih ih pokušao pobrojati, bilo bi ih više od stotinu, a neke od njih iz ovog ajeta su:

a) putovanje radi traženja znanja;

b) educiranje drugih znak je dobra;

c) strpljivost u traženju znanja, ustrajnost i neishitrenost;

d) neiznošenje tvrdnji o posjedovanju sveobuhvatnog znanja, jer je Musa održao govor Benu Israilu, pa je upitan koji čovjek je najznaniji. Odgovorio je: "Ja." Potom ga je Allah prekorio, jer nije spomenuo da znanje potječe od Allaha, kao što navodi El-Buhari;

e) traganje za učenjacima praktičarima kako bi se od njih uzimalo znanje, jer se vjerovanje sastoji iz riječi i djela.

Uzvišeni kaže: "**Strpi se sa onima koji dozivaju svoga Gospodara jutrom i večeri, želeći Njegovo zadovoljstvo.**" (El-Kehf, 28)

Uzvišeni Allah naređuje Svome poslaniku Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, da se druži sa Njegovim robovima koji Ga spominju riječima "la ilahe illallah", "elhamdulillah" i "subhanallah", "Allahu ekber", i mole Ga jutrom i večeri, svejedno bili siromasi, bogataši, jaki ili slabi.

360. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Ebu Bekr rekao je Omeru, radijallahu anhuma, nakon smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Hajde da zajedno posjetimo Ummu Ejmen, radijallahu anha, kao što ju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posjećivao." Kada su ušli u njenu kuću, ona zaplaka, a njih dvojica je upitaše: "Zašto plačeš? Zar ne znaš da je ono što je kod Allaha bolje za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?" Odgovorila je: "Ne plačem zato što ne znam da je ono što je Allaha bolje za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nego plačem zato što je Objava prestala dolaziti", te i oni počeše plakati s njom. (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2454).

U ovom hadisu dogodila se jedna greška autora, Allah mu se smilovao, i to na dva mjesta na kojima je naveo ovaj hadis – ovdje i pod brojem 452 kada kaže: „Ja ne plačem, jer znam", a ispravno je reći: „Ja ne plačem zato što ne znam."

Na ovu korist ukazao nam je naš šejh El-Albani, Allah mu se smilovao, u uvodu Rijadus-salihina, a zatim je ponovio to u komentaru ova dva mjesta. Međutim, čudno je da se ova fraza nije ispravila u samom tekstu hadisa.

Manje poznate riječi:

"Ummu Ejmen" – sluškinja i dadilja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za vrijeme njegovog djetinjstva.

Iz hadisa se shvata:

- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je ashabima uzor u svemu.

- Dozvoljenost plakanja i žalosti zbog rastanka sa dobrima i prestanka dobra koje je silazilo s Objavom. Nakon prestanka Objave, nastali su mnogi pravci u vjeri, pojavile se strasti i razilaženje među muslimanima, dogodile su se sumnje, nedaće i iskušenja. Molimo Allaha za spas.

- Dozvoljenost da ugledna osoba posjeti manje ugledne osobe.
- Vrijednost Ummu Ejmen, radijallahu anha.

361. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neki čovjek krenuo je da posjeti svoga brata muslimana u drugom mjestu. Allah je naredio meleku da ga sačeka na putu, pa kada mu je prišao, melek ga je upitao: 'Kuda ideš?' Čovjek reče: 'Idem posjetiti svoga brata u ovom mjestu.' Melek upita: 'Da ne ideš zato što ti je nešto potrebno od njega?' Čovjek reče: 'Ne, hoću da ga posjetim samo zato što sam ga zavolio u ime Uzvišenog Allaha.' Tada melek reče: 'Ja sam Allahov izaslanik, da ti kažem da te je Allah zavolio kao što si ti zavolio svoga brata u ime Njega.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:
Navodi ga Muslim (2567).

Iz hadisa se shvata:
- Pohvalnost posjećivanja braće muslimana u ime Allaha.
- Bratstvo u ime Allaha je iznad veza po krvi, srodstva i koristi.
- Velika vrijednost ljubavi u ime Allaha i posjećivanja radi Njega.
- Ko zavoli (određenu osobu) u ime Allaha, i Allah će njega zavoljeti.
- Potvrda Allahove ljubavi prema Njegovim robovima koji su Mu pokorni. To je velika i nezavisna odlika Uzvišenog kao tzv. "djelatna osobina", a potvrđena je Kur'anom, sunnetom i konsenzusom ispravnih prethodnika.

Mi potvrđujemo Allahu ovo svojstvo ljubavi onako kako priliči Njegovoj uzvišenosti i savršenosti, a ne tumačimo ovo svojstvo kao što ga tumače novije generacije koje kažu: "Pod njim se misli na htijenje dobra i upute ljudima i blagost prema njima."

- Sposobnost meleka da se prikažu u liku ljudi.

362. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko obiđe bolesnoga ili posjeti svoga brata u ime Allaha, glasnik ga zovne: 'Divan si, divan je tvoj hod i u Džennetu si sebi mjesto pripremio.'" (Prenosi Et-Tirmizi i kaže da je hasen, a u nekim primjercima njegovog Sunena se navodi da je garib)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih s obzirom na druge koji mu svjedoče, a navode ga Et-Tirmizi (2008); Ibn Madže (1443) i drugi od Ebu Sinana el- Kasmelija, a on od Osmana b. Sevdaa.

Kažem: Lanac prenosilaca je slab, jer je Ebu Sinan Isa b. Sinan koji je nepouzdan. Međutim, njemu svjedoči hadis Ebu Er-Rebiae koji pripisuje Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Onaj ko obiđe bolesnog nalazi se u džennetskoj bašči sve dok se ne vrati."

Prenosi ga Muslim (2568), a također Sevbanov hadis je kod Muslima (2568, 40).

Iz hadisa se shvata:

- Pohvalnost posjećivanja bolesnog i braće u ime Allaha.

- Svaki melek ima odabrano mjesto, a neki od njih obveseljavaju vjernike ukoliko učine djela koja vole Allah i Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

363. Od Ebu Musaa el-Eš'arija, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Primjer dobrog i lošeg sagovornika je kao primjer prodavača mirisa (mošusa) i kovača. Prodavač mirisa će ti pokloniti miris, ili ćeš ga od njega kupiti, ili ćeš od njega barem osjetiti lijep miris; a kovač ili će ti zapaliti odjeću ili ćeš od njega osjetiti ružan miris." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (6/660), Fethul-Bari; Muslim (2628).

Iz hadisa se shvata:

- Dozvoljenost navođenja primjera u hadisu kako bi se slušaocu približilo značenje.

- Zabrana druženja sa lošima, jer druženje sa njima donosi loše posljedice u vjeri i dunjalučkim stvarima.

- Podsticaj na odabir dobrih prijatelja.

- Čistoća mošusa i dozvoljenost njegove prodaje, pa je zato Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naveo kao primjer dobrog druga koji ti daje mošus da se njime namirišeš, što ukazuje na njegovu čistoću i dozvoljenost trgovanja njime.

364. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sa ženom se stupa u brak zbog četvero: njenog imetka, porijekla, ljepote i vjere, pa oženi vjernicu, blagoslovljen bio."

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (9/132), Fethul-Bari; Muslim (1466).

Iz hadisa se shvata:

- Stvari koje podstiču čovjeka na brak sa ženom su imetak, porijeklo, ljepota i vjera.
- Najbolja od svih ovih stvari je vjera, jer ona pomaže čovjeka u pokornosti Allahu.
- Islam preferira ženidbu sa dobrom ženom, vjernicom, jer ona pomaže mužu u pokornosti Allahu.
- Kada je motiv braka vjera, onda brak opstaje, jer vjera predstavlja uputu i prosvijećenost.

365. Od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Džibrilu: 'Šta te sprečava da nas posjećuješ više nego što nas inače posjećuješ?', pa je objavljen ajet: **'Spuštamo se samo sa dozvolom tvoga Gospodara, a Njemu pripada sve što je ispred nas i iza nas i sve što je između toga.'"** (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (8/428 - 429), Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

- Ljubav Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prema Džibrilu, alejhis-selam, jer on sa sobom nosi nebeske obavijesti.
- Pohvalnost očekivanja posjete braće u ime Allaha i njihovo pozivanje u posjetu.
- Dozvoljenost da musliman zatraži pojašnjenje od brata muslimana za razlog njegovog kašnjenja, jer je u tome znak ljubavi i umilnosti, što je šerijatom pohvaljeno.
- Meleki ništa ne rade niti silaze osim sa Allahovom naredbom.

366. Od Ebu Seida el-Hudrija, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Druži se samo sa vjernikom i neka tvoju hranu jede samo bogobojazni." (Prenose ga Ebu Davud i Et-Tirmizi sa prihvatljivim lancem prenosilaca)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je hasen, a navode ga Ebu Davud (4832); Et-Tirmizi (2395); Ahmed (3/38); Ibn Hibban u svome Sahihu (554, 555, 560), kao i drugi od Hajrea b. Šurejha, a on od Salima b. Gajlana, a on od El-Velida b. Kajsa.

Kažem: Ovaj lanac prenosilaca je hasen, a u njemu je Salim b. Gajlan i njegov učitelj El-Velid b. Kajs, koji su prihvatljivi.

Iz hadisa se shvata:

- Zabrana druženja sa nevjernicima i grješnicima, i zabrana izražavanja ljubavi prema njima.

- Naredba druženja sa bogobojaznima, čestitima.

- Dozvoljeno je jesti u kući prijatelja.

- Zabrana ukazivanja počasti lošima, grješnicima, izražavanje dobrote prema njima i trošenje na njih.

367. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čovjek je na vjeri svoga prijatelja, pa zato pazite s kim se družite." (Prenose ga Ebu Davud i Et-Tirmizi sa ispravnim lancem prenosilaca, a Et-Tirmizi kaže da je hasen)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je prihvatljiv zbog mnoštva puteva kojima se prenosi, a navode ga Ebu Davud (4813); Et-Tirmizi (2378); Ahmed (2/303); Hakim (4/171) i drugi od Zuhejra b. Muhammeda el-Horosanija koji kaže: "Pričao nam je Musa b. Verdan..."

Kažem: Ovaj lanac prenosilaca je slab jer je Zuhejr el-Horosani proglašen slabim, pa stoga je diskutabilno autorovo ocjenjivanje ovoga hadisa vjerodostojnim, bez imalo sumnje.

Ovaj hadis ima drugu verziju kod El-Hakima (4/171) od Ibrahima b. Muhammeda el-Ensarija, a on od Seida b. Jesara.

El-Hakim kaže: "Hadis Ebu El-Habbaba, tj. Seida b. Jesara, je ispravan, inšallah, a Ez-Zehebi se složio s tim."

Ovo što su rekli je jako diskutabilno, jer je sam Ez-Zehebi naveo Ibrahima b. Muhammeda u knjizi "Ed-Du'afa" i rekao: "Prenosi nevaljale predaje."

Ovo su riječi Ibn Adijja u "El-Kamilu fid-dua'afa" (1/260-261). Potom je rekao: "On ima i druge predaje osim onih koje sam spomenuo. Njegovi hadisi su dobri i postoji mogućnost njihovog prihvatanja, a vjerovatno je došao od onih koji su od njega prenosili."

Prema tome, on je slab, ali se uzima u obzir, pa je zato ovaj hadis hasen.

Iz hadisa se shvata:

- Musliman je dužan voditi računa o odabiru prijatelja.

- Jedno od prava braće muslimana jeste pravedno i jednako tretiranje.

- Prijatelj za sobom povlači prijatelja, pa neka čovjek dobro pripazi koga će uzeti za prijatelja, jer odabir društva mora proizaći na osnovu ispravnog razmišljanja.

- Čovjek ojačava svoju vjeru druženjem s vjernicima, a umanjuje je druženjem s grješnicima.

368. Od Ebu Musaa el-Eš'arija, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čovjek će biti sa onim koga je volio." (Muttefekun alejhi)

U drugoj predaji navodi se da je rekao: "Rečeno je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Čovjek voli određene ljude, a nije im se još pridružio?' Poslanik reče: 'Čovjek će biti sa onim koga voli.'"

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (10/557), Fethul-Bari; Muslim (2641).

Manje poznate riječi:

"Čovjek voli određene ljude" – tj. voli ugledne, učene i dobre.

"Sa onim koga je volio" – tj. čovjek će se sastati sa onim koga je volio.

"A još im se nije pridružio" – ne može da radi po njihovim djelima, ili nije na njihovom stepenu, ili se nije sa njima sastao na dunjaluku.

Iz hadisa se shvata:

- Ko ne bude o nečemu imao znanja, pitat će o tome učenjake koji su nosioci znanja.

- Obaveza je muslimanu da za druženje odabere dobre i bogobojazne prijatelje, jer će čovjek biti proživljen sa svojim prijateljima.

- Prijatelji će jedni drugima biti neprijatelji na Sudnjem danu, osim bogobojaznih.

- Ljubav u ime Allaha je pokornost putem koje čovjek namiruje šta ga je mimoišlo, ili prema čemu je nemaran bio u pogledu dobrovoljnih pokornosti.

- Vjernici su razvrstani po stepenima u djelima i pokornostima, neki su umjereni, a neki prednjače po dobrima.

369. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je neki beduin rekao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Kada će Sudnji čas?" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: "A šta si za njega pripremio?" Beduin odgovori: "Ljubav prema Allahu i Njegovom Poslaniku." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ti ćeš biti sa onim koje voliš." (Muttefekun alejhi, a verzija je Muslimova)

U drugoj predaji koja se prenosi kod El-Buharija i Muslima navodi se: "Nisam za njega pripremio ni mnogo dobrovoljnoga posta, ni mnogo dobrovoljnoga namaza, ni mnogo dobrovoljne sadake, ali volim Allaha i Njegovog Poslanika."

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (10/557), Fethul-Bari; Muslim (2639, 164).

Iz hadisa se shvata:

- Mudrost i rječitost Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pri odgovoru onome ko je postavio pitanje, jer mu je svojim odgovorom ukazao na dobra djela čije je činjenje u njegovom interesu i što će ga spasiti, a to je ustvari priprema za ahiret.

- Dozvoljeno je na postavljeno pitanje odgovoriti protupitanjem, ukoliko takav postupak koristi onome ko postavlja pitanje.

- Uzvišeni Allah sakrio je vrijeme Sudnjeg časa kako bi čovjek uvijek bio spreman za susret sa Njim.

- Na Sudnjem danu čovjek će biti sa onim koga je volio na dunjaluku, u dobru ili zlu.

- Ljubav prema Allahu, pokornost Njemu i ljubav prema Njegovom Poslaniku i njegovo slijeđenje je jedno od najboljih djela i najpotpunijih pokornosti.

370. Od Ibn Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Neki čovjek došao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče, šta kažeš za čovjeka koji je zavolio određene ljude, a još im se nije pridružio?' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Čovjek će biti sa onim koga voli.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (10/557), Fethul-Bari; Muslim (2640).

Iz hadisa se shvata:

-Značenje ovog hadisa prethodno je navedeno u hadisu broj 368.

371. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ljudi su kao plemenite rude, poput ruda zlata i srebra. U islamu su najbolji oni koji su bili najbolji u džahilijetu, ako shvate propise vjere. Duše su mobilizirane vojske, one koje se međusobno poznaju, zbliže se, a one koje se ne poznaju, raziđu se." (Prenosi Muslim)

El-Buhari prenosi riječi: "Duše su...", od Aiše, radijallahu anha.

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2638 i 160).

Aišina predaja kod El-Buharija (6/369), Fethul-Bari; Muslim (2638).

Kažem: Ova predaja kod El-Buharija je popratni komentar koji je lancem prenosilaca uvezao u "El-Edebul-mufredu" (900) od Jahjaa b. Seida od Amre bint Abdur-Rahman. Lanac prenosilaca je vjerodostojan.

Iz hadisa se shvata:

- Odlike iz džahilijjeta (paganstva) i dobra djela ne uzimaju se u obzir ukoliko osoba ne pređe na islam.

- Znanje i fikh (shvatanje znanja) selektiraju ljude, a ne njihov ugled i imetak.

- Duše se međusobno upoznaju shodno prirodi u kojoj su stvorene. Međutim, potrebno je profilirati dušu kako bi voljela i zbližila se sa dobrim vjernicima, i kako bi bježala od nevjernika, mušrika i novotara.

372. Od Usejra b. Amra, a kaže se i Ibn Džabir, prenosi se da je rekao: "Omer b. el-Hattab, radijallahu anhu, kada bi dolazila pomoć od stanovnika Jemena, pitao bi: 'Ima li među vama Uvejsa b. Amira?', sve dok nije došao do Uvejsa, radijallahu anhu, pa mu je rekao: 'Jesi li ti Uvejs b. Amir?' On odgovori: 'Da.' Omer reče: "Iz plemena Murad, a zatim iz potplemena Karen?" Uvejs reče: 'Da.' Zatim Omer upita: 'Ti si imao gubu, pa si izliječio cijelo tijelo osim koliko je veličina jednog dirhema?' Uvejs reče: 'Da', a Omer upita: 'Imaš li majku?' Uvejs odgovori: 'Da.' Zatim Omer reče: 'Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Vama će doći Uvejs b. Amir sa (vojnom) pomoći stanovnika Jemena iz plemena Murad, iz potplemena Karen. Imao je gubavost, pa je izliječio cijelo tijelo osim koliko je veličina dirhema. Ima majku kojoj dobro čini, pa kada bi Allaha za nešto zamolio, Allah bi mu se odazvao. Ako ga ikada susretneš, zamoli ga da za tebe zatraži oprosta od Allaha, i učini to.' Zatraži za mene oprosta, zatraži za mene oprosta', a zatim ga upita: 'Gdje želiš ići?' Uvejs reče: 'U Kufu.' Omer upita: 'Hoćeš li da ti napišem pismo preporuke za tamošnjeg namjesnika?' Amir reče: 'Draže mi je da budem među običnim ljudima i sa siromasima.' Sljedeće godine jedan uglednik iz Kufe došao je na hadždž, pa je sreo Omera koji ga je upitao za Uvjesa, a čovjek mu reče: 'Ostavio sam ga u trošnoj kući i sa malo opskrbe.' Tada Omer reče: 'Čuo sa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Vama će doći Uvejs b. Amir sa (vojnom) pomoći stanovnika Jemena iz plemena Murad, iz potplemena Karen. Imao je gubu, pa je izliječio cijelo tijelo osim koliko je veličina dirhema. Ima majku kojoj dobro čini, pa kada bi Allaha za nešto zamolio, Allah bi mu se odazvao. Ako ga ikada susretneš, zamoli ga da za tebe zatraži oprosta od Allaha.' Kada se čovjek vratio u Kufu, otišao je Uvejsu i rekao: 'Zatraži za mene oprosta.' Uvejs reče: 'Ti samo što si došao sa dobrog putovanja, pa zato ti zatraži za mene oprosta', a zatim ga upita: 'Jesi li sreo Omera?' Čovjek odgovori: 'Da', pa Uvejs za njega zatraži oprosta. Ljudi shvatiše šta time želi, pa on ode svojim putem." (Prenosi Muslim)

U drugoj predaji od Muslima, također od Usejra b. Džabira, radijallahu anhu, navodi se da su stanovnici Kufe došli kao izaslanstvo Omeru, radijallahu anhu. Među njima je bio neki čovjek koji se ismijavao sa Uvejsom. Omer upita: "Ima li ovdje jedan od pripadnika plemena Karen?", pa dođe taj čovjek, a Omer reče: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: 'Doći će vam jedan čovjek iz Jemena, a zove se Uvejs. Iza sebe u Jemenu ostavit će samo majku. Imao je gubavost, pa je molio Allaha i On ju je od njega odstranio osim koliko je veličina jednog dinara ili dirhema, pa ko ga od vas susretne, neka za vas zatraži oprosta."

U drugoj njegovoj predaji od Omera, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Najbolji tabiin je čovjek po imenu Uvejs. Ima majku (kojoj dobročinstvo čini), a bio je i gubav, pa naredite da za vas zatraži oprosta.'"

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2542, 225).

Druga predaja kod Muslima (2542) i treća (2542, 224).

Nastojanje da se umanji vrijednost Usejra b. Džabira, kako je preneseno od Ibn Hibbana i Ibn Hazma ne donosi nikakvu korist, jer Usejrove predaje prenose El-Buhari i Muslim, i on je time prešao kritičnu liniju. Povjerljivim su ga proglasili i od njega prenosili velikani, a i on je jedan od velikana tabiina. Živio je u vremenu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rečeno da je bio ashab. U obzir treba uzeti da ga Ibn Hibban i Ibn Hazm nisu proglasili slabim.

Iz hadis se shvata:

- Vrijednost Uvejsa b. Amira el-Karenija. On je najbolji tabiin, a na to ukazuje njegova skromnost i zaokupiranost ahiretom i nepotpadanje pod obmanu kada je saznao svoj stepen o kojem ga je obavijestio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Termin tabiin ukazuje na onoga ko je živio u vremenu Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba, a nije vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Ovo je vjerovjesnički naziv.

- Jedno od nadnaravnih djela Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jeste da obavijesti o stvarima prije njihovog dešavanja, i to objavom od Allaha.

- Traženje da dobri upute dove, iako je onaj koji traži bolji, te korištenje prilike da dovu upute oni za koje postoji velika vjerovatnoća da će im biti primljena.

- Priznanje vrijednosti onima koji su je dostojni.

- Vrijednost dobročinstva majci. To je jedno od najboljih djela kojima se približava Allahu.

- Vrijednost dobrog putovanja, a za onoga koji sa njega dolazi postoji veća nada da će mu dova biti primljena.

- Skromnost Omera b. el-Hattaba i njegova ustrajnost u nastojanju da zadobije dobro. Tada je bio halifa muslimana.

- U hadisu se pojašnjava način upoznavanja sa osobama: prvo se kaže ime, zatim nadimak, mjesto iz kojeg dolazi.

- Čvrsto nastojanje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da svoje ashabe uputi na dobre i ispravne ljude, te da se sa njima susreću, vide ih i zatraže da za njih upute Allahu dovu.

- Dozvoljenost izoliranja od ljudi ukoliko se čovjek pribojava smutnje za sebe.

- Ono što čovjeka čini čovjekom jeste njegova nutrina, a ne njegov izgled.

Stoga, mjerila ljudi prema drugim ljudima nisu poput mjerila Istinitog Allaha, tebareke ve te'ala. Ljudi gledaju na ovosvjetske formalnosti i ukrase, pa se zato može desiti da se ismijavaju vjernicima, a Uzvišeni Allah gleda u srca i djela Svojih robova.

373. Od Omera b. el-Hattaba, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Zatražio sam dozvolu od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da obavim 'umru, pa mi je dozvolio i rekao: 'Bratiću, nemoj nas zaboraviti u svojoj dovi.' Zatim je rekao određene riječi koje su mi draže nego da u zamjenu za njih dobijem čitav dunjaluk."

U drugoj predaji stoji: "Bratiću, uvrsti nas u svoju dovu." (Hadis je sahih, a prenosi ga Ebu Davud i Et-Tirmizi koji kaže da ja hasen-sahih)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je slab, a navode ga Ebu Davud (1498), Et-Tirmizi (3633), Ibn Madže (2894) od Asima b. Ubejdullaha, a on od Salima b. Ubejdullaha, a on od svoga oca Omera, pa je spomenuo citirani hadis.

Kažem: Lanac prenosilaca je slab, jer je Asim b. Ubejdullah slab. Stoga, autor, Allah mu se smilovao, proglasio je ovu predaju vjerodostojnom povodeći se za imamom Et-Tirmizijem, ali je predaja, bez sumnje, slaba.

Iz hadisa se shvata:

- Dova putnika je primljena.
- Pohvalnost traženja dove od dobrih.

374. Od Ibn Omera, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odlazio bi u mesdžid jašući na jahalici ili pješke, pa bi u njemu klanjao dva rekata." (Muttefekun alejhi)

U drugoj predaji stoji: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odlazio bi u mesdžid Kuba svake sedmice na jahalici ili pješke, pa je i Ibn Omer to činio."

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (3/69), Fethul-Bari; Muslim (1399, 516).

Druga predaja kod El-Buharija (3/69); Muslim (1399, 521).

Manje poznate riječi:

"Kuba" – naselje udaljeno dvije milje od Medine. U njemu je na temeljima bogobojaznosti izgrađena prva džamija u islamu.

Iz hadisa se shvata:

- Pohvalnost posjete mesdžida Kuba, a o vrijednosti posjete navodi se da je poput obavljanja 'umre.

- Nastojanje Abdullaha b. Omera, radijallahu anhu, da se povodi za Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem.

Poglavlje četrdeset šesto

VRIJEDNOST LJUBAVI U IME ALLAHA I PODSTICAJ NA NJU, NAČIN IZRICANJA LJUBAVI ONOME KO SE VOLI

Ljubav i mržnja u ime Allaha predstavljaju jedan od velikih puteva dobra na ahiretu i razlog su da čovjek osjeti slast imana na dunjaluku.

Neki ljudi misle da su ljubav i mržnja vezani samo za srce i da čovjek ne može vladati njima, pa kako onda da bude potčinjen ljubavi ili mržnji prema nekome?

Poznato je u islamu da srce slijedi uvjerenje i iman, pa zato onaj koji vjeruje u Allaha kao Gospodara, islam kao vjeru i Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, kao poslanika, neminovno mora voljeti onoga ko voli Allaha. Zato su ljubav i mržnja u ime Allaha obaveza muslimanu.

Uzvišeni Zaštitnik upozorio nas je na nemar prema ove dvije činjenice kako na Zemlji ne bi nastupila smutnja i veliki nered, kao što se navodi na kraju sure El-Enfal: **"Oni koji ne vjeruju zaštitnici su jedni drugima, a ako to ne učinite, na Zemlji će biti smutnja i veliki nered."**

Čovjek može voljeti drugu osobu zbog njenog imetka, ljepote, ugleda, godina, lične koristi, dunjalučke ambicije ili prolaznog materijalizma.

Svi ovi motivi i interesi prezreni su u islamu, koji je tačno precizirao motiv ljubavi i mržnje, a on je vjera.

S obzirom na to, musliman voli drugog čovjeka isključivo radi njegove istinite vjere, a mrzi ga samo radi njegove neistinite vjere.

Shodno tome, musliman je dužan da voli vjerovjesnike, evlije, iskrene, šehide i dobre, jer su oni izvršili ono što Allah voli, a i On njih voli. Ovo je vid potpune ljubavi prema Allahu. Ljubav prema onome koga je Allah zavolio predstavlja potpunu ljubav prema voljenom Allahu. Mrzit će nevjernike, munafike, novotare i grješnike, jer oni čine ono što Allah mrzi, pa ih i on mrzi radi Allaha.

Ko to učini, on voli u ime Allaha i mrzi u ime Allaha, a onaj ko zavoli i zamrzi u ime Allaha upotpunio je iman i uhvatio se za njegovu najčvršću vezu koja se ne može prekinuti. Njemu je Allah dovoljan i divan li je On Zaštitnik.

Znaj, brate, da ljubav i mržnja u ime Allaha ne označavaju prijateljstvo sa vjernicima i odricanje od mušrika iz nekoliko aspekata, a od njih su:

a) prijateljstvo i odricanje su temelj, a ljubav i mržnja su upotpunjenje;

b) ljubav i mržnja proizlaze iz prijateljstva i odricanja, a ne suprotno.

Podrobnije sam pojasnio propise ljubavi i mržnje u ime Allaha u zasebnoj studiji, a ona je objavljena i dostupna, pa neka je Allah učini radošću očiju za bogobojazne.

Uzvišeni kaže: "**Muhammed je Allahov poslanik, a oni koji su sa njim strogi su prema nevjernicima, a samilosni među sobom**" (El-Feth, 29) – do kraja sure.

Uzvišeni Allah obavještava o Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, da je on istinski poslanik, bez najmanje sumnje i dvojbe, a potom pohvaljuje njegove drugove, radijallahu anhum, dajući im svojstva potpunih vjernika, bogobojaznika i iskrenih, tako da jedan od njih biva strog i surov prema nevjernicima, a samilostan i dobrostiv prema odabranima, srdit i namršten prema nevjerniku, nasmijan i vedra lica prema bratu vjerniku.

Zatim je Uzvišeni opisao ashabe kao one koji čine mnoštvo dobrih djela, a najbolje i najbliže Allahu od njih jeste namaz, a posebno je izdvojio sedždu, jer rob biva na njoj najbliži svome Zaštitniku.

Potom je Uzvišeni opisao ashabe kao iskrene u djelima koja čine radi Allaha, azze ve dželle, i kod Allaha računaju na obilnu nagradu, a to je Džennet koji obuhvata Allahovo, azze ve dželle, obilje sa potpunom opskrbom, zadovoljstvom prema njima i zadovoljstvom Uzvišenog sa njima, što je veće od prvog, kao što kaže Uzvišeni: **"A zadovoljstvo od Allaha je veće" (Et-Tevbe, 72).**

Ono što su osjećali u svojim dušama manifestovalo se na njihovim tijelima, jer ono što je skriveno u duši pojavljuje se na izražajima lica. Ukoliko je unutrašnjost vjernika ispravna u pogledu Allaha Uzvišenog, Allah će njegovu vanjštinu popraviti pred ljudima. Ashabi, radijallahu anhum, imali su iskrene nijjete, pa su im i djela bila dobra. Svako ko o njima čuje, zadive ga svojim osobinama i uputom.

Njihov Gospodar govorio je o njima i njihovoj veličini u prethodno objavljenim knjigama i dostupnim predajama.

Imam Malik, Allah mu se smilovao, iz riječi Uzvišenog: "**...da bi njima ozlojedio nevjernike**", izvukao je propis o proglašavanju rafidija, koji mrze ashabe, radijallahu anhum, nevjernicima, a onaj ko bude izražavao zlobu protiv ashaba, nevjernik je zbog ovog ajeta. Također, i neki drugi učenjaci usaglasili su se, u vezi sa ovim propisom, sa mišljenjem imama Malika, neka im se Allah smiluje.

Uzvišeni Allah ciljano je ozlojedio nevjernike objavom ovog ajeta, jer su ashabi sadnice koje je Allah zasadio, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ih s pažnjom odgajao; bili su sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, poput stabljike, pa su ga podržali i pomogli. Ovo je jedan od dokaza Allahove moći, jer se time ozlojeđuju Allahovi neprijatelji, koji žele da ugase Allahovo svjetlo, i ovim dokazima gasi se žeravica u srcima Allahovih robova. Ali, Allah će upotpuniti Svoje svjetlo makar mušricima bilo krivo, objelodanit će Svoju vjeru, makar nevjernicima bilo mrsko. O ovome je obavijestio istinoljubivi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kao što se navodi u hadisu od Ebu Inebe el-Havlanija koji prenose El-Buhari u Et-Tarihu, Ibn Madže i Ibn Hibban sa dobrim lancem prenosilaca: "Allah neprestano sadi sadnice u ovoj vjeri koje upošljava u pokornosti Njemu do Sudnjeg dana."

Ovo ukazuje da će zasađivanje postojano trajati u pokornosti Allahu sve dok ne dođe Allahova odredba, a oni se i tada budu pridržavali toga, kao što se navodi u mutevatir hadisu o potpomognutoj skupini i spašenoj grupai: "Neprestano će iz moga ummeta biti jedna skupina koja će izvršavati Allahovu naredbu, neće im nauditi ko se od njih udalji, ko ih napusti, sve dok ne dođe Allahova odredba, a oni i tada budu na tome."

Također, ovaj hadis je dokaz da Allahovi neprijatelji ne mogu iskorijeniti ovu skupinu, ili u potpunosti dokrajčiti ovu grupaciju pa makar se radi toga ujedinili. Oni sami to ne zagovaraju, makar to i željeli, a jedino što će se desiti, Allahovom odredbom, jeste da poslije svakog pokolja koji naprave nevjernici i pomagači iz reda munafika ovog ummeta, nanovo dođe Allahu odana generacija sa punom snagom i čvrstom odlučnošću. Temelj ove skupine kontinuirano se proširuje i njena postojanost opstaje u sunnetu i islamu. Allah čini što hoće, ali većina ljudi ne zna.

Uzvišeni kaže: **"Oni koji su prije njih Medinu nastanili i iman prihvatili, vole one koji se njima doseljavaju."** (El-Hašr, 9)

Uzvišeni Allah u ovom ajetu pohvaljuje ensarije, pojašnjava njihovu vrijednost, počast, plemenitost, nepostojanje pakosti i davanje prednosti drugima, iako je i njima samima potrebno. Oni su prije toga nastanili Medinu i prihvatili vjerovanje, izražavaju prijateljstvo prema vjernicima, vole ih i daju im svoje imetke. Molim Allaha da oprosti nama i našim ispravnim prethodnicma koji su nas pretekli po svome znanju, imanu i dobročinstvu, i da nas učini od onih koji vole Njegove miljenike i štićenike, a mrze Njegove neprijatelje.

375. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko bude imao tri osobine, osjetit će slast imana: da mu Allah i Njegov Poslanik budu draži od svega ostalog, da zavoli čovjeka isključivo radi Allaha, i da mrzi da se vrati u nevjerstvo, nakon što ga je Alah spasio iz njega, kao što mrzi da bude bačen u vatru." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (1/60), Fethul-Bari; Muslim (43).

Iz hadisa se shvata:

- Slast imana postiže se uz osjećaj zadovoljstva u pokornostima, željom za njima i davanjem prednosti njima nad porivima duše.

- Potrebno je da čovjek voli Allaha i Njegovog Poslanika više od svojih roditelja, djece, samoga sebe i svih ljudi.

- Veza između vjernika opstoji na ljubavi u ime Allaha.

- Mržnja prema nevjerstvu iskazuje se udaljavanjem od njega i njegovih povoda; te mržnja prema svim nepokornostima i novotarijama koje čovjeka približavaju nevjerstvu.

Ovaj hadis sadrži temelje stvarne ljubavi iz koje se grana slast imana, a oni su:

a) Upotpunjenje ove ljubavi tako da Allah i Njegov Poslanik budu čovjeku draži od svega ostalog, jer ljubav prema Allahu i Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nije zadovoljena postojanjem osnove ljubavi, već je potrebno da Allah i Poslanik budu draži robu od svega ostalog: imetka, roditelja, djece i samoga sebe.

b) Grananje ove ljubavi tako da čovjek voli i mrzi u ime Allaha, pa voli ono što Allah voli i koga Allah voli, a mrzi ono što Allah mrzi i koga Allah mrzi.

c) Odbijanje svega onoga što je suprotno ovoj ljubavi, tako da ono što je suprotno imanu više mrzi nego da bude bačen u vatru.

Podrobnije tumačenje ovoga možeš naći u mojoj knjizi "Slast imana".

376. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sedmericu će Allah staviti u Svoj hlad na Dan kada neće biti drugog hlada osim Njegovog: pravednog vođu, mladića koji je odrastao u ibadetu Allahu, azze ve dželle, čovjeka čije je srce vezano za džamiju, dvojicu koji su se zavoljeli u ime Allaha, radi Njega se sastajali i rastajali, čovjeka koga je lijepa žena pozvala na blud, a on rekao: 'Ja se bojim Allaha', čovjeka koji je dao sadaku, pa ju je sakrio tako da njegova ljevica ne zna šta je udijelila desnica, i čovjeka koji Allaha spomene u samoći, pa mu oči zasuze." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (2/143), Fethul-Bari; Muslim (1031).

Manje poznate riječi:

"Sedmericu" – tj. sedam kategorija ljudi. Hadis se zadržao na spomenu sedmerice, a odlike koje nalažu ulazak pod Allahov hlad su brojnije. Zasebno ih je spomenuo hafiz Ibn Hadžer u djelu "Ma'rifetul-hisali el-mudžibe liz-zilali", te Es-Sehavi u knjizi "El-Hisalul-mudžibe liz-zilali", iskazujući njihovu vrijednost, poziciju, i važnost činjenja djela koja vode do Allahovog hlada na Sudnjem danu.

"Allah će ih staviti u Svoj hlad" – tj. u hlad Svoga Prijestolja, kao što se prenosi u Selmanovom hadisu kod Sejjida b. Mensura sa lancem prenosilaca koji je hafiz Ibn Hadžer proglasio dobrim (hasen).

Iz hadisa se shvata:

- Vrijednost pravednog vođe koji sudi po Allahovom šerijatu i čuva Allahove robove. Zato ga je prvo spomenuo radi njegove opće koristi. Molimo Uzvišenog da popravi vođe muslimana!

- Vrijednost mladića koji je odrastao u pokornosti svome Gospodaru i nije činio nepokornosti niti se odavao razvratu.

- Obaveznost odgoja mladih generacija u pokornosti Allahu i ispovijedanju tevhida.

- Vrijednost onih koji redovno odlaze u džamije i srca im ostaju vezana za njih kada god izađu iz njih i vrate se iz ljubavi prema Allahovom spomenu i obavljanju namaza u džematu.

- Ljubav treba da bude u ime Allaha i radi Allaha, a ne radi prolazne koristi ili materijalizma.

- Vrijednost kreposti i udaljavanje od razvrata iz bojazni od Allaha, iako postoje motivi za razvrat.

- Vrijednost svjesnosti o Allahovom nadzoru i bojazni od Njega u tajnosti.

- Vrijednost plakanja iz bojazni od Allaha.

-Vrijednost davanja skrivene sadake, kojom se udaljava od pretvaranja i uznemiravanja.

Napomena:

1. Hafiz Ibn Hadžer u "Fethul-Bariju" kaže: "Spominjanje muškaraca u ovome hadisu nema isključivo značenje, već u tome učestvuju i žene sa njima, prema onome što je spomenuo, osim ako se ovdje pod pravednim vladarem ne misli na hilafet, a u suprotnom pod ovo spada i žena koja ima one o kojima se stara,

pa je prema njima pravedna. Iz ovoga se izdvaja odlika ženinog čestog posjećivanja džamije, jer je njen namaz u kući bolji nego u džamiji. U svemu ostalom dopušteno je zajedničko učešće žena, pa čak i u pitanju muškarca kojeg žena pozove na blud, jer se može zamisliti da ženu pozove npr. lijep vladar, pa se ona, i pored potrebe, ne odazove iz straha od Allaha, ili se može odnositi na lijepoga mladića kojeg pozove vladar da ga oženi svojom kćerkom, pa se on poboji da ne padne u grijehe radi vladara i sustegne se, iako je u potrebi.

2. Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "I dvojica koja se zavole u ime Allaha", je jedna odlika, iako su dvojica onih na koje se ova odlika odnosi, jer bratska ljubav uspostavlja se među dvojicom. Pošto ljubav između dva brata ima jedno značenje, onda je i spomenuo jednog bez potrebe da spominje drugoga, jer cilj je pobrojati odlike, a ne sve one koji su njima opisani.

3. Kažem: Postoji još jedna napomena, a ona glasi: Između ovih kategorija može se naći još jedna dodatna činjenica u samome ibadetu, a to je obuzdavanje duše u pokornosti Allahu, suzbijanje njene strasti i usplahirenosti prilikom nervoze, kada već postoje motivi i poticaji za nju, a što nam potvrđuje drugu činjenicu: Nagrada shodno veličini poteškoće. Molimo Allaha da nas pomogne u pokornosti Njemu, Njegovom spomenu, zahvali i lijepom obavljanju ibadeta.

377. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah će na Sudnjem danu reći: 'Gdje su oni što su se voljeli u Moje ime? Danas ću ih uvesti u Svoj hlad, u Danu kada nema drugog hlada osim Moga.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:
Navodi ga Muslim (2566).

Iz hadisa se shvata:
- Vrijednost ljubavi u ime Allaha.
- Podsticaj onima koji čine dobro da nastoje zadobiti Allahovo zadovoljstvo kako bi u tom dobru još više ustrajali.
- Potvrda Allahove osobine govora – On govori kako želi, glasom i slovom.

378. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, nećete ući u Džennet sve dok ne budete vjerovali, a nećete vjerovati sve dok se ne budete voljeli. Hoćete li da vas uputim na nešto, ukoliko ga budete činili, zavoljet ćete se – nazivajte selam jedni drugima." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:
Navodi ga Muslim (54).

Iz hadisa se shvata:
- Vjerovanje je uvjet za ulazak u Džennet.
- Iman neće biti potpun i savršen sve dok musliman ne bude svome bratu muslimanu želio dobro koje želi i samome sebi.
- Širenje selama je jedan od najvećih povoda zbližavanja, a označava da uputiš selam onome koga znaš, a i onome koga ne znaš.
- Selam se upućuje samo muslimanu, što se zaključuje iz Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi "međusobno".
- Nastojanje islama da zbliži društvo i ojača građevinu islama.
- Smjernice učenjaka svojim prijateljima i sagovornicima ka onome što im koristi i uvodi ih u Džennet.

379. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, navodi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neki čovjek posjetio je svoga brata u drugom naselju, pa je Allah poslao meleka da ga sačeka na putu." Zatim je spomenuo hadis do riječi: "Allah te je zavolio kao što si ti u ime Njega zavolio svoga brata." (Prenosi Muslim, a naveden je u prethodnom poglavlju)

Dokumentacija i komentar su pod brojem 361 u Poglavlju o posjećivanju i druženju sa dobrima.

380. Od El-Beraa b. Aziba, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao sljedeće o ensarijama: "Voli ih samo vjernik, a mrzi ih samo munafik. Ko ih zavoli, Allah će ga zavoljeti, a ko ih zamrzi, Allah će ga zamrziti." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:
Navode ga El-Buhari (7/113), Fethul-Bari; Muslim (75).

Manje poznate riječi:
"Ensarije" – stanovnici Medine iz plemena Evs i Hazredž koji su Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pomogli svojim životima i imecima.

Iz hadisa se shvata:

- Ljubav prema ensarijama je dio imana.
- Mržnja prema ensarijama je jedan od ogranaka licemjerja.
- Ljubav prema Allahovim evlijama i pomaganje njima povod je za Allahovu ljubav prema Svome robu.
- Vrijednost prvijenaca u islamu.
- Dozvoljenost upućivanja dove protiv munafika, te onih koji se bore protiv Allaha, Njegovog Poslanika i vjernika.

381. Od Muaza, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Kaže Allah, azze ve dželle: 'Onima koji se vole u Moje ime pripadaju uzvišice (minberi) od svjetlosti, a na tome će im zavidjeti i vjerovjesnici i šehidi.'" (Prenosi Et-Tirmizi i kaže da je hasen-sahih)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je vjerodostojan, a navode ga Et-Tirmizi (2390) i Ahmed (5/236, 237) od Džafera b. Berkana koji kaže: "Pričao nam je Habib b. Ebi Merzuk od Ataa b. Ebi Rebaha, a on od Ebu Muslima el-Havlanija.

Kažem: Ovaj lanac prenosilaca je ispravan, a prenosioci su pouzdani osim Džafera b. Berkana koji se smatra slabim u Ez-Zuhrijevim hadisima, a ovaj hadis nije od njih.

Manje poznate riječi:

"Zavidjet će im" – tj. željet će da i oni imaju istu poziciju i počast ne želeći da se ovima drugima to ukine. Ovakva pozitivna zavidnost naziva se "gibtah".

Iz hadisa se shvata:

- Potvrda Allahove osobine govora.
- Oni koji se budu voljeli u ime Allahove uzvišenosti imat će visok stepen i plemenitu poziciju na mjestu istinoljubivosti kod Gospodara svjetova.
- Dozvoljenost pozitivne zavidnosti, koja se ne smatra pokuđenom pakošću.
- Može se desiti da manje ugledan čovjek ima osobinu koju priželjkuje ugledniji.
- Zavidnost vjerovjesnika onima koji se vole u ime Allaha ne nalaže da budu bolji od vjerovjesnika, jer su vjerovjesnici najbolja stvorenja.

382. Od Ebu Idrisa el-Havlanija, Allah mu se smilovao, prenosi se da je rekao: "Ušao sam u damašku džamiju i zatekao mladića blistavih zubi i neke ljude koji su sjedili sa njim. Ako bi se oko nečega razišli, njemu bi se obratili, ostavljajući svoje mišljenje i prihvatajući njegovo. Upitao sam o njemu, pa mi je rečeno: 'Ovo je Muaz b. Džebel, radijallahu anhu.' Sutradan sam poranio, ali on je već bio u džamiji i klanjao. Pričekao sam dok je završio namaz, a zatim sam mu prišao i poselamio ga. Rekao sam: 'Tako mi Allaha, ja te volim u ime Allaha.' On reče: 'Zar u ime Allaha?' Rekoh: 'Da', a Muaz reče: 'Stvarno u ime Allaha?', a ja opet rekoh: 'Da.' Tada me je on uzeo za pojas, privukao sebi i rekao: 'Raduj se! Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Uzvišeni Allah kaže: 'Moja ljubav obavezna je prema onima koji se vole u Moje ime, prema onima koji se druže u Moje ime, prema onima koji se u Moje ime posjećuju i prema onima koji se međusobno pomažu.'"' (Hadis je sahih, a prenosi ga Malik u El-Muvetti sa ispravnim lancem prenosilaca)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Malik u El-Muvetti (2/953-954); Ibn Hibban u svome Sahihu (575); Ahmed (5/229, 233, 247); El-Hakim (4/169, 170) i drugi od Ebu Idrisa el-Havlanija.

Rekao sam: "Lanac prenosilaca je ispravan."

U ovom lancu prenosilaca je korist tako što se otvoreno kaže da je Ebu Idris dočekao vrijeme Muaza b. Džebela i slušao od njega, te prenosio predaje uprkos onima koji su to poricali.

Iz hadisa se shvata:

- Kada čovjek voli svoga brata muslimana, pohvalno je da ga o tome i obavijesti.

- Ko dođe čovjeku koji je zaokupiran ibadetom, lijepo je da ga ne ometa sve dok ne završi.

- Onaj ko želi otići čovjeku radi određene potrebe, treba mu prići sprijeda kako ga ne bi uplašio.

- Ljudi moraju imati učenjaka koji će ih voditi na osnovu Allahove Knjige i sunneta Njegovog Poslanika. Njemu se trebaju vraćati i njegove fetve prihvatati.

- Selam se naziva prije nego se bilo šta drugo progovori.

- Dozvoljenost traženja zakletve od čovjeka, bez sumnjičenja.

- Pojašnjenje velike vrijednosti ljubavi u ime Allaha.

- Jedan od plodova ljubavi u ime Allaha jeste posjećivanje, pomaganje, solidarnost. Sve su ovo spone koje učvršćuju ljubav u ime Allaha.

383. Od Ebu Kerimea el-Mikdama Madijekriba, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada čovjek zavoli svoga brata (u vjeri), neka ga obavijesti da ga voli." (Prenose ga Ebu Davud i Et-Tirmizi i kaže da je hadis hasen)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari u "El-Edebul-Mufred" (542); Ebu Davud (5124); Et-Tirmizi (2502) – Tuhfetul-ahvezi, i drugi od Jahjaa el-Kattana koji kaže: "Pričao nam je Sevr b. Zejd od Habiba b. Ubejda."

Kažem: Lanac prenosilaca je ispravan, a prenosioci su pouzdani.

Iz hadisa se shvata:

- Ko zavoli svoga brata u ime Allaha, neka ga o tome obavijesti.

- Verbalno iskazivanje ljubavi u ime Allaha bratu muslimanu dobar je motiv za učvršćivanje bratstva, povećanje bliskosti i uvezivanje karika ljubavi.

- El-Begavi u "Šerhus-sunne" (13/67) kaže: "Iz predaje se shvata da, kada sazna da ga je zavolio, primit će njegov iskreni savjet shodno uputi koju mu je pokazao, a neće odbaciti njegov govor i dobro u koje ga poziva, iako bi mu suština savjeta bila skrivena."

384. Od Muaza, radijallahu anhu, prenosi se da ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo za ruku i rekao: "Muaze, tako mi Allaha, ja te uistinu volim, a zatim, Muaze, preporučujem ti da neizostavno poslije svakoga namaza kažeš: 'Allahu, pomozi mi da Te se sjećam, da Ti zahvaljujem i da Ti ispravno ibadet činim.'" (Hadis je vjerodostojan, a prenose ga Ebu Davud i En-Nesai sa ispravnim lancem prenosilaca)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih, navode ga Ebu Davud (1522) i En-Nesai (3/53) i drugi sa različitim lancima prenosilaca od Hajvea b. Šurejha koji kaže da je čuo Ukbea b. Muslima et-Tudžejbija kako govori: "Pričao mi je Ebu Abdur-Rahman el-Hubuli od es-Sanabihija."

Kažem: Lanac prenosilaca je ispravan, a prenosioci su ispravni.

Ovom hadisu svjedoče dva hadisa od Abdullaha b. Mes'uda i Ebu Hurejre, radijallahu anhuma.

Manje poznate riječi:

"Poslije svakoga namaza" – tj. poslije svakog obaveznog namaza.

Iz hadisa se shvata:

- Dozvoljeno je da čovjeku uzme za ruku svoga brata.
- Kada čovjek voli svoga brata muslimana, u ime Allaha, pohvalno je da ga o tome i obavijesti.
- Vrijednost Muaza b. Džebela, radijallahu anhu.
- Pohvalnost redovnog izgovaranja ove dove poslije svakog propisanog namaza.
- Pohvalnost traženja pomoći i upute od Allaha kako bi čovjek izvršio robovanje Allahu na ispravan način. Ovo pitanje pojasnio sam podrobnije u svojoj knjizi "Medaridžul-ubudijjeti min hedji hajril-berijje".
- U potpunost ljubavi onoga koji voli prema onome koga voli spada da mu preporuči istinu i strpljenje.

385. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je neki čovjek bio kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je pored njih prošao drugi čovjek, te je ovaj rekao: "Allahov Poslaniče, ja uistinu volim ovog čovjeka koji je upravo prošao." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: "Jesi li ga obavijestio o tome?" Čovjek reče: "Ne." Poslanik mu reče: "Obavijesti ga", pa ga je ovaj sustigao i rekao: "Ja te volim u ime Allaha." Čovjek mu odgovori: "Neka te zavoli Onaj u čije ime si me zavolio." (Prenosi ga Ebu Davud sa ispravnim lancem prenosilaca)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih, a navode ga Ebu Davud (5125); Ahmed (3/141 i 150); El-Hakim, (4/171); Abdur-Rezak u svome Musannefu (20319); Ibn Hibban u svome Sahihu (571) sa različitim pravcima prenosilaca od Enesa. Kažem: Ovaj hadis je sahih.

Iz hadisa se shvata:

- Pohvalnost da čovjek ode do svoga brata muslimana kako bi ga obavijestio da ga voli. Sunnet je da mu ode kući, jer Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prema predaji koju navode Ibn Mubarek u "Ez-Zuhdu" i Ibn Vehb u "El-Džami'a" sa ispravnim lancem prenosilaca, kaže: "Kada neko od vas zavoli svoga prijatelja, neka mu ode njegovoj kući i neka ga obavijesti da ga voli u ime Allaha, azze ve dželle."

- Onaj koga njegov brat musliman obavijesti da ga voli, neka mu također uzvrati i prouči dovu riječima: "Neka te zavoli Onaj u čije ime si me zavolio."

- Susret na Allahovom putu povećava prisnost.

Poglavlje četrdeset sedmo

ZNAKOVI ALLAHOVE LJUBAVI PREMA NJEGOVOM ROBU, PODSTICAJ NA USKLAĐIVANJE PONAŠANJA SA TIM ZNAKOVIMA I NASTOJANJE DA SE ONI POSTIGNU

Ibn Kajim el-Dževzijje u knjizi "Medaridžus-salikin" (3/18-26) kaže: "Allahova ljubav prema Njegovim štićenicima, vjerovjesnicima i poslanicima je dodatna osobina Njegove milosti, dobročinstva i blagodarnosti. To je posljedica ljubavi, koja nužno proizlazi, jer kada ih je zavolio, onda je njihov udio u Njegovoj milosti i dobročinstvu postao najpotpuniji.

Džehmije smatraju da Allah niti voli, niti je voljen, međutim, oni ne mogu nijekati tekstove šerijata, pa su tekstove o Njegovoj ljubavi prema robovima protumačili kao ljubav prema Njegovoj pokornosti i ibadetu, te povećanju dobrih djela kako bi putem njih postigli nagradu. Iako su ih (djela) nazvali ljubavlju, pod tim su podrazumijevali ono što postižu od nagrada. Kod njih se zasebna nagrada voli sama po sebi, dok je Uzvišeni Gospodar voljen od drugih tako što se vole sredstva koja Njemu vode. Tekstove u kojima se govori o Njegovoj ljubavi prema robovima tumače kao Njegovo dobročinstvo prema njima i davanje nagrade, a nekada ih protumače kao Njegovu pohvalu njih i sl., a nekada kao Njegovo htijenje (iradeh) toga, nekada ih tumače kao zasebno djelo, a nekada ih tumače kao samo htijenje.

Oni kažu: Ako je htijenje vezano za poseban odabir roba u pogledu stanja i visokih stepena, to je nazvano ljubavlju, a ako je vezano za kaznu i osvetu, onda se naziva srdžbom; ako je vezano za općenito dobročinstvo i posebno davanje blagodati, onda se naziva dobrostivošću; ako je vezano za Njegovo davanje dobra u tajnosti i neprimjetno, onda se to naziva blagošću (lutf). To htijenje je jedno, ali ima više imena i propisa s obzirom na ono što se za njega veže.

Onaj ko Allahovu ljubav prema robu smatra Njegovom pohvalom, vraća je (značenjem) na osobinu govora. Ova osobina je kod njega osobina Bića, a ne jedna od osobina Njegovih djela. Djelo je kod ovakvoga isto što i urađeno, pa, stoga, u Allahovom biću nikako ne opstoji ljubav prema Njegovom robu, niti prema Njegovim vjerovjesnicima i poslanicima.

Ko Njegovu ljubav vrati (značenjem) na osobinu htijenja, učinio ju je jednom od osobina Bića, s obzirom na one koji posjeduju htijenje, ili na osobine Njegovih djela, s obzirom na ono što se za njih veže.

Kada su ovi zauzeli stav i mišljenje da je ljubav htijenje, te da se ljubav ne veže osim za ono što je novonastalo i što je moguće, a nemoguće je da se prema 'praiskonskom' izrazi htijenje, negirali su ljubav ljudi, meleka, vjerovjesnika i poslanika prema Njemu. Rekli su: Ta ljubav nema značenja, osim htijenja za približavanjem Njemu, Njegovog veličanja i želje da Mu se čini ibadet. Tako su negirali posebnost Njegove božanstvenosti i posebnost robovanja, uvjereni da tevhid i tenzih (izražavanje Allahove čistote od nedostataka) tako nalažu. Također po mišljenju džehmija, tevhid i tenzih upotpunjavaju se isključivo negiranjem suštine Njegove božanstvenosti i suštine robovanja Njemu.

Svi pravci ovih dokaza – razumski, predajni, prirodno-urođeni, analogni, nutrinski, logički, ukazuju na potvrdu robove ljubavi prema svome Gospodaru i Gospodara prema Svome robu.

Ukoliko bi pitanje ljubavi bilo poništeno, bile bi poništene sve pozicije imana i ihsana, te bi bili obesnaženi svi stepeni puta ka Allahu, jer ljubav je srž svakog stepena, pozicije i djela, pa ukoliko nema te ljubavi, onda je čovjek mrtav i u njemu nema duše. Njeno pripisivanje (ljubavi) djelima je isto kada im se pripiše iskrenost. Zapravo, ona predstavlja suštinu iskrenosti, pa čak i sam islam koji označava predanost uz potčinjenost, ljubav i pokornost Allahu. Zato onaj koji nema ljubavi, nema nikako ni islama. Zapravo, ljubav je suština svjedočenja da nema drugog istinskog boga osim Allaha, jer je Bog onaj koga robovi uzimaju za božanstvo iz ljubavi i podređenosti, straha i nade, veličanja i pokornosti" – sažetak.

Uzvišeni Allah kaže: "**Reci: 'Ako Allaha volite, mene slijedite, pa će i vas Allah zavoljeti i vaše vam grijehe oprostiti, a Allah prašta i samilostan je.'**" (Ali Imran, 31)

Ovaj ajet naziva se "ajetom ispita", jer kada su srca ustvrdila da vole Allaha, Allah je objavio ovaj ajet kao kušnju, kako bi se istinoljubivi razlikovao od onoga koji samo iznosi tvrdnje.

U ovom ajetu je naznaka o dokazu ljubavi, njenom plodu i koristi. Dokaz i znak ove ljubavi je slijeđenje Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, a korist i plod su Allahova ljubav prema vama. Pa, ukoliko čovjek ne bude dosljedno slijedio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, neće zavoljeti ni Allaha, a i Njegova ljubav prema čovjeku bit će isključena.

Zato ovaj ajet osuđuje svakoga onoga ko tvrdi da voli Allaha, a ne slijedi poslanika Muhammeda, jer takva tvrdnja, u ovom pitanju, ustvari je lažna, sve dok ne bude u svim svojim riječima i djelima slijedio muhammedanski zakon i vjerovjesničku vjeru.

Onaj koji bude dosljedno slijedio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bez uvođenja inovacija u vjeru, i bude potpuno poslušan, zadobit će nešto veće od priželjkivane ljubavi prema svome Gospodaru, a to je: ljubav njegovog Gospodara prema njemu. Ova ljubav Allaha prema Njegovom robu veća je od prve ljubavi, tj. ljubavi roba prema Gospodaru, kao što su rekli neki mudri učenjaci iz reda ispravnih prethodnika: "Nije smisao u tome da voliš, već da budeš voljen. Zapravo, povećat će vam Svoje obilje, pa vam oprostiti vaše grijehe i pobrisati vaše loše postupke, a dokaz je da su dobročinstvo i milost trag i nužna posljedica Njegove ljubavi." U ovome je dokaz za opovrgavanje tvrdnje onih koji ljubav tumače kao milost, uputu i dobročinstvo.

Uzvišeni Allah kaže: **"O vi koji vjerujete, ukoliko se neko od vas odmetne od vjere, pa Allah će dovesti ljude koje voli i koji Njega vole, koji su ponizni prema vjernicima, a nadmoćni nad nevjernicima, i bore se na Allahovom putu ne bojeći se ničije pridike. To je Allahova blagodat koju On daje kome želi, a Allah daje u obilju i sveznajući je."** (El-Maide, 54)

Uzvišeni, obavještavajući o Svojoj velikoj moći, kaže da će onoga ko se okrene od pomaganja Njegove vjere i uspostavljanja Njegovog šerijata, uistinu zamijeniti boljim, onim ko je ustrajniji na Pravom putu. Tako Uzvišeni kaže: **"Pa, ako se okrenete, zamijenit ćemo vas drugim narodom koji neće biti poput vas."** (Muhammed, 38) Uzvišeni kaže: "Ako želi, **dat će da nestanete i doći će sa novim ljudima, a to Allahu nije veliko.**" (Fatir, 16) Potom je za to spomenuo četiri znaka:

Prvi: Oni su *"ponizni prema vjernicima"* – samilosni su i brižni prema njima i saosjećajni poput djeteta prema svome roditelju i roba prema svome vlasniku.

Drugi: Oni su *"nadmoćni nad nevjernicima"* – tj. oni su ponosno jaki nad nevjernicima, kao što je lav jak i silan prema svome ulovu. Iskazuju grubost i strogost prema svojim i Allahovim neprijateljima.

Allah je spomenuo ove dvije osobine, između ostalih osobina, najprimjerenije generacije i povezao prvi uzor Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i one koji su sa njim, rekavši: **"Oni su strogi prema nevjernicima, samilosni međusobno."** (El-Feth, 29)

Treći: Oni "bore se na Allahovom putu", a ne na putu svoje nacije ili vlastitih ambicija, ne bore se ni za svoju državu, ni za svoju rasu, već na putu realizacije zahtjeva Allahovog puta, sprovođenja Njegovog šerijata. Oni sami u tome nemaju nikakvog udjela, već to čine samo radi Allaha Jedinoga, koji sudruga nema.

Četvrti: Oni "ne boje se ničije pridike", a zašto se i bojati kritike ljudi kada im je zagarantirana ljubav Gospodara ljudi? Zašto se držati običaja i tradicije ljudi, dok oni slijede sunnet i žele ponos, te predstavljaju Allahov metod života?

Ljudi i njihove kritike isključivo se boji onaj koji preuzima mjerila, pravila i postupke iz nahođenja ljudi, a onaj ko traži sud od Allaha u svakom pokretu i stajanju, neće ni razmišljati šta ljudi govore, bez obzira ko oni bili, bez obzira u kakvom stanju oni bili.

Ovaj ajet sadrži suštinu, plod, realizaciju poziva i znak ispravnosti te ljubavi. Suština ljubavi je da Allah voli i da bude voljen, a plod ove ljubavi je da Allahovi robovi čine dobro jedni drugima, kao što Zaštitnik njima čini dobro: **"I dobro čini kao što ti je Allah dobro učinio."** (El-Kasas, 77) Realizacija ove ljubavi je u džihadu na Allahovom putu životom, rukom, jezikom i imetkom, a znak ove ljubavi je da onoga koji voli niko ne odvrati od ovoga cilja, niti da se u njegovo srce umiješa tuđa kritika, niti prigovor. Svaki onaj koji voli, a osvrne se na kritike i spriječi ga prigovor da dođe do svog voljenog, u suštini nije onaj koji voli. Allah je najuzvišeniji i najbolje zna.

386. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Uzvišeni Allah kaže: 'Ko bude neprijatelj Mome štićeniku (evliji), Ja mu najavljujem rat. Najdraže s čime Mi se Moj rob može približiti jesu farzovi. Moj rob Mi se približava nafilama sve dok ga ne zavolim, a kada ga zavolim, Ja postanem njegov sluh kojim čuje, njegov vid kojim gleda, njegova ruka kojom prihvata, njegova noga kojom hodi. Ako Me zamoli za nešto, sigurno ću mu udovoljiti, a ako zatraži Moju zaštitu, sigurno ću ga zaštititi.'" (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija i komentar ovog hadisu navedeni su pod brojem 95 u Poglavlju o zalaganju.

387. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, navodi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada Uzvišeni Allah zavoli Svoga roba, pozove Džibrila i kaže mu: 'Allah Uzvišeni zavolio je tog i tog, pa ga i ti zavoli.' Zatim ga Džibril zavoli, pa pozove stanovnike neba: 'Allah je zavolio tog i tog, pa ga i vi zavolite', a zatim ga stanovnici neba zavole. Zatim mu Allah podari lijep prijem među stanovnicima Zemlje." (Muttefekun alejhi)

U Muslimovoj predaji navodi se: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Kada Uzvišeni Allah zavoli Svoga roba, pozove Džibrila i kaže mu: 'Ja volim tog i tog, pa ga zavoli i ti.' Zatim ga i Džibril zavoli, i pozove stanovnike nebesa govoreći: 'Allah je zavolio tog i tog, pa ga i vi zavolite.' Zatim ga i stanovnici nebesa zavole. Zatim mu Allah podari lijep prijem među stanovnicima Zemlje. A kada Allah zamrzi Svoga roba, pozove Džibrila i kaže mu: 'Ja mrzim tog i tog, pa ga i ti zamrzi.' Zatim ga i Džibril zamrzi, a potom pozove stanovnike neba i kaže im: 'Allah je zamrzio tog i tog, pa ga i vi zamrzite.' Zatim ga zamrze stanovnici neba, pa mu Allah dadne da ga zamrze i stanovnici Zemlje.'"

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (6/303), Fethul-Bari; Muslim (2637, 157).

Druga predaja kod Muslima (2637).

Manje poznate riječi:

"Stanovnici neba" – meleki.

"Dadne mu se da ga ljudi na Zemlji prihvate" – tj. dadne mu se ljubav u srcima vjernika i dobro za njega.

"Bude spominjan po dobru" – kao što je Allah to dao dobrim prethodnicima ovog ummeta, poput Ebu Bekra i Omera.

Iz hadisa se shvata:

- Poenta o ljubavi i mržnji čovjeka isključivo se ogleda u ljubavi i mržnji prema čovjeku od strane uglednih i dobrih, a dobrom čovjeku neće smetati mržnja velikih grješnika, ili njihova ljubav prema njima sličnim grješnicima, jer vjernik gleda sa Allahovim nurom i voli onoga ko je zavolio Allaha.

- Potvrda dva Allahova svojstva ljubavi i govora.

- Pokornost meleka Uzvišenom Allahu je apsolutna, bez ikakvog dvoumljenja.

- Džibril, alejhis-selam, ima prednost nad ostalim melekima i od Allaha dostavlja ono što On objavljuje Svojim robovima.

- Koga Allah zavoli, zavole ga stanovnici neba i Zemlje, a koga On zamrzi, zamrze ga i stanovnici neba i Zemlje. Zato je čovjek dužan da nastoji zadobiti Allahovu ljubav slijeđenjem Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i približavanjem Allahu prakticiranjem Njegovih naredbi i povećanjem činjenja dobrih djela i ostavljanjem grijeha.

388. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao jednoga čovjeka kao zapovjednika izvidnice. Čovjek je, predvodeći svoje drugove, na završetku svakog namaza učio *Kul-huvallahu ehad*. Kada su se vratili, to su spomenuli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao: "Upitajte ga zašto to čini." Upitali su ga, a on je odgovorio: "Zato što su u toj suri svojstva Milostivog, i ja volim da je učim." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Recite mu da ga Uzvišeni Allah voli." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (13/347), Fethul-Bari; Muslim (813).

Iz hadisa se shvata:

- Vojna formacija mora imati zapovjednika, a zapovjednik je istovremeno i njihov imam u namazu.

- Nije dozvoljeno suprotstavljati se zapovjedniku, izuzev ako se radi o otvorenom grijehu, i to iz bojazni da ne dođe do razjedinjenja ljudi.

- Zapovjedniku se suprotstavlja pred halifom muslimana.

- Potvrda Allahove jednoće i u osobinama, te da Allah ima biće i svojstva i da svojstva i biće nisu isto.

- Ashabi su odlazili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, tražeći od njega fetvu za svaku novonastalu situaciju, čiji propis nisu poznavali.

- Vrijednost sure El-Ihlas, jer u njoj se govori o tevhidu koji je obavezno ispovijedati Allahu, te o Njegovom obaveznom pravu prema robovima, tako što ljudi ispunjenje svojih potreba traže isključivo od Njega i samo se Njemu okreću u ostalim stvarima; ukazuje se na Njegovu čistotu od toga da bude roditelj ikome ili nečije rođeno dijete.

- Djela se cijene prema namjerama, pa onaj ko se približi Allahu s djelom koje Allah voli, i Allah će njega zavoljeti.

- Nepotcjenjivanje bilo koje pokornosti. Ima djela za čije se činjenje postižu visoki stepeni, iako su malena u očima ljudi, a u ovome je također replika onima koji dijele vjeru na ljusku i jezgru.

- Dozvoljenost ponavljanja jedne sure na namazu, jer je ovaj ashab učio suru Kul-huvallahu ehad poslije svakog učenja u namazu.

Poglavlje četrdeset osmo

ZABRANA UZNEMIRAVANJA DOBRIH, SLABIH I SIROMAHA

Muslimanu je obaveza da sprečava uznemiravanje drugih muslimana, a posebno slabih i siromaha, te onih koji nemaju drugog pomagača osim Allaha Uzvišenog.

Pod ovo ne potpada traženje izvršenja prava ili izvršenje šerijatskih kazni, jer su one i samim šerijatom naređene.

Uzvišeni Allah kaže: **"Oni koji uznemiravaju vjernike i vjernice na osnovu onoga što nisu zaslužili, ponijeli su potvoru i otvoreni grijeh."** (El-Ahzab, 57)

Uzvišeni Allah u ovom ajetu prijeti onima koji objelodanjuju mahane vjernica i vjernika i umanjuju njihove vrijednosti pripisujući im ono što nisu učinili, i ukazuje da su takvim postupanjem na sebe natovarili potvoru i očiti grijeh.

Ova Allahova prijetnja odnosi se na nevjernike u Allaha i Njegovog Poslanika, a potom šiite - rafidije koji umanjuju vrijednost ashaba i pripisuju im mahane od kojih ih je Allah očistio, daju im osobine suprotne onima po kojima ih Uzvišeni Allah spominje. Allah, azze ve dželle, obavijestio je da je zadovoljan muhadžirima i ensarijama i pohvalio ih je, dok ih ove neznalice vrijeđaju i potcjenjuju, te o njima govore očite neistine. U suštini, srca nevjernika i šiija-rafidija izopačena su, jer kritiziraju pohvaljene, a hvale kritizirane.

Uzvišeni kaže: **"I jetima nemoj ucviliti, a na onoga koji traži nemoj podviknuti."** (Ed-Duha, 9-10) Tefsir ovog ajeta prethodno je naveden u Poglavlju o blagosti prema jetimu.

Hadisi su mnogobrojni, a od njih su:

Hadis Ebu Hurejre, radijallahu anhu, u prethodno poglavlju: "Ko neprijateljuje protiv Moga štićenika, Ja mu najavljujem rat."

Dokumentacija i komentar ovog hadisa su pod brojem 95 u Poglavlju o zalaganju.

Također, i hadis Sa'da b. Ebi Vekkasa, radijallahu anhu, prethodno naveden u Poglavlju o blagosti prema jetimu kada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Ebu Bekre, ako si ih rasrdio, rasrdio si i svoga Gospodara."

Dokumentacija i komentar ovog hadisa su pod brojem 261 u Poglavlju o blagosti prema jetimu.

389. Od Džunduba b. Abdullaha, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ko klanja sabah-namaz, on je pod Allahovom zaštitom, a Allah vam ništa ne traži za Svoju zaštitu, ali od koga bude tražio za Svoju zaštitu nešto, sustići će ga, a zatim baciti licem u džehennemsku vatru.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija i komentar hadisa su pod brojem 232 u Poglavlju o veličanju muslimanskih svetinja.

Poglavlje četrdeset deveto

SUĐENJE LJUDIMA PREMA VANJŠTINI, A ALLAHU ĆE ODGOVARATI ZA ONO ŠTO IM JE U DUŠAMA

Uzvišeni Allah kaže: "**Pa ako se pokaju, budu klanjali namaz i davali zekat, vi ih pustite.**" (Et-Tevbe, 5)

Ovaj ajet pojašnjava da je zaštitio svoj život i imetak čovjek koji se bude pokajao, vjerovao u Allaha i Muhammeda Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao namaz i davao zekat, i tada nikome nije dozvoljeno da mu prijeti ubijanjem i zarobljavanjem. Ovaj ajet obuhvata one koji primijene spomenuto iz iskrenih pobuda ili samo u vanjštini (licemjerno).

Zato je Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu, u borbi protiv onih koji su uskraćivali zekat kao uporište uzeo ovaj časni ajet i njemu slične, a ajet je zabranjivao borbu protiv njih pod uvjetom činjenja ovih postupaka, a oni su: ulazak u islam i izvršavanje njegovih obaveza. Skrenuo je pažnju od većeg ka manjem, jer najčasniji temelj islama, poslije izgovaranja dva šehadeta, je namaz koji predstavlja pravo Uzvišenog Allaha, a poslije njega je davanje zekata koje predstavlja prelaznu korist na siromahe, a zekat je najčasniji postupak vezan za stvorenja, i zato se često namaz i zekat zajedno spominju. Neka se Allah smiluje Es-Siddiku, kako je samo shvatao ovu vjeru!

390. Od Ibn Omera, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Naređeno mi je da se borim protiv ljudi sve dok ne posvjedoče da nema drugog istinskog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik, dok ne počnu klanjati namaz i davati zekat. Kada to urade, zaštitit

će svoje živote i imetke od mene, izuzev kada se ogriješe o propise islama, a njihov konačan obračun je kod Uzvišenog Allaha." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (1/75), Fethul-Bari; Muslim (22).

Ovaj hadis je mutevatir, a navodi se od skupine ashaba, radijallahu anhum.

Manje poznate riječi:

"Osim kada se ogriješe o propise islama" – ali je njima obaveza, poslije zaštite svojih života i imetaka, da poštuju propise islama, a to je činjenje obaveza i ostavljanje zabrana.

Iz hadisa se shvata:

- Borba u islamu protiv idolopoklonika traje sve dok ne prihvate islam, a dokaz njihovog ulaska jeste da izgovore dva šehadeta, da obavljaju namaz i daju zekat, a također i njihovo priznanje ostalih temelja islama koji nisu spomenuti u ovom hadisu, ili zato što nisu tada još bili propisani, ili se Poslanik zadovoljio djelimičnim navođenjem propisa skrećući pažnju na najvažnije.

- Kada objave prihvatanje islama, njihovi životi i imeci postaju zabranjeni, a Allahu će odgovarati za ono što kriju u svojim dušama i srcima. U pitanju sprovođenja propisa islama na dunjaluku, mi se prema njima ophodimo kao prema muslimanima.

- U hadisu je dokaz da se djela u vanjštini prihvataju i da se donosi propis i presuda onako kako vanjština nalaže.

- Tevhid zbog kojeg se vodi borba protiv ljudi sve dok ga ne priznaju jeste da se jedino Allahu upućuje ibadet i da Mu se pripisuju osobine potpunosti i epiteti uzvišenosti. To se ne odnosi samo na tevhidur-rububijje (Allahovu jednoću gospodarstva), jer Arapi protiv kojih se borio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prije izgovaranja la ilahe illallah Muhammedur-resulullah, priznavali su Allahovu jednoću gospodarstva, a ona označava da je Allah Tvorac, Opskrbitelj, da oživljava, usmrćuje, spušta kišu. Međutim, oni su drugima davali učešća u ibadetu koji samo Allahu pripada, i tvrdili su da su uzimali kumire kao sredstva približavanja Allahu: **"Mi ih obožavamo da nas još više Allahu približe."** (Ez-Zumer, 3) Svemu ovome može se dodati i činjenica da je tevhidur-rububijje prirodno urođena činjenica u ljudskoj duši, kao što je Uzvišeni jezikom Poslanika rekao: **"Njihovi poslanici rekoše: 'Zar u Allaha sumnjate, Tvorca nebesa i Zemlje?'"** (Ibrahim, 10)

Stoga, značenje riječi zbog kojih se vodi borba protiv ljudi sve dok ih ne izgovore je: Ne obožava se niko s pravom, osim Allaha, niti se iko istinoljubivo slijedi osim Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Ovo je podrobnije pojašnjeno u knjigama islamskog vjerovanja ehlis-sunneta i hadisa sljedbenika ispravnih prethodnika.

391. Od Ebu Abdullaha Tarika b. Ušejma, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Ko kaže da nema drugog istinskog boga osim Allaha i porekne druga božanstva, osim Allaha, zaštitio je svoj imetak i život, a Allahu će poslije polagati račun.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (23).

Iz hadisa se shvata:

- Uvjet tevhida jeste odricanje od neispravnih božanstava i nevjerstvo u taguta. Ovo je potvrđeno ajetima iz časnog Kur'ana: **"A ko ne vjeruje u taguta i vjeruje u Allaha, uhvatio se za najčvršću vezu kojoj nema raskida"** (El-Bekare, 256); **"Oni koji izbjegavaju taguta da ga obožavaju i povrate se Allahu, njima pripada radost."** (Ez-Zumer, 17)

- Životа, imetak i čast muslimana su zaštićeni i nije dozvoljeno na njega nasrtati, niti ga uznemiravati.

- Mi sudimo po vanjštini, a Allah na Sebe uzima presudu za ono što ljudska srca kriju. U neki relevantnim knjigama desila se opasna pogreška, a ona je da se ove riječi navode kao hadis Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a ustvari nije tako, jer ove riječi nemaju nikakvog utemeljenja među predajama koje se pripisuju Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, već su izreka učenjaka, a njihovo značenje je sasvim ispravno i jasno. Podrobnije sam o tome govorio u knjizi "Silsiletul-ehadisi elleti la asle leha" pod brojem 8.

392. Od Ebu Ma'beda el-Mikdada b. El-Esveda, radijallahu anhu, prenosi se da je upitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ako se sukobim sa nevjernikom i on mi sabljom odsiječe ruku, a zatim pobjegne na drvo i kaže: 'Prihvatam islam', smijem li ga ubiti, Allahov Poslaniče, nakon što to kaže?" Poslanik reče: "Ne smiješ ga ubiti." Rekoh: "Ali, Allahov Poslaniče, odsjekao mi je ruku, a zatim je to rekao." Poslanik reče: "Ne smiješ ga ubiti, jer ako ga tada ubiješ, on će biti u položaju (stepenu) u kojem si ti bio prije nego što si ga ubio, a ti ćeš biti u položaju (stepenu) u kojem je on bio prije nego što je to izgovorio." (Muttefekun alejhi)

Riječi "on će biti u položaju u kojem si ti bio", znače da je njegov život zaštićen i potpada pod propise islama, a riječi "ti ćeš biti u položaju u kojem je on bio", znače da je dozvoljeno njegovim nasljednicima da izvrše odmazdu nad njim, a ne znače da je on na njegovom stepenu nevjerstva. Allah najbolje zna.

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (12/187) Fethul-Bari; Muslim (95).

Iz hadisa se shvata:

- Islam je dozvolio krv i imetak nevjernika koji se bori protiv muslimana.
- Zabranjeno je ubiti čovjeka čije riječi ili postupci ukazuju da je prihvatio islam.
- Ko namjerno ubije čovjeka koji je prihvatio islam, obaveza je nad njim izvršiti odmazdu, a ako to uradi iz neznanja ili zbog nekog svog posebnog tumačenja, obavezan platiti krvarinu, kao što se desilo nekim ashabima koji su ubili neke ljude nakon što su prihvatili islam, misleći da su islam prihvatili bojeći se da ne budu ubijeni, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za njih isplatio krvarinu.
- Autor je prilikom tumačenja Poslanikovih, sallallahu alejhi ve riječi, sellem: "Ne smiješ ga ubiti, jer ako ga tada ubiješ, on će biti u položaju u kojem si ti bio prije nego što si ga ubio, a ti ćeš biti u položaju u kojem je on bio prije nego što je to izgovorio" pogodio je pravo značenje, jer život ovog ubice postao je dozvoljen, nakon što je bio zaštićen, zbog toga što je počinio ono što nalaže odmazdu i sprovođenje propisa "glava za glavu", međutim to ne znači da je on postao nevjernik čija je krv dozvoljena. Stoga u ovom hadisu nema dokaza za haridžije i njihove sljedbenike iz džemata tekfira koji su proglašavanje muslimana nevjernicima uzeli kao krajnji cilj i hobi.

Dakle, ko god izgovori riječi tevhida njegov život postaje zaštićen i potpada pod propise islama, sve dok ne iskaže nešto suprotno tome.

Također, u hadisu nema dokaza za one koji tvrde da je dovoljno da nevjernici izgovore šehadet bez izvršenja ostalih propisa, jer kada onaj koji je izgovorio šehadet ne bi bio ubijen, šerijat bi od njega tražio da obavlja namaz i izvršava ostale temeljne propise. Ukoliko prihvati izvršavanje propisa islama, njegov život, imetak i čast su zaštićeni, a u suprotnom nisu, kao što se navodi u prvom hadisu ovog poglavlja.

- U hadisu se ukazuje na obavezu postojanosti i čvrstine prilikom borbe sa neprijateljem, pa makar borac bio ranjen. Zar ne vidiš da je ovaj koji je postavio pitanje Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "...odsjekao mi je ruku, a zatim je to rekao?"
- Muslimanu je obaveza da svoju strast potčini propisima šerijata, a ne da postupa pristrasno i osvetoljubivo.

393. Od Usame b. Zejda, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao nas je plemenu Hureka od Džuhejne, pa smo ih ujutro iznenadili na njihovim pojilištima. Ja i jedan ensarija sustigli smo jednog njihovog čovjeka, pa kada smo mu se približili, on je rekao 'la ilahe illallah.' Ensarija ga je pustio, ali ja sam ga probo kopljem i on je umro. Kada smo se vratili u Medinu, obavijestili smo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome, pa mi je rekao: 'Usama, zar si ga ubio nakon što je rekao la ilahe ilallah?' Rekoh: 'Allahov Poslanice, on se time samo htio sačuvati,' a Poslanik reče: 'Zar si ga ubio nakon što je rekao la ilahe illallah!?' Neprestano mi je to ponavljao sve dok nisam poželio da nisam prihvatio islam prije toga dana." (Muttefekun alejhi)

U drugoj predaji navodi se: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Zar je rekao la ilahe illallah a ti si ga ubio?' Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, on je izgovorio te riječi bojeći se oružja.' Na to Poslanik reče: 'Jesi li otvorio njegovo srce da vidiš je li ih zbog toga izgovorio ili ne?' Neprestano je ovo ponavljao tako da sam poželio da sam tek toga dana prihvatio islam."

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (7/517) – Fethul-Bari; Muslim (96, 157).

Druga predaja kod Muslima (96).

Iz hadisa se shvata:

- Imam (vođa) je nadležan za slanje vojnih formacija (izvidnice) i izdavanje naredbi vojsci.

- Propise islama obaveza je vezati za vanjštinu, a ne tragati za onim što je u nutrini. Ovakve zakonodavne uredbe imaju preventivno djelovanje i sprečavaju one koji se žele nekome osvetiti iili nekoga ubiti opravdavajući takav svoj postupak neiskrenošću nečije nutrine.

- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije presudio Usami odmazdom zato što je ubio čovjeka zbog svog posebnog tumačenja njegovog postupka, a u tome je sumnja, pa se šerijatske kazne ne izvršavaju ukoliko postoje sumnje. Međutim, to nalaže davanje krvarine koja pada na njegovu širu rodbinu.

- Onome ko počini veliki grijeh nije dozvoljeno da poželi da je prihvatio islam tek nakon činjenja tog grijeha. Naime, Usama je to rekao nakon što je u duši osjetio strah od velikog Vjerovjesnikovog kritiziranja njegovog postupka.

394. Od Džunduba b. Abdullaha, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao jedno izaslanstvo muslimana mušricima, pa su se sukobili. Mušrik kada bi imao za cilj da ubije muslimana, naciljao bi ga i ubio, a i musliman kada bi naciljao pogodio bi ga. Pričali smo da je to bio Usame b. Zejd, , pa kada je podigao sablju rekao je: 'La ilahe illallah', pa ga je ubio. Potom je došao donosilac vijesti Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa ga je on upitao, a ovaj ga je obavijestio tako da ga je obavijestio i o postupku ovog čovjeka. Pozvao ga je i upitao, pa je rekao: 'Zašto si ga ubio?' Reče: 'Allahov Poslaniče, on je nanio bol muslimanima. Ubio je tog i tog', imenujući mu skupinu ljudi, 'pa sam ja na njega navalio, pa kada je on vidio sablju reče: 'La ilahe illallah.'" Allahov Poslanik upita: "Zar si ga ubio?", a Usame odgovori: "Da." Tada Poslanik reče: "A šta ćeš činiti sa 'la ilahe illallah' kada dođu na Sudnji dan?" Usama reče: "Allahov Poslaniče, traži oprosta za mene", a Poslanik opet reče: "Šta ćeš činiti sa la ilahe illallah kada dođu na Sudnji dan?" I ništa drugo nije govorio osim: "Šta ćeš činiti sa la ilahe illallah kada dođu na Sudnji dan?" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (97).

Pokušaj obezvrjeđivanja ovog lanca prenosilaca jer je u njemu Halid b. Abdullaha el-Esbedž s tvrdnjama da od njega El-Buhari nije prenosio, niti ga je Muslim spomenuo među temeljnim hadisima svoje knjige, već je njegov hadis naveo među pomoćnim hadisima koji svjedoče, te da ga nisu proglasili pouzdanim, osim Ibn Hibbana i El-Idžlija, a oni su bili poznati po popuštanju u proglašavanju pouzdanosti, odbija se zbog sljedećeg:

a) Nije uvjetovano da bi se prenosioci proglasili pouzdanim da budu od onih od kojih hadise navode El-Buhari i Muslim. Koliko ima samo povjerljivih a da oni ne navode njihove hadise!?

b) Muslim ga je naveo u temeljnim hadisima svoje knjige, što svjedoči da je on povjerljiv kod njega, a tome u prilog ide da je prethodni Usamin hadis po značenju potpuno istovjetan.

c) Od Halida el-Esbedža prenose velikani, a to poznaje onaj ko pogleda njegovu biografiju u knjizi "Tehzibul-kelam".

d) Halida el-Esbedža primarno nije niko proglasio slabim, niti je on nepoznat da bi se moglo protiviti Ibn Hibbanovom i El-Idžlijevom proglašavanju Halida pouzdanim, jer njihovo proglašavanje pouzdanim nepoznatih ne uzima se u obzir.

e) Hafiz Ibn Hadžer je za njega rekao da je saduk (prihvatljivog hadisa).

Iz hadisa se shvata:

- Ovaj hadis ukazuje, kao i prethodni, na jedan događaj, s obzirom na različitost predaje u nekim terminima, ali je tematika ista. U njemu ima nekoliko koristi:

- Dozvoljenost da se imamu donese radosna vijest o pobjedi nad neprijateljima, te izvještavanje o svemu što se desilo na bojnom polju.

- Dozvoljeno je da imam ili vladar uputi kritiku vojnicima kada oni počine kakav šerijatski prekršaj.

Korist: Jedan priučeni tvrdi da se El-Mikdadov, Usamin i Džundubov hadis smatraju problematičnim hadisima čija se vanjština prihvata zdravo za gotovo bez dubljeg istraživanja, navodeći da se ovim hadisima suprotstavljaju riječi Uzvišenog: **"I Mi sinove Israilove prevedosmo preko mora, pa su ih faraon i njegova vojska pratili progoneći ih nepravedno, pa kada ga je sustigao potop, reče: 'Vjerujem da nema drugog boga osim Onoga u koga vjeruju sinovi Israilovi i ja sam predan.' Zar sada? A bio si nepokoran prije i od onih koji čine nered"** (Junus, 90-91), i riječima Uzvišenog: **"A kada su im Naši poslanici došli sa jasnim dokazima dičili su se onim što imaju kod sebe od znanja, pa ih je sustiglo ono čemu su se oni ismijavali. Kada su vidjeli Našu kaznu, rekli su: 'Vjerujemo u Allaha Jedinoga i ne vjerujemo u ono što smo Njemu pripisivali. Njihovo im vjerovanje neće koristiti kada ugledaju Našu kaznu. To je Allahov zakon koji se sproveo među Njegovim robovima. Tada su propali nevjernici"** (Gafir, 83-85), a to je pojasnio sljedećim: "Možemo uočiti da su povodi objave ova dva ajeta slični povodima izricanja hadisa Usame b. Zejda, ali i pored toga Uzvišeni Allah nije ih prestao kažnjavati i spuštati patnju i usmrćivati ih, suprotno prethodnim predajama u kojima je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio ashabu da ne ubije nevjernika u borbi kada je izgovorio dva šehadeta ili očitovao islam, iako je to rekao iz straha."

Smatram da će onaj koji bude ponosan shvatanjem Kur'ana i sunneta i koji na osnovu ovih predaja zasniva svoje mišljenje i postupke, sigurno shvatiti da se ovi hadisi ne suprotstavljaju navedenim ajetima iz nekoliko aspekata:

a) Onaj ko je uništio faraona i nevjerničke narode je Allah koji zna nutrinu kao što zna vanjštinu i Njemu nije ništa skriveno, dok onaj kome je naređeno da ne smije ubiti onoga ko je izgovorio šehadet tevhida jeste rob koji ne zna osim vanjštinu koja se očituje kod ostalih robova. Ukoliko se bude obavezao onim čime nije obavezan, zapao je u grešku i to dva puta:

prva, prevazišao je svoju moć i potencijal i želi saznati ono što mu je skriveno;

druga, suprotstavio se šerijatskoj naredbi.

Onaj ko ima minimum razuma, ove dvije situacije neće smatrati jednakima.

b) Ako ti koji se suprotstavljaš i oponiraš znaš o ovome koji je izgovorio šehadet tevhida ono što zna Allah o faraonu i nevjerničkim narodima, onda ga i ubij. Nemoj to govoriti po idžtihadu (intuiciji), jer ovo je rekao učenjak ummeta i veliki tumač Kur'ana Abdullah b. Abbas, radijallahu anhuma, Nedždeu el-Haruriju kada mu je napisao pismo u kojem ga pita o ubijanju djece, navodeći kao argument kazivanje o Hidru i Musau u kojem se spominje da Hidr ubio dijete. Ibn Abbas mu je napisao: "Ako si Hidr i znaš razlikovati vjernika od nevjernika, onda ih ubijaj." U drugoj predaji stoji: "Ti si mi poslao pismo u kojem pitaš o ubijanju djece i kažeš u svome pismu da je učeni iz priče o Musau ubio dijete. Ti sigurno ne znaš o toj djeci ono što je znao taj učeni o tom djetetu."

Ovo se uzima kao korist iz riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Usami: "Jesi li ti otvorio njegovo srce pa da znaš da li ih je zbog toga izgovorio ili ne?"

c) Faraon i nevjernički narodi koje je Allah uništio nisu bili iskreni u svojim tvrdnjama, jer da su bili iskreni, Allah bi od njih odvratio kaznu kao što je uradio sa Junusovim, alejhis-salatu ves-selam, narodom: **"A zašto nije bilo nijednog naselja koje je vjerovalo, pa mu je koristilo njegovo vjerovanje, osim Junusovog naroda, kada su povjerovali, od njih smo odvratili kaznu poniženja u životu na ovom svijetu i poživjeli smo ih do određenog roka"** (Junus, 98).

d) I da su bili iskreni, tada im to ne bi ni koristilo, jer se odbacuje čovjekovo pokajanje u trenutku kada mu duša dođe do grkljana, jer Uzvišeni kaže: **"Nema pokajanja za one koji rade loša djela, pa kada jednom od njih dođe smrt, kaže: 'Ja se sada kajem', a ni onima koji umiru kao nevjernici. Takvima smo pripremili bolnu patnju"** (En-Nisa, 18). Međutim, kada se čovjek pokaje iz straha od ubistva, to je u osnovi sasvim drugo pitanje.

395. Od Abdullaha b. Utbe b. Mes'uda prenosi se da je rekao: "Čuo sam Omera b. El-Hattaba, radijallahu anhu, kako govori: "Ljudi su tretirani prema objavi u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ali je objava prestala. Sada vas tretiramo isključivo prema vašim djelima. Ko nam iskaže dobro, mi ćemo ga smatrati povjerljivim i nama privrženim, dok mi nemamo pravo na njegovu nutrinu, Allah će ga obračunati za nju. Ko nam očituje loše, nećemo ga uzeti sa povjerljivog i nećemo mu to potvrđivati, pa makar rekao da je njegova nutrina dobra." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (5/251) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata.

- Omer b. El-Hattab, radijallahu anhu, obavještava o stanju ljudi u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i stanju koje je nastupilo poslije njegove smrti.

- Islamski propisi se sprovode prema vanjštini koja se manifestira kod ljudi i djelima koja učine.

- Lijepa namjera ne može opravdati činjenje nepokornosti, niti obesnažiti sprovođenje šerijatske kazne i odmazde.

- Obaveza je vladaru da bude pravedan prema podanicima i da među njima sprovodi Allahove propise, bilo da se radi o uglednim ili neuglednim podjednako, i da ga u tome ne sprečava ničija kritika.

- Prihvata se opravdanje od onoga čije se stanje zna i oko čijeg navoda postoji ubijeđenost.

- Obračun u Velikom danu nagrade i kazne svodit će se na osnovu čovjekove nutrine: ukoliko je bila dobra, bit će mu dobro, a ukoliko je bila zla, bit će kažnjen shodno svojim djelima.

Poglavlje pedeseto

STRAH

Strah označava prezanje srca od neugodnosti koja ga može zadesiti ili nečega dragog što ga može mimoići.

Povod pravoga straha jeste razmišljanje čovjeka o Allahovoj veličini i njegovo razmatranje vlastitog nemara, zapostavljanja i nesvjesnosti o nadzoru svoga Tvorca, te uzimanje pouke iz uništenja onih koji su se suprotstavili Allahovom putu i zastranili od Njegove naredbe, kao i njegovo bježanje od Džehennema, patnje u njemu, jer je patnja u njemu uistinu velika.

Vjernik se ne boji nikoga osim Allaha, a iz toga se izuzima prirodni strah, kao što je strah čovjeka od zmije, što se desilo Allahovom sagovorniku, alejhis-salatu ves-selam: **"I Musa u sebi osjeti strah"** (Taha, 67). Isto se odnosi na čovjekov strah za svoje stado od vuka, kao što se prenosi u hadisu Hababa b. El-Eretta u ispravnoj predaji.

Nekada Allah Svoje robove plaši Sobom, nekada ih zastrašuje džehennemskom vatrom, a nekada i uništenjem nevjernika.

U Kur'anu se za strah koriste se i sljedeći izrazi: užas, bojazan, strepnja itd. Uzvišeni kaže: **"I samo se Mene bojte."** (El-Bekare, 40)

Uzvišeni naređuje Svojim robovima da strahuju od Njega ne bi li se vratili na istinu i uzeli pouke iz Kur'ana izbjegavanjem Njegovih zabrana, primjenom Njegovih naredbi i vjerovanjem u Njegove obavijesti.

Ovaj Božanski govor daleko je potvrđeniji pri posebnom određivanju, jer se u njemu daje prednost objektu (ve ijjaje – i samo Mene), a čestica "fa" ukazuje da govor sadrži značenje uvjeta, kao da je Uzvišeni rekao: "Ako se ičega bojite, onda se bojte samo Mene", da bi ukazao da se vjernik ne treba bojati nikoga, niti strahovati od ičega osim od Allaha Uzvišenog.

Uzvišeni kaže: **"Kazna tvoga Gospodara zaista je žestoka."** (El-Burudž, 12)

Uzvišeni obavještava da je Njegovo kažnjavanje nepravednoga žestoko i bolno – kazna Silnog i Moćnog.

Uzvišeni kaže: **"Tako tvoj Gospodar kažnjava naselja koja su nepravdu činila, a Njegovo kažnjavanje uistinu je bolno i žestoko. Uistinu je dokaz u tome onome ko se boji patnje na budućem svijetu. To je Dan u kome će se ljudi iskupiti i dan kada će svi biti prisutni. Mi ga odgađamo samo do odbrojanog časa, a kada dođe, niko neće govoriti osim s Njegovom dozvolom. Od njih će biti nesretni i sretni, a oni koji su nesretni bit će u Vatri u kojoj će teško izdisati i udisati."** (Hud, 102-106)

Uzvišeni kaže: Kao što smo uništili te nepravedne generacije koje su poricale Naše poslanike, tako ćemo učiniti i sa njima sličnim. U tome je dokaz, poruka i pouka, uz istinitost Našeg zakazanog roka na ahiretu, u kome će Allah sakupiti prve i zadnje. Njemu će prisustvovati meleki, sakupit će se poslanici i bit će proživljena sva stvorenja: ljudi, džinni, ptice, divljač i ostale životinje. U tom danu će suditi Pravedni koji neće nanijeti nepravdu ni koliko je jedan trun, a ako neko bude došao sa dobrim djelom, On će ga uvećati. Razlog zbog kojeg se iščekuje nastupanje Sudnjeg dana je taj što je Uzvišeni Allah prethodno dao Svoju riječ da će na dunjaluku boraviti određeni ljudi, potomci Adema, alejhis-selam (a koji još nisu rođeni). Zbog toga je određen rok njegovog nastupanja. Kada se on ispuni i kada se pojave ljudi čija je sudbina određena da će postojati, tek tada će nastupiti Sudnji dan, a kada on nastupi, niko neće govoriti osim sa Njegovom dozvolom. Među onima koji će biti iskupljeni na taj dan bit će nesretnih i sretnih, a Uzvišeni je pojasnio stanje nesretnika i stanje sretnika. Allahu, učini nas od onih koji su sretni i na dunjaluku i na ahiretu.

Uzvišeni kaže: **"Allah vas Sobom upozorava."** (Ali Imran, 28)

Uzvišeni Allah upozorava Svoje robove na osvetu za suprotstavljanje Njegovoj naredbi, te na Njegovu kaznu onima koji prijateljuju sa Njegovim neprijateljima i neprijateljuju sa Njegovim prijateljima. Kod Njega je konačno utočište i povratak, da bi nagradio svakog djelatnika prema njegovom djelu.

Uzvišeni kaže: "**Toga dana će čovjek bježati od svoga brata, svoga oca i svoje majke, i svoje supruge i svojih sinova. Toga dana će se svaki čovjek samo o sebi brinuti.**" (Abese, 34-37)

Uzvišeni kaže: Kada dođe Sudnji čas (Sahhah), to je jedno od imena Sudnjega dana, a nazvan je tako zato što će bukom gotovo u potpunosti zaglušiti čovjeka. Toga dana će čovjek vidjeti svoga brata, oca, majku, djecu, ali će pobjeći i udaljiti se od njih, jer će strah biti velik, i svako će se brinuti samo o sebi.

Uzvišeni kaže: "**O ljudi, bojte se svoga Gospodara. Potres Sudnjeg časa je uistinu velika stvar. Na dan kada ga vidite svaka dojilja će zaboraviti na ono što je dojila, a svaka noseća će pobaciti i vidjet ćeš ljude pijane, a oni nisu pijani, nego je Allahova patnja uistinu žestoka.**" (El-Hadždž, 1-2)

Uzvišeni Allah govori, naređujući Svojim robovima, da Ga se pribojavaju i obavještava ih o potresu i strahotama Sudnjeg dana, koje ih čekaju i u kakvom će stanju biti tog dana, a sve što se bude događalo bit će uistinu zastrašujuće, užasno i čudno. Potres predstavlja strah i užas kojim će se ispuniti duše kada nastupi Sudnji dan. Kada dojilja tog dana vidi sve te strahote, obuzet će je strah usljed kojeg će zaboraviti na svoje dijete koje joj je bilo u životu najdraže i prema kome je bila najbrižnija, te će ga ostaviti u toku dojenja, a za to se koristi termin "murdiatun", a ne "murdia", jer se prvi termin koristi isključivo za stanje dojenja. Noseća žena će zbog žestokog straha pobaciti ono što je nosila prije nego što se trudnoća upotpuni. Razumni ljudi bit će iznenađeni i izbezumljeni, pa ko ih vidi pomislit će da su pijani, ali ustvari nije tako nego je Allahova kazna žestoka.

Uzvišeni kaže: "**A ko se bude bojao stajanja pred svojim Gospodarom, pripadaju mu dva dženneta.**" (Er-Rahman, 46)

Uzvišeni obavještava da onaj koji se pribojava mjesta na kome će stajati robovi pred Allahom, azze ve dželle, na Sudnjem danu radi polaganja računa, takav vodi računa o svojim djelima i svome stanju, te kontrolira svoje postupke, kao što se navodi u riječima Uzvišenog: "**A onaj ko se bude bojao stajanja pred svojim Gospodarom i duši zabranio strast**" (En-Naziat, 40), i takvome na Sudnjem danu pripadaju dva dženneta.

Ovaj ajet je općenit i odnosi se i na ljude i na džinne, i jedan je od najboljih dokaza da će džinni ući u Džennet ako budu vjerovali i budu bogobojazni. Zato je Allah Uzvišeni ljudima i džinnima dao blagodat ove nagrade.

Uzvišeni kaže: "**Jedni će se drugima okrenuti međusobno se pitajući. Reći će: Mi smo prije u našim porodicama bili bojazni, pa nam je Allah dao blagodat i sačuvao nas od teške patnje. Mi smo Ga prije molili, a On je uistinu Dobrostiv i Samilostan.**" (Et-Tur, 25-28)

Ljudi će se međusobno na Sudnjem danu pitati o svojim djelima i stanjima na dunjaluku, kao što će oni kojima se dadne piće govoriti o svome piću i u tom stanju prisjećati se onoga što je bilo. Oni su na dunjaluku, dok su bili među svojim porodicama, strahovali od svoga Gospodara i pribojavali se Njegove patnje i kazne, pa im je Allah ukazao Svoju milost i sačuvao ih od onoga čega su se pribojavali, jer su se Njemu ponizno predali, kod Njega utočište tražili pa im se On odazvao i dao im ono za što su Ga molili, a On je uistinu Dobrostiv i Milostiv.

Ajeti o ovom poglavlju su mnogobrojni i poznati, tako da ih nećemo sve navoditi.

Hadisi su također mnogobrojni, pa ćemo spomenuti samo neke, a Allah daje uputu.

396. Od Ibn Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Pričao nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a on je istinoljubiv i istinu govori: "Čovjek se stvara u utrobi majke četrdeset dana kao sjeme, a zatim bude isto toliko vremena zakvačak, pa bude isto toliko kao komad mesa. Zatim Allah pošalje meleka da mu udahne dušu, i naredi da mu zapiše četiri stvari: opskrbu, smrtni čas, djela i da li će biti nesretan ili sretan. Tako mi Onoga osim kojeg drugog boga nema, čovjek čini djela koja vode u Džennet sve dok između njega i Dženneta ne bude koliko jedna podlaktica, pa ga pretekne ono što mu je zapisano i učini djelo koje vodi u Vatru, pa u nju bude bačen. A drugi čovjek čini djela koja vode u Vatru sve dok između njega i nje ne bude koliko podlaktica, pa ga pretekne ono što je zapisano i učini djelo koje vodi u Džennet, pa u Džennet i uđe." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (6/303) – Fethul-Bari; Muslim (3643).

Iz hadisa se shvata:

- Vjerovanje u Allahovo, azze ve dželle, određenje dobra i zla.
- Podsticaj na blagovremeno činjenje dobrih djela i ustrajavanje u njima.
- Pouka je u završetku i zato neka čovjek ne bude obmanjen djelom koje je prethodno radio, pa se na njega osloni i druga ne čini, jer sudbina nadvladava, a konačne posljedice su za nas nepoznate.
- Onaj ko uradi dobro djelo mora čuvati njegovu čistotu i ne upropaštavati ga.
- Traženje pomoći od Allaha i molba Njemu za lijep završetak, strah od lošeg završetka i traženje utočišta kod Allaha.
- Dozvoljeno je zaklinjati se kako bi se dodatno potvrdila istinita vijest, i zato je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Tako mi Onoga osim kojeg drugog boga nema."

- U hadisu se skreće pažnja na istinitost proživljenja i davanje nagrade ili kazne. Onaj ko je moćan da stvori čovjeka iz beznačajne vode, moćan je također da mu vrati dušu nakon što je postao zemlja.

- Podsticaj na zadovoljstvo i odvraćanje od nastojanja zadobijanja dunjaluka, jer je opskrba prethodno određena, pa pridavanje pažnje njenom ambicioznom traženju neće koristiti, već je traženje opskrbe propisano radi stjecanja koje spada u općenite povode koje nalaže Božanska mudrost na ovom svijetu.

- Skretanje pažnje na savršenost Allahovog znanja koji zna pojedinosti kao što zna cjelokupnosti. On zna što je bilo i što će biti, jer se u hadisu jasno navodi da je naredio potanko pisanje stanja robova.

397. Također, od Ibn Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Toga dana će se dovesti Džehennem, a imat će sedamdeset hiljada povodaca, a svaki povodac vući će sedamdeset hiljada meleka." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2842).

Iz hadisa se shvata:

- Veličina Džehennema koji je određen za boravište nevjernika, mušrika i munafika.

- U hadisu se podrobnije pojašnjava stvaranje Džehennema: on ima povoce kojima se vuče, a oni koji ga vuku su meleki.

- U hadisu se pojašnjava broj meleka koji vuku Džehennem.

- Obaveznost vjerovanja u obavijest koja dolazi od jednog primarnog prenosioca vezano za pitanja uvjerenja i propise.

- Allahovo zastrašivanje robova kako bi Ga se bojali i obožavali Ga.

398. Od En-Nu'mana b. Bešira, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: "Najblažu kaznu u Džehennemu imat će čovjek kojem će pod njegova stopala biti stavljene dvije žeravice od čije vreline će mu vriti mozak. Smatrat će da se niko ne kažnjava teže od njega, a ustvari njegova kazna će biti najblaža." Muttefekun alejhi.

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (11/417) – Fethul-Bari; Muslim (213, 364).

Iz hadisa se shvata:

- Upozorenje na neophodnost izbjegavanja nepokornosti, kako čovjek ne bi bio stanovnik Vatre.

- Patnja u Džehennemu razlikuje se po stepenima.

- Žestoka Allahova kazna za nevjernike tako da će kažnjeni misliti da ima najveću kaznu od svih ljudi zbog veličine patnje, ali će u odnosu na ostale stanovnike Džehennema njegova patnja biti najlakša.

- U hadisu se pojašnjavaju različite vrste kazne na Sudnjem danu, a jedna od kazne jeste stavljanje žeravice ispod stopala.

Ko umre u nevjerstvu, djelo mu neće koristiti, jer ovaj hadis je izrečen o Ebu Talibu, Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, amidži koji ga je štitio, pomagao, branio, ali je umro u vjeri svojih očeva i predaka.

To se otvoreno navodi u hadisu kod Muslima od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Najblažu patnju u Vatri imat će Ebu Talib koji će obući nanule od čije vreline će mu vriti mozak."

399. Od Semura b. Džunduba, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nekima od njih će vatra sezati do nožnih članaka, a nekima do koljena, nekima do pojasa, a nekima do ključne kosti." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2845 i 33).

Iz hadisa se shvata:

- Zastrašivanje Vatrom i teška prijetnja onome ko bude radio djela njenih stanovnika.

- Stanovnici Vatre razlikuju se po patnji, tj. nisu svi na jednom stepenu, već shodno svojim grijesima i nepokornostima.

400. Od Ibn Omera, radijallahu anhuma, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ljudi će stajati pred Gospodarom svjetova sve dok se jedan od njih ne potopi u svome znoju do polovine svojih ušiju." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (8/696) – Fethul-Bari; Muslim (2862).

Iz hadisa se shvata:

- Strahote stajanja na Sudnjem danu, kada će ljudi izaći iz svojih kabura i biti okupljeni radi obračuna.

-Sva stvorenja bit će ponizna pred Allahom, Gospodarom svjetova, na Sudnjem danu.

- Allahova moć i veličina, jer će svi ljudi biti pred njim iskupljeni.

- Znoj koji će obuzimati ljude razlikuje se shodno njihovim djelima, kao što će biti navedeno u hadisu od El-Mikdada, radijallahu anhu.

-Djela ljudi utječu na njihov stepen na mjestu okupljanja.

401. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selem, održao nam je govor kakav nikad dotad nisam čuo. Rekao je: 'Da znate ono što ja znam, malo biste se smijali, a mnogo biste plakali.' Ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prekrili su svoja lica i čulo se njihovo jecanje." (Muttefekun alejhi)

U drugoj predaji stoji: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je obaviješten o nekim postupcima ashaba, pa je održao govor i rekao: 'Prikazani su mi Džennet i Vatra, i sve do danas nisam vidio toliko dobra i zla. Da znate ono što ja znam, malo biste se smijali, a mnogo biste plakali. Ashabi Allahov Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nisu zapamtili teži dan od ovoga, prekrili su svoje glave i čulo se njihovo jecanje."

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (8/280) – Fethul-Bari; Muslim (2359).

Iz hadisa se shvata:

- Vjerovjesnici znaju ono što ne znaju ljudi, jer ih je Allah podučio i pokazao im dio nevidljivog svijeta koji je sakrio od ljudi: **"On poznaje nevidljivo i ne pokazuje**

ga nikome osim poslaniku kojim je zadovoljan, pa on ispred njega i iza njega postavlja zaštitu da bi znao da su dostavili poslanice svoga Gospodara i On sve zna šta se kod njih nalazi i svaku stvar je pobrojao." (El-Džinn, 26-28)

- Pohvalnost plakanja iz straha od Allahove kazne i zabrana prekomjernog smijanja, jer smijeh ukazuje na nemar i tvrdoću srca.

- Ashabi, radijallahu anhum, padali su pod utjecaj pouke i uveliko se bojali Allahove kazne, jer su bili najbrižnijih srca, najbolje su shvatali propise islama i najbrže se odazivali naredbama.

- Pohvalnost pokrivanja lica prilikom plakanja.

- Onaj ko sazna stvarne činjenice na ahiretu, neće se mnogo smijati, a njegov plač će biti veoma čest radi strahota i stanja koja samo zna Allah.

- Džennet i Džehennem su stvoreni i sada postoje.

402. Od El-Mikdada, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Čuo sa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Sunce će se na Sudnjem danu približiti stvorenjima na udaljenost od jedne milje.' (Sulejm b. Amir, prenosilac od El-Mikdada, kaže: "Tako mi Allaha, ne znam šta znači milja. Da li je to mjera kojom se mjeri zemlja, ili je to štapić kojim se na oko navlači surma.") Ljudi će shodno svojim djelima biti u znoju: nekima će znoj biti do nožnih članaka, nekima do koljena, nekima do pojasa, a nekima će dopirati do usta', pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokazao svojom rukom na usta." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2864).

Iz hadisa se shvata:

- Pojašnjenje strahota Sudnjeg dana i teškoće na mjestu okupljanja.

- Ljudi će biti u teškoći na Sudnjem danu prilikom stajanja i to shodno svojim djelima.

- Podsticaj na činjenje dobrih djela i zastrašivanje kaznom zbog činjenja loših djela.

403. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ljudi će se na Sudnjem danu toliko znojiti da će njihov znoj natopiti zemlju do dubine od sedamdeset podlaktica i zapljuskivat će ih sve dok im ne dospije do ušiju." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (11/392) – Fethul-Bari; Muslim (2863).

Iz hadisa se shvata:

- Pojašnjenje strahota na Sudnjem danu i upozorenje na činjenje loših djela.

404. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Bili smo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i u jednom trenutku čuli smo neki udar, pa nas je Poslanik upitao: 'Znate li šta je ovo?' Rekosmo: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju.' Poslanik reče: 'Ovo je kamen koji je bačen u Džehennem prije sedamdeset godina, pa je tek sada pao na njegovo dno.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2844).

Iz hadisa se shvata:

- Dubina Džehennema i udaljenost njegovog dna. Njegovo gorivo bit će ljudi i kamenje, a to nalaže ogromnu patnju u njemu, a što opet motivira ljude na strah od njega.

- Počast ashabima da čuju zvuk pada, kao što su čuli jecanje stabla. To je počast od Allaha Njegovim robovima kako bi uzeli pouku i pokajali se.

- Pohvalnost pripisivanja znanja Allahu Uzvišenom vezano za ono što čovjek ne poznaje.

- Nastojanje učitelja da pobudi interes i privuče pažnju prije nego što pojasni ono o čemu govori, kako bi tako na bolji način omogućio shvatanje.

405. Od Adijja b. Hatima, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allah će sa svakim od vas razgovarati bez posrednika. Čovjek će pogledati na desnu stranu i vidjet će samo svoja djela. Zatim će pogledati na lijevu stranu i vidjet će samo svoja djela, pa će pogledati ispred sebe i ugledat će samo vatru. Zato se čuvajte vatre makar i sa pola hurme.'" (Mutttfekun alejhi)

Dokumentacija i komentar ovog hadisa su pod brojem 139 u Poglavlju o mnoštvu puteva dobra.

406. Od Ebu Zerra, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ja vidim ono što vi ne vidite i čujem ono što vi ne čujete. Zaškripala su nebesa i trebaju da zaškripe. Na njima nema mjesta ni koliko su četiri prsta a da melek ne čini sedždu Allahu Uzvišenom. Tako mi Allaha, da znate ono što ja znam, malo biste se smijali, a mnogo biste plakali, ne biste se naslađivali ženama u posteljama i izašli biste iz svojih kuća tražeći pomoć od Allaha Uzvišenog.'" (Prenosi ga Et-Tirmizi i kaže da je hasen)

Dokumentacija hadisa:

Hasen li gajrihi, a navode ga Et-Tirmizi (2312), Ibn Madže (4190); Ahmed (5/173) sa lancem u kojem je Ibrahim b. Muhadžir, a on je slabog pamćenja.

Dijelovima ovog hadisa svjedoče drugi:

Hadis Hakima b. Hizama, radijallahu anhu, kod Ibn Nasra el-Mervezija u "Ta'zimu kadris-salah" (250) sa ispravnim lancem prenosilaca i pouzdanim prenosiocima.

Hadis Enesa i Ebu Hurejre, radijallahu anhuma, kod El-Buharija.

Od Aiše i Ibn Mes'uda, radijallahu anhuma, sa lancem koji seže do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Iz hadisa se shvata:

- Što se više vjerniku povećava znanje o Allahovoj veličini i moći, uzvišenosti, povećava mu se i strah od Njegove kazne, a i želja za nagradom, te tada ostavlja činjenje nepokornosti i posvećuje se činjenju dobrih djela.
- Uzvišeni Allah učinio je ljudima nedostupnim činjenice o budućem svijetu kako bi ih mogao zadužiti šerijatskim obavezama i kako bi ih nagradio ili kaznio.
- Jedna od osobina iskrenih vjernika jeste strahopoštovanje prema Uzvišenom Allahu. Međutim, ova osobina ne smije doći na stepen očaja i gubljenja nade u Njegovu milost.
- Podsticaj na traženje pomoći od Allahove milosti.
- Stanovnici neba pokorni su Allahu, čine Mu sedždu i nisu nemarni prema Njegovom zikru.

407. Od Ebu Berzea Nadlea b. Ubejda el-Eslemija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Nijedan čovjek neće se pomaknuti sa mjesta obračuna dok ga Allah ne upita: za život u čemu ga je proveo, za znanje je li po njemu postupao, za imetak kako ga je zaradio i u šta ga je potrošio, i za tijelo u što ga je koristio."" (Prenosi ga Et-Tirmizi i kaže da je hasen-sahih)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je hasen li gajrihi, a navodi ga Et-Tirmizi (2417) i drugi od Seida b. Abdullaha b. Džurejdža.

Et-Tirmizi kaže da je hasen-sahih.

Kažem: U lancu prenosilaca postoji slabost zbog anonimne biografije Seida b. Abdullaha b. Džurejdža.

Međutim, ovoj predaji svjedoče druge, a od njih su:

1. Hadis od Abdullaha b. Mes'uda koji prenosi Et-Tirmizi (2416) i drugi od Husejna b. Kajsa er-Rahbija, koji kaže: "Pričao nam je Ata od Ibn Ebi Rebbaha, a on od Ibn Omera, a on od Ibn Mes'uda, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem", pa ga je spomenuo.

Et-Tirmizi kaže: "Ovaj hadis je garib (čudan), ne poznajemo ga putem Ibn Mes'uda od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, osim posredstvom El-Husejna b. Kajsa, a on je proglašen slabim zbog slabog memorisanja."

Kažem: Ova predaja kruži oko El-Husejna b. Kajsa er-Rehbija, a on je potpuno slab, pa se zato ne uzima u obzir.

2. Hadis Muaza b. Džebela koji ima dva pravca:

prvi: od Samita b. Muaza el-Džundija koji kaže: "Pričao nam je Abdulmedžid b. Abdulaziz b. Ebi Revad od Sufjana es-Sevrija, a on od Safvana b. Selejma, a od od Adija b. Adija, a on od Es-Sanabidžija sa lancem koji seže od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Navodi ga El-Hatib u "Iktidaul-ilmi el-amel" (2); i "Tarihu Bagdad" (11/441); Et-Taberani (20/52/11) i drugi.

U ovom lancu prenosilaca je slabost, jer Sabit b. Muaz i njegov učitelj su slabi, međutim, ne zaslužuju da se njihovi hadisi u potpunosti odbace;

drugi: od Lejsa b. Ebi Sulejma od Adija b. Adija, a on od Es-Sanabidžija sa lancem koji se zaustavlja na ashabu (mevkuf).

Prenosi ga Ed-Darimi (1/135) i El-Hatib u "Iktidaul-ilmi el-amel" (3) i drugi.

Kažem: U predaji je Lejs b. Ebi Sulejman, a on je slab zbog miješanja predaja;

treći: od Abdulaziza b. Muhammeda, a on od Umare b. Gazijje, a on od Jahjaa b. Rašida koji kaže: "Pričao mi je taj i taj El-Aremi." (Navodi ga Ed-Darimi (1/135))

Kažem: U lancu prenosilaca postoji slabost, jer je u njemu nepoznat prenosilac.

Muazov hadis koji seže do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je prihvatljiviji.

3. Hadis od Ebu Seida el-Hudrija koji navodi Ibn Nasr el-Mervezi u "Ta'zimu kadris-salah" (847) sa slabim lancem prenosilaca, jer je u njemu Atijje b. El-Avfi, a on je slab.

4. Hadis Ibn Abbasa koji prenosi Et-Taberani u "El-Evsatu" (4782) – Medžemul-bahrejn, a u lancu prenosilaca je Husejn b. Hasan el-Eškar, a on je veoma slab, pa se ne uzima u obzir, a posebno jer je naveo jedan neprimjeran dodatak, a on glasi: "Bit će pitan o ljubavi prema nama (ehlul-bejtu)."

Rezime: Hadis je potpunog lanca prenosilaca i može se proglasiti dobrim zbog spomenutih predaja koje mu svjedoče, osim hadisa Ibn Mes'uda i Ibn Abbasa u kojem imaju dvojica ostavljenih, pa se oni ne uzimaju u obzir.

Iz hadisa se shvata:

- Allahove blagodati prema Njegovim robovima su mnogobrojne, pa će ih zato Allah pitati o blagodatima u kojima su uživali na dunjaluku.
- Vjernik iskorištava Allahove blagodati u Njegovom zadovoljstvu.
- Podsticaj na iskorištavanje života u onome što pričinjava zadovoljstvo Allahu, iskrenost u djelima, stjecanje imetka na dozvoljen način kako bi bilo dozvoljeno i njegovo trošenje u različite vidove dobra i u ono što je Allah naredio.
- Čuvati tijelo od svega što je Allah zabranio i podrediti ga pokornosti Allahu.
- Čovjek treba stjecati korisno znanje, od kojeg će i on i drugi ljudi imati koristi, postupati po njemu iskreno to čineći radi Allaha.
- Odgovornost čovjeka na Sudnjem danu: bit će pitan za svoja djela.

408. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio je: **"Ona će toga dana govoriti o svojim vijestima"** (Ez-Zelzele, 4), a zatim je upitao prisutne: 'A znate li šta su njene vijesti?" Oni odgovoriše: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju.' Poslanik reče: 'Njene vijesti su da svjedoči protiv svakoga roba, ili ropkinje, o svemu što je činio na njoj govoreći: 'Uradio si to i to, tog i tog dana...' To su njene vijesti." (Prenosi ga Et-Tirmizi i kaže da je hasen)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je hasen li gajrihi, a navode ga Et-Tirmizi (3353) i Ahmed (2/34) i drugi od Seida b. Ebi Ejjuba, a on od Jahjaa b. Ebi Sulejmana, a od Seida el-Makberija.

Kažem: Lanac prenosilaca je slab, jer je u njemu Jahja b. Ebi Sulejman, a on je slabog hadisa.

Prenosi ga Murre i svrstao ga je u Enesov "Musned", kao što se navodi kod El-Behekija u "Šu'abul-iman" (7296 i 7297).

Međutim, njemu svjedoči predaja koju prenosi Rebi'a el-Džereši koju prenosi Et-Taberani u "El-Kebiru" (4596), u njegovom lancu je Ibn Lehija, a on je slab.

Uzimajući u obzir predanje Ibn Lehije, citirani hadis biva hasen, inšallah.

Iz hadisa se shvata:

- Najbolje čime se može protumačiti Allahova Knjiga jeste govor Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

- Podsticaj na činjenje pokornosti i udaljavanje od nepokornosti.

- Allahova moć da dadne da progovori onome kome želi od Svojih stvorenja, pa će tako i Zemlja svjedočiti o dobru i zlu koje se dešavalo na njoj.

- Potvrđeno je u Kur'anu i sunnetu da Allah za svjedoke protiv čovjeka ima pisare, njegov sluh, vid, kožu, ruke, noge, zemlju, što će biti neoborivi dokaz protiv čovjeka na Sudnjem danu.

409. Od Ebu Seida el-Hudrija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Kako da uživam kada je melek zadužen za puhanje u rog već u usta stavio rog i osluškuje kada će mu Allah narediti da puhne!?' Ovo je teško palo ashabima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa im je rekao: 'Govorite: Dovoljan nam je Allah i divan je On zaštitnik.'" (Prenosi Et-Tirmizi i kaže da je hasen)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih li gajrihi, a navode ga Et-Tirmizi (2431) i Ahmed (3/7) sa slabim lancem prenosilaca u kojem je Atije el-Avfi.

Međutim, Ebu Salih ga je popratio u predaji od Ebu Seida.

Navodi ga Ebu Ja'la (1084); Ibn Hibban (823); El-Hakim (4/559) iz dva pravca: od El-E'ameša, a on od Ebu Saliha.

El-Hakim kaže: "Nismo ga zapisali od El-E'ameša, a on od Ebu Saliha, a od Ebu Seida osim sa ovim lancem prenosilaca. Da nije Ebu Jahjaa et-Tejmijea, hadisu bih dao ocjenu ispravnosti, prema uvjetima Buharije i Muslima.

Kažem: Zapravo, ovaj hadis ima i drugi pravac, a navodi se kod Ebu Ja'la i Ibn Hibbana od El-E'ameša, a on od Ebu Saliha, a on od Ebu Seida.

Ovaj lanac prenosilaca je ispravan, prema njihovim uvjetima.

Hadis je prenesen i od Ibn Abbasa i Zejda b. Erkama, a kruži oko Atijje el-Avfija, a već si saznao za njega.

Hadisu svjedoče predaje od Enesa i Džabira b. Abdullaha koje se uzimaju u obzir.

Uzevši sve u obzir, hadis je sahih, uzimajući u obzir sve njegove pravce i druge dvije predaje koje mu svjedoče od Enesa i Džabira, radijallahu anhum.

Iz hadisa se shvata:

- Jedno od zaduženja meleka jeste da puhne u rog, jer onaj koji će puhnuti u rog je melek.

- Meleki postupaju isključivo po Allahovoj naredbi, pa zato osluškuju očekujući Allahovu naredbu.

- Strah od stajanja na Sudnjem danu.

- Podsticaj na traženje pomoći jedino od Allaha, traženje utočišta kod Njega, i požurivanje činjenja dobra.

- Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, brižnost prema njegovom ummetu i strah da ih ne zadesi Sudnji čas, a zna se da će nastupiti među najgorim ljudima.

- Onaj kome nešto bude teško, pa kaže: "Dovoljan nam je Allah i divan je On zaštitnik", to mu neće ništa naštetiti i vratit će se sa Allahovom blagodati, a loše ga neće ni okrznuti.

410. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Ko se plaši, krenut će na put prije mraka, a ko krene prije mraka, stići se do konačišta. Uistinu je Allahova roba skupa, jer Allahova roba je Džennet."" (Prenosi ga Et-Tirmizi i kaže da je hasen)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je hasen li gajrihi, a navodi ga Et-Tirmizi (2450) sa slabim lancem u kojem je Jezid b. Sinan er-Rehavi, a on je slab.

Hadisu svjedoči druga predaja koju navode Ebu Nuajm (8/377) i El-Hakim (4/308) od Abdullaha b. Muhammeda b. Akila, a on od Et-Tufejla b. Ubejja b. Ka'ba, a on od svog oca koji kaže: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem", pa je spomenuo hadis.

Kažem: U lancu prenosilaca je slabost koja dolazi od Muhammeda b. Abdullaha b. Akila. Njegov hadis je slab zbog njegovog pamćenja, ali ne i ništavan. Hadiski učenjaci nisu se usaglasili oko njegovog proglašavanja slabim. Et-Tirmizi u svome

Sunenu (1/9) kaže da je saduk. O njemu su negativno govorili neki učenjaci s obzirom na njegovo pamćenje, a čuo sam Muhammeda b. Ismaila kako govori: "Ahmed b. Hanbel, Ishak b Ibrahim i El-Humejdi argumentirali su hadisom Abdullaha b. Muhammeda el-Akila. Njegov hadis se zapisuje i postoji mogućnost prihvatanja njegovih predaja (mukarebul-hadis).

Ibn Abdulberr ga je proglasio povjerljivim.

Ebu Hatim kaže: "Njegov hadis je oslabljen i nije jak, kao ni onih koji argumentiraju njegovim hadisom, ali se njegov hadis zapisuje."

Stoga, ovo je predaja koja svjedoči i koja se uzima u obzir i zato se nikako ne obaziri na govor onih koji su ga proglasili slabim općenito.

Uzimajući sve u obzir, hadis je hasen li gajrihi.

Manje poznate riječi:

"Putuje početkom noći" – ovo u prenesenom značenju označava predanost pokornosti.

Iz hadisa se shvata.

- Potrebno je posvetiti se činjenju pokornosti i žurno prestati sa činjenjem nepokornosti.

- Ko bude nemaran prema pokajanju, neće znati svoje pravo stanje, niti svoje mjesto na ahiretu. Vidjet ćeš ga usamljenog i ostavljenog na prostranstvu nepokornosti, zbunjenosti i udaljenosti.

- Potrebno je što više davati i trošiti u ime Allaha kako bi se zaslužio Džennet.

411. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Čula sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Ljudi će na Sudnjem danu biti sakupljeni bosi, goli i neobrezani', pa sam ga upitala: 'Allahov Poslaniče, zar skupa muškarci i žene, da gledaju jedni u druge?' A Poslanik odgovori: 'Aiša, situacija će biti tako teška da neće ni pomisliti da jedni u druge gledaju.'"

U drugoj predaji stoji: "Situacija će biti daleko važnija da bi jedni u druge gledali." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (11/377-378) – Fethul-Bari; Muslim (2859).

Iz hadisa se shvata:

- Pojašnjenje strahota Sudnjeg dana i da čovjeka ništa neće zaokupirati u odnosu na njegov obračun i djela, kao što je Uzvišeni obavijestio: "**Na Dan kada će čovjek bježati od svoga brata, svoje majke i svoga oca, svoje druge i sinova. Svaki čovjek će se toga dana samo o sebi brinuti.**" (Abese, 34-37)

- Pojašnjenje stanja ljudi na Danu okupljanja, tj. da će biti goli i muškarci i žene.

- Potvrda da čovjek upada u nepokornost samo u stanju nemara i udaljenosti od Allahove zaštite, jer kada bi se prisjetio veličine Onoga kome čini nepokornost, ili Njegove kazne, ne bi bio nemaran prema Njegovom spomenu, zahvali i lijepom ibadetu ni koliko je treptaj oka. Zato će oni koji budu sakupljeni na Sudnjem danu biti zaokupirani sami sobom i neće jedni druge gledati.

- Veliki stid žena u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Sama Aiša, radijallahu anha, ostala je zbunjena zbog stida kada je čula da će stvorenja na Sudnjem danu biti sakupljena gola, i muškarci i žene, i pobojala se da neće jedni u druge gledati. Koliko je u to vrijeme bio izražen stid među ženama, govori i primjer jedne crnkinje koja je imala padavicu i prilikom nje se otkrivala, pa je tražila od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da moli Allaha za nju da se ne otkriva, bojeći se da joj se ne otkriju stidna mjesta dok je u stanju padavice; zatim primjer Ummu Seleme, supruge Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao ženama vjernika da spuste krajeve svoje odjeću do zemlje koliko jedan pedalj, pa se pobojala da se ne bi otkrila njihova stidna mjesta, a onda je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio da se ta odjeća spusti koliko je jedna podlaktica. Neka se Allah smiluje majkama vjernika i ženama dobrih prethodnika, kako su samo bile stidljive. Zato je društvo dobrih prvih generacija bilo društvo čednosti, čistote i bogobojaznosti. Molimo Allaha za uputu, bogobojaznost, čednost i neovisnost.

Poglavlje pedeset prvo

NADA

Znaj da su strah i nada uporedni. Nada je suprotna strahu, a strah prednjači nad nadom jer označava čišćenje prije ukrašavanja. Nada predstavlja iščekivanje dobra i blizinu njegovog dešavanja tako da se srce veže za tu dragu stvar i odvoji od lažne nade, jer je prava nada popraćena djelovanjem, a lažna nada i uzaludna čežnja zasniva se na nemoći i lijenosti, pa tako onaj pri kome se nađe, ne ide putem ulaganja truda ka potpunoj predanosti i pokornosti Gospodaru ljudi.

Nada motivira čovjeka na činjenje pokornosti Allahu, jer da nema nade, ne bi bilo nijednog dobrog djela.

Uzvišeni Allah kaže: "**Reci: 'O robovi Moji koji ste se prema sebi ogriješili, ne gubite nadu u Allahovu milost, Allah će sigurno oprostiti sve grijehe, jer On uistinu oprašta i milostiv je.'**" (Ez-Zumer, 53)

Ovaj časni ajet je poziv svim nepokornima, nevjernicima i drugima, na pokajanje i povratak Allahu. Također, ajet nas obavještava da će Allah Uzvišeni oprostiti sve grijehe onima koji se za njih pokaju i ostave ih, bez obzira kakvi bili i koliko ih bilo, pa makar ih bilo poput morske pjene.

Nije dozvoljeno ovaj ajet tumačiti kao povod za oprost bez pokajanja, jer se širk neće oprostiti onome ko se od njega ne pokaje.

Neka čovjek ne gubi nadu u Allahovu milost makar njegovi grijesi bili veliki i makar imao mnogo propusta, jer su vrata pokajanja i milosti široka. Od svih ostalih ajeta u Kur'anu, ovaj ajet ulijeva najviše radosti.

Uzvišeni kaže: "**A da li ćemo kazniti osim nezahvalnog?**" (Sebe, 17)

Allah neće kazniti za slično djelo osim onoga ko pređe granice u nevjerstvu i nezahvalnosti. U ajetu se indirektno navodi da će se vjernicima preći preko grijeha oprostom zbog počasti imana čijim putem su išli.

Uzvišeni kaže: "**Nama je uistinu objavljeno da će patnja snaći onoga ko je u laž utjerivao i okretao se.**" (Ta-ha, 48)

Uzvišeni Allah obavijestio nas je u Svojoj nepogrješivoj Objavi da će kazna stići nepokornog i onoga ko bude nijekao Allahove dokaze.

Uzvišeni kaže: "**A Moja milost obuhvata sve.**" (El-E'araf, 156)

Ovaj ajet je uzvišen po svojoj sveobuhvatnosti i generalizaciji, jer Uzvišeni obavještava o nosiocima Njegovog Prijestolja i onima oko njega da govore: "**Gospodaru naš, Ti sve obuvataš Svojom milošću i znanjem.**" (Gafir, 7)

412. Od Ubade b. Es-Samita, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ko posvjedoči da nema drugog boga osim Allaha Jedinoga, koji sudruga nema, i da je Muhammed Njegov rob i poslanik, i da je Isa Allahov rob i poslanik i Njegova riječ koju je poslao Merjemi i ruh od Njega, te da je Džennet istina i da je Džehennem istina, Allah će ga uvesti u Džennet sa djelima kakva već bude imao.'" (Muttefekun alejhi)

U predaji kod Muslima stoji: "Ko posvjedoči da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov rob i poslanik, Allah mu je zabranio ulazak u Vatru."

Dokumentacija hadisa:

Navode ga Buharija (6/474) – Fethul-Bari; Muslim (28).

Druga predaja kod Muslima (29).

Manje poznate riječi:

"Njegova riječ" – zato što je nastao Allahovom odredbom, bez oca.

"I ruh od Njega" – tj. od Njegovog stvaranja i od Njega.

Iz hadisa se shvata:

- U Džennet će ući samo vjernička duša.

- Najveći stepen vjernika je da bude u suštini rob Allahu.

- Onaj ko umre u vjerovanju, veliki grijesi ga ne izvode iz osnove vjerovanja, ali se iman povećava činjenjem pokornosti, a smanjuje se činjenjem nepokornosti.

- Isa, alejhis-salatu ves-selam, je Allahov argument protiv Njegovih stvorenja, jer ga je stvorio bez oca.

- Jedno od pitanja imana jeste i vjerovanje da su Džennet i Džehennem istina.

413. Od Ebu Zerra, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah, azze ve dželle, kaže: 'Ko uradi jedno dobro djelo, dat ću mu deseterostruku nagradu ili još više. A ko učini jedno loše djelo, kaznit ću ga prema zasluzi ili ću mu oprostiti. Ko Mi se približi za jedan pedalj, Ja mu se približim za jedan aršin, ko Mi se približi za aršin, Ja mu se približim za hvat, ko Mi dođe hodajući, Ja mu dođem žurno, a ko Me susretne sa grijesima velikim kao Zemlja, ne pripisujući Mi nikoga, Ja ću ga obasuti sa isto toliko oprosta.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2687).

Iz hadisa se shvata:

- Konstantna nada u Allahov oprost i milost. Najniži stepen jeste da se dobra djela uvišestručuju do deset puta, a Allah povećava više kome hoće.

- Ovo je jedan od hadisa u kojem se govori o Allahovim svojstvima. U njemu se potvrđuje dolazak Gospodara Uzvišenog, a mi ovu osobinu potvrđujemo onako kako smo o njoj obaviješteni: ne obesnažujemo je, ne tumačimo je niti uspoređujemo sa osobinama stvorenja, i o njoj izvještačeno ne polemiziramo. Kažemo: Ovaj dolazak biva premještanjem, pa da li tada Njega Uzvišenog nema na Njegovom Prijestolju? Znaj da pokušaj saznanja toga spada u pokušaj da se obuhvati Allahovo znanje, što je nemoguće razumski i šerijatski. Zato neka se Allah smiluje čovjeku koji se pridržava predaje i štiti metodom dobrih prethodnika.

414. Od Džabira, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Došao je neki beduin Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao ga: 'Allahov Poslaniče, koja su to dva važna djela za koja će se zaslužiti ulazak u Džennet ili Džehennem?' Poslanik mu reče: 'Ko umre ne pripisujući Allahu druga, ući će u Džennet, a ko umre pripisujući Mu druga, ući će u Džehennem.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (93).

Iz hadisa se shvata:

- Sljedbenici sunneta i zajednice slažu se da grješnik neće vječno boraviti u džehennemskoj vatri ukoliko je umro u imanu, a da će nevjernik u njoj vječno ostati.

415. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao dok je Muaz sjedio na jahalici iza njegovih leđa: "Muaze!", a Muaz se odazvao rekavši: "Odazivam ti se, Allahov Poslaniče, i pokoravam ti se." Poslanik ga ponovo pozva: "Muaze!", a on odgovori: "Odazivam ti se, Allahov Poslaniče, i pokoravam ti se", a Poslanik opet ponovi: "Muaze!", na što Muaz opet odgovori: "Odazivam ti se, Allahov Poslaniče, i pokoravam ti se." Zatim mu Poslanik reče: "Svakom čovjeku koji posvjedoči da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov rob

i poslanik, iskreno iz svog srca, Allah će zabraniti ulazak u Vatru." Muaz upita: "Allahov Poslaniče, hoću li to kazati ljudima pa da se obraduju?" Poslanik reče: "Ne, jer bi se oni osloniti samo na to." Muaz, radijallahu anhu, saopćio je ovo na samrti bojeći se da ne bude grješan zbog skrivanja znanja. (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (1/226) – Fethul-Bari; Muslim (32).

Manje poznate riječi:

"Onda će se oni osloniti samo na to" – tj. ulijenit će se i ostaviti djelovanje.

Iz hadisa se shvata:

- Dozvoljeno je da dvije osobe jašu na jednoj jahalici. Hafiz Ibn Mendeh je u zasebnom dijelu knjige sabrao predaje u kojima se navodi ko je sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, jahao na jednoj jahalici.

- Pojašnjenje Muazovog stepena kod Allahovog Poslanika i njegova ljubav prema njemu.

- Dozvoljeno je ne govoriti o pitanjima koja ne mogu dosegnuti ili shvatiti razumi onih kojima se obraća iz bojazni da kao posljedica ne dođe kakav grijeh ili ostavljanje boljih djela.

- Nije dozvoljeno skrivati znanje iz bojazni da će ono nestati, međutim, pod poznatim uvjetima.

- Dozvoljeno je čovjeku da postupi onako kako smatra da je sigurnije, kao što je učinio Muaz, koji je prenio ovu predaju iz bojazni da ne bude grješan zbog skrivanja znanja.

- Dozvoljenost istraživanja i pitanja o onome oko čega se pitalac dvoumi.

- Jedan od uvjeta "la ilahe illallah Muhammedur-resulullah" jeste da onaj koji izgovara ove riječi bude iskren, bez sumnje, ili licemjerstva.

- Oni koji budu imali tevhid neće biti vječno u vatri Džehennema, i ako u njega uđu zbog svojih grijeha, bit će izvedeni iz njega nakon što se očiste.

416. Od Ebu Hurejre, ili od Ebu Seida el-Hudrija, radijallahu anhuma, (sumnja prenosioca ovdje ne šteti kada se radi o samim ashabima, jer su svi oni povjerljivi i pravedni) prenosi se da je rekao: "Kada je bila bitka na Tebuku, ljude je zadesila glad, pa su rekli: "Allahov Poslaniče, kada bi nam dozvolio da zakoljemo naše deve, pa da jedemo i uzmemo loja?" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče im:

"Učinite to." Tada je došao Omer, radijallahu anhu, i rekao: "Allahov Poslaniče, ukoliko to učiniš, smanjit će se broj jahaćih deva, nego ti zatraži od njih da svi donesu preostalu hranu, a zatim zamoli Allaha da im u toj hrani dadne bereket, jer će im Allah vjerovatno u tome dati bereket." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Da, tako je", i zatraži da se donese kožni prostirač, pa ga je prostro, a zatim je zatražio da svako donese što mu je ostalo od hrane. Neko je donosio komadić prohe, neko šaku hurmi, neko komadić hljeba, sve dok se na prostirki nije sakupilo nešto malo. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zamolio je za blagoslov, a zatim je rekao: "Uzmite u svoje posude." I oni su stavljali hranu u posude tako da u logoru nije ostala nijedna posuda a da je nisu napunili, i jeli su dok se nisu zasitili i još je hrane ostalo. Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i da sam ja Allahov poslanik. Neće nijedan čovjek susresti Allaha (s ovim riječima), ne sumnjajući u njih, a da će mu se spriječiti ulazak u Džennet." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:
Prenosi Muslim (27, 45).

Iz hadisa se shvata:

- Pohvalno je da imam (vođa) učestvuje sa svojom vojskom u ratnim pohodima kako bi ih svojim prisustvom podstakao na postojanost i čvrstinu prilikom sukoba sa neprijateljem.
- Lijepo ophođenje ashaba sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, jer su tražili od njega dozvolu za ono što su voljeli učiniti. Tako je stroga obaveza zajednice da ne postupa bez odobrenja imama, jer u suprotnom kao posljedica dolazi uznemiravanje i šteta.
- Ispravnost Omerovog mišljenja, njegov smisao za uređivanjem i dubina njegovog znanja.
- Život prve generacije ogledao se u međusobnom savjetovanju i dijalogu, pa ih je Allah uputio na ono što im je najbolje.
- Skromnost Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je prihvatio Omerovo mišljenje jer je u njemu bila opća korist.
- Podsticaj na saradnju među muslimanima u svim njihovim pitanjima, a to se očituje iz toga što je svaki od njih donio ostatak svoje hrane, pa je čak jedan donio komad prohe, drugi šaku hurmi, treći komad hljeba.
- Potvrda Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, djela nadnaravnosti (mudžiza), a ova nadnaravnost uvećanja hrane desila se više puta.
- Pojašnjenje vrijednosti riječi tevhida koje su ključ Dženneta, ukoliko onaj ko ih izgovara ne sumnja u njih.

417. Od Itbana b. Malika, radijallahu anhu, a on je jedan od učesnika Bitke na Bedru, prenosi se da je rekao: "Predvodio sam svoje sunarodnjake iz plemena Benu Salim u namazu. Između moje kuće i mesdžida nalazila se jedna dolina, pa kada bi nastupio kišni period, bilo bi mi teško doći do mesdžida jer bi dolina bila poplavljena. Jednog dana otišao sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Moj vid je oslabio, dolina između mene i moga naroda puna je bujica kada počnu kiše i teško mi je da je pređem. Zato bih želio da ti dođeš, pa da klanjaš u mojoj kući na određenom mjestu koje ću napraviti da bude musalla (mjesto klanjanja).' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Učinit ću to.' Sutradan mi je došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a sa njim i Ebu Bekr, radijallahu anhu, nakon što se Sunce već dobro odiglo. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je dozvolu da uđe u kuću, pa sam mu dozvolio, a on je ušao i nije sjeo već je upitao: 'U kojem dijelu tvoje kuće želiš da klanjam?' Pokazao sam mu na mjesto na kojem sam želio da klanja. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stao je, donio početni tekbir, a mi smo se poredali iza njega. Klanjao je dva rekata, a zatim predao selam, a mi smo ga predali sa njim. Zadržao sam ga na ručku na kojem sam poslužio jelo od brašna i loja. Ostali članovi moje porodice čuli su da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u mojoj kući, pa su muški ukućani došli i okupili se, tako da ih je bilo mnogo. Jedan čovjek upita: 'Šta je uradio Malik, ja ga ne vidim?', a drugi reče: 'To je munafik koji ne voli Allaha i Njegovog Poslanika.' Na to Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Nemoj tako govoriti. Zar ne vidiš da je rekao: Nema drugog boga osim Allaha želeći time zadovoljstvo Uzvišenog Allaha.' Tada taj čovjek reče: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju, a što se tiče nas, tako nam Allaha, mi vidimo da on svoju ljubav i govor ne iskazuje nikom drugom osim munaficima.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Allah je zabranio Vatri onoga ko iskreno kaže: Nema drugog boga osim Allaha, želeći time Allahovo zadovoljstvo.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (1/518) – Fethul-Bari; Muslim (33, 263).

Iz hadisa se shvata:

- Čvrsto nastojanje vjernika da prisustvuju zajedničkom namazu i da ga redovno obavljaju.

- Olakšica za opravdano izostajanje sa zajedničkog namaza.

- Postavljanje pitanja učenima i traženje olakšice od njih za propis čije bi izvršenje izazvalo veliku poteškoću.

- Dozvoljeno je praviti musallu u kući, a namaz u toj musalli bolji je od namaza u ostalom dijelu kuće.

- Dozvoljeno je da slijepac predvodi namaz.
- Čovjeku je dozvoljeno da druge obavijesti o svojoj mahani i to se ne smatra tužakanjem.
- Musliman je dužan da se odazove na poziv i da odgovori svome bratu muslimanu.
- Dozvoljenost obavljanja dobrovoljnog namaza (nafile) u džematu.
- Dozvoljenost ulaska kod braće radi posjete uglednih ljudi ukoliko dozvoli vlasnik kuće.
- Svjedočenje vjerovanja onome ko kaže "la ilahe illallah Muhammedur-resulullah" želeći time Allahovo zadovoljstvo.
- Zabranjeno je zbog sumnje imati loše mišljenje o vjernicima.
- Obaveza je odbraniti vjernika i stati u zaštitu njihove časti kada su odsutni, pomoći im i ne ostaviti ih na cjedilu.

418. Od Omera b. El-Hattaba, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Jednoga dana Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio se iz jedne bitke vodeći zarobljenike. Među tim zarobljenicima bila je i jedna žena koja je, ugledavši svoje dijete među robljem, potrčala prema njemu, uzela ga i čvrsto privila u naručje, a zatim ga je počela dojiti. Vidjevši taj prizor, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je ashabe: 'Zar mislite da bi ova žena bacila svoje dijete u vatru?' Ashabi odgovoriše: 'Ne, tako nam Allaha.' Tada Poslanik reče: 'Allah je milostiviji prema Svojim robovima od ove žene prema svome djetetu.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga Buharija (10/426-427) – Fethul-Bari; Muslim (2754).

Iz hadisa se shvata:

- Allahova milost prema Njegovim robovima: On im želi dobro i spas od Vatre, pa im je zato otvorio vrata pokajanja, nade i povratka Njemu.
- Uzimanje pouka iz određenih događaja, njihovo povezivanje sa aktuelnim trenutkom u cilju ispravnog usmjeravanja i edukacije, navođenje primjera kako bi spoznaja o nečemu bila potpunija.
- Potrebno je da čovjek u svim situacijama bude vezan jedino za Allaha, pa zato onaj koji je razuman, neka isključivo Njemu upućuje molbe radi svojih potreba.

419. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Kada je Allah stvorio stvorenja, zapisao je u Knjizi, a ona je kod Njega iznad Arša: Moja milost nadvladava Moju srdžbu.'"

U drugoj predaji stoji: "...nadvladala je Moju srdžbu", a u sljedećoj: "...pretekla je Moju srdžbu." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (13/384) – Fethul-Bari; Muslim (2751).

Druga predaja kod Buharija (6/287 i 13/522) – Fethul-Bari.

Treća predaja kod Buharija (13/440 i 522) – Fethul-Bari; Muslim (2751, 15).

Iz hadisa se shvata:

- Dokaz Allahove uzvišenosti nad stvorenjima i da je On iznad Svoga Prijestolja odvojen od Svojih stvorenja.

- Potvrda Allahova dva svojstva milosti i srdžbe, a nije dozvoljeno da se tumače kao želja za nagradom i kaznom, jer je takvo tumačenje suprotno metodi dobrih prethodnika iz reda sljedbenika sunneta, zajednice i hadisa.

- Obilna Allahova milost prema svim Njegovim robovima; Njegova milost pretekla je Njegovu srdžbu.

420. Također od Ebu Hurejre prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Allah je milost sačinio od stotinu dijelova, pa je kod Sebe zadržao devedeset devet, a na Zemlju spustio jedan dio. I od tog jednog dijela stvorenja su samilosna jedna prema drugima, tako da životinja podigne nogu bojeći se da ne ozlijedi svoje mladunče.'"

U drugoj predaji stoji: "Uzvišeni Allah ima stotinu milosti, od kojih je jednu spustio među džinne, ljude, životinje i gmizavce, pa su oni s tom jednom milošću međusobno brižni, samilosni, tako da je i divlja životinja brižna prema svome mladunčetu. Allah je ostavio devedeset devet milosti kojima će se smilovati Svojim robovima na Sudnjem danu." (Muttefekun alejhi)

Isti hadis prenio je Muslim od Selmana el-Farisija, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah ima stotinu milosti, jednom od njih su stvorenja međusobno samilosna, a devedeset i devet je za Sudnji dan."

U sljedećoj predaji stoji: "Uzvišeni Allah je, na Dan kada je stvorio nebesa i Zemlju, stvorio i stotinu milosti, a svaka od tih milosti ispunjava prostor između nebesa i Zemlje; jednu milost je poslao na Zemlju, pa njome majka biva milostiva

prema svome djetetu, te i divlje životinje i ptice jedne prema drugima. Kada nastupi Sudnji dan, On će ih (tih devedeset devet) upotpuniti s tom jednom milošću."

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Buhari (10/431) – Fethul-Bari; Muslim (2752).

Druga predaja kod Muslima (2752, 19).

Selmanov hadis kod Muslima (2753, 20).

Druga predaja od Selmana je kod Muslima (2753, 21).

Iz hadisa se shvata:

- Milost koju je Allah dao u srcima Svojih robova je jedno od Njegovih stvorenja, a dobro koje im je spustio je Njegova počast prema njima. Sve ovo je samo dio onoga što je Allah pripremio za Svoje robove vjernike na Sudnjem danu. U ovome je najveća nada i radost za vjernike. Kada im se samo sa jednom milošću, koju je Allah stvorio na ovome dunjaluku, dešava sva ova brižnost među njima i sve dobro za njih, šta onda reći za stotine milosti na Sudnjem danu?

421. Također, Ebu Hurejre prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji prenosi od svoga Gospodara, tebareke ve te'ala, da je rekao: "Jedan rob je počinio grijeh, pa je rekao: 'Allahu, oprosti mi moj grijeh.' Allah, tebareke ve te'ala, rekao je: 'Moj rob je počinio grijeh, zatim je spoznao da ima Gospodara koji oprašta grijeh i kažnjava za njega.' Zatim je ponovo počinio grijeh i rekao: 'Gospodaru, oprosti mi moj grijeh', pa je Allah, tebareke ve te'ala, rekao: 'Moj rob je počinio grijeh, zatim je spoznao da ima Gospodara koji prašta grijeh i kažnjava za njega.' Zatim je ponovo počinio grijeh i rekao: 'Gospodaru, oprosti mi moj grijeh', pa je Allah, tebareke ve te'ala, rekao: 'Moj rob je počinio grijeh, zatim je spoznao da ima Gospdara koji prašta grijeh i kažnjava za njega. Oprostio sam Svome robu, pa neka radi šta hoće.'" (Muttefekun alejhi)

Riječi Uzvišenog: "...pa neka radi što hoće", znače: sve dok čini tako, griješi i kaje se, Ja ću mu opraštati, jer pokajanje poništava sve prethodno počinjene grijehe.

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (13/466) – Fethul-Bari; Muslim (2758).

Iz hadisa se shvata:

- Allah ljude obasipa obiljem i milošću sve dok su uvjereni da imaju Gospodara

u čijoj su ruci ključevi oprosta – ako želi, oprosti im, a ako hoće, kazni ih. Ovo također ukazuje na vrijednost tevhida, pa je zato Buharija ovaj hadis naveo u Knjizi tevhida u svome Sahihu.

- Ispravno pokajanje briše grijeh.

- Onome koji vjeruje u Allaha, srce se čisti pokajanjem i nadom u Allahov oprost, pa zato neka požuri ka samopopravljanju i djelima dobra. Ukoliko se i dogodi da počini grijeh, pokajat će se i neće ustrajavati u nepokornosti.

- Ovaj hadis je dokaz da ukoliko čovjek počini neki grijeh stotinu ili više puta, i svaki put se pokaje, bit će primljeno njegovo pokajanje i grijesi će spasti sa njega. Ukoliko bi se pokajao za sve prethodno učinjene grijehe jednim pokajanjem, pokajanje bi bilo ispravno; ovo pitanje propisa pokajanja potanko sam pojasnio u svojoj Knjizi "Hadir-ruh ila ahkamit-tevbetin-nesuh".

422. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, kada ne biste griješili, Allah bi vas uklonio, a doveo bi narod koji bi griješio, a zatim tražio oprost od Njega Uzvišenog, pa bi im On opraštao." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2749).

Iz hadisa se shvata:

- Pojašnjenje Allahove blagodati prema Njegovim robovima koja se očituje Njegovim bezgraničnim oprostom.

- Svaki Ademov sin je grješnik, pa je zato čovjek dužan da što prije zatraži oprost i pokaje se.

- Jedna od mudrosti obavezivanja propisima islama jeste i manifestiranje Allahovih imena koja sadrže Njegovu brižnost, oprost, prelazak preko grijeha, prekrivanje grijeha i opraštanje grijeha onome kome On hoće.

Također, ovdje se očituje Njegova mudrost stvaranja onoga što i On Sam prezire (tj. onoga što je Svojim robovima zabranio i što ne voli: npr. zabranio je slijeđenje Iblisovih stopa – pa zašto ga je onda stvorio), a to su povodi putem kojih se očituju značenja ovih imena, kao što je stvaranje Iblisa... Dakle, da nema ovih „povoda", kako bi se onda ostvarila mudrost postojanja Allahovih lijepih imena (El-Gaffar: Onaj koji oprašta, Er-Rahman: Milostivi, itd.). Dakle, zbog toga postoji i naš neprijatelj Iblis koji zavodi ljude, jer i on je jedan od uzročnika grijeha zbog kojih Allahovi robovi traže oprost od Allaha.

- U hadisu se ne navodi podsticaj na činjenje grijeha, već je u njemu radosna vijest za oprost i uklanjanje velikoga straha i žalosti iz duša ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Oni su bježali u brda i povlačili se iz života i njegovih blagodati zbog velikog straha, pa im je zato ova Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, izreka bila utjeha i nada u Allahov oprost.

423. Od Ebu Ejjuba Halida b. Zejda, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Kada vi ne biste griješili, Allah bi stvorio ljude koji bi griješili, zatim tražili oprost od Njega, a On bi im opraštao.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:
Navodi ga Muslim (2748).

Iz hadisa se shvata:
Komentar hadisa naveden je u prethodnoj predaji.

424. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Jednom prilikom sjedili smo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a sa nama su bili Ebu Bekr i Omer, radijallahu anhum. U jednom trenutku Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je i izašao iz sobe. Kako se dugo nije vraćao, uplašili smo se da mu se šta nije dogodilo, pa smo ga krenuli tražiti. Ja sam među prvima krenuo tražiti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i išao sam sve dok ne dođoh do jedne ensarijske bašče" – potom je spomenuo duži hadis do riječi u kojim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Idi, pa koga susretneš iza ovoga vrta da svjedoči da nema drugog boga osim Allaha, s čvrstim ubjeđenjem njegovog srca u to svjedočenje, obraduj ga Džennetom." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:
Navodi ga Muslim (31).

Iz hadisa se shvata:

- Velika ljubav ashaba, radijallahu anhum, prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i njihovo nastojanje da od njega otklone svaku neugodnost.

- Ispravno vjerovanje uvodi u Džennet – primarno Allahovim oprostom, ili poslije ulaska u Vatru.

- Utemeljenost donošenja radosnih vijesti o dobru.

425. Od Abdullaha b. Amra b. El-Asa, radijallahu anhuma, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, citirao Allahove, azze ve dželle, riječi o Ibrahimu, alejhis-selam: **"Gospodaru, oni su (kumiri) zaveli mnoge ljude, pa ko me bude slijedio, on je moj"** (Ibrahim, 36), i riječi Isaa, alejhis-selam: "**Ako ih kazniš, pa oni su Tvoji robovi, a ako im oprostiš – pa Ti si uistinu ponosan i mudar**" (El-Maide, 118), a zatim je podigao ruke i rekao: "Allahu, moj ummet, moj ummet!" Allah, azze ve dželle, rekao je: "Džibrilu, idi Muhammedu, a tvoj Gospodar najbolje zna, i pitaj ga zbog čega plače." Džibril mu je došao, pa ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio o onome što je rekao, a On to bolje zna. Tada je Allah Uzvišeni rekao: "O Džibrilu, idi Muhammedu i reci: 'Mi ćemo ti dati da budeš zadovoljan sa svojim ummetom i nećemo ti zlo nanijeti.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (202).

Ovaj hadis od svih drugih ulijeva najviše nade u pogledu Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, ummeta.

Iz hadisa se shvata:

- Velika Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, brižnosti prema njegovom ummetu, posvećivanje pažnje svemu što će im koristiti, interesiranje o njihovom stanju.

- Pojašnjenje stepena Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kod Allaha, te da će ga On uzvisiti sve dok ga ne zadovolji.

- Sunnet je prilikom dove podizati ruke, a svaka vrsta dove ima svoj poseban opis dizanja ruku, kao što sam pojasnio u svojoj knjizi "En-Nubezul-mustetabe fid-da'vetil mustedžabe".

- Potvrda Allahove uzvišenosti nad Njegovim robovima, te da je On na nebu gdje se usmjeravaju srca i prema njemu se podižu ruke. Ko tvrdi da se ruke dižu ka nebu jer je nebo "kibla za dovu", njegova tvrdnja se odbacuje iz mnogih aspekata koje sam spomenuo u svojoj knjizi "Gdje je Allah?", braneći hadis o sluškinji, tekstualno i značenjski.

426. Od Muaza b. Džebela, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Jahao sam zajedno sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na magarcu, pa je rekao: 'O Muaze, znaš li koje je Allahovo pravo kod Njegovih robova, a koje je pravo robova kod Allaha?' Rekao sam: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju.' On reče: 'Allahovo pravo kod Njegovih robova je da Ga obožavaju i da Mu ništa ne pridružuju,

a pravo robova kod Allaha je da ne kažnjava onoga od njih ko Mu nije širk učinio.' Upitao sam: 'Allahov Poslaniče, hoću li obradovati ljude?' Poslanik reče: 'Nemoj ih obradovati ovim, jer bi se u to pouzdali.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (6/58) – Fethul-Bari; Muslim (30, 49).

Iz hadisa se shvata:

Komentar hadisa naveden je pod brojem 415 koji prenosi Enes.

Enes, radijallahu anhu, čuo je ovaj hadis od Muaza b. Džebela, radijallahu anhu, kao što se jasno navodi kod Ahmeda (5/228 i 236) i Ibn Mendea u "El-Imanu" (str. 241) od Ebu Sufjana, a on od Enesa koji kaže: "Otišli smo Muazu i rekli: 'Ispričaj nam nešto od čudnih izreka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: 'Jahao sam zajedno sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na magarcu, pa on reče: 'Muaze!', a ja odgovorih: 'Odazivam ti se, Allahov Poslaniče.' Upita me: 'Znaš li koje je Allahovo pravo kod Njegovih robova...'"

Ova predaja je ispravna i njome se odbacuje navod hafiza Ibn Hadžera u "Fetul-Bariju" (1/227) koji kaže: "Enes nije spomenuo ime onoga koji mu je to rekao u svim verzijama predaja do kojih sam došao." U ovoj predaji je jasna naznaka da je Enes susreo Muaza pa ga upitao. Isto se navodi kod Ahmeda (5/242) od Enesa da mu je Muaz b. Džebel pričao. Ovaj hadis je kod Ahmeda od Katade od Enesa, pa zato razmisli!

Još čudnije od toga je da Buharija navodi ovu predaju u knjizi "Er-Rekaik" u svome Sahihu putem Katade koji kaže: "Pričao nam je Enes od Muaza b. Džebela" i svrstao ga među Muazove predaje sa lancima prenosilaca. Kako bi hafiz Ibn Hadžer opravdao svoj navod, od ovoga hadisa je napravio dva, pa je u knjizi "Fethul-Bari" (11/338) rekao: "Kod mene preovladava mišljenje da su ovo dva hadisa, iako imaju zajedničko porijeklo od Katade, a on od Enesa, a njihov tekst koji govori o Muazu koji sjedi iza Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, razlikuje se po onome što je navedeno u njemu: Prvi je centralni hadis u poglavlju 'Allahovo pravo prema robovima i pravo robova prema Allahu', a drugi 'Onome ko susretne Allaha ne pripisujući Mu sudruga.'"

Smatram da ovo razilaženje koje hafiz spominje zapravo nije razilaženje. Prvi hadis, iako govori o onome koji susretne Allaha ne pripisujući Mu sudruga, a drugi o Allahovom pravu prema robovima, znače: Allahovo pravo prema robovima jeste da Ga susretnu ne pripisujući Mu sudruga, pa ako izvrše svoju obavezu prema Allahu, Allah će im zabraniti ulazak u Vatru i uvest će ih u Džennet. Time se očituje da je ovo jedan hadis iako se razlikuju po terminima. Allah najbolje zna.

427. Od El-Beraa b. Aziba, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada musliman bude ispitivan u kaburu svjedočit će da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik. Na to se odnose riječi Uzvišenog: **'Allah će one koji vjeruju učvrstiti postojanim govorom u ovosvjetskom životu, a i na budućem svijetu'** (Ibrahim, 27)." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (3/231) – Fethul-Bari; Muslim (2871).

Iz hadisa se shvata:

- Ispitivanje u kaburu je istina.
- Allahova pažnja prema Njegovim robovima vjernicima na dunjaluku i ahiretu.
- Najbolje čime se može protumačiti Allahova Knjiga je govor Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

428. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada nevjernik uradi dobro djelo, on se za njega nagradi dunjalučkim užitkom, a što se tiče vjernika, njemu Uzvišeni Allah pohranjuje njegova dobra djela za ahiret, a daje mu opskrbu na dunjaluku za njegovu pokornost."

U drugoj predaji stoji: "Allah neće zakinuti vjernika za dobro koje čini. Dat će mu nagradu na dunjaluku i bit će nagrađen na ahiretu, dok će nevjernik za dobra djela učinjena iz dobronamjernosti biti nagrađen na dunjaluku, pa kada dođe na ahiret neće imati nijedno dobro djelo za koje bi bio nagrađen." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2808, 57).

Druga predaja kod Muslima (2808).

Iz hadisa se shvata:

- Pojašnjenje Allahove pravednosti prema Svojim robovima tako što će ih nagraditi za njihova djela, pa čak i nevjernike i grješnike.
- Nevjernik biva nagrađen za svoja dobra djela na dunjaluku tako što mu se uveća imetak ili Allah od njega otkloni neugodnost, dok na budućem svijetu neće imati nikakve nagrade, jer nevjerstvo anulira bilo kakvu ahiretsku nagradu. Međutim, vjernik biva nagrađen za dobra djela i na dunjaluku i na ahiretu.

429. Od Džabira, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pet namaza su poput obilne tekuće rijeke pred vratima jednog od vas u kojoj se kupa svakoga dana pet puta." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (668).

Iz hadis se shvata:

- Namaz briše grijehe kao što voda uklanja nečistoću sa tijela. Međutim, klanjači ne smiju biti obmanjeni, jer ovu vrijednost zaslužuje samo onaj koji klanja onako kako je naređeno, tako što izvršava ruknove, upotpunjava vadžibe namaza i biva skušen u njemu.
- Pohvalno je uspoređivati i navoditi primjere radi boljeg pojašnjenja.

430. Od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Koji god musliman umre, pa mu dženazu klanja četrdeset ljudi, koji ne čine širk, Allah će primiti njihovo zalaganje za njega.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (948).

Iz hadisa se shvata:

- Potvrda šefa'ata (zalaganja) za vjernike ukoliko je mrtvi od onih koji zaslužuju šefa'at. Njihov šefa'at znači zalaganje da mu Allah oprosti.
- Podsticaj da što više klanjača prisustvuje dženazi u nadi da se stekne oprost za mrtvoga, uz Allahovu dozvolu.
- Pojašnjenje vrijednosti tevhida i čistote od širka, jer uvjet je onome koji klanja dženazu da Allahu ne čini širk.

431. Od Ibn Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Jednoga dana otprilike nas četrdeseterica sjedili smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pod jednim šatorom, pa nas je on upitao: 'Da li ste zadovoljni da budete četvrtina stanovnika Dženneta?' Rekli smo: 'Da', a on upita: 'Da li ste zadovoljni da budete trećina stanovnika Dženneta?' Rekli smo: 'Da', a on reče: 'Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, nadam se da ćete biti polovina stanovnika

Dženneta, zato što u Džennet neće ući osim musliman. Vi ste u odnosu na one koji Allahu širk čine poput bijele dlake na koži crnoga bika, ili poput crne dlake na koži crvenog bika.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (11/378) – Fethul-Bari; Muslim (221, 377).

Iz hadis se shvata:

- Dozvoljenost postepenosti i ponavljanja radosnih vijesti nekoliko puta kako bi to bila dodatna motivacija za kontinuirano obnavljanje zahvale.

- Muslimani iz Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, ummeta su najbrojniji stanovnici u Džennetu, a to je dokaz na kojem je stepenu ovaj ummet kod Allaha.

- U Džennet će ući samo vjernici muslimani.

- Mali broj vjernika u odnosu na nevjernike, jer na dunjaluku su većina ljudi nevjernici.

- Čovjeku je dozvoljeno da se zakune a da to od njega prethodno nije zahtijevano, kako bi se navod još više potvrdio tom zakletvom.

- Pohvalnost navođenja primjera kako bi slušaoci što bolje razumjeli.

432. Od Ebu Musaa el-Eš'arija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Kada nastupi Sudnji dan, Allah će svakome muslimanu predati po jednog židova ili kršćanina i reći: 'Ovo je tvoj iskup od Vatre.'"

U drugoj predaji, također od Ebu Musaa el-Eš'arija, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na Sudnjem danu doći će ljudi, muslimani, sa grijesima poput brda, pa će im to Allah oprostiti." (Prenosi Muslim)

Njegove riječi: "Allah će svakome muslimanu predati po jednog židova ili kršćanina i reći: 'Ovo je tvoj iskup od Vatre'", znače, kako se navodi u hadisu od Ebu Hurejre, radijallahu anhu: "Svako ima svoje stanište u Džennetu i stanište u Vatri. Kada vjernik uđe u Džennet, nevjernik ga zamijeni na njegovom mjestu u Vatri, jer on to zaslužuje zbog svog nevjerstva." Riječi "...tvoj iskup", znače: Ti si bio izložen ulasku u Vatru, a ovo je tvoj iskup od nje, jer je Allah Uzvišeni za Vatru odredio broj koji će ispuniti, pa kada u nju uđu nevjernici zbog svojih grijeha i nevjerstva, to će označavati oslobođenje muslimana od Vatre. Allah najbolje zna.

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2767).

Druga predaja kod Muslima (2767, 51).

Iz hadisa se shvata:

- Allahova počast ovom ummetu zbog njegovog vjerovanja u Allaha i svjedočenje protiv ljudi, te istrajnosti na Allahovom putu naređivanjem dobra i zabranjivanjem zla.

- Poniženje židovima i kršćanima koji su izmijenili Allahovu riječ i ubijali Njegove poslanike, i zato će oni biti kurbani kojima će se muslimani iskupljivati.

433. Od Ibn Omera, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Vjernik će biti na Sudnjem danu približen svome Gospodaru tako da će na njega staviti Svoj zastor i tražiti priznanje njegovih grijeha, pa će ga upitati: 'Znaš li za taj i taj grijeh? Znaš li za taj i taj grijeh?' Reći će: 'Gospodaru, znam.' Tada će Allah reći: 'Ja sam ti ga prekrio na dunjaluku, a danas ti ga opraštam.' Zatim će mu se dati Knjiga njegovih dobrih djela." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (8/353) – Fethul-Bari; Muslim (2768).

Iz hadisa se shvata:

- Allahova protekcija i pažnja prema vjernicima, te Njegovo prekrivanje njihovih grijeha i na dunjaluku i na ahiretu.

- Vjernik ne laže ni na dunjaluku ni na ahiretu.

- Priznanje briše griješenje.

- Podsticaj na skrivanje grijeha vjernika prema mogućnostima.

- Potvrda svojstva govora Allahu, Gospodaru svjetova.

- Sva čovjekova djela poznata su Gospodaru ljudi, pa ko nađe dobro, neka zahvali Allahu, a ko nađe nešto drugo, neka ne kori osim samoga sebe, i on je pod Allahovim htijenjem.

434. Od Ibn Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je neki čovjek poljubio neku ženu strankinju, pa je došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i o tome ga obavijestio, zatim je Allah Uzvišeni objavio: **"I obavljaj namaz početkom i krajem dana i u prvom dijelu noći. Uistinu dobra djela poništavaju loša."** (Hud, 114) Čovjek upita: "Je li ovo samo za mene, Allahov Poslaniče?" Poslanik odgovori: "Za cijeli moj ummet."

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (2/8) – Fethul-Bari; Muslim (2763).

Iz hadisa se shvata:

- Namaz briše prethodne grijehe.
- Pohvalno je prikriti grješnika i ne obznaniti njegovo ime.
- Ovaj hadis potvrđuje da je pouka vezana za generalan propis, a ne za poseban povod događaja.
- Za poljubac, dodir i namigivanje nema šerijatske kazne, već to nalaže ukor koji je na manjem stepenu od kazne.

435. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Došao je neki čovjek Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče, počinio sam grijeh koji nalaže kaznu, pa je izvrši nada mnom.' Tada je nastupilo vrijeme namaza, pa je klanjao sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a kada je završio namaz, rekao je: 'Allahov Poslaniče, počinio sam grijeh koji nalaže kaznu, pa zato u pogledu mene sprovedi Allahov propis.' Poslanik ga upita: 'Jesi li prisustvovao sa nama namazu?' Čovjek odgovori: 'Da.' Tada Poslanik reče: 'Tebi je oprošteno.'" (Muttefekun alejhi)

Njegove riječi: "Počinio sam grijeh koji nalaže kaznu", znače: grijeh koji nalaže popravno-odgojnu mjeru koja je manja od prave šerijatske kazne (bičevanje ili kamenovanje). Pod njom se ne misli na pravu šerijatsku kaznu, poput kazne za blud, alkohol i sl., jer se ove kazne ne obesnažuju klanjanjem namaza, niti je imamu dozvoljeno da ih ne primijeni.

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (12/133) – Fethul-Bari; Muslim (2764).

Iz hadisa se shvata:

Komentar hadisa nalazi se u prethodnoj predaji.

436. Također, od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allah je uistinu zadovoljan čovjekom koji Mu se zahvali na hrani koju pojede i na piću koje popije.' (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2734).

Iz hadisa se shvata:

- Pohvalnost zahvaljivanja Allahu prilikom svakog jela i pića, jer je to jedan od adaba konzumiranja hrane i pića.
- Vjernik nastoji zadobiti Allahovo zadovoljstvo prilikom jela i pića i traži to kako bi se pomogao u pokornosti Allahu.
- Potvrda Allahove osobine zadovoljstva, a njeno tumačenje prihvatanjem ili htijenjem predstavlja obesnaživanje ove osobine i to je u suprotnosti sa onim na čemu su bili dobri prethodnici.

437. Od Ebu Musaa, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah pruža Svoju ruku noću da bi se pokajao onaj koji je griješio danju, i pruža Svoju ruku danju da bi se pokajao onaj koji je griješio, i tako sve dok Sunce ne izađe sa zapada." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija i komentar hadisa navedeni su pod brojem 16 u Poglavlju o pokajanju.

438. Od Ebu Nedžiha Amra b. Abese es-Selmija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Ja sam u džahilijjetu (paganstvu) smatrao da ljudi žive u zabludi i da nisu ništa postigli obožavanjem kipova. Tada sam čuo da u u Mekki postoji čovjek kojem dolaze obavijesti, pa sam uzjahao svoju jahalicu i otišao njemu.Taj čovjek bio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i skrivao se od svojih protivnika koji su ga progonili. Krijući se, došao sam njemu i upitao ga: 'Ko si ti?' On mi reče: 'Ja sam vjerovjesnik.' Ja upitah: 'A šta je to vjerovjesnik?' On reče: 'Mene je Allah poslao.' Upitao sam: 'S čime te je Allah poslao?' On odgovori: 'Poslao me da propovijedam održavanje rodbinskih veza, uništenje kipova i ispovijedanje vjere jedino Allahu, bez pripisivanja Mu druga.' Upitao sam: 'A ko tebe slijedi?' On reče: 'I slobodni i robovi', a sa njim su tada bili Ebu Bekr i Bilal, radijallahu anhuma. Ja tada rekoh: 'I ja ću biti tvoj sljedbenik.' On reče: 'Ti to sada nećeš moći nikako, zar ne vidiš u kakvom smo stanju ja i moji sljedbenici, nego se ti vrati svojoj porodici,

pa kada čuješ da sam ojačao, onda mi tek dođi.' Ja sam se tada vratio svojoj porodici, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio je iz Mekke u Medinu. Ja sam se počeo raspitivati o njegovim vijestima, i tako sam jednog dana našao jednu grupu Medinlija i upitao ih: 'Šta radi čovjek koji je došao u Medinu?' Rekoše: 'Dolaze mu ljudi sa svih strana. Njegov narod hoće da ga ubije, ali to nisu u stanju učiniti.' Tada sam ja krenuo u Medinu i ušao kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam rekao: 'Allahov Poslaniče, da li me prepoznaješ?' Poslanik reče: 'Da. Ti si onaj koji se sa mnom susreo u Mekki.' Rekoh: 'Allahov Poslaniče, reci mi čemu te Allah podučio, a šta ja ne znam. Kaži mi nešto o namazu.' Poslanik reče: 'Klanjaj sabah-namaz, a zatim nemoj klanjati sve dok sunce ne izađe i digne se za koplje od horizonta, jer ono izlazi između dva šejtanova roga, a tada se njemu klanjaju nevjernici. Zatim klanjaj jedan namaz, jer taj namaz je poznat i mnogi su mu prisutni (meleki i ljudi), sve dok se sjenka sa koplja ne izgubi, a onda nemoj klanjati jer se tada potpaljuje Džehennem. Kada sunce izađe iz zenita (tako što se ukaže sjenka koplja), onda klanjaj, jer je taj namaz poznat i mnogi mu prisustvuju (meleki i ljudi), sve do ikindijskog namaza, a onda prestani sve dok sunce ne zađe, jer ono zalazi između dva šejtanova roga i tada mu se klanjaju nevjernici.' Rekao sam: 'Allahov Vjerovjesniče, pouči me abdestu.' On reče: 'Kada neko od vas pripremi sebi vodu za abdest i kada obavi ispiranje usta i nosa, tada mu spadnu grijesi njegovog lica, usta i nosne šupljine, a kada opere svoje lice kako mu je Allah naredio, tada mu spadnu svi grijesi lica sa vodom koja kapa sa krajeva njegove brade, a kada opere ruke do iza lakata, tada mu spadnu grijesi ruku preko vrhova njegovih jagodica; kada potare mokrom rukom glavu, tada sa njegove glave spadnu grijesi sa vodom koja kapa sa kose; a kada opere noge do članaka, tada mu spadnu grijesi nogu sa vodom koja kapa sa njegovih jagodica nožnih prstiju. A ako još ustane i klanja, pa zahvaljuje i slavi Allaha Uzvišenog koji je svega toga dostojan, pa ako i svoje srce preda Allahu, onda je on oslobođen svojih grijeha kao što je bio bezgriješan na dan kada ga je majka rodila.'"

Amr b. Abese pričao je ovaj hadis Ebu Umameu, drugu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ebu Umame mu je rekao: "Amre b. Abese, pazi šta sve govoriš. Za jedno obavljanje namaza da čovjek sve to dobije?" Amr reče: "O Ebu Umame, ja sam ostario, moje kosti su oslabile, smrtni čas mi se približio i nemam potrebe da lažem na Allaha Uzvišenog, niti na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Da nisam ovaj hadis čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jedanput, dva puta, tri puta" – da bi nabrojao sedam puta - "ne bih ga nikako ni pričao. Međutim, čuo sam ga i više puta od toga." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (832).

Iz hadisa se shvata:

- Ummet koji zastrani sa Allahovog puta i slijedi šejtanove stope uistinu je propao, jer se strovaljuje niz strmine zablude. Ovom značenju svjedoče riječi Uzvišenog: **"O sljedbenici Knjige, vi niste nikakve vjere sve dok ne budete primjenjivali Tevrat i Indžil i ono što vam je objavljeno od vašeg Gospodara."** (El-Maide, 68)

- Ljudi iz džahilijjeta izmijenili su Ibrahimovu i Ismailovu vjeru, ali je ipak postojala mala skupina koja je vjerovala u zabludu njihovog naroda i slijedili su ostatke Ibrahimove i Ismailove vjere i oni su pravovjerni (hunefa), poput Kissa b. Saide el-Ibadija i Zejda b. Amra b. Nufejla.

- Ako se islamski pozivači (daije, misonari) pribojavaju smutnje od šejtanove stranke i tagutove vojske, a nalaze se u stanju slabosti, dozvoljeno im je da tajno pozivaju u vjeru. Zato je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio Amra b. Abesea, radijallahu anhu, da se vrati svojoj porodici sa svojim islamom, pribojavajući se kurejšijskih uznemiravanja i provokacija.

- Pojašnjenje teškoća kroz koje je prošao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a koje mu je nanosio njegov narod kako bi ga odvratili od Allahove vjere.

- Pohvalno je učenjacima postavljati pitanja o propisima vjere.

- Pojašnjenje onoga s čime Allah šalje Svoje poslanike, a to je jedinstvo vjere, tako da se jedino Allah obožava i niko Mu se ne pripisuje i da se uništava sve ono što se obožava mimo Allaha, zatim jedinstvo riječi, održavanje rodbinskih veza, a nema jedinstvene riječi osim sa jedinstvom vjere.

- Obaveza uništavanja kipova, krstova i precrtavanje likova na slikama.

- Pojašnjenje vrijednosti Ebu Bekra es-Siddika i Bilala, radijallahu anhuma, te da su oni prvijenci koji prednjače po dobru.

- Pohvalnost nezadržavanja kod učenjaka u vremenu iskušenja i smutnji.

- Pohvalnost praćenja vijesti o učenima i raspitivanja o njihovom stanju, i smirenosti kada se čuju lijepe informacije o njima.

- Pohvalnost preseljenja među muslimane kada prođu iskušenja i smutnje, jer nije dozvoljeno boraviti među nevjernicima uvećavajući tako njihovo mnoštvo.

- Pojašnjenje vremena u kojima je pokuđeno klanjati, a ona su: dok sunce izlazi, dok je tačno na sredini neba i kada zalazi.

- Zabrana oponašanja nevjernika, pa makar onaj koji oponaša ne imao tu namjeru. Onaj koji klanja dok sunce izlazi i zalazi ne oponaša nevjernika, ali, i pored toga, tada je namaz zabranjeno klanjati.

- Vrijednost abdesta, te da on biva povod za poništenje grijeha, a ovo se odnosi na onoga ko se abdesti onako kako je naređeno.

- Dozvoljenost utvrđivanja informacija kod onoga ko ih prenosi bez izražavanja sumnjičavosti.

- Što je život muslimana duži, što je više sijed i što su mu kosti slabije, potrebno je da što više čini dobro, da ima više nade i dobrih djela.

- Svi shabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, su pravedni, pošteni i povjerljivi.

439. Od Ebu Musaa el-Eš'arija, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada Uzvišeni Allah želi ukazati milost određenom narodu, odredi da njihov vjerovjesnik umre prije njih, tako da im bude predvodnik i prethodnik na Sudnjem danu. A kada želi uništiti određeni narod, kazni ga dok je njihov vjerovjesnik još živ, i uništi ih naočigled njega, tako da se on obraduje njihovom uništenju jer su ga utjerivali u laž i bili nepokorni njegovoj naredbi." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2288).

Iz hadisa se shvata:

- Allahova milost prema ovom muhammedanskom ummetu, neka mu Allah poveća počast, jer to je ummet kome je ukazana milost s obzirom da je njihovog vjerovjesnika usmrtio prije njih. Molimo Allaha da nam ga učini predvodnikom i prethodnikom i da priđemo njegovom Izvoru.

- Briga vjerovjesnikâ za njihovim narodima, te čvrsto nastojanje da ih sačuvaju i poprave njihovo stanje.

- Kažnjavanje i uništavanje nevjernika je radost za vjerovjesnike i njihove sljedbenike.

Poglavlje pedeset drugo

VRIJEDNOST NADE

Uzvišeni Allah, obavještavajući o Svom dobrom robu, kaže: "**U potpunosti se predajem Allahu, a Allah uistinu vidi Svoje robove. Potom ga je Allah sačuvao od zla koje su mu kovali.**" (Gafir, 44-45)

Uzvišeni Allah obavještava o vjerniku iz faraonove svite koji je opominjao i savjetovao svoj narod, međutim, oni se nisu odazivali niti prihvatali njegove savjete. Kada je to vidio, predao se Allahu, jer je predanost znak ispravnosti pouzdanja u Allaha. Tako Ibn Kajjim el-Dževzijje u knjizi "Medaridžus-salikin" (2/122) kaže: "Predanost je srž oslanjanja, njegova suština i okosnica, a označava da rob sve svoje stvari preda Allahu i ka Njemu usmjeri tražeći to dobrovoljno, a ne pod prisilom ili u nuždi, kao što nemoćno, slabo i savladano dijete sve svoje stvari preda roditelju koji poznaje brižnost i samilost prema njemu, potpuno mu udovoljava, lijepo se o njemu stara i sve mu uređuje. On smatra da je očeva briga o njemu veća negoli njegova o njemu samom, te da je očev interes da mu priušti ono u čemu ima korist veći negoli je njegov vlastiti. Zbog toga on nema priličniju i brižljiviju osobu kojoj će prepustiti brigu o sebi, a ni pouzdaniju sa kojom je zadovoljan i smiren, kao što je to njegov otac, iako je on nemoćan i ne zna za sve koristi, niti posjeduje potpuno znanje o onome kome je predao svu pažnju o sebi, o njegovoj moći i brižljivosti."

Zato je ajet završen riječima: "**Allah gleda Svoje robove**", tj. Uzvišeni ih nadgleda i upućuje onoga ko zaslužuje uputu, a odvodi u zabludu onoga ko zaslužuje zabludu. Njemu pripada savršeni argument i potpuna mudrost, te odredba koja se ne može spriječiti.

Ko se osloni na Uzvišenog Allaha, On će mu biti dovoljan. Također, rezultat te predanosti biva "**...pa ga je Allah sačuvao zla koje su mu oni kovali**" na dunjaluku i ahiretu. Uzvišeni Allah doveo mu je Musaa, alejhis-salatu ves-selam, a na ahiretu mu pripada Džennet. Allah upućuje.

440. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah, azze ve dželle, kaže: 'Ja se prema Svome robu ophodim onako kako on o Meni misli, Ja sam sa njim kada Me spominje.' Tako mi Allaha, Allah se više obraduje pokajanju Svoga roba nego što se obraduje jedan od vas kada u pustinji nađe izgubljenu devu. 'Ko se Meni približi za jedan pedalj, Ja mu se približim za podlakticu, a ko se Meni približi za podlakticu, Ja mu se približim za hvat. Ko Meni ide hodom, ja njemu idem trkom.'" (Muttefekun alejhi)

Ovo je tekst jedne Muslimove predaje, a njegov komentar spomenut je u prethodnom poglavlju.

U oba Sahiha još se navodi: "Ja sam sa njim dok Me spominje."

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (13/384 i 512) – Fethul-Bari; Muslim (2675).

Iz hadisa se shvata:

- Potvrda Allahove osobine govora, radosti i dolaska. Dužnost je u ovom poglavlju potvrđivati Allahove osobine bez uspoređivanja i sa izražavanjem Allahove čistote od primjesa stvorenja, ali također, bez obesnaživanja.

- Podsticaj na lijepo mišljenje o Allahu i nada u Njegovu milost, te brzo pokajanje i približavanje Njemu činjenjem pokornosti.

- Potvrda posebne privrženosti vjernika, a ona nalaže pažnju, čuvanje, uputu, pobjedu i pomoć.

Ova privrženost nije poput opće privrženosti koja podrazumijeva sva stvorenja i odvija se putem znanja.

441. Od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhu, prenosi se da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na tri dana prije smrti kako govori: "Neka niko od vas ne umre a da nema lijepo mišljenje o Allahu, azze ve dželle." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2877).

Manje poznate riječi:

"Neka niko od vas ne umre" – tj. neka nastoji da u smrtnom času bude u ovom stanju.

"Lijepo mišljenje o Allahu" – tj. da se nada Njegovoj milosti i oprostu.

Iz hadisa se shvata:

- Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, nastojanje da usmjeri i uputi svoj ummet, kao i njegova velika brižnost prema ummetu u svim njegovim stanjima, pa čak i u smrtnoj bolesti iskreno savjetuje ummet i upućuje ga na puteve spasa. Neka ga Allah nagradi najboljom nagradom.

- Upozorenje na pogubnost očaja i gubljenja nade, te podsticaj na nadu, a posebno prilikom nastupanja smrtnog časa.

Napomena:

Ako neko kaže da se u hadisu zabranjuje biti na samrti bez lijepoga mišljenja o Allahu, a to nije u čovjekovoj moći, što nalaže obavezivanje onim što se ne može podnijeti, na ovo mišljenje odgovorit će da se pod lijepim mišljenjem o Allahu misli na uzimanje za povode koji vode lijepom činjenju djela, iskrenom uvjerenju, kako bi rob bio u tom stanju kada mu dođe smrt, kao kada Uzvišeni kaže: **"O ljudi, bojte se Allaha onako kako Ga se istinski treba bojati i umirite samo kao muslimani"** (Ali Imran, 102).

442. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Uzvišeni Allah kaže: 'Sine Ademov, sve dok Me dozivaš i moliš, opraštat ću ti sve što počiniš i ne obazirući se. Sine Ademov, kada bi tvoji grijesi dostigli nebeske visine, a zatim od Mene oprosta zatražio, Ja bih ti oprostio i ne obazirući se. Sine Ademov, kad bi Mi došao sa grijesima kolika je Zemlja, a zatim Me susreo ne čineći Mi širk, Ja bih te obasuo sa isto toliko oprosta.'" (Prenosi Et-Tirmizi i kaže da je hasen)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih shodno mnoštvu puteva kojima se navodi, a navodi ga Et-Tirmizi (3540) sa slabim lancem prenosilaca, a u njemu je Kesir b. Faid koji je prihvatljiv prilikom praćenja.

Hadisu svjedoči druga predaja od Ebu Zerra, radijallahu anhu, kod Ahmeda (5/172) i Ed-Darimija (2/322). U ovoj predaji je Šehr b. Havšeb koji je nepouzdan zbog svoje slabe memorije.

Ebu Zerrov hadis ima drugi sažeti pravac kod Ahmeda (5/108) i od El-Hakima (4/241) sa dobrim lancem prenosilaca i potpuno povjerljivim prenosiocima, osim Asima b. Behdelea koji je prihvatljiv.

Hadisu svjedoči još jedan hadis od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, kod Et-Taberanija u "El-Kebiru" (12346) i "El-Evsatu" (4746) – Medžmeul-bahrejn i Es-Sagiru (2/20) sa veoma slabim lancem prenosilaca u koje je Ibrahim b. Ishak es-Sini, a on je potpuno slab. Njegov učitelj je Kajs b. Er-Rebia koji je slab, pa se ne uzima u obzir.

Uzimajući sve u obzir, hadis je sahih s obzirom na predaje koje mu svjedoče, osim hadisa Ibn Abbasa, a Allah najbolje zna.

Iz hadisa se shvata:

- Obilnost Allahove, azze ve dželle, blagodati i plemenitosti. Njegova milost je obuhvatila sve što postoji.

- Podsticaj na traženje oprosta, dovu i nadu od Allaha, subhanehu ve te'ala.

- Vrijednost tevhida, jer koliko god bilo grijeha, koliko god oni bili veliki, postoji nada da će ih Allah, azze ve džele, oprostiti, sve dok rob ne čini širk Allahu.

Poglavlje pedeset treće

PRISUSTVO STRAHA I NADE

Sve dok je čovjek živ i zdrav, neophodno je da u njegovom srcu podjednako budu zastupljeni i nada u Allahovu milost i strah od Njegove kazne, a kada se razboli, tada u njegovom srcu treba prevladavati nada u Njegovu milost i oprost. Na ovu činjenicu jasno ukazuju smjernice iz Kur'ana i sunneta i drugih šerijatskih izvora.

Uzvišeni Allah kaže: **"A od Allahove spletke se osjećaju sigurnim samo propali ljudi."** (El-E'araf, 99)

Uzvišeni Allaha obavještava da su od Allahove spletke sigurni samo oni koji su propali zbog svoga nevjerstva i koji ne uzimaju u obzir Allahove zakone koji su sprovedeni među prijašnjim narodima. Zato vjernik postupa u skladu sa pokornošću, bojazan je i strepi od Allahove kazne, a grješnik čini grijehe i osjeća se sigurnim.

Uzvišeni Allah kaže: **"A nadu u Allahovu milost gubi samo narod nevjernički."** (Jusuf, 87)

Kada čovjek u životu ima namjeru i želi nešto uraditi, dužan je da ne gubi svoju nadu u Allahovu milost, jer nadu u Allahovu milost gubi samo narod koji ne vjeruje, dok vjernik ne gubi nadu u Allahovu milost ni u jednoj životnoj situaciji.

Uzvišeni kaže: **"Na dan kada će neka lica postati bijela, a neka će postati crna."** (Ali Imran, 106)

Na Sudnjem danu će, kako smatra Ibn Abbas, pobijeljeti lica sljedbenika sunneta i zajednice, a pocrnjet će lica sljedbenika novotarija i razilaženja.

Uzvišeni kaže: **"Tvoj Gospodar uistinu brzo kažnjava, a On uistinu i prašta i samilostan je."** (El-E'araf, 167)

Uzvišeni Allah obavještava da On brzo kažnjava onoga ko je nepokoran i ko se suprotstavlja šerijatu, ali da oprašta i da je samilostan prema onome ko se pokaje. Ovo je objedinjenje milosti sa kaznom i povezivanje podsticaja sa zastrašivanjem kako ne bi došlo do gubljenja nade i kako bi duše ostale između straha i nade.

Uzvišeni Allah kaže: **"Dobročinitelji će biti u blagodati, a grješnici će biti u Džehennemu."** (El-Infitar, 13-14)

Uzvišeni obavještava da će konačni ishod dobročinitelja biti uživanje u džennetskim blagodatima, a to su oni koji su se pokoravali Allahu, azze ve dželle, i nisu Ga susreli sa grijesima, a zatim navodi da će konačni ishod grješnika biti neprekidna patnja u Džehennemu.Uzvišeni kaže: **"Pa onaj čija dobra djela pretegnu, on će zadovoljno živjeti, a onaj čija loša djela pretegnu, boravište će mu bezdan biti."** (El-Kari'a, 6-9)

Uzvišeni obavještava o krajnjim ishodima djelatnika i njihovom utočištu u vidu počasti ili poniženja shodno vrsti njihovih djela: kome pretegnu dobra u odnosu na loša djela, živjet će zadovoljno u blagodatima prelazeći iz jednog Dženneta u drugi, a onaj čija loša djela pretegnu dobra (kazna za loše djelo je jedno loše djelo, a nagrada za dobro djelo deset dobrih djela!), njegovo boravište bit će Džehennem u koji će naglavačke biti bačen.

Ajeti u ovom značenju su mnogobrojni. Strah i nada objedinjeni su u dva povezana ajeta, ili u više ajeta, ili u jednom ajetu.

443. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada bi vjernik znao koje kazne kod Allaha postoje, ne bi očekivao Njegov Džennet, a kada bi nevjernik znao koliko kod Allaha ima milosti, ne bi nikada izgubio nadu u Njegov Džennet." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:
Navodi ga Muslim (2755).

Iz hadisa se shvata:

- Podsticaj na strahovanje od Allahove kazne i nadu u postizanje Njegove nagrade, oprosta i zadovoljstva.
- Čovjek se ne treba osloniti na svoja djela i njima biti obmanjen, kao ni ostavljati činjenje djela zbog nade u obilnu Allahovu milost i oprost.

444. Od Ebu Seida el-Hudrija, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada se spremi dženaza i kada je ljudi (ili muškarci) ponesu na svojim ramenima, ukoliko bude dobra, reći će: 'Požurite

sa mnom, požurite sa mnom!', a ako ne bude dobra, reći će: 'Teško meni, gdje me vodite!' Njen glas čuje svako osim čovjeka, a kada bi ga čuo, pao bi u nesvijest." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (3/181) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

- Sunnet je da muškarci na svojim ramenima nose mejjita do mezarja.

Naš šejh El-Albani, Allah mu se smilovao, u knjizi "Propisi dženaze" (str. 76-77) kaže: "Nošenje mejjita na kolicima ili kolima koja su posebno napravljena za dženaze i njen ispraćaj od strane prisutnih dok sjede u automobilima, daje sliku koja nije nikako šerijatski utemeljena i to iz nekoliko razloga:

prvi: ovo je jedan od običaja nevjernika, a potvrđeno je u šerijatu da nije dozvoljeno da ih u tim običajima slijedimo. O tome se navode mnogobrojni hadisi: neki govore o naredbi i podsticaju da se razlikujemo od njih u pogledu njihovih obredoslovlja, odjeće i običaja, a neki govore o Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, postupcima u suprotstavljanju njima;

drugi: ovakav postupak je novotarija u ibadetu uz to što se suprotstavlja praktičnom sunnetu nošenja mejjita na dženazi, a sve što je uvedena stvar, prema konsenzusu, smatra se zabludom;

treći: ovakvim postupkom gubi se cilj nošenja i ispraćaja dženaze, a on je podsjećanje na budući svijet.

Ispraćajem dženaze na ovakav način ljudi gube ovaj časni cilj u potpunosti, ili bar velikim dijelom, što nimalo nije skriveno onome koji zna da je nošenje mejjita na ramenima i gledanje onih koji ga ispraćaju dok je on iznad njihovih glava, daleko djelotvornije za prisjećanje i uzimanje pouke, nego kada se ona ispraća na prethodno spomenuti način.

Neću pretjerati ako kažem da je strah od smrti i svega što podsjeća na nju natjerao Evropljane da na ovakav način ispraćaju mrtve, zato što ih je materija nadvladala, kao i njihovo nevjerstvo u budući svijet;

četvrti: ovakav postupak je jak povod da se umanji broj onih koji ispraćaju dženazu, kao i onih koji žele da postignu nagradu zato što ne može svako iznajmiti automobil da bi ispratio dženazu;

peti: ova slika dženaze se ni izbliza ni izdaleka ne može usaglasiti sa onim što je poznato u čistom i olakšanom šerijatu u vidu udaljavanja od formalizma i ceremonija, a naročito u ovako važnom pitanju, a ono je smrt.

Iskreno govoreći, da u ovoj novotariji postoji samo ova suprotnost šerijatu, to bi bilo dovoljno da se ona odbaci, pa šta tek reći ukoliko joj se pridodaju prethodno pojašnjena suprotstavljanja i neispravnosti kao i druge stvari kojih se trenutno ne mogu sjetiti?!"

Iz svega ovoga izuzima se nužna situacija, kao što je velika udaljenost mezarja, i po nekoliko kilometara, a posebno u ovom vremenu kad su muslimani prisiljeni na to u nekim državama. Međutim, potrebno je odnositi se prema tome shodno nuždi, bez ulaženja u formalnosti i ceremonije. Allah najbolje zna.

- Nošenje dženaze specifično je samo za muškarce, za razliku od žena, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da žene slijede dženaze. Ummu Atije, radijallahu anha, u hadisu oko čije vjerodostojnosti postoji saglasnost, rekla je: "Bilo nam je zabranjeno da slijedimo dženaze, ali ta zabrana nije bila kategorična."

- Uzvišeni Allah Svojim robovima u takvom stanju pokazuje njihova staništa i ono što im je pripremio. Tako vjernik čezne za počastima koje mu je Uzvišeni pripremio, a nevjernik i grješnik strahuje zbog bolne patnje koja ga čeka.

- Neke glasove čuju drugi svjetovi mimo ljudi, a čovjek ih ne može čuti. Ovo je jedna od nadnaravnosti, a savremena nauka to je potvrdila.

445. Od Ibn Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Džennet je svakom od vas bliži od sveza na njegovoj obući, a i Džehennem isto tako." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija i komentar ovog hadisa su pod brojem 105 u Poglavlju o zalaganju.

Poglavlje pedeset četvrto

VRIJEDNOST PLAKANJA IZ STRAHOPOŠTOVANJA PREMA ALLAHU

Kada se u vjerničkom srcu sastavi strah od Allaha, strahopoštovanje i ljubav prema Njemu, tada na oči naviru suze, čime se izražava ova duboka emocionalnost. Spomenutim suzama ne izlijeva se imanski naboj, već se on još više nadopunjuje, pa tako vjernik osjeća slast ubjeđenja i istinskog vjerovanja.

Uzvišeni Alah kaže: **"Oni padaju ničice plačući i to im još više povećava skrušenost."** (El-Isra, 109)

Kada skrušeni rob sluša Allahove ajete, koji mu se citiraju, emocionalno potpada pod utjecaj kur'anskih pouka i zabrana, pa pada na sedždu Allahu iz veličanja, poštivanja, pokornosti, vjerovanja, potvrde Njegove Knjige i istinitosti Njegovog Poslanika, te još više povećava svoje vjerovanje i predanost.

Uzvišeni kaže: **"Zar se vi ovom govoru čudite? I smijete se, a ne plačete!"** (En-Nedžm, 59-60)

Uzvišeni Allah, prekorava mušrike, koji su, iako su slušali Kur'an, odbili povjerovati u Allahovu objavu i istovremeno se ismijavali s njom, i kaže: Čudite se da on može biti ispravan i ismijavate mu se, a ne plačete kao što to čine oni koji su u njega uvjereni.

446. Od Ibn Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao mi je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Uči mi Kur'an.' Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, zar da ga tebi učim, a tebi se objavljuje?' On reče: 'Ja volim slušati kada ga neko drugi uči.' Zatim sam mu učio suru En-Nisa sve dok ne dođoh do ajeta: **'A kako kada dovedemo iz svakog naroda po svjedoka i kada tebe dovedemo kao svjedoka protiv ovih'** (En-Nisa, 41). Tada on reče: 'Dovoljno je sada.' Okrenuo sam se njemu, a oči su mu suzile." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (8/250) – Fethul-Bari; Muslim (800).

Iz hadisa se shvata:

- Odlika Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, volio slušati kada on uči Kur'an, a to ukazuje da se Ibn Mes'ud posvetio pamćenju i usavršavanju učenja Kur'ana, i zaista je tako i postupao.

- Pohvalno je slušati učenje Kur'ana od drugih, što je bolja motivacija za pomno razmišljanje i praćenje značenja, za razliku od onoga ko ga uči i koji pazi na njegovo pamćenje i način citiranja ili se zaokupira pravilnim izgovorom riječi.

- Dozvoljenost da učenik uči pred učiteljem, te da onaj koji je bolji ne odbija stjecati znanje od onoga koji je manje vrijedan (po položaju).

- Dozvoljenost izdavanja naredbe drugima da prekinu učenje, ukoliko prekidanje ima koristi, riječima 'hasbuke' (dovoljno ti je).

- Podsticaj na pomno praćenje značenja Kur'ana prilikom njegovog učenja ili slušanja, kako bi to ostavilo što bolji trag na dušu.

- Vrijednost plakanja iz bojazni od Allaha, azze ve dželle, smirenosti i pomnog praćenja i šutnje prilikom slušanja njegovih ajeta, kao što kaže El-Kurtubi u tefsiru "El-Džami'a lil-ahkamil-Kur'an" (6/258): "Ovo su stanja učenjaka, oni plaču, ali ne padaju u nesvijest, mole, ali ne podvikuju, izražavaju žalost, a ne pretvaraju se da umiru."

447. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, održao nam je hutbu kakvu nikad dotad nisam čuo, pa je rekao: 'Kada biste vi znali ono što ja znam, malo biste se smijali, a mnogo biste plakali.'" Enes reče: "Ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pokrili su lica svojom odjećom i čulo se njihovo jecanje." (Muttefekun alejhi)

Pojašnjenje ovog hadisa navedeno je u Poglavlju o strahu.

Dokumentacija i komentar hadisa su pod brojem 406 u Poglavlju o strahu.

448. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "U Vatru neće ući čovjek koji je plakao iz strahopoštovanja prema Allaha, kao što se mlijeko neće vratiti u vime. I neće se sastati prašina na Allahovom putu i dim Džehennema." (Prenosi Et-Tirmizi i kaže da je hasen-sahih)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih li gajrihi, a navode ga Et-Tirmizi (1633, 2311); En-Nesai (6/12); Ahmed (2/505); El-Hakim (4/260); El-Begavi u "Šerhus-sunneh" (14/264) sa slabim lancem prenosilaca u kojem je El-Mes'udi, a koji je inače miješao hadise.

Zadnji dio ovog hadisa popratio je Sufjan b. Ujejne i Musir kod Ibn Madže (2774), te Ibn Hibban (4607), a ovo praćenje je ispravno.

Zadnji dio hadisa ima drugi pravac kod En-Nesaija (6/12-13); Ahmeda (2/340); El-Hakima (2/72) iz pravaca od El-Lejsa, a on od Ibn Adžlana, a on od Suhejla, a on od svoga oca, a on od Ebu Hurejre.

Kažem: Lanac ovog hadisa je hasen, a prenosioci su potpuno povjerljivi, osim Muhammeda b. Adžalan koji je saduk (prihvatljiv).

Hadis ima i treću verziju, a navode je El-Buhari u "El-Edebul-mufredu" (281); En-Nesai (6/13 i 14); Ahmed (2/342); Ibn Hibban (3251); El-Hakim (2/72) i drugi iz pravca Suhejla b. Ebi Saliha, a on od Safvana b. Ebi Jezida, a on od El-Ka'kaa b. El-Ledžladža, a on od Ebu Hurejre.

Kažem: Ovaj lanac prenosilaca uzima se u obzir prilikom praćenja hadisa koji mu svjedoče.

Uzevši u obzir sve, zadnji dio hadisa je pouzdan i ispravan sa ovim spomenutim verzijama.

Hadis sa oba svoja dijela ima predaju koja mu svjedoči od Ibn Abbasa u kojoj stoji: "Dva oka neće dodirivati vatra: oko koje je plakalo iz bojazni od Allaha i oko koje je zanoćilo čuvajući stražu na Allahovom putu."

Navodi ga Et-Tirmizi (1639) sa prihvatljivim lancem prenosilaca, a u njemu je Šuajb b. Ruzejk.

Ovom hadisu svjedoči i hadis od Enesa, radijallahu anhu, koji navodi Ebu Ja'la u svome "Musnedu" (4346) i Ebu Nuajm u "El-Hiliji" (7/119), te El-Hatib el-Bagdadi u svom "Tarihu Bagdad" iz više pravaca od Enesa.

Kažem: Predaja je vjerodostojna.

Sa svim ovim hadis je pouzdan, a Allahu pripada zahvala na blagodati islama i sunneta.

Iz hadisa se shvata:

- Plakanje iz strahopoštovanja prema Uzvišenom Allahu podstiče na istrajnost, pa tako biva zaštita i od patnje u Vatri.
- Vrijednost džihada na Allahovom putu radi uzdizanja Njegove riječi.

449. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sedmericu će Allah staviti u Svoj hlad na Dan kada neće biti drugog hlada osim Njegovog: pravednog vođu, mladića koji je odrastao u ibadetu Allahu, azze ve dželle, čovjeka čije je srce vezano za džamiju, dvojicu koja su se zavoljela u ime Allaha, radi Njega se sastajala i rastajala, čovjeka koga je lijepa i ugledna žena pozvala na blud, a on rekao: 'Ja se bojim Allaha', čovjeka koji je dao sadaku, pa ju je sakrio tako da njegova ljevica ne zna šta je udijelila desnica i čovjeka koji Allaha spomene u samoći, pa mu oči zasuze." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija i komentar ovog hadisa su pod brojem 376 u Poglavlju o vrijednosti ljubavi u ime Allaha i podsticaj na nju.

450. Od Abdullaha b. Eš-Šihhira, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Došao sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je klanjao, a iz njegovih prsa dopirao je zvuk plača poput zvuka lonca koji ključa."

Hadis je ispravan, a prenosi ga Ebu Davud i Et-Tirmizi u "Osobinama Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem" sa ispravnim lancem prenosilaca.

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih, a navode ga Et-Tirmizi u "Eš-Šemail" (276); Ebu Davud (904); En-Nesai (3/13) i Ahmed (4/25 i 26).

Kažem: Lanac prenosilaca je ispravan, kao što je rekao autor.

Iz hadisa se shvata:

- Dozvoljenost prenošenja opisa skrušenog čovjeka za kojim se ljudi povode kako bi ga uzeli za uzor.

- Pojašnjenje potpunog Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, straha od Uzvišenog Allaha, a to je dokaz njegovog velikog znanja i spoznaje Allahove moći, a shodno tome biva i djelovanje.

- Na kome se pojave znakovi skrušenosti, ta skrušenost ne smatra se pretvaranjem, ukoliko nema namjeru da to čini.

- Plač u namazu ne kvari namaz, niti onoga koji ga obavlja izvodi iz skrušenosti, već zapravo ukazuje na skrušenost.

451. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Ubejju b. Ka'bu, radijallahu anhu: "Allah, azze ve dželle, naredio mi je da ti proučim: '**Lem jekunillezine keferu...**' (sura El-Bejjine)." Ubejj je upitao: 'A je li me spomenuo po imenu?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Da', a Ubejj zaplaka." (Muttefekun alejhi)

U drugoj predaji stoji: "Ubejj je počeo plakati."

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (7/126) – Fethul-Bari; Muslim (799, 246).

Druga predaja kod Muslima (799).

Iz hadisa se shvata:

- Pojašnjenje vrijednosti Ubejja b. Ka'ba, te da je on jedan od ashaba koji su veoma dobro pamtili i najbolje poznavali učenje Kur'ana, kao što se potvrđeno prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

- Utemeljenost skromnosti prilikom preuzimanja znanja od učenjaka, pa makar bili na manjem stepenu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio je Ubejju b. Ka'bu naredbom od Allaha, subhanehu ve te'ala.

Ibn Kesir kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio mu je ovu suru da bi ga učvrstio i povećao njegov iman."

- Dozvoljenost plakanja prilikom ushićenosti, radosti i zadobijanja blagodati.

- Pohvalnost učenja Kur'ana drugima, što vodi usavršavanju pamćenja. Ovo je sunnet koji se slijedi, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u godini u kojoj je preselio pred Džibrilom proučio Kur'an dva puta i od tada hafizi i učači Kur'ana po tome postupaju.

- El-Kurtubi kaže: "Posebno je odredio ovu suru zato što sadrži tevhid, poslanicu, iskrenost, listove, knjige koje su objavljene vjerovjesnicima, te spominje namaz, zekat, Povratak i pojašnjava sažeto ko su stanovnici Dženneta i Džehennema.

452. Također od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je poslije smrti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekr rekao Omeru, radijallahu anhu: "Kreni sa nama do Ummu Ejmen, radijallahu anha, da je posjetimo kao što ju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posjećivao." Kada su došli do nje, ona je zaplakala, a oni su je upitali: "Šta te je rasplakalo? Zar ne znaš da je ono što je kod Allaha bolje za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?" Ona je odgovorila: "Ne plačem zato što ne znam da je ono što je kod Allaha bolje za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nego plačem zato Objava prestala dolaziti", pa je i njih dvojicu rasplakala, te su plakali zajedno sa njom. (Prenosi Muslim) Hadis je naveden prethodno u Poglavlju o posjeti dobrima.

Dokumentacija i komentar hadisa su pod brojem 360 u Poglavlju o posjeti dobrima i druženju i ljubavi prema njima.

452. Od Ibn Omera, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Kada se bolest Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pogoršala, upitan je o tome ko će predvoditi namaz, pa je rekao: 'Naredite Ebu Bekru neka predvodi ljude u namazu.' Aiša, radijallahu anha, rekla je: 'Ebu Bekr je blag čovjek, pa kada uči Kur'an savlada ga plač.' Rekao je: 'Naredite mu neka klanja.'"

U drugoj predaji od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Rekla sam: 'Kada Ebu Bekr stane na tvoje mjesto, ljudi ga od njegovog plača neće čuti kako uči.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (2/165) – Fethul-Bari; Muslim (418, 94).

Druga predaja kod El-Buharija (2/164) – Fethul-Bari; Muslim (418, 95).

Iz hadisa se shvata:

- Vrijednost Ebu Bekra, radijallahu anhu, i njegovo strahopoštovanje prema Allahu. Ovaj hadis je dokaz njegovog imameta poslije Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

- Pohvalnost nježnosti srca i plakanja prilikom učenja Kur'ana, a to ne negira skrušenost u namazu.

- Dozvoljenost da imam kao zamjenika postavi drugog čovjeka koji će predvoditi ljude u namazu.

454. Od Ibrahima b. Abdurrahmana b. Avfa prenosi se da je Abdurrahmanu b. Avfu, radijallahu anhu, donesena hrana dok je postio, pa je rekao: "Musab b. Umejr, radijallahu anhu, koji je bio bolji od mene, ubijen je, pa (kada smo htjeli da ga umotamo u kefine), nismo našli kod njega ništa čime bismo ga umotali izuzev jednog ogrtača: ako bismo ga pokrili po glavi, virile bi mu noge, a ako bismo mu pokrili noge, vidjela bi mu se glava. Zatim nam je dato obilje ovog dunjaluka, kako je već dato", ili je rekao: "Dato nam je od dunjaluka ono što nam je već dato, i pobojali smo se da nam naša dobra djela nisu ubrzano isplaćena", a zatim je počeo plakati tako da je odbio jesti tu hranu. (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (3/140-141) – Fethul-Bari.

Manje poznate riječi:

"Naša dobra djela ubrzano isplaćena" – tj. data nam je nagrada za naša dobra djela na dunjaluku i nije ništa ostavljeno za budući svijet.

Iz hadisa se shvata:

- Pohvalnost prisjećanja životopisa dobrih i skromnih kako bi čovjek umanjio svoju predanost dunjaluku.

- Pojašnjenje vrijednosti prvijenaca koji prednjače po dobru poput Mus'aba b. Umejra, Hamze b. Abdulmuttaliba i drugih koji su ubijeni na Allahovom putu na samom početku objave islama.

- Čovjek je obavezan da spominje svoje drugove i braću po njihovim lijepim djelima i vrlinama, da traži oprost za njih, te da izbjegava ono što će im nanijeti zlo i umanjiti njihovu vrijednost.

- Podsticaj na umanjivanje uživanja u dunjalučkim blagodatima i upozorenje na pogubnost predanosti dunjaluku i nemara prema obavezama zbog dunjaluka.

- Veliki strah ashaba, radijallahu anhum, od Allaha. Abdurrahman b. Avf je jedan od deseterice kojima je obećan Džennet, a postio je, i on se prisjećao svoje braće prvijenaca, plašio se da mu djela neće biti primljena, te da su mu ubrzano isplaćena na dunjaluku.

- Čovjeku je obaveza da u vezi sa pokornošću gleda u one koji su iznad njega, a u pitanjima dunjaluka da gleda na one koji su ispod njega, kako bi se posvetio povećanju pokornosti iz zahvale prema Allahovim blagodatima i Njegovom velikom obilju.

455. Od Ebu Umame Sudejja b. Adžlana el-Bahilija, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allahu Uzvišenom nema ništa draže od dvije kapi i od dva traga: suze koja kane iz strahopoštovanja prema iz Allahu i kapi krvi koja se prolije na Allahovom putu; a dva traga su: ožiljak sa Allahovog puta i trag od izvršavanja jedne od Allahovih obaveza." (Prenosi Et-Tirmizi i kaže da je hasen)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je hasen, inšallah, a navodi ga Et-Tirmizi (1669) sa dobrim lancem prenosilaca, a u njemu je El-Velid b. Džemil el-Felestini, a on je saduk, inšallah. Ebu Zur'a i Ebu Hatim proglasili su ga slabim, međutim, prihvatili su ga Alija b. El-Medini, El-Buhari, Ebu Davud, a Ibn Hibban ga je proglasio povjerljivim.

Ovo je inače osobina hasen hadisa koji mogu biti bliže ispravnosti ili slabosti. Međutim, ovaj hadis je bliži ispravnosti, jer njegovom tekstu svjedoče drugi mnogobrojni hadisi. Allah najbolje zna.

Iz hadisa se shvata:

- Vrijednost plakanja iz strahopoštovanja prema Allahu, jer je to dokaz iskrenog vjerovanja u Allaha.

- Vrijednost džihada i nagrade onoga ko bude ranjen i poteče mu krv na Allahovom putu, te na njemu ostane ožiljak zacijeljene rane.

- Vrijednost približavanja Allahu izvršavanjem strogo naređenih obaveza i nastojanje njihovog izvršenja u skladu sa Allahovim propisima.

O ovom poglavlju postoje mnogobrojni hadisi, a jedan od njih je:

456. Hadis od El-Irbada b. Sarije, radijallahu anhu, da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, održao nam je poučan govor od kojeg su srca zadrhtala, a oči zasuzile."

Dokumentacija i komentar hadisa su pod brojem 157 u Poglavlju o naredbi čuvanja sunneta.

Poglavlje pedeset peto

VRIJEDNOST SKROMNOSTI NA DUNJALUKU

Ibn Kajjim el-Dževzijje, Allah mu se smilovao, u knjizi "Medaridžus-salikin" (2/9) kaže: "Kur'an je prepun primjera u kojima se ističe vrijednost skromnosti na dunjaluku i obavještenja o njegovoj prezrenosti, bezvrijednosti, kratkoći, prestanku i brzini njegovog prolaska. Isto tako, on je prepun primjera podsticanja na činjenje djela za ahiret i obavještenja o njegovoj veličini i neprolaznosti. Kada Allah želi nekome dobro, u njegovom srcu usadi mjerilo kojim vidi suštinu dunjaluka i ahireta, pa on odabere od toga ono što je pojmio da je bolje odabrati.

Ljudi su mnogo govorili o skromnosti i svi su ukazivali na njenu slast, kazivali o njenim stanjima i stvarnosti, a većina toga zasnovana je na njihovim iskustvima. Međutim, govor zasnovan na znanstvenim činjenicama daleko je opsežniji od govora izrečenog na temelju vlastitog iskustva i bliži je tome da se prihvati kao dokaz.

Čuo sam šejhul-islama Ibn Tejmijju, Allah mu dao svako dobro, kako govori: 'Zuhd (skromnost) znači odreći se svega onoga što neće koristiti na ahiretu, a izbjegavanje svega sumnjivog (vera') predstavlja ostavljanje svega čega se plašiš da će ti štetiti na ahiretu. Ovo je najbolje i najobuhvatnije tumačenje pojmova zuhd i vera'.'

Imam Ahmed kaže: 'Zuhd se dijeli na tri vrste: prva, ostavljanje harama, a to je zuhd običnih ljudi; druga, ostavljanje izobilja u dozvoljenom, a to je zuhd posebnih ljudi;

treća, ostavljanje svega što zaokuplja od Allaha, a to je odricanje onih koji su spoznali Allaha (arifi).'

Stav i mišljenje imama Ahmeda prevazilazi sve izreke dosadašnjih učenjaka o pitanju zuhda, s opširnijim opisivanjem i obrazlaganjem njegovih stepeni.

Njegov govor je najobuhvatniji i ukazuje da je on, Allah mu se smilovao, po svome znanju zauzimao najviše mjesto među učenjacima.

Imam Šafija, Allah mu se smilovao, potvrdio je imamu Ahmedu vodstvo u osam oblasti, a jedna od njih bila je i zuhd.

Znanstvenici su se usaglasili da zuhd označava putovanje srca iz dunjalučkog zavičaja i zauzimanje staništa na ahiretu. Na osnovu ovoga su naši prethodnici napisali djela iz oblasti zuhda, kao što je djelo "Ez-Zuhd" Abdullaha b. El-Mubareka, zatim djela imama Ahmeda, Veki'a, Hennada b. Es-Surejja i drugih.

Zuhd je povezan sa šest stvari i shodno tome niko se ne može nazvati zahidom sve dok u pogledu njih ne bude skroman, a to su: imetak, požuda, vlast, ljudi, duša i sve što je mimo Allaha.

Ovime se ne misli na neposjedovanje navedenog, jer su Sulejman i Davud, alejhimes-selam, bili najveći zahidi svoga vremena, a imali su u izobilju i imetka i žena.

Naš Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je najskromniji čovjek uopće, a imao je devet žena.

Alija b. Ebi Talib, Abdurrahmna b. Avf, Ez-Zubejr i Osman, radijallahu anhum, bili su skromni iako su posjedovali veliko bogatstvo.

El-Hasan b. Alija, radijallahu anhu, bio je zahid iako je najviše u ovom ummetu volio žene i njima se ženio i bio izuzetno bogat.

Abdullah b. El-Mubarek bio je prvak među zahidima iako je posjedovao veliko bogatstvo. Isto tako i El-Lejs b. S'ad bio je jedan od predvodnika zahida, a imao je kapital za koji je rekao: 'Da nema njega, ovi bi nas ponižavali.'

El-Hasan ili neko drugi izrazio se najljepše o zuhdu: 'Nije zuhd na dunjaluku zabranjivanje dozvoljenih stvari niti uništavanje imetka, već je zuhd u tome da budeš uvjereniji u ono što se nalazi u Allahovom posjedu u odnosu na ono što ti posjeduješ, te da ti nagrada za nedaću kada te pogodi bude draža od želje za nagradom da te nedaća nije zadesila.

Ovo je najcjelovitiji i najljepši govor o zuhdu."

Uzvišeni kaže: **"Život na ovome svijetu sličan je bilju zemaljskom na koje Mi s neba spustimo kišu s kojim se ona izmiješa, kojim se onda hrane ljudi i stoka. Pa kad se Zemlja ukrasi ruhom svojim i okiti o kad njeni stanovnici pomisle da su oni toga gospodari, dođe zapovijed Naša, noću ili danju, i Mi to pokosimo kao da prije ničega nije bilo. Eto, tako Mi potanko izlaženo Naše dokaze ljudima koji razmišljaju."** (Junus, 24)

Uzvišeni Allah poredi ukrašeni ovodunjalučki život i njegovu prolaznosti sa biljem koje izvede iz zemlje natopljene kišom, kojim se hrane ljudi i životinje. I kada se zemlja počne kititi svojim prolaznim nakitom, prekrasnim rastinjem i cvijećem

različitih oblika, boja i mirisa, i kada oni koji su ga zasijali i zasadili pomisle da su ga moćni pobrati i požnjeti, dođe im munja ili žestoki hladni vjetar koji osuši njihovo lišće i uništi njihove plodove.

Ovaj primjer Allah detaljno obrazlaže ljudima koji razmišljaju i uzimaju pouku iz jasnih dokaza o brzoj prolaznosti dunjaluka i ukazuje da su njegovi stanovnici obmanjeni dunjalukom i čvrsto vjeruju da oni njime raspolažu i da će ostvariti sve što im dunjaluk nudi, međutim stvarnost je potpuno drukčija jer dunjaluk je takav da ga nikada ne može doseći onaj ko mu teži, a s druge strane nudi se u izobilju onome ko od njega bježi.

Uzvišeni Allah kaže: "**Navedi im kao primjer da je život na ovome svijetu kao bilje, koje i poslije natapanja vodom, koju Mi sneba spuštamo, ipak postane suho i vjetrovi ga raznesu, a Allah je moćan sve učiniti. Bogatstvo i sinovi su ukras ovodunjalučkog života, a dobra djela, koja vječno ostaju, bit će od gospodara tvoga bolje nagrađena i ono u što se čovjek može pouzdati.**" (El-Kehf, 45-46)

Uzvišeni Allah kaže: Muhammede, kako bi ljudima zorno dočarao prolaznost dunjaluka, navedi im primjer zrnevlja koje obasjano svjetlošću izraste u prelijepu stabljiku koju ukrasi ljepota cvata, a zatim nakon svega postane suho i vjetrovi ga na razne strane raznesu.

Zato je vaša predanost činjenju ibadeta Allahu bolja za vas od vaše zaokupljenosti djecom i stjecanjem bogatstva, jer će to sve nestati, a dobra djela su trajna i dobročinitelji će biti u Džennetu onoliko koliko traju nebesa i Zemlja.

Uzvišeni kaže: "**Znajte da je ovosvjetski život samo igra, zabava, ukras i nadmetanje i takmičenje u mnoštvu između vas u imecima i djeci. Poput je kiše čije rastinje zadivi zemljoradnike, a zatim ga snađe oluja, pa ga vidiš požutjelog, a zatim se raspadne. A na budućem svijetu bit će žestoka patnja, a i oprost i zadovoljstvo od Allaha. Ovosvjetski život je samo varljiva naslada.**" (El-Hadid, 20)

Uzvišeni Allah, obezvrjeđujući dunjaluk i potcjenjujući ga, kaže da je krajnji cilj njegovih stanovnika igra, zabava, ukrasi, nadmetanje u ponosu i mnoštvu.

Zatim nam je naveo primjer kiše koja dolazi nakon što ljudi u njenom iščekivanju padnu u očaj, pa rastinje koje nikne zadivi zemljoradnike. Kao što se zemljoradnik divi tom rastinju, isto tako se i nevjernici dive ovodunjalučkom životu, jer to su ljudi koji nastoje zadobiti dunjalučke blagodati i najviše su mu naklonjeni. Ali, te usjeve i rastinje brzo snađe oluja, pa vidiš kako požuti nakon što je bilo zeleno i svijetlo, a zatim poslije toga se izlomi i raspórši. Takav je i ovodunjalučki život: čovjek prvo bude mlad, zatim sredovječan, a potom oronuli starac. Na početku života čovjek bude mladolik, nježnih ekstremiteta i svježeg izgleda, zatim ulazi u doba zrelosti, pa se njegova priroda izmijeni i polahko gubi svoju snagu, da bi na kraju ostario i postao starac slabe snage, male pokretljivosti i nije moćan da nekada učini i najmanju stvar.

Nakon iznošenja ovog poređenja, koje ukazuje na prolaznost i nestanak dunjaluka bez imalo dvoumljenja i neizbježnost ahiretskog života, Uzvišeni upozorava na ahiret na kojem neće biti ništa osim oprosta i zadovoljstva od Allaha onome ko bude radio dobro, ili bolne patnje onome ko zastrani od naredbe svoga Gospodara. Zato neka vas ne zavarava dunjaluk, Allahovi robovi. On je samo naslada i u njega će utonuti onaj ko mu se preda. Dunjaluk ga obmanjuje i divi mu se sve dok ga u potpunosti ne prekrije i dok ne povjeruje da nema drugog svijeta osim njega, niti da ima povratka poslije njega. Dunjaluk je prezren i mizeran u odnosu na budući svijet.

Uzvišeni kaže: "**Ljudima je uljepšana ljubav strasti prema ženama, sinovima, nagomilanom blagu u vidu zlata i srebra, skupocjenih konja, stoke i plodne zemlje. To je naslada ovosvjetskog života, a kod Allaha je lijep povratak.**" (Ali Imran, 14)

Uzvišeni obavještava o dunjalučkim ukrasima i nasladama, pa je na prvo mjesto dunjalučkih užitaka stavio žene, jer one predstavljaju najjače iskušenje, kao što se navodi u Sahihu da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nakon mene nisam ostavio za muškarce štetnije smutnje od žena." Kada su u pitanju žene, ako je namjera čednost i mnoštvo djece, onda je to ono što se traži, što je pohvalno, jer se navode mnogobrojni hadisi koji podstiču na ženidbu.

Čovjek nekada iskazuje ljubav prema sinovima radi ponosnog nadmetanja i ukrasa, i ova ljubav ubraja se u dunjalučke naslade, a nekada se iskazuje radi dobijanja mnoštva potomstva i uvećanja broja pripadnika Muhammedovog ummeta od onih koji obožavaju Allaha Jedinoga, druga Mu ne pripisujući, i ova ljubav je pohvalna, kao što se navodi u vjerodostojnom hadisu: "Ženite umilne rotkinje, jer ću se ja ponositi vašim brojem pred narodima na Sudnjem danu."

Također, ljubav prema imetku nekada je radi ponosa, nadmenosti i uzdizanja nad slabima i silništva nad siromašnima, a to je pokuđeno, a nekada radi trošenja u oblike približavanja Allahu, održavanje rodbinskih veza i ostalih vidova dobročinstva i pokornosti, i ovo je pohvalno sa šerijatskog aspekta.

Ljubav prema konjima je trovrsna: nekada ih njihovi vlasnici drže pripremajući ih za Allahov put, kada budu u potrebi za njima da bi krenuli u pohode, pa ko to naumi, taj će biti nagrađen; nekada se drže radi ponosa i borbe protiv pripadnika islama, i ovakvi vlasnici će imati grijeh; nekada se drže radi neovisnosti i rasplodnje, ne zaboravljajući Allahovo pravo u pogledu njih, i ovakvim vlasnicima ovi konji bit će zaštita.

Uzvišeni spominje osobinu arapskih konja, a to je da imaju pjegu na čelu i bjelinu na nogama, što ukazuje na njihov kvalitet, punokrvnost i originalno porijeklo.

Zatim je spomenuo stoku, a u nju spadaju deve, krave, ovce i koze, a potom je spomenuo plodnu zemlju, a to je zemlja koja se uzima za sadnju drveća i poljoprivredu.

Potom je Uzvišeni, pojašnjavajući, rekao da su ove naslade ukras ovosvjetskog života i prolazni nakit. Kod Allaha je lijep povratak, utočište i nagrada.

Uzvišeni kaže: **"O ljudi, uistinu je Allahovo obećanje istina, pa neka vas ne zavara ovosvjetski život i neka vas šejtan Allahom ne obmane."** (Fatir, 5)

Uzvišeni Allah obraća se Svojim stvorenjima pojašnjavajući da će Povratak neminovno doći, pa neka vas ne zavara prezreni život u odnosu na veliko dobro koje je Allah pripremio Svojim štićenicima i sljedbenicima poslanikâ.

Zato, nemojte se zaokupirati ovim prolaznim ukrasima u odnosu na vječne blagodati. Neka vas šejtan ne odvrati i ne zavede od slijeđenja poslanikâ i neka vas ne odvrati od potvrde Allahovih knjiga, jer je on obmanjivač i lažac.

Uzvišeni kaže: **"Zaokupira vas nadmetanje u mnoštvu sve dok kabure ne naselite. Ne valja tako, saznat će te svakako. I još jednom: Ne valja tako, saznat će te sigurno. Ne valja tako, nek znate pouzdano."** (Et-Tekasur, 1-5)

Uzvišeni kaže: Zaokupirala vas je ljubav prema dunjaluku, njegovim blagodatima i ljepotama u odnosu na traženje i nastojanje da zadobijete budući svijet. To vas je toliko obuzelo sve dok vam nije došla smrt i dok niste naselili kabure i postali njihovi stanovnici. Zatim ćete biti proživljeni iz vaših kabura, jer posjetilac kabura će otputovati sa svoga mjesta na drugo mjesto. Tada će se kod vas obistiniti ono što ste smatrali lažnim ili ono prema čemu ste bili nemarni.

Uzvišeni Allah kaže: **"A šta je ovosvjetski život osim zabava i igra, a budući svijet je pravi život. Samo da to oni znaju!"** (El-Ankebut, 64)

Uzvišeni potvrđuje da je ovosvjetski život igra i zabava, a da je budući svijet trajni i ugodni život koji neće nestati ili biti prekinut. Da mušrici znaju ovu činjenicu, dali bi prednost vječnom životu u odnosu na prolazni.

Ajeti o ovoj tematici su mnogobrojni i poznati.

Također, hadisi su nepobrojivi, pa zato ćemo skrenuti pažnju na neke od njih aludirajući time na nespomenute.

457. Od Amra b. Avfa el-Ensarija, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Ebu Ubejdu b. El-Džerraha, radijallahu anhu, u Bahrejn da od njegovih stanovnika uzme džiziju. Ebu Ubejde je uspješno obavio taj zadatak i ubrzo se vratio iz Bahrejna. Kada su ensarije čuli da se Ubejde vratio, došli su u mesdžid da klanjaju sabah-namaz sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Nakon obavljenog namaza, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi

ve sellem, okrenuo se i, ugledavši ensarije, nasmiješio se i rekao im: 'Mislim da ste čuli da je Ebu Ubejde nešto donio iz Bahrejna?' Oni rekoše: 'Da, Allahov Poslaniče.' Tada im Poslanik reče: 'Radujte se i očekujte ono što će vas obradovati. Tako mi Allaha, ne bojim se siromaštva za vas, već se bojim da vam se ne dadne dunjaluk u izobilju kao što je bio dat onima prije vas, pa da se oko njega natječete kao što su se oni natjecali, pa da vas uništi kao što je i njih uništio.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (6/257-258) – Fethul-Bari; Muslim (296).

Manje poznate riječi:

"Glavarina (džizija)" – Porez koji se uzima od nemuslimanskih stanovnika islamske države, a u Bahrejnu su tada većinom živjeli vatropoklonici (medžusije).

Iz hadisa se shvata:

- Upozorenje na pogubnost predanosti ovodunjalučkim ukrasima i blagodatima. Stoga se čovjek ne treba predati dunjalučkim ukrasima.

- Nadmetanje u stjecanju dunjalučkih dobara vodi čovjeka u neispravnost i propast dunjaluka i vjere, jer čovjekova duša žudi za imetkom i osjeća smirenost i užitak u njegovom skupljanju, pa tako dolazi do neprijateljstva među ljudima, što često dovodi do međusobne borbe, a borba vodi u propast.

- Dozvoljenost sklapanja ugovora sa sljedbenicima Knjige oko davanja glavarine, a prema medžusijama se primjenjuje isto pravilo kao i prema sljedbenicima Knjige.

- Namjesnik je dužan da vođi muslimana preda sva prikupljena sredstva od poreza, kako bi to on razdijelio onako kako je Allah naredio.

- Duboka i velika spoznaja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o načinu ophođenja i liječenja ljudskih duša onim što će ih popraviti. On je znao šta ensarije žele, pa ih je obradovao i dao im nadu kako bi se duše smirile, srca uspokojila onim što su htjela. Tako njihovo vjerovanje neće biti nesigurno, niti će se sa njima pomiješati sumnja ili zabrinutost. Potom im je dao dužu sigurnost od siromaštva, a zatim im ukazao da ono što misle da je dobro može biti zlo, jer kada vidite ukras ovosvjetskog života koji je vama bacio svoje ključeve, pa u vašim dušama se nađe davanje prednosti dunjaluku, tako da svako od vas želi da ga samo za sebe zadobije i da niko sa vama u njemu ne učestvuje, onda će doći do borbe, ubijanja, narušavanja međusobnih odnosa, a to je nesreća koja uništava i dunjaluk i vjeru. Molimo Allaha da nas ne udalji i da nas ne ostavi bez upute i sačuva nas lišenosti.

458. Od Ebu Seida el-Hudrija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjeo je na minber, a mi smo sjeli oko njega, pa je rekao: 'Bojim se za vas jedne stvari kad mene više ne bude: šta će biti sa vama kad vam se otvore dunjalučke ljepote i ukrasi." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (3/327) – Fethul-Bari; Muslim (1052, 123).

Iz hadisa se shvata:

- Vezanje za dunjaluk upropaštava vjeru i zaokupira u odnosu na ahiret.
- Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, brižnost prema ummetu i čvrsto nastojanje da budu spašeni, te njegova samilost prema njima.
- Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, obavještavanje o stanju njegovog ummeta i ukazivanje na dunjalučke ukrase i smutnje kojima će biti izloženi.

459. Od Ebu Seida el-Hudrija, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dunjaluk je poput ukusne zelene voćke, a Allah će vas postaviti za namjesnike na njemu samo da vidi kako ćete postupati. Čuvajte se dunjaluka i čuvajte se žena." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija i komentar ovog hadisa su pod brojem 70 u Poglavlju o bogobojaznosti.

460. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allahu, nema života do života na ahiretu." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (6/46) – Fethul-Bari; Muslim (1805).

Iz hadisa se shvata:

- Pametan se ne raduje kada ostvari neku toliko željenu dunjalučku blagodat jer je svjestan da je sve dunjalučko prolazno.
- Vjernik posvećuje pažnju onome što je kod Allaha, a to je vječno, i Njegova blagodat je neprolazna, niti će umrijeti oni koji budu uživali u njoj.
- Dunjaluk je samo prolazno stanište ka ahiretu.

461. Također, od Ebu Seida el-Hudrija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Mejjita prati troje: njegova porodica, njegov imetak i djela. Dvoje se vraća, a jedno ostaje: vraćaju se njegova porodica i imetak, a ostaju njegova djela." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija i komentar ovog hadisa su pod brojem 104 u Poglavlju o zalaganju.

462. Također, od Ebu Seida el-Hudrija, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na Sudnjem danu bit će doveden džehennemlija koji je najraskošnije živio na dunjaluku, pa će se staviti u vatru, i onda će mu se reći: 'Sine Ademov, da li ikada doživio kakvo dobro, jesi li ikada uživao?' On će odgovoriti: 'Ne, tako mi Allaha, Gospodaru.' Zatim će se dovesti džennetlija koji je imao najveća iskušenja na dunjaluku, pa će biti uveden u Džennet, i onda će mu se reći: 'Sine Ademov, da li si ikada osjetio kakvu teškoću, jesi li ikada doživio kakvo iskušenje?' On će odgovoriti: 'Ne, tako mi Allaha. Nikada nisam doživio nikakvo iskušenje niti sam ikada osjetio kakvu poteškoću.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2807).

Iz hadisa se shvata:

- Dunjaluk je, pored svih svojih blagodati i teškoća, prolazan.

- Oni koji su uživali u blagodatima dunjaluka, a nisu bili vjernici, bit će nesretnici na ahiretu. Allahovo davanje blagodati pokvarenima na dunjaluku nije znak ljubavi, već je to postepeno navođenje i ubrzavanje dobara, a kada susretnu Allaha na ahiretu, neće imati nikakvog udjela, osim patnje.

- Uživanje i blagodati u Džennetu pripadaju vjernicima, strpljivima i onima koji su bili ubijeđeni u vječni svijet, kako bi zaboravili na dunjalučke nesreće i teškoće.

463. Od El-Mustevrida b. Šeddada, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Dunjaluk je u poređenju s ahiretom poput umakanja prsta nekog od vas u more, pa neka pogleda koliko vode izađe za prstom kada ga izvadi iz vode." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2858).

Iz hadisa se shvata:

- Dunjaluk ne zavarava pametnoga, već obmanjuje neznalicu, jer je uživanje na dunjaluku u odnosu na ahiret sasvim neznatno.

- Dozvoljenost navođenja konkretnih primjera kako bi se shvatila apstraktnost značenja.

464. Od Džabira, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je kroz pijacu dok je svijet stajao sa strana, pa je prošao pored uginulog jareta malih ušiju i uzeo ga je za uho, a zatim rekao: "Ko želi da ovo kupi za dirhem?" Oni odgovoriše: 'Niko za njega ne bi ništa dao, i ne znamo šta bismo radili s njim?" Zatim je Poslanik ponovo upitao: "Da li biste voljeli da je vaš?" Oni odgovoriše: "Tako nam Allaha, i da je živ bio bi prezren zato što je malih ušiju, a šta tek reći kada je mrtav." Poslanik tada reče: "Tako mi Allaha, uistinu je dunjaluk prezreniji kod Allaha nego što je ovo (jare) kod vas." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2957).

Iz hadisa se shvata:

- Učenima i daijama obaveza je da podsjećaju ljude na prezrenost dunjaluka, da ih podstiču na skromnost na njemu i upozoravaju ih da mu ne budu naklonjeni.

- Dodirivanje nečistoće, ukoliko nije vlažna, s jedne ili dvije strane, ne smatra se zaprljanjem. Ako se kaže: Šta je dokaz za nečistoću uginule životinje, odgovor glasi: Muslim prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada se koža uštavi, postaje čista."

- Dunjaluk i sve što je na njemu su poniženiji i prezreniji kod Allaha od ovog mrtvog jareta kod ljudi.

- Navođenje konkretnih primjera ljudima približava shvatanje željenog značenja i pojašnjava namjeru, potvrđuje razumijevanje i upućuje ih na suštinu stvari.

465. Od Ebu Zerra, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Išao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, po crnoj kamenitoj zemlji u Medini. Kada smo došli do Uhuda, Poslanik je rekao: 'Ebu Zerre!' Rekao sam: 'Odazivam ti se, Allahov Poslaniče.' Reče: 'Kada bih imao zlata koliki je Uhud, ne bih želio da prođu tri dana a da od njega zadržim ijedan dinar, osim što sam namijenio za vraćanje duga, i podijelio bih ga Allahovim robovima: ovako, ovako i ovako – zdesna,

slijeva i sazada.' Zatim je krenuo i rekao: 'Oni koji imaju najviše (na dunjaluku), imat će najmanje na Sudnjem danu, osim onoga ko sa imetkom postupi ovako, ovako i ovako – zdesna, slijeva i sazada. A takvih je malo.' Nakon toga, rekao mi je: 'Sačekaj me na ovom mjestu sve dok se ne vratim,' pa je zakoračio u noćnu tminu. Kada sam ga izgubio iz vida, začuo sam povišen glas, te sam se uplašio da neko nije nanio kakvo zlo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i htio sam krenuti i potražiti ga, ali onda sam se prisjetio njegovih riječi: 'Sačekaj me dok se ne vratim.' Neprestano sam čekao sve dok se nije vratio, a zatim sam mu rekao: 'Čuo sam nekakav glas, pa sam ga se uplašio.' On me upita: 'Zar si ga čuo?' Odgovorih: 'Da.' Na to on reče: 'To je Džibril koji mi je došao i rekao: 'Ko od tvoga ummeta umre ne pripisujući Allahu druga, ući će u Džennet.' Ja upitah: 'Pa makar činio blud i krao?' Odgovorio je: 'Pa makar činio blud i krao.'" (Muttefekun alejhi, a verzija hadisa je El-Buharijina)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (1/260-261) – Fethul-Bari; Muslim (94, 32).

Iz hadisa se shvata:

- Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, skromnost prema njegovim ashabima, te njegovo neuzdizanje ni nad jednim od njih.

- Lijepo ponašanje Ebu Zerra, radijallahu anhu, i njegovo čvrsto nastojanje da Poslanika sačuva od svake neugodnosti.

- Dozvoljenost čuvanja imetka za davaoca duga koji je odsutan, ili radi njegove isplate u dogovorenom roku kada dođe, jer je isplata duga prioritetnija od dobrovoljne sadake.

- Podsticaj na trošenje na Allahovom putu i negomilanje imetka.

- Dozvoljeno se predstaviti nadimkom (ar. kunija) ako za tim postoji ispravan razlog, kao u slučaju kada je čovjek poznatiji po nadimku nego po vlastitom imenu.

- Obaveza je sprovoditi naredbu i na tome se zadržati. To je preče negoli učiniti nešto što joj je, na osnovu proizvoljnog mišljenja suprotno, pa čak ako se sa takvim mišljenjem umišljalo da se sprečava činjenje eventualne štete. Tako treba postupati sve dok stvar ne postane potpuno jasna, i tek tada sprečavanje štete postaje prioritetnije.

- Ashabi, radijallahu anhum, odazivali su se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i nisu mu se suprotstavljali.

- Dozvoljenost uzimanja u obzir indicija, što se očituje iz Ebu Zerrovih riječi: "...pa sam začuo povišen glas. Uplašio sam se da neko nije nanio kakvo zlo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem", a zatim je sa svojom pretpostavkom upoznao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a Poslanik je to prešutio.

- Dozvoljenost da učitelj upita učenika u vezi s onim što će mu donijeti naučnu korist i sl.

- Dozvoljenost da učenik revidira određeno pitanje (zatraži dodatno pojašnjenje) kod svoga učitelja kako bi ga potvrdio ili otklonio neku manju nejasnoću.

- Nije potrebno uporno nastojati revidirati i ponovno sagledavati mišljenje, a onome ko to učini dozvoljeno je da ga učitelj odvrati na odgovarajući način, kao što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prekorio Ebu Zerra, kao što se navodi u nekim predajama, riječima: "Neka je uprkos Ebu Zerru."

- Počinilac velikog grijeha nije nevjernik.

- U hadisu je replika onima koji tvrde da su hadisi u kojima se navodi da svjedočenje "la ilahe illallah" uvodi u Džennet, izrečeni prije objave obaveznih propisa i navoda o naredbama i zabranama.

- Sunnet je objava od Allaha s kojom je Džibril dolazio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ali se ta objava ne citira kao što se citira Kur'an.

- Obaveza je prihvatati vjerodostojne predaje od jednog primarnog prenosioca vezano za šerijatske propise i pitanja islamskog vjerovanja, podjednako.

466. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada bih imao zlata poput brda Uhud, ne bih volio da prođu tri noći a da bilo šta od njega zadržim, osim onoga što pripremim za vraćanje duga." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (11/64) – Fethul-Bari; Muslim (991).

Iz hadisa se shvata:

- Podsticaj čovjeku da, dok je živ i zdrav, troši imetak u razne vidove dobra.

- Podsticaj na vraćanje duga i ispunjenje emaneta – to je bolje od davanja sadake.

- Dozvoljenost upotrebe riječi "da je" iz priželjkivanja dobra.

- Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, skromnost jer je dijelio kao onaj koji se ne boji siromaštva.

467. Također od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Gledajte u onoga ko je ispod vas, a nemojte gledati u onoga ko je iznad vas. To je preče kako ne biste potcijeniti Allahovu blagodat prema vama"(Muttefekun alejhi) Ovaj tekst je u Muslimovoj,

a u predaji kod El-Buharija stoji: "Kada neko od vas pogleda u onoga ko je bolji po imetku i porijeklu, neka onda pogleda u onoga ko je na nižem stepenu od njega."

Dokumentacija hadisa:

Prvu predaju navodi Muslim (2063. 9); a ona je kod El-Buharija (11/322) – Fethul-Bari; Muslim (2963).

Iz hadisa se shvata:

- Pohvalno je da musliman gleda u one koji su slabijeg materijalnog stanja u odnosu na njega, a da gleda u one koji su od njega bolji u prakticiranju vjere, jer gledanje u onoga koji ima više imetka vodi u razočarenje, gubljenje nade i nezahvalnost na Allahovim blagodatima. Gledanje u onoga ko je na višem stepenu u vjeri podstiče na dodatnu pokornost i predanost Allahu u ibadetu.

468. Također od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Propao je rob dinara i dirhema, grubog, protkanog i kariranog ogrtača. Ako mu se dadne, zadovoljan je, a ako mu se ne dadne, nije zadovoljan." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (6/81) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

- Upozorenje na robovanje drugima mimo Allaha, a naročito ovim prolaznim stvarima kao što su novci i odjevni predmeti.

- Plod robovanja Allahu je duševno zadovoljstvo, dok robovanje drugima mimo Allaha stvara u duši škrtost, tvrdičluk, malodušnost i samoljublje.

- Pokuđeno stjecanje imetka je ono koje prevazilazi potrebe i zaokuplja u odnosu na Uzvišenog Allaha, te se ne koristi prema onome što je Allah naredio.

469. Također od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Vidio sam sedamdeset stanovnika sofe, a ni jedan od njih na sebi nije imao gornji ogrtač. Većinom su bili ogrnuti donjim ogrtačem ili platnom koje bi vezali za svoje vratove, pa bi nekima dosezalo do polovine potkoljenica, a nekima do nožnih članaka, pa bi ga skupljali svojim rukama bojeći se da se ne vidi njihovo stidno mjesto." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (1/536) – Fethul-Bari.

Manje poznate riječi:

"Stanovnici sofe" – skromni i siromašni ashabi koji su boravili u sofi, u zadnjem dijelu Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, mesdžida. To je bio natkriveni dio u koji su se smještali siromašni nevoljnici.

Iz hadisa se shvata:

- Dozvoljenost oblačenja jedne haljinke.
- Nastojanje vjernika da pokrije svoje stidno mjesto.
- Dozvoljeno je da muškarci spavaju u džamiji.
- Skromnost stanovnika sofe, kao i njihova posvećnost znanju i borbi na Allahovom putu.

470. Također od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dunjaluk je zatvor za vjernika, a Džennet za nevjernika." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2956).

Iz hadisa se shvata:

- Prezrenost dunjaluka kod Allaha.
- Podsticaj vjerniku da se udaljava od ljubavi prema dunjaluku i da se ne prepušta njegovim užicima, te da čezne za budućim svjetom.
- Dobra djela nevjernika troše se u ovodunjalučkom životu.

471. Od Ibn Omera, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo me je za moje rame i rekao: 'Budi na dunjaluku kao da si stranac ili putnik.'

Ibn Omer, radijallahu anhu, govorio je: "Kada omrkneš, ne očekuj da ćeš osvanuti, a kada osvaneš, ne očekuj da ćeš omrknuti. Od svoga zdravlja ostavi za svoju bolest, a od svoga života za svoju smrt." (Prenosi El-Buhari)

Prilikom komentara ovog hadisa, neki učenjaci su o njegovom značenju rekli: "Ne posvećuj se uživanju u dunjalučkom životu jer on je samo tvoje privremeno mjesto boravka, i ne maštaj o dugom ostanku na njemu. Veži se za dunjaluk samo onoliko koliko se putnik veže za neko mjesto kroz koje putuje i zaokupiraj se dunjalukom samo onoliko koliko se putnik, koji čezne da se vrati svojoj porodici, zaokupira na svom putovanju." Allahu pripada uputa.

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (11/233) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je za rame Abdullaha b. Omera, što je dokaz da ga je volio i skretao mu pažnju na važnost onoga što mu govori. U hadisu se navodi dozvoljenost da učitelj dotakne učenika prilikom edukacije i poučavanja radi izgradnje međusobne prijaznosti i bolje pažnje.

- Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, nastojanje da svoj ummet obavijesti o onome što je dobro za njega.

- Podsticaj na skromnost na dunjaluku i ograničavanje isključivo na ono što je potrebno. Ko tako želi postupiti, postao je poput putnika prolaznika koji od opskrbe ima samo hranu, te skida sa sebe tovare i terete koji usporavaju njegovo putovanje i sprečavaju ga da dođe do cilja.

- Vjernik je na dunjaluku usamljenik, stranac, jer je Džennet njegovo prvo stanište iz kojeg ga je izveo njegov neprijatelj. On za opskrbu uzima ono što će ga dovesti na najviše mjesto.

- Ibn Kajjim el-Dževzijje ima i nekoliko stihova u ovom značenju:

"Kreni ka vrtovima Adna, jer su tvoja prva staništa, a u njima su šatori,
međutim, mi smo roblje neprijatelja,
pa šta misliš da se vratimo u naše domove i spašeni budemo?
Ima li veće usamljenosti od naše zbog koje neprijatelji nama vladaju?
Oni tvrde da kada se stranac udalji i izgubi svoju domovinu, da neće uživati.
Zbog toga rob neće uživati nijedan trenutak života, osim nakon što osjeti bol."

- Blagovremeno požurivanje činjenja djela u njihovim vremenima.

- Podsticaj za korištenje prilika za povećanje činjenja dobrih djela i odagnavanje nemarnosti prilikom njihovog izvršenja.

- Vjernik treba iskoristiti svoj život i zdravlje u činjenju dobrih djela, a ne u onome što mu neće koristiti na ahiretu.

472. Od Ebu El-Abbasa Sehla b. S'ada es-Saidija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Došao je neki čovjek Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Allahov Poslaniče, uputi me na djelo koje kada budem činio zavoljet će me Allah i zavoljet će me ljudi.' Poslanik mu reče: 'Budi skroman na dunjaluku, zavoljet će te Allah, i budi skroman prema onome što ljudi imaju, pa će te i oni zavoljeti.'" (Hadis je hasen, a prenosi ga Ibn Madže i drugi sa lancima prenosilaca koji su dobri)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je slab, kao što sam podrobnije pojasnio u knjizi "Sahihu kitabil-ezkari ve daifuhu" (1250/267), pa nema potrebe da ovdje odužimo.

Iz hadisa se shvata:

- Nastojanje ashaba, radijallahu anhum, da spoznaju ono što ih približava Allahu i koristi im kod ljudi kako bi sa njima živjeli u skladu, a sve to spada u domen objedinjavanja dobara dunjaluka i ahireta.

- Onaj ko bude malo uzimao od dunjaluka i gledao na ono što je kod Allaha, te bude čeznuo za susretom sa Njim, Allah će ga zavoljeti, jer onaj ko zavoli susret sa Allahom, i Allah sa njim zavoli susret.

- Neosvrtanje na ono što se nalazi u posjedu ljudi razlog je da ljudi zavole daiju (islamskog pozivača – misionara), i zato nijedan poslanik nije od ljudi tražio nikakvu protunaknadu.

473. Od En-Nu'mana b. Beširа, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Omer b. Hattab, radijallahu anhu, spomenuo je šta su sve ljudi stekli od dunjaluka, pa je rekao: 'Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako se cijeli dan previja ne nalazeći ni loših hurmi kojima bi utolio glad.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2978).

Iz hadisa se shvata:

- Potrebno je da prijatelji i učenici poznaju stanje svojih velikana i učenjaka, te da osjećaju bol zbog njihovog stanja i raduju se kada se oni raduju, kao što su to činili ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

- Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, skromnost na dunjaluku i strpljenje u gladi, kao i davanje prednosti budućem nad ovim svijetom, želeći tako da odgoji svoje ashabe.

474. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio je a u mojoj kući nije bilo ništa što bi živ mogao jesti, osim malo ječma na rafi. Jela sam ga sve dok mi se nije odužilo, pa sam ga izvagala, a onda ga je nestalo." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (6/209) – Fethul-Bari; Muslim (2973).

Iz hadisa se shvata:

- Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, udaljavanje od dunjaluka. Njemu se pokorilo Arabljansko poluostrvo i došli su mu njegovi plodovi, ali i pored toga u kući njemu najdraže žene nije bilo nikakve hrane osim malo ječma.

- Opskrba Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, žena izuzima se iz njegove ostavštine koja se ne nasljeđuje. U Aišinoj kući ostale su namirnice koje su bile određene isključivo za nju, a da nije imala pravo na te namirnice poslije njegove smrti, ječam bi od nje bio oduzet.

- Hadis ukazuje na pohvalnost umjerenosti u trošenju i konzumiranju hrane. U tome je pola života.

- Jedno od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, nadnaravnih djela je povećanje male količine hrane. Ono što je Aiša, radijallahu anha, osjetila po ovome pitanju vezano je za Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, blagoslov koji nalaže predanost Allahu. Međutim, kada je ona izvagala ječam, nestalo ga je, jer se vaganje prilikom trošenja suprotstavlja predanosti i jer se na njega gleda ambiciozno, čime nastaje nesmotrenost prema zahvali Onome koji je dao te blagodati i povjerenju koje je podario, te se čovjek priklanja običnim povodima.

- Koga Allah nečim opskrbi ili mu ukaže počast, ili prema njemu bude brižljiv, obaveza mu je da neprestano Allahu zahvaljuje i da kontinuirano bude u takvom stanju.

- Mjerenje i vaganje prilikom kupoprodaje traži se zbog prava onih koji učestvuju u kupoprodaji, a vaganje i mjerenje prilikom svakodnevnog trošenja namirnica podstiče na škrtarenje, pa je zato pokuđeno.

475. Od Amra b. El-Harisa, brata Džuvejrije bint El-Haris, majke vjernika, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na samrti nije ostavio ni dinara ni dirhema, ni roba ni ropkinje, ništa osim svoje bijele mazge koju je jahao, oružja i zemlje koju je namijenio kao sadaku putniku-namjerniku." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (5/356) – Fethul-Bari.

Manje poznate riječi:

"Zemlja koju je namijenio kao sadaku putniku-namjerniku" – to je polovina zemlje Fedeka, trećina Vadil-Kura', udio iz petine Hajbera i dio zemlje od Benu Nadira.

Iz hadisa se shvata:

- U hadisu je dokaz da je spomenuto Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, roblje ili umrlo, ili ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oslobodio. Ovim se također argumentira da ropkinja koja rodi dijete biva slobodna, jer je Koptkinja Marija, Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, ropkinja, rodila Ibrahima, Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, sina, i poslije njega je živjela sve do Omerovog, radijallahu anhu, hilafeta.
- Vjerovjesnici ne ostavljaju u naslijeđe ni dirhema ni ovosvjetskih dobara, osim da to ostave iza sebe kao sadaku, zbog vjerodostojnog hadisa u kome se kaže: "Mi vjerovjesnici ne ostavljamo imovinu u naslijeđe, a ono što ostane iza nas je sadaka."

476. Od Habbaba b. El-Eretta, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Učinili smo hidžru sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, želeći Allahovo zadovoljstvo, pa je naša nagrada kod Allaha potvrđena. Neki od nas su umrli, a od svoje nagrade (za žrtvovanje na Allahovom putu) nisu ništa uzeli (u životu na dunjaluku), kao Musab b. Umejr, radijallahu anhu, koji je ubijen na dan Uhuda i koji je iza sebe ostavio samo ogrtač, pa kada bismo njime pokrili njegovu glavu, ukazale bi se noge, a kada bismo pokrili noge, ukazala bi se glava. Zatim nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da pokrijemo njegovu glavu, a da na njegove noge stavimo nešto žukve. Nekima od nas plodovi su sazreli, pa ih sada ubiru." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (3/142) – Fethul-Bari; Muslim (940).

Iz hadisa se shvata:

- Pojašnjenje istinoljubivosti dobrih prethodnika kada opisuju svoje stanje.

- Strpljenje u podnošenju siromaštva i teškoga života spada u stepene dobročinitelja.

- U hadisu je naznaka da kefini trebaju biti dugi i pokrivati čitavo tijelo, a ukoliko budu kraći i ne postoji mogućnost da u potpunosti pokriju tijelo, pokrit će se glava i ostali dijelovi tijela koji mogu. Ono što ostane otkriveno, prekrit će se žukvom ili nekom drugom vrstom rastinja.

Odjeća šehida se ne skida, već se ukopava sa njom i ona mu je kefin. Zato je Musab b. Umejr ukopan u svome ogrtaču i pokriven je žukvom, jer je ogrtač bio kratak i nije u potpunosti pokrio njegovo tijelo.

- Kefin ili novac potreban za nabavku kefina uzima se iz imetka mrtvoga, pa makar ništa drugo iza sebe ne ostavio.

- Prvijenci u islamu nisu učinili hidžru radi postizanja dunjalučkih blagodati, nego iskreno radi Allaha kako bi ih nagradio na budućem svijetu.

- Uzvišeni Allah daje dunjalučka dobra onome koga voli i onome koga ne voli, ali vjeru daje isključivo onome koga voli.

- Svakom stvorenju će doći njegova opskrba i udio ovoga svijeta makar to i ne nastojao dobiti.

- Prisjećanje na životopis dobrih ljudi potiče roba da umanji uzimanje dunjaluka, izbjegne njegove zamke, rastereti se njegovih tereta i priključi se njihovim povorkama.

Obavezno pogledaj hadis Abdurrahmana b. Avfa pod brojem 459 u Poglavlju o vrijednosti plakanja iz strahopoštovanja prema Allahu.

477. Od Sehla b. Sa'da es-Saidija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Da dunjaluk vrijedi kod Allaha kao krilo mušice, ne bi nevjernika na njemu napojio ni gutljajem vode.'" Prenosi ga Et-Tirmzi i kaže da je hasen-sahih.

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih li gajrihi, a prenosi ga Et-Tirmizi (2320) sa slabim lancem prenosilaca, jer je u njemu Abdulhamid b. Sulejman, a on je slab.

Međutim, Zekerija b. Menzur ga je popratio kod Ibn Madže (4110), a on je slab, ali se uzima u obzir. Naročito kada se zna da se nisu usaglasili oko njegovog proglašavanja slabim, već su mu neki dali prolaznu ocjenu poput Ibn Meina i Ahmeda b. Saliha el-Misrija. Ibn Adijj kaže: "Njegov hadis se zapisuje."

Hadis je sa ovim praćenjem hasen, inšallah, a kada ne bi bio, on ima druge koji mu svjedoče:

1. Hadis Ebu Hurejre, radijallahu anhu, kod El-Kudaija u "Musnedu Eš-Šihab" (1440) i Ibn Adijj u "El-Kamilu" (6/2235) u kojem je Salih, štićenik Et-Tev'eme, a on je slab zbog miješanja hadisa.

2. Hadis Ibn Omera, radijallahu anhu, kod El-Kudaija (1439) i El-Hatib u "Tarihu Bagdad" (4/92).

El-Hatib kaže: "Ovaj hadis je uveliko usamljen iz Malikovih predaja i ne znam da ga je iko prenio osim Ebu Džafera b. Ebi Avna, a on od Ebu Musaba, a od njega Alija b. Isa el-Malini koji je bio pouzdan.

Kažem: Ebu Džafer je pouzdan kao što navodi El-Hatib u njegovoj biografiji (1/311), a Ebu Musab je Ahmed b. Ebi Bekr koji je pouzdan i jedan od prenosilaca El-Buharija i Muslima. I ostali prenosioci su pouzdani, pa je stoga lanac prenosilaca pouzdan, pa stoga ovaj hadis nije usamljen, a i sama usamljenost može biti vezana za vjerodostojnost, kao što je to potvrđeno kod hadiskih autoriteta.

Općenito rečeno, hadis je sahih sa ovim predajama koje mu svjedoče i ovim praćenjima, kao i drugim navodima koji nisu spomenuti, kao što je hadis Ibn Abbasa i hadis skupine ashaba, te mursel El-Hasena i Amra b. Murrea, iako u nekima od njih ima ništavnosti, kao što je Ibn Abbasov hadis, pa mu se ne pridaje pažnja.

Iz hadisa se shvata:

- Prezrenost i bezvrijednost dunjaluka kod Allaha, a isto tako i onih ljudi koji se za njega u tolikoj mjeri zalažu tako da je dunjaluk postao njihov najveći interes i vrhunac svog znanja koje posjeduju.

- Dunjaluk vrijedi samo kao put za budući svijet i kao plodna površina za dobra djela.

- Dozvoljenost navođenja primjera kako bi se značenje približilo slušaocu.

478. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Uistinu je dunjaluk proklet i prokleto je sve što je na njemu, osim spominjanja Allaha Uzvišenog i onoga što Mu približava, i učenjaka i učenika.'" (Prenosi ga Et-Tirmizi i kaže da je hasen)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih li gajrihi, a navode ga Et-Tirmizi (2322), Ibn Madže (4112); El-Bejheki u "Šu'bul-iman" (1708); Ibn Ebi Asim u "Ez-Zuhdu" (57) od Abdurrahmana b. Sabita koji kaže: "Čuo sam Ataa b. Kurrea", a on je čuo Abdullaha b. Hamzu kako kaže: "Čuo sam Ebu Hurejru", pa je spomenuo ovu predaju.

Kažem: Lanac prenosilaca je hasen.

Ovu predaju popratio je Vuhejb b. El-Verd, poznati pobožnjak, od Ataa b. Kurrea es-Selulija.

Navodi ga El-Begavi u "Šerhus-sunneh" (14/229-230).

Hadis ima više hadisa koji mu svjedoče od skupine ashaba, od kojih su Džabir b. Abdullaha, Ebu Ed-Derda, Ebu Seid, Ibn Mes'ud i Alija, radijallahu anhum. Derivaciju ovih hadisa naveo sam u knjizi "Tenkihu el-ifadeti el-munteka min miftahi daris-se'adeh" (str, 123-124), pa je nepotrebno da to ovdje ponavljam.

Iz hadisa se shvata:

-Dozvoljenost proklinjanja svega onoga što udaljava od Allaha i odvodi od spominjanja Uzvišenog. Prema ovome se tumači hadis ovog poglavlja.

- Sve što je na dunjaluku je igra i zabava, osim spominjanja Allaha i onoga što je povod tome.

- Pojašnjenje vrijednosti znanja, učenjaka i učenika.

- Ljudi se u pogledu traženja znanja dijele na dvije skupine: učeni i učenici, i oni su na putu upute i spasa. Zato ne budi povodljivac, jer ćeš propasti.

479. Od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Ne uzimajte nekretnine, jer ćete biti naklonjeni dunjaluku." (Prenosi ga Et-Tirmizi i kaže da je hasen)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je hasen li gajrihi, a navodi ga Et-Tirmizi (2328); Ahmed (1/377, 426, 443); Ebu Davud et-Tajalisi (379); El-Begavi u "Šerhus-sunneh" (14/237); El-Hatib el-Bagdadi u "Tarihu Bagdad" (1/18); El-Hakim (4/322); Ibn Hibban (710); Ebu Ja'la (5200) od Šemra b. Atijje, a on od Mugirea b. Sa'da b. El-Ahrema, a on od svoga oca, pa je spomenuo hadis.

Kažem: Ovaj lanac prenosilaca je slab, jer su Mugire b. Sa'd b. El-Ahrem i njegov otac nepoznati.

Hadis ima predaju koja mu svjedoči od Ibn Omera, radijallahu anhu, a koju naš šejh El-Albani u "Es-Sahiha" (12) i El-Emali pripisuju El-Mehalimiju (2/69) iz pravca Lejsa, a on od Nafi'a i kaže da je njegov lanac prenosilaca dobar kada se radi o popratnim predajama koje mu svjedoče.

Uzevši u obzir sve, hadis je hasen li gajrihi, a Allah najbolje zna.

Iz hadisa se shvata:

- Učenjaci poput El-Kurtubija i Ibn Hadžera protumačili su ovaj hadis u smislu zabrane nagomilavanja nekretnina, što vodi predanosti srca njima, a to njihovog vlasnika vodi u naklonost dunjaluku. Onaj ko od nekretnina uzima onoliko koliko će zadovoljiti svoje potrebe, to mu nije zabranjeno, a Allah najbolje zna.

480. Od Abdullaha b. Amra b. El-Asa, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Prošao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pored nas, a mi smo popravljali jednu našu kuću od pruća i drveta, pa nas je upitao: 'Šta to radite?' Mi odgovorismo: 'Oronula je i popravljamo je.' Tada on reče: 'Mislim da je suđeni čas brži od toga.'" (Prenose ga Ebu Davud i Et-Tirmizi sa El-Buharijinim i Muslimovim lancima. Et-Tirmizi kaže: "Hadis je hasen-sahih.")

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih, a navode ga Ebu Davud (5236); Et-Tirmizi (2335); Ibn Madže (4160); Ahmed (2/161) sa ispravnim lancem prenosilaca.

Iz hadisa se shvata:

- Dozvoljeno je renoviranje kuće ako se na njoj pojave oštećenja.

- Imam je dužan da prati stanje svojih podanika i podstiče ih na ono u čemu je spas za njih na dunjaluku i ahiretu.

- Dozvoljeno je postaviti pitanje koje po svojoj vanjštini nije toliko važno, vezano za novo saznanje i korist.

- Pojašnjenje brzine prestanka dunjaluka.

- Čovjek je dužan da smrt stavi pred svoje oči i da bude uvjeren da mu je ona bliža od svega.

- Čovjek ne smije biti zaokupiran onim što ga odvraća od ahireta i vodi u zaborav od neizbježnog utočišta.

481. Od Ka'ba b. Ijada, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Svaki ummet ima smutnju, a smutnja moga ummeta je imetak.'" (Prenosi ga Et-Tirmizi i kaže da je hasen-sahih)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih, a navode ga Et-Tirmizi (2336); Ahmed (4/160); Ibn Hibban (3223); El-Hakim (4/318); El-Kudai u "Musneduš-šihab" (1022) i drugi sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

Manje poznat riječi:

"Smutnja" – Ispit i iskušenje, a upotrebljava se i za dobro i za zlo. Uzvišeni kaže: **"Mi vas iskušavamo zlim i dobrim."** (El-Enbija, 35)

Iz hadisa se shvata:

- Allah je ovaj ummet iskušao imetkom, tako da se iz njihovog odnosa prema imetku očituje iskrenost njihovog pridržavanja vjere, čistota njihovih duša i čvrsto pridržavanje za ispravni pravac i dr.

- Velika naklonost duša imetku kao što Uzvišeni kaže: **"I vi uveliko volite imetak"** (El-Fedžr, 20).

- Nastojanje stjecanja imetka i vezanje za njega razlog su narušavanja međusobnih odnosa, jer takav postupak uzrokuje tvrdičluk, a tvrdičluk vodi u prekidanje rodbinskih veza.

- Neophodno je spomenuti savjet šejhul-islama Ibn Tejmijje, Allah mu se smilovao, koji spominje u "El-Vesijjetul-sugra": "Zatim, potrebno je da čovjek uzima imetak sa ustezanjem kako bi se u njemu dao blagoslov, a ne da ga uzima pohlepno. Zapravo, imetak kod njega treba da bude poput zahoda za kojim je u potrebi, a u njegovom srcu on nema nikakvog stepena. Treba se brinuti o njemu kao što se brine o popravci zahoda."

482. Od Ebu Amra, a kaže se i Ebu Abdulaha i Ebu Lejlaa, Osmana b. Affana, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ademov sin nema pravo posjedovati ništa osim: kuće u kojoj stanuje, odjeće koja pokriva njegova stidna mjesta i posude u kojoj čuva hljeb i vodu." (Prenosi ga Et-Tirmizi i kaže da je sahih)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je slab, a navodi ga Et-Tirmizi (2341) sa lancem prenosilaca u kome je Hurejs b. Es-Saib, a on je mahana ove predaje.

Hafiz u biografiji ovog prenosioca u "Et-Tehzibu" kaže: "Rekao je Es-Sadži da je rekao Ahmed: 'Prenosi od El-Hasena, a on od Humrana, a on od Osmana neispravan hadis, tj. kojeg navodi Et-Tirmizi.'"

El-Esrem od Ahmeda prenosi mahanu ovog hadisa, pa kaže: "Upitan je Ahmed o Hurejsu, pa je rekao: 'To je basranski šejh koji prenosi nevaljali hadis od El-Hasena, a on od Humrana, a on od Osmana.'

Rekao je: 'Katade mu se suprotstavlja.'

Reče: 'Da. Seid od Katade, a on od El-Hasena, a on od Humrana, a on od nekog ehlul-kitabije.'"

Kažem: Iz ovoga se očituje da je ovaj hadis jedan od israilijjata, a Hurejs je pogriješio kada ga je pripisao Poslaniku, sallallahu alejhi ve selem, što je i potvrdio Ed-Dija u "El-Ehadisil-muhtare" (1/457) prenoseći od Ed-Darekutnija da je upitan o njemu, pa je rekao: "Prenosi ga Hurejs b. Es-Saib od El-Hasena, a on od Humrana, a on od Osmana, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ali je u njemu pogriješio. Već je ispravno da ga prenosi od El-Hasena, a on od Humrana, a on od nekog ehlul-kitabije.

Iz hadisa se shvata:

- Tekst hadisa je neispravan i jedan je od israilijjata, pa naš Uzvišeni Zaštitnik nije nas obavezao ibadetom osim onim koji se vjerodostojno prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

Hadisi ovog poglavlja dovoljni su onome kome Allah želi uputu, pa neka je zahvala Allahu na početku i na kraju.

483. Od Abdullaha b. Eš-Šihhira, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Došao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on je učio: **'Zaokuplja vas nagomilavanje'**, pa je rekao: 'Sin Ademov kaže: 'Moj imetak, moj imetak!', a da li ti, sine Ademov, od svoga imetka imaš išta osim ono što pojedeš pa uništiš, ili obučeš pa padereš, ili dadneš kao sadaku i proslijediš je onome ko je zaslužuje.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2958).

Iz hadisa se shvata:

- Ljudi su zaokupirani i posvećuju se prolaznim u odnosu na ono što je vječno.
- Koliko god čovjek da stekne imetka, od njega će uzeti samo onoliko koliko je spomenuto u hadisu.
- Čovjek stječe imetak radi drugoga, a zaboravlja da će on sam za njega biti pitan.
- Ono što je kod ljudi – nestaje, a što je kod Allaha – vječno je.

484. Od Abdullaha b. Mugaffela, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Neki čovjek rekao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allahov Poslaniče, tako mi Allaha, ja te volim.' Na to mu Poslanik reče: 'Šta si rekao?' Čovjek ponovo reče: 'Tako mi Allaha, ja te volim' – ponovivši to tri puta. Tada mu Poslanik reče: 'Ako me uistinu voliš, pripremi za siromaštvo žičani štit, jer siromaštvo dolazi onome ko me voli brže nego što bujica dođe na svoje odredište.'" Prenosi ga Et-Tirmizi i kaže da je hasen.

Dokumentacija hadisa:

Hadis je slab, a navodi ga Et-Tirmizi (2350) sa slabim lancem prenosilaca u kojem je Šeddad b. Talha er-Rasibi i Ebu el-Vazi'a, a obojica su slabi.

Iz hadisa se shvata:

- Tekst hadisa je neispravan, a vjerodostojno se prenosi od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na više načina pohvala halal imetka kada se nađe u rukama onih koji se boje Allaha i koji poznaju njegovo pravo i koji, također, ovaj imetak dijele u različite vidove dobra. Jedan od tih predaja jeste i predaja koju navode El-Buhari i Muslim iz hadisa Ibn Omera: "Nema zavidnosti osim u dvije stvari: čovjeku kojem je Allah dao ovu Knjigu, pa klanja učeći je i danju i noću, i čovjeku kojem je Allah dao imetak koji dijeli i danju i noću." Također, u hadisu od Ebu Kebše el-Enmarija kod Et-Tirmizija sa ispravnim lancem prenosilaca stoji: "Dunjaluk je za četiri osobe: čovjeka kojeg je Allah opskrbio imetkom i znanjem i on se u pogledu njega pribojava svoga Gospodara, održava rodbinske veze i zna Allahovo pravo u njemu. Ovakav će imati najbolje stepene."

Također, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, priželjkivao je da ima imetka koliko je brdo Uhud da ga podijeli na Allahovom putu.

Također, najodabraniji ashabi su posjedovali imetke i nekretnine.

Zato, neka je zahvala Allahu koji nam je dao dostatnost u onome što je vjerodostojno preneseno od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

485. Od Ka'ba b. Malika, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ni dva gladna vuka koja uskoče u stado ovaca ne mogu mu više štete načiniti nego što čovjek može naštetiti svojoj vjeri nastojeći da stekne imetak i ugled.'" (Prenosi ga Et-Tirmizi i kaže da je hasen-sahih)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih, a prenose ga Et-Tirmizi (2376) i Ahmed (3/456) sa ispravnim lancem prenosilaca.

Iz hadisa se shvata:

- Nastojanje sakupljanja imetka i dostizanja do ugleda i pozicije kvare vjeru, jer se iz ovih postupaka očito daje prednost dunjaluku nad ahiretom.

- Kome Allah dadne na čuvanje podanike, potrebno je da im ukazuje na ono što će im koristiti i sačuvati ih od propasti i neprijatelja. Prvi podanici su oni koji se nalaze u njegovom okrilju i obaveza je da ih sačuva od vatre Džehennema.

- Duša je pohlepna, a obaveza je čovjeku da je podući zadovoljstvu, jer ako je ne obuzda, odvest će ga u propast.

Napomena: Hafiz Ibn Redžeb, Allah mu se smilovao, izdvojio je poseban dio knjige za komentar ovoga hadisa, a ona je dostupna svima.

486. Od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaspao je na hasuri i kada je ustao, ostao je trag na njegovom boku. Rekli smo: 'Allahov Poslaniče, bilo bi lijepo da smo ti pripremili ugodnu postelju.' On reče: 'Što će mi to na dunjaluku? Ja sam na dunjaluku poput konjanika koji se sklonio pod hlad drveta, a zatim otputovao i ostavio ga.'" (Prenosi ga Et-Tirmizi i kaže da je hasen-sahih)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je hasen li gajrihi, a navode ga Et-Tirmizi (2377); Ibn Madže (4109); Ahmed (1/391 i 441); El-Hakim (4/310) iz više pravac od El-Mes'udija koji kaže: "Pričao nam je Amr b. Murre od Ibrahima, a on od Alkame."

Kažem: U lancu prenosilaca ima slabost, jer je El-Mes'udi miješao hadise na kraju života.

Ovom hadisu svjedoče predaje od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, kod Ahmeda (1/301) i Ibn Hibbana (6353) i El-Hakima (4/309-310), a u lancu prenosilaca je Hilal b. Habbab, a on je saduk. Rečeno je da se promijenio prije smrti.

Uzevši sve u obzir, hadis je ispravan s obzirom na skupinu predaja koje mu svjedoče, a Allah najbolje zna.

Iz hadisa se shvata:

- Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, skromnost.
- Učenik prati stanje svoga učitelja kako bi se od njega poučio lijepom ponašanju.
- Pohvalno je da učenik ponudi ono što će odagnati štetu od učitelja.
- Dunjaluk je prolazna kuća, a čovjek je na njoj putnik.
- Posvećenost izgradnji ahireta dobrim djelima.

487. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Siromasi će u Džennet ući prije bogataša na petsto godina.'" (Prenosi ga Et-Tirmizi i kaže da je sahih)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih li gajrihi, a navodi ga Et-Tirmizi (2354); Ibn Madže (4122); Ahmed (2/296) sa dobrim lancem prenosilaca.

Hadisu svjedoči i druga predaja od Ebu Seida el-Hudrija, pa je s njome ovaj hadis sahih.

Iz hadisa se shvata:

- Prednost siromašnih koji čine dobra djela, u odnosu na nepokorne bogataše.
- Allah će bogate pitati o imetku, kako su ga stekli, u koje svrhe usmjeravali i trošili.
- Čovjek je obavezan da uzme od dunjaluka onoliko koliko mu je potrebno da dođe do odredišta budućeg svijeta.

488. Od Ibn Abbasa i Imrana b. El-Husajna, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pogledao sam u Džennet i vidio sam da su većina njegovih stanovnika siromasi i pogledao sam u Vatru i vidio da su većina njenih stanovnika žene." (Muttefekun alejhi) Iz predaje Ibn Abbasa koju također prenosi El-Buhari iz pravca Imrana b. El-Husajna.

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (11/273) – Fethul-Bari; Muslim (2737) od Ibn Abbasa.

Navodi ga El-Buhari (6/318) – Fethul-Bari od Imrana b. El-Husajna.

Iz hadisa se shvata:

- U Džennetu će biti više siromaha nego bogataša, a siromasi ne ulaze u Džennet zbog svoga siromaštva, već zbog svojih dobrih djela.

- Podsticaj na ostavljanje luksuza na dunjaluku i dodatnog korištenja njegovih naslada i uživanja.

- Podsticaj da žene čine dobra djela kako bi se sačuvale od Vatre.

- Džennet i Džehennem su stvoreni i postoje.

489. Od Usame b. Zejda, radijallahu anhuma, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Stao sam na vrata Dženneta, pa sam vidio da su većina onih koji su u njega ušli bili siromasi, a bogati su bili zadržani i čekali su dozvolu za ulazak, izuzev što su džehennemlije od njih već bile odvedene u Vatru." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija i komentar ovog hadisa su pod brojem 258 u Poglavlju o vrijednosti nemoćnih i siromašnih muslimana.

490. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najistinitije riječi koje je izrekao jedan pjesnik su Lebidove riječi: *'Uistinu će propasti sve osim Allaha.'*" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (7/149) – Fethul-Bari; Muslim (2256).

Manje poznate riječi:

"Lebid" – Lebid b. Rebi'a, jedan od poznatih pjesnika i plemića u doba džahilijjeta od stanovnika visoravni Nedžda. Doživio je objavu islama i došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. Ubraja se u ashabe čija u srca pridobijena. Ostavio je pjesništvo poslije svoga islama i dugo je živio.

Iz hadisa se shvata:

- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ponekad je svoje riječi argumentirao poezijom, navodeći neke stihove.
- Ima poezije koja odiše mudrošću.
- Manjkavost ovosvjetskog života, jer njegov krajnji ishod je nestanak i propast.
- Potvrda istine i njeno prihvatanje kada je musliman nađe, jer joj je on najpreči u odnosu na ostale ljude.

Poglavlje pedeset šesto

VRIJEDNOST GLADOVANJA I SKROMNOG ŽIVLJENJA

Bilo je prioritetnije da pisac, Allah mu se smilovao, naslovi ovo poglavlje: Vrijednost tegobnog života, jer gladovanje nema vrijednosti niti je pohvalno. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, utjecao se Allahu od gladi, govoreći: "Allahu, ja Ti se utječem od gladi, a ružan li je ona sudrug, i utječem se Tebi od prevare, a ružan li je ona pratilac."

Navode ga Ebu Davud (1547) i En-Nesai (8/263) od Abdullaha b. Idrisa, a on od Ibn Adžlana, a on od Makberija, a on od Ebu Hurejre.

Kažem: Lanac prenosilaca je dobar, jer je u njemu Ibn Adžlan, a on je saduk, dok su ostali prenosioci potpuno pouzdani.

Hadis ima i drugi put kod Ibn Madže (3354) u kojem je Lejs b. Ebi Sulejm, a on je slab zbog lošeg pamćenja i miješanja hadisa.

Uzevši sve u obzir, hadis je sahih, a Allah najbolje zna.

Uzvišeni Allah kaže: "**A poslije njih je došla generacija koja je zapostavila namaz i slijedili su strasti, a sigurno će u Džehennem pasti, osim onoga ko se pokaje, bude vjerovao i dobro činio. Takvi će ući u Džennet i nepravda im se neće nimalo nanijeti.**" (Merjem, 59-60)

Nakon što je Uzvišeni spomenuo sretnike, a to su vjerovjesnici, alejhimusselam, i oni koji ih slijede držeći se Allahovih granica i naredbi, koji izvršavaju propisane obaveze i izbjegavaju Njegove zabrane, spomenuo je naredne generacije koje su zapostavile namaz, pa su stoga i ostale obaveze još više zapostavljali, jer je namaz stub i osnova vjere i najbolje djelo. Oni koji su se predali ovosvjetskim nasladama i strastima, i i osjećali smirenost i zadovoljstvo ovosvjetskim životom, ovakve će snaći propast na Sudnjem danu.

Međutim, Allahova milost obuhvatila je sve, pa onaj ko prestane sa ostavljanjem namaza i zapostavljanjem vremena u kojima se obavlja, te ne bude slijedio strasti, Allah će primiti njegovo pokajanje, uljepšati njegovu završnicu i učiniti ga nasljednikom Dženneta u kome su blagodati, jer pokajanje poništava ono što je bilo prije njega. Onaj ko se pokaje od svoga grijeha smatra se kao da i nema grijeha. Zato se ovim pokajnicima neće oduzimati dobra djela koja su činili, niti će biti pitani za ono što su radili prije njih, pa da im se tako umanji ono što su poslije od dobra činili, jer, loša djela su nestala i zaboravljena su zbog velike plemenitosti Plemenitog i blagosti Blagog.

Uzvišeni kaže: **"I on izađe pred svoj narod u svome nakitu. Oni koji su čeznuli za ovosvjetskim životom, rekoše: 'Kamo sreće da i mi imamo ono što je dato Karunu! On je uistinu vlasnik velikog bogatstva.' Oni kojima je dato znanje rekoše: 'Teško vam se! Allahova nagrada je bolja onome ko vjeruje i dobro čini.'"** (El-Kasas, 79-80)

Uzvišeni Allah obavještava o Karunu koji je jednoga dana izašao pred svoj narod okićen blistavim nakitom, u skupocjenoj odjeći, u kočijama, okružen slugama i svitom, pa kada ga ugledaše oni koji čeznu za ovodunjalučkim životom, koji su naklonjeni njegovim ukrasima i ljepotama, poželješe da i oni imaju ono što je dato Karunu. Kada su ovo čuli učeni i dobročinitelji, rekoše im: "Allahova nagrada Njegovim dobrim robovima vjernicima na budućem svijetu bolja je od onoga što vidite." Zatim se sa Karunom desilo ono što nam je ispričao naš Istinski Zaštitnik. Utječemo se Allahu od obmane.

Uzvišeni kaže: **"A zatim ćete sigurno toga dana pitani o blagodati."** (Et-Tekasur, 8)

Uzvišeni Zaštitnik obavještava da će čovjeka njegov Gospodar pitati o blagodatima kada bude došao pred Njega i kada mu bude izložen. U ovom poglavlju navodi se hadis od Ebu Hurejre koji ukazuje na ovo značenje, a njegov komentar će doći nešto kasnije, inšallah.

Uzvišeni kaže: **"Onome ko želi ovaj svijet, Mi mu brzo dajemo što hoćemo i kome hoćemo, ali ćemo mu poslije Džehennem pripremiti, u kojem će se osramoćen i odbačen peći."** (El-Isra, 18)

Uzvišeni Allah obavještava da neće dati dunjalučke blagodati svima koji čeznu za njima, zapravo dat će ih samo onome kome On bude želio i kako bude želio. Ovaj ajet pobliže ograničava općeniti navod u drugim ajetima, jer se u njemu kaže: " Mi mu brzo dajemo što hoćemo i kome hoćemo".

Kada Allah ubrzano obaspe Svoga roba ovodunjalučkim blagodatima, takav će se povratiti svome Gospodaru i neće naći nijednog dobra, i tada će biti pržen džehennemskom vatrom koja će ga obuzimati sa svih strana. Bit će prezren, udaljen, ponižen zbog svojih loših postupaka i djela i zato što je odabrao prolazno nad vječnim.

Ajeti o ovom poglavlju su mnogobrojni i poznati.

491. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je i umro a da se njegova porodica nije najela dva dana uzastopno ječmenog hljeba." (Muttefekun alejhi)

U drugoj predaji stoji: "Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je i umro a da se njegova porodica, otkako je došao u Medinu, nije najela pšenične hrane tri uzastopna dana."

Dokumentacija hadisa:

Prenosi ga El-Buhari (11/282) – Fethul-Bari; Muslim (2970).

Druga predaja kod El-Buharija (9/549) – Fethul-Bari; Muslim (2970, 21).

Manje poznate riječi:

"Muhammedova porodica" – njegove supruge i sluge koje je on izdržavao.

Iz hadisa se shvata:

- Udaljavanje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegove porodice od dunjaluka i skromnost na njemu.
- Dozvoljenost ostavljanja hrane iz skromnosti, bez nanošenja štete i izlaska iz okvira šerijata.
- Podsticaj na izbjegavanje prekomjernog uzimanja hrane, jer sitost uzrokuje lijenost i mnoštvo sna. Rečeno je: "Sitost odnosi pronicljivost", a kao posljedica sitosti dolazi propuštanje mnogih pokornosti.

492. Od Urvea, a on od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je govorila: "Tako mi Allaha, sestriću, ugledali bismo jedan mlađak, pa drugi, pa treći – tri mlađaka u dva mjeseca, a da se ni u jednoj kući Allahovog Poslanika , sallallahu alejhi ve sellem, ne bi naložila vatra." Upitah: "Tetka, pa od čega ste onda živjeli?" Ona reče: "Od hurmi i vode, ako se izuzme da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao komšije ensarije koji su imali ovce, te su Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, slali njihovo mlijeko i on bi nas njime napajao." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (5/197) – Fethul-Bari; Muslim (2972).

Iz hadisa se shvata:

- Dozvoljenost otkrivanja stanja čovjeka u njegovoj kući ukoliko bi to bio motiv za uzimanje opomene i pouke.

- Dozvoljenost raspitivanja o životnom stanju radi povođenja i okorištavanja govorom ili stanjem, kao što je činio Urve b. Ez-Zubejr, pitajući svoju tetku Aišu, majku vjernika.

- Komšijama je obaveza da jedni prema drugima lijepo postupaju i da jedni drugima ustupaju ono što prevazilazi njihove potrebe ili ono što imaju kod sebe iz aspekta davanja prednosti drugima.

- Davanje ovaca na uslugu je jedna od odlika koja vodi u Džennet.

- Pohvalnost brige ljudi za njihovim učenjakom i nastojanje da mu omoguće udovoljenje potreba.

- Pohvalnost davanja prednosti porodici i djeci nad samim sobom, kao što je činio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je svojoj porodici davao mlijeko koje je dobio kao poklon.

493. Od Ebu Seida el-Makburija, a on od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je prošao pored ljudi na čijoj je sofri bila pečena ovca. Pozvali su ga da jede s njima, a on je odbio rekavši: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napustio je dunjaluk a da se nije zasitio ječmenog hljeba." (Prenosi ga El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (9/549) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

- Pohvalnost pozivanja uglednih i poštovanih ljudi na objed.

- Dozvoljenost jedenja ukusne i lijepe hrane, bez pretjerivanja i rasipništva.

- Nastojanje ashaba da dosljedno slijede Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i da se manje odaju strastima koje potiču prirodne instinkte.

- Dozvoljenost upućivanja izvinjenja zbog neodazivanja na poziv ukoliko postoji razlog za izostajanje.

- Pojašnjenje tegobnog života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ograničavanje na malo hrane i pića.

494. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i umro je a nije jeo sa sofre niti je jeo bijeli pšenični hljeb." (Prenosi ga El-Buhari)

U drugoj predaji stoji: "Niti je ikada svojim okom vidio ošurenu ovcu."

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (9/530) – Fethul-Bari.

Manje poznate riječi:

"Ošurena ovca" – ovca kojoj se vrućom vodom otklone dlake, a onda se ispeče sa kožom. Tako se peku mlađe ovce, a ovo je postupak onih koji se odaju luksuzu.

Iz hadisa se shvata:

- Pohvalno je ne oponašati ljude odane luksuzu, pretjerivanju i isticanju u jelu, piću i odijevanju.
- Skromnost Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na dunjaluku i njegovo udaljavanje od dunjalučkih naslada, bježanje od njegovih strasti, te učešće sa siromašnima u njihovom jelu i piću iz utjehe prema njima i ozarivanja njihovih srca.

495. Od En-Nu'mana b. Bešira, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Uistinu sam vidio vašeg Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada nije imao ni najlošijih hurmi kojima bi utolio glad." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2978).

Iz hadisa se shvata:

- Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u određenim periodima ne bi imao dovoljno hrane, zbog svoje predanosti pozivu i udaljavanja od povođenja za strastima.

496. Od Sehla b. Sa'da, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije vidio bijeloga hljeba otkako ga je Allah poslao kao poslanika sve dok ga nije i usmrtio." Upitali su ga: "Da li ste vi u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, imali sito?" On reče: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije vidio sito otkako ga je Allah poslao kao poslanika sve dok ga nije usmrtio." Upitan je: "Kako ste jeli neprosijan ječam?" Reče: "Samljeli bismo ga i puhnuli u njega, a onda bismo ga zamijesili." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (9/548 i 549) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

- Dozvoljenost puhanja u ječam ili pšenicu i druge vrste žitarica nakon njihovog mljevenja kako bi ljuspice odletjele. U ovome je dokaz da se zabrana puhanja u hranu odnosi samo na skuhanu hranu. Zato uzmi pouku.

- Pojašnjenje vrste hrane koju su jeli Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi.

- Pohvalno je ne povoditi se u jelu, piću i oblačenju za onima koji su odani raskalašenosti.

- Učenjaci, koji su pisali o novotarijama, svrstali su sita u prvu novotariju u islamskom ummetu, a ispravno je da to nije novotarija, jer je sito sredstvo, a ne cilj, te se njegovom upotrebom ne želi povećanje približavanja Allahu.

497. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je jednoga dana ili noći i ugledao Ebu Bekra i Omera, radijallahu anhuma, pa ih je upitao: 'Šta vas je u ovo doba izvelo iz vaših kuća?' Rekli su mu: 'Glad, Allahov Poslaniče.' On je rekao: 'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, i mene je izvelo ono što je i vas izvelo. Ustanite!' Njih dvojica su ustali i krenuli sa njim, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao jednom ensariji, ali njega nije bilo kod kuće. Kada ga je ugledala žena, rekla je: 'Dobro došli.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao ju je: 'Gdje je domaćin?' Odgovorila je: 'Otišao je tražiti pitku vodu.' Utom je došao ensarija, zatim je pogledao u Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegova dva druga, i rekao: 'Hvala Allahu. Niko danas nema časnije goste od mene.' Zatim je otišao i donio im granu na kojoj je bilo suhih i svježih hurmi, i rekao im: 'Jedite.' Tada je uzeo nož pa mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nemoj zaklati ovcu muzaru.' Zaklao je ovcu, pa su jeli njeno meso i hurme sa te grane i pili vodu. Kada su se najeli i napili, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Ebu Bekru i Omeru, radijallahu anhuma: 'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, bit ćete pitani o ovoj blagodati na Sudnjem danu. Glad vas je istjerala iz vaših kuća, pa se niste vratili sve dok vas nije zadesila ova blagodat.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2038).

Ime ovog ensarije jasno se navodi kod imama Malika u "El-Muvettau" (2/932) i kod Et-Tirmizija (2369).

Iz hadisa se shvata:

- Dozvoljenost raspitivanja o stanju drugova, prijatelja, i o situaciji u kojoj se nalaze.

- Pohvalno je onome koji ogladni da krene tražiti hranu, ispunjavajući tako uzroke koji vode do opskrbe, jer sa nebesa ne pada ni zlato ni srebro.

- Obavezno je, prema mogućnostima, spriječiti glad i siromaštvo, jer muškarce izvode iz njihove kuće, a ženu iz njenih odaja.

- Dozvoljenost odlaska u kuće braće po vjeri i traženje pomoći od njih, ukoliko se zna da su oni zadovoljni time.

- Jedan od vidova počasti prema gostu jeste njegov lijep doček, izražavanje dobrodošlice i vedrost lica.

- Radost prilikom viđenja učenih, dobrih i uglednih ljudi.

- Ljudima je opskrba već određena i čovjek ne zna gdje je ona skrivena. Međutim, dužan je da na dozvoljen način traga za njom i uzima za utemeljene povode.

- Sve ono u čemu čovjek uživa na dunjaluku: hrana, piće, odjeća i hlada, je blagodat za koju će biti pitan kada bude stajao pred Gospodarom svih ljudi.

- Dozvoljeno je da žena dočeka goste svoga muža i da ih usluži ukoliko je propisno pokrivena i ukoliko postoji sigurnost od smutnje i nema osamljivanja. Na to nam, osim hadisa iz ovog poglavlja, ukazuje hadis Sehla b. Sa'da u oba Sahiha, a u njemu se kaže: "Kada je Ebu Usejd es-Saidi napravio svadbenu svečanost, pozvao je Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a niko drugi nije im napravio hranu i pred njih je iznio osim njegove žene Ummu Usejd koja je noću namočila hurme u jednoj kamenoj posudi, pa kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, završio sa jelom, ona mu ih je rastopila, pa ga je napojila darujući mu to."

El-Buhari je dao naslov ovom hadisu riječima: "Usluživanje muškaraca od strane žene na svadbenim svečanostima."

Žene su se u pogledu svoje odjeće i svoje čednosti usprotivile šerijatskim kodeksima na mnogim mjestima, a posebno u gradovima, stoga je prethodna dozvoljenost usluživanja muškaraca postala samo teoretska, ali ne i praktična.

- Ovaj hadis nije u suprotnosti sa ponašanjem Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih ashaba u pogledu udaljavanja od ovodunjalučkih ukrasa i naslada. Udaljavanje je temelj i predstavlja potpunost, a ovo nam ukazuje na dozvoljenost uživanja u lijepim stvarima uz obaveznost izvršenja zahvale i zabranu pretjerivanja i oholosti.

498. Od Halida b. Omera el-Adevija prenosi se da je rekao: "Namjesnik Basre Utbe b. Gazvan održao nam je hutbu, pa je zahvalio je Allahu i iznio Njegove povalne osobine, a zatim je rekao: 'Zaista je dunjaluk obznanio prolaznost i nestanak, i okrenuo se u drugom pravcu, i od njega nije ništa drugo ostalo osim koliko drška od posude koju drži njen vlasnik. Vi ćete se sa njega preseliti na svijet koji neće nestati, pa se preselite sa najboljim (djelima) koja imate. Čuli smo da će se kamen baciti sa vrha Džehennema i da će padati sedamdeset godina a da neće pasti na dno. Tako mi Allaha, Džehennem će se napuniti, pa zar se čudite? Čuli smo da je između dva dovratka Džennetu koliko je putovanje četrdeset godina. Doći će dan kada će na njima biti velika gužva. Vidio sam sebe među sedmericom sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a nismo imali hrane osim lišća sa drveća, tako da su nam i usne znale popucati. Uzeo sam ogrtač, prepolovio ga sa Sa'dom b. Malikom, pa sam obukao pola, a Sa'd je obukao pola. Danas nema nijednog od nas a da nije postao namjesnik u nekoj od pokrajina. Utječem se Allahu da u svojoj duši budem velik, a kod Allaha prezren.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (2967).

Iz hadisa se shvata:

- Sunnet je hutbu otpočeti zahvalom Allahu i iznošenjem Njegovih pohvalnih osobina kojih je dostojan, a zatim donošenjem salavata na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

- Utemeljenost savjetovanja braće, njihovog podsticaja na dobro i zatrašivanja budućim svijetom.

- Blizina Sudnjeg časa i brzina nestanka dunjaluka.

- Pojašnjenje Allahove veličine kroz veličinu stvaranja Dženneta i Džehennema.

- Mnogobrojnost onih koji će ući u Džennet obilnom Allahovom milošću i dodatnom Njegovom počašću.

- Pojašnjenje stanja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ashaba, koji su bili prvijenci u islamu, te njihovih tegoba, teškoga života radi širenja Allahove vjere na Zemlji. Kada su pokazali strpljenje i ubijeđenost, postali su vođe koji su upućivali po Allahovoj naredbi i ostvarilo im se preuzimanje vlasti i učvršćivanje na zemlji koje je Gospodar svih svjetova obećao Svojim robovima vjernicima.

- Obaveznost utjecanja Allahu Uzvišenom od obmane duše i šejtanskog ukrašavanja.

499. Od Ebu Musaa el-Eš'arija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Aiša, radijallahu anha, iznijela nam donji i gornji dio (Poslanikove) odjeće, koja bijaše kruta i gruba, pa je rekla: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro je u ovome.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (6/212) – Fethul-Bari; Muslim (2080).

Iz hadisa se shvata:

- Podsticaj na skroman život i oblačenje grube odjeće, a sve to spada pod pravilo: "Ne živite luksuzno, jer blagodati nisu trajne."
- Dozvoljenost oblačenja gornjeg i donjeg ogrtača.
- Skromnost Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i zadovoljstvo malim, jer je oblačio ono što je imao bez pretjerivanja ili umišljenosti.

500. Od Sa'da b. Ebi Vekkasa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Ja sam prvi Arap koji je ispalio strijelu na Allahovom putu. Išli smo u pohode sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a od hrane nismo imali ništa osim lišća huble ili akacije, tako da kada smo obavljali nuždu, stolica nam je bila poput ovčijih brabonjaka." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (7/83) – Fethul-Bari; Muslim (2966).

Manje poznate riječi:

"Izmet ovce koji nije pomiješan" – nije pomiješan zbog velike isušenosti.

Iz hadisa se shvata:

- Dozvoljenost kazivanja o Allahovoj blagodati i spominjanje djela pokornosti ukoliko kao posljedica toga ne dolazi veličanje, pretvaranje i umišljenost.
- Ummet mudžahida ne troši mnogo hrane i pića, niti se odaje izobilju ovosvjetskih ljepota i naslada, jer kao posljedica toga dolaze lijenost i slabost, već se zadovoljava malim kako bi dostigli željeno mjesto i cilj i širili vjeru.
- Strpljenje ashaba u oskudnom životu i hrani radi podizanja zastave tevhida i širenja poslanice islama.

501. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allahu moj, učini opskrbu Muhammedove porodice onolikom koliko se može utoliti glad.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (11/283) – Fethul-Bari; Muslim (1055).

Iz hadisa se shvata:

- Skromnost (zuhd) označava zadovoljstvo onim što je Allah dodijelio i zadovoljstvo malim koje održava tvoju kičmu, dovodi te do tvoga utočišta i čini te uzdržanim od izražavanja potrebe i traženja od drugih.

- U umjerenosti je spas od mahana bogatstva i siromaštva.

- Nije dozvoljeno moliti Allaha za siromaštvo, jer se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Njemu utjecao od siromaštva, ali Ga je molio za onoliko koliko je dovoljno za život.

- Ovo nije u suprotnosti sa dozvoljenošću bogatstva ukoliko je ono halal imetak i ukoliko se izvršava Allahovo pravo u pogledu njega, a i među ashabima bilo je Allahu zahvalnih bogataša.

502. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Tako mi Onoga osim kojeg drugog boga nema, znao sam ležati potrbuške od gladi i znao sam stavljati kamen na stomak od gladi. Jednoga dana sjeo sam na put kojim svijet prolazi, pa je pored mene prošao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i nasmiješio se kada me je vidio, spoznavši šta je na mom licu i u mojoj duši. Zatim je rekao: 'Ebu Hirre!' Odgovorio sam: 'Odazivam ti se, Allahov Poslaniče.' Rekao je: 'Pođi sa mnom.' Krenuo je, a ja sam ga slijedio. Zatim je ušao u kuću i zatražio dozvolu, pa je i meni dozvoljeno, i ja sam ušao. Našao je posudu mlijeka i upitao: 'Otkuda je ovo mlijeko?' Odgovorili su mu: 'Poklonio ti ga je taj i taj, ili ta i ta.' On reče: 'Ebu Hirre!' Rekao sam: 'Odazivam ti se, Allahov Poslaniče.' 'Otiđi stanovnicima sofe i pozovi ih.' Ebu Hurejre je rekao: 'Stanovnici sofe su bili gosti islama i nisu imali skloništa ni u porodici ni u imetku, niti kod bilo koga. Kada bi Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla sadaka, on bi je poslao njima i od nje ništa ne bi uzimao. Kada bi mu došao poklon, poslao bi i njima, ali bi nešto uzeo i sebi, tj. uvrstio bi ih u taj poklon. To me je razočaralo, pa sam pomislio: 'Šta je ovo malo mlijeka za onoliko stanovnika sofe? Ja sam bio preči da popijem ovo mlijeka kako bi mi se povratila snaga. Kada oni dođu i naredi mi da im dadnem, možda meni od ovog mlijeka neće ništa ostati, a ovo ne mora neophodno biti pokornost Allahu i pokornost Njegovom Poslaniku.' Otišao sam i pozvao ih. Oni su došli su

i zatražili dozvolu za ulazak, pa im je dozvolio i oni su posjedali na svoja mjesta. Rekao je: 'Ebu Hirre!' Odgovorio sam: 'Odazivam ti se, Allahov Poslaniče.' 'Rekao je: 'Uzmi pa im dadni.' Uzeo sam posudu i davao je svakom čovjeku koji bi pio sve dok se ne bi zasitio, a zatim bi mi vratio posudu. Zatim bih davao drugom čovjeku, pa bi se i on napio dok se ne bi zasitio, a potom bi mi vratio posudu, a zatim bi pio sljedeći dok se ne bi zasitio, a zatim bi mi vratio posudu – i sve tako dok nisam došao do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a svi ostali su se već bili napili. Uzeo je posudu u svoje ruke, pa me pogledao, nasmijao se i rekao: 'Ebu Hirre!' Rekao sam: 'Odazivam ti se, Allahov Poslaniče.' On reče: 'Ostali smo ja i ti.' Rekao sam: 'Istinu si rekao, Allahov Poslaniče.' On reče: 'Sjedi i pij!', pa sam sjeo i pio. Pa mi opet reče: 'Pij!', pa sam pio i neprestano mi je govorio: 'Pij', sve dok nisam rekao: 'Ne, tako mi Onoga koji te poslao sa istinom, nema više gdje stati.' Tada on reče: 'Daj mi', pa sam mu dao posudu, a on je zahvalio Allahu Uzvišenom, proučio bismillu i popio ostatak.'" (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (11/281-282) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

- Skrivanje potrebe za hranom i njeno indirektno spominjanje prioritetnije je od jasnog izjašnjavanja o njoj.

- Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, ukazivanje počasti siromašnim ashabima i vođenje brige o njima.

- Potvrda Poslanikvog, sallallahu alejhi ve sellem, nadnaravnog djela u vidu umnožavanja hrane.

- Upit domaćina o onome što nađe u svojoj kući, a za njega ne zna, kako bi kasnije ispravno postupio.

- Zabrana davanja sadake Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i dozvoljenost davanja poklona njemu, pa je zato upitao o posudi mlijeka, a kada je obaviješten da je to poklon, primio ga je.

- Hadis sadržava nekoliko lijepih oblika ponašanja prilikom jela i pića:

a) Sunnet je prilikom pijenja sjediti. Potvrđena je zabrana pijenja stojeći u više vjerodostojnih hadisa, a ta zabrana je u smislu harama.

b) Onaj koji uslužuje ljude, kada im dostavlja pića, uzima posudu od svakog od njih, a zatim je daje sljedećem, a ne ostavlja je da je jedni drugima dodaju, jer je to vid potcjenjivanja i omalovažavanja gosta.

c) Pohvalnost nuđenja gostu dodatne hrane i pića.

d) Dozvoljenost uzimanja jela i pića do sitosti bez pretjerivanja, tako da to ne bude stalni običaj, jer je uzimanje hrane u malim količinama bolje.

e) Davanje prednosti gostima, porodici i slugama nad samim sobom spada u lijepe moralne osobine i odlike bogobojaznih.

f) Onaj ko uslužuje ljude, zadnji pije.

g) Pohvalnost pijenja ostatka pića iz posude.

h) Potrebno je proučiti bismillu na početku jela i pića, a Allahu zahvaliti na kraju.

- Kada zvanica dođe do kuće onoga ko ga je pozvao, neće ulaziti bez traženja dozvole. Zato su stanovnici sofe zatražili dozvolu kada su došli do Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, odaja.

- Pohvalno je da gost sjedi na mjestu koje mu je pripremljeno. Svaki čovjek sjedi na mjestu koje mu i dolikuje.

- Dozvoljenost oslovljavanja čovjeka po njegovom nadimku jer se time izražava prijaznost i srca se omekšavaju.

503. Od Muhammeda b. Sirina prenosi se da je Ebu Hurejre, radijallahu anhu, rekao: "Vidio sam se kako padam u nesvijest između minbera Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Aišine odaje, pa bi neko došao i stavio nogu na moj vrat i mislio da sam lud, ali pri meni nije bilo ludila, već je to bilo samo od gladi." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (13/303) – Fethul-Bari.

Manje poznate riječi:

"Stavio nogu na moj vrat" – tako je bio običaj da se čini sa onima za koje se smatralo da su poludjeli, sve dok ne dođu sebi.

Iz hadisa se shvata:

- Opasnost gladovanja, jer glad obara čovjeka i oduzima mu moć upravljanja sobom i svojim čulima. Zato je rečeno: "Gotovo da je glad nevjerstvo", i rečeno je: "Da je glad čovjek, ubio bih ga."

- Strpljenje ashaba u siromaštvu, gladi, njihovo ustezanje od traženja od ljudi.

- Ko ne poznaje suštinu određene stvari, on ima opravdanje ukoliko ne priskoči drugom u pomoć, sve dok ne sazna informaciju u potpunosti i dok ne bude znao kako može da pomogne.

- Pojašnjenje jednog od običaja Arapa tako što su stavljali svoje noge na vrat poludjele osobe sve dok ne dođe sebi.

504. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro je, a njegov vojni oklop bio je založen kod jednog židova za trideset sa'a ječma." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (4/302) – Fethul-Bari; Muslim (1603).

Manje poznate riječi:

- *"Založen"* – (hipoteka), ostavljanje imetka kod davaoca duga kako bi ga uzeo ukoliko zaduženik ne može isplatiti dug.

Iz hadisa se shvata:

- Skromnost Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na dunjaluku i njegovo neuzimanje ovodunjalučkih imetaka u mnoštvu i nezaokupiranost njegovim stanjima, te neopterećenost njegovim teretima i tegobama. On sa dunjalukom nije imao ništa zajedničko.
- Dozvoljenost poslovanja sa ehlul-kitabijama i posuđivanje od njih.
- Utemeljenost hipotekarstva radi očuvanja tuđih prava.

505. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao je svoj vojni oklop u zalog za ječam. Otišao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, sa ječmenim hljebom i rastopljenim maslom i čuo sam kako govori: 'Kod Muhammedove porodice nije ni osvanuo ni omrknuo jedan sa'a.' Bilo ih je ukupno devet kuća." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (4/302) – Fethul-Bari.

Manje poznate riječi:

"Sa'a" – četiri pregršta.

Iz hadisa se shvata:

- Potpuna Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, skromnost i malo uzimanje od dunjaluka, iako je mogao da uzme mnogo, te njegova plemenitost koja ga je navela da ne nakuplja zalihe hrane, tako da je bio u potrebi da založi svoj ratni oklop.

- Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, strpljenje i strpljenje njegovih ukućana u teškom životu i njihovo zadovoljstvo s malim.

- Dozvoljeno je sarađivati sa nevjernicima u onim stvarima kojima se ne ostvaruje zabrana same saradnje, te neuzimanje u obzir neispravnosti njihovog uvjerenja i ophođenja jednih prema drugima.

- Dozvoljenost prodaje, zalaganja, iznajmljivanja oružja od nevjernika ukoliko nevjernik nije u borbi sa muslimanima.

- Potvrda vlasništva imetaka zimmijama (nemuslimanima stanovnicima islamske države).

- Dozvoljenost kupovine sa odgođenom isplatom ukoliko se osnovna cijena ne poveća radi odgađanja.

- Utemeljenost hipoteke prilikom boravka u svome mjestu čime se očituje da je ograničenje vezano za putovanje, jer Uzvišeni kaže: "**A ako budete na putovanju, pa ne nađete onoga ko će zapisati, onda zalog uzmite.**" (El-Bekare, 283) Propis u ovom ajetu je izrečen prema onome što se u većini slučajeva dešava.

Korist: Hafiz Ibn Hadžer u "Fethul-Bariju" (5/141) od učenjaka prenosi navod:

"Mudrost Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, odstupanja od poslovanja sa bogatim ashabima ka poslovanju sa židovima je ili radi pojašnjenja dozvoljenosti, ili oni u to doba nisu imali viška hrane koja je prevazilazila njihove potrebe. Također, moguće je da se pribojavao da oni neće uzeti cijenu ili protunaknadu, pa ih zato nije želio pritješnjavati. Nije daleko činjenica da je među njima bilo onih koji su to tada mogli učiniti, pa čak i više. Vjerovatno ih nije ni upoznao sa tim, već su to saznali oni koji nisu bili imućni i koji su to od njega prenijeli. Allah najbolje zna."

506. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Vidio sam sedamdeset stanovnika sofe a ni jedan od njih nije imao gornji ogrtač, ili je imao samo komad platna, koji bi vezali za svoje vratove, pa bi nekima dosezao do polovine potkoljenica, a nekima do nožnih članaka, pa bi ga skupljao rukama bojeći se da mu se ne ukaže stidno mjesto." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija i komentar ovog hadisa su pod brojem 469 u Poglavlju o skromnosti.

507. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Postelja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bila je od kože koja je bila ispunjena palminim lišćem." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (11/282) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

- Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, skromnost i udaljavanje od dunjalučkih naslada, te njegovo zadovoljstvo skromnom odjećom i posteljom.

508. Od Ibn Omera, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Sjedili smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, kada je došao neki ensarija i nazvao mu selam. Zatim je ensarija krenuo, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je: 'Brate ensarija, kako je moj brat Sa'd b. Ubade?' On reče: 'Dobro je.' Tada Poslanik upita: 'Ko hoće od vas da ga posjeti?' Ustao je, a i mi smo ustali sa njim, a bilo nas je više od deset. Niko od nas nije imao ni obuće, ni kožnih papuča (mestve), ni kape, ni košulje, a išli smo po neplodnoj zemlji sve dok mu nismo došli, pa se njegov narod od njega razmaknu da bi mu prišao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabi koji su bili sa njim." (Prenosi ga Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (925).

Manje poznate riječi:

"*Ko hoće od vas da ga posjeti*" – tj. obići ga prilikom bolesti.

Iz hadisa se shvata:

- Nastojanje ashaba, radijallahu anhum, da se stalno druže sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, kako bi se podučili svojoj vjeri.

- Skromnost ashaba i njihovo neposjedovanje odjeće, kao i strpljenje u velikoj neimaštini i tegobi života.

- Ko dođe u određeno društvo, prije nego što bilo šta drugo kaže, nazvat će selam. Ovo je sunnet.

- Obaveza je vladaru da prati stanje svojih podanika i da se raspituje o njima.

- Svjedočenje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Sa'du b. Ubadi da je vjernik, jer je upitao: "Kako je moj brat Sa'd b. Ubade?"

- Pohvalnost obilaska bolesnog i podsticaj muslimana na takvo postupanje.
- Pohvalnost da onaj koji bude upitan za bolesnoga, kaže: "Dobro je."
- Pohvalnost pravljenja mjesta posjetiocima.

509. Od Imrana b. El-Husajna, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najbolji među vama su moji ashabi, zatim oni koji će doći poslije njih, a zatim oni koji će doći poslije njih." Imran je rekao: "Ne znam da li je to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao dva ili tri puta." "A zatim će poslije njih doći narod koji će svjedočiti a da nije pozvan da svjedoči, koji će varati i neće biti povjerljiv, koji će se zavjetovati, a neće zavjet ispunjavati, i među njima će se pojaviti gojaznost." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Navode ga El-Buhari (5/528) – Fethul-Bari; Muslim (2535).

Koristi:

Prva: Ovaj hadis su učenjaci ubrajali među mutevatir hadise. Ibn Hadžer u knjizi "El-Isabe" (1/12) kaže:

"Od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, se kao mutevatir predaja prenosi: 'Najbolji ljudi su moja generacija, a zatim oni koji dolaze poslije njih.'" S tim se složila i skupina učenjaka.

Druga: Sumnja Imrana b. El-Husajna ne smeta, jer je potvrđen dodatak i četvrte generacije.

To se navodi u predaji kod Ahmeda (4/267) od Šejbana, a on od Asima, a on od Hajseme i Eš-Ša'bija, a on od En-Nu'mana b. Bešira, pa ga je spomenuo.

Također, kod imama Ahmeda (4/277-278) od Ebu Bekra od Asima.

Kažem: Lanci ove predaje su dobri.

Ovome hadisu svjedoči i druga predaja sa istim dodatkom iz hadisa Burejde el-Eslemija.

Navodi ga Ibn Hibban u "Es-Sikat" (8/1) od Hamada b. Seleme, a on od El-Džeririja, a on od Ebu Nadre, a on od Abdullaha b. Mevle koji kaže: "Putovao sam sa Burejdeom el-Eslemijem, pa je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori...", pa je spomenuo hadis.

Potom je Ibn Hibban rekao: "Ove riječi 'a zatim oni koji ih slijede' četvrti put usamljeno navode Hamad b. Seleme, a on je potpuno povjerljiv i pouzdan, a dodatak riječi kod nas je prihvatljiv, jer je moguće da skupina bude kod učitelja

radi slušanja nečega, a zatim dio toga bude sakriven nekima, a upamte ga njima isti, ili ispod njihovog ranga i preciznosti.

Kažem: Lanac ovih predaja je ispravan, a ne šteti ni miješanje El-Džeririja, jer je Hammad b. Seleme od njega prenio prije miješanja.

Zapravo, ova predaja je potvrđena od samoga Imrana b. El-Husajna, a navode je Ibn Hibban (7228), Ibn Ebi Šejbe u "El-Musannefu" (12460), Et-Taberani (18/584) iz dva pravca od El-E'ameša koji kaže: "Pričao nam je Hilal b. Jesaf, a on kaže: 'Čuo sam Imrana b. El-Husajna,' pa je spomenuo predaju."

Kažem: Ovaj lanac je ispravan, a prenosioci su povjerljivi.

Jedan od onih koji su dali prednost potvrđenosti ovog dodatka je i imam Ibn Kajjim el-Dževzijje u knjizi "I'alamul-muvekki'in" (1/6).

Treća: Ovaj hadis navodi se u djelima nekih vrijednih učenjaka riječima: "Najbolja od svih generacija je moja generacija."

Kažem: Ova fraza nije potvrđena ni u jednom od djela sunneta.

Iz hadisa se shvata:

- Prednost prve tri generacije u odnosu na one koje su došle kasnije.

Ova prednost se odnosi na shvatanje, ispravni pravac i skromnost, što direktno nalaže ispravnost argumentacije metodom ispravnih prethodnika u odnosu na ostale generacije. Potrebno je shvatati Allahovu Knjigu i sunnet Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u svjetlu njihovog menhedža, pravaca prihvatanja kod njih i izvlačenja propisa. Ovaj temelj pojasnio sam u više knjiga, a najopširnije se spominje u mojoj knjizi "Zašto sam odabrao selefijski menhedž".

- Što postoji veća udaljenost od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, vrijednost ljudi je manja.

- Upozorenje na svjedočenje prije nego što se ono zatraži, osim ukoliko će kao posljedica takvog svjedočenja doći otklanjanje nepravde, ili odbijanje nasrtaja, ili povratak i ostvarenje istine i prava.

- Prevara je velika šteta u društvu i vodi mnoštvu drugih zala.

- Podsticaj na ispunjenje zavjeta, jer je to jedna od odlika vjernika: **"I oni zavjete izvršavaju"** (El-Insan, 7).

- Obavijest o stanju u kojem će biti ljudi, npr. pojava gojaznosti koja ukazuje na lijenost, tromost, predanost dunjaluku, te ostavljanje džihada na Allahovom putu.

510. Od Ebu Umame, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Sine Ademov, ako podijeliš višak, za tvoje je dobro, a ako ga zadržiš, to je zlo po tebe, a nećeš biti prekoren ako zadržiš onoliko koliko ti je potrebno. Počni sa trošenjem na one koje si dužan izdržavati.'" (Prenosi ga Et-Tirmizi i kaže da je hasen-sahih)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih, a navode ga Et-Tirmizi (2343); Ahmed (5/262) i El-Bejheki (4/182).

Piscu, Allah mu se smilovao, promaklo je da navede porijeklo ovog hadisa, također, kod imama Muslima, a on je u njegovom Sahihu (1036).

Iz hadisa se shvata:

- Podsticaj na trošenje na Allahovom putu i upozorenje na pogubnost škrtarenja i tvrdičluka.

- Dozvoljeno je zadržavati onoliko imetka koliko je čovjeku i njegovoj porodici potrebno za normalan život.

- U dijeljenju i trošenju viška imetka je dobro, a posljedica njegovog zadržavanja u većini slučajeva ogleda se u šteti i zlu.

- Najbolja od svih stvari jeste zadržavanje na onome koliko je dovoljno, a u to je pozivao i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem,.

- Najbolja sadaka je ona koja je data porodici i bližnjima, jer je to i sadaka i održavanje rodbinskih veza.

511. Od Ubejdullaha b. Mihsana el-Ensarija el-Hatmija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ko od vas osvane siguran za svoj život, zdravog tijela i ima hrane za taj dan, tome kao da je dato svo dunjalučko bogatstvo.'" (Prenosi ga Et-Tirmizi i kaže da je hasen)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je hasen inšallah, a navode ga El-Buhari u "El-Edebul-mufred" (300); Et-Tirmizi (2346); Ibn Madže (4141) i drugi od Abdurrahmana b. Ebi Šumejle el-Enasrija el-Kabbanija, a on od Selema b. Ubejdullaha b. Mihsana el-Ensarija, a on od svoga oca, pa je spomenuo predaju.

Kažem: Lanac prenosilaca je slab jer je Abdurrahman b. Ebu Šumejle prihvatljiv, a njegov učitelj je nepoznat.

Međutim, ovom hadisu svjedoče drugi, a od njih su:

1. Hadis od Ebu Ed-Derdaa, radijallahu anhu, koji prenosi Ibn Hibban (671) i Ebu Nuajm u "El-Hiliji" (5/249) sa veoma slabim lancem, jer je u njemu Abdullah b. Hani' b. Abdurrahman koji je optužen za laž.

2. Hadis Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, koji navodi Et-Taberani u "El-Evsatu" (5010) – Medžme'ul-bahrejn sa veoma slabim lancem prenosilaca u kojem je Ebu Bekr ed-Dahiri, a on je ostavljen, a složili su se oko njegovog proglašavanja slabim, a El-Dževzedžani ga je optužio za laž.

3. Hadis Ibn Omera, radijallahu anhu, koji navodi Et-Taberani u "El-Evsatu" (5009) – Medžme'ul-bahrejn sa slabim lancem prenosilaca, jer je u njemu Alija b. Abis, a on je slab. Međutim, Ibn Adijj kaže: "Njegov hadis se zapisuje", a Ed-Darekutni kaže: "Uzima se u obzir."

Uzevši sve u obzir, hadis je bliži ocjeni dobrog, inšallah, sa zadnjom predajom koja mu svjedoči iz hadisa Ibn Omera.

Hadisi od Ebu Ed-Derdaa i Omera ne uzimaju se u obzir.

Iz hadisa se shvata:

- Čovjekova potreba na dunjaluku za sigurnošću i dostatnošću, a ko ih bude imao, kao da posjeduje sav dunjaluk.

- Opskrba se ne postiže snagom, nego ulaganjem truda i pouzdanjem u Allaha.

512. Od Abdullaha b. Amra b. El-Asa, radijallahu anhuma, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uspio je onaj ko prihvati islam, kome je njegova opskrba dovoljna i kome je Allah dao da bude zadovoljan sa onim što ima." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (1054).

Iz hadisa se shvata:

- Svaki nevjernik je gubitnik, a vjernici su uspjeli i na dunjaluku i na ahiretu.

-Ukoliko opskrba bude onolika kolika je i potreba, sačuvat će čovjeka od poniženja, a i zaštititi ga od tiranije, u većini slučajeva. Zadovoljstvo onim što se posjeduje je suština bogatstva.

- Vjerovanje u Allaha i Sudnji dan donosi plod zadovoljstva, a ono je temelj dobra i na dunjaluku i na ahiretu.

513. Od Ebu Muhammeda Fedale b. Ubejda el-Ensarija, radijallahu anhu, prenosi se da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Blago onome koga Allah uputi u islam, kome je njegova opskrba dovoljna i kome je Allah dao da je zadovoljan onim što ima." (Prenosi ga Et-Tirmizi i kaže da je hasen-sahih)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih, a navode ga Et-Tirmizi (2349); Ahmed (6/19); Ibn El-Mubarek u "Ez-Zuhdu" (553); El-Hakim (1/34,35); El-Kudai u "El-Musneduš-šihab" (616, 617); Et-Taberani u "El-Kebiru" (18/786, 787) iz dva pravca od Ebu Hanie koji kaže da ga je Ebu Alija el-Dženbi obavijestio da je čuo Fedalu b. Ubejda, pa je spomenuo predaju.

Kažem: Lanac prenosilaca je ispravan, a prenosioci su pouzdani.

Manje poznate riječi:

"*Blago onome*" – u originalnom "tuba" – potvrđeno se prenosi od Allahovog Poslanika da je "tuba" drvo u Džennetu.

Iz hadisa se shvata:

- Sreća čovjeka je u njegovoj potpunoj vjeri, dostatnoj životnoj opskrbi i zadovoljstvu onim što mu je Allah podario.

514. Od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, znao je i nekoliko noći uzastopno lijegati praznog stomaka, a isto tako i njegovi ukućani često nisu imali ništa za večeru. Njihov hljeb najčešće je bio od ječma." Prenosi ga Et-Tirmizi i kaže da je hasen-sahih.

Dokumentacija hadisa:

Hadis je hasen, a navode ga Et-Tirmizi (2360); Ibn Madže (3347); Ahmed (1/255, 373-374); Ibn Sa'd u "Et-Tabekatul-kubra" (1/400), a prenosi ga od Sabita b. Jezida, a on od Hilala b. Habbaba, a on od Ikrime, a on od Ibn Abbasa.

Kažem: Lanac prenosilaca je dobar, a prenosioci su pouzdani, osim što se Hilal b. Habbab izmijenio pred kraj svoga života, ali ga je Jahja b. Mein odbacio.

Iz hadisa se shvata:

- Pojašnjenje Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, skromnosti i malog uzimanja od dunjaluka, te strpljivosti u nedaćama.

- Vrijednost Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, supruga koje su podnosile poteškoće sa njim i nisu izražavale gnjev zbog postojećeg stanja.

- Pojašnjenje njihovog tegobnog života, jer oni nisu živjeli da bi jeli i naslađivali se, kao što se naslađuje stoka, već su živjeli kao pozivači u islam, zaštitnici tevhida i čuvari sunneta, te je Allah podigao njihov spomen i porazio njihove neprijatelje. Allahu, proživi nas u njihovoj skupini.

515. Od Fedale b. Ubejda, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predvodio ljude u namazu koji bi sa stajanja u namazu padali od gladi, a to su bili stanovnici soffe, tako da bi beduini govorili: "Ovo su luđaci." Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio sa namazom, okrenuo bi im se i rekao: "Da znate kolika vam nagrada pripada kod Allaha Uzvišenog, poželjeli biste da budete u još većoj neimaštini i oskudici." (Prenosi ga Et-Tirmizi i kaže da je sahih)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih, a navode ga Et-Tirmzi (2368); Ahmed (6/18); Ebu Nuajm (2/17); Ibn Hibban (724); Et-Taberani (18/798-799) iz dva pravca od Ebu Hanie Humejda b. Hanie koji kaže da mu je Alija el-Dženbi pričao da je čuo Fedalu b. Ubejda, pa je spomenuo predaju.

Kažem: Lanac prenosilaca je ispravan, a prenosioci su ispravni.

Iz hadisa se shvata:

- Neophodno je da se čovjek u neimaštini prisjeća nagrade koja mu je pripremljena za strpljenje u takvoj situaciji i da ne očajava zbog nemogućnosti ostvarenja svojih želja.

- Pojašnjenje okolnosti u kojima su živjeli ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te njihove skromnosti i tegobnog života uz strpljenje i neizražavanje pritužbi.

- Ne može se za svako mišljenje upotrijebiti analogija. Beduini su mislili da su oni padali zbog ludila, jer su oni analogno gledali na ono što su prethodno viđali, a to ukazuje da se sličnost u vanjskom izgledu prilikom analogije ne uzima u obzir. Onaj ko donese presudu na osnovu vanjštine stvari, neće biti kažnjen i neće biti ukoren ukoliko je to lično gledao.

- Čvrsto nastojanje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ozari srca svojih ashaba i sljedbenika jer su čuli navod koji je o njima negativno govorio.

516. Od Ebu Kerime el-Mikdada b. Ma'dijekriba, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Čovjek nije napunio goru posudu od stomaka. Sinu Ademovom dovoljno je nekoliko zalogaja da svoju kičmu održi uspravnom. Ako mu to nije dovoljno, neka onda rasporedi jednu trećinu za hranu, jednu trećinu za piće i jednu trećinu za zrak.'" (Prenosi ga Et-Tirmizi i kaže da je hasen)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih kao što sam potanko pojasnio u knjizi "Ikazul-himemi el-munteka min džami'il-ulumi" (str. 611-612).

Iz hadisa se shvata:

- Ovaj hadis je sveobuhvatni temelj za sve osnove medicine. Ljekar Ibn Masivejh kaže: "Kada bi ljudi primijenili ove riječi, bili bi zdravi i sačuvani od bolesti i tjelesnih tegoba, a bolnice za lude i apoteke ne bi imale posla." Arapski ljekar El-Haris b. Kelde kaže: "Želudac je mjesto u kojem stanuje bolest, a ustezanje je poglavar svih lijekova."

- Pohvalnost malog uzimanja malih količina hrane i dijeljenje ostatka.

- Najbolji način jela vjernika je da u stomaku ostavi trećinu za hranu, trećinu za piće i preostalu trećinu za normalno disanje.

- Mnoštvo konzumiranja hrane uzrokuje tromost i pospanost, uništava zdravlje, a uzimanje hrane u malim količinama uzrokuje lahkoću srca, jačinu shvatanja, predanost duše, slabost strasti i srdžbe.

517. Od Ebu Umame Ijasa b. Sa'lebea el-Ensarija el-Harisija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Jednoga dana ashabi su, u prisustvu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuli dunjaluk, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Sušajte me! Slušajte me! Skroman (oskudan) izgled je od imana. Skroman izgled je od imana', misleći na tragove tegobnog i neraskalašenog života." (Prenosi ga Ebu Davud)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih, a navodi ga Ebu Davud (4161) sa lancem prenosilaca u kojem je Muhammed b. Ishak koji je mudellis, a prenosio je i frazom 'an-an'.

Međutim, hadis ima druge predaje kod Ibn Madže (4118) i El-Hakima (1/9) i on je s njima vjerodostojan.

Skupina učenjaka ga je ovjerodostojila, kao što su hafiz El-Iraki i Ibn Hadžer.

Iz hadisa se shvata:

- Pohvalnost promjene teme na mjestu okupljanja, ukoliko je govor težak, govorom o nasladama dunjaluka i njegovim strastima, ukrasima i odvraćanju srca od Allahovog spomena.

- Podsticaj na skromnost i malo uzimanje od dunjaluka, jer to budi interes za ibadetom i pokornošću.

- Iz hadisa se ne može shvatiti izostavljanje čistoće, jer islam na čistoću podstiče i ona je jedan od motiva imana, kao što je prethodno navedeno u vjerodostojnom hadisu: "Čistoća je pola imana."

518. Od Ebu Abdullaha Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao nas je da dočekamo kurejšijsku karavanu i za zapovjednika nam postavio Ebu Ubejdu, radijallahu anhu, a kao putnu opskrbu dao nam je kožnu vreću sa hurmama, jer nije imao ništa drugo. Tokom putovanja do odredišta, Ebu Ubejde nam je za obrok davao po jednu hurmu. Neko od prisutnih upita: "Šta ste činili sa njima?" Ebu Abdullah reče: "Sisali bismo ih kao što sisa dijete, a potom bismo se na to napili vode i to je sve što bismo u toku dana pojeli, a pred noć bismo svojim štapovima skidali lišće sa drveća, pa bismo ga natopili vodom, a onda jeli." Zatim Abdullah nastavi: "Došli smo na morsku obalu, pa smo na njoj ugledali nešto izbačeno poput većeg brdašceta od pijeska. Prišli smo mu i ugledali životinju koja se naziva Anber. Tada Ebu Ubejde izgovori: 'Mrtva je?', a zatim reče: 'Ne. Mi smo izaslanici Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i na Allahovom putu, pa ste u nuždi i zato jedite.' Proveli smo pored te životinje oko mjesec dana, a bilo nas je tristo, sve dok se nismo udebljali. Zaista smo iz duplje njenog oka grabili mast posudama, komade poput vola ili veličine vola. Ebu Ubejde je izabrao od nas trinaest ljudi i rekao im da uđu u njenu očnu duplju, a zatim je uzeo jedno njeno rebro, pa ga je ispravio, a onda je uzjahao najveću devu i prošao ispod njega. Opskrbili smo se njenim isječenim mesom, pa kada smo došli u Medinu, otišli smo do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i to mu spomenuli, a on reče: 'To je opskrba koju vam je Allah izveo. Da li od njenog mesa imate nešto pa da nas nahranite?' Zatim smo poslali Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nešto tog mesa, pa je jeo." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga Muslim (1935).

Iz hadisa se shvata:

- Dozvoljenost uzimanja imetaka nevjernika koji su u neprijateljskom odnosu sa muslimanima.

- Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, nadnaravno djelo dostatnosti male količine hrane, jer je jedna hurma bila dovoljna tokom cijeloga dana jednom muslimanu.

- Pojašnjenje stanja ashaba, radijallahu anhum, u vidu skromnosti na dunjaluku i malim uzimanjem od dunjaluka, te strpljenju u gladi i surovosti života.

- Ashabi su podnosili tegobe radi širenja islama i borbe na Allahovom putu radi uzdizanja Njegove zastave.

- Dozvoljenost idžtihada, a zatim dozvoljenost njegove promjene. Ebu Ubejde im je najprije zabranio da jedu ribu, a zatim je promijenio svoj idžtihad i naredio im da jedu.

- Allahova pažnja prema ashabima Allahovog Poslanika i Njegova počast njima, jer im je doveo lijepu opskrbu znajući za njihovu potrebu i iskrenost.

- Mrva životinja iz mora je dozvoljena, jer je i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jeo njeno meso.

519. Od Esme bint Jezid, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Rukav košulje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dosezao je do ručnog zgloba." (Prenose ga Ebu Davud i Et-Tirmizi koji kaže da je hasen)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je slab, a navode ga Ebu Davud (4027) i Et-Tirmizi (1765) sa slabim lancem prenosilaca u kojem je Šehr b. Havšeb, a on je slab.

Iz hadisa se shvata:

- Podsticaj na skromnost pri oblačenju i nenošenje duge odjeće, jer to vodi u umišljenost i otežava pokretljivost čovjeka. O tome postoje vjerodostojne predaje.

520. Od Džabira, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Na dan Hendeka[1] smo kopali, pa smo naišli veliku stijenu. Otišli su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli: 'Ova nam se stijena ispriječila u hendeku.' A on je rekao: 'Sići ću ja.' Zatim je ustao, a za stomak mu je bio vezan kamen, jer tri dana nismo ništa okusili. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je kramp i udario, a stijena se sva izmrvi. Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, dozvoli mi da odem kući.' Rekao sam potom svojoj ženi: 'Vidio sam na Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, nešto na što se više nije moguće strpjeti, imaš li nešto (za jelo)?' Rekla je: 'Imam ječma i jare.'

1 Kopanja rovova oko Medine, nap. prev.

Pa sam zaklao jare i samljeo ječma. Stavili smo meso u kameni ćup, a zatim sam došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a tijesto je skoro bilo pečeno, a ćup na kamenju, koje se koristilo kao ložište, gotov prokuhao. Rekao sam: 'Imam malo hrane, pa kreni ti, Allahov Poslaniče, i još jedan ili dva čovjeka.' Rekao je: 'Koliko imaš?', pa sam mu rekao, na što on reče: 'Mnogo i lijepo. Reci da ne skida ćup, niti hljeb iz peći sve dok ne dođem.' Zatim je rekao: 'Ustanite!', pa su ustali muhadžiri i ensarije. Ušao sam kod žene i rekao: 'Teško ti se, došao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, muhadžiri, ensarije i svi sa njima!' Upitala je: 'Da li te je pitao o tome?' Odgovorio sam: 'Da.' Poslanik im je rekao: 'Uđite i nemojte se gurati.' Tada je počeo lomiti hljeb i na njega stavljati meso, prekrivajući ćup i peć kada bi izvadio. Približavao bi svojim ashabima, a zatim bi trgao (meso). Neprestano je odlamao i grabio sve dok se nisu zasitili, pa je od toga nešto i ostalo. Tada je rekao (svojoj ženi): 'Jedi ovo i pokloni, jer je ljude zadesila glad.'" (Muttefekun alejhi)

U drugoj predaji stoji: "Džabir je rekao: 'Kada je kopan hendek, vidio sam da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jako gladan. Vratio sam se svojoj ženi i rekao: 'Imaš li nešto (za jelo) jer sam vidio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jako gladan.' Iznijela mi je kožnu vreću u kojoj je bio sa'a ječma, a imao sam i pitomo jare, pa sam ga zaklao i samljeo ječam, pa je istresla u moju posudu. Isjekao sam jare i stavio ga u ćup, a zatim sam se vratio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekla: 'Nemoj me brukati pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i onima sa njim.' Došao sam mu i u tajnosti rekao: 'Allahov Poslaniče, zaklali smo naše jare i samljeo sam sa'a ječma, pa dođi ti i skupina s tobom.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, povikao je: 'O vi koji kopate hendek, Džabir je napravio gozbu, pa dođite!' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Ne skidajte vaš ćup, niti pecite tijesto sve dok ne dođem.' Došao sam, a za mnom je došao i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, predvodeći ljude. Kada priđoh svojoj ženi, ona se sa mnom poče prepirati. Rekao sam: 'Uradio sam ono što si rekla.' Izvadila je tijesto, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pljucnuo u njega i prizvao Allahov blagoslov, a onda je otišao do našeg ćupa, pa također pljucnuo i prizvao Allahov blagoslov. Zatim je rekao: 'Pozovi ženu neka s tobom peče hljeb i grabi iz svoga ćupa, ali ga nemoj skidati.' Bilo ih je hiljadu. Kunem se Allahom da su jeli sve dok nisu ostavili (iz sitosti) hranu i otišli, a naš ćup je kuhao kao i prije i naše tijesto je ostalo kao što je bilo."

Dokumentacija hadisa:

Navodi ga El-Buhari (7/395) – Fethul-Bari; Muslim (2039).

Iz hadisa se shvata:

- Podsticaj na saradnju u djelu koje donosi korist muslimanima. To se očito vidi iz Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, učestvovanja sa ashabima u poslu.

- Ljubav ashaba, radijallahu anhum, prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

- Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je sve ashabe na ručak, što ukazuje da je vodio računa o svim ashabima.

- Borac ne treba napustiti svoje mjesto ili položaj, izuzev uz odobrenje zapovjednika.

- Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, mu'džiza (nadnaravno djelo) umnožavanja hrane.

- Brižnost vjernika jednih prema drugima i davanje prednosti svojoj braći nad samima sobom.

- Pohvalnost darivanja, a posebno u nužnim situacijama i vremenu oskudice.

521. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Ebu Talha rekao je Ummu Sulejm: 'Čuo sam oslabljen glas Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, iz kojeg sam prepoznao glad, pa da li imaš nešto (za jelo)?' Rekla je: 'Da.' Zatim je izvadila komade ječmenog hljeba i umotala ih jednim dijelom svoje mahrame, te je to stavila pod moju odjeću, a drugim dijelom mahrame me ogrnula, a zatim me poslala Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Zatekao sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako sjedi u mesdžidu, a sa njim je bilo još ljudi. Stao sam iznad njih, pa me Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: "Je li te poslao Ebu Talha?" Odgovorio sam: "Da." On opet upita: "Sa hranom?" Odgovorih: "Da." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče (ljudima koji su sjedili s njim): "Ustanite", pa su oni krenuli, a i ja zajedno s njima, sve dok ne dođoh do Ebu Talhe i o tome ga obavijestih. Ebu Talha reče: "Ummu Sulejm, došao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sa ljudima, a mi ih nemamo čime nahraniti." Ona reče: "Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju." Ebu Talha krenu u susret Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa dođe sa njim i uđoše. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ummu Sulejm, iznesi šta imaš", a ona donese onaj hljeb. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se on iskomada, a zatim je Ummu Sulejm na njega iscijedila nešto masla i to zamijesila. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, onda je o tome rekao što je Allah htio da kaže, a potom reče: "Dozvoli deseterici da uđu", pa im je dozvolio. Jeli su dok se nisu zasitili, a potom su izašli. Zatim reče: "Dozvoli sljedećoj deseterici", pa im je dozvolio, i oni su jeli dok se nisu zasitili, a potom otišli. Potom je rekao: "Dozvoli sljedećoj deseterici da uđu", pa im je dozvolio sve dok svi ljudi nisu jeli i zasitili se. Bilo je sedamdeset ili osamdeset ljudi." (Muttefekun alejhi)

U drugoj verziji stoji: "Neprestano je uvodio desetericu, a izvodio drugu desetericu, tako da nijedan od njih nije bio izostavljen, i najeo se sve do sitosti. Potom ga je ponovo pripremio i bio je isti kao kada su jeli."

U sljedećoj verziji se kaže: "Jeli su po deseterica sve dok ih ukupno nije bilo osamdeset. Nakon toga jeo je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a i ukućani, i ostalo je još hrane."

U sljedećoj verziji stoji: "Ostalo je toliko da su dali i komšijama."

U verziji od Enesa stoji da je rekao: "Došao sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, jednoga dana i zatekao ga kako sjedi sa ashabima. Svoj stomak je opasao, pa sam upitao neke njegove ashabe: 'Zašto je Allahov Poslanik opasao stomak?' Rekli su: 'Od gladi.' Zatim sam otišao Ebu Talhi, a on je bio suprug Ummu Sulejm bintu Milhan, i rekao: 'Oče, vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je svoj stomak zavezao te upitah neke njegove ashabe o tome, pa su rekli da je to od gladi.' Ebu Talha dođe mojoj majci i reče. 'Ima li išta?' Ona reče: 'Da, imam hljeba i datula. Ako nam dođe Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sâm, mi ćemo ga nahraniti, a ko dođe neko drugi sa njim, neće biti dovoljno'", potom je spomenuo ovaj hadis u potpunosti.

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari, 1/517, Fethul-Bari. Muslim, 240. Ostale verzije ove predaje su kod Muslima.

Iz hadisa se shvata:

-Dozvoljenost postupanja po naslućivanju i indicijama, jer je Ebu Talha iz slabosti Poslanikovog glasa zaključio da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uveliko gladan.

-Dozvoljenost pozivanja na objed u džamiji, a također odazivanje na njega.

-Dozvoljenost pozivanja na objed, iako se ne radi o svečanoj gozbi.

-Dozvoljenost pozivanja većega broja ljudi na manju količinu hrane. Ukoliko pozvani zna da domaćinu neće mu biti mrsko da sa njim dođu i drugi, onda nema smetnje da se dovedu.

-Hadis ukazuje na pronicljivost i razboritost Ummu Sulejm, jer je shvatila da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao veći broj ljudi namjerno da bi pokazao keramet uvećavanja hrane. Zato je rekla: "Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju."

-Pažnja ashaba prema stanju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

-Mu'džiza (nadnaravnost) uvećavanja količine hrane Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, blagoslovom.

-Dozvoljenost jedenja do sitosti, jer se u hadisu kaže: "Jeli su dok se nisu zasitili."

-Dozvoljenost uvođenja gostiju po desetericu ukoliko postoji potreba za tim zbog manjka hrane, ili mjesta na koje bi sjeli.

Napomene:

Prva: Hafiz Ibn Hadžer u "Fethul-Bariju" (6/591) kaže: "Upitan sam na naučnom kružoku (ilumska hlaka) o mudrosti razdvajanja ljudi po desetericu. Rekao sam: "Moguće je da je znao da je malo hrane u jednoj posudi, pa je bilo nezamislivo da se oko nje okupi veliki broj ljudi."

Rečeno je: Zašto nisu svi ušli, ili dio onih koji su mogli da okruže oko hrane, jer bi učešće svih njih ostavilo većeg traga spram ove nadnaravnosti, za razliku od njihove podjele na grupe, jer postoji mogućnost da se hrana nanovo stavljala zbog male posude?

Kažem: "To je vjerovatno zbog malog prostora u kući, a Allah najbolje zna."

Druga: Enesove riječi Ebu Talhi: "O oče" upućene su iz učtivosti, a ne zato što je on muž njegove majke.

Treća: Riječi Ummu Sulejm: "Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju" specifične su samo za period Poslanikovog života, jer je on saznavao putem objave, a poslije njegove smrti objava je prekinuta, zato je ispravno da se ne upotrebljava ovaj izraz poslije Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, već ćemo reći: Allah najbolje zna.

Poglavlje pedeset sedmo

ZADOVOLJSTVO, KRIJEPOST, UMJERENOST U ŽIVOTNIM POTREBAMA, TROŠENJE I POKUĐENOST TRAŽENJA OD DRUGIH BEZ POTREBE

Znaj, brate, koji si upućen na Pravi put, da zadovoljstvo označava zadovoljstvo onim što je Allah dodijelio. Iz tog zadovoljstva rađa se krepost, a ona označava da se ne teži za onim što ljudi posjeduju i da se ne žali na stanje osim Velikome i Uzvišenom. Sve to je obuhvaćeno okvirima umjerenosti. Zato čovjek neće prema sebi škrtariti bojeći se trošenja, niti će se rasipati. Ko na ovo bude upućen, blago li se njemu i lijep li je njegov povratak.

Uzvišeni Allah kaže: "**Na Zemlji nema nijednog živog bića, a da ga Allah ne hrani.**" (Hud, 6)

Uzvišeni obavještava da se On brine o opskrbama stvorenja iz reda različitih životinja, velikih i malih, morskih i kopnenih, te da On zna konačnicu njihovog putovanja po zemlji, tj. gdje se odmaraju i gdje uzimaju utočište.

Uzvišeni kaže: "**Milostinja pripada siromasima koji su iznureni na Allahovom putu, pa ne mogu hoditi po zemlji, neznalica misli da su imućni zbog njihove**

skromnosti i uzdržljivosti! Poznat ćeš ih po izgledu njihovu, jer oni ne dodijavaju ljudima proseći!" (El-Bekare, 273)

Ovdje se misli na muhadžire koji su se predali Allahu i Njegovom Poslaniku i nastanili se u Medini. Oni nemaju imetka kojim bi zadovoljili svoje potrebe, a nisu ni u mogućnosti da putuju radi traganja za opskrbom. Ali i pored toga, onaj ko nije upućen u njihovo pravo stanje, smatra ih bogatim zbog urednosti njihove odjeće, stanja i govora. Oni ne traže od drugih, ali ko dobro razmotri, prepoznat će ih.

Uzvišeni kaže: **"i oni koji, kad udjeljuju, ne rasipaju i ne škrtare, već se u tome drže sredine."** (El-Furkan, 67)

Oni nisu rasipnici tako da troše više nego što je potrebno, a i ne škrtare prema svojim porodicama tako da zapostavljaju njihovo pravo i ne daju im koliko im je dovoljno, već su pravedni i umjereni. Najbolja je sredina, bez zastranjivanja.

Uzvišeni kaže: **"Džinne i ljude stvorio sam samo zato da Meni u ibadetu budu. Ja ne tražim od njih opskrbu niti želim da me hrane."** (Ez-Zarijat, 56-57)

Uzvišeni obavještava o razlogu stvaranja džinna i ljudi, tj. da ih je stvorio radi robovanja Njemu, dobrovoljno ili prisilno, a ne zato što je On u potrebi za njima. Zapravo, oni su ovisni i u potrebi za Njim u svim svojim okolnostima, jer je On njihov Tvorac i Skrbitelj.

Hadisi koji govore o ovome većinom su navedeni u dva prethodno poglavlja, a od onih koji nisu navedeni su sljedeći:

522. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nije bogatstvo u mnoštvu imetka, nego je bogatstvo u bogatstvu duše." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (11/271), Fethul-Bari. Muslim (1051)

Iz hadisa se shvata:

-Pohvalno i korisno bogatstvo je bogatstvo duše, jer ukoliko duša bude neovisna i ne bude žudjela za onim što ljudi imaju, a bude zadovoljna onim što joj je Allah dodijelio, neće biti pohlepna i odvest će čovjeka ka najuzvišenijim stepenima i najboljim moralnim osobinama. Time će postići više nego što se postiže bogatstvom koje u većini slučajeva donosi njegovo ljubomorno čuvanje, tvrdičluk, prohtjeve, malodušnost. Njegov vlasnik zapada u najružnija stanja, najprezrenije oblike ponašanja zbog niskih ambicija.

-Bogatstvo duše proizlazi iz zadovoljstva i nenastojanja da se imetak uveća bez potrebe.

523. Od Abdullaha b. Amra, radijallahu anhuma, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uspio je onaj ko prihvati islam, ko bude zadovoljan opskrbom i ko bude zadovoljan onim što mu je Allah dodijelio." (Bilježi Muslim)

Dokumentacija i komentar ovog hadisa su pod brojem 513 u Poglavlju o vrijednosti gladovanja i tegobnog života.

524. Od Hakima b. Hizama, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Tražio sam od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mi je dao, pa sam opet tražio, pa mi je dao, pa sam opet tražio, pa mi je dao. Nakon toga je rekao: 'Ovaj imetak je poput zelene, slatke voćke, ko ga uzme bez pohlepe, dat će mu se blagoslov u njemu, a ko ga pohlepno uzme, neće mu se u njemu dati blagoslov. Bit će poput onoga koji jede, ali se ne može zasititi. Gornja ruka bolja je od donje ruke.'" Hakim je rekao: "Allahov Poslaniče, tako mi Onoga koji te je poslao sa istinom, ni od koga poslije tebe neću ništa tražiti sve dok ne napustim dunjaluk." Poslije toga Ebu Bekr, radijallahu anhu, pozivao je Hakima da mu dadne donaciju, a on je odbijao da išta uzme. Isto je činio i Omer, radijallahu anhu, a on je opet odbio da primi, pa je Omer rekao: "Skupino muslimana, pozivam vas za svjedoke da Hakimu nudim njegovo pravo koje mu je Allah dodijelio iz ratnoga plijena, a on ga odbija uzeti." Hakim nije uzeo ništa od koga poslije Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, sve do svoje smrti. (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (3/335), Fethul-Bari, Muslim (1035).

Iz hadisa se shvata:

-Pojašnjenje velike Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, plemenitosti i njegovog davanja imetka bez ikakve bojazni od siromaštva.

-Upućivanje savjeta i nastojanje priskrbljivanja koristi za braću pri pružanju pomoći, jer duša je spremna da prihvati korist kada joj se upute lijepe riječi.

-Onaj ko daje bolji je od onoga koji uzima.

-Gomilanje imetka bez potrebe štetno je i ne donosi nikakvu korist.

-Izbjegavanje prosjačenja, a posebno ako za njim nema potrebe.

- Hakim b. Hizam ispunio je obećanje i pridržavao se dogovora sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem.

-Vladar musliman treba da u potpunosti daje prava onima kojima pripadaju.

-Pohvalnost pozivanja svjedoka kada neko odbije uzeti svoje pravo.

525. Od Ebu Burde, a on od Ebu Musaa el-Eš'arija, radijallahu anhu, prenosi da je rekao: "Krenuli smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u jedan vojni pohod. Bilo nas je šesterica, a imali smo jednu devu u čijem smo se jahanju smjenjivali. Noge su nam se i izranjavaše, meni nokti otpadoše, i toloko smo povrijedili stopala da smo ih morali omotavati zavojima. Po tome je ovaj pohod dobio naziv 'Zatur-Rika', jer smo svoje noge omotavali zavojima." Kaže Ebu Burde: "Ebu Musa je ispričao ovaj hadis, a zatim je prezreo što ga je ispričao. Rekao je: 'Zašto sam ga i spominjao?!'" Prenosilac kaže: "Kao da je mrzio pričati javno o svojim djelima."

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (7/417), Fethul-Bari. Muslim (1816)

Iz hadisa se shvata:

-Ashabi su živjeli oskudnim životom, ali su u tome bili strpljivi i zadovoljni Allahovom odredbom.

-Dozvoljenost da se više ljudi smjenjuje u jahanju jedne deve.

-Dozvoljenost spominjanja dobroga djela i pričanja o Allahovim blagodatima, ukoliko u tome nema želje za dokazivanjem i reputacijom, a samim spominjanjem tih djela želi se opomenuti i usmjeriti ljude ka onome što je korisno za njih.

-Ako čovjek strahuje da će ga obuzeti rijaluk (pretvaranje), onda mu je pokuđeno da javno govori o svojim dobrim djelima.

526. Od Amra b. Tagliba, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, donesen imetak, ili je dovedeno roblje, pa ga je on raspodijelio, tako što je dao nekim ljudima, a druge je izostavio. Kada je obaviješten da ovakvom podjelom nisu bili zadovoljni oni koje je izostavio, on je zahvalio Allahu, spomenuo Njegove osobine hvale, a potom rekao: 'Tako mi Allaha, ja nekom čovjeku dadnem, a nekoga izostavim. Onaj koga izostavim draži mi je od onoga kome dadnem. Međutim, ja dajem nekim ljudima zato što u njihovim srcima vidim očaj i beznađe, a druge prepustim bogatstvu i dobru koje im je Allah dao u srcima. Od njih je Amr b. Taglib." Amr b. Taglib rekao je: "Tako mi Allaha, ove riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, draže su mi od najskupocjenijih deva." (Bilježi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (2/403 – Fethul-Bari)

Iz hadisa se shvata:

-Sunnet je prilikom hutbe početi sa zahvalom Allahu i iznošenjem pohvalnih osobina kojih je dostojan.

-Imovina i imetak nisu mjerilo ugleda i časti. Ovaj hadis pobija džahilijjetske vrijednosti koje kažu: Čovjek vrijedi oniliko koliko ima imetka. Onaj ko nema ni pare, ne vrijedi ni paru.

-Mudrost Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u zbližavanju srca i njihovom spasu od propasti.

-Musliman treba biti zadovoljan opskrbom koju mu je Allah dao i ne treba tražiti od drugih i prosjačiti dosađujući ljudima.

-Vjernik iskazuje radost i veselje zbog dobra koje ga zadesi.

-Vrijednost Amra b. Tagliba, radijallahu anhu.

527. Od Hakima b. Hizama, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Gornja ruka bolja je od donje ruke. Počni od onoga koga izdržavaš. Najbolja sadaka je ona poslije koje čovjek i dalje ima dovoljno. Ko se bude ustezao od traženja od drugih, Allah će ga zaštititi. Ko bude želio neovisnost (o ljudima), Allah će mu dati dovoljno." (Muttefekun alejhi)

Ovo je El-Buharijina verzija, dok je Muslimova nešto kraća.

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (3/284), Fethul-Bari. Muslim (1034)

Iz hadisa se shvata:

-Pojašnjenje vrsta ruku. Najbolja je ona koja daje i troši na Allahovom putu bez prigovora i uznemiravanja poslije davanja, zatim ona koja se usteže uzimati, zatim ona koja uzme bez traženja, a na najnižem stepenu je ona koja traži ili uskraćuje.

-Najpreči ljudi na koje se troši su oni koji su pod stateljstvom i okriljem muslimana.

-Davanje prednosti bogatstvu - uz izvršavanje njegovih prava - nad siromaštvom, zato što je čovjek u materijalnoj neovisnosti u mogućnosti da udjeljuje drugima.

-Pokuđeno je dati sadaku ako čovjek i sam ima potrebu za tim što želi udijeliti, a isto tako pokuđeno je da u sadaku dadne sav svoj imetak, jer tada će doći u poziciju da i sam traži od drugih.

-Izbjegavanje traženja od drugih i traženje neovisnosti kod Allaha povod je postizanja dobre opskrbe, put je za čestitost i dostojanstvo.

528. Od Ebu Sufjana Sahra b. Harba, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Nemojte mnogo tražiti, jer, tako mi Allaha, ko god od vas nešto traži od mene (i bude ustrajan u tom traženju) tako da me primora da mu dadnem, iako nisam time zadovoljan, Allah mu neće dati bereket u onome što sam mu dao." (Bilježi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Muslim (1038).

Iz hadisa se shvata:

-Zabranjeno je dovoditi druge u neugodnu situaciju čestim traženjem i iznuđivati da udijele sadaku, jer ono što se dadne bez zadovoljstva ili iz stida, nije blagoslovljeno, nego je zabranjeno.

-Pojašnjenje plemenitosti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji nije odbijao onoga ko bi nešto tražio.

-Imam je dužan da savjetuje svoje podanike i da im daje smjernice kada počine neku šerijatsku zabranu ili kada se poboji da će je eventualno počiniti.

529. Od Ebu Abdurrahmana Avfa b. Malika el-Ešdžeija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Bili smo deveterica, ili osmerica, ili sedmerica kod Allahovog Poslanika. On nam je rekao: 'Zar nećete dati prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem?', i to neposredno nakon što smo dali prisegu. Na to mu mi rekosmo: 'Allahov Poslaniče, dali smo ti prisegu.' On nam ponovo reče: 'Zar nećete dati prisegu Allahovom Poslaniku?', pa smo pružili ruke i rekli: 'Allahov Poslaniče, dajemo ti prisegu, ali na što je dajemo?' On reče: "Dajete je da ćete samo Allaha obožavati i ništa Mu nećete pripisivati, da ćete obavljati pet namaza i pokoravati se.' Zatim je gotovo nečujno rekao: 'I da ništa od ljudi nećete tražiti.' Poslije sam vidio kako bi nekima od tih ljudi bič ispao iz ruke, ali ne bi ni od koga tražio da mu ga doda." (Bilježi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Muslim (1043).

Iz hadisa se shvata:

-Pohvalnost obnavljanja prisege i ugovora sa Allahom, azze ve aželle, na iskreno vjerovanje u Njega, robovanje Njemu bez primjesa širka i pridržavanje za Njegov šerijat.

-Prisega mora biti potpuno jasna bez ikakvih nedoumica.

-Odazivanje ashaba, radijallahu anhum, Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kada ih on pozove radi nečega, ili pošalje radi neke potrebe.

-Obaveznost izvršenja prisege i njenog nekršenja.

-Podsticaj na lijepe moralne osobine, a jedna od njih je iskazivanje vlastitog ponosa i neovisnosti naspram podnošenja prigovora ljudi.

-Musliman je samostalan i brine se za sva svoja pitanja, a ne oslanja se na druge.

-Izbjegavanje svega što se naziva "traženjem i molbom" makar se radilo o mizernim stvarima.

530. Od Ibn Omera, radijallahu anhuma, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko god bude od drugih neprestano tražio, doći će pred Allaha Uzvišenog a na svome licu neće imati ni komadić mesa." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (3/338), Fethul-Bari; Muslim (1040).

Iz hadisa se shvata:

-Odvraćanje od traženja i upornog upućivanje molbe drugima, jer to donosi poniženje na dunjaluku i patnju na ahiretu.

-Čovjek sebi nanosi štetu u onolikoj mjeri koliko od drugih traži.

531. Također, od Ibn Omera, radijallahu anhuma, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dok je bio na minberu, spomenuo davanje sadake i ustezanje od traženja od drugih (prosjačenja), pa je rekao: "Gornja ruka bolja je od donje ruke. Gornja ruka je ona koja udjeljuje, a donja je ona koja traži." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi El-Buhari (3/294), Fethul-Bari; Muslim (1033).

Iz hadisa se shvata:

-Komentar ovog hadisa naveden je poslije hadisa od Hakima b. Hizama br. 527 u ovom istom poglavlju.

532. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Ko bude tražio od ljudi da bi uvećavao svoj imetak, on traži žeravicu, pa ako hoće, neka onda traži malo ili mnogo." (Bilježi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Muslim (1041).

Iz hadisa se shvata:

-Zabrana traženja i prosjačenja bez opravdane potrebe, a ono što se uzme na ovakav način bit će nedaća za onoga koji je uzeo.

-Ko uzme nešto bez prava na to, zaslužuje kaznu.

-Čovjeku je data sloboda izbora.

533. Od Semure b. Džunduba, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Traženje od drugih je tegoba jer čovjek time gubi obraz, osim ako traži od nadležnih vlasti ili radi prijeke potrebe." (Bilježi Et-Tirmizi i kaže da je hasen-sahih)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je vjerodostojan, a bilježi ga Ebu Davud (1639); Et-Tirmizi (681); En-Nesai (5/100); Ahmed (5/10) i drugi s više lanaca prenosilaca od Abdul-Melika b. Umejra, a on od Zejda b. Ukbea el-Fezarija.

Kažem: Hadis je vjerodostojan.

Iz hadisa se shvata:

-Dozvoljenost traženja prava od nadležnih vlasti, a također i traženja od ljudi radi potrebe, te zabrana ukoliko potreba ne postoji.

-Potrebno je da vladar nadgleda i kontroliše svoje podanike, te da u potpunosti daje prava onima kojima pripadaju.

534. Od Ibn Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Koga zadesi siromaštvo, pa od ljudi bude tražio da mu ga otklone, neće mu biti otklonjeno. A ko bude od Allaha tražio da mu ga otkloni, ubrzo će mu Allah dati opskrbu, odmah ili nešto odgođeno.'" (Bilježe Ebu Davud i Et-Tirmizi koji kaže da je hadis dobar)

Dokumentacija hadisa:

Bilježe ga: Ebu Davud (1645); Et-Tirmizi (2326); Ahmed (1/389, 407 i 442); El-Hakim (1/408); El-Begavi u "Šerhus-sunneh" (14/302); Ebu J'ala u svome "Musnedu" (5317, 5399); Ebu Nuajm (8/314) s više predaja od Bešira Ebu Ismaila, a on od Sejjara, a on od Tarika b. Šihaba.

Kažem: Prenosioci ovog hadisa su povjerljivi, osim što se učenjaci razilaze oko preciziranja identiteta Sejjara. Njegovo ime bez nadimka koji ukazuje na porijeklo ovako se navodi kod Et-Tirmizija, El-Hakima i Ebu Ja'alaa na prvom mjestu, a kod Ebu Davuda i Ahmeda (1/442) se navodi kao Sejjar Ebu Hamza. Također kod Ahmeda (1/386, 407, 442), El-Begavija, Ebu Nuajma i Ebu Ja'alaa na drugom mjestu se navodi kao Sejjar Ebu El-Hakem.

Ebu Davud, kako se navodi u "Tehzibu" (4/292), kaže: "On je Sejjar Ebu Hamza, ali Bešir kaže da je on Sejjar Ebu El-Hakem, što je greška."

Ahmed (1/442) je rekao: "Ispravno je da se zove Sejjar Ebu Hamza, a Sejjar Ebu El-Hakem nije prenio nijedan hadis od Tarika b. Šihaba."

U knjizi "El-Ilel" (1/97 i 209) kaže: "On je Sejjar Ebu Hamza, a njihov govor da je on Sejjar Ebu El-Hakem ništa ne znači. Šta ima Ebu El-Hakem sa Tarikom b. Šihabom, već je njegovo pravo ime Sejjar Ebu Hamza."

El-Buhari u knjizi "Et-Tarihul-kebir" (4/160) smatra da se ovaj prenosilac zove Sejjar Ebu El-Hakem, a ovo mišljenje su slijedili Muslim, En-Nesai i Ed-Dulabi. Također, ovo mišljenje zastupa Ebu Nuajm u "Hiljetul-evlija".

Ed-Darekutni u "Tehzibul-kemal" (12/316) dodaje komentar sljedećim riječima: "El-Buharijin navod, tj. o biografiji Sejjara Ebu El-Hakema, da je čuo od Tarika b. Šihaba je njegov propust, kao i onih koji su ga u tome slijedili, jer od Tarika isključivo prenosi Sejjar Ebu Hamza, kao što su to rekli Ahmed, Jahja i drugi.

Šejh Ahmed Šakir u Komentaru Musneda (3696) daje prednost El-Buharijinom opredjeljenju i kritizirajući navod od imama Ahmeda i Ibn Meina kaže: "Ovakvo pojašnjenje predstavlja lično povođenje bez dokaza, jer nema biografije koja govori

o Ebu Hamzi. Pouzdani i povjerljivi prenosioci prenose od Bešira, a on od Sejjara Ebu El-Hakema, a od najpouzdanijih je Vekia u predajama Musneda. Predvodnik svih kritičara El-Buhari kategorički navodi opredijeljenost da je Ebu El-Hakem prenosio od Tarika b. Šihaba. Šta onda poslije ovoga reći? Čak Hafiz prenosi da su ovo El-Buharijino opredjeljenje slijedili Muslim, En-Nesai, Ed-Dulabi, Ibn Hibban i dr. Potom je iza ovoga naveo čudne riječi rekavši da je ovo njegov propust, kao što je rekao Ed-Darekutni. Gdje je dokaz za ovaj propust? Nećemo ga naći.

Kažem: Mišljenje prema kojem se opredijelio Ebu El-Ešbal je ispravno i prednost mu daju temelji i postavke znanja, a one su sljedeće:

a) Pripisivanje propusta i fikcije najvećim hafizima hadisa i imamima u hadiskoj kritici poput El-Buharija, Muslima, En-Nesaija, bez jasnog dokaza i argumenta, ne uzima se u obzir.

b) Afirmatoru se daje prednost nad negatorom, jer onaj ko ima znanje (radi čega nešto potvrđuje) ima dokaz protiv onoga ko ne poznaje te činjenice. Ko poznaje činjenice (kojima nešto potvrđuje) ima više znanja.

c) El-Mizzi Sejjara Ebu El-Hakema ubraja među učitelje Bešira b. Sulejmana. Potom kaže: "Kaže se da je on Sejjar Ebu Hamza. Tako se govori u formi indukcije.

d) Ez-Zehebi u knjizi "El-Kašif" poslije navođenja biografije Sejjara Ebu El-Hakema, kaže: "Sejjar prenosi od Tarika, a izvjesno je da je prvi."

e) Za Sejjara Ebu Hamzu ne nalazimo biografiju među povjerljivima, pa tako Hafiz u "Et-Tehzibu" kaže: "Nisam naišao da se Ebu Hamza spominje među povjerljivima kod Ibn Hibbana, pa to treba uzeti u obzir.

f) Povjerljivi i pouzdani prenosioci koji prenose od Bešira b. Sulejmana kažu: "Sejjar Ebu El-Hakem." Ovim se očituje da je lanac prenosilaca ispravan, a Allah najbolje zna.

Ovom hadisu svjedoči drugi hadis od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, koji prenosi Et-Taberani u "Es-Sagiru" (1/79) i "El-Evsatu" (5036) – Medžme'ul-bahrejn.

El-Hejsemi u "Meždme'uz-zevaid" (10/256) kaže: "U predaji je Ismail b. Redža el-Hisni kojeg je Ed-Darekutni proglasio slabim."

Napomena:

Pisac navodi Et-Tirmizijinu verziju, a kod drugih se kaže: "A ko bude tražio od Allaha da mu ga otkloni, Allah će mu dati bogatstvo ili brzom smrću, ili brzim izobiljem."

Iz hadisa se shvata:

-Podsticaj na strpljivost u životnoj oskudici i tužakanje o tome pred ljudima.

-Podsticaj čovjeku kojeg je snašla nedaća da prepusti njeno otklanjanje svome Uzvišenom Stvoritelju.

-Odvraćanje čovjeka od oslanjanja na druge mimo Allaha pri ostvarenju svojih molbi ili odagnavanja nedaće.

-Ko se bude pouzdavao u druge mimo Allaha, zalutao je. Ko bude tražio ponos kod drugih mimo Allaha, ponižen je, a onaj ko se preda Allahu u potpunosti, neće zalutati niti posrnuti.

535. Od Sevbana, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ko će mi garantirati da od ljudi neće ništa tražiti, ja njemu garantiram Džennet?' Rekao sam: 'Ja.'" Poslije toga nije ni od koga ništa tražio. (Bilježi Ebu Davud, sa ispravnim lancem prenosilaca)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je vjerodostojan, a bilježi ga Ebu Davud (1643); En-Nesai (5/96); Ibn Madže (1837); Ahmed (5/276) sa dva različita lanca prenosilaca.

Kažem: Hadis je vjerodostojan.

Iz hadisa se shvata:

-Podsticaj na neupućivanje molbi ljudima.

-Oslanjanje na samoga sebe pri izvršenju potreba.

-Vrijednost Sevbana, radijallahu anhu.

-Čvrsto nastojanje ashaba da se pridržavaju svojih ugovora. Od Sevbana je vjerodostojno preneseno u predaji od Ibn Madže da bi mu padao bič dok bi on jahao, a nikome ne bi rekao "Dodaj mi ga", već bi silazio i uzimao ga sam.

536. Od Ebu Bišra Kabisea b. El-Muharika, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Bio sam dužan platiti krvarinu, pa sam otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ga molim za nju. Poslanik mi je rekao: 'Sačekaj dok nam ne dođe zekat, pa ćemo ti od njega dati.' A onda je rekao: 'O Kabisa, nije dozvoljeno tražiti osim u tri slučaja: čovjeku koji je opterećen krvarinom, i njemu je dozvoljeno iskati sve dok je ne isplati, a onda će prestati tražiti; čovjeku kome budu uništeni usjevi, pa je i njemu dozvoljeno iskati da bi osigurao životne potrebe' – ili je rekao:

'koliko zadovoljava osnovne potrebe za život'; čovjeku koga snađe siromaštvo, pa mu trojica razumnih ljudi iz njegovog naroda kažu: 'Tog i tog je snašla neimaština', takvom je dozvoljeno da traži onoliko koliko je dovoljno za osnovne potrebe', ili je rekao: 'koliko zadovoljava osnovne potrebe za život'. Kabisa, tražiti osim u ovim situacijama zabranjeno je, a hraniti se time nije halal." (Bilježi ga Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Muslim (1044).

Iz hadisa se shvata:

-Ko na sebe uzme isplatu duga ili nekog potraživanja, a nije u mogućnosti da to izvrši, dozvoljeno mu je zatražiti pomoć od vladara.

-Dozvoljenost ostanka kod vladara sve dok se ne udovolji potreba.

-Nije dozvoljeno tražiti imetak osim prezaduženome, ili čovjeku kome je naišla nedaća odnijevši mu čitav imetak, ili čovjeku kojeg je snašlo teže siromaštvo.

-Dozvoljeno je prethodno spomenutim tražiti imetak dok ne udovolje potrebi, a ako odbiju ono što su tražili, obavezno je da se ustegnu od daljnjeg traženja, jer je dodatno traženje zabranjeno.

-Vladar ili vođa dužan je da stalno savjetuje i upućuje svoje podanike, te da ih podstiče da sarađuju u dobročinstvu i bogobojaznosti, te da pomažu potrebnicima.

537. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nije siromah onaj koji traži od ljudi, pa ga zadovolje jedan ili dva zalogaja, jedna ili dvije datule, nego je siromah onaj koji ne nalazi ono čime bi se obogatio, niti se na njega obraća pažnja, pa da mu se da sadaka, niti ustaje i moli ljude."

Dokumentacija i komentar hadisa su pod brojem 264 u Poglavlju o blagosti prema jetimu i djevojčicama.

Poglavlje pedeset osmo

DOZVOLJENO JE PRIHVATITI IMETAK KOJI SE DOBIJE BEZ MOLBE I ZALAGANJA

Kada Allah Svome robu dadne opskrbu bez traženja, iščekivanja, nastojanja da se dobije i prethodnog vezanja duše za njega, pohvalno je da ga uzme i utroši ga na sebe, svoju porodicu ili da podijeli siromasima i nevoljnicima.

538. Od Salima b. Abdullaha b. Omera, a on od svoga oca Abdullaha b. Omera, a on od Omera, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, davao mi je donacije, pa bih ja govorio: 'Dadni ih onome ko je od mene potrebniji', a on bi rekao: 'Uzmi je. Kada ti nešto od ovog imetka dođe bez tvoga nastojanja i traženja, onda ga uzmi za sebe, pa ako želiš, koristi ga, ako želiš, podijeli ga kao sadaku, a ako nije tako, onda nemoj se vezati za njega.'" Salim je rekao: "Abdullah ni od koga ništa nije tražio, niti je odbijao kada mu se nešto dadne." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:
Bilježi ga El-Buhari (3/337), Fethul-Bari; Muslim (1045).

Iz hadisa se shvata:

-Dozvoljeno je uzimati i posjedovati imetak ukoliko ga čovjek nije stekao traženjem od drugih ili se u potpunosti predao ljubavi prema stjecanju imetka.

-Vrijednost posjedovanja imetka ukoliko ga čovjek usmjerava različite dobrotvorne svrhe.

-Podsticaj na davanje prednosti i posvećivanje pažnje potrebnijima.

- Ashabi, radijallahu anhum, bili su skromni prema ovosvjetskim dobrima i preferirali su uzimati od ovoga svijeta samo ono što će zadovoljiti njihove osnovne potrebe.

- Vladar ili vođa ima pravo dati određena sredstva nekome od svojih podanika, ukoliko u tome vidi šerijatsku korist, iako postoji neko kome su ta sredstva potrebnija.

-Vraćanje donacije od pravednog vladara nije učtivo, a prezir ispravnih prethodnika prema poklonima i donacijama vladara odnosi se na nepravedne vladare.

-Za čiji se imetak zna da je stečen na dozvoljen način, njegova donacija i poklanjanje se ne vraćaju. Ko zna da je određeni imetak stečen na nedozvoljen način, zabranjeno je iz njega davati donacije i uzimati ga. Ko bude sumnjao u imetak (ne znajući da li je dozvoljen ili nedozvoljen) sigurnije ga je vratiti, i to predstavlja vid bogobojaznosti i uzdržanosti.

-Dosljedno slijeđenje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, od strane Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma. Ovakav postupak posebno se od njega prenosi po čemu je postao izuzetno poznat.

Poglavlje pedeset deveto

PODSTICAJ DA SE ČOVJEK HRANI OD RADA SVOJIH RUKU, USTEZANJE OD TRAŽENJA I IZNALAŽENJA PRILIKA ZA DOBIVANJE DONACIJA I POKLONA

Allahov rob treba samostalno da zarađuje za svoju prehranu, jer na takav način neće gledati na ono što ljudi posjeduju i neće se obazirati na one koji su po imetku iznad njega, a sebe će zaštititi od pohlepe za tuđim. Uzvišeni kaže: **"A kada se namaz završi, vi se po zemlji raziđite i tražite Allahovo obilje."** (El-Džumu'a, 10)

Uzvišeni Allah obavještava da je poslije završetka namaza dozvolio Svojim robovima da se raziđu po zemlji i da tragaju za blagodatima koje im je dao.

Naredba u ovom ajetu ne označava imperativ, već naglašava proizvoljnost ovakvog postupka (a ne obaveznost), jer se navodi poslije zabrane.

539. Od Ebu Abdullaha ez-Zubejra b. El-Avvama, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Da neko od vas uzme svoje konopce, a zatim ode u brda i dođe sa svezanim naramcima suhog granja na svojim leđima i proda ih, pa time mu Allah sačuva njegov obraz, bolje mu je nego da moljaka ljude koji mu mogu dati ili ne dati." (Bilježi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (3/335) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

-Podsticaj na ustezanje od prosjačenja i čuvanje od njega.

-Podsticaj na rad radi stjecanja opskrbe.

-Nije dozvoljeno tražiti od drugih kada postoji mogućnost rada i stjecanja opskrbe vlastitim zalaganjem i znojem.

-Potrebno je ulagati veliki trud za stjecanje halal opskrbe, jer sa neba ne pada ni zlato ni srebro.

- Uzimati za povode stjecanja opskrbe i raditi, nije u suprotnosti sa pouzdanjem u Allaha.

-Pojašnjenje poniženja u koje zapada onaj koji prosi i traži, a to poniženje ogleda se u odbijanju da mu neko dadne.

-Nije dozvoljeno potcjenjivati rad, niti se stidjeti rada, makar taj rad bio malen ili prezren i ne imao nikakve vrijednosti u očima ljudi.

540. Od Ebu Hurejrea, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Da neko od vas sabere i donese na svojim leđima suhog granja (pa ga proda), bolje mu je nego da traži od drugoga, pa mu ovaj dadne ili ne dadne." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (3/335) - Fethul-Bari; Muslim (1042).

Iz hadisa se shvata:

-Pogledaj koristi koje su navedene poslije prethodnog hadisa.

541. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Davud, alejhis-selam, izdržavao se isključivo od vlastitog rada." (Bilježi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (4/303) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

-Podsticaj muslimanu da radi i da stječe opskrbu vlastitim radom i zalaganjem.

-Vrijednost vlastitog rada, jer ono što čovjek direktno čini ima prednost nad onim što čini indirektno.

-Ovdje je posebno naveden Davud, alejhis-selam, zato što se hranio od rada svojih ruku, a nije bio u potrebi za tim. Bio je halifa na Zemlji, kao što Allah Uzvišeni o tome govori, ali je želio da se hrani na najispravniji način. Zato ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo pri argumentaciji, jer spominjanje određene stvari sa dokazom ostavlja veći utisak.

-Zarada ne umanjuje oslanjanje i pouzdanje u Allaha.

-Posvećivanje radu ne zaokupira čovjeka od pozivanja drugih u vjeru i traganja za znanjem.

542. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zekerijja, alejhis-selam, bio je stolar." (Bilježi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Muslim (2379).

Iz hadisa se shvata:

-Vrijednost rada i poznavanja određenog zanata, povodeći se u tome za postupcima vjerovjesnika, alejhimes-selam.

543. Od El-Mikdada b. Madijekriba, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Niko nikada nije jeo bolju hranu od one koju stekne vlastitim radom, a Allahov vjerovjesnik Davud, alejhis-selam, hranio se od vlastite zarade." (Bilježi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (4/303) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

-Najbolja hrana i najlagodnije življenje jeste ono koje dolazi kao rezultat vlastitog truda. Tako su postupali vjerovjesnici. Uzvišeni Allah pojasnio je da jedan od znakova njihovog pravog puta jeste da od ljudi nisu tražili nikakvu naknadu.

Poglavlje šezdeseto

PLEMENITOST, DAREŽLJIVOST I TROŠENJE U DOBROTVORNE SVRHE

Voljeni brate, koji si još uvijek vezan za ono što voliš, znaj da je plemenitost sveobuhvatan naziv za različite oblike dobra i dobročinstva, a od njih je plemenitost udjeljivanja, tako da udjeljuješ ono što je potrebno onome kome je potrebno; plemenitost duše ustezanjem od onoga što ljudi posjeduju, a muslimanu je obaveza da se odazove na poziv plemenitosti i da širi dobro. Onaj ko tako postupa, njegove nagrade neće nestati, jer se nagrade kod Allaha ne gube.

Ko ne posjeduje imetak, treba darovati ono što ima i u tome uložiti maksimalan trud bivajući uvjeren u ostvarenje Allahovog obećanja više nego što je uvjeren u ono što stoji pred njim. Postoji više vrsta darežljivosti, a o njoj je pisao Ibn Kajjim el-Dževzijje u svojoj predivnoj knjizi "Medaridžus-salikin" (2/293), pa kaže:

"Deset je stepena darežljivosti:

Prvi: Darežljivost dušom, a to je najviši stepen, kao što kaže pjesnik:

Darežljiv je dušom kada njome škrtac tvrdiči,
A darežljivost dušom je stepen darežljivosti najveći.

Drugi: Darežljivost žrtvujući svoje vođstvo, a to je drugi stepen darežljivosti. Darežljivost podstiče darežljivoga da ne pridaje veliku pažnju svome vodstvenom položaju i da ga koristi za izvršenje potreba onih koji ih traže.

Treći: Darežljivost vlastitog rahatluka i uživanja tako što se zamara i ulaže trud za postizanje koristi drugima. U ovo spada da čovjek daruje svoj san i nasladu prijatelju s kojim razgovara noću, kao što je rečeno u stihovima:

Posvetio se drugima, a kada bi mu neko rekao
Daruj mi san svoga oka, ne bi zaspao.

Četvrto: Darežljivost znanjem njegovim širenjem. Ovo je jedan od najvećih stepena darežljivosti, jer je darivanje znanja bolje od darivanja imetka – znanje je na većem stepenu počasti od imetka.

Ljudi se u darivanju znanjem svrstavaju na različite stepene. Allahova mudrost i određenje koji se provode bez premca nalažu da onaj ko škrtari znanjem nikada se njime neće okoristiti.

Darežljivost znanjem podrazumijeva: Da ga ustupiš onome ko te za njega pita, pa i da ga njemu u potpunosti predaš; kada ti neko postavi određeno pitanje, onda ćeš mu dati potpun, iscrpljujući odgovor, jer odgovor se ne bi trebao svesti samo na ono čime odbijaš nuždu, kao što neki ljudi u svojim odgovorima i fetvama napišu "Da", ili "Ne", zadržavajući se samo na tome.

Peti: Darežljivost korišću ugleda i pozicije, kao što su zalaganje i dolazak sa dotičnom osobom kod nadležnih i sl. Ovakav postupak predstavlja zekat na poziciju i ugled koji se traži od roba, isto kao što je podučavanje drugih i širenje znanja zekat na samo znanje.

Šesti: Darežljivost korištenjem vlastitog tijela u različite svrhe, kao što Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u hadisu, koji je muttefekun alejhi, kaže: "Za svaki zglob jednog od vas treba dati sadaku svakog dana u kome izađe Sunce. Izmirenje dvojice je sadaka, pomoći čovjeku da se popne na svoju jahalicu, ili mu podići njegov prtljag na nju, sadaka je, lijepa riječ je sadaka, svaki korak kojim čovjek korača na namaz sadaka je, uklanjanje smetnji sa puta je sadaka."

Sedmi: Darežljivost vlastitom čašću, a ko je njome darežljiv u prsima neće kriti zlobu, imat će mirno srce i riješit će se neprijateljstva ljudi prema sebi.

Osmi: Darežljivost strpljenjem, podnošenjem neugodnosti i ustezanjem. Ovo je jedan od časnih stepena darežljivosti i korisnija je onome ko je posjeduje od darežljivosti imetkom, daje mu više ponosa i snage, kao i pomoći, s njome postaje prisebniji, časniji, a ovu darežljivost mogu imati samo velike duše.

Kome je teško darivati imetak, neka iskaže darežljivost na ovaj način, jer će ubrati najljepše plodove na dunjaluku i ahiretu.

Deveti: Darežljivost lijepim ponašanjem, vedrinom, jednostavnošću. Ova darežljivost je iznad darežljivosti strpljenjem, podnošenjem i oprostom, jer onaj ko je posjeduje nalazi se na stepenu čovjeka koji stalno posti i klanja. Ova darežljivost je nešto najteže što se može staviti na vagu dobrih djela.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Nemoj od dobra ništa potcjenjivati, pa makar da svoga brata susretneš vedroga lica."

Ova darežljivost sa sobom nosi mnogobrojne koristi i radosti, a čovjek ne može druge ljude ničim obuhvatiti kao što to može svojim lijepim ponašanjem i podnošenjem neugodnosti.

Deseti: Darežljivost prepuštanjem ljudima onoga što posjeduju, bez osvrtanja na to, niti čežnje i pohlepe svojim srcem, bez izlaganja i traganja za tim, ni djelima ni jezikom, pa zato jezik siromašnom darežljivcu, kada je u mogućnosti da udijeli,

kaže: 'Ako ti nisam dao ono što ćeš darovati ljudima, onda im daruj svoju skromnost prema njihovim imecima i onome što posjeduju, nadmašit ćeš ih u dobru i natjecati se sa njima u darežljivosti i osjećati se smiren u odnosu na njih.

Svaki od ovih stepena darežljivosti može se povećavati i ostavljati poseban dojam na srce i stanje. Uzvišeni Allah garantirao je da će darežljivome još više dati, a da će škrtici imetak uništiti. Neka je Allah na pomoći."

Allahov rob treba da prođe kroz ove stepene s pouzdanjem u Allaha, koji se smatraju okosnicom i srži oslanjanja na Allaha.

Uzvišeni Allah kaže: "**Vi nećete nešto udijeliti a da On to neće uvećati.**" (Sebe', 39)

Tumačenje ovog ajeta prethodno je navedeno u Poglavlju o trošenju na porodicu.

Uzvišeni kaže: "**Dobro koje podijelite vaše je, a ono što dijelite, dijelite samo u želji za licem Allahovim! A ono što od dobra udijelite, to će vam se nadoknaditi i neće vam se nepravda učiniti!**" (El-Bekare, 272)

Uzvišeni obavještava da onaj ko čini dobro, čini ga za sebe, a uvjet ispravnosti je da to dobro čini radi Allahovog zadovoljstva. Ko učini djelo na ovakav način, Allah se obavezuje da će mu dati nagradu. On će biti nagrađen prema svojoj namjeri, a uporište za ovo je kraj ajeta "**A ono što od dobra udijelite, to će vam se nadoknaditi i neće vam se nepravda učiniti!**"

Uzvišeni kaže: "**A vi nećete udijeliti nešto od dobra a da to Allah ne zna**" (El-Bekare, 273), tj. Njemu od tog dobra nije ništa skriveno, a za njega će nagraditi najboljom i najpotpunijom nagradom na Sudnjem danu kada čovjeku bude najpotrebnija.

544. Od Ibn Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nije dozvoljeno zavidjeti osim u dva slučaja: čovjeku kome je Allah dao imetak pa ga troši na Pravome putu i čovjeku kome je Allah dao znanje (mudrost), pa po njemu sudi i druge njemu poučava." (Muttefekun alejhi)

Ovo znači: Nikome ne treba zavidjeti ni na čemu osim na ove dvije blagodati.

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (1/156) – Fethul-Bari; Muslim, (816)

Manje poznate riječi:

"Zavist" – ovdje označava čovjekovu želju da postigne blagodati koje ima i drugi, ne želeći da te blagodati eliminiše od onoga kome zavidi. Ovo je dozvoljeno.

Iz hadisa se shvata:

-Zavist je opasna bolest od koje se potrebno udaljiti i biti oprezan.

-Zavist s priželjkivanjem ostanka određenih blagodati kod drugoga pohvalna je ukoliko se odnosi na različite oblike dobra.

-Podsticaj na natjecanje u činjenju dobrih djela.

-Sve blagodati u potpunosti su od Allaha, pa je obavezno zahvaljivati onome ko ih daje tako što će ih čovjek usmjeriti tamo gdje mu ih je Darovatelj naredio.

-Pohvalnost trošenja, ustupanja imetka, te njegove raspodjele u cijelosti u različite oblike dobra, osim ukoliko će time nasljednici biti zakinuti, ili će se od drugih ljudi tražiti i sl., što je šerijat zabranio.

-Vrijednost znanja, propisa vjere, podučavanja ljudi i pozivanja u podučavanje vjere.

545. Također, od Ibn Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kome je od vas imetak njegovog nasljednika draži od vlastitog imetka?" Prisutni ashabi rekoše: "Allahov Poslaniče, svakome od nas najdraži je njegov imetak." On reče: "Čovjekov imetak je onaj koji potroši i podijeli, a nasljednikov je onaj koji iza sebe ostavi." (Bilježi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (11/260) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

-Podsticaj na dijeljenje imetka u različite oblike dobra, prema mogućnostima, kako bi to čovjeku bilo od koristi na ahiretu.

- Sve što čovjek iza sebe ostavi, to postaje vlasništvo nasljednika.

546. Od Adijja b. Hatima, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čuvajte se vatre, pa makar i sa pola hurme." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija i komentar hadisa su navedeni pod brojem 139 u Poglavlju o pojašnjenju mnoštva načina činjenja dobra.

547. Od Džabira, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Nikada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije zamoljen za nešto a da je rekao: 'Ne.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (10/455) – Fethul-Bari; Muslim (2311).

Iz hadisa se shvata:

-Dozvola traženja od vođe (namjesnika), a prethodno je navedeno pojašnjenje o oblicima dozvoljenog traženja.

-Velika plemenitost i lijepo ponašanje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer nije čvrsto čuvao svoj dunjalučki imetak niti je ikada odbio dati onome ko je nešto zatražio, a njegovo davanje bilo je davanje onoga ko se ne boji siromaštva, i u tome se pouzdavao u Allaha Uzvišenog.

548. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'U svakome danu u kojem ljudi osvanu spuste se dva meleka koja mole. Prvi moli: 'Allahu, nadoknadi onome ko troši i udjeljuje', a drugi kaže: 'Allahu, daj propast onome ko škrtari.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija i komentar hadisa navedeni su pod brojem 95 u Poglavlju o trošenju na porodicu.

549. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah kaže: 'Udjeljuj, sine Ademov, pa će se i tebi dati nafaka.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (8/352) – Fethul-Bari; Muslim (993)

Iz hadisa se shvata:

-Podsticaj na trošenje na Allahovom putu.

-Trošenje je povod za obilje opskrbe.

-Allah daje čovjeku onoliko koliko on daje siromašnima, nevoljnicima i potrebnicima.

-Allahove riznice su pune i neće se isprazniti. Uzvišeni Zaštitnik je plemenit i darežljiv i ne škrtari.

550. Od Abdullaha b. Amra b. El-Asa, radijallahu anhu, prenosi se da je neki čovjek upitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Koje su plemenite osobine u islamu najbolje?" On reče: "Da nahraniš gladnoga i da poselamiš onoga koga znaš i koga ne znaš." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (1/55) – Fethul-Bari; Muslim (39).

Iz hadisa se shvata:

-Čvrsto nastojanje ashaba da se upoznaju sa djelima od čijeg će prakticiranja imati koristi i na dunjaluku i na ahiretu.

-Podsticaj na udjeljivanje, davanje, hranjenje gladnih, siromašnih, nevoljnika, putnika, slabašnih, te davanje poklona komšijama.

-Potrebno je nazivati selam bez ograničavanja na posebne ljude, zato što je nazivanje selama opće pravo svakog muslimana.

551. Također, od Abdullaha b. Amra b. El-Asa, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Četrdeset je odlika (dobrih djela), a najniža je dati ovcu na korištenje. Svako ko bude radio po jednoj od ovih odlika, nadajući se nagradi i potvrđujući ono što je obećano za ovu odliku, Allah će ga zbog nje uvesti u Džennet." (Bilježi El-Buhari, a pojašnjenje ovoga hadisa prethodno je navedeno u Poglavlju o pojašnjenju mnoštva načina činjenja dobra)

Dokumentacija i komentar hadisa navedeni su pod brojem 138 u Poglavlju o pojašnjenju mnoštva načina činjenja dobra.

552. Od Ebu Umame Sudajja b. Adžlana, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Sine Ademov, ako podijeliš višak, za tvoje je dobro, a ako ga zadržiš, to je zlo po tebe, a nećeš biti prekoren ako zadržiš onoliko koliko ti je potrebno. Počni sa trošenjem na one koje izdržavaš. Gornja ruka bolja je od donje." (Bilježi Muslim)

Dokumentacija i komentar hadisa navedeni su pod brojem 510 u Poglavlju o vrijednosti gladovanja i skromnog življenja.

553. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Nije od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nikad ništa zatraženo a da to nije i dao. Jednom mu je došao jedan čovjek, a on mu dade stado između dva brda, a zatim se taj čovjek vrati svome narodu i reče: 'O narode moj, prihvatite islam! Muhammed dijeli ne bojeći se siromaštva.' Kada bi čovjek prešao na islam želeći samo korist ovoga svijeta, ne bi prošlo dugo a islam bi mu postao draži i od ovog svijeta i svega što je na njemu." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Muslim (2313 i 58).

Iz hadisa se shvata:

-Onima čija srca treba pridobiti daje se iz fonda zekata.

-Pojašnjenje velike plemenitosti i darežljivosti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te njegove obilne podjele imetka na Allahovom putu radi uzvisivanja Allahove riječi.

-Ko okuša slast islama i osjeti užitak imana, neće davati prednost nad njima ničemu, ni imetku, ni uživanjima, ni strastima.

554. Od Omera, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vršio je jedanput podjelu (ratnog plijena), pa mu ja rekoh: 'Allahov Poslaniče, drugi su preči ovome od ovih', a on odgovori: 'Dali su mi da biram da od mene traže na nedostojan način, ili da me proglase škrticom, a ja nisam škrtica.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Muslim (1056).

Manje poznate riječi:

-*"Dali su mi da biram da od mene traže na nedostojan način"* – Imam En-Nevevi, komentirajući ove riječi, kaže: "Oni su toliko bili uporni u traženju, zbog slabosti svoga vjerovanja, i shodno svome stanju doveli su me u poziciju ili da od mene traže na nedostojan način, ili da me optuže za tvrdičluk."

Iz hadisa se shvata:

-Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, besprijekorno ponašanje, strpljenje, blagost i udaljavanje od neznalica.

-Pokuđenost upornosti u traženju od drugih.

-Imam ima pravo da iz fonda zekata i petine ratnog plijena dadne onima čija srca treba pridobiti, kako bi u ta srca ušla ljubav prema vjeri.

-Škrtost i tvrdičluk nisu odlike vjerovjesnika i dobrih ljudi.

555. Od Džubejra b. Mut'ima, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Kada se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vraćao sa Hunejna pridružiše mu se beduini tražeći imetak od njega, pa ga tako stjeraše do jednog drveta i skinuše mu njegov ogrtač. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zastade i reče: 'Vratite mi moj ogrtač. Kada bih imao bogatstva koliko ima bodljika na ovome drvetu, podijelio bih ga među vama, a zatim biste vidjeli da nisam škrtica, lažac ili kukavica.'" (El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (6/251) – Fethul-Bari.

Manje poznate riječi:

"Hunejn" – dolina u blizini Mekke u kojoj se odigrala poznata bitka poslije oslobođenja same Mekke.

Iz hadisa se shvata:

-Pokuđenost škrtosti, laži i kukavičluka. Imam muslimana ne smije imati nijednu od ovih osobina.

-Pojašnjenje Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, blagosti, lijepog ophođenja, obilne darežljivosti i strpljivosti prema grubosti i osornosti beduina.

-Dozvoljeno je da osoba sama sebe opiše pohvalnim osobinama kada to data situacija nalaže, kako neznalice ne bi pomislile suprotno. Tada to ne spada u pokuđenu samopohvalu i ponos.

-Onaj koji traži treba biti zadovoljan obećanjem koje mu je dato, a kada se uvjeri u njegovu istinitost, onaj ko je obećao dužan je da obećanje ispuni i sprovede.

556. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sadaka neće umanjiti imetak, a čovjeku koji oprašta drugome Allah će samo ponos povećati, i niko neće biti ponizan prema Allahu a da ga Allah, azze ve dželle, neće uzdići (na veći stepen)." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi Muslim (2588).

Iz hadisa se shvata:

-Sadaka ne umanjuje imetak, jer Allah u njemu daje svoj blagoslov i nadoknađuje ono što je od njega dato.

-Ko bude poznat po praštanju i toleranciji, postat će vodeći i velik u srcima drugih ljudi, jer prefinjene moralne osobine privlače srca.

557. Od Ebu Kebše Omera b. S'ada el-Enmarija, radijallahu anhu, prenosi se da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Zaklinjem vam se da su tri stvari istinite, i još ću vam nešto reći, pa zapamtite: sadaka ne umanjuje imetak; kome bude učinjena nepravda, pa je strpljivo podnese, Allah će mu povećati ponos; i neće čovjek otvoriti vrata prosjačenja a da mu Allah neće otvoriti vrata siromaštva (ili je rekao slično tome). I još ću vam ovo reći pa upamtite: 'Dunjaluk je za četiri vrste ljudi:

- čovjeka kojem je Allah dao imetak i znanje, pa se on u tome boji svoga Gospodara, pomaže bližnju rodbinu i zna Allahovo pravo u njima – i ovaj je na najboljem stepenu;

- čovjeka kojem je Allah dao znanje, a nije mu dao imetak, pa on sa iskrenim nijjetom govori: 'Kada bih imao imetka, i ja bih radio kao taj i taj', i on će biti nagrađen prema svojoj namjeri, a nagrada njih dvojice je jednaka;

- čovjeka kojem je Allah dao imetak, a nije mu dao znanje, pa on nepromišljeno raspolaže svojim imetkom i u tome se ne boji svoga Gospodara, niti pomaže bližnju rodbinu, niti priznaje Allahovo pravo u njemu – i ovaj čovjek je na najgorem stepenu;

- čovjeka kojem Allah nije dao ni imetak ni znanje, pa on govori: 'Kada bih imao imetak, i ja bih radio kao taj i taj (zadnja spomenuta osoba), i on će biti kažnjen prema svojoj namjeri i grijeh njih dvojice je jednak.'" (Prenosi Et-Tirmizi i kaže da je hasen-sahih)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je vjerodostojan, a bilježi ga Et-Tirmizi (2325); Ibn Madže (4228); Ahmed (4/230 i 231). Kažem: Hadis je vjerodostojan.

Iz hadisa se shvata:

-Dozvoljenost zaklinjanja kako bi se nešto potvrdilo ili se otklonila sumnja iz srca onoga koji sluša, i ovo je dozvoljeno i u situacijama kada se od čovjeka ne traži da se zakune.

Podsticaj na strpljivost i podnošenje teškoća i neuzvraćanje na nepravdu sličnom nepravdom.

-Ko nešto radi Allaha ostavi, a u mogućnosti je da to učini, Allah će mu dati bolje od toga što je ostavio.

-Oprost i prelazak preko tuđih pogrešaka ima za posljedicu ponos, uzdizanje i počasti i na dunjaluku i ahiretu.

-Upozorenje na traženje od drugih bez potrebe, jer takav postupak otvara vrata siromaštva.

-Pojašnjenje kategorija ljudi na ovom svijetu.

-Podsticaj na stjecanje znanje i djelovanje uz iskrenost namjere.

-Podsticaj na održavanje rodbinskih veza.

-Imetak bez znanja vodi u propast, a znanje bez straha od Allaha vodi u Allahovu srdžbu.

-Čovjek biva nagrađen ili kažnjen kada donese čvrstu odluku, pa makar ne mogao izvršiti dotično djelo, jer ako nije u mogućnosti da ga učini, u mogućnosti je da ga priželjkuje i izražava ljubav prema njemu.

-Kada nastupi prepreka između grješnog čovjeka i povoda za njegovo pokajanje, te se ne bude mogao pokajati jer ne postoje povodi, kao u slučaju onoga koji laže, iznosi potvoru, ili onoga koji lažno svjedoči a nema jezika, bludnika bez spolnog organa, lopova bez tjelesnih ekstremiteta, kao i svaki onaj koji ostane bez motiva griješenja koje je prije činio, ukoliko voli i priželjkuje da počini taj grijeh i ima namjeru da, ukoliko bi bio sposoban, da ga i učini, pokajat će se tako što će odstupiti od izražavanja ljubavi i priželjkivanja i žalosti za nemogućnošću činjenja grijeha. Ustrajnost u grijehu moguće je apsolutno zamisliti i za ovakve, pa je zato moguće zamisliti i suprotno tome, a to je pokajanje. Zapravo, pokajanje je daleko prije moguće od ustrajavanja.

Podrobnije sam pojasnio propis o pokajanju onoga ko nije u mogućnosti učiniti grijeh u knjizi "Hadir-ruh ila ahkami tevbetin-nesuh". U njoj sam precizno iznio pravce učenjaka po ovom pitanju i dao prednost pravcu sljedbenika sunneta i zajednice, sljedbenika ispravnih prethodnika.

558. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da su zaklali jednu ovcu, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: "Šta je od nje ostalo?" Ona odgovori: "Ostala je samo plećka." On reče: "Ostalo je sve osim plećke." (Prenosi Et-Tirmizi i kaže da je vjerodostojan).

Ovo znači: Podijelili su kao milostinju, osim njene plećke, pa je rekao: "Za budući svijet nam je ostalo sve osim njene plećke."

Dokumentacija hadisa:

Hadis je vjerodostojan, a bilježi ga Et-Tirmizi (2470) sa ispravnim lancem prenosilaca.

Ovom hadisu svjedoči i hadis od Ummu Seleme kod imama El-Begavija u Šerhus-sunneh (6/135-136), ali je u lancu prenosilaca El-Muttalib b. Abdullah koji je mnogo prenosio mursel hadise i bio sklon obmanjivanju.

Iz hadisa se shvata:

-Muslimani se podstiču na davanje sadake i pridavanje pažnje tom obliku dobročinstva, ali isto tako sugerira se da čovjek ne smije smatrati velikim ono što je podijelio u dobrotvorne svrhe.

-Pojašnjenje darežljivosti i plemenitosti Allahovog Poslanika, sallalllahu alejhi ve sellem, i njegovih ukućana.

-Pravi čovjekov imetak jeste imetak koji daje drugima i čiju nagradu pohranjuje kod Allaha.

-Allah neće zapostaviti nagradu onoga ko je lijepo postupao, nego će je sačuvati i isplatiti mu je na Sudnjem danu.

559. Od Esme bint Ebi Bekr es-Siddik, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekla: "Rekao mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Nemoj zadržavati imetak pa da i tebi bude uskraćen.'"

U drugoj verziji stoji: "Troši i nemoj brojati, jer će onda tebi Allah brojati. Nemoj zadržavati višak, pa će ga i Allah tebi uskratiti." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi El-Buhari (3/299 i 300) – Fethul-bari; Muslim (1209, 88 i 89).

Iz hadisa se shvata:

- Pohvalnosti udjeljivanja i podsticaj na trošenje imetka.

-Zabranjeno je uskraćivati sadaku bojeći se nestanka imetka, jer je to jedan od najvećih povoda za prestanak bereketa. Uzvišeni Allah neograničeno daje onima koji dijele. Onaj ko prilikom davanja ne bude špekulirao i razmatrao, Allah će dati njemu nagradu bez razmatranja.

-Pravednost Uzvišenog Allaha podrazumijeva da su nagrada i kazna shodno vrsti djela. Ko zna da će ga Allah opskrbiti odakle se i ne nada, ima pravo da troši i dijeli bez obračunavanja.

560. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Primjer škrtice i onoga koji dijeli je kao primjer dva čovjeka koji na sebi imaju željezne oklope od prsa do ključnih kostiju. Kada čovjek udjeljuje, štit se još više proširi, ili u potpunosti prekrije njegovu kožu tako da čak sakrije i jagodice njegovih prstiju i prekrije svaki trag kože, a kada škrtac ne želi udijeliti, svaki dio štita se skupi, pa on pokušava da ga proširi, ali se ne može proširiti." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Buhari (5/305) – Fethul-Bari; Muslim (1021).

Iz hadisa se shvata:

-Navođenje primjera došlo je na mjestu dokaza kojim se argumentira vrijednost onoga koji udjeljuje nad škrcem.

-Sadaka briše grijehe kao što odjeća koja se vuče po zemlji svojim zadnjim krajem briše tragove onoga koji je na sebi nosi.

-Istinsko obećanje onome koji udjeljuje da će imati bereketa, pomoći, njegove mahane će biti sakrivene, bit će sačuvan od iskušenja, jer sadaka odbija iskušenja.

-Škrtac će biti pržen vatrom svoga blaga na Sudnjem danu.

-Allahovo obećanje da će obrukati škrca.

-Kada darežljivi želi dati sadaku, njegova prsa se ka njoj otvore i duša mu postane prefinjena, a škrtac kada sebi kaže da treba dati sadaku, duša mu postane još tvrđa, prsa mu se stijesne, a ruke skupe.

561. Također od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko dadne sadaku u vrijednosti jedne hurme koju je zaradio na dozvoljen način, a Allah prima samo ono što je lijepo, Allah će je prihvatiti Svojom desnicom, a zatim je njenom vlasniku uvećavati, kao što neko od vas odgaja ždrijebe, sve dok ne bude poput brda." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Buhari (3/278) – Fethul-Bari; Muslim (1014).

Iz hadisa se shvata:

-Uzvišeni Allah prima sadaku samo iz imetka koji je stečen na halal način, jer Allah je lijep i prima samo ono što je lijepo.

-Allah uvećava sadaku iz lijepe zarade sve dok ne postane poput brda.

-Potvrda osobine ruku Allaha, azze ve dželle, a obje Njegove ruke su desne.

-Tumačenje Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Allah će je prihvatiti Svojom desnicom" kao prenesenog značenja zadovoljstva, prihvatanja, ili brzinu prihvatanja sa tvrdnjama da potvrda desnice Allahu nalaže da je Njegova ruka poput ljudskog ekstremiteta – odbacuje se.

Šejh Abdul-Aziz b. Baz, Allah mu se smilovao, u svojim komentarima na "Fethul-Bari" (3/280) kaže: "Ova tumačenja nemaju nikakve osnove i smisla, a ispravno je hadis uzeti u njegovoj vanjštini. U tome, zahvaljujući Allahu, nema nikakve zabrane kod ehlis-sunneta ve-džemata, jer njihovo vjerovanje podrazumijeva duboko uvjerenje u sve ono što se nalazi u Kur'anu i ispravnom sunnetu u vidu Allahovih imena i svojstava, te potvrđivanje toga Allahu na način potpunosti i savršenstva, uz izražavanje njegove čistoće i uzvišenosti od sličnosti stvorenjima. Ovo je istina od koje nije dozvoljeno odstupati.

Kažem: Pravac ispravnih prethodnika u pogledu hadisa koji govore o Allahovim svojstvima potvrđen je od strane imama Et-Tirmizija u njegovom Sunenu nakon što je prenio hadis i potvrdio ga vjerodostojnim pod brojem 662.

"Više islamskih učenjaka su o ovom i njemu sličnim hadisima rekli: "Ove predaje govore o Allahovim svojstvima i spuštanju Gospodara, tebareke ve te'ala, svake noći na ovodunjalučko nebo. Učenjaci su rekli: "Ove predaje su potvrđene i u njih smo dužni vjerovati bez dodavanja ikakvih fikcija. Neće se reći: Kako?"

Tako je preneseno od Malika, Sufjana b. Ujejne i Abdullaha b. El-Mubareka, koji su o ovim hadisima govorili: "Pređite preko njih bez postavljanja pitanja 'kako.'"

Ovako govore učenjaci ehlis-sunneta vel-džemata, a džehmije su porekle ove predaje rekavši: "Ovo je uspoređivanje Allaha sa stvorenjima."

Allah, azze ve dželle, je na više mjesta u Svojoj Knjizi spomenuo ruku, sluh, vid, pa su džehmije iznijele svoje tumačenje o ovim ajetima, različito od tumačenja ispravnih učenjaka. Rekli su: "Allah nije stvorio Adema Svojom rukom", i rekli su: "Ruka ovdje označava snagu".

Ishak b. Ibrahim kaže: "Uspoređivanje Gospodara sa stvorenjima je tek onda kada neko kaže: 'Njegova ruka je poput ljudske ruke, ili sluh poput ljudskog sluha' i sl., ili kada kaže: 'Allahov sluh je poput ljudskoga sluha', onda je to uspoređivanje.

Međutim, ukoliko kaže kao što je Allah Uzvišeni rekao: 'Ruka, sluh, vid, ne upitavši 'kako?' i ne rekavši: 'poput ljudskog sluha' i sl., onda to nije uspoređivanje, kao što Uzvišeni Allah u Svojoj Knjizi kaže: **'Njemu nije ništa slično, a On sve čuje i vidi.'"**

562. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dok je neki čovjek išao pustinjom, začuo je glas iz oblaka: 'Natopi bašču tog i tog.' U tom trenutku oblaci koji su nosili kišu krenuše u određenom pravcu i spustiše svoju kišu na jedan kamenjar, a kiša koja je obilno padala napravila je sebi kanal kroz kamenje. Čovjek krenu ovim kanalom i išao je sve dok nije došao do jedne bašče u kojoj je stajao njen vlasnik i kišu koja se slijevala sa brežuljka razvodio malim kanalima po cijeloj bašči. Čovjek ga upita: 'Allahov robe, kako se zoveš?' Ovaj odgovori: 'Tako i tako', pa je čuo isto ime koje je spomenuto iz oblaka. Vlasnik upita: 'Allahov robe, a zašto odmah pitaš za moje ime?' Onda mu je on rekao: 'Čuo sam glas sa nebesa kako naređuje oblaku punom kiše: 'Natopi bašču tog i tog' – po tvome imenu. Tako ti Allaha, reci mi šta to ti činiš pa je s tobom zadovoljan Allah iznad nebesa?' Ovaj reče: 'Ako je zaista tako kako si rekao, onda znaj da ja kada oberem bačšu, plodove podijelim na tri dijela: jedan dio podijelim kao sadaku, drugi ostavim za svoju porodicu, a treći dio ponovo zasijem.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Muslim (2984).

Iz hadisa se shvata:

-U prijašnjim narodima bilo je nadnaravnih čuda, a od toga potvrđujemo samo ono što je vjerodostojno preneseno od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, putem povjerljivih i pouzdanih prenosilaca.

-Vrijednost približavanja Uzvišenom Allahu trošenjem imetka na porodicu i dijeljenjem potrebnicima.

-Postoje meleki koji su zaduženi za raspodjelu opskrbe, ili oblake.

-Potvrda kerameta evlija, a oni su oni koji vjeruju i koji su bogobojazni.

Poglavlje šezdeset prvo

ZABRANA ŠKRTOSTI I TVRDIČENJA

O ti koji si upućen na pokornost svome Gospodaru, znaj da škrtost predstavlja čovjekovo uskraćivanje i zadržavanje imetka koji posjeduje iz bojazni njegovog nestanka. Tvrdičluk je žešći od škrtosti, jer označava da čovjek uskraćuje uz čvrsto nastojanje da postigne ono što nema kod sebe, a kada to dobije, počne tvrdičiti i škrtariti njegovim nedavanjem. Škrtost je plod tvrdičluka, a tvrdičluk naređuje škrtarenje. Škrtac je onaj ko se odaziva motivima tvrdičluka.

Uzvišeni Allah kaže: **"A onome koji tvrdiči i osjeća se neovisnim, i ono najljepše smatra lažnim, njemu ćemo put zla olakšati, i imetak njegov mu, kad se strovali, neće koristiti."** (El-Lejl, 8-11)

Uzvišeni Allah izražava prijetnju onome ko škrtari i smatra se neovisnim o svome Gospodaru, azze ve dželle, te negira nagradu i kaznu na Sudnjem danu, tako što će mu olakšati put zla. Zato ko krene putem zla, Allah će ga kazniti udaljavanjem i napuštanjem, a sve se to dešava s određenjem, njemu neće koristiti njegov imetak kada umre, jer će se na budućem svijetu strovaliti u džehennemsku vatru, a Allahu se utječemo od toga.

Uzvišeni Allah kaže: **"A oni koji budu sačuvani gramzljivosti i tvrdičluka, bit će ti koji će uspjeti."** (Et-Tegabun, 16)

Uzvišeni obavještava da je uspio i postigao cilj onaj ko bude sačuvan od teške pohlepe koja ga tjera na činjenje zabrana i uskraćivanje prava.

Znaj da tvrdičluk duše označava neminovno siromaštvo koje ne može otkloniti ni gomila zlata poput zemaljske kugle, a bogatstvo u imetku još više povećava tvrdičluk duše. Tvrdičluk duše može iskorijeniti jedino vjerovanje u Allaha, zadovoljstvo onim što je Allah dodijelio i pouzdanje u Allahovu opskrbu.

Hadisi koji govore o ovoj tematici su u većem broju spomenuti u prethodnom poglavlju.

563. Od Džabira, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čuvajte se nepravde, jer će nepravda biti tama na Sudnjem danu. Čuvajte se pohlepe, jer je pohlepa uništila one koji su bili prije vas; pohlepa ih je navela da međusobno prolijevaju krv i učinila da dozvoljenim smatraju ono što je zabranjeno." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija i komentar ovog hadisa su pod brojem 203 Poglavlje o zabrani nepravde.

Poglavlje šezdeset drugo

DAVANJE PREDNOSTI I MEĐUSOBNO DARIVANJE

Ibn Kajjim el-Dževzije u knjizi "Medaridžus-salikin" (2/291-304) kaže: "Davanje prednosti suprotno je tvrdičluku i gramzivosti. Onaj koji daje prednost drugima nad samim sobom, ostavlja ono za čime je u potrebi. Ovo je stepen darežljivosti, blagodarnosti i dobročinstva. Naziva se i stepenom davanja prednosti drugima zato što je najviši, a inače postoje tri stepena. Prvi: Nema pomanjkanja u dijeljenju, niti mu je teško dijeliti, pa se ovaj stepen naziva stepenom blagodarnosti. Drugi: da većinu onoga što posjeduje podijeli, a sebi nešto ostavi, ili mu ostane onoliko koliko je dao, a ovo je stepen darežljivosti. Treći: da dadne prednost drugome u nečemu, a on je i sam u potrebi za tim, a ovo je stepen davanja prednosti.

Ovaj stepen se dijeli na tri podstepena.

Prvi: Da dadneš prednost drugima nad sobom radi njihovih koristi, kao npr. da ih nahraniš, a ti si gladan, obučeš ih, a ti nemaš dovoljno odjeće, napojiš ih, a ti si žedan, tako da to ne vodi samouništenju koje u vjeri nije dozvoljeno, npr. da dadneš prednost drugima u svome imetku, a ti ostaneš bespomoćni nevoljnik očekujući da ti se dadne od drugih ljudi ili da prosiš od njih. Isto se odnosi na davanje prednosti drugima u svemu onome što može naštetiti vjeri onoga koji daje prednost. Ovo se smatra neuračunljivošću i nemoći, pa ko postupa ovako, bit će pokuđen kod Allaha i kod ljudi.

Također, davanje prednosti onome što će davaocu prednosti oduzeti njegovo vrijeme, smatra se nevaljalim, npr. da dadne prednost svojim vremenom i svoje srce rastoči u traganju za prošlošću, ili da dadne prednost nekoj stvari, a već je svoje srce i interes usredotočio ka Allahu, pa onda svoje srce rastoči u potrazi za tom stvari, nakon što mu je bilo usredotočeno, zatim svoje misli raštrka. Ovo davanje prednosti, također, nije pohvalno.

Također, u to se ubraja davanje prednosti zaokupljenosti srca i razmišljanju o brigama i koristima ljudi koje tebi nisu obaveza nad korisnim razmišljanjem i zaokupljenosti srca Allahom. Slični primjeri tome nisu skriveni. Zapravo, ovakvo je stanje ljudi u većini slučajeva.

Svaki povod koji ti donosi ispravnost srca, tvog vremena i stanja sa Allahom, ne daji prednost u njemu nikome, jer ako dadneš prednost u tome drugome, onda daješ prednost šejtanu nad Allahom, a da nisi ni svjestan.

Razmisli o stanju većine ljudi kada daju prednost nad Allahom u onome što im šteti, a ne koristi. Ima li većeg neznanja i neuračunljivosti od ovoga.

Iz ovog aspekta su islamski pravnici govorili o davanju prednosti u pitanjima približavanja Allahu, pa su rekli da je to pokuđeno ili zabranjeno, kao npr. da čovjek dadne prednost drugome u prvom saffu namaza, a on se povuče, ili dadne prednost nekome nad svojom blizinom imamu na džumi, ili dadne prednost drugome u učenju ezana i ikameta, ili dadne prednost drugima u znanju, pa tako samog sebe liši i drugoga uzdigne, pa ga taj dobije bez njega.

Drugi: Davanje prednosti Allahovom, azze ve dželle, zadovoljstvu nad drugim. To označava da želi i da čini ono u čemu je Allahovo zadovoljstvo, pa makar izazvao srdžbu svih ljudi. Ovo je stepen vjerovjesnika, a najviši od njih je stepen poslanika, alejhimus-salatu ves-selam, a još više ulul-azma (najodabraniji poslanici), a još viši za našeg Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. On se borio protiv čitavoga svijeta, u potpunosti se predao pozivanju ka Allahu, podnosio je neprijateljstvo bližnjih i daljnjih u ime Allaha Uzvišenog. Dao je prednost Allahovom zadovoljstvu nad zadovoljstvom ljudi iz svakog aspekta. U davanju prednosti Njegovom zadovoljstvu nije ga osujetila ničija kritika, već je svoj interes, čvrstu namjeru i zalaganje usredotočio na davanje prednosti Allahovom zadovoljstvu, dostavljanju Njegove poslanice, uzdizanju Njegove riječi, borbi protiv Njegovih neprijatelja sve dok Allahova vjera nije postala superiorna nad svakom drugom vjerom, dok se Njegov argument nije uspostavio nad svim svjetovima, njegova blagodat upotpunila nad vjernicima; tako je on dostavio poslanicu, ispunio emanet, savjetovao ummet i borio se radi Allaha istinskom bogobojaznošću, te obožavao Allahu sve dok mu nije došla smrt naredbom njegovog Gospodara. Niko drugi nije dostigao ovaj stepen davanja prednosti poput njega, sallallahu alejhi ve sellem.

Na ovom stepenu iskušenje prvobitno biva veliko kako bi odstupili oni koji nisu predviđeni za ovo iskušenje. Kada ga čovjek ponese i uznapreduje, onda se pretvori u blagodat, tereti postanu ispomoć.

Ovo je poznato i običnim i odabranim ljudima. Nijedan rob nije dao prednost Allahovom, azze ve dželle, zadovoljstvu nad zadovoljstvom ljudi, te podnio težinu i teret toga, strpivši se u svome iskušenju, a da mu Allah to iskupšenje i teret nije preobrazio u blagodat, radost i ispomoć shodno onome što je trpio radi Njegovog zadovoljstva. Tako se njegov strah pretvori u sigurnost, potencijalni padovi u spas, zamor u rahatluk, teret u olakšanje, belaj u blagodat, iskušenje darivanjem, srdžba u zadovoljstvo itd. Zato propadoše oni koji zaostaše i uplašeni ostaše poniženi.

Allahov zakon koji se neće promijeniti govori da onaj ko dadne prednost zadovoljstvu ljudi nad zadovoljstvom Allaha, na njega će se rasrditi onaj kome je dao prednost i napustiti ga, postat će mu iskušenje, onaj koji ga je do jučer hvalio,

kudit će ga. Ko dadne prednost Njegovom zadovoljstvu iz srdžbe, neće svoj cilj kod njih postići, niti nagradu za Allahovo zadovoljstvo dostići. Ovo je najnesposobnije i najgluplje stvorenje.

Zadovoljstvo stvorenja nije moguće postići, niti je naređeno niti zabilježeno; to je nemoguće, već je neminovno da se moraju rasrditi na tebe. Ukoliko se rasrde na tebe, a ti dobiješ Allahovo zadovoljstvo, to ti je draže i korisnije nego da se rasrde na tebe, a ni Allah s tobom nije zadovoljan. Ukoliko se u oba slučaja moraju na tebe rasrditi, onda dadni prednost njihovoj srdžbi kojom postižeš Allahovo zadovoljstvo, pa će poslije s tobom biti zadovoljni. U suprotnom, najlakše je postići zadovoljstvo onoga čije ti zadovoljstvo ne koristi, niti ti šteti njegova srdžba u pogledu tvoje vjere, vjerovanja i budućeg svijeta. Ukoliko ti malo naudi na dunjaluku, onda je Allahova srdžba daleko veća. Razum nalaže podnošenje manje štete da bi se odvratila veća, te ispuštanje manje koristi kako bi se postigla veća. Zato odmjeri svojim razumom i pogledaj koja je od dvije stvari bolja, pa joj daj prednost, ili koja je gora pa se od nje udalji. Ovo je nužni kategorički dokaz u davanju prednosti Allahovom zadovoljstvu nad zadovoljstvom stvorenja.

Kada osoba dadne prednost Allahovom zadovoljstvu, Allah će joj osigurati i nadomjestiti terete nezadovoljstva stvorenja. Ukoliko dadne prednost njihovom zadovoljstvu, oni neće preuzeti teret Allahove srdžbe na njega.

Jedan ispravni prethodnik rekao je: "Dodvoravanje jednom Licu lakše je nego dodvoravanje više lica. Ukoliko se budeš dodvoravao jednom Licu, On će preuzeti teret dodvoravanja svim ostalim licima.

Eš-Šafii kaže: 'Zadovoljstvo ljudi je cilj koji se ne može dostići, zato se drži onoga s čime ćeš ti biti ispravan i dosljedno ga slijedi.'

Poznato je da duša ne može biti ispravna osim kada da prednost zadovoljstvu svoga Gospodara i Zaštitnika nad drugima mimo Njega.

Treći: Davanje prednosti onome čemu je Allah dao prednost: To znači da davanje svoje prednosti pripišeš Allahu, a ne sebi, te da On jedino daje prednost, a ne ti, pa kao da si predao davanje prednosti Njemu. Kada drugome daš prednost u nečemu, prednost mu je dao Istiniti, a ne ti, jer je On u suštini davalac prednosti, jer je On u suštini taj koji sve daje.

Znanstveno se pokazalo da čovjek u osnovi ništa ne posjeduje, Allahov rob u suštini nema vlasništva, a pravi vlasnik je njegov Gospodar." (sažetak)

Uzvišeni Allah kaže: **"I više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno."** (El-Hašr, 9)

Uzvišeni Allah pohvalio je ensarije, jer su davali prednost potrebnicima nad svojim vlastitim potrebama i otpočinjali su sa potrebama ljudi, iako su i oni bili u potrebi.

Uzvišeni Allah kaže: "**I hranu su davali, mada su je i sami željeli, siromahu, siročetu i sužnju**" (Ed-Dehr, 8) – do kraja ovih ajeta.

Ovo su stanja plemenitih koji hrane siromahe, siročad i zarobljenike u okolnostima vlastite ljubavi i strasti. Znaj da je prvo stanje na višem stepenu od ovog stanja. Oni su dali sadaku izražavajući ljubav prema onome što su dali i možda nisu u potrebi za tim, niti u nuždi, dok su prvi dali prednost nad samima sobom iako su i oni u potrebi za onim što su udijelili. Allah najbolje zna.

564. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Došao je jedan čovjek Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Ja sam gladan', pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao po jednu svoju ženu (i upitao za hranu), a ona reče: 'Tako mi Onoga koji te poslao sa istinom, imam samo vode.' Zatim je upitao drugu ženu, pa je i ona isto rekla, i tako redom, sve su rekle isto: 'Ne, tako mi Allaha koji te poslao sa istinom, nemam ništa osim vode.' Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'Ko će ugostiti večeras ovoga čovjeka?' Jedan ensarija reče: 'Ja, Allahov Poslaniče', pa ga je poveo svojoj kući i rekao ženi: 'Ugosti Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, gosta.' U drugoj predaji stoji da je rekao svojoj ženi: 'Imaš li šta za jelo?', pa je rekla: 'Ne, osim hrane za djecu.' Ensarija joj reče: 'Zabavi ih nečim, a kada budu željeli večeru, uspavaj ih. Kada uđe naš gost, ugasi svjetiljku pa se prikazuj kao da i mi jedemo.' Zatim su sjeli, i gost je jeo, a oni su legli bez večere. Kada je svanulo, ensarija je došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on mu reče: 'Allah se zadivio vašim sinoćnjim postupkom sa vašim gostom.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Buhari (7/119) – Fethul-Bari; Muslim (2054).

Iz hadisa se shvata:

-Ugošćivanje gosta obavezno je u islamu.

-Dozvoljenost upućivanja gosta onome ko je u mogućnosti da mu ukaže gostoprimstvo.

- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, iako se i sam nalazio u stanju oskudice, bio je darežljiv i plemenito je dijelio drugima i ono malo što je posjedovao.

-Čestitost ensarija koji su davali prednost drugima i pored svojih potreba.

-Uzvišeni Allah nadgleda Svoje robove, nadgleda njihova djela, zna njihova stanja.

-Pohvalnost izražavanja zadivljenosti onome ko uradi dobro.

-Pojašnjenje povoda objave riječi Uzvišenog: **"I više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno. A oni koji se uščuvaju lahkomosti i tvrdičluka, oni će sigurno uspjeti."** (El-Hašr, 9)

-Potvrda Allahovog svojstva čuđenja i divljenja, a to su praktična svojstva koja potvrđuju pripadnici ehlis-sunneta vel-džemata. Prethodno je pojašnjen njihov pravac u tom pogledu.

-Odbacuje se tumačenje da se pod ovim riječima misli na Allahovo zadovoljstvo njihovim postupkom, jer je takvo tumačenje sazdano na špekulaciji i nagađanju, pošto je protumačeno značenje kategorički špekulativno. Većina onih koji su se dali na neispravno tumačenje pomiješali su svojstva sa onim što iz njih proizlazi, tj. protumačili su svojstva onim što proizlazi iz njih, a onda time obesnažili samo svojstvo. Molimo Allaha da nas sačuva udaljenosti od menhedža ispravnih prethodnika, sljedbenika hadisa.

565. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Hrana spremljena za dvojicu dovoljna je za trojicu, a hrana spremljena za trojicu dovoljna je za četvericu."' (Muttefekun alejhi)

U predaji kod imama Muslima od Džabira, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Hrana spremljena za jednog dovoljna je za dvojicu, a hrana za dvojicu dovoljna je za četvoricu, a hrana za četvericu dovoljna je za osmericu."

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Buhari (9/535) – Fethul-Bari; Muslim (2058).

Druga predaja kod Muslima (2059)

Iz hadisa se shvata:

-Podsticaj na njegovanje lijepih moralnih osobina i zadovoljstvo postojećim blagodatima.

-Pohvalnost zajedničkog objedovanja, jer što je skup veći, veći je blagoslov.

-Dostatnost hrane proizlazi iz blagoslova okupljanja.

-Podsticaj na davanje hrane, te da čovjek ne potcjenjuje ono što ima kod sebe i ne usteže se od njegovog davanja, jer sa malom količinom može se dostići dostatnost, što znači da se može utoliti glad i održati tijelo, što je svakako bolje od nepostojanja nikakve hrane.

566. Od Ebu Seida el-Hudrija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Dok smo bili na putovanju sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, dođe neki čovjek na svojoj jahalici i poče se obazirati okolo. Tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ko od vas ima viška jahalicu, neka je dadne onome ko nema jahalice. Ko od vas ima viška opskrbe, neka je dadne onome ko nema opskrbe.' Zatim je spomenuo različite vrste imetka, pa tako shvatismo da niko od nas nema pravo zadržati ikakav višak imetka.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Muslim (1728).

Iz hadisa se shvata:

-Vođa (imam) pazi na svoje podanike i upućuje ih na ono što je najbolje.

-Podsticaj na saradnju u činjenju dobra i solidarnost u nedaćama.

-Brzi odaziv ashaba na želju i poziv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njeno sprovođenje. Oni su uistinu bili radost njegovog oka.

567. Od Sehla b. S'ada, radijallahu anhu, prenosi se da je neka žena došla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, noseći satkani ogrtač, pa je rekla: "Satkala sam ga svojim rukama da bih te u njega zaodjenula.' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uze ogrtač i odjenu ga. Izašao je pred nas, a ogrtač je bio donji dio njegove odjeće. Jedan čovjek reče: 'Odjeni me njime, kako je samo lijep!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Da.' Zatim je otišao na neki skup, a kada se vratio, savio je ogrtač i poslao ga tom čovjeku. Tada ljudi rekoše tom čovjeku: 'Nisi dobro postupio. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ga je obukao jer je bio u potrebi za njim, a ti si ga od njega zatražio znajući da on neće odbiti onoga ko ga za nešto zamoli.' Čovjek reče: 'Tako mi Allaha, nisam ga za njega zamolio da bih ga obukao, već da bude moj kefin.' Sehl je rekao: 'I bio je njegov kefin.'" (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi Buhari (3/143) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

-Pohvalno je prihvatiti poklon što prije kako darovatelj ne bi nešto ružno pomislio.

-Plemenitost, velika darežljivost Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji nije odbijao onoga ko ga za nešto zamoli.

-Dozvoljeno je da se nešto unaprijed pripremi, tj. prije nego što dođe vrijeme potrebe za tim, jer je spomenuti čovjek pripremio ogrtač za svoje kefine.

-Dozvoljenost oslanjanja na indicije, jer su ashabi Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, uzimanje ogrtača argumentirali njegovom potrebom za ogrtačem, pa su rekli: "Uzeo ga je jer je bio u potrebi za njim."

-Dozvoljeno je da čovjek pohvali odjeću koja se nalazi na drugom čovjeku da bi tako istakao njenu vrijednost, ili da mu iskaže svoju potrebu za njom, ukoliko je to opravdano.

-Utemeljenost javnog prijekora u slučaju kršenja odredaba ispravnog ponašanja, makar to kršenja ne dostiglo stepen stroge zabrane.

568. Od Ebu Musaa, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada pripadnici plemena Eš'ar gotovo ostanu bez opskrbe u pohodima, ili pomanjka hrane njihovim porodicama u Medini, sakupe sve što imaju na jednu prostirku, a zatim to u jednom posudi podijele između sebe podjednako. Oni su od mene, a ja sam od njih." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi Buhari (5/128-129) – Fethul-Bari: Muslim (2500).

Iz hadisa se shvata:

-Pojašnjenje vrijednosti plemena Eš'ar, a to je pleme Ebu Musaa el-Eš'arija, radijallahu anhu.

-Pojašnjenje vrijednosti međusobnog pomaganja i darivanja, te sabiranja opskrbe na putovanju na jedno mjesto kada pomanjka, a zatim njena podjednaka podjela.

-Dozvoljeno je da čovjek priča o odlikama svoga naroda.

Poglavlje šezdeset treće

NATJECANJE U POGLEDU BUDUĆEG SVIJETA I PRAKTICIRANJE POSTUPAKA KOJIMA SE ZADOBIJA BEREKET

Zalaganjem prilikom činjenja dobrih djela da bi se čovjek izdvojio i nadmašio druge smatra se pohvalnom stvari, jer vodi natjecanju u postizanju dobra, veličanju Allahovih znamenja i većem činjenju dobrih djela.

Uzvišeni Allah kaže: **"I neka se za to natječu oni koji hoće da se natječu."** (El-Mutaffifun, 26)

Nakon što je Uzvišeni Allah pojasnio ono što je pripremio za dobročinitelje i precizno odredio staništa odabranih, podstakao je Svoje robove da dođu do ovih pozicija, i radi njih neka se ponose oni koji žele da se ponose i neka se natječu oni koji žele da se natječu, kao što Uzvišeni kaže: **"Za ovako nešto neka se trude trudbenici."** (Es-Saffat, 61)

569. Od Sehla b. S'ada, radijallahu anhu, navodi se da je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, jedne prilike doneseno neko piće, pa se on napio. S njegove desne strane sjedio je neki dječak, a sa lijeve stariji ljudi, te je upitao dječaka: "Da li mi dozvoljavaš da prvo dadnem njima?" Dječak je odgovorio: "Ne, tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nikome neću dati prednost u udjelu koje mi dolazi od tebe." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada mu dodade posudu sa pićem." (Muttefekun alejhi)

Ovaj dječak je bio Abdullah b. Abbas, radijallahu anhuma.

Dokumentacija hadisa:

Bilježi Buhari (5/30-31) – Fethul-Bari.

Manje poznati pojmovi:

"Udjelu koje mi dolazi od tebe" – tj. trag tvoga blagoslova i ostatka.

Iz hadisa se shvata:

- Općeniti sunnet prilikom pića jeste da se dadne prednost desnoj strani na svakom mjestu.

-Davanje prednosti osobi koja se nalazi na desnoj strani nije zbog njene visoke pozicije ili prednosti nad ostalima koji se nalaze na mjestu okupljanja, već upravo prednosti njegove strane.

-Davanje prednosti šerijatskom shvatanju prije svih drugih.

-Pohvalnost izražavanja poštivanja prema starijima i stavljanje ljudi na njihove pozicije, ukoliko se to ne suprotstavlja šerijatskim propisima.

-Onaj ko zaslužuje nešto, najpreči je u odnosu na druge da upotpuni svoje pravo i da se nad njim drugome ne daje prednost.

-Ashabi, radijallahu anhum, ograničavali su se na ono što će im koristiti.

-Podsticaj na davanje prava onima kojima pripadaju.

-Lijepo ponašanje pri ophođenju sa ljudima, bili oni stariji ili mlađi.

-Dozvoljeno je da mlađi prisustvuju okupljanjima starijih, jer se tako podučavaju i preodgajaju. Ljudskost i muškost ne mogu se usavršiti osim na mjestima gdje se okupljaju muškarci.

570. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dok se Ejjub, alejhis-selam, kupao bez odjeće, na njega skočiše zlatni skakavci. Ejjub ih poče stavljati u svoju odjeću, pa ga njegov Gospodar, azze ve dželle, pozva rekavši: 'Ejjube, zar te nisam učinio nezavisnim od onoga što vidiš?' On reče: 'Svakako, tako mi Tvoga ponosa, ali ja sam ovisan o Tvome blagoslovu.'" (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi Buhari (1/387) – Fethul-Bari.

Manje poznati pojmovi:

"Zlatni skakavci" – komadići zlata koji su oblikom i mnoštvom nalikovali skakavcima.

Iz hadisa se shvata:

- Podsticaj na traganje za onim što čovjeku povećava blagoslov i vrijednost.

-Dozvoljenost da čovjek nastoji što više dobiti halala i to posebno za onoga ko je siguran da će na tome zahvaljivati.

-Vrijednost bogatog koji zahvaljuje, a dodatno pojašnjenje o tome će se navesti u sljedećem poglavlju.

- Dozvoljenost da se čovjek kupa bez odjeće na sebi, ukoliko je sam, ali je preče da pokrije stidne dijelove tijela. Dokaz za ovu tvrdnju u ovome hadisu se uzima iz činjenice da je Allah, dž.š. prekorio Ejjuba zbog sakupljanja imetka, a nije ga prekorio zbog kupanja bez odjeće, što ukazuje na dozvoljenost.

-Potvrda Allahovog svojstva govora.

Poglavlje šezdeset četvrto

ZNAČAJ ZAHVALNOG IMUĆNOG ČOVJEKA, A TO JE ONAJ ŠTO ZARAĐUJE IMETAK NA DOZVOLJEN NAČIN I TROŠI GA U ONO ŠTO MU JE NAREĐENO

Takav čovjek izvršava sve Allahove, subhanehu ve te'ala, naredbe i ispunjava obavezna prava u pogledu imetka, bilo da se radi o činjenju naređenog ili izbjegavanju zabranjenog, a te obaveze i prava su:

a) da stječe imetak na šerijatski dozvoljene načine, koji su čisti od prijevare, obmane, moljakanja ljudi i lične gramzivosti;

b) da svakome dadne njegovo pravo prilikom trošenja tog imetka, a to se prije svega odnosi na njegovu porodicu i one koje je dužan izdržavati, bez pretjerivanja, umišljenosti i škrtarenja. Zatim, da daje obavezni zekat i sadaku iz tog imetka u dobrotvorne svrhe, jer u imetku postoje i druga prava mimo zekata;

c) da ga troši u šerijatski opravdane svrhe i da ga ne uzima kao sredstvo za činjenje grijeha. Neki ljudi zarađuju imetak na dozvoljen način, a troše ga u zabranjene svrhe. Utječemo se Allahu od toga.

Uzvišeni Allah kaže: **"Onome ko udjeljuje i bogobojazan je, i ono najljepše smatra istinitim, njemu ćemo put dobra olakšati."** (El-Lejl, 5-7)

Uzvišeni Allah nagradit će onoga ko izdvoji i udijeli iz svog imetka dio koji mu je Allah naredio da dadne, bojeći se u tome Allaha, vjerujući da će za to biti nagrađen i da će mu Allah to blagosloviti i poslije mu još više dati, te proširiti put dobra koji vodi ka Džennetu čija je širina poput širine nebesa i Zemlje, koji je pripremljen za bogobojazne.

Uzvišeni Allah kaže: "**A od nje će daleko biti onaj najbogobojazniji, onaj koji bude dio imetka svoga udjeljivao, da bi se čistio, ne očekujući da mu se zahvalnošću uzvrati, već jedino žudeći za licem Gospodara svoga Svevišnjeg, i on će, zbilja, zadovoljan biti.**" (El-Lejl, 17-21) Ovi ajeti objavljeni su o Ebu Bekru

es-Siddiku, radijallahu anhu, koji je robove koji su prešli na islam u Mekki oslobodio iz ropstva. Ako se kaže: "Pouka je u općenitom značenju ovog ajeta, a ne u specifičnom povodu njegove objave", odgovorit će se: Da, tako je, ali Ebu Bekr prednjači nad ovim ummetom poslije Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i također prednjači u svim ovim pohvalnim osobinama: bio je iskren, bogobojazan, čist, plemenit, darežljiv, uveliko je trošio svoj imetak u pokornosti svome Zaštitniku i ispomoći Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Koliko je dinara i dirhema potrošio iz svoga ličnog zadovoljstva želeći time lice svog Plemenitog Gospodara. Niko od ljudi nije učinio Ebu Bekra dužnikom da bi mu se revanširao.

Njegova vrijednost i dobročinstvo ogledali su se i kod ostalih predvodnika i vođa plemena. Zato je Urve b. Mes'ud, poglavar plemena Sekif, na dan primirja na Hudejbijji, kada mu se Ebu Bekr grubo obratio i prekorio ga, rekao: "Tako mi Allaha, da me prije nisi pomagao, a ja ti nisam uzvratio, sada bih ti odgovorio kako zaslužuješ." Ako su se ovako prema njemu odnosili predvodnici i poglavari plemena, šta tek reći za ostale ljude?

U oba Sahiha prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko bude udijelio dva para (deva, konja i sl.) na Allahovom putu, čuvari Dženneta će ga pozvati: 'Allahov robe, to je dobro.' Ebu Bekr tada reče: 'Allahov Poslaniče, nije nužno da čovjek bude pozvan sa svih vrata, a da li će neko biti pozvan sa svih?' Reče: 'Da. Nadam se da ćeš ti biti od njih.'"

Nema sumnje da Ebu Bekr, radijallahu anhu, spada u ovaj ajet i najpreči je od svih ljudi općenito da bude svrstan u njega. Termini ovog ajeta su općeniti.

Uzvišeni Allah kaže: **"Lijepo ja kada dajete javno milostinju, ali je bolje za vas ako to prikrijete i date siromasima, i On će pokriti vaša loša djela! A Allah dobro zna ono što vi radite!"** (El-Bekare, 271)

Ajet ukazuje na vrijednost skrivanja sadake, svejedno bila obavezna ili dobrovoljna, jer time se više udaljava od pretvaranja, osim u slučaju da se pokazivanjem sadake očituje preovladavajuća korist u vidu povođenja ljudi za dotičnim davaocem sadake, i tada ovakav postupak iz ovog aspekta biva bolji. Ko to učini, dobit će veliko dobro tako što će mu se podići stepeni, pobrisati grijesi. Allahu od toga nije ništa skriveno i zato će davalac sadake biti nagrađen.

Uzvišeni Allah kaže: "**Nećete postići dobro sve dok ne budete dijelili od onoga što vam je drago! A što god da dijelite, Allah to dobro zna.**" (Ali Imran, 92) Komentar ovog ajeta naveden je u Poglavlju o trošenju od onoga što čovjek voli i što je dobro.

Inače, ajeti o vrijednosti trošenja u pokornostima su mnogobrojni i poznati.

571. Od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Nije dozvoljeno zavidjeti osim u dva slučaja: čovjeku kojem je Allah dao imetak pa ga on troši na putu Istine i čovjeku kojem je Allah dao mudrost, pa on po njoj sudi i druge njoj poučava.'" (Muttefekun alejhi) Komentar ovog hadisa prethodno je naveden.

Dokumentacija i komentar hadisa su pod brojem 544 u Poglavlju o plemenitosti, darežljivosti i trošenju u svrhe dobra s pouzdanjem u Allaha Uzvišenog.

572. Od Ibn Omera, radijallahu anhuma, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne zavidi se osim u dvije stvari: čovjeku kojem je Allah dao Kur'an, pa on s njime klanja i noću i danju, i čovjeku kojem je Allah dao imetak, pa ga on dijeli i noću i danju." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Buhari (9/73) – Fethul-Bari; Muslim (815).

Iz hadisa se shvata:

-Hadis donosi istovjetne koristi kao prethodni.

573. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da su siromašni muhadžiri došli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli: "Bogataši odoše s visokim stepenima i neprolaznim blagodatima." On upita: "A kako to?" Rekoše: "Klanjaju kao što i mi klanjamo, poste kao što i mi postimo, ali udjeljuju milostinju koju mi ne možemo udijeliti i oslobađaju robove koje mi ne možemo osloboditi." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: "Hoćete li da vas nečemu poučim čime ćete stići one koji su vas pretekli i prestići one koji su iza vas? Niko neće biti bolji od vas osim onoga koji bude radio što i vi radite." "Svakako, Allahov Poslaniče", odgovoriše oni. Poslanik Reče: "Izgovorite na kraju svakog namaza trideset i tri puta subhanallah, elhamdulillahi i Allahu ekber." Nakon toga siromašni muhadžiri ponovo su se vratili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli: "Naša braća bogataši čuli su ono što smo uradili, pa su to isto učinili." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: "To je Allahova blagodat koju On daje kome hoće." (Muttefekun alejhi, a ovo je Muslimova verzija)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Buhari (2/325) – Fethul-Bari; Muslim (595).

Iz hadisa se shvata:

-Nastojanje ashaba, radijallahu anhum, da čine dobra djela i da se natječu u činjenju djela koja će im koristiti na budućem svijetu.

-Iz ove predaje vidimo koliko su naši prethodnici dijelili imetak na Allahovom putu i zahvaljivali na ukazanim Allahovim blagodatima nadajući se Njegovoj nagradi.

- Oblici dobra su mnogobrojni, a putevi postizanja nagrade različiti. Prethodno je to pojašnjeno u nekim predajama hadisa (br. 120) u Poglavlju o pojašnjenu mnoštva načina činjenja dobra.

-Nastojanje siromašnih muhadžira da se podučavaju, jer su rekli: "Svakako, Allahov Poslaniče", tj. želimo da se tome podučimo kako bismo ga primijenili u nastojanju da sustignemo one koji su nas prestigli, te da postignemo njihove stepene

-Ko želi nešto naučiti, potrebno je da pita učene da bi mu o tome dali uputu i rješenje.

-Allahove vrijednosti i blagodati su velike i daje ih kome želi. Nije dozvoljeno čovjeku da se opire Uzvišenom za ono što je dao Svojim robovima, jer Njegov postupak nije u suprotnosti sa mudrošću i pravednošću. Čovjek mora znati da je Allahovo davanje iskušenje, a i uskraćivanje ispit. Zato vjernik zahvaljuje kada mu se dadne, a strpljiv je kada mu se uskrati, te zna da je sve to određeno.

-Dozvoljeno je pratiti stanja dobročinitelja i učenih ukoliko im se time neće nanijeti neka štetu. To se čini iz aspekta: "Ne zavidi se osim u dvije stvari."

Poglavlje šezdeset peto

SJEĆANJE NA SMRTI I KRATKOĆA NADE

Znaj, robe, da ćeš se vratiti svome Gospodaru tako što ćeš neminovno otići sa ovoga svijeta. To je kraj stvaranja koje se završava smrću, jer Uzvišeni kaže: "**Svako ko je na njoj, umrijet će.**" (Er-Rahman, 26)

Smrt je postojeća činjenica, a i ona je stvorena, jer Uzvišeni kaže: "**Onaj koji je stvorio smrt i život.**" (El-Mulk, 2)

Posrednici za uzimanje duša su meleki, kao što Uzvišeni kaže: "**Reci: Usmrtit će vas melek smrti, koji je za vas zadužen.**" (Es-Sedžde, 11)

Također kaže: "**Da ti je vidjeti kada meleki budu usmrćivali nevjernike.**" (El-Enfal, 50) Međutim, stvarni usmrtitelj je samo Allah, dž.š. "**Allah uzima duše prilikom njihove smrti.**" (Ez-Zumer, 42)

Kada se rob nastani u vječnoj kući, u Džennetu sa blagodatima, ili vatri paklenoj, dovest će se smrt u liku ovna, a onda se zaklati naočigled stanovnika Dženneta i Vatre, kao što se navodi u vjerodostojnoj predaji od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

Stoga, smrt ne znači odlazak u nepostojanje ili nestanak, već označava raskid veze između duše i tijela, promjenu stanja i preseljenje iz jedne kuće u drugu kuću. Ko ovo sazna i shvati, smrt će mu biti najveći motiv za činjenje dobra, vlastitu neobmanjenost i kratkotrajno nadanje. Pokuđena nada označava neprestano odgađanje uz predanost griješenju, odgađanje pokajanja i gajenje neosnovanih nada kod Allaha. Neka nas Allah sačuva.

Uzvišeni Allah kaže: "**Svaka duša će smrt okusiti, a samo ćete na Sudnjem danu u potpunosti dobiti plaće vaše! Pa ko bude od Vatre udaljen i u Džennet uveden, uspio je! A život na ovome svijetu samo je varljivo naslađivanje.**" (Ali Imran, 185)

Uzvišeni Allah u općenitom smislu, obuhvatajući sva stvorenja, obavještava da će svaka duša smrt okusiti. Jedino On Uzvišeni neće umrijeti, a džinni, ljudi, meleki, nosioci Njegovog Prijestolja – svi će umrijet, i On će ostati Jedini trajan i vječan. Tako će biti Posljednji kao što je bio Prvi.

U ovom ajetu izražava se sućut svim ljudima. Niko neće ostati na zemlji a da neće i umrijeti nakon određenog roka. Kada se sjeme koje je Allah odredio da

postoji iz kičme Adema istroši i završi se postojanje ljudi, tada će Allah dati Sudnji dan i nagraditi i kazniti stvorenja prema njihovim djelima, bila ona velika ili mala, malobrojna ili mnogobrojna. Nikome neće nanijeti nepravdu ni koliko je trun. Zato je Uzvišeni rekao: "**A samo ćete na Sudnjem danu u potpunosti dobiti plaće vaše.**" Ko bude sačuvan od Vatre i spašen od nje i bude uveden u Džennet, on je u potpunosti uspio. Zatim ih Zaštitnik upozorava na stvari koje ih zaokupljaju, te čovjeka odvraćaju od stvarnosti i on biva obmanut svojim dunjalukom zaboravljajući na svoga Gospodara i Zaštitnika. Tako kaže: "**A život na ovome svijetu samo je varljivo naslađivanje**", umanjujući njegovu vrijednost i minimizirajući njegovu važnost. Ovaj dunjaluk je prezren i prolazan. On je ostavljena naslada koja, tako mi Allaha osim kojeg drugog istinskog boga nema, samo što ne ostane bez onih koji žive na njemu. Zato od te naslade uzmite za pokornost Allahu koliko možete. Nema kretanja, nema snage osim uz pomoć Allaha.

Uzvišeni Allah kaže: "**A čovjek ne zna šta će sutra zaraditi i ne zna čovjek u kojoj će zemlji umrijeti.**" (Lukman, 34)

Duša ne zna šta će sutra steći na svome dunjaluku ili ahiretu, a isto tako ne zna gdje će umrijeti, u svome mjestu, ili nekoj drugoj Allahovoj zemlji.

Ovaj ajet je argument protiv onih koji odgađaju pokornost i pokajanje Allahu, kada neko od njih kaže: 'Sutra ću se pokajati', ili "prekosutra...", a u čijem je vlasništvu sutra ili prekosutra?

Zato je Sehl b. Abdullah rekao: "Ovo su tvrdnje duše, a kako će se pokajati sutra, 'a sutra' nije u njegovom vlasništvu."

Ovo je izvrstan primjer i nenadmašiv dokaz.

Uzvišeni kaže: "**I kada rok njihov prođe, ni za jedan tren oni ga ne mogu ni odgoditi ni ubrzati.**" (En-Nahl, 61)

Uzvišeni obavještava o Svojoj blagosti i brižnosti prema ljudima i pored njihove nepravde. Kada bi ih On kaznio za ono što čine, na Zemlji ne bi ostalo nijednog stvorenja, ali Uzvišeni Gospodar je brižan i prikriva tuđe grijehe. On daje odgodu do određenog časa i ne ubrzava im kaznu, jer kada bi odmah kažnjavao, na zemlji ne bi niko ostao. Zato je rekao na početku ovoga ajeta: "**Kada bi Allah ljude zbog zuluma njihovog kažnjavao, ništa živo na zemlji ne bi ostavio, ali, On ih do roka određenog ostavlja.**"

Uzvišeni kaže: "**O vjernici, neka vas imanja vaša i djeca vaša ne zabave od sjećanja na Allaha. A oni koji to učine, bit će izgubljeni. I od onoga čime vas Mi opskrbljujemo udjeljujte prije nego što nekome od vas smrt dođe, pa da onda rekne: 'Gospodaru moj, da me još samo kratko vrijeme zadržiš, pa da milostinju udjeljujem i da dobar budem!' Allah sigurno neće ostaviti u životu nikoga kome smrtni čas njegov dođe, a Allah dobro zna ono što vi radite.**" (El-Munafikun, 9-11)

Uzvišeni Allah naređuje Svojim robovima vjernicima da Ga mnogo spominju, zabranjuje im da ih zaokupiraju imeci i djeca od Njegovog spominjanja, i obavještava ih da onaj ko se zabavi ovosvjetskim nasladama i ukrasima, a zapostavi ibadet i pokornost svome Gospodaru, sigurno će biti od onih koji su sami propali, a i njihove porodice na Sudnjem danu. Zatim ih je podstakao da troše i udjeljuju u Njegovoj pokornosti, jer svaki nemarni će se kajati kada mu smrtne muke nastupe, tražit će produženje života, pa makar i za kratko, kako bi postigao ono što ga je mimoišlo. Ali, daleko je to! Bilo je što je već bilo i došlo je ono što neminovno dolazi, a sve je to zbog njegovog nemara. Nevjernici će, kao što Uzvišeni kaže: **"Ti opominji ljude danom kada će im kazna doći, pa će oni koji su zulum činili – govoriti:'Gospodaru naš, ostavi nas još samo kratko vrijeme. Odazvat ćemo se pozivu Tvome i slijedit ćemo poslanike!' – A zar se prije niste zaklinjali da nećete na onaj svijet?"** (Ibrahim, 44) Nikome se smrt ne odgađa nakon što smrtni čas dođe, a On najbolje zna i najbolje je obaviješten o onome ko je iskren u svome govoru i molbi u odnosu na onoga koji, kada bi bio vraćen, činio bi veće zlo nego što ga je i sam prije činio. Zato je Uzvišeni rekao: **"Allah će vas obavijestiti o onome što činite."**

Uzvišeni kaže: **"Kada nekome od njih smrt dođe, on uzvikne: 'Gospodaru moj, povrati me da uradim kakvo dobro u onome što sam ostavio!' – Nikada! To su riječi koje će on uzalud govoriti, pred njima će biti prepreka sve do dana kada će oživljeni biti. Pa kada se u rog puhne, tada rodbinskih veza među njima neće biti i jedni druge neće ništa pitati. Oni čija dobra djela pretegnu, oni će se spasiti, a oni čija loša djela pretegnu, oni će posve izgubljeni biti, u Džehennemu će vječno boraviti. Vatra će im lica pržiti i iskešenih zuba će u njemu biti. 'Zar vam ajeti Moji nisu kazivani, a vi ste ih poricali...'** sve do riječi: **'A koliko ste godina na zemlji proveli?', upitat će On. 'Proveli smo dan ili samo dio dana', odgovorit će. 'Pitaj one koji brojali.' 'Pa da, kratko ste proveli', reći će On, 'da ste samo znali. Zar ste mislili da smo vas uzalud stvorili i da Nam se nećete povratiti?'"** (El-Mu'minun, 99-115)

Uzvišeni obavještava u kakvom će stanju biti nevjernici i nemarni kada im dođe samrtni čas i kako će se pravdati za neizvršenje Allahovih prava; obavještava o tome šta će govoriti i o njihovoj molbi da budu vraćeni na ovaj svijet kako bi popravili ono što su propustili u periodu svoga života. Uzvišeni Allah spominje da će oni moliti za povratak, ali im se to neće uslišiti prilikom samrti, na Dan proživljenja i Dan izlaganja pred Silnim, te kada budu izlagani vatri Džehennema u dubinama paklene patnje. Riječi Uzvišenog: **"Nikako!"** označavaju odbacivanje, tj. nećemo mu se odazvati na ono što traži niti od njega primiti.

Zatim je Uzvišeni rekao: **"Pred njima će biti prepreka"**, prijeteći nasilnicima, koji su na samrti, da će biti kažnjeni kaznom u kaburima i to će trajati sve do Dana proživljenja.

Kada dođe Dan proživljenja i puhne se u rog za oživljenje, te ljudi ustanu iz svojih kabura, tada rodbinske veze neće koristiti. Roditelj neće oplakivati svoje dijete, niti se nad njim nadviti. Kome budu pretegnula njegova dobra djela, bit će spašen i uspio je, a čija loša djela pretegnu, izgubio je, propao je i u trgovini bankrotirao. Zatim će biti poveden ka Džehennemu koji će ga tako opržiti da će njegovo meso preko njegovih peta spadati. A zatim će ih njihov Gospodar kažnjavati zbog nevjerstva, grijeha i loših djela koja će ih vječno u Džehennemu ostaviti, pa će im reći: "Ja sam vam poslanike poslao, objavio sam vam Knjige, otklonio vaše sumnje, nikakvog argumenta vam nije ostalo." Neće moći pobjeći od priznanja, ali će zatražiti da budu vraćeni na ovaj svijet. To im se neće uslišati zato što nema puta za povrat, već će im se reći: "Ostanite u njemu poniženi i prezreni i ne ponavljajte više svoju molbu, jer se ona kod Mene vama neće uslišati." Tada oni više ni riječi neće progovoriti, osim što će se čuti uzdisaji i izdisaji u vatri Džehennema.

Nakon toga, Uzvišeni Allah podsjetit će ih na grijehe koje su činili na ovome svijetu izrugujući se vjernicima i Njegovim bogobojaznim štićenicima, te će reći: "Ovo je dan pravednosti, pa kao što sam vas kaznio za vaše nevjerstvo i ismijavanje usplamtjelom Vatrom, njih ću danas nagraditi srećom, spasom, Džennetom i spasom od Vatre."

Zatim će ih podsjetiti na njihovu nepokornost i neupućivanje ibadetu Njemu Jedinome, i stavit će im na znanje: da su se strpjeli u životu na ovome svijeta, uspjeli bi kao što su uspjeli Njegovi bogobojazni štićenici, ali oni su dali prednost prolaznom nad vječnim, misleći da su stvoreni bez razloga, bez svoga htijenja, ili Njegove mudrosti, i zato nisu vjerovali u proživljenje. Zatim je Uzvišeni Stvoritelj Sebe proglasio čistim da stvori nešto besciljno; On je stvarni Vladar, čist od toga, nema drugog istinskog boga osim Gospodara Plemenitog Prijestolja.

Uzvišeni kaže: "**Zar nije vrijeme da se vjernicima srca smekšaju kada se Allah i Istina koja se objavljuje spomene, i da oni ne budu kao oni kojima je još davno data knjiga, pa su srca njihova, zato što je mnogo vremena proteklo, postala nemilosrdna i mnogi od njih su grješnici neposlušni.**" (El-Hadid, 16)

Uzvišeni Allah objavio je ljudima Opomenu koja skida koprene uzavrelih strasti sa njihovih očiju i srca. Njihova srca tada postaju prosvijetljena svjetlošću ljubavi i respekta prema Allahu, koji ih je stvorio, ponizna, pokorna, smirena i spokojna pred svojim Velikim i Uzvišenim Gospodarom.

Prošlo je samo nekoliko godina nakon objave ovoga lijeka (ajeta), a već ih je Allah prekorio, jer nisu dostigli stepen koji je On od njih želio, pa je Uzvišeni ovim ajetima rekao da su vjernici zakasnili.

Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu, kao što stoji u Sahih Muslimu, kaže:

"Između našeg islama i između Allahovog prijekora ovim ajetom: **'Zar nije vrijeme da se vjernicima srca smekšaju kada se Allah i istina koja se objavljuje spomene',** prošle su samo četiri godine.

Ovo je glas prijekora vjernicima koji nisu dostigli vrhunac skrušenosti, jer njihovi spori pokreti u nastojanju zadobijanja dobra ukazuju na slabost, a Allah time nije bio zadovoljan za prvu vjerničku skupinu koja je na svoja pleća stavila Božanski pravac koji treba dostaviti svim ljudima, jer to je ugledna generacija koja je stasala u okrilju Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kao uzora.

Ovim riječima Uzvišeni je podsjetio vjernike na okrutnost srca sljedbenika Knjige koja su postala takva zbog očitog griješenja i prolaska dugog vremenskog perioda, uputivši oštru prijetnju i upozorenje na njihov konačni ishod.

Ali, ljudska dušo, nemoj gubiti nadu, jer Allah oživljava srce nakon njihove krutosti, upućuje zbunjene nakon njihove zalutalosti, daje izlaz iz nedaća nakon njihove žestine. Kao što oživljava mrtvu zemlju obilnom i plodonosnom kišom, tako oživljava obamrla srca dokazima Kur'ana i ostalim znakovima, a zatim u njih unese svjetlo nakon što su bila zaključana i nakon što niko do njih nije mogao doći. Zato, neka je slava Onome koji upućuje koga želi nakon zablude i odvodi u zabludu koga želi, On čini ono što želi, On je mudar, pravedan u svim postupcima, Blag, o svemu obaviješten, Veliki. Ovim objedinjenim činjenicama koje uzimaju srca i vode ih u široka prostranstva skrušenosti gdje se nalazi milost i smirenost, Uzvišeni Znalac oblikovao je Svoj utjecajni i blagi prijekor da bi se u potpunosti odazvala srca kojima je njihov Tvorac ukazao Svoju počast i vrijednost šaljući im poslanika, jednog od njih, koji ih poziva u ono što će ih u životu održati.

Ajeti o ovoj tematici su mnogobrojni i svima nama dobro poznati.

574. Od Ibn Omera, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo me je za rame i rekao: 'Budi na dunjaluku kao da si stranac ili putnik.'"

A Ibn Omer, radijallahu anhuma, govorio je: "Kada omrkneš, ne očekuj da ćeš osvanuti, a kada osvaneš, ne očekuj da ćeš omrknuti. Od svoga zdravlja ostavi za svoju bolest, a od svoga života za svoju smrt." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija i komentar hadisa su pod brojem 471 u Poglavlju o vrijednosti skromnosti na dunjaluku.

575. Također se od Ibn Omera, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne treba čovjek musliman, koji ima nešto da oporuči, zanoćiti dvije noći a da oporuka (vasijet) nije zapisana kod njega." ((Muttefekun alejhi) Ova verzija je El-Buharijina)

U Muslimovoj verziji stoji: "Da zanoći tri noći." Kaže Ibn Omer: "Nije mi prošla noć od kada sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da to govori, a da kod mene nije bila moja oporuka."

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (5/355) – Fethul-Bari; Muslim (1627). Druga predaja kod Muslima: (1627 i 4)

Iz hadisa se shvata:

-Pohvalnost blagovremenog pisanja oporuke, jer čovjek ne zna kada će mu doći smrt. Pisanje oporuke nije ograničeno na čovjeka u bolesti.

-Vjernik se stalno treba prisjećati smrti i spremati se za nju.

-Odaziv ashaba, radijallahu anhum, Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Ibn Omer, radijallahu anhu, ne bi zanoćio nijednu noć a da oporuka kod njega ne bi bila već napisana.

576. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, povukao je više linija i rekao: 'Ovo je čovjek, a ovo njegov smrtni čas. Dok je on u takvom stanju dolazi mu najbliža linija.'" (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (1/336) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

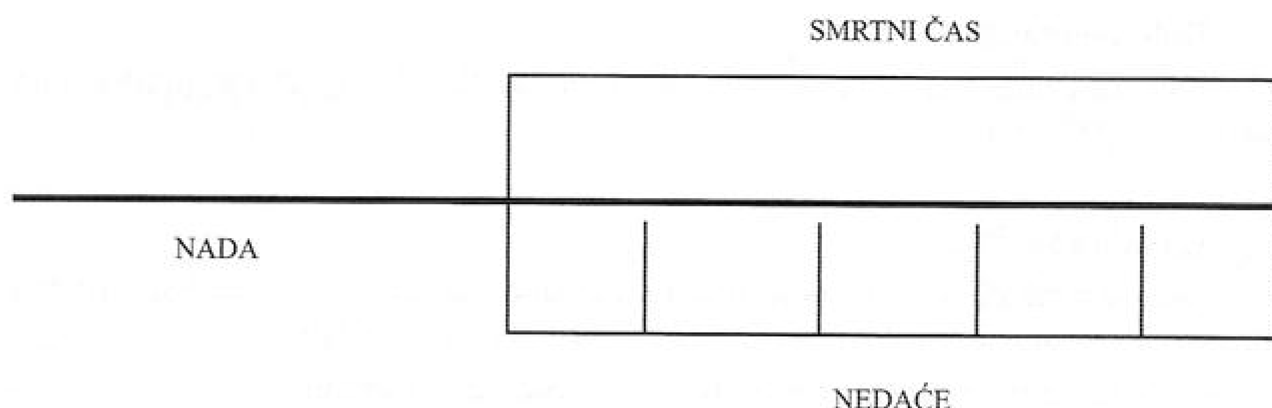
-Dozvoljenost navođenja primjera i korištenja sredstava za pojašnjenje prilikom edukacije kako bi se postigla bolja predodžba prilikom prenošenja znanja.

-Upozorenje čovjeku na iznenadnu smrt koja ga može zateći nespremnoga bez dobrih djela.

-Smrt dolazi iznenada.

577. Od Ibn Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nacrtao je kvadrat, zatim po njegovoj sredini povukao uzdužnu liniju pored koje je, sa strane, povukao nekoliko kraćih linija okrenuvši ih prema uzdužnoj, pa je rekao: "Ovo je čovjek. Ovo što ga opasuje je njegov smrtni čas, a ova linija koja izlazi van, to je njegova nada. Ove kratke linije su prepreke (nesreće). Ako ga ova spotakne (pogodi), ova ga oprži, a ako ga ova saplete, ova ga opeče." (Prenosi El-Buhari)

Slika izgleda ovako:

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (1/235-236) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

-Ovaj svijet je ispunjen poteškoćama, pa ko se strpi u tome, bit će nagrađen.

-Čovjekova nadanja daleko su veća od dužine njegovog života. Zato on smatra da će ostvariti svoja nadanja prije dolaska smrtnog časa, ali ga smrt iznenadi.

-Čovjek je dužan da se što prije pokaje, jer ne zna šta će ga sutra snaći, ne zna kada će umrijeti i gdje će umrijeti. Možda ga smrt zadesi u nadi koju je nastojao da ostvari.

578. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Požurite sa dobrim djelima da preteknete sedam stvari. Zar očekujete išta drugo osim siromaštva koje odvodi u zaborav, ili zabluđujućeg bogatstva, ili smrtne bolesti, ili staračke oronulosti u kojoj se nesuvislo govori, ili iznenadne smrti, ili Dedždžala, a on je najgore što očekujete, ili Sudnji čas koji je najveće iskušenje i gorči je od dunjalučke patnje." (Prenosi Et-Tirmizi i kaže da je hasen)

Dokumentacija, pojašnjenje slabosti i komentar ovog hadisa navedeni su pod brojem 93 u Poglavlju o požurivanju u činjenju dobrih djela.

579. Također od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Mnogo spominjite onu koja prekida sve naslade", tj. smrt. (Prenosi Et-Tirmizi i kaže da je hasen)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je vjerodostojan (sahih li gajrihi), a bilježi ga Et-Tirmizi (2307); Ibn Madže (4258); En-Nesai (4/4); Ahmed (2/292-293) i drugi od Muhammeda b. Amra, a on od Ebu Seleme.

Kažem: Ovaj lanac prenosilaca je dobar.

Predaji svjedoče i druge predaje, a od njih je hadis od Enesa, Omera b. El-Hattaba, Ibn Omera, Ebu Seida el-Hudrija i Zejda b. Eslema kao mursel. Stoga, uzimajući ove predaje, gore navedena predaja je vjerodostojna.

Iz hadisa se shvata:

-Sunnet je svakom muslimanu, bio on zdrav ili bolestan spominjati smrt srcem i jezikom i to što više tako da mu smrt bude pred očima, jer će to biti veći povod da ne čini grijehe i veći motiv da čini pokornosti.

-Smrt poništava naslade. Molimo Allaha da nam ona dođe sa blagoslovom.

-Onaj ko se prisjeća smrti, ukoliko bude u tjeskobi, sjećanje na smrt bit će mu olakšanje, a ako bude u olakšanju, sjećanje na smrt učinit će ga tjeskobnim. Tako će biti u stalnoj spremnosti da napusti dunjaluk.

580. Od Ubeja b. Ka'ba, radijallahu anhu, navodi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslije prolaska prve trećine noći ustao i govorio: "O ljudi, Allaha spominjite! Došlo je prvo puhanje u Sur, a slijedi ga drugo puhanje u Sur. Došla je smrt sa svim onim što nosi! Došla je smrt sa svim onim što nosi!" Ja ga upitah: "Allahov Poslaniče, ja mnogo vremena provodim učeći dovu, pa koliko vremena da odvojim za donošenje salavata na tebe?" On mi reče: "Koliko želiš." Upitah: "Četvrtinu?", a on reče: "Koliko želiš, pa ako povećaš to je dobro za tebe." Opet upitah: "Polovinu?", a on reče: "Koliko želiš, a ako povećaš to je dobro za tebe." Upitah: "A dvije trećine?" On reče: "Koliko želiš, ako povećaš to je dobro za tebe." Tada ga upitah: "Hoću li za tebe učiniti sve svoje dove?" On reče: "Tada ćeš biti sačuvan od briga i tvoji će grijesi biti oprošteni." (Prenosi Et-Tirmizi i kaže da je dobar)

Dokumentacija hadisa:

Prvi dio hadisa je slab, a drugi je dobar (hasen li gajrihi). Bilježi ga Et-Tirmizi (2457); Ahmed (5/136) od Abdullaha b. Muhammeda b. Akila, a on od Et-Tufejla b. Ubejja b. Ka'ba, a on od svog oca.

Bilježi ga El-Hakim (4/308); Ebu Nuajm (8/377). Prvi njegov dio je sličan ovoj predaji.

Kažem: Lanac prenosilaca je slab zbog lošeg pamćenja Abdullaha b. Muhammeda b. Akila et-Talibija. Što se tiče zadnjeg dijela hadisa: "Allahov Poslaniče, ja mnogo donosim salavat na tebe..." kažem da postoji predaja koja joj svjedoči kod Kadije Ismaila b. Ishaka u knjizi "Fadlussalati alennebijji, sallallahu alejhi ve sellem, " (13) čiji je lanac prenosilaca mursel. S time je ova predaja dobra (hasen).

Iz hadisa se shvata:

-Najbolji noćni namaz je onaj u zadnjoj trećini noći.

-Smrt je blizu čovjeka, ali većina ljudi nemarno se odnosi prema toj činjenici.

-Vrijednost donošenja salavata na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

-Donošenje salavata na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, spada u propisani zikr s kojim se srce smiruje i odagnavaju briga i tuga.

Poglavlje šezdeset šesto

POHVALNOST POSJEĆIVANJA MEZARLUKA MUŠKARCIMA I ŠTA SE KAŽE PRILIKOM TOGA

Kada je u pitanju posjeta mezarja, ne postoji dokaz koji izdvaja muškarce od žena, nego je propis po ovom pitanju isti i za muškarce i žene shodno sljedećim dokazima:

1. Općenit govor Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Pa ih vi posjećujte." Prethodna zabrana obuhvatala je i muškarce i žene podjednako. Poslije derogiranja zabrane, pohvalnost je obuhvatala oba spola. Stoga onaj koji izdvaja žene iz ovog općenitog termina dužan je da iznese dokaz koji ne postoji.

2. Muškarci i žene imaju zajedničko učešće u razlogu zbog kojeg je pohvalna posjeta mezarja: "Jer oni podsjećaju na budući svijet", kao što se navodi u Burejdinom hadisu koji ćemo uskoro citirati. U Enesovom hadisu od El-Hakima, sa dobrim lancem prenosilaca, stoji: "Zato ih posjećujte, jer omekšavaju srca, potiču da oči zasuze i podsjećaju na budući svijet." U hadisu od Ebu Seida el-Hudrija kod Ahmeda i El-Hakima, sa ispravnim lancem prenosilaca, navodi se: "U njima je pouka."

3. U mnogim hadisima navodi se olakšica za žene u pogledu posjete mezarja, a od njih je i predaja kod El-Hakima i El-Bejhekija, sa ispravnim lancem prenosilaca, od Abdullaha b. Ebi Mulejke u kojoj se navodi da se Aiša jednoga dana vratila iz posjete mezara, pa joj rekoh: "Majko vjernika, odakle si došla?" Ona reče: "Dolazim od mezara Abdurrahmana b. Ebi Bekra." Upitah je: "Zar Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije zabranio posjetu mezarima?" Rekla je: "Da, ali je onda naredio njihovo posjećivanje."

4. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podučio je Aišu pozdravu stanovnicima mezarja, kao što se navodi kod Muslima. Rekla je: "Šta da im kažem, Allahov Poslaniče?" Reče: "Reci: Neka je mir na stanovnike ovih staništa, vjernike i muslimane. Neka se Allah smiluje prеđašnjim i potonjim od nas, i mi ćemo se, ako Allah dadne, vama pridružiti."

5. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, potvrdio je postupak žene koja je plakala kod jednog mezarja, rekavši joj: "Boj se Allaha i budi strpljiva." Ova predaja navedena je pod brojem 31 u Poglavlju o strpljivosti.

Međutim, potrebno je da žene ne posjećuju mezarja često kako to ne bi bio povod za naricanje i zapostavljanje prava muža. Zato se vjerodostojno navodi od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Prokleo Allah one žene koje mnogo posjećuju mezarje", tj. koje često posjećuju. U drugoj verziji navodi se samo: "One koje posjećuju", što je neispravno, jer u ovom lancu prenosilaca je Ebu Salih, štićenik Ummu Hanie, a on je slab prenosilac.

Ovo mišljenje zastupa veća grupa islamskih učenjaka, kao što su Hafiz Ibn Hadžer, El-Ajni, El-Kurtubi, Eš-Ševkani, Es-San'ani i drugi.

581. Od Burejde, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Zabranio sam vam posjetu mezarima, ali ih sada posjećujte.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Muslim (977).

Iz hadisa se shvata:

-U ovom hadisu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, postoji derogirajući i derogirani navod, kao što se to može naći u Allahovoj Knjizi. Ovakvi propisi isključivo se odnose na naredbe i zabrane, što nije moguće niti je dozvoljeno u obavijestima od Allaha, azze ve dželle, ili od Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

-Zabrana je mudrost koja kada bude navedena, treba naići na ostavljanje onoga što je zabranjeno i ustezanje od njega, jer podrazumijeva opasnost, zabranu i sprečavanje sve dok ne dođe sasvim jasni dokaz iz šerijatskog teksta, ili drugi dokaz koji ovu zabranu izvodi iz te tematike ka tematici upute i pohvalnosti.

-Zabrana posjete mezarja derogirana je shodno onome što se navodi u hadisu.

-Podsticaj na posjetu mezarja u smislu pohvalnosti, jer je naredba došla nakon zabrane, što označava dozvoljenost (a ne obligatnost), kao što je to potvrđeno u metodologiji islamskog prava.

-Razlog posjete mezarjima jeste da oni podsjećaju na budući svijet, omekšavaju srca, bivaju razlogom da poteče suza, podsjećaju na smrt i ograničavaju nadanje.

-Posjeta kaburima ne znači traženje pomoći od mrtvih, dozivanje onih koji su u njima ili njihovo prizivanje u pomoć, jer je to širk koji je u suprotnosti sa mudrošću utemeljenog posjećivanja. Stoga je takva posjeta kabura novotarska i zabranjena podjednako i muškarcima i ženama.

582. Od Aiše, radijallahu anha, navodi se da je rekla: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi god kod mene konačio, izlazio bi pred kraj noći u mezarluke El-Bekia, pa bi rekao: 'Neka je mir na vas, stanište ljudi vjernika. Došlo vam je ono što vam je obećano sutra i vama je odgođeno, i mi ćemo se vama, ako Bog da, pridružiti. Allahu, oprosti stanovnicima Bekie el-Garkad.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Muslim (974)

Manje poznate riječi:

"Došlo vam je ono što vam je obećano sutra..." – Došlo vam je ono što vam je obećano da će se desiti .

"i vama je odgođeno" – Pod odgodom se podrazumijeva period između smrti i proživljenja.

"El-Garkad" – Vrsta trnovitog drveta, a ovo mezarje u Medini nazvano je po njemu jer je dosta ovog drveća bilo u njemu.

Iz hadisa se shvata:

-Dozvoljenost posjećivanja mezarja noću.

-Mrtvi su vidjeli ono što im je Allah obećao u vidu blagodati ili patnje. Ovime se potvrđuje patnja i blagostanje u kaburu.

-Sve što je živo, umrijet će.

-Pohvalnost traženja oprosta za vjernike, jer im to koristi.

-O značenju izuzimanja riječima "i mi ćemo se, ako Bog da, vama priključiti" postoje dva mišljenja:

Prvo: Ove riječi se vraćaju na riječi "stanište ljudi vjernika", tj. i mi ćemo se vama priključiti u stanju vjerovanja, ako Bog da, jer vjernik ne može garantirati da neće zapasti u smutnju. Molimo Allaha za spas.

Drugo: Ove riječi nisu izrečene radi sumnje, već je to izražaj u arapskom jeziku. Zar ne vidiš riječi Uzvišenog: **"Ući ćete sigurno u El-Mesdždidul-haram, ako Bog da, sigurni."** (El-Feth, 27) Sumnja se ne može nikako pripisati Allahu, koji dobro poznaje skriveno.

583. Od Burejde, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podučavao ih je da prilikom obilaska mezarja kažu: 'Neka je mir na vas, stanovnici ovih staništa, vjernici i muslimani. I mi ćemo se, ako Bog da, vama pridružiti. Molimo Allaha za spas za nas i vas.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Muslim (975).

Iz hadisa se shvata:

-Nastojanje Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da poduči svoj ummet onome što mu koristi.

-Znanje prije djelovanja; zato ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podučavao prije nego što bi nešto činio.

-Nije dozvoljeno činiti neki ibadet bez znanja.

-Pohvalnost upućivanja dove za mrtve i uključivanje sebe u dovu, te posebno spominjanje selama i dove za vjernike.

584. Od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je pored nekih mezarja u Medini, a zatim im se okrenuo svojim licem rekavši: 'Neka je mir na vas stanovnici mezarja. Neka Allah oprosti i nama i vama, vi ste naši prethodnici, a i mi ćemo doći za vama.'" (Prenosi Et-Tirmizi i kaže da je dobar)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je slab, a bilježi ga Et-Tirmizi (1053). U lancu prenosilaca je Kabus b. Ebi Zabjan koji je imao loše pamćenje, a naročito je slab u predajama koje prenosi od svoga oca, a ovaj hadis prenosi od njega.

Iz hadisa se shvata:

-Značenje ovog hadisa potvrđeno je prethodnim vjerodostojnim hadisima, kao što su hadis od Aiše i Burejdea, radijallahu anhum, osim riječi: "Okrenuo im se svojim licem", koje su neispravne, jer ih samo navodi Kabus, a već znaš kakav je njegov status kao prenosioca.

Općenito rečeno: Allah nam je dao dovoljno vjerodostojnih predaja tako da nismo u potrebi za slabim predajama.

Poglavlje šezdeset sedmo

POKUĐENOST PRIŽELJKIVANJA SMRTI ZBOG NEDAĆE KOJA ČOVJEKA ZADESI, IZUZEV KADA SE ČOVJEK BOJI ISKUŠENJA U VJERI

Pametan čovjek ne sumnja da je život vjernika blagodat koja mu je ukazana, jer kada umre, prekidaju se njegova dobra djela, dok kada je živ, ukoliko su mu djela dobra, povećava mu se dobročinstvo, a ukoliko loše postupa, vjerovatno će napustiti loša djela i obznaniti svoje pokajanje, te tražiti Allahovo zadovoljstvo.

Ali, kada se rob pribojava zapadanja u smutnje i plaši se da će ga zadesiti šteta u vjeri, dozvoljeno mu je da priželjkuje smrt, kao što nas je podučio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

Neka niko ne pomisli da prijezir i pokuđenost priželjkivanja smrti znači preziranje susreta sa Allahom. Nikako! Muslim u svome Sahihu navodi od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ko voli susret sa Allahom, Allah voli susret sa njim, a ko prezire susret sa Allahom, Allah prezire susret sa njim.' Rekla sam: 'Allahov Vjerovjesniče, a šta je sa prijezirom prema smrti, jer je svi mrzimo?' Reče: 'Ne odnosi se na to. Već kada vjernik bude obradovan Allahovom milošću, zadovoljstvom i Džennetom, zavoli susret sa Allahom i Allah zavoli susret sa njim. Kada nevjernik bude obradovan patnjom i srdžbom od Allaha, onda mrzi susret sa Allahom, a i Allah mrzi susret sa njim.'"

Aiša, radijallahu anha, potvrdila je ovo značenje drugi put kada je upitana o tumačenju ovog hadisa, pa je rekla: "Nije to što misliš, već kada se pogled ukoči, prsa zahroptaju, koža naježi, prsti ukoče, pa tada ko zavoli susret sa Allahom, i Allah zavoli susret sa njim, a ko zamrzi susret sa Allahom, i Allah zamrzi susret sa njim."

Imam En-Nevevi, Allah mu se smilovao, u Komentaru Sahihu Muslima (17/10-11) kaže: "Početak ovog hadisa tumači njegov zadnji dio, a željeno značenje pojašnjava se ostalim općenitim hadisima: "Ko zavoli susret sa Allahom i ko mrzi susret sa Njim."

Hadis znači da prijezir koji se uzima u obzir jeste prilikom uzimanja duše, kada se više pokajanje ne prima. Tada se svakom čovjeku predoči njegovo konačno stanište i ono što mu je pripremljeno. Sretni tada zavole smrt i susret sa Allahom, da bi prešli ka onome što je pripremljeno, pa i Allah zavoli susret sa njima, tj. dadne im u obilju nagradu i počast. Nesretni zamrze susret sa Allahom, jer znaju

za loše stanje onoga ka čemu idu, pa i Allah zamrzi susret sa njima, tj. udaljava ih od Svoje milosti i počasti.

Vjerodostojna predaja od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u hadisu koji se prenosi u Sahihul-Buhariju i Muslimu, a u kojoj je u smrtnoj bolesti rekao: "Allahu, ka najvišem društvu!", ne znači dozvolu priželjkivanja smrti iz nekoliko aspekata:

1. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovo je rekao u trenutku odvajanja duše od tijela, kada su mu predočeni Džennet, blagodati i počasne pozicije koje mu je Allah pripremio, pa je tako zavolio susret sa Allahom.

2. Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dat je izbor između ostanka sa svojim ummetom i ubrzanog odlaska, pa je odabrao najviše društvo na stepenu istinitosti kod Moćnog Vladara.

3. Rečeno je da je ovo specifika Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, za razliku od njegovog ummeta, što je ipak slabo mišljenje.

585. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka niko od vas ne priželjkuje smrt, jer ako je dobročinitelj, možda će još više dobra uraditi, a ako je grješnik, možda će se pokajati." (Muttefekun alejhi, a tekst hadisa je iz El-Buharijine verzije)

U Muslimovoj predaji od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, navodi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka niko od vas ne priželjkuje smrt i neka ne moli za nju prije njenog dolaska, jer kada čovjek umre, prekidaju se njegova djela, a vjerniku njegov život uvećava samo dobro."

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (10/127) – Fethul-Bari; Muslim (2682).

Iz hadisa se shvata:

-Zabrana priželjkivanja smrti i njenog traženja od Allaha Uzvišenog prije nego što nastupi, jer povećanje životnog vijeka u bogobojaznosti označava povećanje dobrih djela.

-Dova biva uslišana ukoliko bude izrečena u vremenu u kome se prima. Zato je zabranjeno priželjkivati smrt, što se ubraja u jednu od pokuđenih stvari prilikom upućivanja dove.

-Potrebno je da vjernik iskoristi svoj život u pokornosti Allahu i njenom povećanju, te samoobračunu i pokajanju za nepokornosti i grijehe koji je počinio.

586. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Neka niko od vas nipošto ne zaželi smrt zbog nevolje koja ga je pogodila, a ako već mora, onda neka kaže: 'Allahu, poživi me ako je život dobar za mene, a usmrti me kada mi smrt bude bolja od života.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija i komentar hadisa su pod brojem 40 u Poglavlju o strpljivosti.

587. Od Kajsa b. Ebi Hazima prenosi se da je rekao: "Jednoga dana otišli smo posjetiti Habbaba b. El-Eretta, radijallahu anhu, koji je ležao na bolesničkoj postelji, a već je sedam puta kauterizirajući liječio svoju ranu, pa nam je rekao: 'Neki naši prijatelji već su otišli. Dunjaluk ih nije obuzeo. Mi smo dobili ono čemu ne nalazimo mjesta osim u zemlji. Da nam Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije zabranio da molimo za smrt, ja bih za nju molio.' Zatim smo i drugi put otišli da ga obiđemo i zatekli smo ga kako gradi zid. Rekao je: 'Muslimanu se daje nagrada za sve što troši, osim za ono što stavlja u ovu zemlju.'" (Muttefekun alejhi, a tekst hadisa je iz El-Buharijine verzije)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (10/127) – Fethul-Bari; Muslim (2681).

Manje poznate riječi:

"Dunjaluk ih nije obuzeo" – tj. nisu se naslađivaili ovodunjalučkim nasladama, pa da im to umanji nagradu na budućem svijetu.

"Ne nalazimo mjesta osim u zemlji" – tj. sabrali smo imetak koji prevazilazi naše potrebe i ne nalazimo mu mjesto za pohranu osim u zemlji u koju bismo ga ukopali iz bojazni od krađe. Ovo značenje došlo je protumačeno u Et-Tirmizijinoj verziji: "Bio sam sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i nisam imao ni dirhema, a sada u ćošku kuće imam četrdeset hiljada dirhema." Također, moguće je da je pod ovim riječima podrazumijevao gradnju koja prevazilazi potrebe, kao što se navodi na kraju hadisa.

Iz hadisa se shvata:

-Zabrana priželjkivanja smrti.

-Vrijednost Habbaba b. El-Eretta i njegova povećana spoznaja Gospodara, te žestoki samoprijekor i samoobračun, čak i u stvarima koje su dozvoljene.

-Podsticaj na posjetu bolesnika.

-Vrijednost oponašanja onih koji su umrli u islamu prije nego što su stekli nešto od ovosvjetskih naslada.

-Trošenje na zemlju i izgradnju građevina ne donosi nagradu ukoliko za njima nema potrebe i nužde, zato što se time troši imetak na ono što šerijatski nije predviđeno i zato što trošenje na zemlju čovjeka podstiče na ljubav prema ovom svijetu i zaokupira ga od budućeg svijeta.

-Dozvoljenost spaljivanja rane (kauterizacija) prilikom potrebe, jer je to posljednji način liječenja. Međutim, potrebno je znati da je spaljivanje rane pokuđeno, jer je u suprotnosti sa potpunim pouzdanjem u Allaha. O ovome pitanju postoji podrobnije pojašnjenje na drugom mjestu.

Poglavlje šezdeset osmo

SUSTEZANJE I ZBJEGAVANJE SUMNJIČAVOSTI

Sustezanje znači ostavljanje svega onoga što te se ne tiče, naprimjer dodatnog govora, pogleda, slušanja, uzimanja, razmišljanja i ostalih pokreta, primjetnih i skrivenih, koji vode ka izlasku iz svake sumnje i kontinuiranom samoobračunu.

Zato je potrebno da se čovjek čuva jasne zabrane i sumnjičavosti i onoga čije se štete pribojava, jer onaj ko ostavi sumnje, sačuvat će svoju vjeru i čast. Uzvišeni Allah kaže: "**I vi to smatrate neznatnim, a ono je kod Allaha veliko.**" (En-Nur, 15)

Ovo znači: Govorite ono što već govorite o majci vjernika i smatrate to neznatnim i lahkim, a da i nije u pitanju Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, supruga, to ne bi bila sitnica. A kako je tek kada je u pitanju supruga Vjerovjesnikova, pečata svih vjerovjesnika i predvodnika svih poslanika? Zaista je kod Allaha veliko da se takvo nešto govori o supruzi Njegovog vjerovjesnika i poslanika. Uzvišeni Allah je ljubomoran na to, a On Uzvišeni neće to dati kao odredbu supruzi nekog od vjerovjesnika. Bože sačuvaj! Nikako! Kada to nije bilo, kako se to može pripisati predvodnici žena Vjerovjesnika i supruzi predvodnika Ademovog potomstva, općenito, na dunjaluku i ahiretu.

Uzvišeni kaže: "**Tvoj Gospodar, uistinu, u zasjedi stoji.**" (El-Fedžr, 14)

Ovo znači: Čuje i vidi Svoja stvorenja kako postupaju i svakoga nagrađuje ili kažnjava shodno njegovom zalaganju na dunjaluku i ahiretu. Sva stvorenja će doći pred Njega i On će im pravedno presuditi. Svakom od njih dat će ono što zaslužuje, a On je čist od nepravde i tiranije.

588. Od En-Nu'mana b. Bešira, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Uistinu je halal (dozvoljeno) jasan, a i haram (zabranjeno) je jasan. Između njih su sumnjive stvari koje mnogi ljudi ne poznaju, pa ko se bude čuvao sumnji, sačuvao je svoju vjeru i čast, a ko zapadne u sumnje, zapao je u zabranjeno; poput pastira koji čuva stado oko vladarevog zaštićenog posjeda i samo što ne upadne u njega. Zaista, svaki vladar ima svoj zaštićeni posjed, a Allahov zaštićeni posjed su Njegove zabrane. Uistinu u tijelu ima jedan komad mesa, ako je on ispravan, ispravno je cijelo tijelo, a ako je on neispravan, neispravno je cijelo tijelo. Uistinu je to srce." (Muttefekun alejhi) Prenose ga u više predaja sa približno jednakim tekstom hadisa.

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (1/126) – Fethul-Bari: Muslim (1599).

Iz hadisa se shvata:

-Uzvišeni Allah objavio je Svome robu Knjigu i u njoj pojasnio Svome ummetu halal i haram. Ono što je bilo problematično ili manje jasno od Objave, Uzvišeni je njegovo pojašnjenje prepustio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Tako mi Allaha, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio je ostavljajući ummet na jasnom putu.

-Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik nisu ostavili nijednu dozvoljenu stvar a da je nisu pojasnili, niti zabranjenu a da je nisu pojasnili, ali su neke jasnije pojašnjenje, a neke manje pojašnjene. Ono što je jasno pojašnjeno, što je poznato i čiji se propis zna, nikome nije ostalo opravdanje za njegovo neznanje u području u kome je islam vladajući.

-Postoji stepen između halala i harama u kojem su se ovo dvoje pomiješali, pa ko ga se bude čuvao, uspio je. U svakom slučaju, sumnjive stvari za koje mnogim ljudima nije jasno da li su halal ili haram, kao što je obavijestio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jasne su određenim ljudima, kao halal ili haram, zato što oni imaju više znanja.

-Onome kome određeno pitanje bude nejasno i sumnjivo, dužnost mu je ostaviti ga, jer ko bude upražnjavao sumnjive stvari, koje su i samom njemu sumnjive, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio je takvoga da će zapasti u haram.

-Motiv za čuvanje vjere, časti ili od zapadanja u sumnje je ispravnost ili neispravnost djela srca. Ako su postupci srca ispravni, ispravni su i postupci ostalih dijelova tijela, te će se čovjek sačuvati zabranjenih stvari i izbjegavati sumnje. Međutim, ako su postupci srca neispravni, neispravni su i postupci ostalih dijelova

tijela, te će čovjek zapasti u haram i odati se sumnjama. Čovjek je dužan da pazi na postulate svoje vjere, da čuva svoje dostojanstvo i izbjegava ono što će ga narušiti, jer onaj ko bude prilazio zlu, bit će osumnjičen.

-Zapadanje u jasni haram ne biva direktno, već postepeno, pa ko bude mnogo činio pokuđeno i sumnjivo, dobit će smjelost da počini zabranjeno, općenito, i ustrajat će u njemu.

-Kada učiniš nepokornost Allahu, nemoj gledati na mizernost grijeha, nego gledaj na veličinu Onoga kome si učinio nepokornost i Njegovu ljubomoru da se naruše Njegove zabrane.

-Čovjek treba biti predostrožan u pitanju svoje vjere i ostaviti ono za što nema smetnje iz bojazni da počini ono za što postoji smetnja.

-Znanje je svjetlost kojim čovjek vidi suštinu stvari koje nisu jasne mnogim ljudima.

-Ispravnost nutrine vodi ka ispravnosti vanjštine, a neispravnost nutrine vodi ka neispravnosti vanjštine.

589. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, našao hurmu na putu, pa je rekao: "Da se ne bojim da je od sadake, pojeo bih je." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (4/293) – Fethul-Bari; Muslim (1071).

Iz hadisa se shvata:

-Jedna od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, odlika i njegove porodice jeste zabrana prihvatanja obavezne i dobrovoljne sadake od drugih.

-Dozvoljeno je da se čovjek okoristi stvarima koje nađe na putu, a koje nisu vrijedne, tj. od koji se većinom ljudi okreću.

-Podsticaj na uzimanje hrane sa puta i njeno konzumiranje ukoliko je ispravna, te neostavljanje šejtanu.

-Kome ne bude jasan propis o nekoj stvari, obaveza mu je da je ostavi i od nje se udalji.

590. Od En-Nevvasa b. Sem'ana, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dobročinstvo je lijepo ponašanje, a grijeh je ono što te tišti u duši i prezireš da ljudi za to saznaju." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Muslim (2553).

Manje poznate riječi:

"Dobročinstvo" – sveobuhvatna riječ za sva djela i odlike dobra.

"Lijepo ponašanje" – izgradnja lijepih moralnih osobina u skladu sa kodeksima šerijata, te ponašanje u skladu sa Allahovim propisima kojima je On odgojio Svoje robove, a savršeno ih dao Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: **"Ti si, uistinu, predivne ćudi."** (El-Kalem, 4)

Iz hadisa se shvata:

-Podsticaj na lijepo ponašanje koje ima veliki stepen u islamu, te čovjeka spašava od grijeha i nepokornosti.

-Grijeh ima svoje znakove: da tišti i golica dušu, te da čovjek prezire da drugi ljudi za njega saznaju, jer se smatra sramotom od čijeg otkrivanja stidni bježe.

-U hadisu je dokaz da duša ima osjećaje koji dolaze iz osnovne prirodne urođenosti kojima hvali ili kudi. Duša je u mogućnosti da razlikuje grijeh od dobra, jer je Allah ljude stvorio s prirodom prepoznavanja istine, smirenošću sa njom i njenim prihvatanjem. U prirodi ljudi usadio je ljubav prema istini i prijeziru neistine.

591. Od Vabise b. Ma'beda, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Došao sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: 'Došao si da pitaš o dobročinstvu?' Odgovorih: 'Da.' On tada reče: 'Priupitaj svoje srce. Dobročinstvo je ono s čime je duša smirena, a i srce spokojno. Grijeh je ono što te tišti u duši i što kruži po tvojim prsima, pa makar ti ljudi drugačije govorili.'" (Hadis je hasen, prenose ga Ahmed i Ed-Darimi u svojim Musnedima)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je vjerodostojan s obzirom na veći broj njegovih predaja. Bilježi ga Ahmed (4/228); Ed-Darimi (2/245-246) od Hammada b. Seleme, a on od Ez-Zubejra, a ova riječ je kod Ed-Darimija iskrivljena i 'ez-zehran', a on je Ebu Abdusselam, a on od Ejjuba b. Abdullaha b. Mikreza.

Kažem: Ovaj lanac prenosilaca je slab iz dva razloga:

Prvi: Ez-Zubejr Ebu Abdisselam nije proglašen pouzdanim osim kod Ibn Hibbana.

Drugi: Njegov šejh Ejjub b. Abdullah b. Mikrez je nepoznat.

Predaja ima i druge puteve kod Ahmeda (4/227): "Pričao nam je Abdurrahman b. Mehdi od Muavije b. Saliha, a on od Ebu Abdurrahmana es-Silmija da je rekao: "Čuo sam Vabisu b. Ma'beda, druga Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori... Potom je spomenuo hadis.

Ovaj lanac prenosilaca je ispravan, a prenosioci su povjerljivi osim Muavije b. Saliha koji je prihvatljiv (saduk), ali nije na stepenu povjerljivosti kao prethodni.

Ovom hadisu svjedoči hadis od En-Nevvasa b. Sem'ana koji je prethodno naveden u poglavlju od Ebu Sa'lebe kod Ahmeda (4/194) sa ispravnim lancem prenosilaca.

Uzimajući u obzir sve prethodno, hadis je vjerodostojan (sahih li gajrihi).

Iz hadisa se shvata:

-Jedna od nadnaravnosti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bila je da obavijesti onoga ko postavlja pitanje o pitanju koje želi da postavi prije nego što je pitao. Ovo je skriveni svijet koji mu je Allah Uzvišeni prikazao.

-Istina i neistina ne mogu se pomiješati kod pronicljiva vjernika, već prepoznaje istinu putem svjetlosti koja se na njoj nalazi, pa je njegovo srce prihvati, a osjeća ogavnost prema neistini, pa je negira i ne prihvata.

-Ovaj hadis ne ukazuje na tvrdnje nekih sufija da su nadahnuće i otkrovenje od dokaza koji se koriste za spoznaju šerijatskih propisa. Od ispravnih prethodnika navodi se pokuda apologetičara u pogledu njihovih vesvesa i misli zato što se njihov govor nije oslanjao na čvrste temelje, već na mišljenja, vlastiti ukus, emocije koje su dolazile iz strasti, a ne iz upute.

592. Od Ebu Sirvea Ukbea b. el-Harisa, radijallahu anhu, prenosi se da je oženio kćerku Ebu Ihaba b. Aziza, pa mu je zatim došla neka žena i rekla: "Ja sam dojila tebe, a i djevojku kojom si se oženio." Ukbe joj reče: "Ne znam da si me dojila, niti si me obavijestila." Zatim je otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu i upitao ga, pa mu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kako, kada je već rečeno?" Ukbe se razveo od nje, a ona se udala za drugog." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (1/184) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

-Sve što je zabranjeno po krvnom srodstvu zabranjeno je i po mlijeku.

-Svjedočenje dojilje da je dojila određenu osobu dovoljno je za potvrdu dojenja.

-Nastojanje ashaba, radijallahu anhum, da dođu do istinskog propisa, pa makar u tome bilo poteškoće, jer je Ukbe b. El-Haris odjahao iz Mekke u Medinu da bi upitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

-Kome bude skriven ili nejasan određeni propis, dužan je da pita učene.

-Pohvalnost putovanja radi traženja znanja.

-Ko sazna za šerijatski propis, obaveza mu je da ga se pridržava.

-Potrebno je da musliman ostavi sumnjičavosti i bude predostrožan u čuvanju svoje vjere i časti.

593. Od Hasana b. Alije, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Zapamtio sam od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Ostavi ono što ti je sumnjivo, a prihvati ono što ti nije sumnjivo." (Prenosi ga Et-Tirmizi i kaže da je hasen-sahih)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je vjerodostojan, a bilježe ga Et-Tirmizi (2517); En-Nesai (8/327-328); Ahmed (1/22) od Šu'bea, a on od Burejda b. Ebi Merjema, a od od Ebu Ed-Derdaa es-S'adija koji kaže: "Upitao sam El-Hasena b. Alija šta si upamtio od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: "Pamtim dugi hadis u kojem se prenosi kunut, a ovo je dio njega."

Kažem: Lanac prenosilaca je vjerodostojan. Ovoj predaji svjedoče druge predaje od Enesa i Abdullaha b. Omera, radijallahu anhum.

Iz hadisa se shvata:

-Potrebno je zastati prilikom sumnjičavih stvari, te ih se čuvati.

-Oko potpuno jasnih dozvoljenih stvari u srcu vjernika nema sumnje, već se s dozvoljenom stvari duša smiruje.

-Prilikom pojave sumnjičavosti, u srcima se pojavljuje nesigurnost i zabrinutost koji nalažu sumnju.

594. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu, imao je slugu koji bi mu svaki dan davao jedan dio svoje dnevne zarade, pa bi Ebu Bekr jeo od tog prihoda. Jednoga dana nešto je donio i Ebu Bekr je to jeo. Sluga mu reče: 'Znaš li šta je to?' Ebu Bekr upita: "A šta?" Sluga reče: "Jednom čovjeku u paganskom vremenu proricao sam sudbinu, ali to nisam znao, već sam ga varao, pa me je on susreo i dao mi za to ovo što od čega si ti jeo.' Ebu Bekr stavi svoju ruku u usta pa sve povrati."" (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (7/149) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

-Ebu Bekrova predostrožnost i nastojanje da u njegovo tijelo ne uđe nešto što je zabranjeno.

-Pojašnjenje o zabrani predviđanja sudbine i vračanja, kao i uzimanje naknade za to. Vjerodostojno se prenosi da je Uzvišeni Allah Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio zaradu gatara.

-Dozvoljeno je jesti od onoga što sluga zaradi.

-U osnovi je hrana muslimana halal i ne treba se o njoj raspitivati i odbijati je, osim ako se očituje da je zabranjena.

-Nije dozvoljeno jesti hranu onoga za koga se zna da potječe iz haram imetka.

595. Od Nafia prenosi se da je Omer b. El-Hattab, radijallahu anhu, odredio za prve muhadžire četiri hiljade, a svome sinu tri hiljade i petsto. Upitan je: "I on je muhadžir, pa zašto si mu umanjio?" Reče: "Njega je u hidžru poveo njegov otac i nije isti kao onaj ko je sam učinio hidžru." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (7/253) – Fethul-Bari.

Manje poznate riječi:

"Prvi muhadžiri" – oni koji su klanjali prema dvije kible, ili oni koji su prisustvovali Bitki na Bedru.

Iz hadisa se shvata:

- Predostrožnost i bogobojaznost Omera b. El-Hattaba, radijallahu anhu.

-Vrijednost prvih muhadžira koji su sami krenuli u hidžru bježeći sa svojom vjerom i želeći Allahovo zadovoljstvo.

-Vođa ima pravo da odredi nekim vjernicima novčana sredstva kao ispomoć za njihovo življenje, a u takve spadaju oni koji su se posvetili islamskom pozivu i šerijatskoj naobrazbi.

596. Od Atijea b. Urveta es-S'adija, ashaba, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Neće čovjek dostići stepen bogobojaznih sve dok se ne bude klonio i onoga što je sumnjivo iz predostrožnosti da ne počini ono što je zabranjeno." (Prenosi Et-Tirmizi i kaže da je hadis dobar)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je slab, a bilježi ga Et-Tirmizi (2451); Ibn Madže (4215); El-Hakim (4/319) i drugi od Abdullaha b. Jezida koji kaže: "Pričali su mi je Rebia b. Jezid i Atije b. Kajs od Atijea es-Sa'dija..." pa je spomenuo ovu predaju.

Kažem: Lanac prenosilaca je slab jer je Abdullah b. Jezid slab.

Iz hadisa se shvata:

-Uzimanje čistog i nepomućenog halala jedna je od osobina bogobojaznih.

-Takvaluk je zastor između čovjeka i sumnji.

-Iako je ovaj hadis slab, njegovom značenju svjedoče postavke spomenute u ovom poglavlju, i zato sam spomenuo nešto od njegovog shvatanja.

Poglavlje šezdeset deveto

POŽELJNOST OSAMLJIVANJA U VRIJEME NEREDA, ILI BOJAZNI OD SMUTNJE U VJERI, ILI PADANJA U HARAME I SUMNJIVE POSLOVE

Ko bude dao prednost izdvajanju i izoliranosti, mora imati uvjerenje da će svojim postupkom ljude sačuvati od zla, ili uvjerenje da je iskvarenost ljudi dostigla toliki stepen da im više ne koristi naređivanje dobra i odvraćanje od zla, jer uveliko slijede strasti, pokoravaju se principu škrtosti, daju prednost ovom svijetu, te je svako zadivljen svojim mišljenjem i svaka stranka zadovoljna je onim što kod sebe posjeduje.

Ko spozna da je sam sebi dovoljan u pitanju života i očuvanja vjere, preče mu je da izbjegava miješanje sa ljudima pod uvjetom redovnog obavljanja džume, namaza u džematu, upućivanja selama i izvršavanja ostalih prava muslimana. Ustvari, traži se ostavljanje viška druženja i ostavljanje onoga čime se obični svijet bavi, jer se time zaokupiraju misli i troši vrijeme nauštrb važnih stvari. Tako čovjek treba susret sa drugima staviti na stepen potrebe za hranom i ograničiti se samo na ono što je neophodno da bi se cilj postigao, jer ovakav postupak daje više odmora tijelu i više donosi spokoja prsima i srcu.

Imam El-Hattabi napisao je knjigu "Osamljivanje" i u njoj sve objedinio i pojasnio tako da su iz nje preuzimali oni koji su dolazili poslije, a i mi smo ove riječi iz nje prenijeli.

Uzvišeni Allah kaže: **"Pa Allahu pribjegnite, ja sam vam od Njega jasni opominjač."** (Ez-Zarijat, 50) Ovo je poziv od Allaha Njegovim robovima da kod Njega traže utočište i da se u svim pitanjima na Njega oslone. Uzvišeni Allah izrekao je ovaj poziv upotrijebivši termin "bježanje" kako bi skrenuo pažnju da ljude prate kazna, patnja i zastrašujuće stvari od kojih treba bježati. Ove riječi sadrže upozorenje i poziv. Allah se smilovao onome ko je rekao: "Ko bude bježao drugome mimo Allaha, neće se zaštititi od Allaha."

597. Od S'ada b. Ebi Vekkasa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Allah voli bogobojazna, neovisna i nenametljiva čovjeka.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Muslim (2965) .

Iz hadisa se shvata:

-Vrijednost osamljivanja uz kontinuiranu pokornost Allahu, i to prilikom straha od smutnje i iskvarenosti ljudi. Povod predaje ukazuje na to.

Od Amira b. S'ada se prenosi da je rekao: "S'ad b. Ebi Vekkas čuvao je svoje deve, pa mu dođe njegov sin Omer, a kada ga S'ad ugleda reče: 'Utječem se Allahu od zla ovog konjanika.' On siđe i reče: 'Nastanio si se među svojim devama i ovcama, a ostavio si ljude da se spore oko vlasti?' S'ad ga udari po njegovim prsima i reče: 'Šuti!" (potom je spomenuo ovaj hadis).

-Potvrda Allahovog svojstva ljubavi, jer On je Onaj koji voli pokorno roba. Prethodno je bilo govora o metodu ispravnih prethodnika u pogledu Allahovih svojstava.

-Pojašnjenje osobina koje nalažu Allahovu ljubav prema Svojim robovima, a one su takvaluk, skromnost i zadovoljstvo onim što je Allah dao.

-Bogatstvo nije u mnoštvu imetka i materije, već u bogatstvu duše, kao što je to pojašnjeno u vjerodostojnom hadisu pod brojem 525 u Poglavlju o zadovoljstvu, čednosti i umjerenosti u životu.

-Najbolje djelo je ono koje se čini iskreno radi Allahovog zadovoljstva, tj. skriveno i ne pokazuje se ostalim ljudima iz bojazni od pretvaranja.

598. Od Ebu Seida el-Hudrija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Neki čovjek upita: 'Koji čovjek je najbolji, Allahov Poslaniče?' On reče: 'Vjernik koji se bori svojim životom i imetkom na Allahovom putu.' Zatim čovjek opet upita: 'A zatim ko?' Poslanik reče: 'Čovjek koji se osamio u jednom od klanaca i obožava svoga Gospodara.'" U drugoj predaji stoji: "Boji se Allaha i čuva ljude od svoga zla." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (6/6) – Fethul-Bari; Muslim (1888 i 123). Druga predaja kod Muslima (1888)

Manje poznate riječi:

"Klanac" – put u brdima ili rascijepljeni dio između dva brda kojim teče potok.

Iz hadisa se shvata:

-Pohvalno je postavljati pitanja u vezi sa vjerskim načelima koje je neophodno da čovjek poznaje

-Vrijednost mudžahida, jer ulaže svoj život i imetak na Allahovom putu.

-Miješanje sa ljudima kada se oni iskvare jedan je od povoda za činjenje grijeha.

-Dozvoljenost izdvajanja od ljudi kada nastupe smutnje, jer se time čovjek čuva od grijeha i mahana.

599. Također, od Ebu Seida el-Hudrija prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uskoro će najbolji imetak muslimana biti stado koje će voditi po vrhovima brda i pašnjacima bježeći sa svojom vjerom od smutnje." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (1/69) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

-Bježanje od smutnji je osobina iskrenih vjernika, jer se time čuva vjera.

-Najbolji imetak muslimana su mala stada koja čuva na dozvoljenim pašnjacima i livadama stječući tako lijepu opskrbu.

-Izdvajanje od drugih predstavlja odmor od loših prijatelja.

-Dozvoljenost nomadskog života u vremenu smutnji, a to je bilo zabranjeno onima koji su učinili hidžru na Allahovom putu, ali je dozvoljeno prilikom nastupanja smutnji.

-Izdvajanje i osamljivanje pohvalno je za onoga ko se boji za opstanak svoje vjere. Ovaj hadis je jedan od jasnih dokaza vjerovjesništva, jer se uistinu desilo ono o čemu je obavijestio istinoljubivi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jer vjernik gotovo da sebi ne može naći spasa ni danju ni noću.

600. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah nije poslao nijednog vjerovjesnika a da on nije čuvao stado." Njegovi ashabi upitaše: "A ti?" Poslanik reče: "Da. Čuvao sam ih za nekoliko novčića stanovnicima Mekke." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (4/441) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

-Allah je nadahnuo sve vjerovjesnike prije njihovog vjerovjesništva da čuvaju stada kako bi se osposobili da u budućnosti izvrše zadatak vođenja ljudi. Također, druženje sa stadima donosi blagost, pažljivost i brižnost. Svojim strpljenjem u njihovom čuvanju i sabiranjem nakon što se raštrkaju po livadama, odbijanju njihovog neprijatelja – divljih životinja, poznavanju različitosti njihove prirode uz njihovu slabost i potrebu za onim koji će ih stalno paziti, time su se navikli na strpljivost prema svome ummetu podnoseći različitost prirode ljudi i njihovih razuma. Tako su dopunili nepotpune, bili blagi prema slabima i dobrostivi prema grješnicima.

Ovo je Allahova pažnja prema Njegovim vjerovjesnicima i posebno ukazivanje Njegove brige prema njima, te njihovo postepeno odgajanje kako bi ponijeli emanet i dostavili poslanicu.

-Vjerovjesnici su isključivo čuvali stada ovaca i koza, jer su ona najslabija i zato što se ta stada više raštrkaju i razilaze od stada deva i krava. Također, deve i krave je moguće, kako je već uobičajeno, svezati, ali uprkos tome brže se podređuju od drugih.

-Skromnost vjerovjesnikâ, alejhimus-salatu ves-selam, jer su se bavili jednostavnim zanimanjima.

-Pohvalno je da čovjek zarađuje svoju hranu na dozvoljen način, makar zarada bila malena, jer je u njoj blagoslov za onoga ko je zadovoljan onim što mu je dodijeljeno.

601. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najbolji život je život čovjeka koji drži za uzde svoga konja i jašući na njemu bori se na Allahovom putu - kada god čuje poziv u borbu, zaskoči se na njega, želeći da bude ubijen (na Allahovom putu) ili tragajući za smrću tamo gdje se ona može naći; ili život čovjeka sa stadašcem na vrhu brda, ili u jednoj od ovih dolina. On obavlja namaz, daje zekat i obožava svoga Gospodara dok mu ne dođe smrt: s ljudima samo u dobru sarađuje." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Muslim (1889).

Iz hadisa se shvata:

-Vrijednost džihada, pripremanje za njega i njegovo iščekivanje, te razmišljanje o njemu želeći šehadet na Allahovom putu.

-Vrijednost čuvanja stada, jer se time zadovoljavaju egzistencijalne potrebe i stječe halal zarada prilikom izdvajanja od ljudi u vremenu smutnje i nereda.

-Ko se miješa s ljudima, potrebno je da ostali muslimani budu sačuvani od njegovih ruku i jezika.

-Izdvajanje od ljudi povodom nastupanja smutnji ne smije biti razlogom da čovjek ne izvršava šerijatske propise onako kako ih treba izvršavati, kao što su namaz, post, zekat i hadždž.

Poglavlje sedamdeseto

VRIJEDNOST MIJEŠANJA S LJUDIMA I PRISUSTVOVANJA DŽUMAMA I DŽEMATIMA, MJESTIMA GDJE SE ČINI DOBRO, OKUPLJANJIMA GDJE SE SPOMINJE ALLAH, VRIJEDNOST OBILASKA BOLESNIH, PRISUSTVOVANJA DŽENAZAMA, POMOĆI POTREBNICIMA, UPUTE NEZNALICA, I DRUGE VRSTE KORISTI ONOME KO JE U STANJU NAREĐIVATI DOBRO I ODVRAĆATI OD ZLA, TE SUZDRŽATI SE OD UZNEMIRAVANJA DRUGIH I STRPJETI SE KADA GA DRUGI UZNEMIRAVAJU

Znaj da je miješanje sa ljudima, na način koji sam spomenuo, odabir koji je primjenjivao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ostali vjerovjesnici, alejhimus-salatu ves-selam, a i pravedne halife, a poslije njih ashabi i tabiini, a poslije njih učenjaci i odabranici muslimana. To je pravac većine tabiina i onih koji su došli poslije njih. Ovo su zastupali imami Šafija i Ahmed, te većina islamskih pravnika, neka je Allah s njima svima zadovoljan.

-Pojašnjenje koje je spomenuo autor, Allah mu se smilovao, predstavlja vrijedno pojašnjenje ovoga pitanja sa svim njegovim ograncima. Međutim, nije spomenuo dokaz iz riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prema predaji od Ibn Omera, radijallahu anhu, koju bilježi El-Buhari u "El-Edebul-mufred", te Et-Tirmizi i Ahmed sa ispravnim lancem prenosilaca: "Vjernik koji se miješa sa ljudima i trpi njihova

uznemiravanja bolji je od vjernika koji se ne miješa sa ljudima i ne trpi njihova uznemiravanja."

Uzvišeni Allah kaže: **"I sarađujte u dobročinstvu i bogobojaznosti."** (El-Maide, 2)

Uzvišeni Allah naređuje Svojim robovima vjernicima da se pomažu u činjenju dobra, tj. dobročinstva, i ostavljanju zla, a to predstavlja bogobojaznost. Zabranuje im da se pomažu i neistini i saradnji u grijesima.

Ovaj ajet obuhvata sve koristi ljudi u njihovom životu na ovom i budućem svijetu, u pogledu njihovih međusobnih odnosa i odnosu prema njihovom Gospodaru. Nijedan čovjek nije lišen ove dvije okolnosti i ove dvije obaveze: obaveze koja je između njega i njegovog Gospodara i obaveze koja je između njega i ostalih ljudi.

Obaveza koja je između njega i ostalih stvorenja u vidu lijepog ophođenja, pomaganja i druženja, ogleda se u obaveznosti sastajanja i druženja s njima i pomaganju u postizanju Allahovog zadovoljstva i pokornosti, koja predstavlja vrhunac sreće čovjeka i njegovog uspjeha, a on nema sreće osim sa tim. Tu su prije svega dobročinstvo i bogobojaznost koji objedinjuju čitavu vjeru. Kada se jedan od ova dva pojma izdvoji, onda podrazumijeva i drugi, ili ga sadržava ili iz njega proizlazi, a ova veza je sadržajno više očita, jer je dobročinstvo dio pojma bogobojaznosti, a isto tako i bogobojaznost je dio pojma dobročinstva. Pošto se jedan ne može svrstati pod drugi kada se zajedno spomenu, to ne znači da se ne mogu svrstati kada se zasebno spomenu.

Ovo je propis za roba vezano za njegov odnos prema ljudima, a ogleda se u njegovom miješanju sa njima u saradnji, dobročinstvu i bogobojaznosti, znanstveno i praktično.

Njegov odnos prema Allahu Uzvišenom označava davanje prednosti pokornosti Njemu i izbjegavanju nepokornosti, što se očituje iz riječi: **"I bojte se Allaha."**

Ajet upućuje na čovjekovu obavezu prema ostalim ljudima, kao i prema Istinitom Gospodaru.

Izvršenje prve obaveze upotpunit će se samo onda kada sebe izdvoji iz posredstva i to izvrši isključivo radi savjetovanja, dobročinstva i pažnje. Izvršenje druge obaveze upotpunit će se samo kada se izdvoji od ljudi i kada je izvrši radi Allaha, iskreno iz ljubavi i robovanja. Potrebno je dobro pripaziti i razmisliti o ovoj preciznoj stvari, jer svaki propust koji se nađe kod čovjeka pri izvršenju ove dvije obavezne stvari, dolazi zbog nepažnje prema ovoj pojedinosti, znanstveno i praktično.

Ibn Kajjim el-Dževzijje lijepo je protumačio ovaj ajet u nekoliko svojih knjiga, a iz njih smo odabrali ove svijetle riječi.

Ajeti o ovom značenju koje smo spomenuli su mnogobrojni i poznati.

Poglavlje sedamdeset prvo

SKROMNOST I BLAGONAKLONOST PREMA VJERNICIMA

Znaj, skromni robe, da je skromnost oblik ponašanja zasnovan na sunnetu, a obuhvata mnogobrojna dobra. Skromnost označava poniznost pred istinom, podređivanje istini i prihvatanje istine u zadovoljstvu i srdžbi od onoga koji je kaže. Skromnost je blagonaklonost, blagost, a ona označava da sebe ne smatraš vrednijim od ostalih ljudi i da ne smatraš da je iko u potrebi za tobom.

Postoje dvije vrste skromnosti: pohvalna i pokuđena.

Pohvalna skromnost znači da je čovjek skroman pred Allahom, da ne čini nepravdu Njegovim robovima i da ih ne potcjenjuje.

Pokuđena skromnost označava poniznost čovjeka prema onome koji posjeduje dunjalučka dobra iz želje da to od njega dobije.

Zato, pametan je onaj ko ostavi pokuđenu skromnost u svim okolnostima, a ni u kom slučaju ne izostavlja pohvalnu skromnost.

Uzvišeni Allah kaže: "**Budi blagonaklon prema vjernicima koji te slijede.**" (Eš-Šuara, 215)

Komentar ovog ajeta spomenut je prethodno u Poglavlju o blagosti prema siročetu, djevojčicama, slabima i nevoljnicima.

Uzvišeni Allah kaže: "**O vjernici, ako neko od vas od svoje vjere otpadne – pa, Allah će sigurno umjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole, prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite.**" (El-Maide, 54)

Komentar ovog ajeta prethodno je spomenut u Poglavlju o znakovima Allahove ljubavi prema robu.

Uzvišeni Allah kaže: "**O ljudi, Mi smo vas od muškarca i žene stvorili i plemenima i narodima vas učinili da biste se upoznavali. Najugledniji od vas kod Allaha je onaj ko Ga se najviše boji.**" (El-Hudžurat, 13)

Uzvišeni Allah obavještava ljude da ih je stvorio od jedne duše i da je od nje njenu drúgu načinio, a oni su Adem i Hava. Zatim je od njih dao narode i plemena kako bi se međusobno upoznali, jer svako vodi porijeklo iz svoga plemena.

Zato su svi ljudi po počasti porijekla od Adema i Have jednaki, ali se razlikuju u činjenicama vjere, a one su pokornost Allahu i slijeđenje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a ne po ugledu i rodu, jer razlikovanje po ovome nije ispravno pošto su svi ljudi jednaki po svom čovječanstvom porijeklu. Pravi domen konkurenciji

takmičenja isključivo je u bogobojaznosti. Ovo je istinska počast, a vjerovjesničke obavijesti su o ovome mnogobrojne.

Uzvišeni Allah kaže: **"I sami sebe ne hvalite, On najbolje zna ko je bogobojazan."** (En-Nedžm, 32)

Uzvišeni Allah zabranjuje Svojim robovima da se sami hvale i ističu, jer tako umanjuju vrijednost svojih djela. Zabranjena pohvala čak se može nalaziti i u imenima, kao što se navodi u Sahihu Muslimu da je Muhammed b. Amr b. Ata rekao: "Nazvao sam svoju kćerka Berra (Dobrostiva). Zejneb bint Ebi Seleme mi je rekla: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je to ime, a ti si je nazvao Berrom, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Nemojte sami sebe hvaliti, Allah zna ko je od vas dobrostiv." Upitaše: "A kako ćemo je zvati?" Reče: "Zovite je Zejneb."

Uzvišeni Allah kaže: **"Oni koji će po vrhovima bedema biti zovnut će ljude, koje će po obilježju njihovom poznati, i reći će: 'Nije vam koristilo vaše mnoštvo i to što ste oholo držali. Zar nisu ovo oni za koje ste se zaklinjali da ih Allahova milost neće stići?' Uđite u Džennet, nikakva straha za vas neće biti i ni za čim vi nećete tugovati."** (El-E'araf, 48-49)

Uzvišeni Allah, obavještavajući o prijekoru upućenom stanovnicima bedema, koji će se nalaziti između Dženneta i Džehennema zbog izjednačenosti njihovih dobrih i loših djela, tj. prijekoru vođama mušrika i poglavarima koje će prepoznati po njihovim obilježjima, kaže: Vaša brojnost i oholost nije vam koristila i nije vas sačuvala od Allahove kazne, nego ste zbog toga dospjeli u lance, okruženi strahotama.

Kada su stanovnici bedema rekli stanovnicima Vatre već ono što je Allah presudio da kažu, Allah će oholnicima i silnicima reći: **"Zar nisu ovo oni za koje ste se zaklinjali da ih Allahova milost neće stići?' Uđite u Džennet, nikakva straha za vas neće biti i ni za čim vi nećete tugovati."**

602. Od Ijada b. Himara, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allah mi je objavio da budete međusobno ponizni tako da se jedan ne oholi nad drugim, niti da jedan drugog napada.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi Muslim (2865 i 64)

Iz hadisa se shvata:

-U hadisu je dokaz da je sunnet objava od Allaha Uzvišenog, ali se ne citira kao što se citira Kur'an.

-Skromnost je jedan od razloga širenja jednakosti, pravednosti i dobročinstva prema ljudima.

-Oholost je razlog pojave međusobnog natjecanja u ponosu iz kojeg proizlaze nepravda i nasilje.

603. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sadaka neće umanjiti imetak, a čovjeku koji oprosti drugome, Allah će povećati ponos, i niko neće biti ponizan prema Allahu a da ga Allah neće uzdići (na veći stepen)." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija i komentar hadisa su pod brojem 556 u Poglavlju o plemenitosti i darežljivosti.

604. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je prošao pored djece, pa ih je poselamio i rekao: "Ovo je i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, činio." (Muttfekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi El-Buhari (11/32) - Fethul-Bari; Muslim (2168 i 15).

Iz hadisa se shvata:

-Pohvalnost upućivanja selama djeci i njihovog podučavanja kodeksima šerijata.

-Čvrsto nastojanje ashaba, radijallahu anhum, da dosljedno slijede Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

-Kada odrasli odbace bolest oholosti, te kod sebe budu imali moralnu odliku skromnosti i blagosti, to će biti razlog njihovog zbližavanja sa mlađima, a djeca će osjetiti da su na visokom stepenu, jer im stariji upućuju selam. Zapravo, mlađi će u svojoj duši osjetiti respekt i poštovanje prema starijem, jer on to zaslužuje.

605. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Jedna od medinskih ropkinja ponekad bi uzela Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, za ruku, pa bi ga povela gdje ona hoće." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi El-Buhari (10/489) - Fethul-Bari, kao muallek (popratni hadis koji pojašnjava hadise iz dotičnog poglavlja, a navodi se bez ili sa polovičnim lancem

prenosilaca); Ebu Davud navodi lanac prenosilaca u cijelosti (4818), te Ahmed (3/119 i 214) od Humejda et-Tavila, a on od Enesa.

Također Muslim navodi lanac prenosilaca u cijelosti (2326) od Sabita, a on od Enesa.

Iz hadisa se shvata:

-Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pojavljivanje među ljudima i njegova bliskost sa njima kako bi oni koji zaslužuju prava došli do svojih prava, te kako bi oni koji traže uputu došli do upute gledajući njegova djela, pokrete i tako se povodeći za njim. Tako je potrebno da postupaju predvodnici muslimani.

-Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, krajnja skromnost, jer je znao zastati kod određene žene ili ropkinje, ili svakoga onoga koji je u nekoj potrebi. U ovom vjerovjesničkom, sallallahu alejhi ve sellem, postupku ogleda se poziv na jednakost među ljudima.

-Ukazivanje pomoći svakome potrebniku i udovoljavanje potrebama ljudi koji su mu bližnji ili daljnji.

-Ne treba dijete psihički slamati, ili otjerati onoga ko nešto traži, ili siromaha, već treba se odazvati na njihov zahtjev, ukoliko u njemu nema grijeha.

-Kod Muslima se od Sabita, a on od Enesa navodi da se sa njom osamio na jednom od puteva. Time se želi reći da je sa njom stao na putu koji je prolazan kako bi udovoljio njenoj potrebi i dao joj fetvu nasamo, što se ne smatra osamljivanjem sa strankinjom iz dva razloga:

Prvi: Ovaj događaj bio je na javnom putu gdje su se mogli vidjeti i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a i ova žena. Međutim, njihov govor nije se mogao čuti, jer ono za što je pitala nije iznosila u javnost.

Drugi: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je roditelj vjernika i vjernica.

606. Od El-Esveda b. Jezida prenosi se da je rekao: "Aiša, radijallahu anha, upitana je: "Šta je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, radio u svojoj kući?" Ona je rekla: "Pomagao bi ukućanima, a kada bi nastupio namaski vakat, otišao bi na namaz." (prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi El-Buhari (2/162) - Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

-Potpuna Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, skromnost i dobročinstvo prema ukućanima.

-Ovosvjetski poslovi ne trebaju zabaviti čovjeka i zaokupirati ga od namaza.

-Istinsko robovanje Allahu znači da čovjek svaki oblik pokornosti obavlja u vremenu predviđenom za to.

607. Od Ebu Rifaea Temima b. Usejda, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Došao sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je držao hutbu, pa sam mu rekao: "Allahov Poslaniče, neki stranac došao je da pita o vjeri, jer on ne zna svoju vjeru." Tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenu ka meni, ostavljajući svoju hutbu. Kada je došao do mene, donijeli su mu stolicu, pa je on sjeo i počeo me podučavati onome čemu ga je Allah podučio, a zatim se ponovo vratio hutbi i upotpunio je do kraja." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi Muslim (867).

Iz hadisa se shvata:

-Potpuna Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, skromnost, brižnost prema muslimanima, blagost prema njima i blagonaklonost.

-Dozvoljeno je prekinuti hatiba i upitati ga, ukoliko se radi o nužnoj situaciji.

-Dozvoljeno je prekinuti hutbu ukoliko je motiv za to preči od njenog nastavka.

-Ko nešto ne poznaje, potrebno je da upita učenog, jer je pitanje lijek za neznanje, a znanje se stječe naučavanjem

-Dozvoljeno je držati dersove, predavanja i podučavati ljude sjedeći na stolici.

-Nastojanje da se što prije odgovori onome ko je postavio pitanje davanjem prioriteta stvarima prema njihovoj važnosti.

-Ko prekine hutbu, nastavit će je i upotpuniti kada se vrati na minber, a neće je ponovo otpočinjati.

608. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi jeo hranu, oblizao svoja tri prsta i rekao: "Kada nekome od vas ispadne zalogaj, neka sa njega odstrani prljavštinu i neka ga pojede, a neka ga ne ostavlja šejtanu." Također, naredio je da se posuda u potpunosti očisti od hrane, rekavši: "Ne znate u kojem dijelu vaše hrane je blagoslov." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi Muslim, (2034).

Manje poznate riječi:

"Tri prsta" – srednji prst, kažiprst i palac.

Posuda koja je spomenuta u hadisu naziva se 'kasa'a' i iz nje može jesti deset osoba.

Iz hadisa se shvata:

-Sunnet je prilikom konzumiranja hrane prinositi je ustima sa sva tri prsta.

-Sunnet je ta tri prsta oblizati poslije jela ili dati ih obliže neko drugi.

El-Hatabi, Allah mu se smilovao, u knjizi "Mealimus-sunnen" (5/342) kaže: "Neki ljudi kojima je obijest pokvarila pamet i sitost njihovu prirodu izmijenila, prigovorili su ovom hadisu tvrdeći da je oblizivanje prstiju ružan i ogavan postupak, koji ujedno potcjenjuju, kao da ne znaju činjenicu da ako prvi dio hrane koju su jeli nije bio ogavan, onda nije ogavan ni taj mali ostatak u posudi ili ono što je ostalo od nje na prstima.

Kada je ovo potvrđeno, onda nema smetnje ni unutrašnjim dijelom usana dodirnuti svoje prste. Pametni čovjek u tome ne vidi smetnje, jer je čisto i ono što dira i ono što je dodirnuto.

Čovjek nekada izapire usta i svoj prst stavi u njih, te protrlja svoje zube i unutrašnjost usta, pa nijedan pametan čovjek ne smatra to ogavnim ili neučtivim, a isto se odnosi na oblizivanje prstiju ili posude. Stoga se može reći da između toga, iz aspekta ljepote ili razuma, nema nikakve razlike."

-Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pojasnio je razlog oblizivanja prstiju i posude, a to je da čovjek ne zna gdje je blagoslov (berićet) hrane, pa možda se upravo blagoslovljeni dio hrane zalijepio za prste ili ostao na posudi (u tragovima te hrane), a čovjek odbaci tu hranu.

-Potrebno je paziti na hranu koja ispadne, jer se time čuva blagodat i ne rasipa se imetak bez obzira koliko on bio malen.

-Islam je vjera čistoće, pa kada hrana ispadne, potrebno je od nje odstraniti eventualnu prljavštinu, prije nego što je pojede drugi put.

-U hadisu je pojašnjenje da i šejtan s čovjekom učestvuje u konzumiranju hrane i pića ukoliko se ne zaštiti od njega šerijatskim sredstvima.

609. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah nije poslao nijednog vjerovjesnika a da on nije čuvao ovce." Ashabi ga upitaše: "A jesi li i ti čuvao ovce?" Reče: "Da. Čuvao sam ih za nekoliko novčića stanovnicima Mekke." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija u komentar hadisa su pod brojem 600 u Poglavlju o pohvalnosti osamljivanja.

610. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada bih bio pozvan na (objed na kojem je poslužena) potkoljenica ili podlaktica, odazvao bih se. A kada bi mi bili darovani podlaktica ili potkoljenica, primio bih ih." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi Buhari (5/195) – Fethul-Bari.

Manje poznate riječi:

"Potokoljenica" - kod goveda i ovaca u ovom hadisu označava tanki dio potkoljenice.

"Podlaktica" - od vrha prstiju do lakta, ona je bolja od potkoljenice.

Iz hadisa se shvata:

-Odazivanje na poziv, pa makar i na nešto malo hrane, jer se time izražava skromnost te se ljudi više zbližavaju.

-Prihvatanje poklona bez obzira koliko malen bio, jer se njime srca zbližavaju, formiraju se veze ljubavi među muslimanima.

-Krajnja Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, skromnost i podrška ljudskim srcima.

611. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Deva Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, po imenu El-Adba bila je nepobjediva u utrci, ili gotovo da nikada nije bila prestignuta. Zatim je došao neki beduin na svojoj jahalici i prestigao El-Adbu. To je muslimanima teško palo, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, primijetivši to, rekao: "Allah se obavezao da se na ovom dunjaluku neće nešto podići a da se neće i spustiti." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi Buhari (2/73) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

-Pojašnjenje ništavnosti dunjaluka kod Allaha, te obaveza ostavljanja međusobnog ponosa i nadmetanja na njemu, kao i podsticaj na skromnost i odbacivanje osobine oholosti. Također, stvari na ovome svijetu su manjkave i nisu potpune, jer neće se ništa podići a da neće biti i spušteno.

-Pojašnjenje Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, skromnosti i njegovog nastojanja da udobrovolji ashabe.

-Dozvoljenost uzimanja deva za jahanje i natjecanje na njima.

Poglavlje sedamdeset drugo

OHOLOST I UOBRAŽENOST

Ove negativne osobine označavaju da čovjek samog sebe smatra zastupnikom istine i ponašanja, tako da oholi sebe vidi iznad istine i ostalih stvorenja.

Kada čovjek sebe gleda očima samoveličanja, onda će potcijeniti i prezrenim smatrati sve druge mimo njega. On tada na istinu gleda kao na rušenje njegove pozicije i umanjivanje njegove važnosti. On gleda na ljude kao da su životinje smatrajući ih neznalicama i prezrenima.

Ovom činjenicom pravi se razlika između oholosti i samozadivljenosti, jer samozadivljenost se isljučivo odnosi na onoga ko je sam sobom opčinjen, pa čak kada bi se pretpostavilo da sam čovjek stvara, moglo bi se zamisliti da bude samozadivljen, ali se ne može zamisliti da bude ohol, osim da osobinu stvaranja ima još neko sa njim, tako da se smatra na višoj poziciji od njega.

Zato, čovjek se ne oholi ni nad kim sve dok ne bude samozadivljen i dok ne bude druge smatrao manje vrijednim od sebe – iz samozadivljenosti rađa se oholost.

Uzvišeni Allah kaže: "**Taj drugi svijet dat ćemo onima koji ne žele da se na Zemlji ohole i da nered čine, a one koji se Allaha boje, čeka srećan kraj.**" (El-Kasas, 83)

Uzvišeni obavještava da će budući svijet i njegova vječna blagodat, koja neće prestati ili nestati, biti dati Njegovim robovima vjernicima koji ne žele da se uzdižu nad Allahovim stvorenjima, niti nad njima veličaju, sile, među njima nered čine.

To su oni čiju je počast Allah zasadio Svojom rukom i stvorio ih pod Svojim nadzorom, te im u najvišem Firdevsu pripremio ono što oko nije vidjelo, uho nije čulo, niti je ikada naumpalo srcu čovjeka.

Uzvišeni kaže: **"I po zemlji oholo ne ohodi."** (El-Isra, 37)

Oholi svoju oholost iskazuje u svome hodanju, kada počinje da iskazuje svoju gordost i nadmenost u koracima, i zato zaslužuje Allahovu srdžbu kao što kaže Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u vjerodostojnom hadisu koji bilježi El-Buhari u knjizi "El-Edebul-mufred" i drugi: "Svaki čovjek koji se bude smatrao velikim i u svome hodu izražavao svoju gordost, susrest će Allaha Uzvišenog, a On će na njega biti srdit."

Povodom čega da se čovjek oholi kada ne može kroz zemlju proći, niti visinom nadmašiti brda? Uzvišeni spominje čovjeka po njegovoj slabosti i skreće mu pažnju na Svoja stvorenja (zemlju i brda) od kojih je on daleko slabiji i mizerniji.

Uzvišeni kaže: **"I iz oholosti ne okreći od ljudi lice svoje i ne idi zemljom nadmeno, jer Allah ne voli ni gordog ni hvalisavca."** (Lukman, 18)

Oholi se veliča svojim djelima uzdizanjem na mjestima okupljanja, željom da prestigne vršnjake, upućivanjem kritike onima koji ga zapostave, pa vidiš ukoliko ima nešto znanja, on okreće svoje lice od ljudi, a ako izvršava nešto ibadeta, kao da svojim licem govori da ih prezire.

Ovakva djela Allah neće blagosloviti, niti će ovakve postupke očistiti, jer On Uzvišeni ne voli nadmetanje u ponosu i gordost.

Uzvišeni kaže: **"Karun je iz Musaova naroda bio, pa ih je tlačio, a bili smo mu dali toliko blaga da mu je ključeve od njega teško mogla nositi gomila snažnih ljudi. 'Ne budi obijestan, jer Allah ne voli one koji su obijesni!' – govorili su mu ljudi iz naroda njegova"**, do riječi: **"I Mi smo njega i dvorac njegov u zemlju utjerali."** (El-Kasas, 76-81)

Uzvišeni obavještava o Karunu koji je bio iz Beni Israila, a imali su zajedničko porijeklo, koji se smatrao višim od drugih zbog mnoštva imetka, tako da su ključevi njegovih riznica bili teški za nošenje grupama ljudi, jer ih je bilo mnogo. Dobri ljudi iz njegovog naroda savjetovali su ga govoreći mu: "Nemoj se radovati stanju u kojem se nalaziš i nemoj sa ohološću gledati na svoj imetak. Allah ne voli zlikovce koji Mu ne zahvaljuju na onome što im je dao. Upotrijebi ono što ti je Allah darovao od ovog velikog imetka i neizmjerne blagodati za pokornost svome Gospodaru i približavanje Njemu različitim oblicima približavanja s kojima ćeš dobiti nagradu i na dunjaluku i na ahiretu. Ne zaboravi ono što ti je Allah odobrio na ovome svijetu od jela, pića, odjeće, mjesta stanovanja i braka; tvoj Gospodar ima kod tebe Svoje pravo, ti sam kod sebe imaš svoje pravo, kao i tvoja porodica, gosti – zato svakome dadni njegovo pravo. Prema kome Allah lijepo postupa, taj je dužan i da postupa lijepo prema Allahovim stvorenjima.

Međutim, Allahov neprijatelj želio je da čini nered na zemlji, pripisujući sve vrijednosti sebi i zaboravljajući na Allahov zakon koji je sproveden među prijašnjim nevjernicima i zločincima. Izašao je pred svoj narod nadmeno u svojoj odjeći, prijevoznom sredstvu (jahalici), hodu, pa srca slabih na njega obratiše pažnju i poželješe da budu poput njega, ali oni koji imaju znanje o Allahu i Njegovom šerijatu posavjetovali su ih i obavijestili da je ono što im je Allah pripremio bolje za njih.

Dok se Allahov neprijatelj ponosio i gordo hodao, Allah je njega, njegov imetak i kuću utjerao u zemlju, pa će se u zemlji prevrtati sve do Sudnjeg dana. Tako Allah čini sa svakim silnim oholnikom, Allah će ga poniziti na ovom svijetu, a na budućem svijetu pripada mu patnja u Vatri.

612. Od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neće u Džennet ući onaj u čijem srcu bude koliko je trun oholosti." Neki čovjek reče: "Čovjek voli da njegova odjeća bude lijepa kao i njegova obuća?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče. "Allah je lijep i voli ljepotu. Oholost je odbacivanje istine i potcjenjivanje ljudi." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi Muslim (91).

Iz hadisa se shvata:

-Znak koji upućuje na skromnost i njena suština ogledaju se u poniznosti čovjeka pred istinom, te njegovoj potpunoj predanosti njoj bez ikakvog protivljenja. Zapravo, on prihvata prevlast istine i njen argument, te joj se u potpunosti podređuje. Ponizan je i predan pred istinom i ulazi u njeno okrilje tako da istina njime vlada kao što vlasnik vlada svojim robom. Oholost je odbijanje istine uz njeno negiranje, vlastito uzdizanje, iskazivanje sile. Zato je skromnost poniznost pred istinom i podređenost njoj.

-Oholi potcjenjuje ljude i veliča se nad njima, a to je dovoljno ružno. Ima li išta ružnije od oholosti čovjeka nad njemu istim, tako da nije zadovoljan bratstvom sa njim, a dok je Gospodar njegovog brata zadovoljan sa njegovim robovanjem? Iz toga proizlazi da oholi nije zadovoljan robovanjem svome Gospodaru, jer robovanje Njemu nalaže da bude zadovoljan bratstvom sa Njegovim robom. Zato skromni čovjek vjernike smatra svojom braćom.

-Uljepšavanje odjećom i obućom ne spada u oholost, ukoliko samozadivljenost ne uđe u srce čovjeka, pa se on počne tim povodom oholiti. El-Buhari navodi riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Ko oholo bude vukao svoju odjeću, Allah ga neće pogledati na Sudnjem danu." Ebu Bekr upita: "Allahov Poslaniče, jedna

strana mog donjeg ogrtača se opusti, ali je ja stalno vraćam i zatežem?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ti nisi od onih koji to čine iz oholosti."

Ovo znači: spuštanje tvoje odjeće nije tvoje djelo, pa se iz ovoga očituje da spuštanje odjeće preko nožnih članaka spada u oholost i da takav čovjek zaslužuje kaznu na ovom i budućem svijetu.

-Oholost je jedan od velikih grijeha za koji se zaslužuje Allahova kazna na ovom i budućem svijetu.

613. Od Seleme b. El-Ekvea, radijallahu anhu, prenosi se da je neki čovjek jeo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, lijevom rukom. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu reče: "Jedi desnom rukom!" Čovjek odgovori: "Ne mogu." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu reče. "I ne mogao" – samo ga je spriječila oholost. Prenosilac kaže: "Nakon toga nije mogao (ruku) podizati do svojih usta." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija i komentar ovog hadisa navedeni su pod brojem 159 u Poglavlju o naredbi čuvanja sunneta.

614. Od Harise b. Vehba, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Hoćete li da vas obavijestim o stanovnicima Vatre? To je svaki grubi i škrti oholnik."

Dokumentacija i komentar ovog hadisa navedeni su pod brojem 252 u Poglavlju o vrijednosti slabašnih muslimana.

615. Od Ebu Seida el-Hudrija, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Raspravljali su se Džennet i Džehennem, pa je Džehennem rekao: "U mene će ući svi oholi i uobraženi", a Džennet reče: "U mene će ući svi slabašni i siromašni." Zatim Allah presudi među njima: "Ti si, Džennete, Moja milost i tobom ću se smilovati kome želim, ti si, Džehenneme, Moja kazna kojom ću kazniti koga želim. Dužan sam vas oboje napuniti." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija i komentar ovog hadisa navedeni su pod brojem 254 u Poglavlu o vrijednosti slabašnih muslimana.

616. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah na Sudnjem danu neće gledati u onoga ko pusti da mu se odjeća, iz oholosti, vuče po zemlji." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi El-Buhari (10/257) – Fethul-Bari; Muslim (2087).

Iz hadisa se shvata:

-Ko iz oholosti bude vukao svoju odjeću, zaslužuje Allahovu kaznu.

-Spuštanje odjeće preko nožnih članaka je zabranjeno, a preporučeno je da odjeća vjernika seže do polovine potkoljenica.

617. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sa trojicom Allah na Sudnjem danu neće pričati, niti će ih očistiti, niti će ih pogledati, i njima pripada bolna kazna, a to su: starac koji čini blud, lažljivi vladar i oholi siromah." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi Muslim (107).

Iz hadisa se shvata:

-Potvrda Allahovog svojstva govora, a prethodno je naveden pravac ispravnih prethodnika u pogledu Allahovih svojstava.

-Blud, laž i oholost su veliki grijesi, teška djela koja vode u Vatru.

-Kada grijeh počini onaj koji kod sebe nema pobude za njim, grijeh tada postaje još veći. Kada blud počini starac kojem se približila smrt, to ukazuje na neispravnost njegove prirode i pomanjkanje vjere. Isto se odnosi na laž koju izrekne vladar i pored toga što je posjednik vlasti, a to ukazuje na njegovu prezrenost i pomanjkanje ljudskosti. Kada siromah bude ohol, a istovremeno ništa ne posjeduje što bi ga motiviralo na oholost, to ukazuje na njegovo omalovažavanje vjere.

618. Također od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah, azze ve dželle, kaže: 'Ponos je Moj donji ogrtač, a veličina je Moj gornji ogrtač, pa ko Mi se bude protivio, kaznit ću ga.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:
Bilježi Muslim (2620).

Iz hadisa se shvata:
-U Allahova svojstva uvrštavaju se ponos i veličina.
-Ko se Allahu protivi i pokuša Mu parirati u jednom od Njegovih svojstava, bacit će ga u Vatru.
-Oholost u suštini označava smjelost prema Allahovoj poziciji, pa ko se bude oholio nad onim koji je već Velik i Veličanstven, Allahova je obaveza i pravo da ga kazni.
-Ko spozna Allahovu veličinu, iskorijenit će oholost iz svoje duše, jer kada se čovjeku prikaže snaga Tvorca i Njegova veličina, saznat će da veličanje pripada samo Njemu Jedinome, kao što Uzvišeni kaže: "**Njemu pripada ponos na nebesima i na zemlji, On je Silni i Mudri.**" (El-Džasije, 37)

619. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dok je neki čovjek išao odjeven u ogrtač, diveći se sam sebi, začešljane kose, gordo hodajući, tog časa Allah ga je utjerao u zemlju, pa će se u njoj prevrtati sve do Sudnjeg dana." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:
Bilježi ga El-Buhari (10/258) – Fethul-Bari; Muslim (2088).

Iz hadisa se shvata:
-Samozadivljenost je propast, pa ko se okiti ovom osobinom, imat će ružnu završnicu i na ovom i na budućem svijetu.
-Pretjerivanje u lijepom odijevanju i elegantnosti vodi čovjeka ka oholosti i samozadivljenosti.
-Potvrda postojanja kazne u kaburu. Većina islamskih učenjaka stoji na stanovištu da je ovaj čovjek Karun kojeg je Allah sa njegovom kućom utjerao u zemlju.

620. Od Seleme b. El-Ekvea, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čovjek se stalno uzdiže sve dok ne bude upisan među silnike, a onda ga snađe ono što snađe silnike." (Prenosi Et-Tirmizi i kaže da je dobar)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je slab, a navodi ga Et-Tirmizi (2000). U lancu prenosilaca je Omer b. Raid el-Jemani koji je slab.

Iz hadisa se shvata:

-Hadis ukazuje da onaj ko oponaša jedan narod, biti će sa njim i proživljen i sakupljen, zato što je od njih. Na ovo značenje ukazuje drugi hadis. Hvala Allahu koji nam je sačuvao svako lijepo značenje i svaku plemenitu vrijednost iz onoga što je vjerodostojno preneseno od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa nas je iz Svoje počasti učinio neovisnim od onoga što nije vjerodostojno.

Poglavlje sedamdeset treće

LIJEPO PONAŠANJE

Lijepo ponašanje predstavlja sveobuhvatni pojam za odlike dobra i djela dobročinstva s kojima je šerijat uređen. Ko obuzda sebe, od njega će proizaći isključivo lijepi postupci i djela. Zato je rečeno: "Lijepo ponašanje označava odabir vrijednosti i ostavljanje mizernosti."

Uzvišeni kaže: **"Ti si uistinu najljepše ćudi."** (El-Kalem, 4)

Uzvišeni Zaštitnik obavještava da je Njegovov poslaniku i robu Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, primjena Kur'ana u smislu naredbe i zabrane ostala u duši duboko uvriježena osobina i ponašanje koje određuje njegovu prirodu, te da je ostavio svoje prirodno ponašanje. Šta god mu je Kur'an naredio, on je to i učinio, a što mu je zabranio, on je to i ostavio. Pored toga, Uzvišeni Allah stvorio ga je u prirodi plemenitog ponašanja, kao što su stid, plemenitost, hrabrost, opraštanje, blagost i svaki drugi oblik lijepog ponašanja. Tako se u Sahihu Muslimu od Aiše, radijallahu anha, prenosi da je upitana o ponašanju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekla: "Njegovo ponašanje bio je Kur'an." Uzvišeni kaže: **"I oni koji svoju zlojedu obuzdavaju i ljudima opraštaju."** (Ali Imran, 134)

Uzvišeni Allah obavještava o osobinama bogobojaznih koji će naslijediti Džennet sa blagodatima, a u njihove osobine ubraja se da kada ih zlojeda obuzme, skriju je i utišaju, te ju ne primijene, a uz to još i oproste onima koji su prema njima loše postupili. Znači, pored ustezanja od zla, oni njima opraštaju nepravdu. U njihovim dušama ne preostane zamjerki ni prema kome, a ovo je najpotpunije stanje. Zato je rekao: **"Allah voli one koji dobro čine."**

621. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je najljepšeg ponašanja." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (10/582) – Fethul-Bari; Muslim (2150).

Iz hadisa se shvata:

-Allah je Svome robu i Poslaniku dao blagodat tako što ga je uputio na prefinjene moralne osobine, a zatim ga pohvalio, te spomenuo i potvrdio lijepo ponašanje kojim se okitio: "**Ti si uistinu najljepše ćudi.**" (El-Kalem, 4) To je samo zato što je po svome ponašanju bio najbolji od svih ljudi. Nije bilo nijednog lijepog oblika ponašanja a da ga on nije imao na najpotpuniji, najprimjereniji i najbolji način.

622. Također, Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Nisam dodirnuo nježniji brokat i svilu od dlana Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, niti sam pomirisao ikada ljepši miris od mirisa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Služio sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, deset godina i nikada mi nije rekao: 'Uh', niti je rekao za nešto što sam radio: 'Zašto si to uradio?', a ni za nešto što nisam uradio: 'Zašto nisi uradio tako?'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (4/215-216) – Fethul-Bari; Muslim (2309 i 2330).

Iz hadisa se shvata:

-Skromnost muslimana prema bratu muslimanu prilikom susreta i rukovanja tako što će biti vedrog lica, osmijehnut i blagonaklon.

-Podsticaj na čistoću i korištenje mirisa, kao što je to bila praksa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

-Podsticaj na blagost prema slugama i neizricanje bezrazložnih protivljenja njihovim postupcima. Enes, radijallahu anhu, tragao je za onim što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio, služio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, deset godina, pa mu se nije suprotstavio jer je u potpunosti ili gotovo u potpunosti izvršavao svoje zadatke, a da je postupao na način koji zahtijeva preodgoj, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to ne bi zaobišao.

623. Od Es-Sa'ba b. Džessame, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Darovao sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, divljeg magarca, pa mi ga je vratio, a kada je vidio razočarenje na mome licu, reče: "Vraćam ti ga samo zato što smo u ihramima." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (4/31) – Fethul-Bari; Muslim (1193).

Iz hadisa se shvata:

-Osobi koja je u ihramima zabranjeno je jesti meso ulova ukoliko je životinja radi njega ulovljena. U ovom smislu tumači se hadis Es-S'aba b. Džessama. Ukoliko osoba koja nije u ihramima ulovi životinju za sebe, a zatim je pokloni osobi koja je u ihramima, dozvoljeno joj je da je jede, kako se navodi u hadisu od Ebu Katade u oba Sahiha da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo na hadždž, a sa njim i drugi ljudi, pa je jednu skupinu u kojoj je bio i Ebu Katade poslao ka moru da bi se kasnije sastali. Tako su krenuli morskom obalom, a kada su otišli, svi su obukli ihrame, osim Ebu Katade koji to nije učinio. Dok su tako putovali, ugledali su divlje magarce, pa je Ebu Katade ulovio jednu ženku. Potom su odsjeli i jeli ulovljenu životinju, pa su se upitali: "Zar ćemo jesti meso ulovljene životinje dok smo u ihramima?" Kada su krenuli, ponijeli su i meso koje je preostalo od magarca. Kada su došli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, upitali su ga: "Allahov Poslaniče, mi smo obukli ihrame, a Ebu Katade to nije učinio, pa smo ugledali divlje magarce i Ebu Katade ih je potjerao i od njih zaklao jednu ženku. Zaustavili smo i jeli njegovo meso, a potom rekli: "Zar ćemo jesti meso ulovljene životinje dok smo u ihramima?" Poslanik je upitao: "Je li neko mu od vas naredio da ih potjera ili mu to sugerirao?" Rekoše: "Ne." Poslanik reče: "Onda jedite ono što je ostalo od mesa." O ovoj tematici ima i drugih hadisa koji ukazuju na ovaj propis, a Allah najbolje zna.

-Pohvalnost prihvatanja poklona i njegovog jedenja.

-Nije dozvoljeno prihvatiti poklon koji sam po sebi nije dozvoljen.

-Lijepo ponašanje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je odobrovoljio davaoca poklona pojašnjenjem razloga i povoda neuzimanja poklona.

-Darovi i pokloni ne prelaze u tuđe vlasništvo osim sa prihvatanjem. Sama mogućnost njihovog posjedovanja ne uvodi ih u posjed drugoga.

-U hadisu se ističe dozvoljenost donošenja presude na osnovu indicija kada nema dokaza, jer je Es-S'ab rekao: "Kada je vidio razočarenje na mome licu."

624. Od En-Nevvasa b. Sem'ana, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Pitao sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o dobročinstvu i grijehu, pa je rekao: "Dobročinstvo je lijepo ponašanje, a grijeh je ono oko čega se dvoumiš i prezireš da ljudi za to saznaju." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa i komentar hadisa su navedeni pod brojem 590 u Poglavlju o ostavljanju sumnji.

625. Od Abdullaha b. Amra b. El-Asa, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije koristio neprimjerene riječi, niti je pretjerivao u ružnom govoru, i govorio je: 'Najbolji od vas su oni koji imaju najljepše ponašanje.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (6/566) - Fethul-Bari; Muslim (2321).

Iz hadisa se shvata:

- Vjernik se treba udaljiti od ružnog govora, ružnih postupaka i svih povoda koji tome vode.

-Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je suzdržan u svome ponašanju, pa su od njega dolazila samo dobra djela i lijepe riječi.

-Lijepo ponašanje je poprište za takmičenje između vjernika, pa ko na njemu bude prednjačio, bit će najbolji vjernik najpotpunijeg imana.

626. Od Ebu Ed-Derdaa, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na Sudnjem danu na Vagi vjernika neće biti ništa teže od lijepog ponašanja. Zaista, Allah mrzi čovjeka razvratna i neprimjerena govora." (Prenosi Et-Tirmizi i kaže: "Hadis je hasen-sahih.")

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih li gajrihi (vjerodostojan, s obzirom na veliki broj predaja ovog hadisa koje imaju status hasen – dobar). Bilježi ga Et-Tirmizi (2002) i Ahmed (6/451), te ostali sa lancem prenosilaca u kojem ima slabosti, jer J'ala b. Mumellek je makbul - prihvatljiv (na donjoj granici prihvatljivosti).

Prvi dio hadisa, također, navodi se kod imama El-Buharije u knjizi "El-Edebul-mufred (270), zatim Ebu Davuda /4779); Ahmeda (6/446 i 448) i drugih iz predaje Šu'beta b. El-Kasima i Ibn Ebi el-Bezza, a on od Ataa el-Kejharanija, a on od Ummu Derdae.

Kažem: Ovaj lanac prenosilaca je vjerodostojan.

Drugom dijelu hadisa svjedoči predaja kod imama Ahmeda (2/161 i 199) od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, a također i predaja od Usame b. Zejda, radijallahu anhu, kod Ahmeda (5/202), s čime ova predaja ima status hasen (dobra).

Iz hadisa se shvata:

-Potvrda postojanja Vage na kojoj će se vagati dobra i loša djela na Sudnjem danu, te da ona ima dva tasa.

-Lijepo ponašanje spada u najveća dobra djela koja će čovjek naći na listovima dobrih djela na Sudnjem danu i vidjeti ih na Vagi na kojoj će se vagati.

- Allah ne voli čovjeka razvratna i neprimjerena govora koji upotrebljava ružne riječi.

627. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan je o onome što će najviše ljude uvoditi u Džennet, pa je rekao: "Bogobojaznost i lijepo ponašanje." Zatim je upitan je: "Šta će najviše ljude uvoditi u Vatru?", pa je odgovorio: "Usta i spolni organ." (Prenosi Et-Tirmizi i kaže da je hasen-sahih)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je dobar – hasen, a bilježi ga El-Buhari u "El-Edebul-muferd" (289); Et-Tirmizi (2004); Ibn Madže (4246); Ahmed (2/291, 392, 442); Ibn Hibban (476); El-Hakim (4/324); El-Bejheki u knjizi "Ez-Zuhdul-kebir" (236); El-Kudai u knjizi "Eš-Šihab" (1050); El-Begavi u "Me'alimut-tenzil" (4/377); Šerhus-sunneh (13/79-80); el-Haraiti u "Mekarimul-ahlak", str. 10, od Jezida b. Davuda el-Evdija.

Kažem: Ovaj lanac prenosilaca je dobar, jer Jezid b. Abdurrahman el-Evdi je proglašen pouzdanim od El-Idžlija i Ibn Hibbana, te od njega prenosi skupina prenosilaca hadisa.

Iz hadisa se shvata:

-Podsticaj na bogobojaznost i lijepo ponašanje.

-Upozorenje na loše posljedice onoga što steknu jezici, kao što su nevjerstvo, ogovaranje, prenošenje tuđih riječi, lažno svjedočenje, potvora nevinih i dr., jer će ovi grijesi na Sudnjem danu vući ljude na njihovim nozdrvama u džehennemsku vatru.

-Upozorenje na blud koji predstavlja djelo razvrata, a koje se završava ružnim posljedicama i na dunjaluku i na ahiretu.

628. Također, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Najpotpunijeg vjerovanja su oni koji imaju najljepše ponašanje, a najbolji od vas su oni koji su najbolji prema svojim ženama." (Prenosi Et-Tirmizi i kaže da je hasen-sahih)

Dokumentacija i komentar ovog hadisa navedeni su pod brojem 278 u Poglavlju o preporuci lijepog ophođenja prema ženama.

629. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Čula sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Vjernik lijepim ponašanjem dostiže stepen stalnog postača i klanjača.'" (Prenosi Ebu Davud)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je vjerodostojan, a bilježi ga Ebu Davud (4797); Ahmed (6/94, 90, 187); El-Begavi u "Šerhus-sunneh" (13/80-81); El-Hakim (1/60) od Amra b. Amra, a on od El-Muttaliba b. Abdullaha b. Hanzaba, a on od Aiše.

Kaže El-Hakim: "Ova predaja je vjerodostojna prema uvjetima El-Buharija i Muslima, a sa ovom El-Hakimovom ocjenom slaže se i Ez-Zehebi.

Hadis je vjerodostojan, kao što kažu, ukoliko je potvrđeno da je El-Muttalib slušao od Aiše, a nadamo se tome.

O ovoj tematici prenose se slične predaje od Ebu Umame, Ebu Hurejre, Enesa i Abdullaha b. Omera, radijallahu anhum.

Iz hadisa se shvata:

-Najviši stepen čovjeka je post danju, a obavljanje namaza noću.

-Lijepo ponašanje udvostručuje nagradu tako da vjernik može dostići stepen stalnoga postača i stalnoga klanjača.

630. Od Ebu Umame el-Bahilija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Garantujem kuću u donjem dijelu Dženneta onome ko ostavi raspravu makar bio u pravu; i garantujem kuću u sredini Dženneta onome ko ostavi laž, pa makar i u šali; i garantujem kuću u najvišem dijelu Dženneta onome čije ponašanje bude lijepo.'" (Hadis je vjerodostojan, a prenosi ga Ebu Davud sa vjerodostojnim lancem prenosilaca)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih li gajrihi (vjerodostojan, s obzirom na veliki broj predaja ovog hadisa koje imaju status hasen – dobar). Bilježi ga Ebu Davud (4800) od Ebu El-Džemahira Muhammeda b. Osmana koji kaže: "Pričao nam je Ebu K'ab es-S'adi", a on kaže: "Pričao nam je Sulejman b. Habib od Ebu Umamea", pa je potom spomenuo hadis.

Kažem: Ovaj lanac prenosilaca je dobar, jer je ime Ebu K'aba es-S'adija Ejjub b. Musa es-S'adi el-Belkavi, od kojeg prenosi Ebu El-Džemahir i smatra ga pouzdanim. Hafiz Ibn Hadžer u knjizi "Et-Takrib" za njega kaže da je saduk – prihvatljiv.

Ovom hadisu svjedoče i druge predaje.

1. Hadis od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, kojeg prenosi Et-Taberani u "El-Kebiru" (11290) sa lancem prenosilaca koji je slab, jer se u njemu navodi Ebu Hatim Suvejd b. Ibrahim.

2. Hadis od Muaza b. Džebela, radijallahu anhu, kojeg bilježi Et-Taberani u "Es-Sagiru" (2/16) sa slabim lancem prenosilaca.

3. Hadis od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kojeg bilježi Et-Tirmizi (1993) sa slabim lancem prenosilaca, jer je u njemu Seleme b. Verdan.

Uzevši sve u obzir, hadis ima status vjerodostojnog zajedno uz predaje koje mu svjedoče, a Allah najbolje zna.

Iz hadisa se shvata:

-Dozvola davanja garancije s ciljem podsticaja na djelovanje. Ko nešto garantira, obavezan je to ispuniti, jer je ispunjavanje ugovora i obećanja obavezno.

-Podsticaj na ostavljanje i izbjegavanje rasprave, jer vodi razilaženju i razmiricama.

-U hadisu je dokaz za pravilo preventive i otklanjanje štete. Ukoliko će korist odvesti u veću štetu, onda se sama korist i ostavlja.

-Džennet ima stepene, a staništa ljudi u Džennetu biti će shodno njihovim djelima.

-Zabrana laži u svim njenim oblicima i vrstama, pa makar bila u šali i zabavi, osim onoga što je u šerijatu izuzeto. Ovim se pobijaju tvrdnje onih koji kažu da postoji tzv. bijela laž, kojom se misli na laž u zabavi i šali.

-Najveći stepen nagrade kod Allaha pripremljen je za onoga ko ima lijepo ponašanje, jer lijepo ponašanje je sveobuhvatno za sve vrste ljudskih vrednota.

631. Od Džabira, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zaista su mi od vas najdraži i sjedit će najbliže meni na Sudnjem danu oni koji su najbolji po svome ponašanju. Zaista su mi najmrži od vas i bit će najudaljeniji od mene na Sudnjem danu – oni koji se prenemažu u svom govoru, nametljivi govornici i oni koji se drugima obraćaju ispunjenih i razvučenih usta." Prisutni upitaše: "Allahov Poslaniče, znamo za one koji se prenemažu u govoru i nametljive govornike, ali ko su oni koji pričaju ispunjenih i razvučenih usta?" On reče: "To su uobraženi ljudi." (Prenosi Et-Tirmizi i kaže da je hasen – dobar)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je sahih li gajrihi (vjerodostojan, s obzirom na veliki broj predaja ovog hadisa koje imaju status hasen – dobar), a prenosi ga Et-Tirmizi (2018) i El-Hatib u svome "Tarihu" (4/63) od Mubareka b. Fedale koji kaže: "Pričao mi je Abdurrabbih b. Seid od Muhammeda b. El-Munkedira, a on od Džabira koji prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Ovaj lanac prenosilaca je ispravan jer Mubarek b. Fedale je saduk (prihvatljiv), a imao je tedlisa (imao je simulacija u predajama), ali je ovdje jasno naglasio da prenosi predaju.

Ovom hadisu svjedoče i sljedeći:

1. Hadis od Abdullaha b. Mes'uda kod imama Ahmeda (2/189) sa ispravnim lancem prenosilaca prema uvjetima šesterice.

2. Hadis od Ebu S'aleba kod Ahmeda (4/193 i 194) i Ibn Madže (482) i drugih sa lancem prenosilaca u kojem ima prekid, jer Mekhul nije direktno slušao predaje od Ebu S'aleba.

3. Hadis od Abdulalha b. Mes'uda kod Et-Taberanija (10423) sa lancem prenosilaca u kojem ima slabosti.

4. Hadis od Ebu Hurejre kod Ahmeda (2/369).

Uzimajući sve u obzir, hadis je vjerodostojan uz predaje koje mu svjedoče, a Allahu pripada zahvala i blagodat islama i sunneta.

Iz hadisa se shvata:

-Lijepo ponašanje jedan je od povoda ljubavi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i blizine njemu na Sudnjem danu.

-Najveći stepen u Džennetu pripada onome ko bude imao lijepo ponašanje, jer ono obuhvata sve odlike dobročinstva.

-Upozorenje na nametljiv govor uz iznošenje tvrdnji, propagiranja nadmetanja u ponosu, samohvale, kao i govora ispunjenim i razvučenim ustima radi iskazivanja retoričnosti i književnog stila. Ovo su odlike uobraženih ljudi koji se pretvaraju.

Također, Et-Tirmizi od Abdullaha b. El-Mubareka, Allah mu se smilovao, u komentaru pojma lijepog ponašanja, kaže: "Lijepo ponašanje predstavlja vedrost lica, ukazivanje na dobro i ustezanje od uznemiravanja drugih."

Dokumentacija hadisa:

Hadis je dobar, a prenosi ga Et-Tirmizi (2005) i kaže: "Pričao nam je Ahmed b. Abde ed-Dabbi, pričao nam je Ebu Vehb od Abdullaha b. El-Mubareka da je on lijepo ponašanje opisao ...", pa je u potpunosti spomenuo predaju.

Kažem: Lanac prenosilaca je dobar, a prenosioci su povjerljivi osim Ebu Vehba kojem je pravo ime Muhammed b. Hizam, a on je saduk – na donjem stepenu prihvatljivosti.

Iz ove predaje se shvata: Abdullah b. El-Mubarek, Allah mu se smilovao, ukazuje na znak i plod lijepog ponašanja. Lijepo ponašanje zahtijeva da musliman svoga brata dočeka vedra lica, jer za to ima nagradu, a ko je takav, otvorit će svoju ruku čineći drugima dobro i dat će drugima prednost u odnosu na ono što posjeduje, te im to neće uskraćivati.

Poglavlje sedamdeset četvrto

BLAGOST, SMIRENOST, SAMILOST

Blagost je stepen između dva pokuđena stanja – srdžbe i ravnodušnosti. Kada se čovjek odazove svojoj srdžbi, bez razmišljanja i pronicljivosti, smatra se da je na stepenu pokuđenosti, a ako je zadovoljan sa nepravdom i tlačenjem, također je na stepenu pokuđenosti. Ukoliko se okiti blagošću kada je u mogućnosti da grubo postupi, onda se smatra na stepenu posebne vrijednosti.

Zato blagost označava samoobuzdavanje i smirenost prilikom srdžbe, ili nemile stvari kada je čovjek u mogućnosti da negativno reaguje i kada ima snage, ali je spreman da pređe preko lošega razumno postupajući. Blagoga ne mogu isprovocirati oni koji ne znaju, niti njegovu vrijednost umanjiti oni koji ne shvataju, već on obuzdava svoju dušu prilikom naleta srdžbe.

Počinje gasiti svoju zlojedu, jer se blagost stječe naučavanjem i učvršćuje gledanjem u posljedice, a svoju potpunu ulogu dobija kada bude stavljena na odgovarajuće mjesto.

Blagost ukazuje na ispravnost i potpunost razuma, a potpuna blagost biva sa potpunim znanjem.

Zatim dolazi smirenost koja označava mudro postupanje između brzopletosti i tromosti. Smirenost ukazuje na zrelost razuma, jer obuhvata značenje pomnog razmišljanja, pronicljivosti i pažljivog neubrzanog postupanja uz postojanje bojazni da će se dotična stvar izgubiti ili da će proći. Smirenost time ukazuje da onaj ko je posjeduje kod sebe ima jako htijenje i volju kojima može sebe obuzdati naspram ubrzanih emotivnih reakcija.

Smirenost se traži u svakoj situaciji, osim u pitanjima budućeg svijeta, jer sve dobro se ogleda u davanju prednosti pitanjima budućeg svijeta, što spada u domen takmičenja u dobrima i konkurencije u pohvalnim djelima.

Ztim dolazi praktična strana blagosti i smirenosti, a ona je brižnost tako što čovjek uzima najlakše i najrazboritije stvari, pa ga vidiš prijazna, blaga, poput dobroćudne deve koja krene gdje god bude povedena, pa kada bi joj naredio da legne na kamen, legla bi, pa se povećava zbliženost između čovjeka i njegove braće vjernika tako da svi idu putem izgradnje društva u kojem preovladavaju bratstvo, ljubav, zbliženost međusobna prijaznost i solidarnost.

"I oni koji obuzdavaju zlojedu i ljudima opraštaju, a Allah voli one koji dobro čine." (Ali Imran, 134)

Tumačenje ovoga ajeta navedeno je u Poglavlju o lijepom ponašanju.

Uzvišeni kaže: **"Ti praštaj i traži da se čine dobra djela, a neznalica se kloni."** (El-E'araf, 199) Ovaj ajet iz časnoga Kur'ana je najobuhvatniji za pitanje moralnih vrijednosti, jer znači da održavaš veze sa onima koji ih s tobom prekidaju, da daješ onome ko ti uskraćuje i opraštaš onome ko ti nepravdu čini.

Nema sumnje da se čovjek kome se ljudi pokoravaju nalazi u tri okolnosti:

prva: naređuje im i zabranjuje u njihovu korist;

druga: uzima od njih pokornost koju su mu dužni ispovijedati;

treća: ljudi se prema njemu dvojako odnose: jedni se sa njim slažu i lojalni su mu, a drugi mu se suprotstavljaju i neprijatelji su mu. On prema obje ove skupine ima svoju obavezu.

Njegova obaveza u pogledu naredbe i zabrane je da im naređuje dobro, tj. dobro s kojim će oni biti ispravni, a i njihovo stanje, te da im zabranjuje ono što je tome suprotno.

Njegova obaveza prema pokornosti koju mu iskazuju jeste da od njih uzima ono što im je lahko dati i čemu se oni sami dobrovoljno i širokogrudno pokoravaju, te ih to uzimanje ne vodi u teškoće i nedaće koje će ih iskvariti. Njegova obaveza prilikom obraćanja neznalica prema njemu jeste da se od njih udalji, te da im se ne suprotstavlja istovjetno i ne sveti im se radi sebe.

Jedan mudri čovjek uzeo je ovo značenje i sročio ga u dva stiha rekavši:

Opraštaj i naređuj dobro kao što ti je naređeno,
a udalji se od neznalica.
Budi blag kada se obraćaš prema svim ljudima,
jer čovjek za koga se smatra da je dobar – blag je.

Jedan učenjak je rekao: "Ljudi se dijele u dvije skupine: one koji čine dobročinstvo, pa uzmi ono što ti od dobra dadnu i nemoj ih opterećivati preko njihovih mogućnosti, niti ih u neugodnost dovoditi; one koji loše postupaju, pa im naredi dobro, a ako se uzohole u svojoj zabludi, nepokorni ti budu i ustrajni u svome neznanju, onda se od njih udalji. Vjerovatno ćeš tako izbjeći njihove spletke. Uzvišeni kaže: "**Ti lijepim zlo uzvrati, Mi dobro znamo šta oni iznose, i reci: "Tebi se, ja, Gospodaru moj, obraćam za zaštitu od došaptavanja šejtanskih i tebi se, Gospodaru moj, obraćam da me od njihova prisustva zaštitiš.**" (El-Mu'minun, 96-98)

"**Dobro i zlo nisu isto! Zlo dobrim uzvrati, pa će ti dušmanin tvoj odjednom prisni prijatelj postati. To mogu postići samo strpljivi; To mogu postići samo vrlo sretni. A kada te šejtan pokuša na zle misli navesti, ti zatraži utočište u Allaha, jer On uistinu sve čuje i sve zna.**" (Fussilet, 34-36)

Također, u suri El-E'araf kaže: "**A kada te šejtan na zle misli pokuša navesti, ti zatraži utočište u Allaha, jer On sve čuje i sve zna.**" (El-E'araf, 200)

Ova tri ajeta u suri El-E'araf, El-Mu'minun i Fussilet nemaju njima četvrtog sličnog. Uzvišeni Allah upućuje nas u njima da se prema nepokornim ljudima ophodimo na najbolji način i da im se lijepim riječima obraćamo. To će ih sačuvati od protivljenja i prkosa, s Allahovom dozvolom. Zato je Uzvišeni rekao: "**Zlo dobrim uzvrati, pa će ti dušmanin tvoj odjednom prisni prijatelj postati.**" Zatim nas Uzvišeni upućuje da od Njega tražimo utočište od šejtana džinna, jer se od njih ne možeš sačuvati činjenjem dobra, jer šejtan želi da te u potpunosti uništi, on ti je otvoreni neprijatelj, kao što je bio neprijatelj i tvome praocu.

Uzvišeni kaže: "**Dobro i zlo nisu isto! Zlo dobrim uzvrati, pa će ti dušmanin tvoj odjednom prisni prijatelj postati. To mogu postići samo strpljivi, to mogu postići samo vrlo sretni.**" (Fussilet, 34-35) Velika je razlika između dobra i zla, pa zato onoga ko ti zlo učini, odvrati ga od sebe dobročinstvom, jer ti nećeš bolje kazniti onoga ko je vrijeđajući tebe nepokoran Allahu, nego što ćeš se u pogledu njega Allahu pokoravati. Možda ga to dobročinstvo povede ka ljubavi prema tebi, milosti i prijateljstvu, tako da ti postane veoma blizak po svojoj brižnosti i dobročinstvu.

Istinu je rekao pjesnik:

Dobro čini ljudima, pa ćeš porobiti njihova srca,
Jer dobročinstvo uvijek porobljava čovjeka.

Na ovoj poziciji neće se zadržati i suzdržati osim oni koji su strpljivi u onome što se suprotstavlja porivima duše; oni su sretni i na ovom i na budućem svijetu.

Zatim je Uzvišeni naredio traženje utočišta od šejtana kojem se ne može umaknuti kada donosi loše misli, osim da čovjek uđe pod zaštitu svoga Gospodara. Prethodno je data naznaka o ovome stepenu u navedenom ajetu sure El-E'araf. Uzvišeni kaže: **"A ko se strpi i oprosti, doista to u istinske postupke spada."** (Eš-Šura, 43)

Uzvišeni obavještava da će se strpljenje na uznemiravanjima i prekrivanje loših postupaka ubrojati u pohvalna djela za koja se dobiva obilna nagrada i lijepa pohvala.

632. Od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Ešedždžu Abdulkajsu: 'Ti imaš dvije osobine koje Allah voli: blagost i smirenost.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Muslim (17 i 25).

Iz hadisa se shvata:

-Potvrda svojstva Allahove ljubavi. Prethodno je pojašnjen pravac ispravnih prethodnika u pogledu Allahovih svojstava.

-Neki oblici ponašanja su prirodno urođeni, a neki su stečeni. U El-Ešedždžeovom hadisu kod El-Buharija u "El-Edebul-mufredu", te kod Ebu Davuda i Ahmeda na kraju ove predaje navodi se dodatak sa ispravnim lancem prenosilaca da je rekao: "Allahov Poslaniče, da li sam se ja okitio ovim osobinama, ili me je Allah stvorio u njihovoj prirodi?" Reče: "Allah te je stvorio u njihovoj prirodi." El-Ešedždž reče: "Hvala Allahu koji me je stvorio s dvije osobine koje voli Allah i Njegov Poslanik."

Njegovo ponavljanje pitanja i Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, potvrda ukazuju da su neke vrste ponašanja prirodno urođene, a neke stečene.

Prethodnim činjenicama daje se i jasno rješenje za ovo pitanje, jer se neke vrste ponašanja mogu mijenjati, jer da se ne mogu mijenjati, napomene i preporuke ne

bi imale nikakvog značenja, a kako se i ne bi mogle promijeniti kada vidimo divlje životinje koje se pripitome, konja koji se izdresira, ili lovačkog psa koji se poduči? Ali, neke duše brzo prihvataju ispravnost, a druge teže. Znaj, Allah dao znanje i nama i tebi, da se pod profiliranjem moralnih osobina misli na umjerenost koja predstavlja sredinu između pretjerivanja i nemara.

Zato, potpuno iskorjenjivanje instinktivnog ponašanja u potpunosti nije moguće i nije u skladu sa tolerantnim ciljevima šerijata. Kako bi i bilo kada je ovaj nagon stvoren radi nužne koristi koja se ogleda u formiranju čovjeka? Kada bi nestalo nagona za jelom, čovjek bi propao, ili seksualnog nagona, nestalo bi potomstva, kada ne bi bilo srdžbe, čovjek od sebe ne bi mogao odbaciti ono što ne voli.

Ove naočigled jasne činjenice za profiliranje ponašanja, čišćenje duše i ispravni moral spoznaju se iščitavanjem tekstova šerijata. To će se pojasniti činjenicom vezanom za nagon za hranom koja označava umjerenost bez pretjerivanja ili umanjivanja. Uzvišeni kaže: **"Jedite i pijte, ali ne pretjerujte."** (El-E'araf, 31)

-Trošenje i darežljivost su potrebni oblici ponašanja, a stoje između rasipništva i škrtarenja. Uzvišeni kaže: **"Oni koji kada troše ne rasipaju se, niti škrtare, nego između toga sredinu traže."** (El-Furkan, 67)

-Plemenitost i darežljivost su sredina između škrtarenja i rasipništva. Uzvišeni kaže: **"Ne drži svoju ruku stisnutu, a ni posve otvorenu – da ne bi prijekor zaslužio i bez ičega ostao."** (El-isra, 29)

Postoje stvari kojima se stječe ova umjerenost, a ja sam ih podrobno pojasnio u svojoj knjizi "Mekarimul-ahlak".

-Podsticaj na provjeru svih stvari i dalekosežno gledanje njihovih posljedica, te provjeravanje i utvrđivanje tih činjenica kada se želi izreći njihov status.

633. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Allah je brižljiv i voli brižljivost u svim stvarima." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (10/449) – Fethul-Bari; Muslim (2165).

Iz hadisa se shvata:

-Podsticaj na blagonaklonost u govoru i djelima, te odabir onoga što je lakše, jer se time ljudi spajaju i zbližavaju.

-Brižljivost i blagost trebaju biti prožeti čitavim životom jednog muslimana.

-Nemuslimanima koji žive pod garancijama islamske države (zimmije) na selam se odvraća sa "alejkum", što je pojašnjeno povodom izricanja ovog hadisa.

Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Skupina židova došla je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa su rekli: "Essamu alejkum" (neka vas smrt snađe), pa sam to razumjela. Rekoh: "Alejkumussamu vel-leaneh" (neka vas snađe smrt i prokletstvo).' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Polahko, Aiša. Allah voli brižljivost i blagost u svakoj stvari.' Rekoh: 'Allahov Poslaniče, zar nisi čuo šta su rekli?' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Odgovorio sam alejkum (na vas).'"

-Potrebno je da musliman navikava svoj jezik na učtivost i ne treba se navikavati na psovke i uvrede. Zato je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, negirao Aiši, radijallahu anha, kada je odvratila židovima na ovo pretjerivanje, iako oni to zaslužuju, pa čak i više. Njih je Allah prokleo i rasrdio se na njih, kao što se navodi u jasnim ajetima iz Kur'ani-kerima.

-Nastojanje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da dostavi islam svim ljudima. Zato ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio pridobiti svojom pronicljivošću odvraćajući im na njihov govor onako kako nisu mogli ni shvatiti.

634. Također od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah je blag i voli blagost, i Allah daje da se blagošću postigne ono što se ne može postići grubošću." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Muslim (2593).

Iz hadisa se shvata:

-Potvrda Allahovog svojstva ljubavi.

-Visoka pozicija brižljivosti između ostalih moralnih oblika ponašanja.

-Brižljivi čovjek zaslužuje pohvalu i obilnu nagradu kod Allaha Uzvišenog.

-Pokuda nasilnosti, žestine i grubosti, jer onaj ko je posjeduje, lišen je dobra, zato što sam ne čini dobro.

635. Također, od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neće se naći blagost u nečemu a da ga neće ukrasiti, a neće se iz nečega odstraniti a da ga neće pokvariti." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Muslim (2594).

Iz hadisa se shvata:

-Nužnost kićenja blagošću i brižnošću, jer brižnost ukrašava i uljepšava čovjeka u očima ljudi, a i kod Uzvišenog Allaha.

-Udaljavanje od nasilja, žestine i grubosti, jer ove osobine upropaštavaju čovjeka i daju mu osobine manjkavosti kod ljudi, te grijeh kod Allaha.

636. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da se neki beduin pomokrio u džamiji, pa ljudi ustadoše da ga udaraju, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Pustite ga, a na njegovu mokraću pospite kofu vode, ili kantu vode, jer vi ste poslani kao oni koji olakšavaju, a ne kao oni koji otežavaju." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (1/3) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

-Hadis ukazuje na grubost i osornost mnogih beduina i njihovo nepoznavanje propisa šerijata.

-Čuvanje od prljavština bilo je potvrđeno kod ashaba, pa su zato požurili da u prisustvu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prekore beduina i kritiziraju ga, prije nego što su od njega dobili dozvolu, jer su znali da se od njih traži naređivanje dobra i odvraćanje od zla.

-Ovo je dokaz da je dužnost pridržavati se općenitih propisa i sprovoditi ih onakvim kakvi jesu sve dok ne dođe dokaz koji ga pobliže određuje. Zato nije dužnost mudžtehidu da se suzdrži od primjene određenog propisa koji je naveden u općenitom smislu sve dok mu ne dođe propis koji ga pobliže određuje.

-Kada postoji mogućnost da se neko nedjelo otkloni, obaveza je to učiniti bez odgađanja.

-Prilikom otklanjanja zla mora se uzeti u obzir mudrost i dalekosežni pogled na posljedice.

-Daija mora davati prednost preovladavajućoj koristi, a ona znači odbaciti veću štetu čineći manju, ili dobiti veću korist ostavljanjem manje. Zato im je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da ga diraju i naredio im da se od njega ustegnu. Rekao im je: "Nemojte prekidati njegovo mokrenje", jer da su to učinili, beduin bi pobjegao, a prljavština mokraće raširila bi se po velikom dijelu džamije. Tada bi nastupila veća šteta od onoga što je sam beduin učinio.

-Potrebno je blagovremeno promijeniti zlo i otkloniti štete kada nema zapreka za njihovo otklanjanje. Zato im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da, kada beduin završi sa mokrenjem, na mokraću proliju vodu.

- Neophodno je prema neznalici ophoditi se brižno i blago, a isto tako ne smije se ugnjetavati i tjerati jer bi takvo postupanje rezultiralo njegovim napuštanjem traženja znanja i podučavanja.

-Potreban je respekt prema džamijama i njihovo čišćenje od svih vrsta nečistoća.

-Pojašnjenje Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, nastojanja da poduči ljude dobru, njegova brižljivost prema ummetu i blagost prema onome ko nema isto mišljenje, ukoliko nije prkosnik.

-Potrebno je opomenuti i savjetovati one koji su potpali pod svoje emocije kada pogriješe, te pravilno usmjeriti afekte usplanulih i usplahirenih kada u njima provriju zanos i emocije.

-Islam je vjera olakšanja, a posebno u pitanjima poziva ka Allahu i dostavljanja Njegovih propisa. Kada je Allahov slao pozivače u islam na različite strane svijeta, govorio im je: "Olakšavajte, a ne otežavajte", kao što će se to spomenuti u hadisu koji dolazi iza ovoga.

Napomene:

Prva: Hadis je posebno odredio vodu za uklanjanje prljavštine, tako da druge tekućine ne mogu ukloniti prljavštinu.

Druga: Sušenje zrakom ili na suncu nije dovoljno za uklanjanje nečistoće, jer da je dovoljno, ne bi zadužio ljude da poliju vodu po beduinovoj mokraći.

Treća: Ebu Hanife smatra da se zemlja ne može očistiti sve dok se njena površina ne prenese, dok njegovi učenici prave razliku između rastresite i čvrste zemlje. Ukoliko je rastresita, po njoj će se politi voda tako da prljavština ode u nju, a ako je čvrsta i tvrda, te voda kroz nju ne može proći, neophodno je iskopati i prevrnuti je zato što voda nije prešla preko gornjeg i donjeg dijela onečišćene zemlje.

Argumentirali su hadisom koji je potpunog lanca prenosilaca sa drugim hadisima koji su mursel. Pojasnit ćemo njihovu slabost i nepotvrđenost.

1.Hadis od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, sa dvije verzije.

Prva: Bilježi ga Ed-Darekutni u svome Sunenu (1/132), pa kaže: "Obavijestio nas je Ebu Abdullah Husejn b. Ismail, pričao nam je Jusuf b. Musa, pričao nam je Ahmed b. Abdullah, pričao nam je Ebu Bekr b. Ajaš, pričao nam je El-Mualla el-Maliki, a on od Šekika, a on od Abdullaha, pa je spomenuo hadis.

Kažem: Ovaj lanac prenosilaca je Ed-Darekutni proglasio slabim jer je El-Mualla nepoznat, a s tim se složio i El-Mubarekfuri u knjizi "Tuhfetul-ahvezi" (1/458). Taj hadis ima status onako kako su rekla ova dvojica autoriteta.

Druga: Bilježi ga Ed-Darekutni (1/131-132) i kaže: "Pričao nam je Abdul-Vehhab b. Isa b. Ebi Hajje, pričao nam je Ebu Hišam er-Rifai, Muhammed b. Jezid, pričao nam je Ebu Bekr b. Ajaš, pričao nam je Sem'an b. Malik od Ebu Vaila, a on od Abdullaha, pa je potom spomenuo hadis u kojem se kaže: "Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio, pa je zemlja iskopana i polivena vodom."

Kažem: Ed-Darekutni ga je proglasio slabim zbog nepoznavanja Sem'ana, kao i Hafiz Ibn Hadžer u knjizi "Et-Telhisul-habir" (1/37), što je prihvatio i El-Azim Abadi u knjizi "Et-Talikul-mugnij" (1/132).

2.Mursel hadisi (predaja koju tabiin pripisuje Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bez spomena ashaba):

Prvi: Hadis od Abdullaha b. Makila b. Mukarrina u kome se navodi kopanje. Priču je naveo u cijelosti, a zatim rekao: "Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: "Uzmite zemlju na koju se pomokrio, pa je bacite i preko njenog mjesta polijte vodu."

Bilježi ga Ebu Davud (381), ali ga je proglasio slabim zbog toga što je mursel. Istim putem ga prenosi i El-Bejheki (2/428), te potvrđuje njegovu ocjenu. Navodi ga i Ed-Darekutni (1/132) rekavši isto što je rekao Ebu Davud. El-Begavi ga je proglasio slabim u "Šerhus-sunneh" (2/81).

Drugi: Mursel hadis od Tavusa, Allah mu se smilovao, u kome se također navodi kopanje zemlje.

Bilježi ga Abdur-Rezzak u svome "Musannefu" (1659) od Ibn Ujejne, a on od Amra b. Dinara, a on od Tavusa u kome kaže: "Neki beduin se pomokrio u džamiji, pa su ga željeli izudarati. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je rekao: "Iskopajte mjesto gdje se pomokrio i preko njega izlijte kofu vodu. Podučavajte i olakšavajte, a nemojte otežavati."

Prenosioci ovog hadisa su svi pouzdani, ali je hadis mursel. On ima drugu verziju koju navodi Abdur-Rezzak (1662) od Ma'mera, a on od Ibn Tavusa, a on od svoga oca, a potom je spomenuo hadis.

Kažem: Hadisi u kojima se navodi kopanje zemlje su slabi pojedinačno i ukupno. Pojedinačno su slabi zato što smo saznali da su svi murseli. Hadis od Ibn Mes'uda kruži oko nepoznatih prenosilaca. Iz aspekta svih predaja ukupno, ovi hadisi se suprotstavljaju onome što prenose pouzdani povjerljivi hafizi hadisa o ovoj anegdoti.

Četvrta: Nije uvjetovano da bi se postiglo ispravno uklanjanje nečistoće da voda prođe kroz zemlju, jer da je to uvjet, čistoća zemlje bila bi ovisna o sušenju, kao što bi i čistoća odjeće bila ovisna o njenom cijeđenju, jer tada nema nikakve razlike.

637. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Olakšavajte, a ne otežavajte, obradujte, a nemojte rastjerivati." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:
Bilježi ga El-Buhari (1/163) – Fethul-Bari; Muslim (1735).

Iz hadisa se shvata:
- Vjerniku je obaveza da ljude podstiče na ljubav prema Allahu i motivira ih na dobro.
-Potrebno je da pozivalac ka Allahu s mudrošću gleda na način dostavljanja poziva ljudima tako što će olakšavati, a neće otežavati.
-Olakšavanje donosi radost, prihvaćenost i smiraj pozivaču kada to olakšavanje izlaže ljudima.
-Otežavanje donosi bježanje, okretanje i sumnjičavost u govor pozivača.
-Obilna Allahova milost prema Njegovim robovima koji je zadovoljan sa olakšanom tolerantnom vjerom i jednostavnim šerijatom. Uzvišeni, također, naređuje pozivačima u Njegovu vjeru da takvi budu.
-Ljudi su u većini slučajeva uzročnici otežavanja i odvraćanja drugih od vjere, stoga ko bude otežavao, i njemu će Allah otežati.

638. Od Džerira b. Abdullaha, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Kome bude uskraćena blagost, uskraćeno mu je svako dobro.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:
Bilježi ga Muslim (2592).

Iz hadisa se shvata:
-Brižljivost i blagost uređuju dobro ovog i budućeg svijeta. Zato Allah putem blagosti daje ono što ne daje putem drugih stvari, pa kome ona bude uskraćena, uskraćeno mu je veliko dobro i blizina Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na Sudnjem danu.

639. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je neki čovjek rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Posavjetuj me", pa mu Poslanik je rekao: "Nemoj se srditi." Čovjek ga je upitao za to više puta, pa je iznova odgovarao: "Nemoj se srditi." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (10/519) – Fethul-Bari.

Učenjaci su ovaj hadis svrstali u jedan od sveobuhvatnih i cjelokupnih hadisa oko kojih kruži čitav islam i čitavo dobro.

Iz hadisa se shvata:

-Utemeljenost postavljanja pitanja i traženja upute na dobro. Ovaj čovjek tražio je od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da mu preporuči nešto što će biti kratko, jezgrovito i što će sadržavati sva svojstva dobra, kako bi tu oporuku mogao zapamtiti jer se bojao da je neće moći zapamtiti ako bude duga.

-Srdžba je ključ zla. Zato mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, oporučio da se ne srdi, a čovjek je uporno nastojao da izvuče nešto više, ali Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je stalno ponavljao ovaj odgovor. To upućuje da je srdžba izvor svakog zla i da je svako dobro u njenom izbjegavanju.

-Srdžba označava uzavrelost krvi u srcu u želji da se odagna od sebe neugodnost iz bojazni da se ne desi ili je ona traženje osvete od onoga ko mu je nanio štetu.

To nedvojbeno prouzrokuje mnoga djela koja su zabranjena, kao što su: ubistvo, fizički nasrtaji, te različite vrste nepravde i neprijateljstva, kao i mnoga zabranjena verbalna djela kao što su: potvore, psovke, neprimjerena govora, a možda da dostigne i stepen nevjerstva, kao što se desilo Džebelu b. El-Ejhemu, a isto se odnosi i na zakletve i zavjete kojih se nije dozvoljeno pridržavati šerijatski, jer u takvim trenucima može doći do razvoda sa ženom poslije kojeg slijedi kajanje.

- Vjerniku je obaveza da ograniči svoju strast na traženje samo onoga što mu je Allah dozvolio, i ako to bude upražnjavao sa iskrenom namjerom, možda će biti i nagrađen. Vjerniku je obaveza da ispoljava srdžbu kako bi odagnao uznemiravanja i neugodnosti kojima je izložen prilikom prakticiranja vjere, ili da je usmjeri protiv onih koji su nepokorni Allahu i Njegovom Poslaniku. Uzvišeni kaže: **"Borite se protiv njih, a Allah će ih kazniti vašim rukama, i poniziti ih, a vas pomoći protiv njih i izliječiti prsa vjernika i ukloniti zlojedu iz njihovih srca."** (Et-Tevbe, 14-15)

Ovako je bilo stanje Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji se nikada nije svetio radi sebe, ali kada bi bila prekršena neka Allahova zabrana, njegovoj srdžbi niko se nije mogao suprotstaviti. Svojom rukom nikada nije udario slugu ili ženu, osim kada bi se borio na Allahovom putu.

-Čovjek će to postići na dva načina:

Prvi: Treba činiti povode koji kada se upražnjavaju, za posljedice imaju lijep moral, kao što su plemenitosti, darežljivosti, blagosti, stida, skromnosti, podnošenja, ustezanja od uznemiravanja, prelaska preko tuđih propusta, oprosta, obuzdavanja zlojede, vedrine, radosti, te drugih pohvalnih moralnih osobina. Kada se duša okiti ovim svojstvima i one joj postanu svojstvene, to će neminovno stvoriti snagu da odagna srdžbu kada se stvore uvjeti za nju..

Drugi: Da se udalji od postupaka na koje srdžba podstiče, ukoliko se kod njega pojavi srdžba. Zapravo, treba se boriti sa sobom da se ona izbjegne i da se ne postupi u vezi s onim što ona nalaže, jer kada srdžba ovlada čovjekom, ona mu postane i naređivač i zabranjivač.

Zbog ovoga značenja Uzvišeni Allah kaže: **"I kada minu srdžba Musaa."** (El-E'araf, 154)

Ako čovjek uspije izbjeći ono ono što mu srdžba nalaže i svojom dušom suprotstavi se tome, otklonit će od sebe zlo, a srdžba će splahnuti i ubrzo iščeznuti, kao se da nije ni rasrdio.

Na ovo značenje ukazuje se u Kur'anu riječima Uzvišenog: **"I koji kada se rasrde opraštaju."** (Šura, 37)

Također, Uzvišeni kaže: **"Koji srdžbu savlađuju i ljudima opraštaju, a Allah voli one koji dobra djela čine."** (Ali Imran, 134)

-Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao je srditima da se prihvate uzroka za otklanjanje srdžbe, a hvalio je one koji su znali ovladati sobom u takvim trenucima.

Uzroci otklanjanja srdžbe:

1. Traženje utočišta kod Allaha od prokletog šejtana, kao što se navodi u oba Sahiha od Sulejmana b. Sarda da je rekao: "Jednom prilikom dok smo bili u društvu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, neka su se dvojica počela svađati; jedan od njih sav srdit i zajapuren uvrijedi onog drugog, te Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ja znam riječ, i ako je bude izgovorio, nestat će njegove srdžbe – kada bi samo rekao: Utječem se Allahu od prokletog šejtana." Ashabi se obratiše tom čovjeku: "Zar nisi čuo šta je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao?" Ovaj im odgovori: "Pa nisam ja lud."

2. Ukoliko čovjek se rasrdi stojeći, treba sjesti, a ako se ne smiri, onda neka i legne, jer Ebu Davud, Ahmed, Ibn Hibban prenose od Ebu Zerra, radijallahu anhu, vjerodostojan hadis sa više verzija da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada se neko od vas rasrdi dok stoji, neka sjedne, pa će od njega otići srdžba, a ako ga i tada ne napusti, neka legne."

Ovom naredbom aludira se da je čovjek koji stoji spreman za osvetu, dok onaj što sjedi manje je spreman, a onaj koji leži opet je najmanje spreman za to. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se udaljava od srdžbe u okolnostima kada postoji želja za osvetom.

Time se aludira da se srdžba sputa u sebi i da njene posljedice ne prelaze na drugog, a na to ukazuje i značenje hadisa koji prenosi Ebu Bekrete kod Muslima, u kojem stoji da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, najavljujući velike smutnje, rekao: "Kada nastupi vrijeme smutnje, onaj koji leži bit će bolji od onoga koji sjedi, onaj koji sjedi bit će bolji je od onoga koji stoji, a onaj koj stoji bit će bolji od onoga koji hoda, a onaj ko hoda bit će bolji od onoga koji trči."

3.Šutnja, jer El-Buhari u "El-Edebul-mufred", kao i imam Ahmed i drugi bilježi hadis od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, koji je vjerodostojan ukoliko se u obzir uzmu sve njegove predaje, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Podučavajte i olakšavajte, a nemojte otežavati. Kada se neko od vas rasrdi, neka ušuti."

Ovo je veliki lijek za srdžbu, jer se može desiti da rasrđeni u stanju srdžbe izgovori nešto zbog čega će se kasnije, kada se srdžba utiša, mnogo kajati, kao naprimjer vrijeđanje, psovke i drugo što može prouzrokovati ogromne štete. Ako rasrđeni bude šutio, bit će pošteđen svog tog zla.

4. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, hvalio je one koji su znali ovladati sobom u trenucima srdžbe i ne ispoljiti je, kao što se navodi u oba Sahiha od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nije jak onaj ko se hrva, već je jak onaj ko sebe obuzda prilikom srdžbe."

5. Traženje pomoći od Allaha u zadovoljstvu i srdžbi, kao što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, za to molio Allaha. Imam Ahmed i En-Nesai bilježe predaju sa vjerodostojnim lancem prenosilaca od Ammara b. Jasira da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio u dovi: "Molim Te za riječ istine u srdžbi i zadovoljstvu."

Ovo je uistinu velika stvar, a ona je da čovjek ne govori ništa drugo osim istine, svejedno bio u stanju srdžbe ili zadovoljstva, jer mnogi ljudi kad se rasrde, uopće ne obraćaju pažnju na riječi koje izgovaraju.

-Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je srdžbu, a njegova naredba na šutnju ukazuje nam da je srditi zadužen šutnjom u trenucima kada ga obuzme srdžba i da će snositi teret za sve izgovorene riječi u takvom stanju. Vjerodostojno se prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je srditome naredio da odagna svoju srdžbu određenim riječima i postupcima koji će donijeti smirenost njegovoj duši. Ovo je direktna naredba da čovjek odagna srdžbu, pa kako se onda može reći da nije zadužen propisima u toku svoje srdžbe, s obzirom na posljedice koje takvo stanje može izazvati.

640. Od Ebu Ja'ala Šedada b. Evsa, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah je propisao dobročinstvo prema svemu, pa kada ubijate, ubijajte lijepo, a kada koljete, koljite lijepo, i onaj koji hoće da kolje, neka naoštri nož i neka olakša životinji koju kolje." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Muslim (1955).

Iz hadisa se shvata:

-Dobročinstvo je potrebno iskazivati prema svim stvorenjima, ali isto tako i brižnost i blagost.

-Obavezno je u potpunosti izvršiti sva djela, ali svako na određeni način. Javne i skrivene obaveze s potpunim izvršenjem, a zabrane sa potpunim izbjegavanjem.

-Potrebno je brzo oduzeti živote onima kojima je to dozvoljeno učiniti i na najjednostavniji način. Zato nije dozvoljeno patiti životinju prilikom klanja, niti skrnaviti i masakrirati umrloga borca. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je masakriranje i skrnavljenje, kao što bilježi El-Buhari u hadisu od Abdullaha b. Zejda, radijallahu anhu.

641. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Nikada Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nisu date dvije stvari na izbor a da nije odabrao lakšu, osim ako se radilo o grijehu, a ako se radilo o grijehu, onda je od njega bio najudaljeniji od svih ljudi. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada se nije osvećivao zbog sebe, osim ako se radilo o kršenju Allahovih propisa, pa bi se svetio radi Allaha Uzvišenog." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (6/566) – Fethul-Bari; Muslim (2327).

Iz hadisa se shvata:

-Islam je vjera koja se zasniva na principu olakšavanja i otklanjanja neugodnosti. Shodno tome, islam zadužuje čovjeka da u svim vjerskim i ovosvjetskim stvarima primjenjuje olakšice, što je ujedno i vjerovjesnički pravac, a isto tako naređuje udaljavanje od nepokornosti i grijeha, makar bili u skladu sa porivima duše, ili čovjek u njima vidio kakvu korist, jer sve dobro sadržano je isključivo u dobročinstvu.

-Mjerilo koje se uzima u obzir je šerijatski propis, svejedno bio u skladu sa porivima duše ili suprotan njoj.

-Širokogrudnost i tolerancija Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i prelazak preko pogrešnih postupaka onih koji su prema njemu lično pogriješili, a to ukazuje na njegovu veliku milost prema ummetu.

-Potrebno je da čovjek pomaže Allahovu vjeru i brani je od svih nasrtaja ili narušavanja Allahovih zabrana. To je ljubomora koju Allah voli i s kojom je zadovoljan kada se nađe kod čovjeka vjernika, a nije onako kako je rečeno u stihu:

Moj sine, ima ljudi koji su poput stoke,
U likovima onih koji čuju i vide.
Zna svaku nedaću koja zadesi njegov imetak,
A kada ga u vjeri nešto zadesi, on to i ne osjeti.

642. Od Ibn Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Hoćete li da vam kažem ko je zabranjen džehennemskoj vatri, ili kome je vatra zabranjena? Zabranjena je svakome bliskom, skromnom, blagonaklonom i jednostavnom čovjeku." (Prenosi Et-Tirmizi i kaže da je dobar)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je hasen li gajrihi (dobar, uzimajući u obzir više slabih predaja), a bilježe ga Et-Tirmizi (2488); Ahmed (410); Ibn Hibban (469 i 470); kao i drugi prenosioci od Hišama b. Urve, a on od Musaa b. Ukbea, a on od Abdullaha b. Amra el-Evdija.

Kažem: Lanac prenosilaca je slab zbog nepoznanice Abdullaha b. Amra b. El-Evdija, a od njega samo prenosi Musa b. Ukbe, te ga povjerljivim nije proglasio niko osim Ibn Hibbana.

Međutim, ovoj predaji svjedoče drugi hadisi kojima se ojačava, a od njih su:

1. Hadis od Muajkiba kojeg prenosi Et-Taberani u "El-Kebiru" (20/832/291). El-Hejsemi u "Medžmeuz-zevaid" (4/75) kaže: "U lancu prenosilaca je Ebu Umejje b. Ja'la, a on je slab."

2. Hadis od Enesa u kojem kaže: "Rečeno je: "Allahov Poslaniče, ko je zabranjen vatri?", pa je rekao: "Skroman, blagonaklon, jednostavan i blizak čovjek."

Bilježi ga Et-Taberani u "El-Evsatu" (1959 – Medžmeul-bahrejn) i kaže: "Od Humejda ga prenosi samo Muhammed, a od njega samo El-Haris, tako da ga i Amr navodi usamljen.

El-Hejsemi u "Medžemuz-Zevaid" (4/75) kaže: "U predaji je El-Haris b. Ubejde, a on je slab."

Kažem: Ovaj prenosilac je kao što je i rečeno, bez obzira što ga je Ibn Hibban proglasio povjerljivim. Ed-Darekutni kaže: "Slab je", a Ebu Hatim: "Nije jak."

Uzimajući u obzir sve rečeno, hadis je dobar (hasen) s obzirom na druge predaje koje mu svjedoče, a Allah najbolje zna.

Iz hadisa se shvata:

-Lijepe moralne osobine su spas od Allahove kazne.

-Lijepo ponašanje prema ljudima je dio imana.

-Potrebno je upozoriti onoga ko se podučava ili sluša na stvari koje su od izuzetne važnosti.

Poglavlje sedamdeset peto

OPRAŠTANJE I IZBJEGAVANJE NEZNALICA

Uzvišeni Allah kaže: "**Ti praštaj!, i traži da se čine dobra djela, a neznalica se kloni!**" (El-E'araf, 199)

Tumačenje ovog ajeta navedeno je u Poglavlju o blagosti, suzdržljivosti i brižnosti.

Uzvišeni kaže: "**Zato ti velikodušno oprosti**" (El-Hidžr, 85)

Allah naređuje Svome poslaniku Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, da oprosti mušricima njihovo uznemiravanje i poricanje onoga s čime je došao. Opisao je oprost kao velikodušan i lijep, a pod njim se misli na oprost bez ikakvog prijekora.

Ovo je bilo prije propisivanje borbe, jer je ovaj ajet mekkanski, a borba je propisana poslije Hidžre.

Uzvišeni kaže: "**Zar vama ne bi bilo drago da i vama Allah oprosti? A Allah prašta i milostiv je.**" (En-Nur, 22)

Ovaj ajet objavljen je o Ebu Bekru Es-Siddiku, radijallahu anhu, kada se zakleo da neće nikada više pomagati Mistaha b. Esasea, nakon što je potvorio Aišu, radijallahu anha, zajedno sa grupom ljudi. Kada je Uzvišeni Allah objavio da je majka vjernika i supruga Predvodnika vjerovjesnika čista, i kada se odobrovoljiše i ustabiliše duše vjernika, a Allah oprosti vjernicima koji su to iznosili o Aiši i izvrši

se kazna nad onima koji su zaslužili, Uzvišeni Allah, kojem pripadaju sve vrijednosti i blagodati, poziva Es-Siddika na brižljivost prema njegovom rođaku i srodniku, a on je Mistah b. Esase, koji je bio Es-Siddikov tečić. Mistah je bio siromašan i nije imao nikakvog imetka osim onoga što mu je Ebu Bekr, radijallahu anhu, davao. Bio je jedan od muhadžira na Allahovom putu, ali mu se potkrala ova greška, pa mu ju je Allah oprostio i zbog nje je nad njim sprovedena šerijatska kazna bičevanja. Es-Siddik, radijallahu anhu, bio je poznat po činjenju dobra; pomagao je i rođacima i strancima. Kada je objavljen ovaj ajet, rekao je: "Svakako, tako mi Allaha, mi volimo da nam oprostiš, Gospodaru naš." Potom je ponovno Mistahu davao opskrbu i rekao: "Tako mi Allaha, nikada je od tebe neću oduzeti." Zato je Es-Siddik upravo i bio Es-Siddik (Iskreni), neka je Allah zadovoljan njime i njegovom kćerkom.

Ovaj ajet ukazuje na Njegovu brižljivost, počast i blagost prema stvorenjima, iako su oni sami prema sebi nepravedni. Prethodno je ustanovljena postavka da je nagrada ili kazna shodna vrsti djela, pa kao što oprostiš grijeh koji je neko prema tebi počinio, tako će i tebi Allah oprostiti, kao što pređeš preko tuđih propusta, tako će se preći i preko tvojih. Kada ljude navikneš na dobro, onda im ga nemoj prekidati kako Allah tebe ne bi prekinuo obasipati Svojom neizmjernom plemenitosti, blagosti, samilosti.

Uzvišeni kaže: **"I oni koji ljudima opraštaju, a Allah voli one koji dobro čine."** (Ali Imran, 134)

Tumačenje ovog ajeta navedeno je u Poglavlju o blagosti, suzdržljivosti i brižnosti.

Uzvišeni kaže: **"A ko se strpi i oprosti, doista to u istinske postupke spada."** (Eš-Šura, 43)

Tumačenje ovog ajeta navedeno je u Poglavlju o blagosti, suzdržljivosti i brižnosti.

Ajeti o ovoj tematici su mnogobrojni i poznati.

643. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je upitala Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Da li si imao težeg dana od onog na Uhudu?", a on je odgovorio: "Svašta sam doživio od tvoga naroda, ali najteže mi je palo ono što sam doživio od njih na dan El-Akabe, kada sam se obratio i predstavio Ibn Abdi Ja'lilu b. Abdi Kulalu, pa se on nije odazvao mojoj želji i pozivu (da prihvati šehadet). Krenuo sam potišten, oborene glave, i tek sam sebi došao kada sam stigao u Karnus-Se'alibu. Tu sam zastao i, podigavši glavu, ugledao sam oblak koji mi je pravio hladovinu, pa pogledah malo bolje i ugledah na njemu Džibrila, alejhis-selam, koji me pozva i reče mi: 'Uzvišeni Allah čuo je šta si ti govorio njima i šta su oni odgovorili. On ti šalje Meleka brda da mu narediš što god želiš da uradi s njima.' Tada me je pozvao

Melek brda, poselamio me, a zatim rekao: 'Muhammede, Allah je uistinu čuo šta ti je tvoj narod rekao. Ja sam Melek brda i moj Gospodar me poslao tebi da mi narediš šta želiš da učinim: ako želiš, srušit ću na njih ova dva velika brijega.' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ne, jer možda će Allah iz njihovog potomstva izvesti one koji će u Njega iskreno vjerovati i koji Mu neće širk činiti.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (6/312-313) – Fethul-Bari; Muslim (1795).

Manje poznate riječi:

"Predstavio sam se" – tj. ponudio sam se tražeći od njega pomoć u uspostavljanju vjere.

"Ibn Abdi J'alil b. Abdi Kulal' – taifski poglavar iz plemena Sekif.

'Karnus-Se'alib' - mjest udaljeno od Mekke dan i noć putovanja, a to je mikat stanovnika Nedžda, a zove se još i Karnu Menazil.

"Ova dva brda" – to su brdo Ebu Kubejs i El-Ahmer.

Iz hadisa se shvata:

- Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, iskazivao je veliku brižnosti prema svome narodu i strpljivo podnosio njihova uznemiravanja, moleći Allaha da oprosti onima koji su prema njemu ružno postupili.

-Pozivači ka Allahu na putu da've doživljavaju razne neugodnosti, od nanošenja fizičke boli do poricanja i ismijavanja.

-Pozivači u islam ne prisiljavaju ljude da ih slijede i vjeruju u njihov poziv, nego im je obaveza da ljudima dostave poziv.

-Potvrda Allahova dva svojstva sluha i vida, tj. On sve čuje i sve vidi, ništa Mu od onoga što se čuje ne može umaći, niti Mu je išta skriveno, kao što Mu se ne mogu pomiješati glasovi, pokreti ili stanke.

-Allah čuva Svoje štićenike koje će pomoći i podići njihov spomen kada oni pomognu Njegovu vjeru.

-Meleki imaju određena djela koja izvršavaju Allahovom naredbom.

-Pozivači u islam trebaju gledati na budućnost islamskog poziva, a ne samo na aktuelni trenutak. Zato nije mudro pri pozivu ubrzavati silazak kazne onima koji su neistomišljenici i koji se suprotstavljaju.

-Cilj pozivača u islam je izvođenje ljudi iz tmina na svjetlo kako bi obožavali jedino Allaha Uzvišenog.

644. Također, od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nikoga nije udario, ni ženu ni slugu, osim kada se borio na Allahovom putu. Nikada se nije svetio zbog sebe, osim kada bi se kršile Allahove zabrane, pa bi se svetio zbog Uzvišenog Allaha." (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:
Bilježi ga Muslim (2328).

Iz hadisa se shvata:
- Allahov Poslanik postupio je blago i oprostio iako mu je nanesena teška bol.
-Srdžba radi Allaha nije suprotna blagosti, suzdržljivosti, brižljivosti i oprostu.

645. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Išao sam sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a na njemu je bio nedžranski ogrtač, grubih obruba, pa ga je sustigao jedan beduin i grubo ga povukao za gornji dio njegovog ogrtača, pa sam vidio na Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, vratu ožiljak koji je napravio grubi ogrtač prilikom tog trzaja. Bediun zatim reče: "Muhammede, naredi da mi se dadne od Allahovog imetka koji posjeduješ." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pogleda ga, osmjehnu se i naredi da mu se dadne." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:
Bilježi ga El-Buhari (10/275) – Fethul-Bari; Muslim (1057).

Iz hadisa se shvata:
-Grubost i surovost beduina pri ophođenju s drugima. Ovaj beduin grubo je povukao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i oslovio njegovim imenom tražeći da mu udijeli sadaku.

-Lijepo ponašanje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i strpljivost prema neznalicama, te podnošenje njihovog uznemiravanja i opraštanje onima koji su prema njemu ružno postupili.

-Pohvalno je ukazati dobročinstvo onome ko je loše postupio, a ne revanširati se istim ružnim postupkom.

-Pohvalno je da pozivač odobrovolji srce onoga ko je pogriješio i da ga ne prekorava, jer je ako tako postupi, postoji veća vjerovatnoća da će primiti njegov savjet i da će se vratiti istini.

646. Od Ibn Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Kao da sada gledam u Allahovog Poslanika kada opisuje jednog od vjerovjesnika, neka su Allahovi blagoslovi i mir na sve njih, kojeg je njegov narod udarao i raskrvario ga, a on briše krv sa svog lica i govori: "Allahu, oprosti mome narodu, jer oni ne znaju." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (6/514) – Fethul-Bari; Muslim (1792).

Iz hadisa se shvata:

-Pojašnjenje da su vjerovjesnici imali najteža iskušenja, a zatim sve njima sličniji i sličniji sljedbenici.

-Ljudi su nemarni i ne znaju kakva će im biti konačnica, pa se neznalački ponašaju prema onome ko im želi dobro i u njega poziva.

-Obaveznost strpljenja i podnošenja uznemiravanja na Allahovom putu.

-Pohvalnost uzvraćanja dobrim na loše postupke.

-Dozvoljeno je uputiti dovu za nevjernike da budu upućeni.

-Savršenstvo ponašanja vjerovjesnika.

647. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nije jak onaj ko pobjeđuje u hrvanju, već je jak onaj ko sebe obuzda prilikom srdžbe."

Dokumentacija i komentar hadisa navedeni su pod brojem 45 u Poglavlju o strpljivosti.

Poglavlje sedamdeset šesto
PODNOŠENJE UZNEMIRAVANJA

Uzvišeni Allah kaže: **"I oni koji svoju zlojedu obuzdavaju i ljudima praštaju, a Allah voli one koji dobra djela čine."** (Ali Imran, 143)

Tumačenje ovog ajeta navedeno je u Poglavlju o blagosti, suzdržljivosti i brižljivosti.

Uzvišeni kaže: **"Ko se strpi i oprosti, doista to u istinske postupke spada."** (Eš-Šura, 43)

Tumačenje ovog ajeta navedeno je u Poglavlju o blagosti, suzdržljivosti i brižljivosti.

O ovoj temi govore hadisi iz prethodnog poglavlja.

648. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je neki čovjek rekao: "Allahov Poslaniče, ja imam rodbinu s kojom održavam veze, a oni ih prekidaju, činim im dobro, a oni prema meni loše postupaju, razmišljam o njima, a oni me zaboravljaju." Poslanik mu je rekao: "Ako si takav kao što kažeš, kao da ih hraniš vrućim pepelom. Sve dok budeš tako postupao, sa tobom će neprestano biti od Allaha pomagač protiv njih." (Prenosi Muslim)

Komentar ovog hadisa je naveden u Poglavlju o održavanju rodbinskih veza.

Dokumentacija i komentar hadisa navedeni su pod brojem 318 u Poglavlju o dobročinstvu roditeljima i održavanju rodbinskih veza.

Poglavlje sedamdeset sedmo

SRDITOST KADA SE NARUŠE SVETINJE ŠERIJATA I POTPOMAGANJE ALLAHOVE VJERE

Znaj, robe vjerniče, da je srdžba radi Allaha pohvalna i da nije svrstana u pokuđenu srdžbu jer se njome pomaže istina i dokaz je za jačinu vjerovanja i njegovu čvrstinu u srcu vjernika. Vjernik se ne srdi radi sebe, već oprašta i prelazi preko pogrešnih postupaka.

Allah je pohvalio strogost prema nevjernicima i munaficima, jer to predstavlja srditost radi Allaha. Musliman je (kada je potrebno) žestok i osoran prema nevjernicima i tako manifestira svoj ponos radi Allaha i iskazujući grubost prema svojim suparnicima i neprijateljima u vjeri.

Uzvišeni Allah kaže: **"A ko poštuje Allahove svetinje, to mu je dobro kod Gospodara njegovog."** (El-Hadždž, 30)

Uzvišeni obavještava da onaj ko se kloni griješenja i onoga što je On zabranio i ko smatra činjenje grijeha velikom činom, za to će imati obilnu nagradu. Kao što se za činjenje pokornosti dobija obilna nagrada, isto tako se dobija za izbjegavanje i čuvanje od zabrana.

Uzvišeni kaže: **"O vjernici, ako Allaha pomognete i On će vama pomoći i korake vaše učvrstiti."** (Muhammed, 7)

Uzvišeni Allah podstiče vjernike da pomažu Njegovu vjeru kada se naruše Njegove svetinje i obećava da će pomoći vjernike i učvrstiti njihove stope, kao što se navodi u ovom ajetu sure El-Hadždž.

Mnogi ljudi misle da učvršćenje dolazi prije pobjede i biva povodom za pobjedu, što je ispravno. Međutim, spominjanje učvršćenja na kraju ovog ajeta aludira na jedno drugo značenje učvršćenja, a to je: učvršćenje u pobjedi i obavezama koje iz nje proizlaze, jer pobjeda ne znači završetak bitke između nevjerstva i vjere i između Allahove i šejtanove stranke.

Pobjeda za sobom povlači izvršenje mnogih dužnosti i nameće čovjeku određene obaveze, kao što su izbjegavanje javnog iskazivanja gordosti i oholosti, a također i iziskuje da se čovjek ne smije opustiti nakon pobjede i nemarno odnositi spram Allahovih naredbi.

Mnoge duše su čvrste u iskušenjima i nedaćama, ali ih malo ostane čvrstima nakon dolaska pobjede i blagodati. Zar Allah ne stavlja na kušnju oskudicom i obiljem? **"Mi vas iskušavamo zlom i dobrom."** (El-Enbija, 35)

Nakon pobjede, slijedi drugi stepen – ispravljanje i ustrajnost srca u istini koji čuva i štiti srce da, poneseno pobjedom, ne zastrani. Ovo nije nekakav novi govor, ili kitnjasto mišljenje, već činjenica o kojoj govori Kur'an i kojom je opisana stranka Milostivog nakon što je učvršćena na Zemlji i nakon što su odbačene spletke nevjernika:

"A Allah će sigurno pomoći one koji Njega pomažu – ta Allah je, zaista, moćan i silan. Oni koji će, ako im damo vlast na Zemlji, namaz obavljati i zekat udjeljivati, i koji će tražiti da se čine dobra djela, a odvraćati od nevaljalih – a Allahu se na kraju sve vraća." (El-Hadždž, 40-41)

Allahovo obećanje će se realizirati i neće izostati, tj. Allah će pomoći onoga ko Njega pomogne. A ko su ti koji pomažu Allaha i zaslužuju da ih pomogne Snažni i Ponosni Allah, jer ko Ga prihvati, neće biti ponižen, niti će pobijediti onaj ko je Njemu neprijatelj – to su oni koji, kada im Allah dadne pobjedu i učvrsti ih, **"obavljaju namaz"**, tj. obožavaju Allaha, te čvrsto održavaju veze sa njim i Njemu se obraćaju ponizno, pokorno i predano;

"...i zekat udjeljuju" – učvršćujući sebe, čisteći se od tvrdičluka i pohlepe za ovim svijetom, nadvladavajući šejtanske obmane, izdržavajući one koje je Allah naredio da izdržavaju, skrbeći o slabima i potrebnicima, a sve ovo predstavlja osobinu tijela živog vjernika.

"...koji će tražiti da se dobra djela čine" – pozivaju u dobro i ispravnost i na njih ljude podstiču;

"...a odvraćati od nevaljalih" – bore se protiv zla i nereda.

Onima koji nakon pobjede i učvršćenja ostanu ustrajni na Pravom putu, isto kao što su bili ustrajni i u trenucima najtežih iskušenja koja su im pričinjavali nevjernici – ovakvima je Allah obećao pobjedu koja će se sigurno realizirati.

O ovoj tematici govori prethodni Aišin, radijallahu anha, hadis u Poglavlju o oprostu. Dokumentacija i komentar ovog hadisa navedeni su pod brojem 643 u Poglavlju o oprostu.

649. Od Ebu Mes'uda Ukbea b. Amra el-Bedrija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Neki čovjek došao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Ja ne dolazim na sabah-namaz zbog tog i tog čovjeka koji dugo klanja.'" Ebu Mes'ud dalje veli: "Nisam nikada do tada vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da se u svome obraćanju rasrdio kao što se rasrdio toga dana. Rekao je: 'O ljudi, ima od vas onih koji rastjeruju, pa ko od vas bude predvodio ljude u namazu, neka skrati, jer su iza njega stariji, djeca i ljudi s potrebama.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (1/186) – Fethul-Bari; Muslim (466).

Manje poznate riječi:

"Neka skrati" – tj. neka olakša i neka se zadrži u okvirima onoga što je potvrđeno u sunnetu i neka tome ne dodaje kada je već upotpunio namaske ruknove i izvršio sunnete.

Iz hadisa se shvata:

-Pohvalno je iskazivati srdžbu u ime Allaha kada se naruši neka od šerijatskih svetinja, ili kada neko izazove smutnju i tjeskobu među muslimanima.

-Dozvoljeno je i utemeljeno da predvodnik muslimana javno obznani i upozori na ono izaziva tjeskobu i smutnju, ili ih rastjeruje. Učenjaci ovo ne ubrajaju u zabranjeno ogovaranje.

-Dozvoljno je izostaviti obavljanje namaza u džematu ako će dolazak u džemat nanijeti veliku štetu po čovjeka, ili uznemiravanje koje čovjek neće moći podnijeti.

-Zabranjeno je djelovati u pravcu odvraćanja od vjere bez obzira činilo se to djelima, riječima ili gestikulacijom.

-Prilikom javnog obraćanja i ukazivanja na nečije greške, pohvalno je općenito uputiti kritiku ili savjet svim prisutnim, a ne izdvajati ili imenovati pojedinca koji je počinio grešku, kako se ta osoba ne bi dovela u neugodnu situaciju i samim tim izazvala veća šteta. Mudrost se ogleda u tretiranju i popravci pogreške tako da za njenu posljedicu ne nastane veća šteta.

-Prilikom obavljanja zajedničkog namaza, imam je dužan voditi računa o muktedijama (osobe koje klanjaju za njim), jer namazu prisustvuju i oronuli starci, bolesnici, malodobna djeca, ljudi s posebnim potrebama i tada je potrebno olakšati namaz učenjem kratkih sura bez izostavljanja ruknova, vadžiba i pohvalnih djela u namazu.

650. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je sa putovanja, a ja sam zastrla svoje predsoblje zastorom na kojem su bile slike. Kada je to ugledao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rastrgao ih je, njegovo lice se zacrvenjelo, i on reče: 'O Aiša, najtežu kaznu kod Allaha na Sudnjem danu imat će oni koji oponašaju Allahovo stvaranje.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:
Bilježi ga El-Buhari (10/386-387) – Fethul-Bari; Muslim (2106).

Iz hadisa se shvata:

-Utemeljenost iskazivanja srdžbe zbog suprotstavljanja pitanjima vjere, jer se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, suprotstavio kada je narušena jedna od Allahovih svetinja.

-Obaveznost prijekora i negiranja, prema mogućnostima, onome ko čini prijestup, pa makar i ne imao namjeru da ga učini, jer Aiša, radijallahu anha, nije namjeravala učiniti ono što izaziva srdžbu Allaha i Njegovog Poslanika.

-Potrebno je da musliman brine se o svojim ukućanima, naređuje im dobro i odvraća ih od zla, te nadgleda svoju kuću kako u nju ne bi ušlo nešto što je Allah zabranio.

-Ovaj hadis je pobijajući dokaz za neutemeljenost tvrdnji onih koji smatraju da se islam sastoji od jezgre i ljuske. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, negirao je ovo djelo svojoj supruzi vraćajući se iz jednog od pohoda, pa ga jedna stvar nije zaokupirala u odnosu na drugu. Zato dobro razmisli o ovome i nemoj biti od nemarnih.

-Dozvoljenost prekrivanja jednog dijela zida. U tom slučaju zabrana spomenuta u hadisu bi ukazuje na pokuđenost postupka, ili se odnosi na zabranu pokrivanja zida u cjelosti a ne i djelimično, a Allah najbolje zna.

-Hadis je općenit i ukazuje na zabranu svake vrste slikarstva, bilo ono veliko ili malo, svejedno bilo zasjenjeno ili ne, ručno ili fotografija – ukoliko se radi o onome što ima dušu. Zanimanje slikarstvom ili crtanjem zabranjeno je ukoliko se radi o slikanju bića koja imaju dušu. Također, zarada od toga je haram, što se jasno očituje iz riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Najveću kaznu će imati slikari..."

-Zabranjeno je postavljati slike u kućama. Uvjet za sliku prema kojoj se neće izražavati poštovanje jeste da se izmijene njene konture, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, skinuo zastor i izmijenio konture slike koja je bila na njemu.

651. Također, od Aiše, radijallahu anha, se prenosi da su se Kurejšije zabrinule zbog jedne žene iz plemena Mahzum koja je nešto ukrala, pa su rekli: "Ko će se za nju zauzeti kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?' Rekoše: "Ko bi se to usudio osim Usame b. Zejd, miljenik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem." Zatim je Usame sa njim razgovarao, pa mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zar posreduješ da se ne izvrši jedna od Allahovih šerijatskih

kazni?" Zatim je ustao i održao govor, rekavši: "Zaista su stradali oni prije vas zbog toga što, kada bi među njima ukrao neki plemić, ostavili bi ga nekažnjenog, a kada bi ukrao slabašni, oni bi nad njim izvršavali kaznu. Tako mi Allaha, kada bi Fatima, kćerka Muhammedova, ukrala, ja bih joj odsjekao ruku." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (8/24-25) – Fethul-Bari; Muslim (1688).

Iz hadisa se shvata:

-Zabranjeno je posredovanje u šerijatskim kaznama nakon što vladar bude obaviješten o izvršenju kaznenog djela.

-Kada se podigne optužnica i dokaže da je neko počinio kazneno djelo, vođa je dužan da sprovede šerijatsku kaznu i da ne prima ničije posredovanje.

- Zabranjeno je amnestirati uglednog prekršitelja za počinjena kaznena djela, jer su u propisima šerijata jednaki i ugledni i neugledni.

-Ako imam (vođa) napravi razliku među ljudima u pogledu sprovođenja Allahovih kazni, čini nepravdu i priziva propast ummetu. Zato je potrebno da vladari muslimana ostave bilo kakvu vrstu protekcije prema onome nad kime je obaveza izvršiti kaznu, pa makar se radilo o vlastitom djetetu, bližnjem srodniku, uglednom i pozicioniranom čovjeku.

-Ako se dogodi da neko zapostavi izvršenje određene šerijatske kazne ili u tom pogledu dadne olakšicu ili posreduje za prekršitelja nad kojim je obavezno izvršiti šerijatsku kaznu, u tom slučaju potrebno je odlučno reagirati i suprotstaviti se takvoj praksi.

-Prihvatanje pokajanja kradljivca. Spomenuta žena se pokajala i njeno pokajanje je bilo lijepo, nakon što je nad njom Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sproveo šerijatsku kaznu.

-Dozvoljeno je navesti primjer ugledne i cijenjene osobe kako bi se na ovaj način što više ljudi odvratilo od grijeha. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo je svoju kćerku Fatimu s ovim ciljem, a ovo spominjanje ukazuje, također, da je Fatima kod svoga oca, sallallahu alejhi ve sellem, bila na visokoj poziciji.

-Pojašnjenje pozicije Usame b. Zejda, radijallahu anhum, kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Bio je poznat kao miljenik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a takav je bio i njegov otac Zejd b. Harise, radijallahu anhu.

-Potrebno je uzeti pouku iz okolnosti i situacija prijašnjih naroda koji su se suprotstavili Allahovom pravcu, pa ih je Allah iskušao glađu i strahom, ili je na njih poslao kaznu koja ih je uništila ili drugima narodima zamijenila.

652. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio ispljuvak (na zidu) prema Kibli, što mu je teško palo, tako da se moglo primijetiti i na njegovom licu. Ustao je i to otklonio svojom rukom, a zatim je rekao: "Kada neko od vas stupi u namaz, on tada razgovara sa svojim Gospodarom, a njegov Gospodar je između njega i Kible. Zato neka niko od vas ne pljuje prema Kibli, nego na svoju lijevu stranu ili ispod svoga stopala." Zatim je uzeo ćošak svoga ogrtača i u njega izbacio ispljuvak, a zatim ga premotao i rekao: "Ili će učiniti ovako." (Muttefekun alejhi)

Naredba pljuvanja na lijevu stranu ili pod noge odnosi se na situaciju kada je čovjek van džamije, ali kada je u džamiji dozvoljeno je isključivo da svoju pljuvačku zadrži u odjeći.

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (1/507-508) – Fethul-Bari; Muslim (551).

Iz hadisa se shvata:

-Obaveza naređivanja dobra i odvraćanja od zla, te uklanjanje zla rukom, ukoliko je to moguće.

-Svetost džamija koje nije dozvoljeno zaprljati ili bacati prljavštinu u njima, te obaveznost njihovog čišćenja od svega što bi druge moglo od njih odvratiti.

-Obaveznost srditosti radi Allaha kada se krše Njegove zabrane, bez obzira bilo to veliko ili maleno u očima ljudi.

-Namaz predstavlja sašaptavanje roba sa svojim Gospodarom, pa je neophodno da se tada čovjek u potpunosti preda svome Zaštitniku i posveti onome što popravlja njegovo srce, namjere i ciljeve.

-Manji pokreti u namazu ne kvare namaz, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izbacio ispljuvak u svoju odjeću, a zatim to prekrio drugim dijelom odjeće, dajući do znanja kako će postupiti.

-Onome ko je u namazu dozvoljeno je da ispusti ispljuvak, ako za tim postoji potreba.

Poglavlje sedamdeset osmo

NAREĐIVANJE I SAVJETOVANJE PRETPOSTAVLJENIH DA BUDU BLAGI, ISKRENI I SAOSJEĆAJNI PREMA SVOJIM PODANICIMA, A ZABRANJENOST VARANJA, OTEŽAVANJA I NEMARNOSTI PREMA NJIMA

Uzvišeni Allah kaže: "**Budi blagonaklon prema vjernicima koji te slijede.**" (Eš-Šu'ara, 215) Tumačenje ovog ajeta navedeno je u Poglavlju o skromnosti i blagonaklonosti prema vjernicima.

Uzvišeni kaže: "**Allah naređuje pravednost, dobročinstvo i udjeljivanje bližnjima, a zabranjuje razvrat, grijehe i nepravdu. On vas savjetuje ne biste li se opametili.**" (En-Nahl, 90)

653. Od Ibn Omera, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Svi ste vi čuvari i svi ste odgovorni za svoje potčinjene. Imam (vođa) je čuvar i odgovoran je za svoje potčinjene. Čovjek je čuvar svoje porodice i odgovoran je za nju. Supruga je čuvar u kući svoga muža i odgovorna je za to. Sluga je čuvar u kući svoga gospodara i odgovoran je za nju. Svi ste vi čuvari i svi ste odgovorni za ono što vam je povjereno na čuvanje." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija i komentar ovog hadisa navedeni su pod brojem 283 u Poglavlju pravo muža kod žene.

654. Od Ebu Ja'ala Makila b. Jesara, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Nema nijednog čovjeka kome Allah dadne da bude pretpostavljeni svojim podanicima, a da mu Allah neće, kada umre, zabraniti ulazak u Džennet, ako bude varao svoje podanike.'" (Muttefekun alejhi)

U drugoj verziji stoji: "...pa ih ne bude čuvao svojim iskrenim savjetom, neće osjetiti miris Dženneta."

U Muslimovoj verziji stoji: "Nijedan zapovjednik kome budu povjereni poslovi muslimana, pa ne uloži trud za njih niti im daje savjete, neće sa njima ući u Džennet."

Dokumetacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (13/126) – Fethul-Bari; Muslim (142).

Druga verzija kod El-Buharija (13/126-127) – Fethul-Bari.

Treća verzija kod Muslima (1/126).

Iz hadisa se shvata:

-U osnovi nadređeni trebaju ulagati maksimalan trud u iskrenom odnosu prema ummetu vodeći ga ka pokornosti Allahu Uzvišenom i pomažući ih u uspostavljanju Allahovog šerijata, kod sebe i svojih porodica.

-Potvrđeno upozorenje i žestoka prijetnja nepravednim vođama koji zapostavljaju prava svojih podređenih, te varaju svoj narod, što je jedan od razloga ulaska u Kuću propasti.

655. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Čula sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako u ovoj mojoj kući govori: 'Allahu, kome bude povjerena uprava nad mojim ummetom, pa im bude otežavao, i Ti njemu otežaj, a kome bude povjerena uprava nad mojim ummetom, pa prema njima bude blag, i Ti budi blag prema njemu.'" (Prenosi Muslim)

Dokumetacija hadisa: Bilježi ga Muslim (1828).

Iz hadis se shvata:

-Kazna i nagrada su shodno vrsti djela. Ako vladar oteža svome narodu i na njih bude vršio pritisak, Allah će ga na ovome svijetu baciti u nedaće tako što će mu nadrediti njegove neprijatelje i dati mu druge vrste patnji.

-Čvrsto nastojanje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da njegov ummet poslije njega ostane čist i spašen, te njegova blagost prema ummetu.

656. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Sinove Israilove vodili su vjerovjesnici. Kada god bi preselio jedan vjerovjesnik, naslijedio bi ga drugi, ali poslije mene nema vjerovjesnika, već će poslije mene biti halife kojih će biti mnogo.' Prisutni upitaše: 'Allahov Poslaniče, šta nam naređuješ?' 'Dajite prisegu jednom po jednom, a zatim poštujte njihova prava i molite Allaha za ono što vama pripada, jer će ih Allah pitati za ono što im je dao na čuvanje.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumetacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (6/495) – Fethul-Bari; Muslim (1842).

Iz hadisa se shvata:

-Podređeni moraju imati nekoga ko će njima upravljati, podsticati ih na Pravi put i štititi od zla nepravednih.

-Nadređeni u ovom ummetu su halife i ulema, jer nema vjerovjesnika poslije Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Oni iskreno upravljaju ummetom, čuvaju ga, štite i upućuju na Pravi put.

-Podređeni imaju pravo da od svojih vladara traže da budu blagi, te da vladari ulože maksimalan trud u ostvarivanju dobrobiti za svoje podređene.

-Davanje prednosti pitanjima vjere u odnosu na pitanja ovoga svijeta, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio izvršenje prava vladara čime se uzdiže riječ vjere i suzbija smutnja.

-Prisega se isključivo daje imamu muslimanske zajednice. Nije dozvoljeno dati prisegu dvojici halifa u isto vrijeme, već samo jednom, pa ko se počne sporiti oko vlasti sa prvim proglašenim halifom, obaveza ga je pogubiti, bez obzira o kome se radilo.

-Veličina odgovornosti imama (vođe), jer će ga Allah pitati kako je postupao u svojoj vlasti i kako se odnosio prema svojim podređenima. Zato neka čovjek dobro vodi računa o odgovornosti koju preuzima na sebe.

Ovaj hadis je jedan od dokaza nadnaravnosti Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, vjerovjesništva, jer se u njemu obavještava o onome što će se desiti ovom ummetu u budućnosti, a to je da će biti mnoštvo namjesnika i vladara, da će se razilaziti i sporiti oko vlasti. Molimo Allaha za spas.

657. Od Aiza b. Amra, radijallahu anhu, prenosi se da je došao kod Ubejdullaha b. Zijada, pa mu je rekao: "Sinko, uistinu sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Najgori su surovi čobani' – pa dobro pripazi da ne budeš od njih.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija i komentar hadisa navedeni su pod brojem 192 u Poglavlju o naređivanju dobra i odvraćanju od zla.

Napomena:

Hadis se zasebno navodi kod Muslima, a nije ga zabilježio imam El-Buhari. Autor, Allah mu se smilovao, u prethodno spomenutom poglavlju pripisao ga je Muslimu, pa je tačno postupio. Ovdje mu se potkrala greška, pa ga je pripisao El-Buhariju i Muslimu (muttefekun alejhi). Neka je slava Onome koji ne pravi propuste, niti Ga obuzima drijemež ili san.

658. Od Ebu Merjema el-Ezdija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao Muaviji, radijallahu anhu: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Kome Allah dadne vlast nad muslimanima, pa bude nemaran prema njihovim potrebama, nedostacima i siromaštvu, Allah neće obraćati pažnju na njegove potrebe, nedostatke i siromaštvo na Sudnjem danu.' Tada je Muavija, radijallahu anhu, postavio jednog čovjeka da se brine za potrebe ljudi." (Prenose Ebu Davud i Et-Tirmizi)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je hasen li gajrihi (dobar i prihvatljiv s obzirom na veći broj slabih predaja koje ga dižu na stepen dobrog), bilježe ga Ebu Davud (2948): Et-Tirmizi (1333); El-Hakim (4/93-94) od El-Kasima b. Muhajmere, a on od Ebu Merjema, ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

Kažem: Lanac prenosilaca je prekinut, jer El-Kasim b. Muhajmere nije slušao predaje od Ebu Merjema.

Ovaj hadis ima drugi lanac prenosilaca koji bilježi Et-Tirmizi (1332), te Ahmed (4/231) i El-Hakim (4/94) od Ebu El-Hasena, a on od Amra b. Murrea.

Kažem: Lanac prenosilaca je slab zbog nepoznanice Ebu El-Hasena, a on je El-Džezeri.

Međutim, ovom hadisu svjedoči Muazov hadis kod Ahmeda (5/238-239) sa slabim lancem prenosilaca, jer je u njemu Šurejk el-Kadi koji je imao slabo pamćenje, ali se ipak uzimao u obzir.

Uzimajući sve u obzir, najmanje što se može reći za ovu predaja jeste da je dobra, s obzirom na druge predaje koje joj svjedoče, a Allah najbolje zna.

Iz hadisa se shvata:

-Nagrada i kazna su shodno vrsti djela, pa ko se izolira od ljudi i ne bude mario za njih, ni Allah neće mariti za njega na Dan poziva.

-Upozorenje vladarima da se ne udaljavaju od ostvarivanja dobrobiti za podređene i da ih ne sprečavaju da dođu do njih, jer su ljudi u potrebi za vođom koji će od njih odagnati nepravdu, vraćati prava onima koji ih zaslužuju i otklanjati njihove nedostatke.

-Ashabi su se brzo odazivali na Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, poziv na pridržavanje sunneta, i osjećali su veliki strah od susreta sa Allahom. Muavija b. Ebi Sufjan, radijallahu anhu, kada je čuo ovaj hadis, požurio je postaviti čovjeka koji će se brinuti o potrebama ljudi, tj. izvršavati ih i razmatrati.

-Obavijest koja dolazi od jednog prenosioca je samostalan dokaz, pa ga je zato Muavija, radijallahu anhu, i primijenio.

-Hadis ukazuje na činjenicu da će vjernici vidjeti svoga Gospodara na Sudnjem danu, jer kada će Uzvišeni Allah biti skriven od Svojih neprijatelja i neće Ga vidjeti, to ukazuje da će se pokazati Svojim evlijama koji će Ga jasno gledati. To je potvrđeno i riječima iz Allahove Knjige: **"Uistinu, oni će toga dana biti zastrti od svoga Gospodara."** (El-Mutaffifun, 15) Imam Eš-Šafii, Allah mu se smilovao, uzeo je ovaj ajet kao argument za ovo pitanje.

Poglavlje sedamdeset deveto

PRAVEDNI VLADAR

Uzvišeni Allah kaže: **"Allah naređuje pravednost i dobročinstvo."** (En-Nahl, 90)

Tumačenje ovog ajeta navedeno je u Poglavlju o naredbi nadređenima da budu brižljivi prema svojim podređenim.

Uzvišeni kaže: **"I budite pravedni, jer Allah uistinu voli pravedne."** (El-Hudžurat, 9)

Allah naređuje vjernicima koji na sebe preuzmu pomirenje dviju zaraćenih skupina vjernika da budu pravedni među njima, presuđujući u onome što su jedni drugima učinili, jer Allah voli pravedne.

659. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sedmericu će Allah staviti u Svoj hlad na Dan kada drugog hlada osim Njegovog neće biti: pravednog vođu, mladića koji je odrastao u ibadetu Allahu, azze ve dželle, čovjeka čije je srce vezano za džamiju, dvojicu koja su se zavoljela u ime Allaha, radi Njega se sastajala i rastajala, čovjeka koga je ugledna žena pozvala na blud, a on rekao: 'Ja se bojim Allaha', čovjeka koji je dao sadaku, pa ju je sakrio tako da njegova ljevica ne zna šta je udijelila desnica, i čovjeka koji Allaha spomene u samoći, pa mu oči zasuze." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija i komentar ovog hadisa navedeni su pod brojem 376 u Poglavlju o ljubavi prema Allahu i podsticaju na nju.

660. Od Abdullaha b. Amra b. El-Asa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Pravedni će kod Allaha biti na minberima od nura: to su oni koji su pravedni u svojim presudama, (koji su pravedni prema svojim) porodicama i onome što im je dato na upravljanje.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Muslim (1827).

Iz hadisa se shvata:

-Vrijednost pravednosti i podsticaj na nju.

-Odgovornost u muslimanskom društvu je višestrana. Pitanje presude prelazi na svaku ovlast, bila ona velika ili mala, tako da se čak odnosi na čovjekovo čuvanje porodice, ženino čuvanje kuće i slugino čuvanje imetka njegovog vlasnika.

-Pozicija pravednih bit će velika kod Allaha na Sudnjem danu.

-Stepeni vjernika na Sudnjem danu razlikuju se shodno njihovim djelima.

661. Od Avfa b. Malika, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Vaše najbolje vođe su oni koje vi volite i koji vas vole, na koje vi blagoslov donosite, a i oni na vas. Vaše najgore vođe su oni koje vi mrzite, a i oni vas mrze, vi njih proklinjete i oni vas proklinju.' Upitali samo: 'Allahov Poslaniče, hoćemo li se boriti da bismo ih svrgnuli?' On reče: 'Ne, sve dok sa vama budu obavljali namaz! Ne, sve dok sa vama budu obavljali namaz!'" (Prenosi Muslim)

Dokumetacija hadisa: Bilježi ga Muslim (1855 i 66).

Ovom hadisu dali su prigovor, zbog prenosioca Muslima b. Karezaa, neki ljudi koji ništa ne znaju drugo do svojim pisanjem inicirati razmirice i licemjerstvo, tvrdeći da je on nepoznat.

Kažem: Zapravo, on je potpuno pouzdan iz sljedećih razloga:

a) Imam Muslim bilježi njegov hadis u Sahihu čime ga je proglasio povjerljivim.

b) Ebu Bekr el-Bezzar rekao je za njega: "Ovaj Muslim (Ibn Kareza) je poznat.

c) El-Fesevi u knjizi "Ma'rifetu et-tarih" (2/333-334) spominje ga u visokoj generaciji stanovnika Šama.

d) Hafiz Ez-Zehebi u knjizi "El-Kašif" kaže da je povjerljiv.

Iz hadisa se shvata:

-Ummet mora imati pravednog ili nepravednog vladara. Status pravednog vladara je sasvim jasan, a što se tiče nepravednog vladara grješnika, pa Allah može pomoći ovu vjeru i sa čovjekom grješnikom uz čiju pomoć se uspostavljaju šerijatske kazne, putevi bivaju osigurani, bori se protiv neprijatelja i raspodjeljuje ratni plijen.

-Podsticaj nadređenima da budu pravedni prema podređenima kako bi se ostvarilo međusobno zbližavanje.

-Podsticaj ljudima da budu pokorni svojim nadređenima u svim pitanjima koja nisu u koliziji sa šerijatskim propisima.

-Obaveznost iskrenog odnosa između vladara i podređenih, jer takav odnos donosi ljubav i zbližavanje, te uz njega vladaju sigurnost i obilje.

-Nije dozvoljeno otkazivati pokornost vladarima sve dok izvršavaju propise islama i javno ne iznose nevjerstvo.

-Pohvalno je Allahu uputiti dovu za vladara vjernika da ga Allah učvrsti na putu istine, i za vladara prijestupnika da ga Uzvišeni uputi na put razboritosti. Ova dova je općenita i nije samo svojstvena džumanskoj ili bajramskoj hutbi. Inače, upućivanje ovakve dove prilikom džume ili bajrama je novotarija koju su izmislili vladari namjesnici da bi osigurali ostanak svojih podanika pod svojim stegama.

-Pojašnjenje važnosti namaza koji predstavlja stub i temelj vjere.

Napomena:

Jedan čovjek, pozivajući se na ovaj hadis, rekao je da je dozvoljeno proklinjati pojedinačnu osobu, nepravednog vladara, koji nije javno proklamirao otvoreno nevjerstvo. Međutim, na ovo se gleda okom kritike, jer je hadis naveden kao obavijest, a ne zahtjev, tj. njime se pojašnjava ono što će se desiti ljudima koji po običaju proklinju loše vladare, što nema utemeljenja u vjeri.

662. Od Ijada b. Himara, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'U Džennet će ući tri vrste ljudi: pravedni i upućeni vladar, samilosni čovjek brižnoga srca prema svakom bližnjem i muslimanu, čestiti čovjek s mnogobrojnom porodicom koji se ustezao od traženja od drugih.'" (Prenosi Muslim)

Dokumetacija hadisa:

Ovo je dio podužeg hadisa koji bilježi Muslim (2865).

Iz hadisa se shvata:

-Kada Allah želi dobro nekim vladarima, uputi ih na pravednost, dobročinstvo i iskrenost prema podanicima.

-Podsticaj na blago i brižljivo ophođenje prema svim ljudima.

-Vrijednost izbjegavanja traženja od drugih, te stjecanja opskrbe zaradom.

-Pravednost, dobročinstvo i čestitost su moralne osobine koje nalažu ulazak u Džennet.

Poglavlje osamdeseto
OBAVEZA POKORNOSTI NAMJESNICIMA U ONOME ŠTO NIJE GRIJEH I ZABRANA POKORNOSTI U ONOME ŠTO JE GRIJEH

Uzvišeni Allah kaže: **"O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i vašim nadređenim."** (En-Nisa, 59)

Imam Ibn Kajjim el-Dževzijje u knjizi "El-Kelamu ala mes'eletis-sema'a" (96-98) kaže: "Učenjaci su se usaglasili da povrat Allahu označava povrat Njegovoj Knjizi, a povrat Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, označava povrat njemu tokom njegova života i njegovom sunnetu poslije njegove smrti. Uzvišeni je naredio Svojim robovima vjernicima da ono oko čega se spore vrate Allahu i Njegovom Poslaniku. Prvo im se obratio nazvavši ih vjernicima, a zatim je na kraju vjerovanje učinio uvjetom za ispravnost ovog povrata. Iman (vjerovanje) nalaže čovjeku ovaj povrat, a kada nema imana, nema ni povrata Allahu. Onaj ko se bude sporio sa nekim oko nečega, pa ne povrati to Allahu i Njegovom Poslaniku (tražeći propis o tome), nije vjernik.

Razmisli o riječima: **"pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku"** – kako je Uzvišeni ponovio glagol "pokoravajte se" Poslaniku da bi ukazao da se njemu pokornost zasebno izražava, jer kada naredi nešto što nije naređeno u Kur'anu, vjernici se trebaju pridržavati te naredbe, a kada zabrani nešto što nije obuhvaćeno propisima Kur'ana, tu zabranu treba izbjegavati. Njemu je data Knjiga i isto toliko poput nje. Glagol "pokoravati se" nije ponovljen kada se radi o nadređenima, već popratno dolazi iza pokornosti Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, jer se nadređenima izražava pokornost popratno pokornosti Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kada naređuju ono što je on naređivao i zabranjuju ono što je on zabranio. Također, nije im se obavezno pokoravati u svemu onome što naređuju ili zabranjuju.

Potom, Uzvišeni kaže: "**Ako se budete sporili oko nečega, vratite to Allahu i Poslaniku**" – a nije rekao "i vratite Poslaniku", da bi objasnio da ono što se vrati Allahu, vraćeno je i Njegovom Poslaniku, a što je vraćeno Poslaniku, vraćeno je i Allahu Uzvišenom. Ono što je Allah presudio, presudio je i Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a što je presudio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to je i Allahova presuda.

Rekao je: "**...ako se budete oko nečega sporili**" – ovo generalno podrazumijeva male i krupne stvari oko kojih se muslimani spore, a nije isključivo vezano samo za određene stvari. Ko misli da se ovo odnosi na propise islama bez činjenica imana, ili praktična djela bez djela srca, njihovih ukusa i osjećaja, ili na drugorazredna pitanja vjere u odnosu na primarna, tematici Allahovih imena, svojstava i tevhida, izašao je iz okvira ispravnog značenja ovog ajeta, znanstveno i praktično, a i imanski. Zapravo, kao što je Vjerovjesnikova poslanica generalna za svakog onog koji je obavezan islamom u svakom vremenu, ona je generalna za svaki propis vjere: primarne i drugorazredne, te činjenice vjerovanja i propise. Ko određeni propis vjere izbaci iz okvira općenitog značenja njegove poslanice poput je onoga ko izbaci šerijatskog obveznika iz generalnog značenja njegove poslanice, što je po neispravnosti podjednako.

663. Od Ibn Omera, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dužnost je muslimanu da sluša i da je pokoran (nadređenom) u onome što voli i što ne voli, osim ukoliko mu se naredi nešto što je zabranjeno. A kada mu se naredi nešto što je zabranjeno, onda nema ni poslušnosti ni pokornosti." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (13/121-122) – Fethul-Bari; Muslim (1839).

Iz hadisa se shvata:

-Obaveznost pokornosti vođi u svakom pitanju, svejedno bilo to u skladu sa čovjekovim željama ili ne, izuzev ako naredi nepokornost, jer nema pokornosti onome ko čini nepokornosti Allahu.

-Potrebno je biti popustljiv u ambicijama i ličnim koristima radi jedinstva i zbližavanja islamskog ummeta.

664. Također, od Ibn Omera, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Dali smo prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na poslušnost i pokornost, a on je govorio: 'Koliko možete.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (13/193) – Fethul-Bari; Muslim (1867).

Manje poznate riječi:

"Koliko možete" – tj. govorio im je: "Svoju prisegu pobliže odredite riječima 'Koliko možemo', tj. koliko ste u mogućnosti.

Iz hadisa se shvata:

-Obaveznost davanja prisege imamu muslimana na poslušnost i pokornost.

-Pokornost je uvjetovana mogućnošću, jer kada halifa naredi ono što se ne može učiniti i što prevazilazi mogućnosti čovjeka, onda mu se nije obavezno pokoravati.

-Potrebno je da nadređeni bude brižljiv i pažljiv prema podređenima, povodeći se za brižljivošću i milošću Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prema svome ummetu.

-Dozvoljeno je sugerirati prilikom davanja prisege.

665. Također od Ibn Omera, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Ko izađe iz pokornosti (vladaru), susrest će Allaha na Sudnjem danu a neće imati nikakvog argumenta. Ko umre bez prisege, umro je paganskom smrću.'" (Prenosi Muslim)

U drugoj predaji se navodi: "Ko umre odvajajući se od zajednice muslimana, umro je paganskom smrću."

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Muslim (1851).

Manje poznate riječi:

"Ko izađe iz pokornosti" – tj. povuče prisegu nakon što ju je dao, boreći se protiv vođe i ne pokoravajući mu se u onome u čemu se treba pokoravati.

"Neće imati dokaza" – tj. neće imati opravdanja za kršenje svoga ugovora.

"Paganska smrt" – tj. umrijet će u zabludi i neznanju kao što umiru pagani. Oni se nisu pokoravali vođi, već su to smatrali nedostatkom.

"Odvajajući se od zajednice muslimana" – tj. suprotstavlja se muslimanima u pitanju prisege na poslušnost i pokornost vladaru.

Iz hadisa se shvata:

-Obaveza je pridržavati se zajednice muslimana davanjem prisege njihovom imamu.

-Ko svrgne vođu i povuče prisegu, počinio je veliki grijeh kojim oponaša pagane.

-Ummet je obavezan da postavi halifu koji će njima vladati po Allahovom šerijatu, među njima sprovoditi Njegovu vjeru i čuvati njihovo jedinstvo, jer je vođa štit onima koje predvodi u borbi.

666. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Slušajte i pokoravajte se, pa makar vam bio nadređen abesinski rob kojem je glava crna poput suhe grožđice.'" (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (13/121) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

-Obaveza poslušnosti i pokornosti nadređenome u onome čime se ne izražava nepokornost Allahu, bez obzira na njegovu boju kože ili porijeklo.

-Imamet roba je ispravan u namazu ukoliko najbolje uči Allahovu Knjigu, jer je naređena pokornost njemu, pa je tako ispravan i namaz obavljen za njim.

-Zabranjeno je dizati pobunu protiv vladara, pa makar bio nepravedan, jer takvo postupanje u većini slučajeva vodi u još teže stvari od onih koje se njemu pripisuju. Dokaz se ogleda u sljedećoj činjenici: Naređena je pokornost abesinskom robu, a veliki imamet (vođstvo halifata), inače zaslužno pripada plemenu Kurejš. Ako ga drugi zadobije i bude zahtijevao pokornost, zabranjeno je suprotstavljati mu se i protiv njega dizati pobunu.

-Imam El-Buhari je ovim hadisom argumentirao dozvoljenost imameta čovjeka koji je zapao u sumnje i novotara. To se očituje u činjenici da se spomenuti opis u većini slučajeva može naći kod nearapa koji je skoro prihvatio islam, koji kod

sebe još ima neznanja o vjeri. Onaj koji ima ovakav opis, neminovno će počiniti novotariju, ili ukoliko je zapao u smutnju, preuzet će imamet, a nije ga dostojan.

Ako se kaže: "Kakva je korist od spominjanja roba, iako je poznato da veliki imamet (halifat) pripada Kurejšu, kao što se navodi u mutevatir hadisima (mnoštvo vjerodostojno prenesenih hadisa)?

Odgovor glasi:

a) Moguće je da je spomenuo roba s obzirom na položaj koji je imao prije oslobađanja od ropstva.

b) Možda neki rob borbom i nadmoći prevlada, pa je obaveza pokoravati mu se gaseći smutnju, ukoliko ne naređuje nepokornost, kao što je prethodno rečeno.

-Možda halifa postavi abesinskog roba kao namjesnika za određeno područje, pa je obaveza pokoravati mu se.

Napomena:

Neke islamske partije su u potpunosti izokrenule ovo pitanje i argumentirale da je dozvoljeno da imamet pripadne drugima mimo Kurejša, na što je dat odgovor, jer ne može se uspostaviti paralela između činjenice da neko zadovoljava poziciju halife i dozvoljenosti njegovog postavljanja za halifu.

667. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Dužan si da slušaš i pokoravaš se i u teškoći i blagostanju, u onome što voliš ili prezireš, a i kada se drugima bude davala prednost nad tobom.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Muslim (1836).

Iz hadisa se shvata:

-Obaveza pokornosti namjesnicima u svim okolnostima, ukoliko se ne naređuje nepokornost ili se daje u obavezu ono što se ne može podnijeti.

-Obavijest da će namjesnici za sebe zadržavati pitanja ovoga svijeta i uskraćivati podređenima njihova prava.

668. Od Abdullaha b. Amra, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Bili smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na putovanju, pa smo se ulogorili na jednom mjestu. Dok su neki od nas popravljali šatore, neki se natjecali u gađanju strijelama, a neki bili među svojom stokom, glasnik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, povika: 'Zajednički namaz!' Okupili smo se kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa nam on reče: 'Prije mene nije bilo vjerovjesnika a da njegova obaveza nije bila da svoj ummet uputi na dobro koje za njih zna i da ih upozorava na zlo koje za njih zna. Ovaj vaš ummet je sačuvan smutnji u prvim generacijama, a zadnje generacije će zateći iskušenja i stvari koje ćete vi negirati. Dolazit će smutnje tako da će zadnja olakšavati prethodnu i doći će smutnje, pa će vjernik reći: 'Ovo je moja propast', a zatim će mu se dati izbavljenje. Doći će smutnja pa će vjernik reći: 'Ovo je sigurno moja propast', pa ko želi da bude sačuvan od Vatre i uveden u Džennet, neka dočeka smrt vjerujući u Allaha i Sudnji dan i neka postupa prema ljudima onako kako voli da se prema njemu postupa. Ko dadne prisegu imamu pružajući mu ruku odlučnim srcem, neka mu se pokorava koliko je u mogućnosti, pa ako dođe drugi vođa da mu preuzme vlast, pogubite zadnjega.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Muslim (1844).

Iz hadisa se shvata:

-Pohvalno je sazvati zajednički skup kako bi svi sljedbenici bili obaviješteni o važnim ovosvjetskim i onosvjetskim pitanjima koja se odnose na sve njih.

-Poslanici i vjerovjesnici, neka su na njih Allahov blagoslov i mir, svoje narode upućuju samo na dobro i ispravnost, a upozoravaju ih pogubnost zla i štete. Također, potrebno je da nasljednici vjerovjesnika upozoravaju ummet na svako zlo i zločince.

-Ovaj hadis je jedan od pokazatelja nadnaravnosti Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, vjerovjesništva, jer je obavijestio svoj ummet o iskušenjima, belajima i smutnjama koje će desiti zadnjim generacijama, a koje će jedna iza drugih dolaziti, tako da će svaka smutnja biti teža od prethodne. Također, sve ovo danas se obistinilo, kao što je obavijestio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

-Posljednje generacije ovog ummeta zastranit će sa pravca ispravnih prethodnika, pravca koji predstavlja spas od smutnji, zaštitu od zablude i uputu iz lutanja.

-Vjernik čuva svoju vjeru i ostaje na njenim originalnim postavkama; ne ulazi u smutnje, niti ga za sobom povlače struje nereda i propasti.

-Potrebno je okititi se lijepim moralnim svojstvima i držati se tevhida, a to čovjeka štiti od zla smutnji i spašava ga od Džehennema.

-Obaveznost pokornosti imamu i izvršenje prisege.

-Kako bi se očuvalo jedinstvo muslimanske zajednice, obavezno je boriti se protiv buntovne skupine koja podiže ustanak protiv vođe, cijepajući tako jedinstvo i zajednicu muslimana.

669. Od Ebu Hunejde Vaila b. Hudžra, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Seleme b. Jezid el-Džu'afi upitao je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allahov Vjerovjesniče, šta misliš ako nam budu nadređeni namjesnici koji će od nas tražiti svoja prava, a uskraćivati nam naša prava, pa šta nam naređuješ?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada se od njega okrenu. Zatim ga je ponovno upitao, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Slušajte i pokoravajte se, a oni će snositi odgovornost za ono što su ponijeli, a vi ćete snositi odgovornost za ono što ste vi ponijeli.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Muslim (1846).

Manje poznate riječi:

"Oni će snositi odgovornost za ono što su ponijeli" – namjesnicima i vladarima obaveza je da izvršavaju propise kojima su zaduženi u pogledu svojih podređenih, a to se prije svega odnosi na sprovođenje pravde i davanje prava onima kojima pripadaju, u suprotnom, ako to ne budu izvršavali, snosit će teret i zaslužiti propast na ahiretu.

"A vi ste odgovorni za ono što ste ponijeli" – tj. odgovorni ste za ono čime ste zaduženi u vidu poslušnosti, pokornosti i izvršenja prava i obaveza. Ukoliko izvršite ono čime ste zaduženi, Allah će vam uzvratiti najboljom nagradom.

Iz hadisa se shvata:

-Kako bi se očuvala stabilnost društva i otklonile smutnje, islam nalaže pokornost vladaru, makar se nemarno odnosio prema svojim obavezama.

-Nemar vladara prema njihovim obavezama nije opravdanje za nemar ljudi prema svojim obavezama, jer se nemar ne može liječiti nemarom.

-Svako je odgovoran za svoja djela i snosit će teret svoga nemara.

670. Od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Poslije mene će doći vrijeme kada će se nepravedno davati prednost drugima i kada će se pojaviti mnogo toga što nećete podnositi.' Upitaše: 'Allahov Poslaniče šta naređuješ onome koji dočeka to vrijeme?' On reče: 'Izvršavajte svoje obaveze i molite Allaha za svoja prava.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (6/612) – Fethul-Bari; Muslim (1843).

Manje poznate riječi:

"Davanje prednosti" – tj. nadređeni će za sebe zadržavati dunjalučka dobra i sprečavati da prava stižu do muslimana, te će prilikom podjele imetka davati prednost jednima nad drugima.

Iz hadisa se shvata:

-Vladari su dužni da budu pravedni među podređenima.

- Vladarima je obaveza da pruže sva prava onima kojima pripadaju, ne smiju uzurpirati tuđe imetke, zapostavljati njihova prava i ne smiju se bogatiti se na račun naroda.

-Namjesnici i vladari će unijeti ružne stvari u Allahov šerijat.

-Počinjena greška ne može se liječiti istom greškom. Kome se oduzme pravo i počini nepravda, očekivat će za to nagradu kod Allaha i kod Njega tražiti utočišta od nepravednog, ali i pored toga će izvršavati svoje obaveze koje dolaze posljedično.

671. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ko mi bude pokoran, taj je pokoran Allahu, a ko nije pokoran meni, taj nije pokoran ni Allahu. A ko bude pokoran zapovjedniku, taj je pokoran meni, a ko je nepokoran zapovjedniku, nepokoran je i meni.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (13/119) – Fethul-Bari; Muslim (1835).

Iz hadisa se shvata:

-Dužnost je slušati i pokoravati se velikom imamu – halifi ili onome kome taj imam preda svoje ovlasti.

-Pokornost nadređenima u dobru smatra se oblikom približavanja Allahu za koji će čovjek biti nagrađen.

Ko se pokorava Poslaniku, pokorava se i Allahu, jer Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređuje pokornost Uzvišenom Allahu, a Allah naređuje pokornost Svom Poslaniku.

672. Od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko kod svoga zapovjednika bude nešto mrzio, neka se strpi, jer ko i za pedalj bude nepokoran vladaru – umrijet će paganskom smrću." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (13/5 i 121) – Fethul-Bari; Muslim (1849).

Manje poznate riječi:

"Bude nešto prezirao" – mimo jasnog i otvorenog nevjerstva.

Iz hadisa se shvata:

-Potrebno je strpljenje kada se uvidi zastranjivanje vladara, ali uz davanje savjeta i glasno iznošenje istine pred njima, naravno shodno mogućnostima.

-Upozorenje na opasnost izlaska iz okvira pokornosti vladaru, jer iz toga proizlazi šteta po sve muslimane.

673. Od Ebu Bekreta, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Ko ponizi vladara, i njega će Allah poniziti.'" (Prenosi Et-Tirmizi i kaže da je hasen – dobar)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je slab, a bilježi ga Et-Tirmizi (224); Ahmed (5/42 i 49) i drugi od Humejda b. Mihrana, a on od S'ada b. Evsa, a on od Zijada b. Kusejba, koji kaže: "Bio sam sa Ebu Bekretom ispod minbera Ibn Amira koji je držao hutbu, a na sebi je imao

providnu odjeću. Ebu Bilal je rekao: 'Pogledajte našeg zapovjednika kako nosi odjeću grješnika.' Ebu Bekrete reče: 'Šuti! Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori – pa je spomenuo gornji hadis.'"

Kažem: Lanac prenosilaca je slab zbog Zijada b. Kusejba koji je prihvatljiv prilikom praćenja (mutabea), a u suprotnom je slab. Dok ga je Abdurrahman b. Ebi Bekrete prenio od svoga oca.

Bilježi ga Ibn Ebi Asim u knjizi "Es-Sunneh" (1025) od Ibn Lehijea, a on od Ebu Merhuma, a on od nekog čovjeka iz plemena Benu Adijj.

Kažem: Lanac prenosilaca je veoma slab iz dva razloga:

prvi: Ibn Lehija bio je lošeg pamćenja;

drugi: u lancu prenosilaca je nepoznata osoba.

Uzimajući sve u obzir, hadis je kod mene slab, a ovo praćenje (mutabea) ne može se uzeti u obzir. Allah najbolje zna.

Iz hadisa se shvata:

-Hadis ukazuje na neophodnost izražavanja respekta prema uglednim ljudima, učenjacima, halifama i namjesnicima kako bi ljudi imali strahopoštovanje prema njima, kako bi ih slušali i pokoravali, te kako se niko ne bi usudio da djeluje protiv njih želeći unijeti smutnju i raskol među zajednicom muslimana. Na ovo značenje ukazuje vjerodostojna predaja od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sa više verzija koju bilježe imam Ahmed, El-Hakim, Et-Taberani i drugi. Ko želi da iskreno posavjetuje vladara po nekom pitanju, neka mu to ne govori u javnosti, već neka ga uzme za ruku i sa njim se osami. Ako od njega prihvati, dobro je, a u suprotnom, on je izvršio ono što je bio dužan da uradi.

O ovoj tematici postoje mnogobrojni hadisi u Sahihima, a mnogi od njih prethodno su navedeni po različitim poglavljima.

Poglavlje osamdeset prvo
ZABRANA TRAŽENJA NAMJESNIŠTVA I OBAVEZNOST USTEZANJA OD PRIHVATANJA VLASTI, IZUZEV AKO ZAISTA OBAVEZA NIJE PALA NA ČOVJEKA I UKOLIKO TO NIJE POTREBA

Uzvišeni Allah kaže: **"Taj drugi svijet ćemo dati onima koji ne žele da se na Zemlji ohole i da nered čine, a one koji se Allaha boje, čeka sretan kraj."** (El-Kasas, 83) Tumačenje ovoga ajeta navedeno je u Poglavlju o zabrani oholosti i samozadivljenosti.

674. Od Ebu Seida Abdurrahamana b. Semure, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "O Abdurrahmane, sine Semurin, ne traži namjesništvo, jer ako ga dobiješ bez traženja, bit ćeš u njemu potpomognut. Ako ga dobiješ tražeći ga, bit ćeš sam njemu prepušten. Kada se zakuneš, pa vidiš da je od te zakletve nešto drugo bolje, uradi ono što je bolje, a iskupi se za svoju zakletvu." (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:
Bilježi ga El-Buhari (11/516) – Fethul-Bari; Muslim (1652).

Iz hadisa se shvata:

-Zabranjeno je tražiti ili ambiciozno nastojati zadobiti položaj u zakonodavnoj i izvršnoj vlasti, jer onaj ko to čini, u većini slučajeva, motiv mu je vlastita korist i zato se neće ustručavati ni činjenja grijeha da bi ostvario ono za čime žudi. Onaj ko se bude pribojavao dobijanja vlasti, to će mu biti bolji motiv za pravednost kako bi se zaštitio od padanja u grijeh.

-Dozvoljeno je prihvatiti ovlasti ukoliko to naredi halifa ili ga postave oni koji su zaduženi za postavljanje i razrješavanje sa funkcija (odabrana elita u ummetu).

-Čovjek samo uspijeva uz Allahovu pomoć i uputu, pa mu je dužnost da ih traži kada se prihvati utemeljenih povoda. Koga Allah prepusti samome sebi, propao je i gubitnik je.

-Nije dozvoljeno ispuniti zakletvu ukoliko se njenim činjenjem propušta veće dobro.

-Obaveznost iskupa onome ko prekrši zakletvu, a iskup je dozvoljeno platiti prije ili poslije samog kršenja.

-U hadisu je dokaz da se daje prednost onome što je prioritetnije i veće iz aspekta šerijatskih koristi.

675. Od Ebu Zerra, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'O Ebu Zere, ja te smatram slabim i želim ti ono što želim i sebi. Ne budi zapovjednik dvojici, niti prihvati brigu o imetku siročeta.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Muslim (1826).

Iz hadisa se shvata:

-Zabrana prihvatanja vlasti onome ko zna za sebe da će biti slab u izvršenju njenih zahtjeva.

-Obavezno je čuvati imetak siročeta, ne trošiti ga nepravedno i ne zapostavljati ga.

-Jasna tendencija islama da donese opću korist i sačuva imetke siročadi.

-Obaveznost iskrenog odnosa muslimana prema svome bratu i savjetovanje kada god kod njega vidi mahanu.

-Musliman se treba umiljavati svome bratu muslimanu kada mu daje savjet kako bi mu pokazao da je istinoljubiv i da mu želi dobro, te da se o njemu brine.

-Potpuna ljubav u ime Allaha jeste da čovjek voli svome bratu ono što voli i sebi od dobra.

-Velika odgovornost za namjesništvo i odvraćanje od traganja za namjesništvom, jer kao posljedica dolaze žalost i kajanje na Sudnjem danu, osim onoga ko izvrši svoju obavezu na pravi način.

676. Također, od Ebu Zerra, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, zar me nećeš postaviti odgovornim za nešto?' On me je udario po ramenu i rekao: 'O Ebu Zerre, ti si slab, a vlast je emanet; na Sudnjem danu bit će poniženje i kajanje, osim onoga ko je s pravom uzme i izvrši ono što je u tom pogledu obavezan.'" (Prenosi Muslim)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga Muslim (1825).

Iz hadisa se shvata:

-Ko bude tražio vlast, neće mu se dati, jer islam ne daje vlast onome ko je traži te nastoji da je dobije i radi na njenom dobijanju.

-Najpreči ljudi za vlasti su oni koji se od nje ustežu i mrze je.

-Vlast je ogroman emanet i opasna odgovornost, pa ko je prihvati, dužan ju je istinski čuvati i ne prekršiti Allahov ugovor u pogledu nje.

-Vrijednost onoga ko prihvati vlast i bude sposoban za nju, svejedno radilo se o pravednom imamu, povjerljivom haznadaru ili dosljednom namjesniku.

677. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vi ćete željeti da dobijete namjesništvo, a ono će biti kajanje na Sudnjem danu." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (13/125) – Fethul-Bari.

Iz hadis se shvata:

-Odvraćanje od nastojanja dobijanja pozicija i funkcija, a posebno za one koji nisu za njih osposobljeni.

-Teška kazna za one koji se nemarno odnose prema vlasti i ne čuvaju je onako kako je treba čuvati i ne izvršavaju svoje zadatke u pogledu nje na potpun i primjeran način.

-Nastojanje dobijanja namjesništva, ugleda i pozicije upropaštava vjeru čovjeka, kao što se navodi u vjerodostojnom hadisu od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Ni dva gladna vuka koja upadnu u stado ne mogu nanijeti više štete nego što za vjeru šteti nastojanje čovjeka da dobije imetak i ugled."

Ovaj hadis je jedan od dokaza nadnaravnosti Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, vjerovjesništva, jer se obistinila Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, nagovijest o nastojanju dobijanja namjesništva, oko kojeg su se ratovi vodili i ulagao maksimalan trud da dođu do njega. Molimo Allaha za spas.

Poglavlje osamdeset drugo

PODSTICAJ VLADARU, KADIJI I DRUGIM NADREĐENIM DA UZIMAJU ZA SAVJETNIKE I SLUŽBENIKE DOBRE I POŠTENE, TE UPOZORENJE DA SE KLONE LOŠIH SARADNIKA I PRIHVATANJA NJIHOVIH SAVJETA

Uzvišeni Allah kaže: "**Toga Dana prijatelji će jedni drugima neprijatelji biti, osim onih koji su se Allaha bojali i grijeha klonili.**" (Ez-Zuhruf, 67)

Uzvišeni Allaha obavještava da će se svako prijateljstvo pretvoriti u neprijateljstvo na Sudnjem danu osim prijateljstva bogobojaznih. U ovim riječima opomena je čovjeku da treba nastojati da se druži sa bogobojaznima, da sjedi sa čestitima i da bude u društvu sa odabranima, jer čovjek je na vjeri svoga druga, pa neka svako od vas pogleda s kime se druži, jer "s kim si, takav si".

678. Od Ebu Seida i Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah nije poslao nijednog vjerovjesnika, niti je postavio ijednog nasljednika vlasti, a da nije imao dvije skupine užih saradnika: ona koja mu je naređivala dobro i podsticala ga na njega, i ona koja mu je naređivala zlo i podsticala ga na njega. Sačuvan je onaj koga Allah zaštiti." (Prenosi El-Buhari)

Dokumentacija hadisa:

Bilježi ga El-Buhari (11/501) – Fethul-Bari.

Iz hadisa se shvata:

-Sve je u Allahovim rukama, On daje vlast kome hoće, a oduzima je od koga hoće, upućuje koga hoće, a odvodi u zabludu koga hoće. Čovjek može biti pozivač ka Allahu, naređujući dobro i podstičući na njega, i zabranjujući zlo i upozoravajući na njega, ili pozivač ka šejtanu i njegovoj stranci.

-Uži saradnici čovjeku mogu biti ispravni, dobri koji će naređivati pokornost Allahu i Njegovom Poslaniku, te zabranjivati zlo i upozoravati na susret sa Allahom, a također, ima i saradnika koji čine nered i zlo, suprotno onome što je prethodno rečeno.

- Vladaru je obaveza da odabere skupinu podređenih koja je poznata po bogobojaznosti, znanju, emanetu, iskrenom odnosu, a koju će sebi približiti i od nje tražiti savjet u svojim odlukama. Također, dužnost mu je od sebe udaljiti one koji su poznati po zlu i neredu, te treba biti oprezan prema njima.

-Ko se osvijetli Allahovim nurom i bude primjenjivao Allahov šerijat, Allah će ga uputiti i sačuvati od zla njegove duše i od njega otkloniti šejtanove spletke, kao i od njegovih pomagača.

679. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Kada Allah želi dobro nekom namjesniku dadne mu istinoljubiva pomagača koji ga opomene kada zaboravi, a kada se sjeti, pomogne ga. Ako mu želi nešto drugo, dadne mu lošeg pomagača koji ga ne opomene kada zaboravi, a kada se sjeti, ne pomogne ga." (Prenosi Ebu Davud sa dobrim lancem prenosilaca, prema uslovima Muslima)

Dokumentacija hadisa:

Hadis je vjerodostojan, a bilježi ga Ebu Davud (2932) u punoj verziji i En-Nesai (7/159) sa prvim njegovim dijelom.

Kažem: Lanac prenosilaca je vjerodostojan.

Manje poznate riječi:

"Pomagač" – je bliski prijatelj čije mišljenje vođa prihvata i preuzima na sebe neke od njegovih obaveza.

"Ako zaboravi" – tj. ako propusti nešto što mu je obaveza učiniti, a što donosi korist ummetu.

"Ako mu želi nešto drugo" – tj. ako mu želi zlo, a ovdje nije otvoreno spomenuo zlo, kako bi podstakao na njegovo izbjegavanje, jer je preče da se zlo po svome imenu ne spominje.

Iz hadisa se shvata:

-Kada oko vladara postoji poštena skupina koja ga upućuje na dobro i pomaže, to je dokaz da ga je Allah uputio i da je njime zadovoljan. Time se pomaže uspostavljanje pravde.

-Upozorenje vladarima za saradnike ne uzimaju loše ljude, jer to je povod za širenje nereda i nepravde.

-Utemeljenost uzimanja istinoljubiva i iskrena saradnika – vezira.

Poglavlje osamdeset treće

ZABRANA DAVANJA NAMJESNIŠTVA, SUDSTVA I DRUGIH OBLIKA VLASTI ONOME KOJI TO TRAŽI ILI ŽUDI ZA TIM

680. Od Ebu Musaa el-Eš'arija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Ušao sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, sa dvojicom svojih amidžića. Jedan od njih reče: 'Allahov Poslaniče, dadni nam dio vlasti koju ti je Allah, azze ve dželle, dao', a i drugi je slično tome rekao. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Mi, tako nam Allaha, ne dajemo vlast nikome ko je traži, ili nekome ko nastoji da je dobije.'" (Muttefekun alejhi)

Dokumentacija hadisa:
Bilježi ga El-Buhari (13/125) – Fethul-Bari; Muslim (1733).

Manje poznate riječi:
"Moji amidžići" – tj. ljudi iz plemena El-Eš'ar.

Iz hadisa se shvata:

- Halifi nije dozvoljeno da postavi na poziciju onoga ko je traži ili nastoji da je dobije, jer to je pokazatelj da takav u većini slučajeva želi dobiti korist za sebe, svoju porodicu, a ne želi korist ummetu.

-Potrebno je da halifa odabere sposobne i bogobojazne saradnike kojima će dati javne ovlasti kako bi mu pomogli da uspostavlja pravdu i primjenjuje Allahov šerijat u ummetu, te širi sigurnost i povjerenje među ljudima.

Uz zahvalu Allahu Uzvišenom, završen je prvi dio knjige Radost pogleda – komentar Rijadus-salihina. Iza njega dolazi drugi dio koji počinje sa Knjigom o edebu i Poglavljem o stidu i njegovoj vrijednosti i podsticaju na odgajanje u duhu ove moralne osobine.

SADRŽAJ:

بهجة الناظرين

شرح

رياض الصالحين